

SLOVAR GOVOROV ZADREČKE DOLINE

MED GORNJIM GRADOM IN NAZARJAMI
POSKUSNI ZVEZEK (A – H)

PETER WEISS

ZALŽBA
ZRC

Zbirka Slovarji

Peter Weiss
**Slovar govorov Zadrečke doline
med Gornjim gradom in Nazarjami
Poskusni zvezek (A-H)**

© 1998, ZRC SAZU, Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša

Uredil
Peter Weiss

Izdal
*Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti
Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša*

Založil
*Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti
Založba ZRC, Ljubljana 1998*

Za založnika
Oto Luthar
Urednik založništva
Vojislav Likar
Oprema
Milojka Žalik Huzjan

Tisk
Tiskarna Planprint

*Izid publikacije sta finančno podprla
Ministrstvo za znanost in tehnologijo R. Slovenije in Občina Nazarje*

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

811.163.6'282(497.4 Zadrečka dolina)(038)

WEISS, Peter

Slovar govorov Zadrečke doline med Gornjim gradom in Nazarjami / Peter Weiss ;
[izdal Znanstvenoraziskovalni center Slovenske akademije znanosti in umetnosti,
Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša]. - Ljubljana : Znanstvenoraziskovalni center
SAZU, Založba ZRC, 1998. - (Zbirka Slovarji)

Dosedanja vsebina:
Poskusni zv.: (A-H). -1998

ISBN 961-6182-47-1
<https://doi.org/10.3986/9789612544911>

Po mnenju Ministrstva za kulturo R. Slovenije sodi knjiga med proizvode
za katere se plačuje 5-odstotni davek od prometa s proizvodi.

Kazalo

Uvod	7
1 Vsebina slovarja	7
2 Obravnavano področje	8
3 Zbiranje gradiva in informatorji	9
3.1 Zbiranje gradiva	9
3.2 Informatorji	9
4 Sestava gesla	12
4.0 Splošno	12
4.1 Glava	12
4.2 Iztočnica	12
4.3 Zaglavje	13
4.4 Razlagalno-ponazarjalni razdelek	13
4.5 Razdelek z večbesebnimi strokovnimi izrazi	14
4.6 Frazeološki razdelek	14
4.7 Vodilka	17
4.8 Sopomensko-dvojnični razdelek	17
4.9 Komentar	17
4.10 Dokumentarni razdelek	18
4.11 Kazalka	18
5 Pravila za poknjžjenje iztočnic in podiztočnic (ter frazemov)	19
6 Besednovrstni in slovnični podatki	19
6.1 Besednovrstni podatki	19
6.2 Slovnični podatki	20
7 Označevalniki	20
7.1 Krajevni označevalniki	21
7.2 Lastnoimenski označevalniki	21
7.3 Citatnostni označevalnik	22
7.4 Izrazijski (terminološki) označevalniki	22
7.5 Formalnostni označevalnik	22
7.6 Socialnozvrstna označevalnika	22
7.7 Čustvenostni označevalniki	23
7.8 Časovni označevalniki	23
7.9 Pogostnostni označevalniki	23
7.10 Posebna označevalnika	24
8 Glasoslovje	24
8.0 Splošno	24
8.1 Samoglasniki	26
8.2 Soglasniki	27
8.3 Dvojnice in zvenečnostne premene	27
8.4 Preglednica glasov	29
9 Oblikoslovne preglednice	31
9.0 Splošno	31
9.1 Samostalnik	32
9.1.1 Moški spol	32
9.1.2 Ženski spol	36
9.1.3 Srednji spol	41
9.2 Pridevnik (ter pridevniški zaimек in izpridevniški povedkovnik)	45
9.3 Glagol	51
9.4 Drugo	58
10 Literatura	58
11 Seznam krajšav in označevalnikov	60
12 Znaki in simboli	61
13 Tisk	63
Slovar	65

Predgovor

Potem ko sem leta 1990 končal delo Govori Zadrebke doline med Gornjim Gradom in Nazarjami: Glasoslovje, oblikoslovje in skladnja, kar je bila moja magistrska naloga, sem si v doktorski disertaciji z naslovom Teorija in praksa slovenskega narečnega slovaropisja: Primer govorov Zadrebke doline med Gornjim Gradom in Nazarjami, obranjeni leta 1995, prizadeval praktično predstaviti besedje dela zgornjesavinskega narečja, ki se govori v spodnji Zadrebki dolini, to je v dolini reke Drete med Gornjim Gradom in Nazarjami. Tale poskusni zvezek je pregledan in dopolnjen praktični del disertacije. Služi naj kot izhodišče za izdelavo slovarjev drugih narečij, za katere je na slovenskem govornem področju že skrajni čas, in za preveritev do zdaj opravljenega. Že vnaprej hvala za pripombe k rešitvam.

Delo za slovar nadaljujem. Po njegovem dokončanju nameravam izdelati še slovar lastnih imen ter izdati slovnico govorov obravnavanega področja in narečna besedila, ki sem jih zbral.

Zahvale se pišejo čisto na koncu, zato pa stojijo toliko bolj na začetku.

Akademika prof. dr. Franc Jakopin in prof. dr. Tine Logar sta mi svetovala in me spodbujala pri delu.

Kot član komisije za izdelavo slovarskega dela novega Slovenskega pravopisa sem si od julija 1990 dalje na sejah pod predsedstvom akademika prof. dr. Jožeta Toporišiča ob delih za pravopisni slovar pridobil marsikatero dragoceno izkušnjo.

Vodstvo Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša Znanstvenoraziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani ter vodstvo ZRC SAZU sta imeli z menoj veliko potrpljenje.

Asist. mag. Primož Jakopin je izdelal odličen računalniški program STEVE, s katerim sem lahko z računalnikom atari sorazmerno preprosto pisal, uredil in natisnil to v nekaterih pogledih zahtevno delo.

Sodelavci z Biološkega inštituta Jovana Hadžija ZRC SAZU so mi določili tiste rastlinske vrste, ki jih sam nisem znal.

Akademik prof. dr. Franc Jakopin in doc. dr. Vera Smole sta zastavila besedo za izid te knjige.

Ministrstvo za znanost in tehnologijo Republike Slovenije je finančno omogočilo, občinski svet občine Nazarje z županom, g. Ivanom Purnatom, pa podprl izdajo poskusnega zvezka.

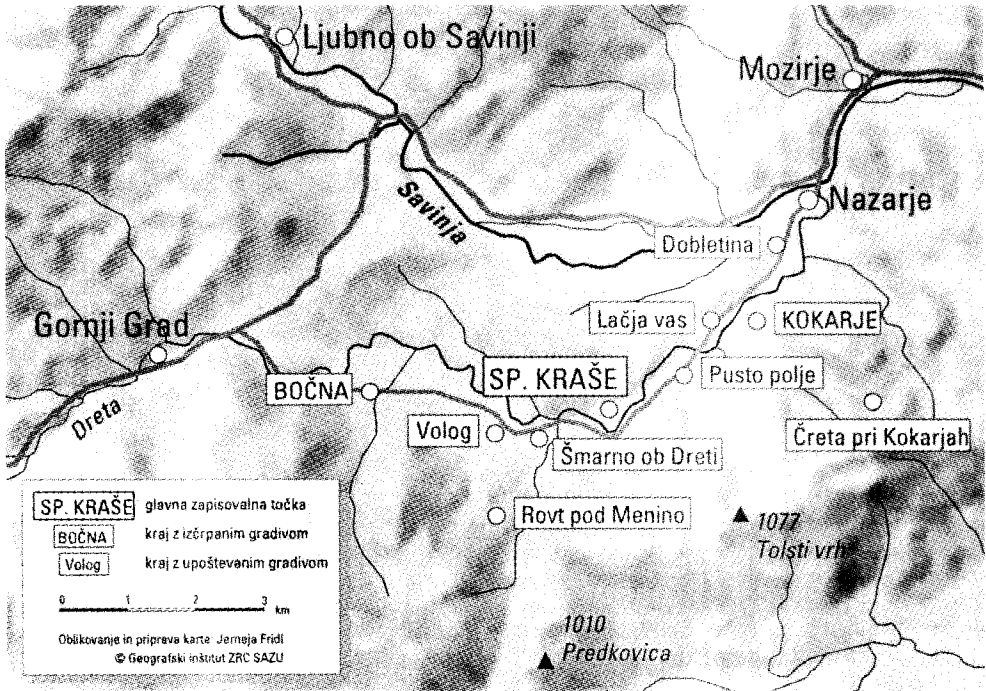
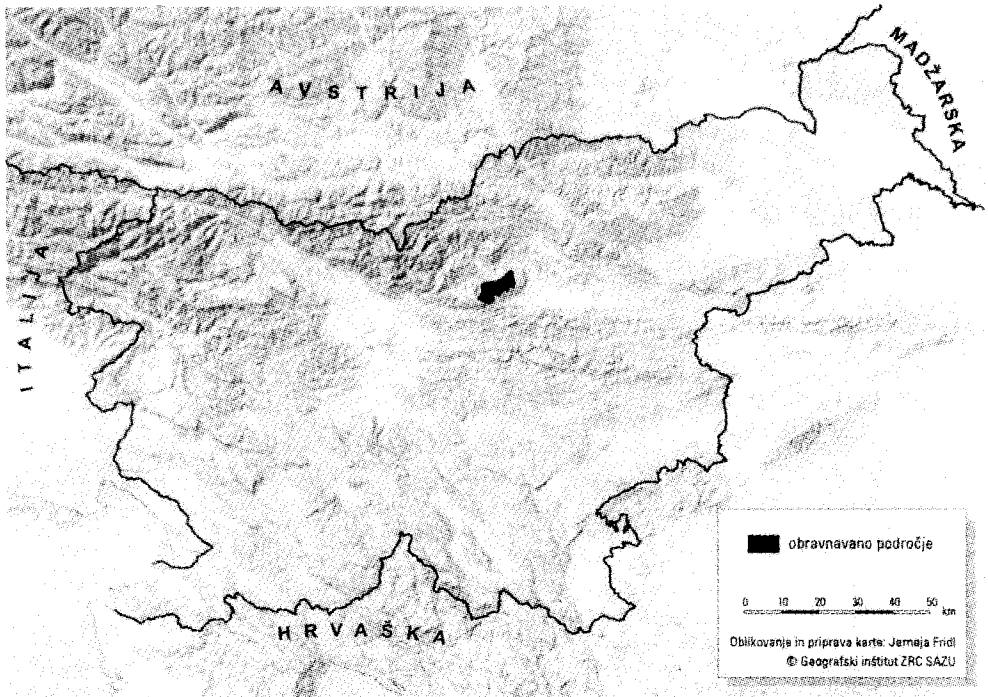
Na tehle straneh je mnogo ur dela, ki ga je namesto mene opravila moja žena Manca. (Je že tako. Človek piše slovar iz svojega življenja, potem pa nekoč opazi, da se mu je slovar neizbrisno zapisal v življenje.)

Brez mojih domačih, ki so bili vsi po vrsti informatorji, in drugih Zadrebčanov, prav tako posredovalcev številnih podatkov, tega vzorca slovarja ne bi bilo. Knjižni jezik predstavljajo knjige, govore zgornjesavinskega narečja na obravnavanem področju pa ti ljudje.

Hvaležen sem tudi vsem drugim, ki so mi kakor koli pomagali in jih ne morem imenovati, se pa v tej zahvali lahko prepoznajo.

Večje ali manjše ovire, ki se vedno znova pojavljajo pred slovaropiscem, so rodile že kar nekaj izrekov, ki poudarjajo sizifovstvo njegovega početja. Eden od takih, ki – se mi zdi – velja tudi za tale vzorec slovarja, je uspel Georgu Christophu Lichtenbergu (1742–1799), nemškemu razsvetljencu in piscu izvrstnih aforizmov: »To je delo, pri katerem bi si, mislim, celo potrpežljivost pulila lase.«

Ljubljana, decembra 1994 in januarja 1998

Uvod

1

Vsebina slovarja

Slovar govorov Zadrebčke doline med Gornjim Gradom in Nazarjami – ti govori spadajo v zgornjesavinjsko narečje – obsega občno besedje (s stalnimi besednimi zvezami) po stanju ob koncu osemdesetih in v devetdesetih letih 20. stoletja. Obravnavano področje zajema 14 vasi s skoraj 2300 prebivalci.

Izhodiščen (in neoznačen) je sistem, ki ga govori srednja generacija govorcev. (Mlajšo generacijo sestavljajo tisti, ki večinoma še nimajo otrok, starejšo pa tisti, ki večinoma nimajo več živih staršev.)

V poskusnem zvezku so obdelane besede, ki se začnejo s prvimi devetimi črkami slovenske abecede (A–H, gesla od *a* do *hvaljenje*).

Slovar je enojezičen; narečno besedje prikazuje z ustrezniciami slovenskega knjižnega jezika.

Pri prikazu in obdelavi besedja je poudarjen predvsem jezikovni (jezikoslovni) vidik.

V slovarju ni lastnih imen (in izpeljank iz njih), razen kadar se uporabljajo v stalnih besednih zvezah, tj. v večbesednih strokovnih izrazih in frazemih, in kadar so rabljena preneseno (**Bakove grebljice** v pomenu 'pokopališče v Šmartnu ob Dreti'). (Lastna imena bodo predstavljena v posebnem slovarju, ki bo mogoče združen z občnobesednim, ko bosta oba dokončana.) V njem tudi ni občnih besed, ki so prešle v narečje v zadnjem času in še niso postale sestavina narečnega besedja (*čiščenje*, *sesalec za globinsko čiščenje*). V narečno besedje že sorazmerno vključene izposojenke so v slovar sprejete in v njem ustrezno označene (**gorec**).

V geslu ali podgeslu je pod poknjiženo iztočnico (ali podiztočnico) poleg narečne oblike besede pri pregibnih besednih vrstah mogoče najti še neprvo osnovno slovarsko obliko (ponekod, kadar to ne zadošča, tudi razširjeno v t. i. zaglavju), kar vse s pomočjo oblikoslovnih preglednic v uvodu omogoča tvorbo preostalih besednih oblik. Prikazane so dvojnice besed in razmerja med njimi. Besedje (s posameznimi zvezami in pomeni) je opremljeno z besednovrstnimi podatki, ob tem pa je še krajevno, izrazijsko, socialnozvrstno, čustvenostno, časovno, pogostnostno in drugače označeno. Razlage so povzete po tistih v Slovarju slovenskega knjižnega jezika (1970–91). Beseda je predstavljena v ponazarjalnem sobesedilu, prikazane pa so tudi sopomenke k posameznim pomenom in k frazemom. V nekaterih geslih je zapisan komentar, tj. besedilo, ki ga ni mogoče vključiti v geslo sicer. V vsakem geslu ali podgeslu je prikazana izpričanost besede v treh osnovnih slovenskih slovarjih knjižnega jezika in še v drugih delih, če besede ni v nobenem od teh slovarjev.

Poleg gesel, ki imajo vse ali večino teh razdelkov, so v slovarju navedene še (1.) knjižno-narečne kazalke, ki kažejo od samo knjižne iztočnice k poknjiženi in omogočajo lažje iskanje predvsem uporabniku, ki narečja ne obvlada (**blagosloviti** ⇒ ŽEGNATI, **bonbon** ⇒ CUKER), (2.) dvojnice poknjiženih iztočnic, s katerimi je omogočeno lažje iskanje uporabniku, ki bi se lahko znašel v dvomih pri iskanju poknjižene iztočnice, torej tistemu uporabniku, ki narečje obvlada, predvsem pa tistemu, ki ga ne (**bitumen** ⇒ BETUMEN, **fijst** ⇒ FEJST, **fošfoter** ⇒ FAVŠPOTER, **federbati** ⇒ FRDERBATI), in (3.) gesla, v katerih je samo zapis narečne besede v literaturi, in sicer v objavah Franca Lekšeta v letih 1888–93, v Pleteršnikovem Slovensko-nemškem slovarju (1894–95) in v delu Josipa Tomiška Narečje v Bočni in njega sklanjatev (1903).

Ko bo slovar dokončan, bosta vanj predvidoma vključena (ali mu dodana) še slikovni del (z risbami) in tematski (stvarni) seznam, kar bo omogočilo predvsem lažjo pot od predmeta k besedi.

Obravnava področje

Glavna zapisovalna točka je vas (Spodnje) Kraše, gradivo iz vasi Bočna in Kokarje je izčrpano, iz vasi Čreta pri Kokarjah, Dobletina, Lačja vas, Pusto Polje, Rovt pod Menino, Šmartno ob Dreti in Volog pa upoštevano.

Podatki o številu prebivalcev so navedeni v oklepaju takoj za imenom naselja v zaporedju po popisih v letih 1961 in 1971 (Meze 1976) ter 1981 (Popis 1984) in 1991 (Popis 1991). Položaj naselij je na kratko naveden po Meze 1976.

Bóčna (678 – 682 – 670 – 692), 400–630 m n. m., obcestna gručasta vas v glavnem na severnem vznožju Menine; iz Bočne vodi gozdna cesta v zaselek Nadbočna in naprej na Menino, skozi zaselek Otok pa na Homce in v Grušovlje v dolino Savinje.

Brdo, 375–465 m n. m., vas, ki je leta 1994 nastala iz nekdanjega zaselka vasi Homec-Brdo (147 – 140 – 142 – 131) na slemenu in severnem pobočju razvodnega gričevja med reko Dreto in Savinjo; dostop je iz Šmartna ob Dreti ter s Homc in z Zgornjih Pobrež.

Čréta pri Kókarjah (31 – 28 – 23 – 27), 425–885 m n. m., razloženo naselje samotnih hribovskih kmetij na severozahodnem pobočju Dobroveljske planote; dostop po gozdnih cestah iz Potoka in iz Žlabra ter z braslovških Dobrovelj.

Dobletína (157 – 186 – 107 – 108; podatki se tako razlikujejo zato, ker je bil del Dobletine leta 1973 priključen Nazarjam), 346–375 m n. m., naselje južno od Nazarij na levi strani Drete in ob cesti Mozirje–Gornji Grad proti Kokarjam. Ker se Nazarje hitro večajo, se je z njimi skorajda že zlil tudi del Dobletine južno od njih.

Kókarje (169 – 182 – 17 – 184), 350–380 m n. m., gručasta vas v glavnem na desni strani Drete in delno tudi ob cesti Mozirje–Gornji Grad; ena od stranskih cest vodi v Potok, druga pa v Žlabor.

Kráše (uradno Spódnje Kráše) (176 – 165 – 154 – 141), 366–450 m n. m., gručasta vas v glavnem na levi strani Drete ob cesti Mozirje–Gornji Grad.

Láčja vás (88 – 110 – 100 – 105), 355–410 m n. m., obcestna vas na levi strani Drete; z glavne ceste vodi odcep skozi zaselek Gorica na Trnovec, čez Seče pa gozdna cesta na Zgornje Pobreže.

Pótok (135 – 125 – 121 – 128), 355–380 m n. m., razpotegnjeno naselje na desni strani Drete proti Dobroveljski planoti; dostopno je po cestah, ki se odcepita od ceste Mozirje–Gornji Grad in se potem združita v eno, ki vodi naprej na Čreto in Korošico; eden od odcepov pripelje do Kokarij.

Pústo Pólje (98 – 98 – 105 – 95), okoli 360 m n. m., obcestna gručasta vas na desni strani Drete; od tod vodi cesta na Čreto in Korošico.

Róvt pod Menino (163 – 141 – 125 – 120), 450–940 m n. m., naselje samotnih hribovskih kmetij na severnem pobočju Menine in podaljška Dobroveljske planote; dostop iz Šmartna ob Dreti in iz Vologa ter prehod čez preval Lipa v Vologo in naprej na Vransko in čez preval Slopí v Tuhinjsko dolino.

Šmártno ob Dréti (275 – 262 – 275 – 279), 370–450 m n. m., obcestna gručasta vas na obeh straneh Drete; od tod vodi ena od cest v Rovt pod Menino (in naprej na Vransko in v Tuhinjsko dolino), druga na Brdo (in naprej na Homce in na Zgornje Pobreže).

Vólog (153 – 129 – 138 – 143), 378–402 m n. m., obcestna gručasta vas na desni strani Drete in ob vznožju Menine; cesta, ki se odcepi od glavne ceste Mozirje–Gornji Grad, vodi naprej v Rovt pod Menino.

Zavodíce (52 – 41 – 48 – 49), 430–545 m n. m., razloženo naselje predvsem hribovskih kmetij na severozahodnem apeniškem pobočju Dobroveljske planote jugovzhodno od Nazarij; dostop iz Kokarij, Žlabra, Dobletine in Nazarij; od tod vodita cesti dalje na Čreto in Dobrovlje pri Mozirju.

Žlábtor (116 – 105 – 113 – 133), 345–380 m n. m., razpotegnjena vas na desni strani Drete ob vznožju Dobroveljske planote med Nazarjami in Kokarjami; dostop iz Kokarij, skozi Zavodíce iz Nazarij in iz Dobletine.

Po razdelitvi Slovenije na 147 novih občin, ki velja od 1. januarja 1995, spada naselje Bočna v občino Gornji Grad, vsi drugi kraji z obravnavanega področja pa v občino Nazarje. Do tedaj je celotno obravnavano področje spadalo v občino Mozirje.

3

Zbiranje gradiva in informatorji

3.1

Zbiranje gradiva

Narečno besedje zapisujem od leta 1979, intenzivno pa od leta 1986. Doslej sem s terenskim delom zbral nad 30.000 izpisov, ki so urejeni v listkovno kartoteko, posnel sem blizu 45 ur besedil, ki so mi služila kot vir za dodatne karoteke – te so shranjene v računalniški obliki –, izčrpano pa je tudi gradivo, ki je zbrano v magistrski nalogi, še posebej 40 strani besedil (s 13.528 besedami v 2644 besednih oblikah) in nad 20 gosto tipkanih strani komentarjev k njim.

Sam obvladam govor Kraš, ki je tudi osnova, iz katere izhajam v slovarju, tako da sem zapisal sam sebe, gradivo pa sem pridobil tudi z vodenim intervjuvanjem predvsem informatorjev iz Kraš, Bočne in Kokarij.

3.2

Informatorji

V prvem seznamu je po abecedi navedenih 40 glavnih informatorjev. Posamezne podatke sem dobil tudi pri nekaterih tu neimenovanih informatorjih, in sicer tudi na drugih zapisovalnih točkah (npr. v Rovtu pod Menino in na Čreti pri Kokarjah), zato se na ustreznih mestih v slovarju pojavljajo tudi ti kraji. (Njihove krajšave so navedene v točki 7.1.)

Imenu in priimku informatorja sledijo ime (s hišnim imenom, tudi v narečnem zapisu), kot ga uporabljajo informatorjevi vrstniki (z morebitnim vzporednim imenom), letnica njegovega rojstva (z morebitno letnico smrti) in naslov z obravnavanega področja (pri nekaterih z vzporednim novim zaradi preselitve); v Bočni je bil konec leta 1991 uveden ulični sistem, ki upošteva imena zaselkov. Nazadnje so orisani bližnji sorodstveni odnosi med navedenimi informatorji, kjer so. V oglatem oklepaju so navedena nadomestna (ali prvotna) hišna imena, ki se za informatorje uporabljajo v okolici; nove hiše namreč marsikdaj (še) nimajo imen.

Sledita še seznama informatorjev po kraju bivanja in po starosti.

- Peter BASTELJ**, Círejev (= Círajev) Péter ("cé:rajə "pè:tər), r. 1953; Volog 10 (= Šokat 2, 3342 Gornji Grad)
- Franc BIDER**, Séčki Fráncelj ("šə:čkə "f'rān'c'ļ), r. 1909, u. 1993; Lačja vas 23; brat Frančiške BIDER
- Frančiška BIDER**, Séčka Fránca ("šə:čka "f'rānca), r. 1907; Lačja vas 23; sestra Franca BIDRA
- Franc ČEPLAK**, Harižev Frànc ("xa'rižə "f'rənc), r. 1900, u. 1991; Bočna, Otok 8; oče Vere LOČIČNIK
- Ana FALE**, Zóbejeva Ána ("zə:bějəva "á:na), r. 1926; Kraše 36; žena Jožeta FALETA
- Jože FALE**, Zóbejev Józə ("zə:bějə "jó:žə), r. 1924; Kraše 36; mož Ane FALE
- Franc GLUK**, Ánzov (= Glúkəv) Frànc ("ā:nzə (= "g'žukə) "f'rənc), r. 1920, u. 1994; Šmartno ob Dreti 70; mož Jozefe GLUK
- Jozefa GLUK**, Ánzova (= Glúkəva) Zéfa ("ā:nzəva (= "g'žukəva) "zi:fa), r. 1923; Šmartno ob Dreti 70; žena Franca GLUKA, sestra Petra WEISSA st.
- Milan GROS**, Grósov (= Krígljev) Mílan ("g'rə:sə (= "k'riglə) "mí:žan), r. 1947; Dobljetina 8

Antonija IRMANČNIK, Vrtáčka Tónčka ("vər'tá:čka "tò:nčka), r. 1918; Kraše 42; sestra Franca in Rudolfa IRMANČNIKA
Franc IRMANČNIK, Vrtáčki Frànc ("vər'tá:čkə "f'rənc), r. 1908, u. 1991; Kraše 42; brat Antonije in Rudolfa IRMANČNIKA
Rudolf IRMANČNIK, Vrtáčki Rúdelj ("vər'tá:čkə "rud'ɫ), r. 1931; Kraše 42; brat Antonije in Franca IRMANČNIKA
Marija KOLAR, Kováčeva Mícka ("kə'vá:čəva "mic'ka), r. 1933; Bočna, Otok 30
Anton LEVAR, Tínčkov Tóna ("tin'čkə "tò:na), r. 1904, u. 1982; Kraše 1; mož Antonije LEVAR, oče Jožice WEISS, stari ata Renate in Petra WEISSA ml.
Antonija LEVAR, Tínčkova Tónčka ("tin'čkəva "tò:nčka), r. 1908, u. 1984; Kraše 1; žena Antona LEVARJA, mati Jožice WEISS, stara mama Renate in Petra WEISSA ml.
Jože LOČIČNIK, Skónčki Józja ("s'kò:nčkə "jó:ža), r. 1920; Bočna, Otok 8; mož Vere LOČIČNIK
Vera LOČIČNIK, Skónčka Véra ("s'kò:nčka "ve:ra), r. 1929; Bočna, Otok 8; žena Jožeta LOČIČNIKA, hči Franca ČEPLAKA
Ana POTOČNIK, Grmova Ána ("ga:rmo'va "á:na), r. 1923; Kraše 4; mati Mirka POTOČNIKA
Mirko POTOČNIK, Grmov Mírko ("ga:rmo "mè:rko), r. 1948; Kraše 4; sin Ane POTOČNIK
Ana RAJTER, Vórhova Ána ("vò:r'xəva "á:na), r. 1928, u. 1996; Kraše 7; sestra Pepke RAJTER
Pepka RAJTER, Vórhova Pèpa ("vò:r'xəva "pe:pa), r. 1931, u. 1991; Kraše 7; sestra Ane RAJTER
Ana REMIC, Žóljeva Ána ("žò:ləva "á:na), r. 1906, u. 1992; Bočna, Otok 28; mati Franca REMICA, stara mama Mance in Frančka REMICA
Franc REMIC, Žóljev Frànc ("žò:lə "f'rənc (= "f'rá:n'c'ɫ)), r. 1932; Bočna, Otok 28; mož Olge REMIC, sin Ane REMIC, oče Mance in Frančka REMICA
Franček REMIC, Žóljev (= Fránceljnov) Fránček ("žò:lə (= "f'rá:n'c'ɫnə) "f'ra:nček), r. 1966; Bočna, Otok 25; sin Olge in Franca REMICA, brat Mance REMIC, vnuk Ane REMIC
Manca REMIC, Žóljeva (= Fránceljnova) Mánca ("žò:ləva (= "f'rá:n'c'ɫnəva) "má:nca), r. 1959; Bočna, Otok 25 (= Polanškova 35, 1231 Ljubljana Črnuče); žena Petra WEISSA ml., hči Olge in Franca REMICA, sestra Frančka REMICA, vnukinja Ane REMIC
Olga REMIC, Žóljeva Ólga ("žò:ləva "o:lga), r. 1936; Bočna, Otok 28; žena Franca REMICA, mati Mance in Frančka REMICA
Jernej RIGA, Júrc'kov Néča ("jur'čkə "ne:ča), r. 1939; Kokarje 21; sin Marije RIGA
Marija RIGA, Júrc'kova (= Tonáče'va) Mícka ("jur'čkəva (= "tə'ná:čəva) "mic'ka), r. 1908, u. 1994; Kokarje 21; mati Jerneja RIGA
Ivan STRADOVNIK, Hósnikov Ívan ("xò:s'nəkə "i'van), r. 1927; Bočna, Otok 38
Marija STRGAR, Méžnerjeva Mícka ("mè:žnerjəva "mic'ka), r. 1926; Kokarje 31; sestra Zofke TOMINŠEK
Janez ŠPORIN, Blekáčev Jáne'z ("ble'ká:čə (in "blə-) "já:nes), r. 1914; Kraše 33; mož Marije ŠPORIN
Marija ŠPORIN, Blekáče'va Mícka ("ble'ká:čəva (in "blə-) "mic'ka), r. 1908, u. 1998; Kraše 33; žena Janeza ŠPORINA
Frančiška TEVŽ, Čepljákova Fránca ("čep'lá:kəva (in "ča-) "f'rá:nca), r. 1905, u. 1993; Kraše 38
Zofka TOMINŠEK, Méžnerjeva Zófka ("mè:žnerjəva "zə:fka), r. 1923; Kokarje 31; sestra Marije STRGAR
Jožica WEISS, [Tínčkova Józja ("tin'čkəva "jə:ža)], r. 1942; Kraše 46; žena Petra WEISSA st., hči Antonije in Antona LEVARJA, mati Renate WEISS in Petra WEISSA ml.
Peter WEISS (ml.), [Tínčkov Péro ("tin'čkə "pe:rə)], r. 1959; Kraše 46 (= Polanškova 35, 1231 Ljubljana Črnuče); mož Mance REMIC, sin Jožice WEISS in Petra WEISSA st., brat Renate WEISS, vnuk Antonije in Antona LEVARJA
Peter WEISS (st.), [Fránceljnov Péter ("f'rá:n'c'ɫnə "pè:tər)], r. 1939; Kraše 46; mož Jožice WEISS, oče Renate WEISS in Petra WEISSA ml.

Renata WEISS, [Tínčkova Renáta ("tin'čkova 're'ná:ta)], r. 1964; Kraše 46 (= Krivec 1, 1000 Ljubljana = Hruševo 19, 1356 Dobrova); hči Jožice WEISS in Petra WEISSA st., sestra Petra WEISSA ml., vnukinja Antonije in Antona LEVARJA
Marija ZAVOLOVŠEK, Bižónkova Marija ("be'žon:kova 'ma'rija), r. 1930; Bočna, Otok 29
Franc ŽUNTER, Rémcév Fráncé ("re:mčø 'f'rance), r. 1915, u. 1991; Kraše 22

3.2.1

Informatorji po kraju bivanja

Bočna (11)

Franc ČEPLAK, Marija KOLAR, Jože LOČIČNIK, Vera LOČIČNIK, Ana REMIC, Franc REMIC, Franček REMIC, Manca REMIC, Olga REMIC, Ivan STRADOVNIK, Marija ZAVOLOVŠEK

Dobletina (1)

Milan GROS

Kokarje (4)

Jernej RIGA, Marija RIGA, Marija STRGAR, Zofka TOMINŠEK

Kraše (19)

Ana FALE, Jože FALE, Antonija IRMANČNIK, Franc IRMANČNIK, Rudolf IRMANČNIK, Anton LEVAR, Antonija LEVAR, Ana POTOČNIK, Mirko POTOČNIK, Ana RAJTER, Pepa RAJTER, Janez ŠPORIN, Marija ŠPORIN, Frančiška TEVŽ, Jožica WEISS, Peter WEISS (ml.), Peter WEISS (st.), Renata WEISS, Franc ŽUNTER

Lačja vas (2)

Franc BIDER, Frančiška BIDER

Šmartno ob Dreti (2)

Franc GLUK, Jozefa GLUK

Volog (1)

Peter BASTELJ

3.2.2

Informatorji po starosti

1900 (u. 1991) – Franc ČEPLAK	1926 – Marija STRGAR
1904 (u. 1982) – Anton LEVAR	1927 – Ivan STRADOVNIK
1905 (u. 1993) – Frančiška TEVŽ	1928 (u. 1996) – Ana RAJTER
1906 (u. 1992) – Ana REMIC	1929 – Vera LOČIČNIK
1907 – Frančiška BIDER	1930 – Marija ZAVOLOVŠEK
1908 (u. 1991) – Franc IRMANČNIK	1931 – Rudolf IRMANČNIK
1908 (u. 1984) – Antonija LEVAR	1931 (u. 1991) – Pepa RAJTER
1908 (u. 1994) – Marija RIGA	1932 – Franc REMIC
1909 (u. 1993) – Franc BIDER	1933 – Marija KOLAR
1909 (u. 1998) – Marija ŠPORIN	1936 – Olga REMIC
1914 – Janez ŠPORIN	1939 – Jernej RIGA
1915 (u. 1991) – Franc ŽUNTER	1939 – Peter WEISS (st.)
1918 – Antonija IRMANČNIK	1942 – Jožica WEISS
1920 (u. 1994) – Franc GLUK	1947 – Milan GROS
1920 – Jože LOČIČNIK	1948 – Mirko POTOČNIK
1923 – Jozefa GLUK	1953 – Peter BASTELJ
1923 – Ana POTOČNIK	1959 – Manca REMIC
1923 – Zofka TOMINŠEK	1959 – Peter WEISS (ml.)
1924 – Jože FALE	1964 – Renata WEISS
1926 – Ana FALE	1966 – Franček REMIC

4.0***Splošno***

Geslo (SSKJ I: XIII ga imenuje geselski članek, geslo pa je v njem to, kar je tule poimenovano iztočnica – prim. Gjurin 1984: 183–184) obsega glavo, zaglavje (neobvezno), razlagalno-ponazarjalni razdelek z razdelkom z večbesednimi strokovnimi izrazi in s frazeološkim razdelkom, temu pa sledijo vodilke (neobvezno), sopomensko-dvojnični razdelek (neobvezno) in dokumentarni razdelek, v katerem je zapisan morebitni podatek o dosedanjih narečnih zapisih. Ožjemu geslu je lahko dodano podgeslo, ki jih je lahko tudi več.

Beseda je lahko uvrščena v podgeslo kot podiztočnica (1.) pri glagolu (tu nastopajo oblike s prostim morfemom in deležniki na -n/-t, pri iztočnici, kjer je običajnejši glagol s prostim morfemom, pa je kot podiztočnica navedena oblika brez njega), (2.) pri pridevniku (podiztočnice so prislov, povedkovnik in posamostaljeni pridevnik), (3.) pri prislovu (podiztočnica je povedkovnik) in (4.) pri samostalniku (podiztočnica je povedkovnik).

4.1***Glava***

Glava sega od začetka iztočnice (ali podiztočnice) do vključno besednovrstnega podatka. V njej so navedeni: (1.) (poknjižena) iztočnica in (2.) za znakom ► njena narečna ustreznica, nato (3.) pri pregibnih besednih vrstah ena ali dve neprvi osnovni slovarski obliki, (4.) v nekaterih primerih tudi izgovorne dvojnice, ki so lahko hierarhizirane z označevalniki, in (5.) besednovrstni podatek (lahko z bolj natančno določitvijo, npr. za kategorijo živosti ali pri števniku); pri besedah, ki nastopajo samo kot sestavina (polcitatnega) frazema, lahko besednovrstni podatek tudi manjka.

V nekaterih primerih je z levim zgornjim kotnikom (∩) označeno, da se podatek o dvojnici nanaša samo na tisto, kar je navedeno desno od tega znaka, in z njim je treba kombinirati podatek v okroglem oklepaju (prav tako za znakom ∩), ki velja do podpičja oz. do zaklepaja.

4.2***Iztočnica***

Iztočnica (ali podiztočnica) je zapisana poknjiženo, praviloma brez naglasov in brez pripisanega posebnega izgovora.

Pravila za poknjiženje iztočnice (in podiztočnice) so navedena v točki 5.

Enako pisanim poknjiženim iztočnicam, ki spadajo v isto besedno vrsto (pri samostalniku pa so istega spola), je pripisan indeks. Uporabljen je tudi pri kazalkah in vodilkah ter pri sopomenkah in dvojnica.

Neposredno za iztočnico je v t. i. polnih geslih (to so tista, ki imajo vse ali večino geselskih razdelkov) naveden znak ► (v desno usmerjeni črni trikotnik), ki napoveduje narečno osnovno slovarsko obliko.

V kazalčnih geslih je neposredno za poknjiženo iztočnico navedena puščica, ki kaže na geslo, kjer je beseda obdelana.

4.3

Zaglavje

V zaglavju (ki je vedno zapisano v širokokotnem oklepaju, med \langle in \rangle – glava in zaglavje skupaj tvorita oglavje (SP 1990: 205)) navedene oblike pri pregibnih besednih vrstah natančneje določajo osnovne slovarske oblike (z uvrstitvijo v ustrezno oblikoslovno preglednico, predvsem pri samostalniku, pridevniku in glagolu), v njem zapisana slovnična pojasnila pa lahko tudi natančneje opisujejo rabo, npr. posebne izgovorne položaje (**brez**) ali rabo posameznih oblik (**bable**, **bavbav**).

Kadar je v zaglavju – pri predponskih glagolih in pri podiztočnicah, predvsem pri glagolih s prostim morfemom *se* ali *si* – pokazano na drugo iztočnico, je treba podatke iz obeh gesel smiselno kombinirati; pri **bosti se** je treba npr. prosti morfem dodati vsem oblikam, ki so zapisane v zaglavju pri glagolu **bosti**, pri **dodajati** pa je treba upoštevati oblike, ki so zapisane pri glagolu **dajati**.

V geslih in podgeslih, ki v zaglavju nimajo podatkov, stoji znak \langle .

4.4

Razlagalno-ponazarjalni razdelek

Ta razdelek sledi zaglavju (oz. zadnjemu delu topokotno lomljenega oklepaja) in obsega vse besedilo (vključno z morebitnim razdelkom z večbesednimi izrazi in s frazeološkim razdelkom) do znaka **||**, za katerim so navedeni vodilke, sopomensko-dvojnični razdelek, komentar in dokumentarni razdelek.

V razlagalno-ponazarjalnem razdelku so jezikovne prvine lahko krajevno označene, imajo lahko označevalnike ali označevalniška in slovnična pojasnila, v posameznih primerih pa so navedeni podatki o glagolski vezljivosti (prim. Toporišič 1994: 463–464) in pri posameznih podpomeneh tudi sopomenke.

4.4.1

Razlage

Razlage in razvrstitve pomenov so povzete po tistih v Slovarju slovenskega knjižnega jezika (1970–91). Iztočnica (ali stalna besedna zveza) ima naveden vsaj en pomen. Večpomensko geslo je razdeljeno na več pomenov: glavni so nakazani z arabskimi številkami (1. ipd., lahko tudi **a**), podpomene pa se začnejo s črko **b**. V pomensko zelo razčlenjenih geslih je hierarhična delitev pomenov takale: **1.**, **1.1.**, **a**, **aa**, **ab**, **b**, **1.2.** itd.

Če ima narečna beseda nevtravno knjižno ustreznico, je navedena ta (torej nepolna razlaga z morebitno zamejitvijo v pokončnem oklepaju); včasih je nevtravnih knjižnih ustreznic več. Če za narečno besedo ni na voljo nevtralne knjižne ustreznice, je pripisana polna oz. funkcijska razlaga.

V nekaterih geslih so navedene posredne razlage, in sicer z nanašanjem na besedo, ki je ni v knjižnem jeziku, se pa pojavlja v slovarju; v teh primerih razlago (lahko tudi njeno zamejitev) uvaja levi ostrokotno lomljeni oklepaj oz. znak za manjše od (\langle), za njim pa stoji v ležečih kapitelkah zapisana beseda, na katero se sklicuje razlaga ali njen zamejivalni del; če je ob tem pripisana pokončna številka in/ali črka, se ta nanaša na pomen v navedenem geslu.

Ob glavnih razlagah so lahko navedene še stranske, ki so pripisane posameznim zgledom v okroglem oklepaju (**apno**).

V nekaterih primerih je (z **a**, **b**) zaradi lažjega prikaza sopomenk delitev na podpomene le nakazana, razlage pa niso zapisane.

4.4.2

Ponazarjalni primeri

Ponazarjalni primeri stojijo za večino razlag pri posameznih pomenih in podpomenih (tudi frazemov). Če je ponazarjalnih primerov več, so ločeni z dvignjenim kvadratom (*). Za nekaterimi ponazarjalnimi primeri so (v okroglem oklepaju) lahko pripisane stranske razlage in sopomenke k iztočnici oz. podiztočnici, pri kateri je naveden ponazarjalni primer.

4.5

Razdelek z večbesednimi strokovnimi izrazi

V njem so navedeni večbesedni izrazi iz posameznih strok (termini). (Enobesedni izrazi so uvrščeni v siceršnji razlagalno-ponazarjalni razdelek.) Tako pred razloženim kot pred kazalčnim večbesednim izrazom je naveden izrazijski označevalnik, ki uvršča večbesedni izraz v določeno stroko. (Gl. tukajšnjo točko 7.4.)

Večbesednim izrazom so lahko pripisane sopomenke, pri katerih veljajo enaka načela kot v sopomensko-dvojničnem razdelku.

Praviloma je večbesedni izraz polno prikazan pri sestavini, ki je samostalnik, nato pa pridejo po vrsti v poštev pridevnik, glagol in prislov. (Gl. tukajšnjo točko 4.6.1.) Pri hierarhično nižjih sestavinah je večbesedni izraz naveden kot kazalka.

Polno prikazani večbesedni izrazi so zapisani v polkrepkem tisku, kazalčni večbesedni izrazi pa v navadnem.

Znak ♦ uvaja razdelek z večbesednimi strokovnimi izrazi, med več večbesednimi izrazi pa stoji znak ♦. To velja tako za razložene kot za kazalčne večbesedne strokovne izraze.

V kazalčnem večbesednem izrazu (pred njim vedno stoji puščica) je geslo (ali podgeslo), v katerem je večbesedni izraz razložen, natisnjeno s kapitelkami.

4.6

Frazeološki razdelek

V tem razdelku so navedeni polno prikazani frazemi (z razlago ter z morebitnimi označevalniki in sopomensko-dvojničnimi opozorili) in frazemske kazalke.

Frazemska kazalka ne more biti knjižno-narečna, kar pomeni, da knjižni frazem ne more kazati k narečnemu frazemu, lahko pa sta seveda enaka.

Razvrstitev in prikaz frazemov povzeman po Josipu Matešiču (Matešič 1982).

Frazem je najprej naveden poknjižen v slovarski obliki; glede poknjiženja veljajo enaka načela kot pri poknjiženju iztočnice (gl. točko 5).

Znak ● uvaja frazeološki razdelek, znak • pa stoji med več frazemi. To velja tako za razložene kot za kazalčne frazeme.

Označevalnik ali označevalniško pojasnilo sta lahko zapisana le ob razloženem frazemu.

Kadar je pomenov pri frazemih več, so razvrščeni tako kot pomeni v siceršnjem razlagalno-ponazarjalnem razdelku.

4.6.1

Razvrstitev frazemov

(1.) V frazeološkem razdelku so frazemi navedeni po abecedi, pri čemer se ne upoštevajo (a) vprašalnice tipa koga/česa, tj. podatki o glagolski vezljivosti, (b) dvojnice, ki so navedene v oklepajih za enačajem (ki stoji pred sopomenko) ali dvopičjem (ki stoji pred drugačno pomenko glede na zadnjo besedo pred oklepajem), in (c)

okrajšava ipd. Frazem je (lahko tudi kot kazalčni) zapisan v vseh geslih, kjer so predstavljene njegove posamezne polnopomenske besede in medmeti, torej razen pri predlogih, veznikih in členkih.

(2.) Če frazem vsebuje **samostalnik** (ali povedkovnik iz samostalnika), je razložen (in z morebitnim označevalnikom ter z razlago in ponazarjalnim primerom opremljen) v geslu, kjer je obdelan (prvi) samostalnik (ali povedkovnik iz samostalnika) v frazemu:

- dati ga na zob (pod ZOB)
- bog vama daj dosti otrok pa malo nadlog (pod BOG)

(3.) Če frazem ne vsebuje samostalnika, je razložen v geslu, kjer je obdelan prvi **pridevnik** (lahko tudi povedkovnik, oblikovno enak pridevniku) v frazemu:

- je (tako) brihten, da mu ipd. (že) narobe hodi (pod BRIHTEN)
- biti si dober s kom (pod DOBER¹ povdk.)

(4.) Če frazem ne vsebuje samostalnika in pridevnika, je razložen v geslu, kjer je obdelan prvi **glagol** v frazemu:

- dati komu kaj za povrh (pod DATI¹)
- hoditi česa premalo (pod HODITI)

Če frazem vsebuje dva glagola, je razložen pri tistem, ki se v njem pojavlja v osebni glagolski obliki:

- da te srat prime (pod PRIJETI)

(5.) V tem zaporedju so obdelane še tele besedne vrste:

prislov (lahko tudi povedkovnik, oblikovno enak prislovu):

- pa fertik (pod FERTIK prisl.)

števnik:

- do enega drugega (pod EDEN)

medmet:

- ajdi ga (pod AJDI)

Primerjalni frazemi (tipa *ptiti ko krava, leteti, da se kar kadi*) so – v nasprotju z zgornjim pravilom – obdelani pod nosilno besedo, ki stoji za primerjalnim veznikom; v slovarski obliki frazema je zapisan veznik *ko* (v narečni obliki 'kə in kə) – namesto njega se redko uporablja *kakor* (v narečni obliki 'kəkər):

- glavo imam ko čeber (pod ČEBER)
- kofije je táko ko gruševa voda (pod VODA)

(V poskusnem zvezku slovarja so pri glagolu *biti*² navedeni le frazemi, ki ne vsebujejo samostalnikov in pridevnikov, torej tisti, ki morajo biti polno prikazani na tem mestu. Frazemi, ki poleg samostalnikov in pridevnikov vsebujejo tudi glagol *biti sem*, razen zvez z *biti v* niso navedeni niti kot kazalka. Seznam kazalčnih frazemov z glagolom *biti sem* je namreč tako dolg, da bi bil komaj še smiseln, obenem pa bi bil pred dokončanjem slovarja zagotovo nepopoln.)

4.6.2

Prikaz frazemov

(1.) Obvezne sestavine slovarske (in poknjižene) oblike frazema (z edino ali prvo od več neobveznih sestavin v oklepaju) pri polno prikazanem frazemu so zapisane v polkrepkem tisku, kazalčni frazem in neprve neobvezne sestavine (te stojijo v

oklepaju za znakom = ali :) pa v navadnem. V kazalčnem frazemu je beseda, pod katero je frazem polno predstavljen, natisnjena v kapitelkah. Kadar bi bilo nejasno, v katero geslo spada kazalčni frazem (ker se beseda v frazemu lahko zelo razlikuje od iztočnice), ali kadar je enako pisanih poknjiženih iztočnic več (tako da imajo pripisane indekse), je za kazalčnim frazom ali sopomensko-dvojnično obliko v oklepaju in za puščico v kapitelkah navedena konkretna iztočnica (ali podiztočnica):

- ⇒ ajdi v rit (⇒ RIT²)
- ⇒ biti v bezgu (⇒ BEZEG, BEZGO)
- ⇒ črno se mi je delalo (pred očmi) (⇒ ČRNO s)
- ⇒ pri belem dnevu (⇒ DEN)
- ☐ pomeriti od oka (⇒ OKO¹⁻²)

(2.) Pri posameznih pomenih so za ponazarjalnim primerom lahko pripisane še sopomenke in dvojnice. Pri njihovem hierarhiziranju (tj. navajanju s puščicami ali brez njih in s sopomenkami oz. dvojniciami frazemov, zbranimi na enem mestu) veljajo enaka načela kot v sopomensko-dvojničnem razdelku.

(3.) Fakultativne sestavine frazema so zapisane v okroglem oklepaju:

- **biti (naret) na cigumigu,**

kar je mogoče prebrati kot *biti naret na cigumigu* ali kot *biti na cigumigu*.

(4.) Dvojnični deli razloženega frazema so navedeni v oklepaju za enačajem (sopomenski del glede na besedo ali zvezo, navedeno pred oklepajem) ali dvopičjem (drugačnopomenski del); obema znamenjema je lahko dodan označevalnik:

- **na (= redk. v) ta (: moj ipd.) am,**

kar se bere kot *na ta am, na moj am (na tvoj am, na njegov am, na njen am itd.)* ali – to so glede na prvi niz redkejše možnosti – kot *v ta am, v moj am (v tvoj am, v njegov am, v njen am itd.)*. Sopomenska sta seveda samo frazema *na ta am* in *v ta am* ali *na moj am* in *v moj am* itd. – Drugačnopomenski dvojnični deli iz oklepaja v razlagi niso upoštevani.

(5.) Glede rabe zgornjega levega kotnika [veljajo enaka načela kot pri sopomenskih in drugačnopomenskih dvojnicih, navedenih v ponazarjalnem razdelku gesla:

- [**pokazal ti bom (f = videl boš) bogeca,**

kar se bere kot *pokazal ti bom bogeca* ali kot *videl boš bogeca*.

(6.) Podatek o glagolski vezljivosti tipa *koga/česa* – ta ni del frazema, temveč le nakazuje prosto mesto ustreznega samostalnika (ali samostalniške besedne zveze) ali zaimka – je naveden tako v razloženem kot v kazalčnem frazemu. V ponazarjalnem primeru ga nadomešča ustrezna oblika samostalnika ali zaimka:

- **imeti koga na hrani dajati komu redne dnevne obroke:** st'rīca 'mā:mə na x'rā:nę,

kjer namesto st'rīca teoretično lahko stoji 'nęga, 'mō:jga st'rīca, už_()iē:ne st'rīca, 'mō:jga st'rīca pə 'ma:miņę st'rā:nę, 'tjē:tə ipd.).

Vprašalnica je lahko tudi obvezna sestavina frazema – v tem primeru je pisana navadno:

- **čustv. a bo kaj s čim? ali bo kaj kmalu pripravljeno, končano?:** 'nə, a 'bō: 'kę: z južņę?!

(7.) Tri pike v slovarski obliki frazema označujejo izpust, ki je v ponazarjalnem primeru zapolnjen:

- **čustv. glavo dam vkraj, če ... izraža podkrepitev trditve:** g'ła:və 'dā:m uk'ra:j, če 'ni 're:s

4.7

Vodilka

V nekaterih primerih je neposredno za znakoma **I** in **⇒** navedeno, katero drugo geslo (lahko jih je tudi več) je pomensko ali kako drugače povezano z obravnavanim (za posamezne pomene lahko tudi za predlogom *k* ter za številko (in/ali črko), ki označuje ustrezní pomen ali ustrezne pomene) (**bičev**).

Pri oblikovno enaki besedi z drugačnim pomenom lahko na tem mestu stoji oblikovno enaka knjižno-narečna kazalka, ki ima včasih pripisano zamejevalno razlago (**črnka**).

4.8

Sopomensko-dvojnični razdelek

Za znakom **I** ga uvaja znak **⇒**. V njem so navedene sopomenke in dvojnice (namreč dvojnice pri lastnih imenih, dvojnice, ki se uporabljajo v različnih krajih na obravnavanem področju, in dvojnice tipa *alkohol* in *ankohol*). Kadar pred sopomenko stoji znak **⇒**, kaže k bolj običajni, navadni ali ustrezni sopomenki (ali dvojnici) (**ajdijo**) ali k dvojnici, ki je običajna v Krašah (**cinerica**).

Kadar pred sopomenko ali dvojnico (ali sopomenkami ali dvojnici) ni znaka **⇒**, gre (lahko tudi pri posameznih pomenih) za zbir sopomenk (ali dvojníc) pri najobičajnejši ali najustreznejši od njih (**gugati**). Pri manj običajni ali ustrezni sopomenki ali dvojnici je za znakom **⇒** navedeno, kje so sopomenke ali dvojnice zbrane. Krajevne dvojnice so zbrane pri besedi (lahko tudi pri frazemih), ki je znana na celotnem področju oz. ki je običajna v Krašah.

Razmerja med sopomenkami so največkrat razvidna iz označevalnikov, sicer pa je med več sopomenkami bolj običajna tista, h kateri je pokazano oz. ki ima v sopomensko-dvojničnem razdelku zbrane sopomenke.

Sopomenke se lahko nanašajo tudi na posamezne pomene; v teh primerih je za predlogom *k* in za številko (in/ali črko), ki označuje ustrezní pomen ali ustrezne pomene, navedena sopomenska ustreznica.

Sopomenke in dvojnice so lahko – v tem primeru vedno v oklepaju – navedene tudi za posameznimi zapisanimi pomenskimi odenki in za razlagami pri frazemih.

(V poskusnem zvezku slovarja so v dveh primerih (**Anton**¹, **Bosna**) v sopomensko-dvojničnem razdelku navedene tudi dvojnice lastnih imen, ki v tale slovar zaenkrat še niso uvrščene.)

4.9

Komentar

V komentarju (za znakom **K**) je zapisano tisto, česar ni mogoče prikazati v geslu sicer: (1.) predvsem krajša narečna besedila, (2.) primeri z dvoumno rabo besede (tega ni mogoče prikazati pri posameznih pomenih), (3.) opozorila na premike v stilnem vrednotenju besede in (4.) podatki, tudi enciklopedični, ki so lahko zanimivi za jezikoslovce (npr. pragmatični podatki ali etimologije, ki postanejo razumljive šele po opisu okoliščin) in tudi za druge, npr. za etnologe.

V komentarju je lahko zapisana tudi kazalka ali vodilka, ki kaže h geslu, v katerem je v komentarju povedano več ali še kaj o obravnavani besedi.

Komentarji so navedeni v tehle geslih (v oklepaju stojijo gesla, ki vsebujejo le kazalko k drugemu komentarju): AKLIŠ, (ALEKSANDER,) ANKRAT, ATE, AVTOBUS, BABA, BAJTA, BIBA, BILEBALE, BISTEHAR, BLEKAČI, BOG, (BOGADAJ,) BOGDAJ, BOHLONAJ, BOHPOMAGAJ, BOLETA, BRAT, (BRATI,) (BRAZDOVEC,) BRITOF, (BUC,) CEKRET, CENKRET, CENTIMETER, CIGUMIGU, CIN, CUKATI, (CURITI,) CURLJATI, ČEŠPA, ČEŠPOVEC, ČETRTR, ČUKMAŠINA, DEKLE, DEVETINDVAJŠČAK, (DEVETNAJŠČAK,) DIHOT, DIJA, DOBER² povdk., (DVAINDVAJŠČAK,) (DVAJŠČAK,) (DVANAJŠČAK,) (ENAINDVAJŠČAK,) FAJK, FAVŠ, FIŽOL, FOTER², GADITI SE, GRAŠČINA, GROB prid., (HUDIČ m,) HVALA medm.

4.10

Dokumentarni razdelek

4.10.1

Izpričanost besede v slovarjih knjižnega jezika in drugih delih

(1.) Neposredno za znakom □ je pri vseh geslih in podgeslih navedena izpričanost iztočnice v treh temeljnih slovarjih slovenskega knjižnega jezika, namreč v Slovarju slovenskega knjižnega jezika 1970–91, v Slovenskem pravopisu 1962 in v Pleteršnikovem Slovensko-nemškem slovarju (1894–95). Če beseda ni zapisana v teh slovarjih, je navedeno katero od drugih del, ki niso samo slovarska; navedena so v točki 10 slovarskega uvoda.

(2.) Če je beseda zapisana v vseh treh osnovnih slovarjih (SSKJ, SP 1962, Plet.) v vsaj enem pomenu, ki ga izkazuje tudi tale slovar, je za znakom □ zapisan znak +. Sicer je navedena krajšava za tisti slovar, v katerem je zapisana, in to v zaporedju SSKJ, SP 1962 in Plet.

(3.) Če besede ni v nobenem od treh osnovnih slovarjev, je za znakom □ zapisan znak ∅. Če je beseda izpričana v kakem drugem delu, je v okroglem oklepaju za znakom ∅ navedeno to delo.

(4.) Če se pomen v navedenih slovarjih ali drugih delih (pri isti besedni vrsti) razlikuje od pomena ali pomenov v temelj slovarju, je za znakom + ali za ustrezno krajšavo (lahko jih je tudi več) naveden znak ≠.

(5.) Če se oblika besede v navedenih delih razlikuje od oblike v temelj slovarju, za znakom □ stoji znak ∅; v okroglem oklepaju je naveden znak + ali krajšava slovarja ali siceršnjega dela in nato v ležečem tisku oblika, ki jo je mogoče najti v navedenem delu.

(6.) Besede v slovarjih je večinoma mogoče najti na abecedno ustreznih mestih (zato ob SSKJ in Plet. ni navedena številka zvezka), razen kadar so navedene v dodatku k SSKJ 5: 1029–1051 (v teh primerih je navedena še številka strani) in k SP 1962: 1037–1044 ali kadar je ustrezna oblika navedena pod drugačno iztočnico – ta je zapisana za predlogom pod (**ajfer**, **anfak** prid.). Ob navedkih iz del, ki niso urejena slovarsko, je pripisana številka strani, kjer se pojavlja navedena beseda.

4.10.2

Dosedanji narečni zapisi

V črnem lečastem oklepaju (【 】) stojijo navedki z zapisi narečne besede v literaturi, ki izvirajo (1.) iz objav Franca Lekšeta v *Domu in svetu* v letih 1888–93, (2.) iz Pleteršnikovega Slovensko-nemškega slovarja iz let (1894–95), iz katerega so navedena gesla, ki vsebujejo opombo *Savinska dol.* in – pač zaradi popolnosti – kakršno koli opombo, ki se nanaša na Zgornjo Savinjsko dolino, in (3.) iz dela Josipa Tomiška *Narečje v Bočni in njega sklanjatev* (iz leta 1903).

Ustrezna mesta so prepisana kar se da natančno. Krajšave in posebni znaki tule niso razloženi.

Besede in besedne zveze, ki so dokumentirane v teh virih, vendar se na obravnavanem področju ne govorijo (več), imajo neposredno za poknjiženo iztočnico (in za morebitno kazalko) v črnem lečastem oklepaju zapisane le navedke iz virov.

4.11

Kazalka

Poleg gesel, ki imajo vse ali večino geselskih razdelkov (t. i. polna gesla) ali ki vsebujejo le podatke o dokumentiranosti v literaturi, so v slovarju navedene še:

(1.) knjižno-narečne kazalke, ki kažejo od samo knjižne iztočnice k poknjiženi in omogočajo lažje iskanje predvsem uporabniku, ki narečja ne obvlada (**blagosloviti** ⇒ ŽEGNATI, **bonbon** ⇒ CUKER),

(2.) dvojnice poknjiženih iztočnic – te omogočajo lažje iskanje predvsem uporabniku (tudi tistemu, ki narečje obvlada), ki bi se lahko znašel v dvomih pri iskanju poknjižene iztočnice (**bitumen** ⇒ BETUMEN, **fijst** ⇒ FEJST, **fošfoter** ⇒ FAVŠPOTER, **federbati** ⇒ FRDERBATI); kadar je težko določiti poknjiženo obliko narečne besede, je oblika, ki bi prav tako lahko bila poknjižena oblika narečne besede, kazalka (**bočev** ⇒ BUČEV).

Knjižno-narečna kazalka lahko v razloženem geslu stoji tudi na mestu vodilke (prim. tukajšnjo točko 4.7).

Pri narečnih besedah in besednih zvezah, ki so izpričane le v literaturi, so navedeni ustrezni navedki iz del (prim. tukajšnjo točko 4.10.2).

5

Pravila za poknjiženje iztočnic in podiztočnic (ter frazemov)

(1.) Če je le mogoče, je poknjižena oblika iztočnice enaka knjižni obliki.

(2.) Odstopanja so mogoča, kadar se knjižni in narečni refleksi za dolgi polglasnik razlikujeta – v knjižnem jeziku je a, v narečju 'è. Tedaj je v poknjiženi iztočnici zapisan e (**den**), na ustreznem mestu pa je kot kazalka navedena tudi knjižna oblika (**dalja** ⇒ DELJA).

(3.) Kot samostojne iztočnice nastopajo tudi oblike s tako imenovanim prehodnim j (**ajdijo**, **grojzde**). Na ustreznem mestu je navedena kazalka brez prehodnega glasu (**oster** ⇒ OJSTER).

(4.) Včasih je zaradi samoglasniške redukcije težko določiti poknjiženo obliko narečne besede. V teh primerih kaže od besede, ki bi tudi lahko bila poknjižena oblika narečne besede, kazalka (**bočev** ⇒ BUČEV).

(5.) Če se narečna oblika samostalnika moškega spola konča na -er, je v slovarju zapisana poknjižena oblika iztočnice na -er (**ceker**, **miner**), čeprav v knjižnem jeziku obstaja vzporedna oblika na -ar. Na ustreznem mestu je kot kazalka navedena oblika s knjižno pripono (**cestar** ⇒ CESTNER).

(6.) Če se narečna oblika samostalnika moškega spola konča na -nek, je v slovarju zapisana poknjižena oblika iztočnice na -nek (**cedilnek**, **grubnek**), čeprav v knjižnem jeziku obstaja vzporedna oblika na -nik. Na ustreznem mestu je kot kazalka navedena oblika s knjižno pripono (**coprnik** ⇒ COPRNEK).

(7.) Če se narečna oblika samostalnika moškega spola konča na -l in je roditelj ed. -la ali -le (**alkohol**), je poknjižena oblika iztočnice zapisana z -l, ne z -lj (kar bi izhajalo iz druge narečne oblike za rod. ed.).

(8.) Oblike, ki v slovarjih slovenskega knjižnega jezika še niso bile zapisane (v razdelku s slovarsko izpričanostjo imajo oznako Ø), so poknjižene z upoštevanjem zgornjih odstopanj.

(9.) Nezveneči nezvočniki v izglasju narečne oblike so v poknjiženi iztočnici zapisani kot nezveneči, če se v položaju pred samoglasnikom (in tudi v drugih besedah iz besedne družine) ne premenjujejo z zvenečimi (**ajferzihtik**, **bidik** in **blont** (zaradi **blonten**)).

6

Besednovrstni in slovnični podatki

6.1

Besednovrstni podatki

V slovarju so upoštrevane tele besedne vrste (okrajšave po SP 1994: 8, SSKJ 1: LX–LXI in Toporišič (1984: 550–553)):

- (1.) samostalnik (s podatkom za spol kot m, ž, s)
- (2.) pridevnik (prid.)
- (3.) števnik (štev.)
- (4.) (samostalniški in pridevniški) zaimek (zaim.)
- (5.) glagol (označen kot a., na. ali a.+na.)
- (6.) povedkovnik (povdk.)
- (7.) prislov (prisl.)
- (8.) predlog (predl.)
- (9.) veznik (vez.)
- (10.) medmet (medm.)
- (11.) členek (člen.)

V navedenem zaporedju se razvrščajo enako pisane iztočnice, ki pripadajo različnim besednim vrstam (**a** m, **a** vez., **a** medm., **a** člen.); za samostalnike različnih spolov velja zaporedje m, ž, s. (Glede razvrstitve podiztočnic gl. točko 4.0.) Besede, ki nimajo besednovrstnega podatka, so navedene za tistimi, ki ga imajo. Iztočnica morebitne kazalke stoji za enako pisano iztočnico s polno prikazanim geslom.

Kadar ima samostalnik samo množinsko obliko, je ob podatku za spol navedena še okrajšava mn.

Samostalnik s kategorijo živosti ima ob ustrezni okrajšavi m ali s zapisano še okrajšavo živ.

Besednovrstni podatek za glagol je zapisan z okrajšavo na. (pri nedovršnih glagolih) ali a. (pri dovršnih glagolih), pri dvovidskih glagolih pa z obema okrajšavama (kot a.+na.).

Števniki imajo pred okrajšavo štev. pripisano, ali gre za glavni ali vrstilni števnik.

6.2

Slovnični (in besedotvorni) podatki

Slovnični podatek (tule so navedeni trije označevalniškega tipa, od katerih je manjš. besedotvorni podatek) je v geslu v neprekinjenem nizu zapisan pred označevalnikom (ali pred označevalniki).

Drugi slovnični podatki, ki ne potrebujejo obsežne razlage, temveč le razvezavo (npr. rod., ed.), so navedeni v seznamu krajšav (v tukajšnji točki 11). Tako je tudi s slovničnimi pojasnili, kakršno je npr. 3. os. ed.

Za razlago je tule navedeno, v katerih geslih je mogoče najti obravnavani primer z navedenim slovničnim podatkom.

elipt. eliptično, izpuščeno: pričakovani stavčni člen je izpuščen: ČETRRT, ČUDNO povdk.; ⇒ FIRBEC matra koga

manjš. manjšalnica: za tem podatkom lahko stoji znak < in za njim v ležečih kapitelkah navedena iztočnica iz slovarja; oba podatka je treba smiselno skombinirati: AJMERČEK, AJMPREMOV, FACELČEK, FAJFIKA

pren. preneseno: beseda ali stalna besedna zveza, ki je vsebinsko zelo blizu izhodiščnemu pomenu, je pa predstavno premaknjena v drugačno okolje: CAJG-KAMRA, CVENGA

7

Označevalniki

Označevalniki in njihove razlage so povzeti po SP 1990: 129–137 (oz. SP 1994: 133–142) in SSKJ 1: XVIII–XXII, LX–LXI.

Za razlago je navedeno, v katerih geslih je mogoče najti obravnavani primer z navedenim označevalnikom. V frazemu, ki je tu vedno naveden za iztočničnimi

primeri za podpičjem, je beseda, pod katero je frazem prikazan v slovarju, zapisana s kapitelkami.

Praviloma si označevalniki v geslih sledijo nanizani v zaporedju, kakršno je po skupinah tule. Za krajevnim označevalnikom ne stoji ločilo (razen med več krajevnimi označevalniki).

7.1

Krajevni označevalniki

Krajevni označevalniki obveščajo o tem, da jezikovna prvina ni znana na celotnem obravnavanem področju. Če jezikovna prvina ni krajevno označena, je znana na celotnem področju (seveda z upoštevanjem morebitnih drugih označevalnikov).

Glavna zapisovalna točka so Kraše, gradivo iz Bočne in Kokarij je izčrpano, iz drugih krajev pa upoštevano.

Bo	BOČNA
Čr	Čreta pri Kokarjah
Do	Dobletina
Ko	KOKARJE
Kr	KRAŠE
Lv	Lačja vas
PP	Pusto Polje
RM	Rovt pod Menino
ŠD	Šmartno ob Dreti
Vo	Volog

Ti označevalniki so lahko tudi kombinirani s pogostnostnimi:

(1.) xxx **Bo** yyy pomeni, da se v Bočni govori samo jezikovna prvina yyy, medtem ko se jezikovna prvina xxx govori drugod na obravnavanem področju;

(2.) xxx **Bo** in yyy pomeni, da se jezikovna prvina yyy govori v Bočni poleg sicer na celotnem obravnavanem področju znane xxx;

(3.) xxx **Bo** tudi yyy pomeni, da se poleg jezikovne prvine xxx, ki je znana na celotnem obravnavanem področju sicer, samo v Bočni govori tudi redkejša prvina yyy;

(4.) xxx predvsem **Bo**, drugod redk. (ali star. ipd.) yyy pa, da se poleg sicer običajne jezikovne prvine xxx, ki je v Bočni redko rabljena, v Bočni govori predvsem jezikovna prvina xxx, ki je drugod na obravnavanem področju redka (ali starinska ipd.).

7.2

Lastnoimenski označevalniki

V slovarju so zaenkrat navedena le tista lastna imena, ki se pojavljajo kot sestavina (stalnih) besednih zvez (npr. BAKOVE GREBLJICE, BLEKAČI, BOSNA, DAHAV, DRAVA), zato ob njih niso navedene izpeljanke; nekatere izpeljanke so vendarle navedene zaradi prikaza sopomenk (ANGLEŠKI, ANGLEŠKO).

Popoln seznam lastnoimenskih označevalnikov bo dodan narečnemu slovarju lastnih imen. Tam bodo lastna imena tudi natančneje obdelana.

HIŠ. I.	hišno ime
KR. I.	krajevno ime
LED. I.	ledinsko ime
OS. I.	osebno ime
STV. I.	stvarno lastno ime
VOD. I.	vodno ime
ZEM. I.	zemljepisno ime

7.3

Citatnostni označevalnik

polcit. polcitatno: jezikovna prvina, ki glasoslovno ali oblikoslovno odstopa od običajnega ali pričakovanega v govorih na obravnavanem področju in v tem pogledu kaže na izvor iz slovenskega knjižnega ali pogovornega jezika, iz kakega drugega narečja, lahko pa tudi iz drugega jezika; navadno je polcitatna beseda (ta lahko nastopa tudi v frazemih), včasih besedna oblika ali frazem (tako je lahko označen tudi zaradi ene besede ali oblike, ki je kot polcitatna označena na drugem mestu); polcitatna jezikovna prvina je glasovno prilagojena obravnavanim govorom: BOŽE MOJ, DOŽIVETJE, ENAKO; ⇒ BAŠ me boli; ⇒ pod milim BOGOM

7.4

Izrazijski (terminološki) označevalniki

agr. agronomija
anat. anatomija
avt. avtomobilizem, avtomehanika
bot. botanika
čeb. čebelarstvo
elektr. elektrotehnika
glasb. glasbena stroka
gozd. gozdarstvo
gradb. gradbeništvo
les. lesarstvo
lov. lovstvo
obl. oblačilna stroka
strojn. strojništvo
šol. šolstvo
šport. športni izraz
teh. tehnika
trg. trgovina
ver. (rimskokatoliška) vera
voj. vojska
zool. zoologija

7.5

Formalnostni označevalnik

uradn. uradno: jezikovna prvina, ki jo govorci uporabljajo v uradnih položajih, npr. v pogovoru z zdravnikom ali v uradih: DOKTOR

7.6

Socialnozvrstna označevalnika

sleng. slengovsko: jezikovna prvina, značilna za neformalne združbe, npr. mladostnikov: ABERVEZNIK, BLEFIRATI; ⇒ iti se BILJARD na dve kugli
žarg. žargonsko: jezikovna prvina, ki v strokovnem izrazju zamenjuje navadno poimenovanje; v tem slovarju je žargonsko omejeno na rabo v šoli (žargonsko, kot je pojmovano v slovenskem knjižnem jeziku, spada v obravnavanih govorih v strokovne jezike in torej v izrazje, tako da ima izrazijske označevalnike): CVEK, ČIK, DUDLJATI SE, FASATI

7.7

Čustvenostni označevalniki

- čustv. čustvenostno, ekspresivno: jezikovna prvina, ki izraža čustvenost; kadar je vrsto čustvenosti mogoče določiti natančneje, je uporabljen označevalnik ljubk., nizk., slabš., šalj. ipd.: BABLE, BAJKATI, BATINA; ⇒ AFNE guncati
- iron. ironično: jezikovna prvina, ki sicer označuje kaj pozitivnega, vendar je s posmehljivim namenom uporabljena za poimenovanje negativnega: BARON, BLAGOVOLITI; ⇒ biti AS
- kletv. kletvica, kletev: družabno nesprejemljiva medmetna beseda ali besedna zveza, s katero se navadno izraža negativno razpoloženje ob čem: ARDUH, BEMTI, DUHNAMEL
- ljubk. ljubkovalno: jezikovna prvina, ki izraža naklonjeno, prisrčno razmerje do poimenovanega: ATI, BELČKAN, BRADAVIČKA, DROBIŽEK
- nizk. nizko: jezikovna prvina, ki izraža družbeno (tudi moralno) nesprejemljivo, nekultivirano, prostaško raven izražanja: BREJ, CRKATI, DRKATI; ⇒ gniti na BRITOFU
- omilj. omiljevalno, evfemistično: jezikovna prvina, ki kaj imenuje bolj prizanesljivo, kakor bi bilo treba, ali zamenjuje manj ugodno poimenovanje: DOONEGATI, HUDIK; ⇒ iti v krtovo DEŽELO
- otr. otroško: jezikovna prvina, značilna za izražanje otrok in za čustveni pogovor odraslih z njimi ter za medsebojno sporazumevanje zaljubljenecv: AJATI, AK, FULA; ⇒ delati DEŽEKA
- poud. poudarjalno: jezikovna prvina, ki izraža večjo (pozitivno ali negativno) stopnjo pomenskih sestavin poimenovanega: ANGEL, BIKOVSKI, FRDAMAN; ⇒ biti (vroče) ko v APNENICI
- slabš. slabšalno: jezikovna prvina, ki izraža podcenjevalen ali zaničljiv odnos do poimenovanega: AFNA, ALEJAST, ALITI, DRVEŽ; ⇒ gledati ko BIK v nova vrata
- šalj. šaljivo: jezikovna prvina, ki igrivo zamenjuje čustveno nezaznamovano poimenovanje: AJERŠPAJZ, AJHATI SE, ALEKSANDER, DEŽURATI; ⇒ čuvati prvega APRILA; ⇒ biti suh, ko bi iz DAHAVA na urlavb prišel
- zmer. zmerjalno: jezikovna prvina, s katero govoreči zanj neprijetno stvar ali dejstvo v ogovoru poimenuje grobo ali žaljivo: ALEJ, AVCIGER, BALONDE, DRVEŽ, FUFLA

7.8

Časovni označevalniki

- nov. novota, neologizem: jezikovna prvina, katere novost se še čuti: ABSOLUTNO, ARNIKA, BOBNIČ; ⇒ atomska je padla (⇒ ATOMSKA ž); ⇒ iti na BLATO
- star. starinsko, zastarevajoče: jezikovna prvina, ki ima nadih preteklosti in jo uporabljajo predvsem starejši govorci, govorci srednje generacije in mlajši pa ne več, vendar jo razumejo: AHTATI, AJFERZIHTIK, AJNCIGATI, AMERIKANSKO, ANTLATI, DAVI; ⇒ AJNS cvaj; ⇒ delati FIGURE
- zastar. zastarelo: jezikovna prvina, ki jo predvsem starejši govorci še poznajo iz preteklosti, je pa ne govorijo več: ABRNJE, ADRESA, AVDRŽNEK, DIHATI, DRGULJ, GAJŽELNEK

7.9

Pogostnostni označevalniki

- posam. idiolektično: jezikovna prvina, ki je značilna za izražanje posameznika ali posamezne družine in je opazna za preostale govorce iz bližnje okolice; praviloma je ta označevalnik kombiniran s krajevnim: AJDIJO, ALEKSANDER, ANE, ARBEČMAŠINA, BAGRLJE, DRVEŽ, FOGA

- redk. redko: jezikovna prvina, ki ima precej pogostejšo dvojnico ali namesto katere se uporabljajo druga sredstva, npr. opis; v glavi v oklepaju stoji pred glasovno dvojnico, ki ima pred tem navedeno precej pogostejšo: AJČATI, AJDNEK, AJHATI SE, AMBAS, BEDAK, DESNICA; ⇨ v ta AM; ⇨ vžgati DEBATO
- in uvaja (nekoliko manj navadno in pogosto) dvojnico (v glavi v oklepaju glasovno): ABERVEZNIK, AJBIŠ, AKELJ, DAJATI, DALJNOVIDEN
- tudi uvaja manj navadno in pogosto dvojnico (v glavi v oklepaju glasovno): AJDOV, ALKOHOL, D
- narašč. naraščajoče: jezikovna prvina, ki se uveljavlja nasproti dosedanjemu poimenovanju: BARVA, BERILO, BRESKEV, BRISAČA
- pešaj. pešajoče: jezikovna prvina, ki se umika močnejši dvojnici: BOGDAJ, BOGŽEGNAJ, BOHLONAJ, DETI

7.10

Posebna označevalnika

- ipd. in podobno: (1.) v stalnih besednih zvezah in v označevalniških pojasnilih opozarja na nezapisane sopomenke k besedi, pa tudi na druge besede iz pomenske skupine: BUFNITI, BUKATI SE; ⇨ peljati se ko ALELUJA; ⇨ na ta AM
(2.) v kazalkah opozarja na še druge besede iz iste besedne družine: ADNAJST, AREST, ARŽET, ČMOKATI, DAVITI
- itd. in tako dalje: (1.) v zaglavju razširja oblikoslovni podatek na druge oblike, ki jih je mogoče razbrati v slovničnih preglednicah: ABCIGATI, ATE, BIKSATI, DEKATI
(2.) v kazalkah razširja oblikoslovni podatek ob iztočnici na druge oblike: BOM, ČEM

8

Glasoslovje

Tu so navedene le glavne značilnosti glasoslovja; bolj izčrpno je predstavljeno v Weiss 1990: 38–70, ki je osnova za tale prikaz.

8.0

Splošno

Narečni zapisi v slovarju se pojavljajo v glavi gesla, v zaglavju, v ponazarjalnih primerih in v komentarjih (prim. točko 11); glasovne dvojnice so lahko zapisane tudi v okroglih oklepajih. Dejansko bi vsi ti deli besedila morali stati v oglatih oklepajih.

- ' označuje mesto naglasa, in sicer (1.) tik pred istozložnim soglasnikom pred naglašnim samoglasnikom ali (2.) tik pred naglašnim samoglasnikom – k'râ:va *krava*, z_':i̯e:mle (*i*)z *zemlje*, bra'dâ:d_'\()è:da *brađat moški*, 'â:k̩sa *os*, pə'â:jat *pospati*
- : označuje dolžino samoglasnika (ali soglasnika) – 'd̩i̯e:ska *deska*, p'r̩i:m̩:a *primiva*, 's̩â:m̩:ə *samemu*, s̩əm_':a:gu *sem moral* (resica, ki označuje naglasno mesto (npr. 'ka:rt), lahko v ustreznem soglasniškem okolju stoji pred prvim (lahko tudi dolgim) soglasnikom pred naglašnim samoglasnikom, kadar se soglasnik na meji dveh besed podaljša, pa tik pred posebnim dvopičjem, ki stoji pred naglašnim samoglasnikom ali dvoglasnikom)

- (1.) združuje v naglasno enoto dve besedi – 'na:bo ne bo, 'na:t'le na tla (besede, ki se pišejo skupaj že v knjižnem jeziku, nimajo tega znaka – 'na:ŋga nanj, 'na:ŋ nanjo) (2.) združuje v izgovorno enoto dve besedi, kadar je zadnji soglasnik prejšnje besede ali mehčan ali pa zlogotvorni zvočnik, naslednji pa enak navaden soglasnik – se 'pa: 'tud' 'duo:bra si pa tudi do-bra, sm_mə 'da:ɥ sem nu daɫ, nə'bje:ɔŋ_na zas'to:pə niħče ne razume
 (v ponazarjalnih primerih) na začetku naslednje besede označuje odsotnost glasu zaradi zlitja dveh enakih glasov v enega samega (predvsem v hitrem govorjenju) ali zaradi samoglasniške redukcije – 'duo:ns_()ə 'bè:ɥ (← 'duo:ns se) danes si bil, bra'dâ:d_'(è:da (← bra'dâ:d 'dè:da), per_'(ò:jt'nə (← per 'rò:jt'nə) pri Rojtni [v Šmartnu ob Dreti], sa'žâ:tnə_'(n'tò:n sv. Anton Pado-vanski [13. junija]
 (v ponazarjalnih primerih) na začetku naslednje besede označuje dolžino glasu zaradi zlitja dveh enakih glasov – 'jəd_â'mo: (← 'jəd da'mo:) iti domov, z_'jie:mle (← z 'zie:mle)
 označuje mehčanost soglasnika – p'rim' primi, 'vat'o hotel, 'vid'o videl (v Weiss 1990 je bil v soglasniškem nizu označen le zadnji, tu pa so vsi, ki so res mehčani; v položaju tik pred sprednjimi samoglasniki mehčanost ni označena)
- C (v slovarskem uvodu) soglasnik
 C' (v slovarskem uvodu) mehčani soglasnik
 ~ (v slovarskem uvodu) se premenjuje z
 ← (v slovarskem uvodu) nastalo iz
 / / (v slovarskem uvodu) zapis fonemov
 [] (v slovarskem uvodu) zapis alofonov
- 'è:, 'ò: zelo napet in ozek e ali o – 'pè:t pet [števník], 'sè:r sír (nikoli ni zapisan 'ir), š'kò:da škoda
 'â: zaokroženi a – t'râ:va trava
 ɛ, ɔ napet in ozek e ali o (lahko tudi naglašeni'è: ali 'o:), in sicer nekoliko manj ozek kot v knjižnih nòs, zvézda; položaji, v katerih se e ali 'e: premenjujeta z ɛ ali 'è: (premena ɛ ali 'è: je značilna predvsem za mlajše govorce), so v slovarju vedno navedeni: – reš'njica resnica, u'čè:re včeraɣ, 'pè:ška peš, gl'o'ŋjɩk glavnik, g'lè:də gledal, 'nò:s nos
 e, 'e: srednji e, kakršen je v knjižnem jeziku v besedah poglèj, Tónej; kadar se (v zlogu pred nesprednjim samoglasnikom ali v zlogu, ki se ne končuje na l č š ž ali na mehčani soglasnik) premenjuje z ɛ ali 'è:, je to v slovarju vedno zapisano – 'pe:ma pojdîva, be'dâ:k bedak i sestavina dvoglasnika 'ie: – 'tje:ta teta
 ɥ dvoustnični v, kakršen je v knjižnem jeziku in ki nastopa v vzglasju, izglasju in za samoglasnikom pred soglasnikom ali pa je sestavina dvoglasnika 'uo: – 'ɥzè:ɥ vzél, p'ra:ɥte pravite, 'kuo:za koza
 i z oslabljenim sprednjim izgovorom (»temnejši«, »zamolkli« i) v zlogu pred nesprednjim samoglasnikom ali v zlogu, ki se ne končuje na l č š ž ali na mehčani soglasnik; predvsem pri mlajših govorcih ga zamenjuje navadni i, kar v slovarju ni posebej označeno (v Weiss 1990 je namesto i zapisan navadni i) – iŋva'lit invalid, 'piħa pila, 'sju:mə sivemu
 ɐ polglasnik, kakršen je v knjižnem jeziku – 'pəs pes, 'krəx kruh, kə'rj̥tə korito
 ɛ polglasnik ejevsko-ijevske barve (»mehki polglasnik) – 'zɛt zid, 'nuo:sɛt nositi, 'lɛdɛ Kr, Ko ljudje
 l m n r zlogotvorni zvočniki l m n r – 'mɥo:d'lte mólite, 'nišm nisem, 'me:sɩc mesec, 'xiɩɩr̥ prisl. hitro (ŋ lahko ima pred k g x dvojnico [ŋ], m pa pred f ali [v] dvojnico [m]) – 'sɩɩɩ kə 'muxa siten ko muha, 'nišg ga 'vid'o nisem ga videl, 'nišm 'vid'o nisem videl

- ɫ mehkonebni («trdi») l v zlogu pred nesprednjim samoglasnikom – g'la:va *glava*
- ŋ izgovorna dvojnica m-ja pred f ali [v] – 'iŋfat *cepiti* [vnašati v telo *cepi-vo*], iŋva'lit, 'niŋŋ 'vid'ɔ
- ŋ izgovorna dvojnica n-ja pred k g x, (enaka kot v knjižnem jeziku) – 'bã:ŋka *banka*, 'ã:ŋka *Anka*, tŋ'gʊo:r *tam gori*
- x nezveneči mehkonebni pripornik, enak knjižnemu h-ju – 'xiša *hiša*
- h (v redkih besedah) nezveneči grlni pripornik – ə'hə *aha*
- ʔ (v redkih besedah) nezveneči goltniški ploziv (ponekod v literaturi zapisan kot q) – 'a:ʔ povak. *umazan*, 'na:ʔ *ne*, 'na:'ʔã: *ne*
- ʒ c pred zvenečim nezvočnikom – 'kʊo:nʒ ga 'bɔ: *konec ga bo*
- ʒ glas, ki ustreza knjižnemu dž (npr. v *džungla*), ali č pred zvenečim nezvočnikom – 'ʒe:m *džem*, 'viʒ ga, 'pò:ba *vidiš ga*, *fanta* (toda 'vič 'jə *vidiš jo*)
- ɣ x pred zvenečim nezvočnikom – prɔɣ 'gɔ:šə *proti gozdu* (toda prɔx 'mən' *proti meni*)

8.1

Samoglasniki

Dolgi samoglasniki

'è:		'ò:
'é:		'o:
'e:		
'ie:		'yo:
		'ã:
		'a: (+ 'a:r)
<i>spređnji</i>		<i>nespređnji</i>

/a:/ (tudi v 'a:r) ni izrazito dolg.

Kratki samoglasniki

Naglašeni		Nenaglašeni	
'i		i	u
'i̥		i̥	
'e̥		e̥	ə
		e	ɔ
<i>spređnji</i>		<i>spređnji</i>	<i>nespređnji</i>
			a

/i/ in /u/ nista izrazito kratka. Dolžine /a:/, /i/ in /u/ se zelo izenačujejo.

V slovarju in v oblikoslovnih preglednicah so navedene vse samoglasniške dvojnice, razen pri silabemih ɫ (← əl), ŋ (← əm), ŋ (← ən), ɽ (← ər), ki so nastali v zvezi z moderno samoglasniško redukcijo, kar pomeni, da ima zapis rɛ:kəlc nezapisan dvojnico rɛ:kɫc *suknjič*.

Kadar ob premeni prihaja do mehčanja soglasnika pred zvočnikom oz. kadar pred zvočnikom stoji l (kot npr. v primerih 'filŋ ~ 'filŋ *film*, *polnim*, je to v slovarju v geselskem oglavju in v preglednicah v slovarskem uvodu vedno navedeno:

- ɫ ~ əl (razen v položaju za t, d) ~ 'ã:kɫšən ~ 'ã:kəlšən *natančen*, *izbirčen* (toda C'l (← Cɛl, obvezno d'l, t'l) – 'f'rã:m'çɛl ~ 'f'rã:m'c'l *Francelj*, 'but'l *omejenec*)

- m̥ ~ əm (v položaju za l ← ɛm) – kɾ̥p̥ɛ:r ~ kəm'pɛ:r *krompir*, 'fil̥m̥ ~ 'filɛm (toda C'm̥ (← ɛm – v slovarju in preglednicah vedno navedeno) – c'ɾ̥p̥r̥ɔ:jə ~ cɛm-p'r̥ɔ:jə *več stavb, stavbe*)
 m̥j ~ əmj – 'n̥isəj 'vid'ɔ ~ 'n̥isj 'vid'ɔ
 n̥ ~ ən (v položaju za l ← ɛn, v položaju za d, t samo n̥) – 'vəs̥n̥st̥ɔ ~ 'vəsənst̥ɔ *osemsto*, 'fil̥n̥ ~ 'filɛn *polnjen*, əd'v̥jɛ:nt̥ɔ *adventen*
 ŋ ~ əŋ (v položaju za d, t samo ŋ) – 'n̥is̥ŋ ga 'vid'ɔ ~ 'n̥isəŋ ga 'vid'ɔ *nisem ga videl*, t̥ŋ'g̥u:ɾ *tam gori*
 ɾ ~ ər – 'e:ŋk̥ɾt ~ 'e:ŋk̥ɛrt *enkrat, nekoč* ~ r (v popolnem vzglasju ali za samoglasnikom in pred j) – ər'j̥a:ɹ ~ ɾ'j̥a:ɹ ~ r'j̥a:ɹ *rjav*, b̥ɔ r'j̥a:ɹ *bo rjav*

8.2

Soglasniki

Zvočniki

v			m
v'			m'
	ɹ	r	n
	l		n'
j			

Mehčanost zvočnikov v položaju tik pred sprednjimi samoglasniki v slovarju ni označena.

/v/ na koncu besede ne more biti mehčan; nadomešča ga [ɹ].

Nezvočniki

p	b	f	
p'	b'	f'	
t	d		
t'	d'		
c		s	z
c'		s'	z'
č		š	ž
k	g	x	
(k')	(g')		

Mehčanost nezvočnikov (tudi podaljšanih) v položaju tik pred sprednjimi samoglasniki v slovarju ni označena.

8.3

Dvojnice in zvonečnostne premene

Samoglasniške dvojnice

- /u/ ~ [ɹ] v vzglasju ali za samoglasnikom pred soglasnikom – u'ne:gat ~ u'ne:gat *onegati*, pəu'ne:gat ~ (izjemoma pri počasnem govorjenju) pəu'ne:gat
 /i/ ~ /j/ v vzglasju ali za samoglasnikom pred soglasnikom – j'mé: ~ i'mé: *ime*, u j'mé:nə ~ u i'mé:nə *v imenu*
 /u/ ~ [ɹ] v vzglasju ali za samoglasnikom pred soglasnikom – b̥ɔ uš'ʔa: ~ b̥ɔ uš'ʔa: *bo ušla*

V istem zlogu ni mogoč sklop /ij/ – 'pi *pij* (toda 'pijam *pijem*), 'biti *bitij* (toda 'bit'jə *bitje*).

Soglasniške dvojnice

Tu so navedene le dvojnice, ki so zapisane v tem slovarju, ne pa tudi npr. [w], [D], [ʔ] itd.

Zvočniki

/v/ ~ [v]	v vzglasju, v izglasju in za samoglasnikom pred soglasnikom – u'pɛt (poleg v popolnem vzglasju običajnejšega u'pɛt), u'zɛ:mɛm (poleg v popolnem vzglasju običajnejšega u'zɛ:mɛm), u 'a:ʉtə (poleg v popolnem vzglasju običajnejšega u 'a:ʉtə), k'ra:ʉ, p'ra:ʉmə, ja 'ka: ʉ 'rɛ:də
~ [u]	v vzglasju in za soglasnikom pred soglasnikom – u'pɛt (poleg u'pɛt, kar je redko v popolnem vzglasju), u'zɛ:mɛm (poleg u'zɛ:mɛm, kar je redko v popolnem vzglasju), u 'a:ʉtə (poleg u 'a:ʉtə, kar je redko v popolnem vzglasju), zɾɔn u'sɛgə, 'pa:r_nas u 'kuxnɛ, na'lɛʉ u 'pɨskɾɔ
/m/ ~ [m]	pred v f – səŋ 'vid'ɔ, 'ʃimfat
/n/ ~ [ŋ]	pred k g x – 'bâ:ŋka, 'â:ŋgɛl
~ [m]	pred v f – imva'lit, 'zəmft
ər (~ ɾ) ~ r	(v popolnem vzglasju in pred samoglasnikom – r'ja:ʉ (~ ər'ja:ʉ ~ ɾ'ja:ʉ)

Nezvočniki

/c/ ~ [ç]	pred zvenečim nezvočnikom – st'rɨz 'bɔ:
/č/ ~ [ʃ]	pred zvenečim nezvočnikom – 'viž ga, 'pó:ba
/x/ ~ [χ]	pred zvenečim nezvočnikom – pɾɔɣ 'gɔ:šə

Zvonečnostne premene

Pred nezvonečim nezvočnikom tudi naslednje besede, v izglasju in pred samoglasnikom ali pred zvočnikom naslednje besede (izjema so nekatere besedne zveze, ki so vse zapisane v slovarju, npr. 'bɔ:d' nə, in pravi predlogi, katerih zvoneči nezvočniki pred samoglasnikom in pred zvočnikom naslednje besede ohranijo zvonečnost, npr. ub 'ma:mə, ub u'čɛ:ta, ud 'ma:mɛ, ud u'čɛ:ta, braz 'mɛnɛ, braz 'ɔ:ce):

/b/ ~ /p/	g'rʉɔ:p (toda g'rʉɔ:ba)
/b'/ ~ /p'/	'dʉɔ:p' (toda 'dʉɔ:bɛ)
/d/ ~ /t/	s'ta:rt (toda s'ta:rdɛ)
/d'/ ~ /t'/	p'rit' (toda p'ridɛ)
/g/ ~ /k/	'bɔ:k (toda 'bʉɔ:ga)
/z/ ~ /s/	'mɨs (toda 'mɨza)
/z'/ ~ /s'/	pə'va:s' (toda pə'va:zɛ)
/ž/ ~ /š/	'nʉɔ:š (toda 'nʉɔ:ža)

Pravilo velja tudi za soglasniške sklope, npr. b'râ:st (rod. mn.) ~ b'râ:zda (im. ed.), 'pus'tɛ ~ 'pus't' (oboje vel. za 2. os. ed.).

Pred zvonečim nezvočnikom tudi naslednje besede (velja tudi za prave predloge, npr. pɾɔɣ 'gɔ:šə):

/c/ ~ [ʒ]	st'rjɜz ga 'bɔ: (toda st'rjɛ -a)
/c'/ ~ [ʒ']	'puʒ' 'ga: (toda 'puçɛ 'ga: ukaz psu <i>napadi ga</i>)
/č/ ~ [ʃ]	p'rjɔ:ʒ bɔ 'pa:rʃu (toda p'rjɔ:č)
/x/ ~ [χ]	p'rɔy ga 'mã:tra (toda p'rux -a <i>kila</i>)
/k/ ~ /g/	'da:uɔz za 'xiʃə (toda 'da:uɔk -a)
/p/ ~ /b/	k'rjɔ:b za 'kura (toda k'rjɔ:p -a)
/p'/ ~ /b'/	'ka: 'kub' 'ga: (toda 'kupeɟ)
/s/ ~ /z/	na 'nɔ:z be 'ga: (toda 'nɔ:s 'nɔ:sa)
/s'/ ~ /z'/	p'rjɔ:z' ga (toda p'rjɔ:sɛɟ)
/š/ ~ /ʒ/	'kɔ:ʒ 'de: u'k'ra:j (toda 'kɔ:š -a)
/t/ ~ /d/	u 'rɔ:d be 'šɔ: (toda 'rɔ:t -a <i>Rovt</i>)
/t'/ ~ /d'/	pram'fã:d' 'ga: (toda pram'fã:tɛɟ)

Pravilo velja tudi za soglasniške sklope, npr. 'pa:rdz ga bæ'li, 'puz'd' 'ga:.

V glavi in zaglavju niso upoštevani in zapisani glasovi, ki bi nastali s kombiniranjem prvotnih, zato torej zapis 'ba:t se (nikoli 'ba:c_e ipd.).

8.4

Preglednica glasov

Dvojnice k narečnim oblikam v tej preglednici niso upoštevane.

a	-	ba'nã:na
ã	-	redk. kãk
'a:	-	'ma:ma, 'pa:rt, s'ta:r, p'ra:ujə
'ã:	-	g'rã:t, 'pã:s
'a:r	-	'pa:rt, 'ka:rt
b	-	'bã:ba
b:	-	ub_:'è:rçaft
b'	-	'dɔ:b'u
c	-	'ce:gu, iŋva'ljicka
c:	-	u'c:ɛ:deɟ, pɛc_()t'rè:xɛɟ
c'	-	p'rɛc', 'fa:c'ɔ
č	-	'čè:špa, 'pe:č
č:	-	uç_:'rɛ:šne
d	-	'dè:da
d:	-	u'd:a:fa, ud_:'ɔ:ma
d'	-	'vid'ɔ
e	-	le'pɔ:ta
eɟ	-	ke'čie:sɛɟ, u'bè:rɛɟ
'e:	-	'ne:ma, ta 're:na
'e:ɟ	-	'le:pe, f'rɛ:
'è:	-	'pè:tãk, u'zè:mem, 'sè:r, 'vè:ra, 'bè:u
eɟ	-	'ma:mɛɟ, 'lɛ:deɟ, 'pɔ:lɛɟ
'eɟ	-	'sɛt, 'çegən
'ie:	-	'tjè:ta
ə	-	'vjɛnə
'ə	-	k'rɛx
f	-	'fã:fã
f:	-	'a:ɥs'puf_:'a:jn rɛpɛ'tã:
f'	-	ut'rjɔ:f'u
g	-	'gugat
g:	-	d'rɔ:g_:'ugle
g'	-	'nè:g' be 'ma:gu 'bɛt
ɣ	-	prɔɣ 'gɔ:šə
x	-	'xiša
x:	-	prox_:'iʃə
h	-	ə'hə

i	-	'kišta, tɛlə'vizi
ɨ	-	ɨmva'lit
'i	-	'pijam, 'vija
ɨ̇	-	'kɨbɫa
j	-	'ja:jçə, pə j'mɛ:nə
k	-	'kukat, 'kɛ:dŋ, t'rɛ:kɛ
k:	-	'pò:bək_:'a:ka
k'	-	redk. tɛ t'rɛ:k'
ʔ	-	'a:ʔ, 'na:ʔa:
l	-	'lulet, x'vã:lu
l:	-	'bəl_:'ɛ:p
l̥	-	'mʏo:d'ɫtɛ, pɛ'cɨkɫ
ʎ	-	'ʎuč, p'ra:uʎa
m	-	'ma:ma
m:	-	p'rɨm:ə
m'	-	p'rim', 'ʎo:m'u
m̥	-	sɨŋ 'bɛ:u
m̥'	-	'ʂɨmfat, ɨmva'lit, səŋ 'vid'ə
m̥̥	-	sɨŋ 'vid'ə
n	-	'nɛ:nɛŋ
n:	-	'nɛč 'vən_:'a g'rɛ:
n̥	-	p'rɨdŋ, sɨŋ 'ʂo:
n'	-	'kʏo:n', uz'dign'u
n̥'	-	'pɔ:ŋk, 'bɔ:ŋgat
n̥̥	-	'ca:jtŋgɛ, 'nɨsŋ ga 'vid'ə
o	-	brɔ'nɨca, g'lɛ:dɔ
'o:	-	'gɔ:ba, 'rɔ:k
'ò:	-	'nò:sɛm, 'kò:rba, 'čò:j
'uo:	-	'kʏo:za, 'rʏo:ka
uo	-	redk. gʏo u b'rɨɛ:gə
p	-	'pupat
p:	-	up_:'ɨɛtɛx
p'	-	'kup'u
r	-	'riʒa, s'ta:rt
r̥	-	p'rɨ'jamat, b'ɕ:"lã:n
r:	-	pər_:'ʏo:kɛ
s	-	'sɨva
s:	-	s_:'ɨɛ:stɛ
s'	-	'nʏo:s'u, p'rʏo:s'
š	-	'ʂiʂka
š:	-	'piš_:'a 'kɛ:
t	-	'tɨɛ:ta, p'rɔ:t, pɛ'tɨɛ:kən't'
t:	-	ut_:'ɨɛ:tɛ, 'bʏo:tɛ
t'	-	'vat'ə, p'rit'
u	-	u'ʂɛ:sə, 'ča:ru, 'kup'u, ub'rɛ:sku, 'tò:pu, 'da:ru, "pɛ'tru
'u	-	'kuxat
u	-	bɔ u'bɛu
u:	-	'nʏo:u_:'ɫã:k
v	-	'vɨlɛ
v'	-	p'rã:v'u
z	-	'zɨzɛk
z:	-	z_:'ɨɛ:mle
z'	-	'va:z'u, ug'riz'n'u
ʒ	-	u'zã:dɛ, st'riʒ 'bɔ:
ʒ'	-	p'rɛʒ' ga ja b'ɫə
ʒ:	-	na g'ʎo:nʒ_:'bɨksat
ž	-	'žã:ba
ž:	-	'žumbus, uʒ_()'ã:gɔnɛ
ž:	-	praʒ_:'u:mbusə

9.0

Splošno

V slovarju so pri pregibnih besednih vrstah za poknjženo iztočnico in za znakom ► praviloma zapisani tile podatki:

(1.) narečna iztočnična oblika, tj. prva narečna osnovna slovarska oblika: pri samostalniku im. ed. (ali pri samomnožinskem im. mn.), pri pridevniku (in pri nekaterih povedkovnikih) im. ed. moškega spola, in sicer nedoločna oblika, pri glagolu nedoločnik in pri nekaterih medmetih oblika za 2. os. ed.;

(2.) (praviloma okrajšana) neprva osnovna slovarska oblika: pri samostalniku rod. ed. ali mn., pri pridevniku (in pri nekaterih povedkovnikih) im. ed. ženskega in srednjega spola, pri glagolu oblika za 1. (redko za 3.) os. ed. sed. in pri nekaterih medmetih oblika za 2. os. mn.;

(3.) razširjena slovarska oblika (lahko jih je tudi več), ki je navedena v zaglavju in ki omogoča tvorbo vseh drugih besednih oblik (lahko npr. tudi za natančnejšo določitev kakovosti premenjenega samoglasnika v obliki ali v več oblikah, kar izhaja iz preglednic), kadar osnovne slovarske oblike ne zadoščajo.

Podatek v zaglavju gesla (ali podgesla) ukinja podatke iz oblikoslovne preglednice, razen če se ne začnejo z označevalnikom *tudi*, *star.* ali *redk.*, ukinja obliko iz preglednice.

Pri samostalniku v zaglavju brez označevalnika navedeni obliki za im. in rod. množine razveljavljata oblike, ki bi sledile iz ednine, in razvijeta celotno paradigmo za množino in dvojino (**balonde**).

Kadar se podatek v zaglavju začne z označevalnikom ali nizom označevalnikov (*tudi*, *star.* ali *redk.*), je treba pred njim upoštevati še obliko iz preglednice (**govedo**).

Dvojnice k osnovnim slovarskim oblikam so navedene v glavi, dvojnice k razširjenim slovarskim oblikam pa – tako kot razširjene slovarske oblike – v zaglavju.

Kadar manjka katera od oblik, npr. določeni skloni, velelnik ali oblike deležnika na -l za posamezne spole pri glagolu, jo v slovarju na ustreznem mestu nadomešča pomišljaj, v zaglavju pa je po možnosti k temu dodano slovnično pojasnilo (**bable**, **hoj** m, **bobneti**).

Kadar je osnovna ali stranska slovarska narečna oblika zapisana v okroglih oklepajih, je zelo redka ali pa tvorjena redakcijsko (**dobri** m, **grebsti se**).

Obliko, ki je zapisana okrajšano, je treba tvoriti iz tiste, ki stoji pred njo, s tem da je treba pri spremembi upoštevati morebitni premenjeni soglasnik ('njo:š -ža – rod. je 'njo:ža) ali zlog s premenjenim samoglasnikom ('a:jdnek -a, im. mn. -neķę – im. mn. je 'a:jdneķę).

Pri samostalnikih krajšava *nš* (tj. nešteveno) omejuje tvorbo oblik na ednino.

Opombe v preglednicah se vrstijo tako, da so najprej zapisane pri ednini, nato pri množini in nazadnje pri dvojini, pri posameznem številu pa so najprej zapisane pri moškem, nato pri ženskem in nazadnje pri srednjem spolu.

Če v preglednici v stolpcu podatek ni zapisan, velja na ustreznem mestu tisti, ki je zapisan višje.

Pregibne besedne vrste razvrščamo v posamezne preglednice glede na končnice:

(1.) samostalnike glede na rodilnik in nato glede na imenovalnik (ed., redko mn.), (2.) pridevnike glede na končnico za ž. in s. sp. in nato glede na končnico za rod. ed. m. sp., (3.) glagole pa glede na končnico za 1. os. ed. v sed.

9.1

Samostalnik

9.1.1

Moški spol

Rod. ed.:

- a (ne za č š ž r j in ne -ęga, -ęga, -Cga ali -C'ga) ⇒ m1
- a (za č š ž r j) ⇒ m2
- le ali -ne ⇒ m3
- ə ⇒ m4
- ęga ⇒ m5
- ęga ⇒ m6
- Cga ali -C'ga ⇒ m7
- ⇒ m8

Rod. mn. (pri samomnožinskih samostalnikih - m mn.):

- o || -u (ne za l n', im. -ę) ⇒ m1
- o || -u (im. -ə) ⇒ m2
- o || -u (za l n') ⇒ m3

Podatki v zaglavju:

- <daj. ed. xxx> ⇒ m5/2, m7/3
- <im. mn. xxx> ⇒ m1/5
- <or. mn. xxx> ⇒ m1/8b
- <or. dv. xxx> ⇒ m1/9

Naglas na osnovi

Oblike samostalnikov, ki so naglašeni na končnici, so zapisane v slovarju, zato v preglednici niso predstavljene.

m1: Rod. ed. -a (ne za č š ž r j in ne -ęga, -ęga, -Cga ali -C'ga)¹

	ed.	mn.	dv.
im.	kə'râ:k-∅ ² <i>korak</i>	kə'râ:k-ę ⁵	kə'râ:k-a
rod.	kə'râ:k-a ³	kə'râ:k-o -u ⁶	= mn.
daj.	kə'râ:k-ə	kə'râ:k-əm	
tož.	= im. (živ. = rod.) ⁴	kə'râ:k-e	kə'râ:k-a
mest.	kə'râ:k-ə	kə'râ:k-ex ⁷	= mn.
or.	kə'râ:k-ə	kə'râ:k-əm -ex ⁸	= mn. ⁹

/1 Za primere z osnovo na č š ž r j ⇒ m2, za primere na -ęga ⇒ m5, za primere na -ęga ⇒ m6, za primere na -Cga ali -C'ga (tj. s soglasnikom pred -ga) ⇒ m7.

/2 Samostalniki s končnico -a v im.(/tož.) ed. se sklanjajo dalje po tem vzorcu (npr. *'â:nza *Anza*).

/3 Nekateri samostalniki imajo samo v rod. ed. končnico -ə (ob osnovi, ki je spremenjena samo pri tej obliki) poleg običajne -a; dalje se sklanjajo po tem vzorcu z osnovo iz imenovalnika ed. (⇒ m4).

/4 Če ima samostalnik slovnico kategorijo živosti (v slovarju je za besednovrstnim podatkom m določena s podatkom živ.), je v ednini tožilniška oblika enaka roditeljski (npr. b'râ:t-a). Pri samostalnikih s kategorijo neživosti, ki v slovarju ni označena, je v ednini tožilnik enak imenovalniku. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati (⇒ p1/3, m2/2, m3/1, m5/3, m6/2, m7/4).

/5a Kadar je v ed. v zadnjem zlogu osnove naglašeni 'e: ali 'i ali nenaglašeni e ali i, se v im./tož., mn. in mest. mn./dv. (pa tudi v or. mn./dv., kadar je enak

mestniku mn./dv. – ⇒ **m1/8a**) premenjuje ('e: → 'e:, 'i → 'i, e → e, i → i). V tem primeru je v zaglavju navedena le oblika za im. mn. – preostale je treba tvoriti po tejle preglednici (tule je premenjeni samoglasnik podčrtan):

	ed.	mn.	dv.
im.	'a:jdnek-∅ <i>ajdovec</i>	'a:jdnek-ę	'a:jdnek-a
rod.	'a:jdnek-a	'a:jdnek-ɔ -u	= mn.
daj.	'a:jdnek-ə	'a:jdnek-əm	
tož.	'a:jdnek-∅	'a:jdnek-e	'a:jdnek-a
mest.	'a:jdnek-ə	'a:jdnek-ex	= mn.
or.	'a:jdnek-ə	'a:jdnek-əm 'a:jdnek-ex	

/5b Kadar se osnova končuje na dva ali več soglasnikov, se nemeščani soglasniki mehčajo v im. in tož. mn. ter v mest. mn./dv. (pa tudi v or. mn./dv., kadar je enak mestniku mn./dv. – ⇒ **m1/8a**). V tem primeru je v zaglavju navedena le oblika za im. mn. – preostale je treba tvoriti po tejle preglednici (tule je premenjeni soglasnik podčrtan):

	ed.	mn.	dv.
im.	au'gust-∅ <i>avgust</i>	au'gus't-ę	au'gust-a
rod.	au'gust-a	au'gust-ɔ -u	= mn.
daj.	au'gust-ə	au'gust-əm	
tož.	au'gust-∅	au'gus't-e	au'gust-a
mest.	au'gust-ə	au'gus't-ex	= mn.
or.	au'gust-ə	au'gust-əm au'gus't-ex	

V nekaterih primerih je treba obe pravili iz tukajšnje točke 5 kombinirati (**list ▶** 'liš -a, rod. mn. 'lis'tę).

/6a V rod. mn./dv. je predvsem na zahodu obravnavanega področja (v Bočni) v rabi končnica -u. Pri samomožinskih samostalnikih sta zapisani obe rodilniški končnici, ki ju ločita dve pokončni črti (**cvikerji; ⇒ m2/3, m3/2**).

/6b Če se v rodilniku osnova v ed. končuje na -ŕ, se ta v rod. mn. ohranja (**angel ▶ 'ã:ngel -geŕa, rod. mn. 'ã:ngelɔ || -u**).

/7 Hišna imena, ki so samomnožinska in pri katerih na vprašanje *kje* odgovarjamo s predlogom *pri*, imajo v mestniku končnico -ę (**Hrasniki**), ki je navedena v zaglavju.

/8a V or. mn./dv. je predvsem na zahodu obravnavanega področja (v Bočni) poleg -əm v rabi končnica -ex (slovarski zapis bi bil: -əm, **Bo** in -ex). Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati: z 'nã:šəm 'põ:bəm ~ z 'nã:šex 'põ:bex (⇒ **p1/4a**).

/8b V or. mn. imajo nekateri samostalniki starinsko in redko končnico -mę, ki je navedena v zaglavju. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati: z 'nã:šmę 'dè:d'mę (⇒ **p1/4b, m2/5b, m3/4b, m6/3b**).

/9 V or. dv. imajo nekateri samostalniki starinsko in redko končnico -mę, ki je navedena v zaglavju. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati: z 'nã:šmę 'dè:d'mę (⇒ **p1/5, m2/6, m3/5, m6/4**).

m2: Rod. ed. -a (za č š ž r j)

	ed.	mn.	dv.
im.	'nyo:š-∅ ¹ <i>nož</i>	'nyo:ž-ə	'nyo:ž-a
rod.	'nyo:ž-a	'nyo:ž-ɔ -u ³	= mn.
daj.	'nyo:ž-ə	'nyo:ž-əm	
tož.	= im. (živ. = rod.) ²	'nyo:ž-a	
mest.	'nyo:ž-ə	'nyo:ž-ax ⁴	= mn.
or.	'nyo:ž-ə	'nyo:ž-əm -ax ⁵	= mn. ⁶

/1 Samostalniki s končnico -a v im. ed. se dalje sklanjajo po tem vzorcu (npr. *ma'tija -a *Mattija*).

/2 ⇒ m1/4.

/3 ⇒ m1/6a.

/4 Hišna imena, ki so samomnožinska, imajo v mest. končnico -ə (**Blekači**), ki je navedena v zaglavju.

/5a V or. mn./dv. je predvsem na zahodu obravnavanega področja (v Bočni) poleg -əm v rabi končnica -ax (slovarski zapis bi bil: -əm, **Bo** in -ax). Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati: z g'rɔ:bəm 'dédəm ~ z g'rɔ:bəx 'dé:dex (⇒ p1/4a).

/5b ⇒ m1/8b.

/6 ⇒ m1/9.

m3: Rod. ed. -le ali -ne

	ed.	mn.	dv.
im.	'va:gən'-∅ <i>ogenj</i>	'va:gn-ə	'va:gn-e
rod.	'va:gn-e	'va:gn'-ɔ -u ²	= mn.
daj.	'va:gn-ə	'va:gn-əm	
tož.	= im. (živ. = rod.) ¹	'va:gn-e	
mest.	'va:gn-ə	'va:gn-ex ³	
or.	'va:gn-ə	'va:gn-əm -ex ⁴	= mn. ⁵

/1 ⇒ m1/4.

/2 ⇒ m1/6a.

/3 Hišna imena, ki so samomnožinska, imajo v mest. končnico -ə (**Žolji**), ki je navedena v zaglavju.

/4a V or. mn./dv. je predvsem na zahodu obravnavanega področja (v Bočni) poleg -əm v rabi končnica -ex (slovarski zapis bi bil: -əm, **Bo** in -ex). Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati (⇒ p1/4a).

/4b ⇒ m1/8b.

/5 ⇒ m1/9.

m4: Rod. ed. -ə

	ed.
im.	g'ʎá:t-∅ <i>glad</i>
rod.	g'ʎa:d-ə ¹
daj.	g'ʎá:d-ə
itd.	⇒ m1

/1 Poleg končnice -a imajo nekateri samostalniki *samo* v rod. ed. končnico -ə, in to ob premenjeni osnovi, iz katere se ne tvorijo nadaljnje oblike (⇒ m1/3). (Primerov s kategorijo živosti in torej v ednini s tožilnikom, ki bi bil enak rodilniku, ni.)

m5: Rod. ed. -əga

	ed.	mn.	dv.
im.	'məšk-ə ¹ <i>moški</i>	'məšk-ə	'məšk-a
rod.	'məšk-əga	'məšk-əx	= mn.
daj.	'məšk-əmə ²	'məšk-əm	
tož.	= im. (živ. = rod.) ³	'məšk-e	'məšk-a
mest.	'məšk-əmə ²	'məšk-əx	= mn.
or.	'məšk-əmə ²	'məšk-əm -əx ⁴	= mn. ⁵

/1a Nekateri samostalniki imajo končnico -Ø, sicer pa je ali ena ali druga navedena v slovarju.

/1b Kadar je v ed. v zadnjem zlogu osnove naglašeni 'e: ali 'i ali nenaglašeni e ali i, se premenjuje v vseh sklonih, razen v im./tož. dv. ('e: → 'e:, 'i → 'i, e → e, i → i); kadar se osnova končuje na dva ali več soglasnikov, nemehčane soglasnike zamenjajo mehčani v vseh sklonih, razen v im./tož. dv. Oblike je treba tvoriti po tejle preglednici:

	ed.	mn.	dv.
im.	f'lò:sɛrs'k-ɛ <i>flosarski bal</i>	f'lò:sɛrs'k-ɛ	f'lò:sɛrsk-a
rod.	f'lò:sɛrs'k-ɛga	f'lò:sɛrs'k-ɛx	= mn.
daj.	f'lò:sɛrs'k-ɛmɐ	f'lò:sɛrs'k-ɛm	
tož.	= im. (živ. = rod.)	f'lò:sɛrs'k-e	f'lò:sɛrsk-a
mest.	f'lò:sɛrs'k-ɛmɐ	f'lò:sɛrs'k-ɛx	= mn.
or.	f'lò:sɛrs'k-ɛmɐ	f'lò:sɛrs'k-ɛm -ɛx	= mn.

/2 V daj., mest. in or. ed. imajo nekateri samostalniki – predvsem krajevna imena – prevladujočo končnico -ɛm (npr. **Otok**), kar je navedeno v zaglavju kot podatek za daj. ed.

/3 ⇒ m1/4.

/4a V or. mn./dv. je predvsem na zahodu obravnavanega področja (v Bočni) poleg -ɛm v rabi končnica -ɛx (slovarski zapis bi bil: -ɛm, **Bo** in -ɛx). Glasovni končnici pridevnika in levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati: z 'nâ:šɛm 'mɛškɛm ~ z 'nâ:šɛx 'mɛškɛx (⇒ p1/4a).

/4b V or. mn. imajo nekateri samostalniki starinsko in redko končnico -ɛmɛ, ki je navedena v zaglavju. Glasovni končnici pridevnika in levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati: z 'nâ:šmɛ 'mɛškɛmɛ (⇒ p1/4b).

/5 V or. dv. imajo nekateri samostalniki starinsko in redko končnico -ɛmɛ, ki je navedena v zaglavju. Glasovni končnici pridevnika in levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati: z 'nâ:šmɛ (d'vɛ:mɛ) 'mɛškɛmɛ (⇒ p1/5).

m6: Rod. ed. -ɛga (za č š ž r j)

	ed.	mn.	dv.
im.	'bʲuʃ-ə ¹ <i>bivši</i>	'bʲuʃ-ə	'bʲuʃ-a
rod.	'bʲuʃ-ɛga	'bʲuʃ-ɛx	= mn.
daj.	'bʲuʃ-ɛmɐ	'bʲuʃ-ɛm	
tož.	= im. (živ. = rod.) ²	'bʲuʃ-a	
mest.	'bʲuʃ-ɛmɐ	'bʲuʃ-ɛx	
or.	'bʲuʃ-ɛmɐ	'bʲuʃ-ɛm -ɛx ³	= mn. ⁴

/1 Nekateri samostalniki imajo končnico -Ø, sicer pa je ali ena ali druga navedena.

/2 ⇒ m1/4.

/3a V or. mn./dv. je predvsem na zahodu obravnavanega področja (v Bočni) poleg -ɛm v rabi končnica -ɛx (slovarski zapis bi bil: -ɛm, **Bo** in -ɛx). Glasovni končnici pridevnika in levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati (⇒ p1/4a).

/3b ⇒ m1/8b.

/4 ⇒ m1/9.

m7: Rod. ed. -Cga ali -C'ga

	ed.	mn.	dv.
im.	bə'lé:n-∅ ¹ <i>bolni</i>	= m5; = m6 ⁵	= m5; = m6 ⁵
rod.	bə'lé:n-ga ²		
daj.	bə'lé:n'-mə ³		
tož.	= im. (živ. = rod.) ⁴		
mest.	bə'lé:n'-mə		
or.	bə'lé:n'-mə		

/1 Nekateri samostalniki imajo končnico -ə (npr. (te) s'tá:rə *stari*); ena ali druga je v slovarju navedena.

/2a V zadnjem zlogu osnove naglašeni 'e: ali 'i ali nenaglašeni e ali i se od rod. ed. dalje premenjuje v vseh sklonih, razen v tož. ed., ki je enak imenovalniku, in v rod. mn./dv. s končnico -a ('e: → 'e:, 'i → 'i, e → e, i → i); kadar se osnova končuje na dva ali več soglasnikov, se na istih mestih nemehčani soglasniki premenjujejo z mehčanimi.

/2b Do premene pred g iz končnice (n → ŋ, š → ž itd.) pride samo v rod. ed., zato je v takih primerih v zaglavju navedena tudi oblika za daj. ed., ki velja tudi za mest. in or. ed.

/3 Kadar v daj., mest. in or. ed. pride do premene osnove glede na roditeljsko, je to v zaglavju navedeno kot podatek za daj. ed.

/4 ⇒ m1/4.

/5 Po preglednici m6 je treba tvoriti oblike, kadar se osnova končuje na č š ž r j.

m8: Rod. ed. --

Oblike v vseh sklonih so enake obliki v im. ed. (**deci**).

9.1.2

Ženski spol

Rod. ed.:

- e (v im. ed. ne -le ali -ne, rod. mn. ne -ex) ⇒ ž1
- a (za č š ž r j, rod. mn. ne -ex) ⇒ ž2
- le ali -ne (v im. ed. -le ali -ne) ⇒ ž3
- e ⇒ ž4
- ə (za č š ž r j) ⇒ ž5
- e (rod. mn. -ex) ⇒ ž6
- ə (za č š ž r j, rod. mn. -ex) ⇒ ž7
- i (ne za č š ž r j) ⇒ ž8
- i (za č š ž r j) ⇒ ž9

Rod. mn. (pri samomnožinskih samostalnikih - z mn.):

- ∅ (lahko tudi na -u-∅, im. -e) ⇒ ž1
- ∅ (im. -a) ⇒ ž2
- ∅ (tj. -C'-∅, im. -e, daj. -em) ⇒ ž3
- e (im. -e) ⇒ ž4
- ə (im. -ə) ⇒ ž5
- i (im. -i) ⇒ ž8, ž9

Podatki v zaglavju:

- ⟨daj. ed. xxx⟩ ⇒ ž8/2
 ⟨rod. mn. xxx⟩ ⇒ ž1/3, ž2/2, ž3/1
 ⟨or. mn. xxx⟩ ⇒ ž1/4b
 ⟨or. mn./dv. xxx⟩ ⇒ ž8/3b
 ⟨or. dv. xxx⟩ ⇒ ž1/6

Naglas na osnovi

ž1: Rod. ed. -e
 (in v im. ed. ne -le ali -ne, rod. mn. ne -ex)¹

	ed.	mn.	dv.
im.	'x̣o:p-a lopa	'x̣o:p-e	'x̣o:p-ɛ in -e ⁵
rod.	'x̣o:p-e ²	'x̣o:p-∅ ³	= mn.
daj.	'x̣o:p-ɛ	'x̣o:p-əm	
tož.	'x̣o:p-ə	'x̣o:p-e	'x̣o:p-ɛ in -e ⁵
mest.	'x̣o:p-ɛ	'x̣o:p-ex	= mn.
or.	'x̣o:p-ɛ	'x̣o:p-əm -ex ⁴	= mn. ⁶

/1 Za primere na -le ali -ne v im. ed. ⇒ ž3, za primere na -ex v rod. mn. ⇒ ž6.

/2a Kadar je v im. ed. v zadnjem zlogu osnove naglašeni 'e; ali 'i ali nenaglašeni e ali i, se v rod., daj., mest. in or. ed. ter v im. in tož. mn./dv. (pa tudi v or. mn./dv., kadar je enak mestniku mn./dv. - ⇒ ž4) premenjuje ('e: → 'e:, 'i → 'i, e → ɛ, i → i). V tem primeru je treba iz oblike za rod. ed. tvoriti preostale po tejle preglednici:

	ed.	mn.	dv.
im.	'lip-a lipa	'lip-e	'lip-ɛ in -e
rod.	'lip-e	'lip-∅	= mn.
daj.	'lip-ɛ	'lip-əm	
tož.	'lip-ə	'lip-e	'lip-ɛ in -e
mest.	'lip-ɛ	'lip-ex	= mn.
or.	'lip-ɛ	'lip-əm 'lip-ex	

/2b Kadar se osnova končuje na dva ali več soglasnikov, se soglasniki, ki so v im. ed. nemehčani, mehčajo v rod., daj., mest. in or. ed. ter v im. in tož. mn./dv. (pa tudi v or. mn./dv., kadar je enak mestniku mn./dv. - ⇒ ž1/4). V tem primeru je treba iz oblike za rod. ed. tvoriti preostale po tejle preglednici:

	ed.	mn.	dv.
im.	'cé:st-a cesta	'cé:ṣt-e	'cé:ṣt-ɛ in -e
rod.	'cé:ṣt-e	'cé:st-∅	= mn.
daj.	'cé:ṣt-ɛ	'cé:st-əm	
tož.	'cé:st-ə	'cé:ṣt-e	'cé:ṣt-ɛ in -e
mest.	'cé:ṣt-ɛ	'cé:ṣt-ex	= mn.
or.	'cé:ṣt-ɛ	'cé:st-əm 'cé:ṣt-ex	

V nekaterih primerih je treba obe pravili iz te točke kombinirati (ženska ▶ 'že:n-ska 'žɛ:n's'ke).

/3 Kadar v rod. mn./dv. pride do premene osnove tipa 'buku, 'ã:fən, je to navedeno v zaglavju kot podatek za rod. mn. - Zvenečnostne premene tipa 'žã:ga 'žã:k ali 'rĩzba 'rĩsp v zaglavju niso zapisane.

/4a V or. mn./dv. je predvsem na zahodu obravnavanega področja (v Bočni) poleg -əm v rabi končnica -ex (slovarski zapis bi bil: -əm, **Bo** in -ex). Glasovni končnici

pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati: z 'nâ:šəm 'jâ:pkəm ~ z 'nâ:šəx 'jâ:pkəx (⇒ p1/4a).

/4b V or. mn. imajo nekateri samostalniki tudi starinsko in redko končnico -mę, ki je navedena v zaglavju. Glasovni končnici pridevnika in levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati: z 'nâ:šmę 'bâ:bmeę (⇒ p1/4b, ž2/3b, ž3/2b, ž4/2b, ž5/1b).

/5 Glasovni končnici pridevnika in levem ali povedkovem prilastku, deležnika na -l ali pridevniškega zaimka in samostalnika v im./tož. dv. se morata ujemati: (d'vę:) 'mičkəne 'ʒo:pę ~ (d'vę:) 'mičkəne 'ʒo:pę (⇒ p1/6, ž2/4, ž3/3, ž6/3, ž7/2, g-DEL/3).

/6 V or. dv. imajo nekateri samostalniki tudi starinsko in redko končnico -mę, ki je navedena v zaglavju. Glasovni končnici pridevnika in levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati: z 'nâ:šmę 'bâ:bmeę (⇒ p1/5, ž2/5, ž3/4, ž4/3, ž5/2).

ž2: Rod. ed. -a (za č š ž r j, rod. mn. ne -əx)¹

	ed.	mn.	dv.
im.	'xiš-a hiša	'xiš-a	'xiš-ə in -a ⁴
rod.	'xiš-a	'xiš-∅ ²	= mn.
daj.	'xiš-ə	'xiš-əm	
tož.	'xiš-ə	'xiš-a	'xiš-ə in -a ⁴
mest.	'xiš-ə	'xiš-əx	= mn.
or.	'xiš-ə	'xiš-əm -əx ³	= mn. ⁵

/1 Za primere na -əx v rod. mn. ⇒ ž7.

/2 Kadar v rod. mn./dv. pride do premene osnove tipa 'sje:stər, kə'mè:di, je to navedeno v zaglavju kot podatek za rod. mn.

/3a V or. mn./dv. je predvsem na zahodu obravnavanega področja (v Bočni) poleg -əm v rabi končnica -əx (slovarski zapis bi bil: -əm, **Bo** in -əx). Glasovni končnici pridevnika in levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati (⇒ p1/4a).

/3b ⇒ ž1/4b.

/4 ⇒ ž1/5.

/5 ⇒ ž1/6.

ž3: Rod. ed. -le ali -ne (in tudi v im. ed. -le ali -ne)

	ed.	mn.	dv.
im.	'pin-e pinja	'pin-e	'pin-ę in -e ³
rod.	'pin-e	'pin'-∅ ¹	= mn.
daj.	'pin-ę	'pin-ęm	
tož.	'pin-ę	'pin-e	'pin-ę in -e ³
mest.	'pin-ę	'pin-əx	= mn.
or.	'pin-ę	'pin-ęm -əx ²	= mn. ⁴

/1a Kadar v rod. mn./dv. pride do premene osnove tipa 'sar:ən', je to navedeno v zaglavju kot podatek za rod. mn.

/1b Končni soglasnik je v rod. mn./dv. mehčan (mehčanost ni zapisana pri l, je pa pri n).

/2a V or. mn./dv. je predvsem na zahodu obravnavanega področja (v Bočni) poleg -ęm v rabi končnica -əx (slovarski zapis bi bil: -ęm, **Bo** in -əx). Glasovni končnici pridevnika in levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati (⇒ p1/4a).

/2b ⇒ ž1/4b.

/3 ⇒ ž1/5.
/4 ⇒ ž1/6.

ž4: Rod. ed. -ę

	ed.	mn.	dv.
im.	'rət-∅ ¹ rít	'rit-ę	= mn.
rod.	'rit-ę ¹	'rit-ę	
daj.	'rit-ę	'rit-ęm	
tož.	'rət-∅	'rit-ę	
mest.	'rit-ę	'rit-ex	
or.	'rit-ę	'rit-ęm -ex ²	= mn. ³

/1a Kadar je v im. ed. v zadnjem zlogu osnove naglašeni 'e: ali 'i ali nenaglašeni e ali i, se premenjuje v vseh sklonih, razen v tož. ed. ('e: → 'e:, 'i → 'i, e → ę, i → i). V tem primeru je treba iz oblike za rod. ed. tvoriti preostale po tej preglednici:

	ed.	mn.	dv.
im.	'nit-∅ nít	'nit-ę	= mn.
rod.	'nit-ę	'nit-ę	
daj.	'nit-ę	'nit-ęm	
tož.	'nit-∅	'nit-ę	
mest.	'nit-ę	'nit-ex	
or.	'nit-ę	'nit-ęm -ex	

/1b Kadar se osnova končuje na dva ali več soglasnikov, se soglasniki, ki so v im. ed. nemehčani, mehčajo v vseh sklonih, razen v im./tož. ed.:

	ed.	mn.	dv.
im.	'žâ:ɫas̥t-∅ žalost	'žâ:ɫas̥t-ę	= mn.
rod.	'žâ:ɫas̥t-ę	'žâ:ɫas̥t-ę	
daj.	'žâ:ɫas̥t-ę	'žâ:ɫas̥t-ęm	
tož.	'žâ:ɫas̥t-∅	'žâ:ɫas̥t-ę	
mest.	'žâ:ɫas̥t-ę	'žâ:ɫas̥t-ex	
or.	'žâ:ɫas̥t-ę	'žâ:ɫas̥t-ęm -ex	

/2a V or. mn./dv. je predvsem na zahodu obravnavanega področja (v Bočni) poleg -ęm v rabi končnica -ex (slovarski zapis bi bil: -ęm, **Bo** in -ex). Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati (⇒ p1/4a).

/2b ⇒ ž1/4b.
/3 ⇒ ž1/6.

ž5: Rod. ed. -ə (za č š ž r j)

	ed.	mn.	dv.
im.	'ɫuč-∅ luč	'ɫuč-ə	= mn.
rod.	'ɫuč-ə	'ɫuč-ə	
daj.	'ɫuč-ə	'ɫuč-əm	
tož.	'ɫuč-∅	'ɫuč-ə	
mest.	'ɫuč-ə	'ɫuč-ax	
or.	'ɫuč-ə	'ɫuč-əm -ax ¹	= mn. ²

/1a V or. mn./dv. je predvsem na zahodu obravnavanega področja (v Bočni) poleg -em v rabi končnica -ex (slovarski zapis bi bil: -əm, **Bo** in -ax). Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati (⇒ p1/4a).

/1b ⇒ ž1/4b.

/2 ⇒ ž1/6.

ž6: Rod. ed. -e (rod. mn. -ex)

	ed.	mn.	dv.
im.	dě'žurn-a <i>dežurna</i>	dě'žurn-e	dě'žurn-ę tudi -e ³
rod.	dě'žurn-e ¹	dě'žurn-ex	= mn.
daj.	dě'žurn-ę	dě'žurn-əm	
tož.	dě'žurn-ə	dě'žurn-e	dě'žurn-ę tudi -e ³
mest.	dě'žurn-ę	dě'žurn-ex	= mn.
or.	dě'žurn-ę	dě'žurn-əm -ex ²	= mn. ¹

/1a Kadar je v im. ed. v zadnjem zlogu osnove naglašeni 'e: ali 'i ali nenaglašeni e ali i, se premenjuje v vseh sklonih, razen v tož. ed. ('e: → 'e:, 'i → 'i, e → e, i → i) (⇒ ž1/2a).

/1b Kadar se osnova končuje na dva ali več soglasnikov, se soglasniki, ki so v im. ed. nemehčani, mehčajo v vseh oblikah, razen v tož. ed.; morebitno mehčanje se zapisuje pri nezadnjem soglasniku (**nedejska** ▶ ne'dé:liska -s'ke) (⇒ ž1/2b).

/2a V or. mn./dv. je predvsem na zahodu obravnavanega področja (v Bočni) poleg -em v rabi končnica -ex (slovarski zapis bi bil: -əm, **Bo** in -ex). Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati (⇒ p1/4a).

/2b V or. mn. imajo nekateri samostalniki tudi starinsko in redko končnico -ęme ali -me, ki je navedena v zaglavju. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati (⇒ p1/4b).

/3 ⇒ ž1/5.

/4 V or. dv. imajo nekateri samostalniki tudi starinsko in redko končnico -ęme ali -me, ki je navedena v zaglavju. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati (⇒ p1/5).

ž7: Rod. ed. -ə (za č š ž r j, rod. mn. -əx)

	ed.	mn.	dv.
im.	s'tâ:r-a <i>stara</i>	s'tâ:r-a	s'tâ:r-ə tudi -a ²
rod.	s'tâ:r-a	s'tâ:r-əx	= mn.
daj.	s'tâ:r-ə	s'tâ:r-əm	
tož.	s'tâ:r-ə	s'tâ:r-a	s'tâ:r-ə tudi -a ²
mest.	s'tâ:r-ə	s'tâ:r-əx	= mn.
or.	s'tâ:r-ə	s'tâ:r-əm -əx ¹	= mn. ³

/1a V or. mn./dv. je predvsem na zahodu obravnavanega področja (v Bočni) poleg -əm v rabi končnica -əx (slovarski zapis bi bil: -əm, **Bo** in -əx). Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati (⇒ p1/4a).

/1b V or. mn. imajo nekateri samostalniki tudi starinsko in redko končnico -ęme ali -me, ki je navedena v zaglavju. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati (⇒ p1/4b).

/2 ⇒ ž1/5.

/3 V or. dv. imajo nekateri samostalniki tudi starinsko in redko končnico -ęmę ali -mę, ki je navedena v zaglavju. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati (⇒ p1/5).

Naglas v rod. ed. na končnici

ž8: Rod. ed. -i (ne za č š ž r j)¹

	ed.	mn.	dv.
im.	'pɔ:t-∅ pot	pə't-i	= mn.
rod.	pə't-i	pə't-i	
daj.	'pɔ:t-ɛ ²	pə't-e:m (in -'ɛ:m)	
tož.	'pɔ:t-∅	pə't-i	
mest.	'pɔ:t-ɛ ²	pə't-e:x (in -'ɛ:x)	
or.	'pɔ:t-ɛ ²	pə't-e:m (in -ɛ:m) pə't-e:x (in -ɛ:x) ³	= mn.

/1 Za primere z osnovo na č š ž r j ⇒ ž7.

/2 V daj., mest. in or. ed. pride do premene osnove; v tem primeru je oblika navedena v zaglavju kot podatek za daj. ed. (cev).

/3a V or. mn./dv. sta predvsem na zahodu obravnavanega področja (v Bočni) poleg -'e:m (in -'ɛ:x) v rabi tudi končnici -'e:x (in -'ɛ:x) (slovarski zapis bi bil: -'e:m (in -'ɛ:m), **Bo** in -'e:x (in -'ɛ:x)). Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati: z 'duo:s'tęx pə'te:x (⇒ p1/4a).

/3b V or. mn./dv. imajo nekateri samostalniki končnico -'mi, ki je navedena v zaglavju kot podatek za or. mn./dv. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati: za mn. z 'nā:šmę ɕę'mi itd., za dv. š 'čar:nęmę ɕę'mi itd. (⇒ p1/4b, p1/5).

ž9: Rod. ed. -i (za č š ž r j)

	ed.	mn.	dv.
im.	'pɛ:č-∅ peč	pɛ'č-i	= mn.
rod.	pɛ'č-i	pɛ'č-i	
daj.	'pɛ:č-ə ¹	pɛ'č-e:m (in -'ɛ:m)	
tož.	'pɛ:č-∅	pɛ'č-i	
mest.	'pɛ:č-ə ¹	pɛ'č-e:x (in -'ɛ:x)	
or.	'pɛ:č-ə ¹	pɛ'č-e:m (in -'ɛ:m) pɛ'č-e:x (in -'ɛ:x) ²	

/1 ⇒ ž8/2.

/2a ⇒ ž8/3a.

/2b ⇒ ž8/3b.

9.1.3

Srednji spol

Rod. ed.:

-a (ne za č š ž r j in ne -ęga, -ęga, -Cga ali -C'ga) ⇒ s1

-a (za č š ž r j) ⇒ s2

-le ali -ne ⇒ s3

-ęga ⇒ s4

-ęga (za č š ž r j) ⇒ s5

-Cga ali -C'ga ⇒ s6

-- ⇒ s7

Rod. mn. (pri samomnožinskih samostalnikih - s mn.):

-∅ (im. -e) ⇒ s1

-∅ (im. -a) ⇒ s2

Podatki v zaglavju:

<daj. ed. xxx ⇒ s⁴/2a-b, s6/2

<im. mn. xxx ⇒ s1/3

<rod. mn. xxx ⇒ s1/4, s2/2, s3/1

<or. mn. xxx ⇒ s1/5b

<or. dv. xxx ⇒ s1/7

Naglas na osnovi

s1: Rod. ed. -a (ne za č ž š r j in ne -ęga, -ęga, -Cga ali -C'ga)¹

	ed.	mn.	dv.
im.	'mè:st-ə mesto	'mè:s't-e ³	'mè:s't-ę in 'mè:st-a ⁶
rod.	'mè:st-a	'mè:st-∅ ⁴	= mn.
daj.	'mè:st-ə	'mè:st-əm	
tož.	= im. (živ. = rod.) ²	'mè:s't-e	'mè:s't-ę in 'mè:st-a ⁶
mest.	'mè:st-ə	'mè:s't-ex	= mn.
or.	'mè:st-ə	'mè:st-əm 'mè:s't-ex ⁵	= mn. ⁷

/1 Za primere z osnovo na č ž š r j ⇒ s2, za primere na -ęga ⇒ s4, za primere na -ęga ⇒ s5, za primere na -Cga ali -C'ga (tj. s soglasnikom na koncu osnove) ⇒ s6.

/2 Če ima samostalnik slovnico kategorijo živosti (v slovarju je za besednovrstnim podatkom s določena s podatkom živ.), je v ednini tožilniška oblika enaka roditeljski (npr. tē'lēt-a). Pri samostalnikih s kategorijo neživosti, ki v slovarju ni označena, je v ednini tožilniška končnica enaka imenovalniški. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati (⇒ p1/3, s2/1, s3/1, s4/3, s5/2, s6/3).

/3a Kadar je v ed. v zadnjem zlogu osnove naglašeni 'e: ali 'i ali nenaglašeni e ali i, se v im., tož. in mest. mn./dv. (pa tudi v or. mn./dv., kadar je enak mestniku mn./dv. - ⇒ s1/4) premenjuje ('e: → 'ę:, 'i → 'i, e → ę, i → i). V tem primeru je v zaglavju navedena le oblika za im. mn. - preostale je treba tvoriti po tejle preglednici (premenjena mesta so tule podčrtana):

	ed.	mn.	dv.
im.	kə'le:s-ə kolo	kə'lę:s-e	kə'lę:s-ę in kə'le:s-a
rod.	kə'le:s-a	kə'le:s-∅	= mn.
daj.	kə'le:s-ə	kə'le:s-əm	
tož.	= im. (živ. = rod.)	kə'lę:s-e	kə'lę:s-ę in kə'le:s-a
mest.	kə'le:s-ə	kə'lę:s-ex	= mn.
or.	kə'le:s-ə	kə'le:s-əm kə'lę:s-ex	

/3b Kadar se osnova končuje na dva ali več soglasnikov, se soglasniki, ki so v im. ed. nemeččani, mehčajo v im., tož. in mest. mn./dv. (pa tudi v or. mn./dv., kadar je enak mestniku mn./dv. - ⇒ s1/5 -, ter v or. mn. s končnico -mę in or. dv. s končnico -mę). V tem primeru je v slovarju v zaglavju navedena le oblika za im. mn. - preostale je treba tvoriti po osnovni preglednici s1 (kjer so preglašeni soglasniki podčrtani).

/4 Kadar v rod. mn./dv. pride do premene osnove tipa 'va:kən, je to navedeno v zaglavju kot podatek za rod. mn. - Zvenečnostne premene tipa ža'lēzə ža'lē:s ali g'ne:zdə g'ne:st v zaglavju niso zapisane.

/5a V or. mn./dv. je predvsem na zahodu obravnavanega področja (v Bočni) poleg -əm v rabi končnica -ex (slovarski zapis bi bil: -əm, **Bo** in -ex). Glasovni končnici

pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati (⇒ p1/4a).

/5b V or. mn. imajo nekateri samostalniki tudi starinsko in redko končnico -mę, ki je navedena v zaglavju. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati (⇒ p1/4b, s2/3b, s3/3b).

/6 Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku, deležnika na -l ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati: (d'vę:) 'vè:lķę 'mè:s'tę ~ (d'vâ:) 'vè:lķa 'mè:sta, (d'vę:) s'tâ:rę 'ja:jcę ~ (d'vâ:) s'tâ:ra 'ja:jca (⇒ p1/7, p2/4, s3/4, s5/4, g-DEL/4).

/7 V or. dv. imajo nekateri samostalniki tudi starinsko in redko končnico -mę, ki je navedena v zaglavju. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati (⇒ p1/5, s2/5, s3/5).

s2: Rod. ed. -a (za č š ž r j)

	ed.	mn.	dv.
im.	'rè:br-ə <i>rebro</i>	'rè:br-a	'rè:br-ə in -a ⁴
rod.	'rè:br-a	'rè:bər-Ø ²	= mn.
daj.	'rè:br-ə	'rè:br-əm	
tož.	= im. (živ. = rod.) ¹	'rè:br-a	'rè:br-ə in -a ⁴
mest.	'rè:br-ə	'rè:br-ax	= mn.
or.	'rè:br-ə	'rè:br-əm -ax ³	= mn. ⁵

/1 ⇒ s1/2.

/2 Kadar v rod. mn./dv. pride do premene osnove tipa 'rè:bər, je to navedeno v zaglavju kot podatek za rod. mn.

/3a V or. mn./dv. je predvsem na zahodu obravnavanega področja (v Bočni) poleg -əm v rabi končnica -ax (slovarski zapis bi bil: -əm, **Bo** in -ax). Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati: z_:'lõ:mļņęm 'rè:brəm ~ z_:'lõ:mļņęx 'rè:brax (⇒ p1/4a).

/3b ⇒ s1/5b.

/4 ⇒ s1/6.

/5 ⇒ s1/7.

s3: Rod. ed. -le ali -ne

	ed.	mn.	dv.
im.	'põ:l-ę (Bo tudi -e) <i>polje</i>	'põ:l-e	'põ:l-ę in -e ³
rod.	'põ:l-e	'põ:l-Ø ¹	= mn.
daj.	'põ:l-ę	'põ:l-ēm	
tož.	= im. (živ. = rod.)	'põ:l-e	'põ:l-ę in -e ³
mest.	'põ:l-ę	'põ:l-ex	= mn.
or.	'põ:l-ę	'põ:l-ēm -ex ²	= mn. ⁴

/1 s1/2.

/2 Kadar v rod. mn./dv. pride do premene osnove, je to navedeno v zaglavju kot podatek za rod. mn.

/3a V or. mn./dv. je predvsem na zahodu obravnavanega področja (v Bočni) poleg -ēm v rabi končnica -ex (slovarski zapis bi bil: -ēm, **Bo** in -ex). Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati: z 'vè:lķęm 'põ:lēm ~ z 'vè:lķęx 'põ:l-ex (⇒ p1/4a).

/3b ⇒ s1/5b.

/4 ⇒ s1/6.

/5 ⇒ s1/7.

s4: Rod. ed. -ęga

	ed.	mn.	dv.
im.	'be:ɫ-ə <i>belo</i>	'be:l-e	'be:l-ę in 'be:ɫ-a ⁵
rod.	'be:l-ęga ¹	'be:l-ęx	= mn.
daj.	'be:l-ęmā ²	'be:l-ęm	
tož.	= im. (živ. = rod.) ³	'be:l-e	'be:l-ę in 'be:ɫ-a ⁵
mest.	'be:l-ęmā ²	'be:l-ęx	= mn.
or.	'be:l-ęmā ³	'be:l-ęm -ęx ⁴	= mn. ⁶

/1 V zadnjem zlogu osnove naglašeni 'e: ali 'i ali nenaglašeni e ali i se od rod. ed. dalje premenjuje v vseh sklonih, razen v tož. ed., ki je enak imenovalniku, in v rod. mn./dv. s končnico -a ('e: → 'e:, 'i → 'i, e → ę, i → i); kadar se osnova končuje na dva ali več soglasnikov, se na istih mestih nemehčani soglasniki premenjujejo z mehčanimi ('čistə 'čis'tęga itd.). (V osnovni preglednici **s4** je premenjeni samoglasnik podčrtan.)

/2a V daj., mest. in or. ed. imajo nekateri samostalniki – predvsem krajevna imena – prevladujočo končnico -ęm (**Ljubno**), kar je navedeno v zaglavju kot podatek za daj. ed.

/2b Kadar v daj., mest. in or. ed. pride do premene osnove, je to v zaglavju navedeno kot podatek za daj. ed.

/3 ⇒ s1/2.

/4a V or. mn./dv. je predvsem na zahodu obravnavanega področja (v Bočni) poleg -ęm v rabi končnica -ęx (slovarski zapis bi bil: -ęm, **Bo** in -ęx). Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati (⇒ p1/4a).

/4b V or. mn. imajo nekateri samostalniki tudi starinsko in redko končnico -ęmę ali -mę, ki je navedena v zaglavju. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati (⇒ p1/4b).

/5 V or. dv. imajo nekateri samostalniki tudi starinsko in redko končnico -ęmę ali -mę, ki je navedena v zaglavju. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati (⇒ p1/5).

s5: Rod. ed. -ęga (za č š ž r j)

	ed.	mn.	dv.
im.	'd̥yo:br-ə <i>dobro</i>	'd̥yo:br-a	'd̥yo:br-ə in -a ⁴
rod.	'd̥yo:br-ęga	'd̥yo:br-ęx	= mn.
daj.	'd̥yo:br-ęmā ¹	'd̥yo:br-ęm	
tož.	= im. (živ. = rod.) ²	'd̥yo:br-a	'd̥yo:br-ə in -a ⁴
mest.	'd̥yo:br-ęmā ¹	'd̥yo:br-ęx	= mn.
or.	'd̥yo:br-ęmā ¹	'd̥yo:br-ęm -ęx ³	= mn. ⁵

/1 ⇒ s4/2a-b.

/2 ⇒ s1/2.

/3a V or. mn./dv. je predvsem na zahodu obravnavanega področja (v Bočni) poleg -ęm v rabi končnica -ęx (slovarski zapis bi bil: -ęm, **Bo** in -ęx). Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati (⇒ p1/4a).

/3b V or. mn. imajo nekateri samostalniki tudi starinsko in redko končnico -ęmę ali -mę, ki je navedena v zaglavju. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati (⇒ p1/4b).

/4 ⇒ s1/6.

/5 V or. dv. imajo nekateri samostalniki tudi starinsko in redko končnico -əmə ali -mę, ki je navedena v zaglavju. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati (⇒ p1/5).

s6: Rod. ed. -Cga ali -C'ga

	ed.	mn.	dv.
im.	'č̣ist-ə č̣isto	⇒ s4; ⇒ s5 ⁴	⇒ s4; ⇒ s5 ⁴
rod.	'č̣iz'd'-ga ¹		
daj.	'č̣is't'-mə ²		
tož.	= im. (živ. = rod.) ³		
mest.	'č̣is't'-mə		
or.	'č̣is't'-mə		

/1a V zadnjem zlogu osnove naglašeni 'e: ali 'i̇ ali nenaglašeni e ali i̇ se od rod. ed. dalje premenjuje v vseh sklonih, razen v tož. ed., ki je enak imenovalniku, in v rod. mn./dv. s končnico -a ('e: → 'ė, 'i̇ → 'i, e → ė, i̇ → i); kadar se osnova končuje na dva ali več soglasnikov, se na istih mestih nemeččani soglasniki premenjujejo z mehčanimi (v preglednici so premenjena mesta podčrtana).

/1b Do preмене pred g iz končnice (n → ŋ, š → ž itd.) pride samo v rod. ed., zato je v takih primerih v zaglavju dodatno navedena tudi oblika za daj. ed., ki velja še za mest. in or. ed.

/2 Kadar v daj., mest. in or. ed. pride do preмене osnove glede na roditeljsko, je to v zaglavju navedeno kot podatek za daj. ed.

/3 ⇒ s1/2.

/4 Preglednico s5 je treba uporabiti pri tvorbi oblik, kadar se osnova končuje na č š ž r j.

s7: Rod. ed. --

Oblike v vseh sklonih so enake obliki v im. ed. (**jesti**).

9.2

Pridevnik (ter pridevniški zaimek in izpridevniški povedkovnik)

Ž. in s. sp. ed.:

- a -ə (ne za č š ž r j, rod. ed. m. sp. -ęga) ⇒ p1
- a -ə (za č š ž r j, rod. ed. m. sp. -əga) ⇒ p2
- a -ə (ne za č š ž r j, rod. ed. m. sp. -oга, -Cga ali -C'ga) ⇒ p3
- a -ə (za č š ž r j, rod. ed. m. sp. -Cga) ⇒ p4
- ne -ę ali -le -ę ⇒ p5
- -- ⇒ p6

Podatki v zaglavju:

<rod. ed. m. sp. xxx> ⇒ p1-5, p1/2, p3/3a

<rod. ed. ž. sp. xxx> ⇒ p3/4

<daj. ed. m. sp. xxx> ⇒ p3/5a, p4/4

p1: Končnici za ž. in s. sp. -a -ə
(ne za č š ž r j, rod. ed. m. sp. -ęga)

	m. sp.	ž. sp.	s. sp.
ed.: im.	'dɔ:žən-Ø ¹ <i>dolžen</i>	'dɔ:žn-a	'dɔ:žn-ə
rod.	'dɔ:žn-ęga ²	'dɔ:žn-e	= m. sp.
daj.	'dɔ:žn-ęmə	'dɔ:žn-ę	
tož.	= im. (živ. = rod.) ³	'dɔ:žn-ə	= im. (živ. = rod.) ³
mest.	'dɔ:žn-ęmə	'dɔ:žn-ę	= m. sp.
or.	'dɔ:žn-ęmə	'dɔ:žn-ę	
mn.: im.	'dɔ:žn-ę	'dɔ:žn-e	= ž. sp.
rod.	'dɔ:žn-ęx	= m. sp.	= m. sp.
daj.	'dɔ:žn-ęm		
tož.	'dɔ:žn-e		
mest.	'dɔ:žn-ęx		
or.	'dɔ:žn-ęm -ęx ^{4a} -ęme ^{4b}		
dv.: im.	'dɔ:žn-a	'dɔ:žn-ę tudi -e ⁶	'dɔ:žn-ę in -a ⁷
rod.	'dɔ:žn-ęx	= m. sp.	= m. sp.
daj.	'dɔ:žn-ęm		
tož.	'dɔ:žn-a	'dɔ:žn-ę tudi -e ⁶	'dɔ:žn-ę in -a ⁷
mest.	'dɔ:žn-ęx	= m. sp.	= m. sp.
or.	'dɔ:žn-ęm -ęx ^{4a} -ęme ⁵		

/1 Določna oblika je enaka obliki za im. mn. m. sp. Pridevniki na -ęn ali -in v im. ed. m. sp. nimajo določne oblike.

/2 Kadar je v im. ed. v zadnjem zlogu osnove naglašeni 'e: ali 'i ali nenaglašeni e ali i, se premenjuje ('e: → 'e:, 'i → 'i, e → ę, i → i) v vseh sklonih, razen v im. ed. vseh spolov in tož. ed. ž. sp. (in tož. ed. m./s. sp., če je enak imenovalniku), in v im./tož. dv. m. (in s.) sp. Kadar se osnova končuje na dva ali več soglasnikov, se v istih položajih nemeščani soglasniki mehčajo. V tem primeru je v zaglavju navedena le oblika za rod. ed. m. sp. – preostale je treba tvoriti po tejle preglednici (v kateri sta premenjena samoglasnik in soglasnik podčrtana):

	m. sp.	ž. sp.	s. sp.
ed.: im.	'č̣iṣt-Ø <i>čist</i>	'č̣iṣt-a	'č̣iṣt-ə
rod.	'č̣iṣt-ęga	'č̣iṣt-e	= m. sp.
daj.	'č̣iṣt-ęmə	'č̣iṣt-ę	
tož.	= im. (živ. = rod.)	'č̣iṣt-ə	= im. (živ. = rod.)
mest.	'č̣iṣt-ęmə	'č̣iṣt-ę	= m. sp.
or.	'č̣iṣt-ęmə	'č̣iṣt-ę	
mn.: im.	'č̣iṣt-ę	'č̣iṣt-e	= ž. sp.
rod.	'č̣iṣt-ęx	= m. sp.	= m. sp.
daj.	'č̣iṣt-ęm		
tož.	'č̣iṣt-e		
mest.	'č̣iṣt-ęx		
or.	'č̣iṣt-ęm -ęx -ęme		
dv.: im.	'č̣iṣt-a	'č̣iṣt-ę tudi -e	'č̣iṣt-ę in 'č̣iṣt-a
rod.	'č̣iṣt-ęx	= m. sp.	= m. sp.
daj.	'č̣iṣt-ęm		
tož.	'č̣iṣt-a	'č̣iṣt-ę tudi -e	'č̣iṣt-ę in 'č̣iṣt-a
mest.	'č̣iṣt-ęx	= m. sp.	= m. sp.
or.	'č̣iṣt-ęm -ęx -ęme		

/3 Če ima samostalnik slovnico kategorijo živosti (v slovarju je pri samostalnikih označena s slovnico podatkom *živ.* za podatkom za spol *m* ali *s*), je v ednini tožilniška oblika enaka rodilniški (npr. b'râ:ta, tē'lē:ta). Pri samostalnikih s kategorijo neživosti, ki v slovarju ni označena, je v ednini tožilnik enak imenovalniku. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati (⇒ m1/4, s1/2, p2/2, p3/6, p4/5, p5/1).

/4a V or. mn./dv. vseh spolov je predvsem na zahodu obravnavanega področja (v Bočni) poleg -ēm v rabi končnica -ex (slovarski zapis bi bil: -ēm, **Bo** in -ex). Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati: z 'vè:lķēm 'pò:bēm ~ z 'vè:lķex 'pò:bex ipd. (⇒ m1/8a, m2/5a m3/4a, m5/4a, m6/3a, ž1/4a, ž2/3a, ž3/2a, ž4/2a, ž5/1a, ž6/2a, ž7/1a, ž8/3a, ž8/3b, s1/5a, s2/3a, s3/3a, s4/4a, s5/3, p3/7a, p5/2a).

/4b V or. mn. vseh spolov je pri pridevnikih in pridevniških zaimkih ob nekaterih samostalnikih mogoča tudi starinska in redka pridevniška končnica -eme; posebna samostalniška končnica v or. mn. je vsakič navedena v zaglavju pri samostalniku. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati: z k'ra:šķemē 'dè:d'mē, š 'čarņemē ceu'mi ipd. (⇒ m1/8b, m5/4b, ž1/4b, ž6/2b, ž7/1b, ž8/3b, s1/5b, s4/4b, s5/3b, p5/2b).

/5 V or. dv. vseh spolov je pri pridevnikih in pridevniških zaimkih ob nekaterih samostalnikih mogoča tudi starinska in redka pridevniška končnica -eme; posebna samostalniška končnica v or. dv. je vsakič navedena v zaglavju pri samostalniku. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati: z 'vè:lķemē 'dè:d'mē, z d'vēmē 'čarņemē ceu'mi itd. (⇒ m1/9, m5/5, ž1/6, ž6/4, ž7/3, ž8/3b, s1/7, s5/5, p5/3).

/6 Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika v im./tož. dv. ž. sp. se morata ujemati: (d'vē:) 'vè:lķē 'ṭo:pē ~ (d'vē:) 'vè:lķe 'ṭo:pe itd. (⇒ ž1/5, p5/4).

/7 Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika v im./tož. dv. s. sp. se morata ujemati: (d'vē:) 'vè:lķē 'mè:s'tē ~ (d'vā:) 'vè:lķa 'mè:sta itd. (⇒ s1/6, p5/5).

p2: Končnici za ž. in s. sp. -a -ə
(za č š ž r j, rod. ed. m. sp. -əga)

	m. sp.	ž. sp.	s. sp.
ed.: im.	'dò:bər-Ø ¹ <i>dober</i>	'd̥yo:br-a	'd̥yo:br-ə
rod.	'd̥yo:br-əga	'd̥yo:br-a	= m. sp.
daj.	'd̥yo:br-əmə	'd̥yo:br-ə	
tož.	= im. (živ. = rod.) ²	'd̥yo:br-ə	= im. (živ. = rod.) ²
mest.	'd̥yo:br-əmə	'd̥yo:br-ə	= m. sp.
or.	'd̥yo:br-əmə	'd̥yo:br-ə	
mn.: im.	'd̥yo:br-ə	'd̥yo:br-a	= ž. sp.
rod.	'd̥yo:br-əx	= m. sp.	= m. sp.
daj.	'd̥yo:br-əmə		
tož.	'd̥yo:br-a		
mest.	'd̥yo:br-əx		
or.	'd̥yo:br-əmə -əx ^{3a} -əmə ^{3b}		
dv.: im.	'd̥yo:br-a	'd̥yo:br-ə tudi -a ⁵	'd̥yo:br-ə in -a ⁶
rod.	'd̥yo:br-əx	= m. sp.	= m. sp.
daj.	'd̥yo:br-əmə		
tož.	'd̥yo:br-a	'd̥yo:br-ə tudi -a ⁵	'd̥yo:br-ə in -a ⁶
mest.	'd̥yo:br-əx	= m. sp.	= m. sp.
or.	'd̥yo:br-əmə -əx ^{3a} -əmə ⁴		

/1 Določna oblika je enaka obliki za im. mn. m. sp.

/2 ⇒ p1/3.

/3a V or. mn./dv. vseh spolov je predvsem na zahodu obravnavanega področja (v Bočni) poleg -əm v rabi končnica -əx (slovarski zapis bi bil: -əm, **Bo** in -əx). Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata ujemati: z 'd̥uɔ:brəm 'pɔ:bəm z 'd̥uɔ:brəx 'pɔ:bəx ipd. (⇒ p1/4a).

/3b V or. mn. vseh spolov je pri pridevniki in pridevniških zaimkih ob nekaterih samostalnikih mogoča tudi starinska in redka pridevniška končnica -əmę; posebna samostalniška končnica v or. mn. je vsakič navedena v zaglavju pri samostalniku. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati: z 'd̥uɔ:brəmę 'd̥e:d'mę, z 'd̥uɔ:brəmę ɕɛu'mi ipd. (⇒ p1/4b).

/4 V or. dv. vseh spolov je pri pridevniki in pridevniških zaimkih ob nekaterih samostalnikih mogoča tudi starinska in redka pridevniška končnica -əmę; posebna samostalniška končnica v or. dv. je vsakič navedena v zaglavju pri samostalniku. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati: z 'd̥uɔ:brəmę 'd̥e:d'mę, z d'vɛ:mę 'd̥uɔ:brəmę ɕɛu'mi itd. (⇒ p1/5).

/5 Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika v im./tož. dv. ž. sp. se morata ujemati: (d've:) s't̥ərə 'lipę ~ (d've:) s't̥ərə 'lipe itd. (⇒ p1/6).

/6 Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika v im./tož. dv. s. sp. se morata ujemati: (d've:) s't̥ərə 'm̥e:s'tę ~ (d'v̥a:) s't̥ərə 'm̥e:sta itd. (⇒ p1/7).

p3: Končnici za ž. in s. sp. -a -ə

(ne za č š ž r j, rod. ed. m. sp. -oga, -Cga ali -C'ga')

	m. sp.	ž. sp.	s. sp.
ed.: im.	'a:jdɔ-Ø ² ajdov	'a:jdɔv-a	'a:jdɔv-ə
rod.	'a:jdɔ-ga ³	'a:jdɔv-e	= m. sp.
daj.	'a:jdɔ-mə ⁴	'a:jdɔv-ɛ	
tož.	= im. (živ. = rod.) ⁵	'a:jdɔv-ə	= im. (živ. = rod.) ⁵
mest.	'a:jdɔ-mə	'a:jdɔv-ɛ	= m. sp.
or.	'a:jdɔ-mə	'a:jdɔv-ɛ	
mn.: im.	'a:jdɔv-ɛ	'a:jdɔv-e	= ž. sp.
rod.	'a:jdɔv-ɛx	= m. sp.	= m. sp.
daj.	'a:jdɔv-ɛm		
tož.	'a:jdɔv-e		
mest.	'a:jdɔv-ɛx		
or.	'a:jdɔv-ɛm -ɛx ^{6a} 'a:jdɔ-mɛ ^{6b}		

dv.: = p1 (or. mn.: star., redk. 'a:jdɔ-mę; ⇒ p1/5)

/1 Pri tem so -ɔ-, C in C' del osnove.

/2 Določna oblika je enaka obliki za im. mn. m. sp. Pridevniki na -ɔ v im. ed. m. sp. nimajo določne oblike.

/3a Kadar je v im. ed. v zadnjem zlogu osnove naglašeni 'e: ali 'i ali nenaglašeni e ali i, se premenjuje ('e: → 'ɛ:, 'i → 'i, e → ɛ, i → i) v vseh sklonih, razen v im. ed. vseh spolov in tož. ed. ž. sp. (in tož. ed. m./s. sp., če je enak imenovalniku), in v im./tož. dv. m. (in s.) sp. Kadar se osnova končuje na več soglasnikov, se na teh mestih nemehčani soglasniki mehčajo. V tem primeru je v zaglavju navedena oblika za rod. ed. m. sp. (za množino in dvojino je treba upoštevati preglednico v p1/2) – preostale je treba tvoriti po tejle preglednici (v kateri so premenjena mesta podčrtana):

	m. sp.	ž. sp.	s. sp.
ed.: im.	'č̣ist-∅ č̣ist	'č̣ist-a	'č̣ist-ə
rod.	'č̣iz'd'-ga	'č̣is't-e	= m. sp.
daj.	'č̣is't'-mə	'č̣is't-ə	
tož.	= im. (živ. = rod.)	'č̣ist-ə	= im. (živ. = rod.)
mest.	'č̣is't'-mə	'č̣is't-ə	= m. sp.
or.	'č̣is't'-mə	'č̣is't-ə	

mn.: = p1/2 (or. mn.: star., redk. 'č̣is't'-mə; ⇒ p1/4b)

dv.: = p1/2 (or. mn.: star., redk. 'č̣is't'-mə; ⇒ p1/5)

Tako še npr. **zapit** ▶ za'p̣it -a -ə prid. (rod. ed. m. sp. -'pid'ga).

/3b Kadar se osnova končuje na g ali k, pride v rod. (in tož.) ed. m./s. sp. do daljšanja soglasnika (**dolg, globok**).

/4 Kadar se osnova pridevnika konča na -'ịu, v vseh sklonih m. sp. ed. in razen v im. ed. tudi srednjega spola ni premene. Do premene 'ịu → 'ịv ali 'ịl pride v im./tož. ed. ž. sp., v im./tož. ed. s. sp. (ter v im./tož. dv. s. sp., kadar je končnica -a) ter v or. mn. pri končnici -mə in v or. dv. pri končnici -mə. Do premene 'ịu → 'ịv ali 'ịl (ter ū oz. ɪ → 1 - **debel**) pride v mn. in dv. (razen v im./tož. dv. s. sp., kadar je končnica -a), tako kot je navedeno v tejle preglednici. V zaglavju opozarja na premeno podatek za rod. ed. ž. sp.:

	m. sp.	ž. sp.	s. sp.
ed.: im.	č̣ər'vịu-∅ č̣rviv	č̣ər'vịv-a	č̣ər'vịv-ə
rod.	č̣ər'vịu-ga	č̣ər'vịv-e	= m. sp.
daj.	č̣ər'vịu-mə	č̣ər'vịv-ə	
tož.	= im. (živ. = rod.)	č̣ər'vịv-ə	= im. (živ. = rod.)
mest.	č̣ər'vịu-mə	č̣ər'vịv-ə	= m. sp.
or.	č̣ər'vịu-mə	č̣ər'vịv-ə	
mn.: im.	č̣ər'vịv-ə	č̣ər'vịv-e	= ž. sp.
rod.	č̣ər'vịv-əx	= m. sp.	= m. sp.
daj.	č̣ər'vịv-əm		
tož.	č̣ər'vịv-e		
mest.	č̣ər'vịv-əx		
or.	č̣ər'vịv-əm -əx č̣ər'vịumə		
dv.: im.	č̣ər'vịv-a	č̣ər'vịv-ə tudi -e	č̣ər'vịv-ə in 'č̣ist-a
rod.	č̣ər'vịv-əx	= m. sp.	= m. sp.
daj.	č̣ər'vịv-əm		
tož.	č̣ər'vịv-a	č̣ər'vịv-ə tudi -e	č̣ər'vịv-ə in 'č̣ist-a
mest.	č̣ər'vịv-əx	= m. sp.	= m. sp.
or.	č̣ər'vịv-əm -əx č̣ər'vịumə		

/5a Kadar je v rod. ed. m. sp. v zadnjem zlogu osnove naglašeni 'e, se premenjuje ('e: → 'e:, 'ị → 'i, e → e, ị → i) v vseh sklonih, razen v im. ed. vseh spolov in tož. ed. ž. sp., in v im./tož. dv. m. (in s.) sp. Kadar se osnova končuje na več soglasnikov, se nemehčani ustrezno mehčajo. V tem primeru je v zaglavju navedena oblika za daj. ed. m. sp. (za množino in dvojino je treba upoštevati preglednico v p1/2) – preostale je treba tvoriti po tejle preglednici (v kateri so premenjena mesta podčrtana):

	m. sp.	ž. sp.	s. sp.
ed.: im.	ap'ne:n-∅ apnen	ap'ne:n-a	ap'ne:n-ə
rod.	ap'ne:n-ga	ap'ne:n-e	= m. sp.
daj.	ap'ne:n-mə	ap'ne:n-ə	
tož.	= im. (živ. = rod.)	ap'ne:n-ə	= im. (živ. = rod.)
mest.	ap'ne:n-mə	ap'ne:n-ə	= m. sp.
or.	ap'ne:n-mə	ap'ne:n-ə	

mn.: = p1/2 (or. mn.: star., redk. ap'ne:n'-mę; ⇒ p1/4b)

dv.: = p1/2 (or. mn.: star., redk. ap'ne:n'-mę; ⇒ p1/5)

Tako še npr. **babin** ▶ 'bã:bęn -a -ə (in -bĩ-), prid. (rod. ed. m. sp. -bęnga (in -bĩ-), daj. ed. m. sp. -bęn'mə (in -bi-)).

/5b Kadar se osnova končuje na m, pride v daj., mest. in or. ed. m./s. sp. do daljšanja soglasnika (**sam**).

/6 ⇒ p1/3.

/7a ⇒ p1/4a.

/7b V or. mn. vseh spolov je pri pridevniki in pridevniških zaimkih ob nekaterih samostalnikih mogoča tudi starinska in redka pridevniška končnica -mę; posebna samostalniška končnica v or. mn. je vsakič navedena v zaglavju pri samostalniku. Glasovni končnici pridevnika v levem ali povedkovem prilastku ali pridevniškega zaimka in samostalnika se morata v tem primeru ujemati (⇒ p1/4b).

p4: Končnici za ž. in s. sp. -a -ə
(za č š ž r j, rod. ed. m. sp. -Cga¹)

	m. sp.	ž. sp.	s. sp.
ed.: im.	s'tã:r-ø ² <i>star</i>	s'tã:r-a	s'tã:r-ə
rod.	s'tã:r-ga ³	s'tã:r-a	= m. sp.
daj.	s'tã:r-mə ⁴	s'tã:r-ə	
tož.	= im. (živ. = rod.) ⁵	s'tã:r-ə	= im. (živ. = rod.) ⁴
mest.	s'tã:r-mə	s'tã:r-ə	= m. sp.
or.	s'tã:r-mə	s'tã:r-ə	

mn.: = p2

dv.: = p2

/1 Pri tem je C del osnove.

/2 Določna oblika je enaka obliki za im. mn. m. sp.

/3 V rod.(/tož.) ed. m. in s. sp. pride pred končnico -ga do premene končnih č in š v osnovi (č → ž, š → ž).

/4 Kadar v daj., mest. in or. ed. m. sp. pride do premene osnove glede na rodilnik, je to v zaglavju navedeno kot podatek za daj. ed. m. sp. (**domač, naš**).

/5 ⇒ p1/3.

p5: Končnici za ž. in s. sp. -ne -ę ali -le -ę

	m. sp.	ž. sp.	s. sp.
ed.: im.	'gò:rn-ę <i>gornji</i>	'gò:rn-e	'gò:rn-ę
rod.	'gò:rn-ęga	'gò:rn-e	= m. sp.
daj.	'gò:rn-ęmə	'gò:rn-ę	
tož.	= im. (živ. = rod.) ¹	'gò:rn-ę	= im. (živ. = rod.) ¹
mest.	'gò:rn-ęmə	'gò:rn-ę	= m. sp.
or.	'gò:rn-ęmə	'gò:rn-ę	
mn.: im.	'gò:rn-ę	'gò:rn-e	= ž. sp.
rod.	'gò:rn-ęx	= m. sp.	= m. sp.
daj.	'gò:rn-ęm		
tož.	'gò:rn-e		
mest.	'gò:rn-ęx		
or.	'gò:rn-ęm -ęx ^{2a} -ęmę ^{2b}		
dv.: im.	'gò:rn-e	'gò:rn-ę tudi -e ⁴	'gò:rn-ę in -e ⁵
rod.	'gò:rn-ęx	= m. sp.	= m. sp.
daj.	'gò:rn-ęm		
tož.	'gò:rn-e	'gò:rn-ę tudi -e ⁴	'gò:rn-ę in -e ⁵
mest.	'gò:rn-ęx	= m. sp.	= m. sp.
or.	'gò:rn-ęm -ęx ^{2a} -ęmę ³		

- /1 ⇒ p1/3.
- /2a ⇒ p1/4a.
- /2b ⇒ p1/4b.
- /3 ⇒ p1/5.
- /4 ⇒ p1/6.
- /5 ⇒ p1/7.

p6: Končnici za ž. in s. sp. -- --

Oblike v vseh sklonih so enake obliki v im. ed. m. sp. (**anfak** -- --).

9.3

Glagol

V glavi gesla sta zapisana nedoločnik in (praviloma okrajšano) oblika za 1. os. ed. sedanjika. Razširjene slovarske oblike za velelnik (in sicer za 2. os. ed. in za 2. os. mn.) in deležnik na -l (za moški, ženski in srednji spol ednine) so zapisane v zaglavju pri glagolih, ki ne spadajo v skupini g1 in g4, torej med glagole na -at -əm in na -let -lēm ali -net -nēm.

Morebitni deležnik na -n/-t je zapisan v podiztočnici.

Pri nekaterih glagolih posamezne oblike v narečju niso izkazane ali pa so izjemno redke. Tedaj na ustreznem mestu stoji pomišljaj, ki lahko nadomešča (1.) nedoločnik, (2.) vsako od oblik velelnika ali (3.) vsako od oblik za moški, ženski ali srednji spol ednine deležnika na -l (**bobneti**). Kadar je izkazana samo oblika za 3. os. ed., je pred njo zapisano slovnično pojasnilo 3. os. ed. (**bobneti**).

1. os. ed. sed.:

- əm (nedol. na -at) ⇒ g1
- am (za č š ž r j, nedol. na -at) ⇒ g2
- lem (nedol. na -lat) ⇒ g3
- lēm ali -nēm (nedol. na -let ali -net) ⇒ g4
- ēm (nedol. na -et) ⇒ g5
- əm (nedol. na -et, oboje za č š ž r j) ⇒ g6
- em (nedol. na -C't') ⇒ g7
- ēm (nedol. na -et) ⇒ g8
- em (nedol. na -'a:t, -'i:et, -'a:st, -'əs't' itd.) ⇒ g9
- am (za č š ž r j, nedol. na -'et, -'et, -'i:et, -'i:et, -'aršt itd.) ⇒ g10
- ā:m (nedol. na -at, -let) ⇒ g11
- īm (nedol. na -at, -et itd.) ⇒ g12
- e:m (nedol. na -et) ⇒ g13
- īm (nedol. na -'a:t -'it) ⇒ g14
- e:m ali -'e:m (nedol. na -'a:st) ⇒ g15

Podatki v zaglavju:

- <mn. XXX itd.> ⇒ g-SED/2
- <mn. XXX itd.> ⇒ g-DEL/2a-b
- <2. os. dv. XXX> ⇒ g-VEL/4

9.3.1

g-SED: Osnovna preglednica za sedanjik

	ed.	mn.	dv.
1. os.	-m	-m ²	-ma
2. os.	-š ¹	-te ³	-ta ⁴
3. os.	-∅	-jə	-ta ⁴

/1 Kadar je pred -m naglašeni 'e; ali 'i, se v 2. in 3. os. ed./mn. premenjuje ('e: → 'e:, 'i → 'i), kot je navedeno v preglednici (kjer je premenjeni samoglasnik podčrtan); premena, ki predvsem pri mlajših govorcih ni obvezna, v slovarju ni posebej označena:

	ed.	mn.	dv.
1. os.	've:-m <i>vem</i>	've:-mə	've:-ma
2. os.	'v <u>e</u> :-š	'v <u>e</u> :-te	've:-ta
3. os.	'v <u>e</u> :-∅	'v <u>e</u> :-jə	've:-ta
1. os.	s'p <u>i</u> -m <i>spim</i>	s'p <u>i</u> -mə	s'p <u>i</u> -ma
2. os.	s'p <u>i</u> -š	s'p <u>i</u> -te	s'p <u>i</u> -ta
3. os.	s'p <u>i</u> -∅	s'p <u>i</u> -jə	s'p <u>i</u> -ta

/2 Pri glagolih na -ęt -ęm, pri katerih se v ednini na koncu osnove pojavlja v, se le-ta v množini in dvojini premenjuje z u, kar je navedeno v zaglavju kot podatek za množino (preostale oblike je treba tvoriti po tejle preglednici):

	ed.	mn.	dv.
1. os.	p'rā:v-ęm <i>pravim</i>	p'ra:u-mə	p'ra:u-ma
2. os.	p'rā:v-ęš	p'ra:u-te	p'ra:u-ta
3. os.	p'rā:v-ę	p'ra:u-jə	p'ra:u-ta

/3 Pri glagolih v 1. os. ed. sed. na -em se (nenaglašeni) e pred končnico v 2. in 3. os. mn. premenjuje obvezno, v 1. os. mn. in v oblikah za vse tri osebe dvojine pa fakultativno (e → ę), kot je navedeno v preglednici (kjer je premenjeni samoglasnik podčrtan); premena v slovarju ni posebej označena:

	ed.	mn.	dv.
1. os.	p'rid-em <i>pridem</i>	p'rid-emə (in p'rid-ęmə)	p'rid-ema (in p'rid-ęma)
2. os.	p'rid-eš	p'rid-ęte	p'rid-eta (in p'rid-ęta)
3. os.	p'rid-e	p'rid-ęjə	p'rid-eta (in p'rid-ęta)

/4 V osnovi se v zlogu neposredno pred končnico naglašena samoglasnika 'e: in 'i glagolov na -ęt -ęm premenjujeta ('e: → 'e:, 'i → 'i) v 2. in 3. os. dv. sed. (npr. **ciniti** ▶ 'cinęt ('cin)-ęm); na teh dveh mestih pride tudi do premene končnega soglasnika (ali soglasnikov) osnove. Premena samoglasnika predvsem pri mlajših govorcih ni obvezna (premenjena mesta so v preglednici podčrtana):

	ed.	mn.	dv.
1. os.	'cę:n-ęm <i>cenim</i>	'cę:n'-mə	'cę:n'-ma
2. os.	'c <u>ę</u> :n-ęš	'c <u>ę</u> :n'-te	'c <u>ę</u> :n-ta (in 'c <u>ę</u> :n-)
3. os.	'c <u>ę</u> :n-ę	'c <u>ę</u> :n'-jə	'c <u>ę</u> :n-ta (in 'c <u>ę</u> :n-)

9.3.2

g-VEL: Osnovna preglednica za velelnik

	ed.	mn.	dv.
1. os.	–	-mə ²	-ma ⁴
2. os.	-∅ ¹	-te ³	-ta

/1 V zaglavju sta obliki velelnika za 2. os. ed. in mn. navedeni vedno, kadar se v 2. os. ed. ne končuje na -∅ (⇒ g1), torej kadar se na -ę ali – za č š ž r j – -ə.

/2a Kadar se oblika velelnika za 2. os. ed. konča na naglašeni 'e: ali 'i ali na nenaglašeni ę, se le-ta premenjuje v 1. os. mn. in v 1. in 2. os. dv. ('e: → 'e:, 'i → 'i, ę → e), kot je navedeno v preglednici (kjer je premenjeni samoglasnik podčrtan); premena predvsem pri mlajših govorcih ni obvezna:

	ed.	mn.	dv.
1. os.	–	'dɛ:lɛ-mə (nov. 'dɛ:lɛ-mə)	'dɛ:lɛ-ma (nov. 'dɛ:lɛ-ma)
2. os.	'dɛ:lɛ-∅ <i>dɛlaj</i>	'dɛ:lɛ-te	'dɛ:lɛ-ta (nov. 'dɛ:lɛ-ta)
1. os.	–	'pɪ-mə (nov. 'pɪ-mə)	'pɪ-ma (nov. 'pɪ-ma)
2. os.	'pɪ-∅ <i>pij</i>	'pɪ-te	'pɪ-ta (nov. 'pɪ-ta)

/2b Kadar je v obliki velelnika za 2. os. ed. ena od končnic -ɛ ali -ə, v osnovi pa naglašeni 'ɛ: ali 'i, ki mu sledi soglasnik, pride pri nekaterih glagolih v takem položaju še do premene ('ɛ: → 'e:, 'i → 'i̇ – premenjeni samoglasnik je v preglednici podčrtan). Pri tem pride do daljšanja soglasnika m v 1. os. mn. in dv., kadar je m končni soglasnik osnove (npr. p'rɪm:ə, p'rɪm:a):

	ed.	mn.	dv.
1. os.	–	p'rɪm:-ə	p'rɪm:-a
2. os.	p'rim-ɛ (in p'rim'-∅) <i>primi</i>	p'rim'-te	p'rɪm-ta
1. os.	–	t'rɛ:b-mə	t'rɛ:b-ma
2. os.	t'rɛ:b-ɛ (in t'rɛ:p'-∅) <i>trebi</i>	t'rɛ:p'-te	t'rɛ:p-ta

/2c Kadar se ena od oblik velelnika za 2. os. ed. konča na mehčani soglasnik (ki je zapisan kot dvojnica), se govori mehčani soglasnik v vseh oblikah, razen v 2. os. dv. (⇒ g-VEL/4).

/3 Kadar se velelniška osnova konča na t ali d, pride do daljšanja soglasnika t v 2. os. mn. in dv. (npr. 'bʏo:t:e). Kadar do daljšanja ne pride, je to navedeno v zaglavju (**biti** sem).

/4 Kadar je v obliki velelnika za 2. os. ed. ena od končnic -ɛ ali -ə, v osnovi pa naglašeni 'ɛ: ali 'i, ki mu sledi soglasnik (vendar ne č š ž r l b p), in sicer končni soglasnik krajše oblike velelnika (ta je v slovarju zapisana kot dvojnica), se naglašeni samoglasnik v 2. os. dv. premenjuje ('ɛ: → 'e:, 'i → 'i̇), kot je navedeno v preglednici (kjer sta premenjena samoglasnik in soglasnik podčrtana); premenjena oblika je zapisana v zaglavju kot podatek za 2. os. dv.:

	ed.	mn.	dv.
1. os.	–	g'rɪz'-mə	g'rɪz'-ma
2. os.	g'rɪz-ɛ (in g'rɪs'-∅) <i>grizi</i>	g'rɪs'-te	g'rɪs-ta
1. os.	–	'cɪn'-mə	'cɪn'-ma
2. os.	'cɪn-ɛ (in 'cɪn'-∅) <i>cini</i>	'cɪn'-te	'cɪn-ta

9.3.3

g-DEL: Osnovna preglednica za del. na -l

Pri slovarskem zapisu za m., ž. in s. sp. ed. 'de:lɔ -aʃa -ə je treba izhajati iz oblike za ž. sp. ed., ki ji odbijemo končnico -a (oz. končaj -ʃa), iz katere se tvorijo oblike po tejle preglednici, kjer sta zapisana tudi vsakokrat ustrezno premenjena l oz. ʃ iz osnove:

	ed.	mn.	dv.
m. sp.	-∅ ¹	-l-ɛ ²	-ʃ-a
ž. sp.	-ʃ-a	-l-e	-l-ɛ tudi -e ³
s. sp.	-ʃ-ə	-l-e	-l-ɛ in -ʃ-a ⁴

/1 Oblike za ednino so v slovarju vedno izpisane, razen pri glagolih na -at -əm (⇒ g1) in na -let -lɛm ali -net -nɛm (⇒ g4).

/2a V obliki za ž. sp. ed. v zadnjem zlogu osnove naglašeni 'e: ali 'i̇ se v oblikah za vse tri spole množine in v oblikah za ž. in s. sp. dv. (pri obliki na -lɛ) premenjuje ('e: → 'ɛ:, 'i̇ → 'i), kar je v zaglavju navedeno kot podatek za m. sp. v

množini (za okrajšavo mn.), ki mu sledi itd. Preostale oblike je treba tvoriti po tejle preglednici (kjer je premenjeni samoglasnik podčrtan):

	ed.	mn.	dv.
m. sp.	'p̥i <u>u</u> -∅ <i>pil</i>	'p̥i- <u>l</u> -e̯	'p̥i- <u>l</u> -a
ž. sp.	'p̥i- <u>l</u> -a	'p̥i- <u>l</u> -e	'p̥i- <u>l</u> -e̯ tudi -e
s. sp.	'p̥i- <u>l</u> -ə	'p̥i- <u>l</u> -e	'p̥i- <u>l</u> -e̯ in 'p̥i- <u>l</u> -a

/2b Kadar je v obliki za ž. sp. ed. pred končajem -la soglasnik, vendar ne č š ž r j f l u, se v oblikah za vse tri spole množine in v oblikah za ž. in s. sp. dv. (pri obliki na -le̯) soglasnik mehča. V tem primeru je v zaglavju navedena le podatek za m. sp. v množini (za okrajšavo mn.), ki mu sledi itd. – preostale je treba tvoriti po tejle preglednici (kjer je premenjeni soglasnik podčrtan):

	ed.	mn.	dv.
m. sp.	'x̥o:d'u-∅ <i>hodil</i>	'x̥o:d'- <u>l</u> -e̯	'x̥o:d- <u>l</u> -a
ž. sp.	'x̥o:d- <u>l</u> -a	'x̥o:d'- <u>l</u> -e	'x̥o:d'- <u>l</u> -e̯ tudi -e
s. sp.	'x̥o:d- <u>l</u> -ə	'x̥o:d'- <u>l</u> -e	'x̥o:d'- <u>l</u> -e̯ in 'x̥o:d- <u>l</u> -a

Določili iz točk **g-DEL/2a** in **g-DEL/2b** je mogoče tudi kombinirati (gəspə'din'u -'d̥iŋa -ə, mn. -'din'le̯ itd.).

/2c Kadar se osnova pred obliko za ž. sp. ed. končuje na -l, se l v oblikah, ki se končujejo na -le in -le̯, daljša (npr. k'ro:l̥a – k'ro:l̥e̯).

/3 Glasovni končnici deležnika na -l in samostalnika v im./tož. dv. ž. sp. se morata ujemati: (d'v̥e): 'b̥a:b̥e sta 'kurle̯ ~ (d'v̥e): 'b̥a:be sta 'kurle itd. (⇒ **ž1/5**).

/4 Glasovni končnici deležnika na -l (tj. pridevniška oblika povedka) in samostalnika v im./tož. dv. s. sp. se morata ujemati: (d'v̥e): 'ja:jc̥e sta se s'kuxal̥e ~ (d'v̥a): 'ja:jca sta se s'kuxala itd. (⇒ **s1/6**).

9.3.4

(A) Naglas v sedanjiku ni neposredno pred -m in v nedoločniku ne neposredno pred -t

g1: Glagoli na -at -əm

Ti glagoli so zapisani samo z osnovnima slovarskima oblikama (**gledati** ▶ g'lé:dət (g'lé:d)-əm). Preostale oblike velelnika in deležnika na -l, ki so navedene tule, se tvorijo dalje po ustreznih preglednicah.

	ed.	mn.	dv.
1. os.	-əm (in -ŋ)	-əmə	-əma
2. os.	-əš	-əte	-əta
3. os.	-a	-əjə	-əta

vel. g'lé:d̥e -te (dalje ⇒ **g-VEL/2a**)

del. na -l g'lé:d̥o -aša -ə (dalje ⇒ **g-DEL**)

g2: Glagoli na -at in za č š ž r j na -am

Primer je glagol **dihati** ▶ 'd̥ixat 'dišam.

	ed.	mn.	dv.
1. os.	-am	-amə	-ama
2. os.	-aš	-ate	-ata
3. os.	-a	-ajə	-ata

vel. 'dišə (in 'diš) -šte (dalje ⇒ **g-VEL**)
 del. na -l 'bukɔ -aʒa -ə (dalje ⇒ **g-DEL**)

g3: Glagoli na -ʒat -lem

Primer je glagol **poslati** ▶ 'puo:sʒat 'pò:šlem.

	ed.	mn.	dv.
1. os.	-em	-emə (in -ɛmə)	-ema (in -ɛma)
2. os.	-eš	-ɛte	-eta (in -ɛta)
3. os.	-e	-ɛjə	-eta (in -ɛta)

vel. 'puo:šlɛ (in 'puo:šəl) -šəlte (dalje ⇒ **g-VEL**)
 del. na -l 'puo:sʒɔ pəs'ʒa:ʒa -ə (dalje ⇒ **g-DEL**)

g4: Glagoli na -let -lɛm ali -net -nɛm

Ti glagoli so zapisani samo z osnovnima slovarskima oblikama (primer je glagol **kašljati** ▶ 'kâ:šlet ('kâ:šl)-ɛm). Preostale oblike velelnika in deležnika na -l, ki so navedene tule, se tvorijo dalje po ustreznih preglednicah.

Oblike preostalih glagolov, ki se končujejo na -et -ɛm, se tvorijo po preglednici **g8**.

	ed.	mn.	dv.
1. os.	-ɛm	-ɛmə	-ɛma
2. os.	-ɛš	-ɛte	-ɛta
3. os.	-e	-ɛjə	-ɛta

vel. 'kâ:šlɛ -te (dalje ⇒ **g-VEL/2a**)
 del. na -l 'kâ:šlɔ -eʒa -ə ('jən'ɔ -neʒa -ə) (dalje ⇒ **g-DEL**)

g5: Glagoli na -ɛt -ɛm

Ti glagoli, ki se jim osnova ne more končevati na č š ž r j, imajo razširjene slovarske oblike navedene v zaglavju (primer je glagol **braniti** ▶ b'rânɛt (b'rân)-ɛm); reducirana dvojnica k nedoločniku je navedena. Preostale slovarske oblike se tvorijo iz razširjenih slovarskih oblik po ustreznih preglednicah. C v preglednici označuje nemehčani soglasnik, C' pa zapisani mehčani soglasnik (neposredno pred -ɛ(-) se mehčanost soglasnika ne označuje, pri l pa se mehčanost sploh ne označuje – k'rɔ:lɛt -ɛm) (⇒ **g-SED/2**, **g-SED/4**):

	ed.	mn.	dv.
1. os.	-C-ɛm	-C'-mə	-C'-ma
2. os.	-C-ɛš	-C'-te	-C'-ta
3. os.	-C-ɛ	-C'-jə	-C'-ta

vel. b'rânɛ (in b'rân') -n'te (dalje ⇒ **g-VEL/2b**, **g-VEL/4**)
 del. na -l b'rân'u -nʒa -ə (dalje ⇒ **g-DEL/2b**)

g6: Glagoli na -ət -əm za č š ž r j

Razširjene slovarske oblike so navedene v zaglavju (primer je glagol **čvečiti** ▶ č'vè:čət (č'vè:č)-əm). Preostale slovarske oblike se tvorijo iz razširjenih slovarskih oblik po ustreznih preglednicah.

	ed.	mn.	dv.
1. os.	č'vé:č-əm	č'vé:č-mə	č'vé:č-ma
2. os.	č'vé:č-əš	č'vé:č-te	č'vé:č-ta
3. os.	č'vé:č-ə	č'vé:č-jə	č'vé:č-ta

vel. č'vé:čə (in č'vé:č) -čte (dalje ⇒ **g-VEL**)
 del. na -1 č'vé:ču -čļa -ə (dalje ⇒ **g-DEL**)

g7: Glagoli na -C't' -em

Glagoli z mehčanim soglasnikom pred -t' imajo razširjene slovanske oblike navedene v zaglavju (primer je glagol **vrniti** ▶ 'va:rən't' ('va:rn)-em). Preostale slovanske oblike se tvorijo iz razširjenih slovanskih oblik po ustreznih preglednicah. C v preglednici označuje nemehčani soglasnik, C' pa zapisani mehčani soglasnik (neposredno pred ɛ se mehčanost soglasnika ne označuje).

	ed.	mn.	dv.
1. os.	-em	-emə (in -ɛmə)	-ema (in -ɛma)
2. os.	-eš	-ɛte	-eta (in -ɛta)
3. os.	-e	-ɛjə	-eta (in -ɛta)

vel. 'va:rnɛ (in 'va:rən') -rən'te, 1. os. mn. 'va:rən'mə, dv. 'va:rən'ma -rənta
 del. na -1 'va:rn'u -rənža -ə (dalje ⇒ **g-DEL**)

g8: Glagoli na -et -ɛm

Primer je glagol **videti** ▶ 'videt ('vid)-ɛm. C v preglednici označuje nemehčani soglasnik, C' pa zapisani mehčani soglasnik (neposredno pred ɛ se mehčanost soglasnika ne označuje).

	ed.	mn.	dv.
1. os.	-C-ɛm	-C'-mə	-C'-ma
2. os.	-C-ɛš	-C'-te	-C-ta
3. os.	-C-ɛ	-C'-jə	-C-ta

vel. (s'ka:rbɛ (in s'ka:rp') -rp'te) (dalje ⇒ **g-VEL**)
 del. na -1 'vid'ɔ 'vidža -ə, mn. 'vid'lɛ itd. (dalje ⇒ **g-DEL**)

9.3.5

(B) Naglas v sedanjiku ni neposredno pred -m
 in je v nedoločniku neposredno pred -t, -st/-čt/-št

g9: Sed. na -em (nedol. na -'a:t, -'i:et, -'a:st, -'əs't' itd.)

Primer je **krasti** ▶ k'ra:st k'râ:dem.

	ed.	mn.	dv.
1. os.	-em	-emə (in -ɛmə)	-ema (in -ɛma)
2. os.	-eš	-ɛte	-eta (in -ɛta)
3. os.	-e	-ɛjə	-eta (in -ɛta)

vel. ⇒ **g-VEL**
 del. na -1 ⇒ **g-DEL**

g10: Sed. na -am

(za č š ž r j, nedol. na -'ėt, -'ėt, -'i̇ėt, -'i̇ėč̇t, -'aṙšt itd.)

Primer je **vreči** ▶ 'va:ṙšt ('va:ṙ)-žam.

	ed.	mn.	dv.
1. os.	-am	-amə	-ama
2. os.	-aš	-ate	-ata
3. os.	-a	-ajə	-ata

vel. ⇒ **g-VEL/2a**

del. na -1 ⇒ **g-DEL/2a**

9.3.6

(C) Naglas je v sedanjku neposredno pred -m in v nedoločniku ni neposredno pred -t

g11: Sed. na -'ā:m (nedol. na -at, -let)

Primer sta **afnati se** ▶ 'ā:fnat se af'nā:m se in **beksljati** ▶ 'bɛ:k's'let bɛks'lā:m.

	ed.	mn.	dv.
1. os.	-'ā:m	-'ā:mə	-'ā:ma
2. os.	-'ā:š	-'ā:te	-'ā:ta
3. os.	-'ā:	-'ā:jə	-'ā:ta

vel. ⇒ **g-VEL**

del. na -1 ⇒ **g-DEL**

g12: Sed. na -'i̇m (nedol. na -at, -et, -ėt, -ėt itd.)

Primer je **klečati** ▶ k'li̇ėč̇at klɛ'č̇i̇m (⇒ **g-SED/1**).

vel. ⇒ **g-VEL**

del. na -1 ⇒ **g-DEL/2b**

g13: Sed. na -'e:m (nedol. na -et)

Primer je **vedeti** ▶ 'vé:det 've:m (⇒ **g-SED**).

vel. ⇒ **g-VEL**

del. na -1 ⇒ **g-DEL**

9.3.7

(Ĉ) Naglas je v sedanjku neposredno pred -m in v nedoločniku neposredno pred -t ali -st

g14: Sed. na -'i̇m (nedol. na -'a:t, -'i̇t)

Primer je **dušiti** ▶ dɛ'ṧi̇t -'ṧi̇m ali **spati** ▶ s'pa:t s'ṗi̇m (⇒ **g-SED/1**).

vel. ⇒ **g-VEL**

del. na -1 ⇒ **g-DEL**

g15: Sed. na -'e:m ali -'e:m (nedol. na -'a:st)

Primer je **jesti** ▶ 'ja:st 'je:m (⇒ g-SED/1).

vel. ⇒ g-VEL

del. na -l ⇒ g-DEL

9.4

Drugo

Medmeti tipa **daj** (t. i. nepopolni glagoli) imajo v zaglavju naštete vse oblike, ki se uporabljajo.

10

Literatura

- Barle 1936 = Janko **Barlè**, Prinosi slovenskim nazivima bilja, v: *Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena* 30 (1936), zv. 2, str. 181–228.
- Barle 1937 = Janko **Barlè**, Prinosi slovenskim nazivima bilja, v: *Zbornik za narodni život i običaje Južnih Slavena* 31 (1937), zv. 1, str. 169–292.
- BSJ 1–2 = Milena **Hajnsšek-Holz** – Marjeta **Humar** – Franc **Jakopin** (ur.), *Besedišče slovenskega jezika: Po kartoteki za slovar sodobnega knjižnega jezika zbrane besede, ki niso bile sprejete v Slovar slovenskega knjižnega jezika* 1–2, Ljubljana: Znanstvenoraziskovalni center – Inštitut za slovenski jezik Frana Ramovša, 1987.
- Bunc 1940 = Stanko **Bunc**, Imena za denar na Slovenskem, *Slovenski jezik: Glasilo Slavističnega društva* 3 (1940), snopič 1–2, str. 56–67.
- Cigale 1860 = Matej **Cigale**, *Deutsch-slovenisches Wörterbuch* I–II, Laibach, 1860.
- DLS = Hildegard **Striedter-Temps**, *Deutsche Lehnwörter im Slovenischen*, Wiesbaden: Harrassowitz, 1963 (Veröffentlichungen der Abteilung für slavische Sprachen und Literaturen des Osteuropa-Instituts (Slavisches Seminar) an der Freien Universität Berlin 27).
- ESSJ I–III– = France **Bezljaj**, *Etimološki slovar slovenskega jezika* I–III– (A–S–), Ljubljana: SAZU (izd.) – Mladinska knjiga (zal.), 1977–1995–. (Tretjo knjigo sta dopolnila in uredila Marko Snoj in Metka Furlan.)
- Gjurin 1984 = Velemir **Gjurin**, *Register 1584* kot slovaropisni dosežek, *Slavistična revija* (Ljubljana) 32 (1984), št. 3, str. 183–208.
- Glonar 1936 = Joža **Glonar**, *Slovar slovenskega jezika*, Ljubljana: Umetniška propaganda, 1936.
- Karničar 1990 = Ludwig **Karničar**, *Der Obir-Dialekt in Kärnten: Die Mundart von Ebriach/Obirsko im Vergleich mit den Nachbarmundarten von Zell/Sele und Trögerm/Korte (Phonologie, Morphologie, Mikrotoponymie, Vulgonamen, Lexik, Texte)*, Graz 1986, Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1990 (Philosophisch-historische Klasse, Sitzungsberichte 551).
- Kotnikov zbornik 1956 = *Kotnikov zbornik: Narodopisni zapiski z Gornjegrajskega in Kozjanskega*, Celje: Mestni muzej, 1956.
- Lekše 1888 = Franc **Lekše**, Recimo katero o našem pravorečju!, *Dom in svet* 1 (1888), str. 75–76, 125–126, 137–139, 152–154, 169–171.
- Lekše 1890 = Franc **Lekše**, Nekaj porabnih mislij v slovenščini v govoru in pismu, *Dom in svet* 3 (1890), str. 24–27, 55–57, 85–87, 120–122, 153–156, 187–189, 247–250, 282–284, 310–313, 339–343, 374–375.
- Lekše 1891 = Franc **Lekše**, Porabne misli o slovenščini v govoru in pismu, *Dom in svet* 4 (1891), str. 39–43, 79–80, 138–140, 229–230, 378–379, 512–514.
- Lekše 1893 = Franc **Lekše**, Imena rodbine in svaščine, *Dom in svet* 6 (1893), str. 32–33, 75–78, 386–388.
- Logar 1993 = Tine **Logar**, *Slovenska narečja: Besedila*, Ljubljana: Mladinska knjiga, ¹1993 (Cicero). (Z zemljevidom in kasetami. – Besedila iz Kraš na str. 86–87.)

- Matešić** 1982 = Josip **Matešić**, *Frazeološki rječnik hrvatskoga ili srpskog jezika*, Zagreb: Školska knjiga, 1982.
- Meze** 1976 = Drago **Meze**, Občina Mozirje, v: *Krajevni leksikon Slovenije* 3, Ljubljana: DZS, 1976, str. 203–244.
- Planina** 1978 = France **Planina**, Nemške izposojenke v loškem govoru, *Loški razgledi* 25 (1978), str. 130–139.
- Plet.** I–II = Maks **Pleteršnik** (ur.), *Slovensko-nemški slovar* I–II, Ljubljana: Knezoškofijstvo, 1894–95.
- Popis** 1984 = *Popis stanovništva, domaćinstava i stanova u 1981. godini: Tabela 194*, Beograd: Savezni zavod za statistiku, 1984, str. 488–490.
- Popis** 1991 = *Popis prebivalstva, gospodinjstev, stanovanj in kmečkih gospodarstev v Republiki Sloveniji v letu 1991 po občinah, naseljih in krajevnih skupnostih*, [b. kr., b. l.]. (Tipkopis na Oddelku za geografijo Filozofske fakultete v Ljubljani.)
- SP** 1962 = *Slovenski pravopis*, Ljubljana: SAZU (izd.) – DZS (zal.), 1962.
- SP** 1990 = *Slovenski pravopis 1: Pravila* [1. izd.], Ljubljana: SAZU (izd.) – DZS (zal.), 1990.
- SP** 1994 = *Slovenski pravopis 1: Pravila – Tretja, pregledana izdaja*, Ljubljana: SAZU (izd.) – DZS (zal.), 1994.
- SSKJ** 1–5 = *Slovar slovenskega knjižnega jezika* 1 (A–H, 1970), 2 (I–Na, 1975), 3 (Ne–Pren, 1979), 4 (Preo–Š, 1985), 5 (T–Ž, 1991), Ljubljana: SAZU (izd.) – DZS (zal.).
- STS** I–II = *Spošni tehniški slovar* I–II, Ljubljana: Zveza inženirjev in tehnikov SR Slovenije, 1978–1981.
- Šivic-Dular** 1984/85 = Alenka **Šivic-Dular**, Slovenske delovne velelnice za živino, *Jezik in slovstvo* 30 (1984/85), št. 5, str. 147–152.
- Thesaurus** 1982 = Stanislaus **Hafner** – Erich **Prunč** (izd.), *Schlüssel zum »Thesaurus der slowenischen Volkssprache in Kärnten«*, Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1982 (Österreichische Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-historische Klasse, Sonderpublikation).
- Thesaurus** 1982a = Stanislaus **Hafner** – Erich **Prunč** (izd.), *Thesaurus der slowenischen Volkssprache in Kärnten 1: A- bis B-*, Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1982 (Österreichische Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-historische Klasse, Sonderpublikation).
- Thesaurus** 1987 = Stanislaus **Hafner** – Erich **Prunč** (izd.), *Thesaurus der slowenischen Volkssprache in Kärnten 2: C–dn*, Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1987 (Österreichische Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-historische Klasse, Sonderpublikation).
- Thesaurus** 1992 = Stanislaus **Hafner** – Erich **Prunč** (izd.), *Thesaurus der slowenischen Volkssprache in Kärnten 3: do–F*, Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1992 (Österreichische Akademie der Wissenschaften, Philosophisch-historische Klasse, Sonderpublikation).
- Tominec** 1964 = Ivan **Tominec**, *Črnovrški dialekt: Kratka monografija in slovar*, Ljubljana: SAZU, 1964 (Dela razreda za filološke in literarne vede 20).
- Tominšek** 1903 = Josip **Tominšek**, *Narečje v Bočni in njevo sklanjatev: Ponatis iz »Jahresbericht des k. k. Kaiser Franz Joseph-Staatsgymnasiums in Krainburg, 1902/1903«*, Ljubljana, 1903.
- Toporišič** 1984 = Jože **Toporišič**, *Slovenska slovnica: Pregledana in razširjena izdaja*, Maribor: Obzorja, 1984.
- Toporišič** 1994 = Jože **Toporišič**, Teoretična podstava slovarja novega SP [= Slovenskega pravopisa], *Slavistična revija* (Ljubljana) 42 (1994), št. 4, str. 455–473.
- Videčnik** 1988 = Aleksander **Videčnik**, *Furmani ob Savinji in Dreti*, Mozirje: Občinski sindikalni svet, 1988.
- Vršnik** 1978 = Joža **Vršnik**, *Preproste zgodbe s solčavskih planin*, Celje: Mohorjeva družba, 1978.
- Weiss** 1990 = Peter **Weiss**, *Govori Zadrebčke doline med Gornjim Gradom in Nazarjami: Glasoslovje, oblikoslovje in skladnja – Magistrsko delo*, Ljubljana, 1990 (tipkopis).

Številke točk se nanašajo na slovarski uvod.

Nekatere okrajšave za slovnične podatke so v slovarskem uvodu predvsem v tekočem besedilu pisane z navadnimi črkami (npr. sed., del., vel., ed. ali rod.).

agr.	agronomija (⇒ tč. 7.4)	nd.	nedovršni glagol (⇒ tč. 6.1)
anat.	anatomija (⇒ tč. 7.4)	nedol.	nedoločnik (samo v slovarskem uvodu)
avt.	avtomobilizem, avtomehanika (⇒ tč. 7.4)	nizk.	nizko (⇒ tč. 7.7)
Bo	Bočna (⇒ tč. 7.1)	nov.	novota, neologizem (⇒ tč. 7.8)
bot.	botanika (⇒ tč. 7.4)	NŠ	neštevno (⇒ tč. 9.0)
brezos.	brezosebno	obl.	oblačilna stroka (⇒ tč. 7.4)
čeb.	čebelarstvo (⇒ tč. 7.4)	omilj.	omiljevalno, evfemistično (⇒ tč. 7.7)
člen.	členek (⇒ tč. 6.1)	or.	orodnik
Čr	Čreta pri Kokarjah (⇒ tč. 7.1)	os.	oseba, osebni
čustv.	čustvenostno, ekspresivno (⇒ tč. 7.7)	OS. I.	osebno ime (⇒ tč. 7.2)
d.	dovršni glagol (⇒ tč. 6.1)	otr.	otroško (⇒ tč. 7.7)
daj.	dajalnik	pešaj.	pešajoče (⇒ tč. 7.9)
del.	deležnik	pod	geslo, v katerem je zapisana beseda (⇒ tč. 4.10.1)
d.+nd.	dvovidski glagol (⇒ tč. 6.1)	polcit.	polcitatno (⇒ tč. 7.3)
Do	Dobletina (⇒ tč. 7.1)	posam.	idiolektično (⇒ tč. 7.9)
dv.	dvojina	poud.	poudarjalno (⇒ tč. 7.7)
ed.	ednina	povdk.	povedkovnik (⇒ tč. 6.1)
elektř.	elektrotehnika (⇒ tč. 7.4)	PP	Pusto Polje (⇒ tč. 7.1)
elipt.	eliptično (⇒ tč. 6.2)	predl.	predlog (⇒ tč. 6.1)
glasb.	glasbena stroka (⇒ tč. 7.4)	preg.	pregovor
glav.	glavni (⇒ tč. 6.1)	pren.	preneseno (⇒ tč. 6.2)
gozd.	gozdarstvo (⇒ tč. 7.4)	prid.	pridevnik (⇒ tč. 6.1)
gradb.	gradbeništvo (⇒ tč. 7.4)	prisl.	prislov (⇒ tč. 6.1)
HIŠ. I.	hišno ime (⇒ tč. 7.2)	redk.	redko (⇒ tč. 7.9)
im.	imenovalnik	RM	Rovt pod Menino (⇒ tč. 7.1)
in	uvaja dvojnico (⇒ tč. 7.9)	rod.	rodilnik
ipd.	in podobno (⇒ tč. 7.10)	s	samostalnik srednjega spola (⇒ tč. 6.1)
iron.	ironično (⇒ tč. 7.7)	s.	srednji (npr. spol)
itd.	in tako dalje (⇒ tč. 7.10)	sed.	sedanjik (samo v slovarskem uvodu)
kletv.	kletvica (⇒ tč. 7.7)	sIabš.	slabšalno (⇒ tč. 7.7)
Ko	Kokarje (⇒ tč. 7.1)	sIeng.	slengovsko (⇒ tč. 7.6)
Kr	Kraše (⇒ tč. 7.1)	spol	spol
KR. I.	krajevno ime (⇒ tč. 7.2)	star.	starinsko (⇒ tč. 7.8)
LED. I.	ledinsko ime (⇒ tč. 7.2)	strojn.	strojništvo (⇒ tč. 7.4)
les.	lesarstvo (⇒ tč. 7.4)	STV. I.	stvarno lastno ime (⇒ tč. 7.2)
ljubk.	ljubkovalno (⇒ tč. 7.7)	šalj.	šaljivo (⇒ tč. 7.7)
lov.	lovstvo (⇒ tč. 7.4)	ŠD	Šmartno ob Dreti (⇒ tč. 7.1)
Lv	Lačja vas (⇒ tč. 7.1)	šol.	šolstvo (⇒ tč. 7.4)
m	samostalnik moškega spola (⇒ tč. 6.1)	šport.	športni izraz (⇒ tč. 7.4)
m.	moški (npr. spol)	štev.	števnik (⇒ tč. 6.1)
manjš.	manjšalno (⇒ tč. 6.2)	tč.	točka (v slovarskem uvodu)
medm.	medmet (⇒ tč. 6.1)	teh.	tehnika (⇒ tč. 7.4)
mest.	mestnik	tož.	tožilnik
mn.	množina		
m n. m.	metrov nad morjem (v tč. 2)		
narašč.	naraščajoče (⇒ tč. 7.9)		
nav.	navadno, prevladujoča raba		

trg.	trgovina (⇒ tč. 7.4)	vrstil.	vrstilni (⇒ tč. 6.1)
tudi	uvaja manj navadno dvojnico (⇒ tč. 7.9)	zastar.	zastarelo (⇒ tč. 7.8)
uradn.	uradno (⇒ tč. 7.5)	ZEM. I.	zemljepisno ime (⇒ tč. 7.2)
vel.	velelnik	zmer.	zmerjalno (⇒ tč. 7.7)
ver.	(rimskokatoliška) vera (⇒ tč. 7.4)	zool.	zoologija (⇒ tč. 7.4)
vez.	veznik (⇒ tč. 6.1)	ž	samostalnik ženskega spola (⇒ tč. 6.1)
VOD. I.	vodno ime (⇒ tč. 7.2)	ž.	ženski (npr. spol)
voj.	vojska (⇒ tč. 7.4)	žarg.	žargonsko (⇒ tč. 7.6)
Vo	Volog (⇒ tč. 7.1)	živ.	kategorija živosti (za m in s)

12

Znaki in simboli

- ▶ (za poknjiženo iztočnico ali podiztočnico) uvaja narečni zapis
- ▶ uvaja podiztočnico
- neglasovna (ničta) končnica v neprvi slovarski obliki (v SSKJ namesto tega znaka okrajšava neskl.)
- || stoji med dvojnicama z različnih zapisovalnih točk
- (1.) (v glavi in zaglavju) na pričakovanem mestu označuje odsotnost oblike (2.) (v ponazarjalnem primeru) na koncu napovednega stavka ali pri naštevanju nadomešča dvopičje
- [dvojnica v oklepaju velja za primere od tega znaka dalje (1.) do oklepaja, (2.) do prvega ločila ali (3.) do prvega označevalnika, ki ne stoji v okroglem oklepaju
- (in xxx) glasovne dvojnice (v glavi in zaglavju); kadar je v okroglem oklepaju (predvsem v glavi) navedenih več dvojnic za različne zloge besede, jih je mogoče kombinirati: del v oklepaju zamenjuje ustrezni del pred njim
- (xxx) (v glavi in zaglavju) zelo redka ali redakcijsko tvorjena narečna slovarska oblika
- (xxx), (xxx) (v besedi, v razlagi ali v ponazarjalnem primeru) del, ki ga je mogoče izpustiti; izpust dela besede v narečnem zapisu pomeni, da sta neokrajšana in okrajšana del enakovredna
- > dvojnica v oklepaju pred tem znakom velja za vse zapise v zaglavju
- [> dvojnica v oklepaju pred tema dvema znakoma velja za zapise v zaglavju, pred katerimi stoji znak [, do podpičja ali do prvega označevalnika (pri čemer ne štejeta označevalnika in in tudi, ki stojita pred dvojnicami v okroglem oklepaju)
- <xxx> oblikoslovni podatki v zaglavju, ki natančneje določajo ali ukinjajo podatke iz preglednice; za tem se (v vseh geslih in podgeslih) začanja razlagalno-ponazarjalni razdelek
- ; (1.) (v zaglavju) loči posamezne nize oblikoslovnih podatkov (2.) (v sopomensko-dvojničnem razdelku in pri frazemih za znakom ☐) loči več frazemov ali sopomenke in dvojnice pri posameznih (pod)pomenih
- < beseda v zaglavju nima podatkov; za tem znakom se (v vseh geslih in podgeslih) začanja razlagalno-ponazarjalni razdelek
- 1. (tudi 1.1. ipd.) uvaja prvi pomen, če sta vsaj dva
- a (tudi aa ipd.) uvaja prvi podpomen, če sta vsaj dva
- < kaže na besedotvorno pripadnost besedi, ki je zapisana v ležečih kapitelkah za tem znakom
- |xxx| zamejevalni del razlage
- stoji med ponazarjalnimi primeri
- xxx (= yyy) sopomenski del v oklepaju zamenjuje zadnjo besedo pred oklepajem (za enačajem lahko stoji še označevalnik, npr. tudi, redk.)

- [xxx xxx sopomenski del v oklepaju zamenjuje besede med znakom [in oklepa-
 ([= yyy yyy) jem (za enačajem lahko stoji še označevalnik, npr. tudi, redk.)
- xxx (: yyy) drugačnopomenski del v oklepaju zamenjuje zadnjo besedo pred oklepa-
 pajem
- [xxx xxx drugačnopomenski del v oklepaju zamenjuje besede med znakom [in
 ([: yyy yyy) oklepajem
- (xxx) stranska razlaga
- (= xxx) v kapitelkah zapisana sopomenka ali dvojnica pri pomenskih odtenkih in
 pri frazemih
- ... (1.) (v ponazarjalnem primeru in v slovarskem uvodu) označuje izpuščeni
 del besedila
 (2.) (v podatku o vezljivosti in v slovarski obliki frazema) označuje izpu-
 ščeni del, ki je v ponazarjalnem primeru zapolnjen
- ⇒ (1.) glej, primerjaj
 (2.) (za znakom (=) kaže k običajnejši ustreznici
 (3.) (neposredno za znakom (|) uvaja kazalke (⇒ tč. 4.7)
- ◆ uvaja razdelek z večbesednimi strokovnimi izrazi (⇒ tč. 4.5)
- ◆ stoji med več večbesednimi strokovnimi izrazi (lahko tudi kazalčnimi)
- uvaja frazeološki razdelek (⇒ tč. 4.6)
- stoji med več frazemi (lahko tudi kazalčnimi)
- | (v vseh geslih in podgeslih) končuje razlagalno-ponazarjalni razdelek in
 uvaja vodilke, sopomensko-dvojnični razdelek, komentar in dokumentarni
 razdelek
- (= (za znakom (|) uvaja sopomensko-dvojnični razdelek (⇒ tč. 4.8)
- (K uvaja komentar (⇒ tč. 4.9)
- 1 X 2 (za znakom (K) križanje pomenov 1 in 2
- ((v vseh geslih in podgeslih) uvaja dokumentarni razdelek, in sicer podatek
 o izpričanosti besede v slovarjih slovenskega knjižnega jezika in
 drugih delih (⇒ tč. 4.10.1)
- + (za znakom () beseda je zapisana v SSKJ, SP 1962 in Plet. (⇒ tč. 4.10.1)
- ≠ (za znakom () pomen v navedenem delu (navedenih delih) se razlikuje od
 pomena v tem slovarju (⇒ tč. 4.10.1)
- ∅ (za znakom () beseda v SSKJ, SP 1962 in Plet. ni zapisana (⇒ tč. 4.10.1)
 (v slovarskem uvodu) ničta končnica
- [xxx] dosedanji (narečni) zapisi (⇒ tč. 4.10.2)
- »xxx« kar se da natančen navedek izvirnega (narečnega) zapisa
- „xxx“ (v navedku) dvojni narekovaj v izvirnem besedilu
- [xxx] (v navedku) označuje poseg v besedilo
- [...] (v navedku) označuje izpuščeni del besedila
- / stoji med vprašalnicami tipa koga/česa (v razlagah /)
- {A}, {B} (v ponazarjalnih primerih) dialog govorcev A in B
- °xxx pri lastnem imenu označuje veliko začetnico

V slovarskem uvodu:

- m1 itd. prva oblikoslovna preglednica pri samostalniku m. spola (⇒ tč. 9.1.1)
- ž1 itd. prva oblikoslovna preglednica pri samostalniku ž. spola (⇒ tč. 9.1.2)
- s1 itd. prva oblikoslovna preglednica pri samostalniku s. spola (⇒ tč. 9.1.3)
- p1 itd. prva oblikoslovna preglednica pri pridevniku (⇒ tč. 9.2)
- g-SED oblikoslovna preglednica za sedanjik pri glagolu (⇒ tč. 9.3.1)
- g-VEL oblikoslovna preglednica za velelnik pri glagolu (⇒ tč. 9.3.2)
- g-DEL oblikoslovna preglednica za deležnik pri glagolu (⇒ tč. 9.3.3)
- gl1 itd. prva oblikoslovna preglednica za glagol (⇒ tč. 9.3.4)
- m1/8 itd. opomba 8 k oblikoslovni preglednici m1
- ~ (v oblikoslovnih preglednicah) loči premenjene oblikovne dvojnice
- xxx, yyy nadomešča izpuščeno besedilo

Za znake in znamenja v zvezi z glasoslovjem ⇒ tč. 8.0

13

Tisk

Posamezni deli gesla so zapisani s temile vrstami tiska:

(1.) računalniška helvetika (velikosti 10 enot): iztočnica (tudi v kazalnem geslu), ki je natisnjena tako, da je izbočena v levo iz stolpca, ter številke in črke, ki uvajajo več kot en pomen ali podpomen (**bežati, bejžati, 1., a, 3.**);

(2.) polkrepka navadna pisava: podiztočnica (pred njo stoji v levo iz stolpca izbočen znak ►), razloženi večbesedni izraz (termin) in razloženi frazem (► **bogo; • zanjga sem bil vse, glih človek ne**);

(3.) navadna pisava (velikosti 10 enot): v glavi, zaglavju, ponazarjalnih primerih in v komentarju narečno besedilo z dvojnicami (vse to bi dejansko moralo stati v oglatih oklepajih), kazalni večbesedni izraz (termin), kazalni frazem gem in večbesedno sopomensko-dvojnično opozorilo (z izjemo besede, h kateri se kaže in ki je zapisana v kapitelkah) ter opozorila na posamezne pomene za znakom **I** predvsem v sopomensko-dvojničnem razdelku (tudi tu z izjemo besede v kapitelkah, h kateri se kaže) (na 'bɔ:dɛ 'nə 'ta:k 'ɑ:kəlš!; **K** k 1 **X** 2: pər 'jəs'tɛ sɛ 'ɑ:kəlš pa pər g'nārjə, pər 'dɛ:ʒə pa 'nɛ: 'tò:k.; • ⇒ biti aklišen ko DREK; **☐** delavski AVTOBUS);

(4.) ležeča navadna pisava: razlaga, zamejevalni del razlage (ta v pokončnem oklepaju) in stranska razlaga (ta v okroglem oklepaju) ter (knjižna) pojasnila v komentarju in v razdelku z izpričanostjo besede v knjižnem jeziku (**bruhati ... bruhati izmetavati iz želodca; dvokrat ... (+ dvakrat)**);

(5.) manjša navadna pisava (velikosti 7 enot): označevalniki, označevalniška pojasnila, besednovrstni in slovnični podatki ter slovnična pojasnila (in, nov., nekdanj, m živ., les., z oslavljenim pomenom);

(6.) stisnjena pisava: podatki o glagolski vezljivosti (koga/česa);

(7.) kapitelke: za znakom **☐** sopomenka ali dvojnica, ki nastopa kot iztočnica (če je sopomenka ali dvojnica večbesedna, je lahko s kapitelkami zapisana tudi le beseda, kjer je prikazana celotna besedna zveza), v večbesednem izrazu ali v fraz logemu pa beseda, pri kateri je razložen večbesedni izraz ali frazem; znak ⇒ stoji pred večbesednim izrazom ali pred frazomom v teh primerih vedno, pred sopomenko ali dvojnico pa včasih (**☐** DELJA; ♦ bot. ⇒ bodeča NEŽA; • ⇒ delati DEŽEKA);

(8.) ležeče kapitelke: kot posredna razlaga (tipa *manjšalnica od ...*) ali kot zamejevalni del razlage pri manjšalnicah in pridevnikih (tu je v ležečih kapitelkah zapisan samostalnik) ter glagolnikih (tu je v ležečih kapitelkah zapisan glagol); pred besedo v ležečih kapitelkah stoji znak < (**ajmpremov ... < AJMPREM; ajfranje ... ljubosumnost |bojazen| < AJFRATI**);

(9.) ležeča helvetika: krajevni označevalniki (**Kr, Bo, Vo**);

(10.) indeksi: stojijo za enako pisanimi poknjiženimi iztočnicami in podiztočnicami, ki spadajo v isto besedno vrsto (prim. točko 4.1.1), in za navedki teh iztočnic in podiztočnic, kadar se kaže k njim; če je enako pisanih iztočnic, ki spadajo v različne besedne vrste, več, jim je, kadar kažejo k drugim besedam, pripisan še besednovrstni podatek; če ni, se nanaša na vse primere, h katerim kaže (**a¹** medm., **a²** medm., **a¹** člen., **a²** člen., **a³** člen., **aja¹**, **aja²**).

Pregled neprvih oblik v oblikoslovnih preglednicah

Samostalnik moškega spola (str. 32–36)

Rod. ed.:

- a (ne za č š ž r j in ne -ęga, -ęga, -Cga ali -C'ga) ⇒ m1
- a (za č š ž r j) ⇒ m2
- le ali -ne ⇒ m3
- ə ⇒ m4
- ęga ⇒ m5
- ęga ⇒ m6
- Cga ali -C'ga ⇒ m7
- ⇒ m8

Samostalnik ženskega spola (str. 36–41)

Rod. ed.:

- e (v im. ed. ne -le ali -ne, rod. mn. ne -ęx) ⇒ ž1
- a (za č š ž r j, rod. mn. ne -ęx) ⇒ ž2
- le ali -ne (v im. ed. -le ali -ne) ⇒ ž3
- ę ⇒ ž4
- ə (za č š ž r j) ⇒ ž5
- e (rod. mn. -ęx) ⇒ ž6
- ə (za č š ž r j, rod. mn. -ęx) ⇒ ž7
- 'i (ne za č š ž r j) ⇒ ž8
- 'i (za č š ž r j) ⇒ ž9

Samostalnik srednjega spola (str. 41–45)

Rod. ed.:

- a (ne za č š ž r j in ne -ęga, -ęga, -Cga ali -C'ga) ⇒ s1
- a (za č š ž r j) ⇒ s2
- le ali -ne ⇒ s3
- ęga ⇒ s4
- ęga (za č š ž r j) ⇒ s5
- Cga ali -C'ga ⇒ s6
- ⇒ s7

Pridevnik (ter pridevniški zaimek in izpridevniški povedkovnik) (str. 45–51)

Ž. in s. sp. ed.:

- a -ə (ne za č š ž r j, rod. ed. m. sp. -ęga) ⇒ p1
- a -ə (za č š ž r j, rod. ed. m. sp. -ęga) ⇒ p2
- a -ə (ne za č š ž r j, rod. ed. m. sp. -ęga, -Cga ali -C'ga) ⇒ p3
- a -ə (za č š ž r j, rod. ed. m. sp. -Cga) ⇒ p4
- ne -ę ali -le -ę ⇒ p5
- -- ⇒ p6

Glagol (str. 51–58)

1. os. ed. sed.:

- əm (nedol. na -at) ⇒ g1
- am (za č š ž r j, nedol. na -at) ⇒ g2
- lem (nedol. na -lat) ⇒ g3
- lęm ali -nęm (nedol. na -let ali -net) ⇒ g4
- ęm (nedol. na -ęt) ⇒ g5
- əm (nedol. na -ęt, oboje za č š ž r j) ⇒ g6
- em (nedol. na -C't') ⇒ g7
- ęm (nedol. na -et) ⇒ g8
- em (nedol. na -'a:t, -'i:et, -'a:st, -'es't' itd.) ⇒ g9
- am (za č š ž r j, nedol. na -'ęt, -'ęt, -'i:et, -'i:ęt, -'a:ršt itd.) ⇒ g10
- 'ā:m (nedol. na -at, -let) ⇒ g11
- 'i:m (nedol. na -at, -et itd.) ⇒ g12
- 'e:m (nedol. na -et) ⇒ g13
- 'i:m (nedol. na -'a:t -'i:t) ⇒ g14
- 'e:m ali -'ę:m (nedol. na -'a:st) ⇒ g15

Slovar

A

- a** ▶ 'a: -ja tudi -- (**Bo** 'á:(-)) m ⟨⟩ a |samo-glasnik; črkaj: 'ri:e:čə 'a: • ša: nɛ 'á: na'p'išə • ča:r:kə 'a: žə pəz'ná: 'na:s 'pò:p • abe'ce:da se 'za:čne z 'a: • **od a do ž** (vse) *čisto vse, popolnoma vse*: 'ná:ša nar'di u 'kuxnɛ ud 'a: də 'žə • na'ré:dɛ ud 'a: də 'žə 'ta:k, ʌ əm tɛ na'rɔ:čaɪa • 'sʉo:bə pa da mɛ ud 'a: də 'žə (*temeljito*) pəsp'rá:vəš (☐ ⇒ čisto vse) | ☐ SSKJ, SP 1962
- a** ▶ a vez. ⟨⟩ **1.** v ločnem priredju *ali* |za vezanje stavkov ali stavčnih členov **a** ki se vsebinsko izključujejo|: 'de: pa na 've:m, a sə 'ná:šə 'gʉo:r al sə ... a sə 'bɛ:ʉčkɛ • čə 'təm 'na: bɛ 'ri:e:klɛ, da 'mar:te da'mɔ: 'jət, a bɛ 'vi g'runtalɛ, a bɛ 'gʉo:r us'ta:lɛ a bɛ da'mɔ: 'pa:ršlɛ? • 'čá:s' s 'ta:kle 'ri:e:klɛ, da g'rémə – »ta'gʉo:le na 'tr'ig'ɪa:ʉ bəmə š'lɛ.« kə'sɪt a pa ub'r'ai:čvat a pa 'ka:r 'kɔ:lɛ, a'njɛ: **b** ki kažejo na možnost izbire|: 'pʉo: sɛ pa pəš'p'r'i:çɔ, a'njɛ:, da sɛ 'jəm'ɔ 'təm ká:kə 'tá:kə 'ka:nglɛ a pa 'a:jmɛr • pa ja b'ɪə 'ka: 'dʉo:brə, 'ka:r ja b'ɪə – u p'la'tex kəm'pɛ:r a pa 'zɛ:lɛ a pa 'ka:r ... **2.** *ali* |za popravek ali dopolnitev prej povedanega|: 'en'kɾç.(e) ša ja 'mɛnda us'ra:ɪə 'gʉo: a 'ká: ja nar'diɪə **3.** *toda, vendar* |za izražanje nasprotja s prej povedanim|: 'a:te sə ga s c'vɛ:rnə x 'mizɛ pɾ'vɛ:zalɛ, sə pa 'ri:e:klɛ – »a čə 'ti c'vɛ:rnatnə 'nɛt u'ta:rgəš, sɛ gl'ɛ:dɛ 'gʉo:r!« **4.** na začetku nove povedi |za opozoritev na prehod k drugi misli|: 'ka:ršanɛ 'duš! a 'pʉo: ja pa 'una 'mɛne (*potem pa je ona mene!*) **5.** v vprašalnih odvisnikih **a** za uvažanje vprašanja: pə'vɛ:, a te p'ridem 'iškət **b** za izražanje domneve: 'ni ša sɛ'gʉo:rən, a bɔ 'šɔ: na iz'lɛ:t | |v protivnem priredju| ⇒ PA ☐ k 1–2 ALI; k 3 ⇒ SAMO; k 5b ČE ☐ +
- a**¹ ▶ 'a: medm. ⟨⟩ **1.** *izraža zavrnitev*: ja pa u 'li:e:ʉcə 'bɛ:ʉ – 'a:, 'nɪ:e: u 'li:e:ʉcə, 'gʉo:r u 'budim'pɛ:štə u 'bɔ:lničɛ **2.** *izraža domislek*: 'a:, 'ja:s, kə bɛ 'bɛ:ʉ 'təm, 'jaz bɛ 'dʉo:ns 'z'na:ʉ pɾ'fɛ:ktnə 'nɛ:mškə | ☐ k 1 ⇒ E' ☐ +
- a**² ▶ ə medm. ⟨⟩ *izraža premislek*: 'sɛ: bɛ ga 'ta:k ustra'lilɛ, 'ná:šə, kə bɛ ga ..., kə bɛ na 'bɛ:ʉ.(j)ət • »təta ja 'ta:k 'na:jtas'ɪá:blɛ,« ja 'ri:e:kɪa, ə, »sta'rɔ:stna« | ☐ ☐
- a**¹ ▶ 'a: člen. ⟨⟩ *ali, to* |izraža veliko mero povedanega|: 'a:j'dux, 'a: ja b'ɪə ži:ʉ-'li:e:nɛ! 'ká:kə ži:ʉ'li:e:nɛ ja 're:z b'ɪə, 'kək smə b'lɛ 'bɔ:gɛ! • 'a: smə b'lɛ u st'rá:xə, 'vɛ:š! • 'a: te m 'ja:z:ɪa 'vəxə! | ☐ SSKJ
- a**² ▶ 'ə člen. ⟨včasih izgovorjeno skozi nos) *izraža vprašanje*: a ja š'ɪə, 'ə? • 'kək ja b'ɪə, 'ə? | ☐ SSKJ
- a**³ ▶ a člen. ⟨⟩ **1.** *ali, kaj* |uvaža vprašanje|: a sɛ ga 'vid'ɔ? • a ja b'ɪə 'mɪ:e:sə ša u 'rɛ:də? • {A} a se s'pɔ:nɛtɛ ka'čjɛ:sɛ z 'bʉo:s'ne? {B} a z 'bʉo:s'ne? • a 'ni š'kɔ:da x'ɪá:č – 'ká:ke ʉš pa 'jəm'ɔ!? • a bɔ 'kɛ: z 'južnɛ? **2.** čustv. **a** v retoričnem vprašanju *poudaja nasprotno trditv*: ja 'rɛ:ku – »ca:r'knɛ!« a ja 'tɔ: ká:ka bɛ'se:da (*ali se tako govori?*)? • a 'nišm 'z'mɛ:rɪn st'rɛ:zɛk? **b** *izraža ukaz*: a 'na: bəš p'ridna!? (*bodi pridna*) • a 'na: bəš 'je:du!? (*jej*) | ⇒ ANE ☐ SSKJ, SP 1962
- aa**¹ ▶ 'a'a: medm. ⟨drugi zlog je tonsko nižji od prvega) redk. *ne* |izraža zanikanje|: 'a'a:, k'lɛ:tə, 'na:ma 'mʉo:gɪa z'rɪxtat! | ☐ ⇒ ne ☐
- aa**² ▶ 'ə'ə medm. ⟨drugi zlog je tonsko nižji od prvega; včasih izgovorjeno skozi nos) *ne* |izraža zanikanje|: {A} a sɛ ga 'kɛ: 'vid'ɔ? {B} 'ə'ə. | ☐ ⇒ NE ☐
- abcigati** ▶ 'a:p'ciɡat -əm nd. ⟨'a:p'ciɡɛ itd.) teh. a. kaj brusiti kaj z gladilnikom | ☐
- abcigštajn** ▶ 'a:p'cišk's'ta:jn -a m ⟨⟩ teh. *gladilnik [fini brusni kamen]* | ☐
- abeceda** ▶ abe'ce:da (in '-cɛ:-) '-cɛ:de z ⟨⟩ nš *abeceda* |zaporedje črk|: a s'te u 'šɔ:lɛ žə u'zɛ:lɛ abe'ce:da pa pəš'te:van'kə? • pə abe'cɛ:dɛ sə nas 'nətər k'lɪcalɛ | ☐ +
- aberveznik** ▶ 'a:bɛr'vɛ:z'nɛk -a (in '-nɪ-) m živ. ⟨im. mn. -nɛkɛ (in '-ni-) sleng., slabš. kdor govori brez smiselne medsebojne zveze|: 'pus'tɛ 'ga:, 'a:bɛr'vɛ:z'nɛka! • zmer. 'ti sɛ 'a:bɛr'vɛ:z'nɛk, 'nɛməš 'pɔ:jma | ☐ ⇒ BREZVEZNIK ☐
- abnormalen** ▶ 'a:bnɔr'má:lɛn (in '-lɪ) -lna -ə (tudi -nər-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -lnɛga) *duševno neuravnovešen*: 'a:bnɔr'má:l-nɛga 'pò:ba 'má:jə • slabš. 'se: 'ti sɛ 'a:bnɔr'má:l'na!? (☐ ⇒ ZMEŠAN) | ☐ NENORMALEN ☐ SSKJ, SP 1962
- ▶ **abnormalno** ▶ 'a:bnɔr'má:l'nə (tudi -nər-)

prisl. ⟨⟩ slabš. *duševno neuravnovešeno*: 'sə: 'tɛc (e) 'čist 'a:bnɔr'má:lnə ub'ná:ša
 | ⊞ ⇒ ZMEŠANO | ⊞ SSKJ

abramati ▶ 'a:b'râ:mat -əm d.+nd. ⟨⟩ les. a. kaj *po dolžini odrezati, odrezovati kaj*: 'de: ma pa 'tɔ:le 'a:b'râ:maža | ⊞ ∅

abrihtati ▶ 'a:b'rɪxtat -əm d.+nd. ⟨'a:b'rɪxtə itd.⟩ les. a. kaj *poravnati, poravnavati kaj s skobeljnikom* | ⊞ ∅

abrihterica ▶ 'a:b'rɪxterca (in -tɛ-) -tɛrce z ⟨⟩ les. *poravnalni skobeljnik* | ⊞ ∅

abrnje ▶ 'â:bɛrnɛ -e s ⟨⟩ Lv NŠ, zastar. *ob trgatvi nezrelo grozdje*: 'le:c 'ni b'ɛə 'duo:s't' 'â:bɛrne | ⊞ ∅ (Plet. *abranek*)

absolutno ▶ apso'ʎutnə (tudi -sə-) prisl. ⟨⟩ poud., nov., s presežnikom *izraža veliko mero*: 'nɛga 'mâ: apso'ʎutnə 'na:'ra:jšə | ⊞ ⇒ DELEČ | ⊞ SSKJ, SP 1962 (Plet. *absoluten*)

abzec ▶ ab'ze:c -a (in -'zɛ:-) m ⟨im. mn. -'zɛ:cɛ⟩ obl. *podstava, predvsem pri ovratniku* | ⊞ ∅

abzecati ▶ ab'ze:cat -əm (in -'zɛ:-) d.+nd. ⟨'ab'zɛ:cɛ itd.⟩ obl. *všiti, všivati podstavo, predvsem pri ovrataniku* | ⊞ ∅

abzeczaga ▶ 'a:b'ze:'žâ:ga -e (in -'zɛ:-) z ⟨⟩ les. *enoročna žaga s finimi zobmi* | ⊞ ∅

adidaska ▶ 'a:dɛ'da:ska -s'ke (in -dɪ-) z ⟨⟩ nav. mn. *športna copata*: a meɤ pr'nɪe:seš 'a:dɛ'da:s'ke? | ⊞ ∅

adijo ▶ a'dijɔ medm. ⟨⟩ *na svidenje, zбоgom*: {A} s'rɛ:čnə! {B} a'dijɔ! • 'nə, 'rɪe:čə a'dijɔ • čustv. 'ka: a'dijɔ (*kar pojdi, odidi*), čə ga 'mis'lɛš 'ta:k s'rat • ⇒ adijo MARE | ⊞ k 1 AJDIJO, DIJO, ZBOGOM | ⊞ SSKJ, SP 1962

adnajst ipd. ⇒ EDNAJST ipd.

adres ▶ ad'rɪ:es -a m ⟨⟩ zastar. *naslov | navedba imena, priimka in bivališča*: ad'rɪ:es 'ni 'bɛ:ɥ te p'râ:vɛ | ⊞ ⇒ NASLOV | ⊞ ∅ (Thesaurus 1982a pod *atres*)

adresa ▶ ad'rɪ:esa -e z ⟨⟩ zastar. *naslov | navedba imena, priimka in bivališča*: ad'rɪ:esə sm zgə'bɪla | ⊞ ⇒ NASLOV | ⊞ +

A-drog ▶ 'a:d'rɔ:k -ga m ⟨⟩ *električni drog v obliki črke A*: pər trans'fɔr'mâ:tɔrɔj sə 'a:d'rɔ:k pəs'ta:ɥlɛ | ⊞ ∅ (STS)

adut ▶ a'dut -a m ⟨⟩ *adut | pri kartanju* | ⊞ +

advent ▶ əd'vɪ:ənt -a (in ad-) m ⟨⟩ *advent*: pə'mis'lɛ, əd'vɪ:ənt 'ja:, pa 'tâ:g 'dɪe:š • 'pa:rva nɛ'dɛ:le ɥ ad'vɪ:əntə | ⊞ +

adventen ▶ əd'vɪ:əntɨ -tna -ə (in ad-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -t'nɛga⟩ *adventen*: d'ruga əd'vɪ:əntna nɛ'dɛ:le | ⊞ +

advokat ▶ advɔ'kâ:t -a (tudi -və-) m živ. ⟨⟩ *a odvetnik*: x advɔ'kâ:tə ja 'šɔ: b čustv.

zagovornik | kdor govori komu v korist: a sɛ mə 'ti za advɔ'kâ:ta a 'kâ:? | ⊞ +

aeroplan ⇒ EROPLAN

afna ▶ 'â:fna -e z ⟨rod. mn. -fən⟩ slabš. *človek z nenaravno, izumetničeno zunanjostjo ali vedenjem, predvsem ženska*: pəg'lɛ:dɛ 'jə, 'â:fnə • zmer. pras'nɛ:tə 'â:fna zaf'nâ:na! • čustv. **afne guncati delati, govoriti kaj šaljivega**: 's'ta:ne, kə ja pɛ'jâ:n, 'ra:t 'â:fnə 'gunca (⊞ ⇒ FURKELJNE zganjati) | ⊞ SSKJ

afnati se ▶ 'â:fnat se af'nâ:m se nd. ⟨'â:fnɛ se -te se; 'â:fnɔ se af'nâ:za se -ə se⟩ slabš. *nenaravno, izumetničeno se vesti*: za'kâ: se pa 'ta:k af'nâ:š? | ⊞ SSKJ

afrajbati ▶ 'a:f'ra:jbat -əm d. ⟨⟩ les. a. kaj z *drgnjenjem spojiti površini dveh kosov lesa, premazani z lepilom*: 'te:gale pa 'ni t'reba s'tɪskat, 'žɪxər 'ka: 'a:f'ra:jbəš | ⊞ ∅

afteļjč ▶ 'â:ft'ɭc -a m ⟨⟩ *spenec, zapenec* | ⊞ HAFTELJC | ⊞ ∅

ah ▶ 'a:x medm. ⟨⟩ redk. *izraža zavrnitev*: 'a:x, 'puzd' 'ga: | ⇒ A' medm. | ⇒ E' medm. | ⊞ +

aha ▶ ə'hə medm. ⟨pod stavénim poudarkom 'ə'hə; včasih izgovorjeno skozi nos⟩ *aha | izraža zadovoljnost pri domisleku, dognanju, najdenju*: {A} a bəš 'o:ɔ? {B} ə'hə, 'bəm. • a da ja š'ɛə 'ka: u t'le:ɔ? ə'hə! • {A} a sɛ 'dɛ: zas'tɔ:p'u? {B} 'ə'hə! | ⊞ +

aher ▶ 'â:xer 'â:xɛrja m ⟨⟩ *frčada | pri hiši*: 'tɪsta s'trɛ:xa 'mâ: d'vâ: 'â:xɛrja | ⊞ ∅ (Plet. *ahker*)

ahtati ▶ 'â:xtat -əm nd. ⟨⟩ star. 1. a. na koga/kaj **a paziti na koga/kaj, varovati koga/kaj, biti pozoren na koga/kaj | prizadevati si, da se odvrne nevarnost od koga/česa: 'â:xtɛ na 'dɔ:m (: ɥt'rɥo:ka) **b** nav. z odvisnim stavkom *paziti | delati, da se ne zgodi kaj kaj neprijetnega, nezaželenega*: 'â:xtɛ, da 'na: bəš 'pâ:du • žən'dâ:rjə sə 'čâ:sɛ 'ta:k 'â:xtalɛ na tɪstɛ 'žɛn's'ke, kə sə cəkər'lɪn prada'jâ:le • 'â:xtɛ na 'sɪe:be **c** a. koga *paziti na koga, varovati koga | imeti v oskrbi, varstvu*: g'dɔ: bɔ pa ɥt'rɥo:ka 'â:xtɔ? **2.** a. na kaj *paziti na kaj a | prizadevati si, da se kaj ohranil*: 'nɛč na 'â:xtəš na 'čɛ:ɥle **b** *varovati kaj, paziti na kaj | biti kje z namenom ugotoviti, zaznati kaj*: 'â:xtɛ na m'le:kə (da ne bo prekipelo) • 'â:xtɛ na 'va:gən' (da ne bo ugasnil) | ⊞ ⇒ ČUVATI | ⊞ ∅ (Thesaurus 1982a)**

- ▶ **ahitati se** ▶ 'á:xtat se -əm se nd. ⟨⟩ star.
 1. a. se koga/česa **a paziti se koga/česa**,
varovati se koga/česa [izraža grožnjo,
svarilo]: 'neğa se pa 'á:xtę, kę ja ba-
 'rá:ba • 'rje:sta se 'á:xtę **b biti pozoren**
na koga/kaj, paziti na koga/kaj:
 na 'mó:rəm se u'sęga 'á:xtat – ut'ruo:ka,
 te'le'fo:na pa ša m'le:ka! 2. a. se česa
prizadevno, redno opravljati kako
dejavnost: 'dę:ła (: 'šixta : 'šo:le) se
 'á:xtę, pa 'bo: • 'á:xtę se, da p'rideš u
 nęmę 'ca:jtę da'mo: | ☐ k 1a ⇒ ČUVATI
 SE; k 1 b ⇒ ČUVATI ☐ ∅ (Thesaurus
 1982a)
- ahtovka** ▶ 'á:xtoka -e z ⟨⟩ *aktovka:* u
 'á:xtokę ja 'má:lčę na 'šixt 'nuo:s'u |
 ⇒ TORBA ☐ SSKJ, SP 1962
- aj¹** ▶ 'a:j -- -- povdk. ⟨⟩ otr. *umazan:* 'pus'tę
 'pęsa, kę ja 'a:j! • 'ruo:ke 'má:š 'a:j • a
 se se s"pét 'a:j na'rę:d'u? | ☐ ⇒ AK¹
 ☐ ∅
- ▶ **aj²** ▶ 'a:j povdk. ⟨⟩ otr. *umazano:* 'nje: 'tę
 'sje:det, kę ja 'a:j | ☐ ⇒ AK² ☐ ∅
- aj** ▶ 'a:j medm. ⟨⟩ redk. *izraža neprijetno*
spoznanje, zavrnitev: 'a:j, 'ká: ga pa
 'xó:męš! | ☐ EJ, IJ ☐ SSKJ, Plet.
- aja¹** ▶ 'á:ja medm. ⟨⟩ otr. *za uspavanje*
otroka: 'nę, 'á:ja 'á:ja ('á:ja) • ⇒ ITI aja
 | ☐ AJČA, NINANANA ☐ SSKJ
- aja²** ▶ 'a:'ja: medm. ⟨⟩ 1. *ne [izraža zanika-*
nje]: {A} a z' ga 'vid'ọ? {B} 'a:'ja:! 2.
izraža presenečenje: {A} z 'a:ytę ja 'šo:
 u g'rá:bęn. {B} 'a:'ja:, 'nje: ga s'rat!: •
 {A} 'sę:dņstọ 'jurjọ ja 'kuo:štọ. {B} 'a:'
 'ja:! | ☐ k 1 ⇒ NE ☐ SSKJ
- aja³** ▶ a'já: medm. ⟨⟩ *izraža domislek:* a'já:,
 'nįsmę se 'mó:gu prę: s'pọ:net | ☐ SSKJ
- ajati** ▶ 'á:jat -əm nd. ⟨⟩ otr. *ležati, spatí:* a
 žę 'á:jęš? • g'da:j pa 'xó:dęš 'á:jat? | ☐
 ⇒ ležati, SPATI ☐ SSKJ, Plet.
- ajbiš** ▶ 'a:jbęš -a (in -bi-) in -pša m ⟨⟩ **a**
navadni slez [rastlina]: *f'rá:nca 'má:
 'a:jbęš • 'a:jpša 'mám ša 'nė:kę • 'a:jbęš
 ja za 'ča:j b nš čaj iz navadnega sleza:
 'a:jbęš sņ ję s'kuxaža | ☐ SSKJ, SP 1962
- ajča** ▶ 'á:jča (in 'a:j-) medm. ⟨⟩ otr., redk. *za*
uspavanje otroka: pę'ka:žę, 'kęg za-
 s"piš, 'nę – 'á:jča 'á:jča • ⇒ ITI ajča |
 ☐ ⇒ AJA ☐ ∅
- ajčati** ▶ 'á:jčat -əm (in 'a:j-) nd. ⟨⟩ otr., redk.
ležati, spatí: a žę 'a:jčęš? • g'da:j pa
 'xó:dęš 'á:jčat? | ☐ ⇒ LEŽATI, SPATI ☐ ∅
- ajčkati** ▶ 'á:jčkat -əm (in 'a:j-) nd. ⟨⟩ otr.,
 redk. *ležati, spatí:* pę'ka:žę 'nę, 'kęg
 'á:jčkęš • 'pejđę 'á:jčkat, 'nę, da bęž
 'zutrę 'lje:xkę us'ta:ų | ☐ ⇒ LEŽATI, SPA-
 TI ☐ SSKJ, Plet.

- ajda** ▶ 'a:jda -e z ⟨⟩ *ajda [rastlina]:* 'tęm
 pa 'a:jda 'rá:s'tę • ud 'a:jde 'zarņę
 (ajdovo zrno) • čę'bę:le g'rę:dę na 'a:j-
 dę | ☐ +
- ajde** ▶ 'a:jde medm. ⟨⟩ 1. *izraža ukaz,*
spodbudo: 'a:jde, 'ti 'za:čņę! • 'a:jde,
 'de: pa 'jọ:vọ na 'nọ:vọ! • 'a:jde, z'gineę,
 pa da te na 'vidęm 'vie:č! • smę pę'ję-
 d'lę, 'a:jde, pa s"pét na'za:j 'de:žat 2. v
 vezniški rabi *navezuje na prej povedano*
in izraža prehod k drugačni misli:
 g'ręma pa g'ręma, 'a:jde, sę blę 'žę
 'bę:ųčkę s"pét | ☐ k 1 ⇒ AJDI; k 2
 ⇒ NO ☐ ∅
- ajdi** ▶ 'a:jde (in -di; in 'a:jt') medm. ⟨⟩ *izra-*
ža ukaz, spodbudo: 'a:jde, 'de: pa 'pe:-
 mę! • čustv. **ajdi ga izraža nejevoljo,**
zavrnitev: 'a:jdi 'ga:, 'tęta ja 'pa: 'le:-
 pa! (☐ ⇒ NO) • čustv. **ajdi jok izraža**
močno zavrnitev: 'a:jde 'jọ:k, 'ká: bę se
 'má:rtrọ! • ⇒ ajdi v rit (⇒ RIT²) | ☐
 AJDE, ALA, ALE, ALO, HAJDI ☐ SSKJ, Plet.
- ajdijo** ▶ aj'dijọ medm. ⟨⟩ *Kr posam. na svide-*
nje, zbgom: 'nę, pa aj'dijọ | ☐ ⇒ ADIJO
 ☐ ∅
- ajdnek** ▶ 'a:jdnęk -a (in -d'ņę-) m živ. ⟨im.
 mn. -ņękę) 1. **a ajdovec [kruh]:** čę bęš
 'ka: nap'rę: 'be:ų k'ręx 'je:du, se tę
 'čarņęga z'lušta a pa 'a:jdnęka **b** redk.
potica iz ajdovega testa 2. *jesenski*
jurček: 'a:jdnęk pa pša'ničnęk sta d'vę:
 'só:rtę 'ųo:trọ | ☐ ∅ (SSKJ ajdnik)
- ajdov** ▶ 'a:jdọ [-va -ę (f **Bo** tudi -dav-)
 prid. ⟨rod. ed. m. sp. -dọga) *ajdov:* 'a:jdọvę
 'zarņę • 'a:jdọ k'ręx • 'a:jdọva pę'tica •
 'a:jdọvę ž'gá:nčę • 'a:jdọva s'ta:rt | ☐ +
- ajduh** ▶ 'a:j'dux medm. ⟨⟩ redk. *izraža pod-*
krepitev trditve: 'a:j'dux, 'a: ja b'lę
 žjü'lie:nę! | ☐ ⇒ DUŠ ☐ ∅
- ajduš** ▶ 'a:j'duš medm. ⟨⟩ *izraža podkrepit-*
tev trditve: 'a:j'duš, 'kęg smę na'je:ba-
 lę! | ☐ ⇒ DUŠ ☐ ∅
- ajej** ▶ 'a:ję:j medm. ⟨⟩ *izraža čustveno*
prizadetost, zaskrbljenost: 'a:ję:j, 'ká:
 sę pa na'rę:d'u!? | ☐ ⇒ OJEJ ☐ +
- ajerspajz** ▶ 'á:jarš'pa:js -za m ⟨⟩ nš 1. v
mehko pripravljeno cvrtje [jed]: 'á:jar-
 š'pa:js_ę nar'di 'ta:g, da z'mę:šęnę
 'ja:jčę na 'ų'ročę g'rępčę 'ų'lijaš, sámę
 da ja 'tók 'mje:xkę kę na 'mje:xkę
 'kuxęnę 'ja:jčę 2. salj. (nenamenoma)
razbito fajce: na 'ja:jčę pa 'le: 'čuve,
 da 'ų 'lęb'lá:nę 'na:_bęš 'á:jarš'pa:jza
 pę'nę:su | ⇒ CVRČ, ČMAK m ☐ ARAŠPAJZ ☐ ∅
 (Planina 1978)
- ajfer** ▶ 'a:jfęr -fra m ⟨⟩ nš, zastar. *ljubo-*
sumnost, ljubosumje: 'sá:m 'a:jfęr ja

- 'ja: | □ ∅ (DLS pod *ajfrati* ≠)
- ajferzihtik** ▶ 'a:jfər'zixtək -- -- prid. ⟨⟩ star. *ljubosumen |ki čuti bojazen, da bo izgubil ljubezen, naklonjenost kake osebe|*: 'mā:ncā ja 'bəl 'a:jfər'zixtək - 'mā: r'mi:en 'šā:l - 'nā:šā ja b'la: na 'jō:žə 'a:jfər'zixtək - 'a:jfər'zixtək 'bā:bə 'mā: | □ ⇒ LJUBOSUMEN □ ∅
- ajfranje** ▶ 'a:jfrənə (Bo tudi -e) -e s ⟨⟩ nš *ljubosumnost |bojazen|* < AJFRATI: 'nē:nənə 'a:jfrənə p'rō: 'tjē:škə pra'nā:šəm | □ ∅ (DLS pod *ajfrati*)
- ajfrati** ▶ 'a:jfrat -əm nd. ⟨⟩ star. a. na koga *biti ljubosumen na koga*: 'ni za pə'vė:dat, 'kək 'a:jfra na "lō:jza - 'una bə pa 'ka: 'a:jfra:la, 'vė:š, kə ja z 'nā:šə p'rė: 'xuo:d'u | □ ⇒ biti LJUBOSUMEN □ ∅ (DLS)
- ajhati** ▶ 'a:jxat -əm nd. ⟨⟩ star. a. kaj *umerjati kaj, cimentirati kaj*: 'vā:gə pa k'vixtə sə 'ma:glə 'čā:s' 'nuo:sət 'a:jxat | □ ∅
- ▶ **ajhati se** ▶ 'a:jxat se -əm se nd. ⟨⟩ šalj., redk. *pti (alkoholne pijače)*: 'tō:k ja ša us'ta:u z'ra:u:nə, da sə 'pəsa 'cə:plə, 'puo: se ja 'šō: pa 'a:jxat | □ ⇒ PITI □ ∅
- ajkati** ▶ 'ā:jekat -əm nd. ⟨⟩ otr. *ležati, spatī*: a ja š'la: 'ā:jekāž_()ə? - 'pō:bəg žə 'ā:jəka | □ ⇒ LEŽATI, SPATI □ ∅ (Plet. *ajkati*)
- ajmax** ▶ 'a:jmaxc -a m ⟨⟩ *obara*: 'a:jmaxc_()əm s'kuxa:la - 'tē:ləčjə 'a:jmaxc - {A} a bə 'a:jmaxc 'je:du? {B} 'čō:j, 'nīe:, 'na:_bė. {A} 'kā: pa u'bā:rə? {B} 'tjštə bə 'pa: | □ ∅ (DLS *ajmoht*)
- ajmer** ▶ 'a:jmer -mərja m ⟨⟩ *vedro a |posoda|*: p'lā:stičən (: ža'lē:žən) 'a:jmer b |kōlīčīna|: k'rā:va je pə'pī:la 'ce:u 'a:jmer 'va:de • pouč. cel **ajmer** česa zelo veliko (*tekočine*): 'ce:u 'a:jmer ja zbr'uxō | □ ∅ (Planina 1978)
- ajmerček** ▶ 'a:jmerčək -čka m ⟨⟩ manjš., otr. *vedrce* < AJMER|: otr. 'nə, p'rimə 'a:jmerčək! | □ ∅
- ajmprem** ▶ 'a:jmp're:m -a (in aj-) m ⟨⟩ nš *prežganje*: 'ja:s 'neč na nar'dim 'a:jmp're:ma | □ AMPREM □ ∅ (Planina 1978 *ajnpren*)
- ajmpremov** ▶ 'a:jmp're:mō [-va -ə (in aj-; in -rė:; [-Bo tudi -mav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -mōga (in -rė:~)⟩ < AJMPREM: 'ā:te 'mā: 'ra:t 'a:jmp'rēmōve 'murke, s'mē:tnōvəx pa 'nīe: | □ AMPREMOV □ ∅
- ajncigati** ▶ 'a:jn'cigat -əm d.+nd. ⟨'a:jn'cigə itd.⟩ star. *vdihnti, vdihavati tobakov dim*: kə ka'diš, na s'mėš 'a:jn'cigat, čə 'nīe:, tē ja s'la:bə | □ ⇒ noter POTEGNI-
- TI, noter VLEČI □ ∅
- ajnfah** ▶ 'a:jmfax -- -- (Bo predvsem -fak) prid. ⟨⟩ star., redk. *preprost 1. |ki ne zahteva višjih miselnih postopkov, posebnega znanja|*: 'kā:ke 'a:jmfax ra'či spraš'kujajə! **2. |ki ima v odnosu do stvari svoje vrste samo osnovne, splošne lastnosti, značilnosti|**: 'bəl 'a:jmfax 'južne 'kuxa - 'ja:jce pa š'muō:rən pa 'tā:kə - 'ja:ine pə'tunəja sə 'a:jnfak, 'puo: sə pa 'tō:pəlšne 'tut' - 'ja:s 'mā:m 'a:jfak, 'ti pa 'tō:pəlšne ma'cizara | □ ⇒ ANFAK prid.; k 2 ⇒ NAVADEN □ ∅ (Planina 1978 *ajnfah*)
- ▶ **ajnfah** ▶ 'a:jmfax (in -fak) prisl. ⟨⟩ star., redk. *preprosto* < AJNFAH prid. 1|: p'f'ka:rstə ja 'a:jmfax - nə'mā:lə 'ma:rəš 'čuvat, da p'rō: udməd'lā:vəš - 'filēm bəš 'līe:xkə 'sām 'nəd_()a:u - 'sə: ja 'a:jmfax | □ ⇒ ANFAK prisl. □ ∅ (Tominec 1964)
- ajnfak** ⇒ AJNFAH
- ajnlasati** ▶ 'a:jn'lā:sat -əm d.+nd. ⟨⟩ *poglobiti, poglabljati (v kovino)*: 'a:jn'lā:sə nə bə 'līe:y b'lə, tjštə ža'lē:žə | □ ∅
- ajnliftati** ▶ 'a:jn'liftat -əm d.+nd. ⟨'a:jn'liftə itd.⟩ *izpustiti, izpuščati zrak iz radiatorja, iz centralne napeljave*: cent'rā:lnə (: radəj'jā:torja) 'ma:rŋ 'a:jn'liftat | □ ∅
- ajnrikati** ▶ 'a:jn'rikat -əm d.+nd. ⟨'a:jn'rikə itd.⟩ **1. zastar. iti, oditi k vojakom**: a z devət'na:js'təm 'letəm 'puo: 'a:jn'rikə-jə? **2. čustv., star. odpotovati, kreniti na pot**: g'da:j bəta pa 'dė: 'a:jn'rika:la p'rox 'lėb'lā:nə? | □ k 2 ⇒ KRENITI □ ∅ (Planina 1978)
- ajns** ▶ 'a:jns ⟨⟩ • star. **ajns cvaj** (redk. **draj**) *v trenutku, v hipu*: na u'g'nīšə sən 'da:lā, ja 'a:jns c'va:j b'lə 'kuxənə - s'nīe:ga ja b'lə, da 'bō:x pə'mā:gə, ja pa 'vė:tər pə'tė:gn'u, ga ja pa 'a:jns c'va:j pəb'ra:lə (□ ⇒ GREDOČ) | □ šalj., kot nagovor otroku 'a:jns c'va:j d'ra:j - 'ō:b'rljŋks na'za:j □ ∅
- ajnslag** ▶ 'a:jnš'lā:k -ga m ⟨⟩ **a zasuk volana pri avtomobilu, traktorju**: te 'a:ytō bə 'bė:u 'ka: u 'rė:də, čə bə 'a:jnš'lā:ga 'vīe:č 'jəm'ō **b rajdni krog**: p'f'zapō'rō:šcə ja dva'na:js't 'me:trō 'a:jnš'lā:ga | □ ∅
- ajnspaniger** ▶ 'a:jnš'pā:neger -gerja (in -ni-) m ⟨⟩ *enovprežnik [voz]* | □ ∅ (Videčnik 1988: 37)
- ajnžuh** ▶ 'a:jn'žux -a m ⟨⟩ **Vo** nav. mn., nekdaž *lesena priprava s kovinsko sanico za drsanje, ki se prīveže na čevlje*: 'čā:sə

smə se z 'a:jn'žuxəm 'da:rsalə • pr' 'a:jn-
'žuxex ja uc'p'ot 'pəʒə b'ʔə, z_ 'a:vite
š'pice, y 't'a:kmə 'li:isə, kə ja 'lukne
'jəm'ə z'vartəne up str'anə, da sə sə
jəx 'li:ə:kə š_ 'p'a:ge na 'čə:ylə na'və:zo
| ⇒ DRSALKA | |

ajs ▶ 'a:js (in 'a:js') medm. () *izraža bole-*
čino ob dotiku česa vročega, zaradi
udarca, ureza, pika: 'a:js, 'kək ja 'p'i-
skərc u'r'ə:č! • 'a:js - 'lɛ:, sɔ se 'žə
s'pə:t u're:zaʒa | | k 1 ⇒ ASAJ | | SSKJ (Plet. #)

▶ **ajs¹** ▶ 'a:js -- -- (in 'a:js') otr.
vroč, oster: 'pus'tə 'nyo:š (: šp'or'xe:rt),
kə ja 'a:js! | | ⇒ AS¹ povdk. | |

▶ **ajs²** ▶ 'a:js (in 'a:js') povdk. () otr. *vročē,*
ostro: 'nje:, kə ja 'a:js! | | ⇒ AS²
povdk. | |

ajzempōner ▶ 'a:jzəm'pō:ner -nerja m živ. ()
star. 1. *železničar*: 'ta:rno 'š'té:fən ja
'bè:yu_ 'lɛb'lā:nə 'a:jzəm'pō:ner (= za 'a:j-
zəm'pō:nerja) 2. slabš., zastar. *omejen,*
neumen moški: 'kā: 'kə: 'vɛ: t'is't' 'a:j-
zəm'pō:ner!/? • zmer. pr'ok'lét' 'a:jzəm-
'pō:ner xu'di'č! | |

ak¹ ▶ 'a:ʔ -- -- (in 'a:k) povdk. () otr. *uma-*
zan: 'pus'tə k'luča, 't'ə: ja 'a:ʔ! • a 'vi-
dɛš, kə na 'čuvəš - 'dɛ: sɛ pa 'a:ʔ • pə
'kō:lənɛx sɛ 'a:ʔ | | AJ¹ | |

▶ **ak²** ▶ 'a:ʔ (in 'a:k) povdk. () otr. *amazano*:
pə t'le:ɛxə ja 'a:ʔ | | AJ² | |

akelj ▶ 'a:kəl -na in -kle m () 1. *železna*
kljuka: 'kō:rpɛ sɛ na 'a:kəl u'bɛ:sə 2.
ak [drog, palica z železno kljuko]: z
'a:kəlne ja 'je'r'iŋə, k ja b'ʔa: 'pō:vɛ-
d'ne, p'latā'nice 'ʔə:v'u | | k 1 HAKELJC
| | (SSKJ, Plet. ak)

akliħ ▶ 'a:kliħ -- -- (in -liħ) prid. () star.,
redk. *natančen [ki opravlja svoje delo,*
naloge v največji mogoči popolnosti]:
'a:kliħ 'tišler 'ja: | | ⇒ AKLIŠ | | (Tominec 1964)

akliš ▶ 'a:kəlš -- -- (in 'a:kliš) prid. () 1.
natančen [ki opravlja svoje delo,
naloge v največji mogoči popolnosti]:
pr' g'nārjə 'ma:rəž 'bɛt 'a:kəlš, d'r'ga:č
ja u'sə na'r'ə:bə • na 'b'ə:dɛ 'nə 'ta:k
'a:kəlš! • na s'mem 'nɛč u'k'ə:lɛ 'sā:m
'x'ə:dɛt - 'a:kliž (*ljubosumno*) 'bā:bə
'mām 2. *izbirčen*: na 'pija c'vička - ja
'a:kəlš • pər 'nɛɟ 'd'yo:mə sə b'lɛ 'a:kəlš
- za 'pa:ʔə 'ni 'bè:yu_() 'sā:g 'dō:bər •
⇒ biti akliš ko DREK | | k 1 AKLIH,
AKLIŠEN, TENEK, NATANČEN; k 2 ⇒ IZBIRČLJIV
| | k 1 X 2: pər 'jəs'tɛ sɛ 'a:kəlš pa pər
g'nārjə, pər 'dɛ:ʒə pa 'nje: 'tō:k. | |

aklišen ▶ 'a:kəlšən -šna -ə (tudi -kliš-)

prid. (rod. ed. m. sp. -šnega) redk. 1. *natan-*
čen [ki opravlja svoje delo, naloge v
največji mogoči popolnosti]: p'ri:evɛč
sɛ 'a:klišən - na 'x'itɚ na'r'ɛ:dɛ, pa 'b'ə:
2. *izbirčen*: na 'b'ə:dɛ 'nə 'ta:k 'a:kəlšən
pr' 'jəs'tɛ! • ⇒ biti aklišen ko DREK |
| k 1 ⇒ AKLIŠ; k 2 ⇒ IZBIRČLJIV | |

aksa ▶ 'a:ksa -e z () *os a [kovinski ali*
lesen drog]: p'rɛd'nɛ 'a:ksa pr' 'va:zə
sɛ ja z'lō:m'ʒa b | *del naprave, stroja*:
'a:ksa pr' 'urə • poud. **biti pijan** (= trd)
ko aksa biti zelo pijan: s'pə:t ja 'bè:yu
pɛ'jā:n kə 'a:ksa (| ⇒ biti pijan ko
KRAVA) • poud., za človeka **biti zategel ko**
aksa biti trmast, nepoustitljiv: z 'nɛ:
mə sɛ na 'mō:rəš p'ə:mā:gat, ja za'tɛ:gu
kə 'a:ksa | | (Planina 1978)

aktovka ⇒ AHTOVKA

akumulator ▶ akumu'lā:t'ə -ja (in -kə; in
-mə-) m () *akumulator [priprava za*
shranjevanje električne energije]:
akəmā'lā:t'ə 'ma:rɪp na'f'ilet, k ja
'ca:rkn'u | | SSKJ, SP 1962

akupunktura ▶ 'a:kupun'ktura -a (in a-) z ()
nš *akupunktura*: y 'lɛb'lā:nə 'xō:dɛm na
'a:kupun'kturə | | SSKJ

ala ▶ 'a:ʒa medm. () 1. *izraža ukaz, spod-*
budo: 'a:ʒa, g'r'ɛma! 2. redk. *izraža*
presenečenje: 'a:ʒa, 'təta ja 'pa: 'le:pa!
| | k 1 ⇒ AJDI; k 2 ⇒ NO | | SSKJ

ala ▶ 'a:ʒa (tudi 'ā:-) () polcit. • čustv. **ala**
mu (: ti : ji : jim) **vera izraža veselje,**
zadovoljnost nad srečo koga: 'a:ʒa mu
(: (j)ij) 've:ra, čə jəm 't'ə: g'rā:ta • čə
bəš 'a:ʔə za 'tā:g_() 'nār: 'd'yo:b'u, pa
'a:ʒa ti 'vɛ:ra (| ⇒ BLAGOR komu) | |

albertov ▶ 'ā:lbertə -va -ə (in -bɛ-) prid.
(rod. ed. m. sp. -t'əga) • ⇒ albertov KEKS |
|

alboretum ▶ alb'ə:retum -a (in -rɛ-) m ()
redk. *arboretum*: ud 'mɛ:r'k'əta 'ž'i:ena
zr'ən alb'ə:rɛ:tuma žə'vi | | ⇒ ARBORETUM
| |

album ▶ al'bum -a m () *album [za foto-*
grafije, znamke]: al'bum za s'like (:
z'nā:mke) | | +

ale ▶ 'a:lɛ medm. () redk. *izraža ukaz,*
spodbudo: 'a:lɛ, 'x'itɚ! | | ⇒ AJDI | |

alej ▶ 'ā:lɛ -ja m živ. () slabš., zastar. *raz-*
grajač: nə'b'i:ɛdŋ_ 'na_ b'ə gl'ɛ:d'ə tɛga
'ā:lɛja • zmer., zastar. 'm'ə:čə, 'ā:lɛ 'ā:lɛja-
s'tɛ! | |

alejast ▶ 'ā:lɛjast -a -ə prid. (rod. ed. m. sp.
-s'tɛga) slabš., zastar. *razgrajaški*: kə se
na'ž'i:era, ja 'vəs 'ā:lɛjast | |

aleksander ▶ alek'sā:ndər -dra (in alɛ-) m
živ. () *Kr šalj, posam. moški spolni ud*:

- 'za:prə šta'cunə, da tɛ 'na:bo alek-
'sɑ:ndər u'šo: | ☐ ⇒ LULEK | ☐ ⇒ SANDER
☐ ☐ (SP 1962 Aleksander)
- aleluja** ▶ ale'lujɑ (in -lɛ-) ☐ • poud., redk. |
peljati se (| = iti ipd.) **ko aleluja**
zelo hitro peljati: ja 'pɑ:ršu z 'ɑ:utə
kə alɛ'lujɑ • brezoz. prɔx "pus't'mə
'puo:lɛ ja š'ɪə 'kə alɛ'lujɑ (☐ ⇒ pelja-
ti se ko ELIJA) | ☐ ⇒ BOH ALELUJA, KRŠČENDUŠ
ALELUJA, PORKADUŠ ALELUJA, PORKAFIKS ALELUJA
☐ +
- alergičen** ▶ al'ɛ:rgičən -čna -ə prid. (rod.
ed. m. sp. -čnega) **alergičen:** al'ɛ:rgična
səm na p'rɑ:x | ☐ SSKJ, SP 1962
- alergija** ▶ al'ɛ:rgijɑ -ɑ tudi aler'gijɑ -ɑ z
☐ nš al'ɛ:rgijə 'mɑ:m na p'rɑ:x |
☐ SSKJ, SP 1962
- alfa** ▶ 'ɑ:lfa -e z ☐ 1. *pločevinast kotel s*
kuriščem za kuhanje krme za prašiče:
a sɛ ɥ 'ɑ:lɪfə zə nɑ'kuru? 2. *avtomobil*
alfa romeo: 'ɑ:lɪfə sɛ ja 'kup'u | ☐ SSKJ,
SP 1962 ≠
- alga** ▶ 'ɑ:lga -e z ☐ nš *tovarniško pri-*
pravljena tekočina za masiranje tele-
sa: z 'ɑ:lɣɛ sm sɛ 'nuo:gə zma's'é:raɪa |
☐ + ≠
- ali** ▶ al vez. ☐ redk. 1. v ločnem priredju *ali*
[za vezanje stavkov ali stavčnih čle-
nov a ki se vsebinsko izključujejo]: na
've:m, a ja b'ɪa: 'šo:ɪa al 'kɑ: ja b'ɪa: •
'tɔ: se 'rjɛ:ča 'fè:rmənska al pa gra-
šjnska 'xiša, 'jɑ:, 'kəkər g'do: • na
've:m, a se ja 'ɛndɛ 'rjɛ:kɪa "s'tična al
'kɑ: **b ki kažejo na možnost izbire|:** a
'buxənɪə ja 'kɛ: 'vən al 'kɛ: 'tɑ:ga? 2.
ali [za popravek ali dopolnitev prej
povedanega]: g'lix u 'xis'çɛ smə 'pɛ:č
'nuo:və 'de:ɪalɛ - al u 'xišə, 'ta:k
'vɛčəm 'rjɛ:čt, kə smə u 'xis'çɛ 'puo:
b'lɛ • a pɛt'nɑ:js'tɛgə ap'rjɪa al ...
'ta:k 'nè:kakə ja 'puo: 'pɑ:du, pɛt'nɑ:js-
s'tɛgə 'lè:ta | ☐ ⇒ A medm., A člen. ☐ ⇒ A
vez. ☐ +
- alije** ▶ 'ɑ:lɛjɑ 'ɑ:lɛjə (in -li(-)) z mn. ☐ slabš.,
zastar. 1. *vpitje, razgrajanje:* se ga
na'ɫjɛ:ra, 'mɑ: pa 'puo: tis'te 'ɑ:lɪjɑ 2.
(*vokalna glasba:* na 'mò:rəm 'vjɛ:č tex
'ɑ:li pɛš'ɫuʂat • u'gɑ:s'nɛ te 'ɑ:lɛjɑ
(*ugasni radio!*) | ☐ k 2 ARIJE ☐ ☐
- aliti** ▶ 'ɑ:lɛt -ɛm nd. ('ɑ:lɛjə (in 'ɑ:l) 'ɑ:lte;
'ɑ:lu 'ɑ:lɪa -ə) slabš., star. *pijan vpiti,*
razgrajati: 'na:š se ga na'ɫɔ:kɑ, 'puo:
pa pə 'çɛ:lɛ vɛ'čɛ:ra 'ɑ:lɛ • brezoz. na
'nuo:və 'lè:tə se ja 'ɑ:lɪə u'kɔ:lɛ -
vɔš'vɑ:lɛ sɛ 'sɛ pa pɛ'ɫjɑ:nɛ sɛ b'lɛ pa
'xɛ:calɛ sɛ 'se: | ☐ ☐
- alkatencev** ▶ alka'ten'çɛ:ɥ (in -'çɛ:ɥ) alka-
'ten'çjɛ:vɛ tudi | -çɛ'vi (in 'ɑ:l-; in
-tɛ:-; | in -ce-) z ☐ **Bo vodovodna cev**
iz mehkejšega črnega plastičnega
materiala: 'ɑ:lka'ten'çɛ:ɥ sɛ 'nətər
'da:lɛ | ☐ ⇒ ANKATENKA ☐ ☐
- alkatenka** ▶ alka'te:nkɑ (in 'ɑ:l-; in -tɛ:-)
-tɛ:nkə z ☐ **Bo vodovodna cev iz meh-**
kejšega črnega plastičnega materiala:
'sɛ: bɛ 'mò:rad b'ɪa: alka'te:nkɑ
'tud' 'dɥo:bra | ☐ ⇒ ANKATENKA ☐ ☐
- alko** ▶ 'ɑ:lko -ta (in 'ɑ:l-) m ☐ nš *alkohol-*
na pijača: 'ɑ:lko ga bɔ 'nè:su | ☐
⇒ ALKOHOL ☐ ☐
- alkohol** ▶ alko'xɔ:l -ɪa tudi -le m ☐ nš
alkoholna pijača: 'tət' pa 'njɛ:se alko-
'xɔ:ɪa! | ☐ ALKO, ANKOHOL, BENCIN ☐ +
- alkotest** ⇒ BALON
- alo** ▶ 'ɑ:lɔ medm. ☐ redk. *izraža ukaz,*
spodbudo: 'pɛ:ma 'dɛ:, 'ɑ:lɔ! | ☐ ⇒ AJDI
☐ SSKJ
- aluminij** ▶ aɫu'mini -jɑ (in -nɛ(-)) tudi -n'jɑ
(tudi -ɪə-) m ☐ nš *aluminij:* ž'ljica z
alə'minɛjɑ | ☐ LUMINIJ ☐ SSKJ, SP 1962
- am** ▶ - tož. ed. 'ɑ:m m ☐ • ⇒ JEMATI se am
• star. **na** (= redk. v) **ta** (: moj ipd.) **am na**
ta račun [izraža predmet glagolskega
dejanja, kot ga določa prilastek]: {A}
čə čəka'ɪɑ:də 'jɛ:š, te 'ni str'ɑ:x. {B} na
'tət' 'ɑ:m sɛ zə 'pɔ: 'kile čəka'ɪɑ:də
pə'jɔdɪa. • 'tjstə, kar ja 'ɫupnɛk 'puo:
'rè:ku, ja š'ɪə pa na 'mò:j 'ɑ:m • bəm
pə'vè:dɔ, pa 'ni 'vɑ:žnə, 'kɥo:mə gr'rè: ɥ
'ɑ:m • na 'pò:bɔ 'ɑ:m (na *sinovo ime*) ja
'xišə ɥb'nɔ:v'u (☐ ⇒ na ta RAČUN) •
⇒ VZETI se am | ☐ ☐
- ama** ▶ 'ɑ:ma prisl. ☐ čustv., redk. *čisto,*
popolnoma [izraža odsotnost kakršne
koli omejitve]: 'ɑ:ma ɥsə mə ja zgr'è:ɪ-
ɪə • 'ɑ:ma 'nɛç 'tud' na 'çujaš! | ☐ ⇒ ČI-
STO prisl. ☐ ☐
- ambas** ▶ 'ɑ:mbas -ɑ m ☐ **Bo** redk. **a nako-**
valo b babica [zgornji del klepalnika]
| ☐ ⇒ AMPAS ☐ ☐ (DLS ambos)
- ambulanta** ▶ ambu'ɪɑ:ntɑ -n'te (in -bə-) z
☐ *ambulanta [zdravstvena ustanova]:*
'dò:xter ja 'sɑ:m u ambə'ɪɑ:n'tɛ | ☐
SSKJ, SP 1962
- amen** ▶ 'ɑ:men -ɑ (in -mɛ-) m ☐ • čustv. **do**
amena temeljito, popolnoma, povsem: də
'ɑ:mena ga ja pram'ɪɑ:t'u • 'ɑ:ɥtɔ ja də
'ɑ:mena s'tɔ:ku • də 'ɑ:mena sta se
sk're:gaɪa (☐ ⇒ POORGNI) • čustv. **pa**
amen in konec [izraža odločnost,
nepopustljivost]: 'ta:k 'ja:, pa 'ɑ:mɛn
(☐ ⇒ pa KONEC) | ☐ +
- amerikanec** ▶ amer'kɑ:nc -ɑ (in amɛ-; in
-rə'kɑ:-; in amer'j'kɑ:-) m živ. ☐ *kdor se*

izseli v Ameriko ali vrne iz nje: "lǝ-rǝčǝ amer'ká:nc • žustv., za moške **biti oblečen** (= tak) **ko en** (= kak) **amerikanec** *biti lepo oblečen, predvsem v svetli obleki:* "mǝxa ja ub'lečǝn kǝ nǝ amer'ká:nc (☐ **biti oblečen ko en MERIKANEC**) | ☐ MERIKANEC ☐ SSKJ

amerikanka ▶ amer'ká:nka -e (in amǝ-; in -rǝ'ká:-; in amǝrǝ'ká:-) z (ǝ) 1. *amerikanka, šarenka* [postrv]: amer'ká:nke pa pras'ta:rvǝ smǝ lǝ'vilǝ 2. *amerikanka* [gozdna žaga]: "gǝ'ǝbo s'tar 'ate sǝ 'ri:eklǝ, da 'ni b'ǝ u 'gǝ:sǝ 'vǝ:č tǝga p'ra:uga 'dǝ:ǝ, kǝ ja amer'ká:nka x 'nǝm 'pa:ršǝa | ☐ MERIKANKA ☐ SSKJ

amerikanski ▶ amer'ká:ns'kǝ -ska -ǝ (in amǝ-; in -rǝ'ká:-; in amǝrǝ'ká:-) prid. (rod. ed. m. sp. -s'kǝga) 1. *ameriški:* 'tǝ: ja amer'ká:nska 'rǝ:č • a a bǝ amer'ká:ns'kǝ 'fil'm? 2. *amerikanski* |< AMERIKANEČ|: tǝ't'le 'tǝ:ler sǝ mǝ pa amer'ká:nska 'tǝ:ta pǝs'ǝ:lǝ • amer'ká:ns'kǝ st'rǝc • ⇒ amerikanski KUFER • ⇒ amerikanski KUVERT • ⇒ amerikansko PISMO | ☐ MERIKANSKI; k 1 AMERIŠKI ☐ SSKJ, SP 1962

▶ **amerikansko** ▶ amer'ká:nskǝ (in amǝ-; in -rǝ'ká:-; in amǝrǝ'ká:-) prisl. (ǝ) star., redk. *angleško:* (pǝ) amǝr'ká:nskǝ gva'ri-jǝ | ☐ ⇒ ANGLEŠKO ☐ Ø

ameriški ▶ a'mǝ:riškǝ -a -ǝ prid. (rod. ed. m. sp. -kǝga) nov. *ameriški* | ☐ ⇒ AMERIKANSKI ☐ SSKJ, SP 1962

ami ▶ a'mi -ja m živ. (ǝ) *ami* [tip avtomobilal]: a'mija ja 'jǝm'ǝ | ☐ SSKJ

ampas ▶ 'á:mpas -a m (ǝ) **a** *nakovalo:* 'a: ja 'tǝ:ku pǝ 'á:mpasǝ! **b** *babica* [zgornji del klepalnika]: pǝ kle'pá:lex ja 'á:mpas | ☐ AMBAS; k b BABICA³ ☐ Ø (DLS)

amprem ▶ amp're:m -a (tudi ǝm-; in -'rǝ:-) m (ǝ) nš *prežganje:* sǝ pa fǝ'ǝ: 'da:u 'kuxat, 'puo: s' pa na'rǝ:d'u amp're:m pa tis't' fǝ'ǝ: vǝtǝčǝdǝju pa 'da:u tis't' amp're:m pa tis'te stva'ri nǝtǝr, 'puo: s' pa u tis'te usǝat'ká:ne pǝ'tiǝcke 'da:u tis'tǝ fǝ'ǝ: | ☐ ⇒ AJMPREM ☐ Ø

ampremov ▶ amp're:mǝ [-va -ǝ (tudi ǝm-; in -'rǝ:-; [-Bo tudi -mav-)] prid. (rod. ed. m. sp. [-mǝga] *iz prežganja* |< AMPREM|: amp're:mǝva 'župa • ǝmp're:mǝve 'murke | ☐ ⇒ AJMPREMOV ☐ Ø

ana ▶ 'á:na -e z (ǝ) • **sveta ana** *plamenka* [rastlina]: s'vǝ:te 'á:ne 'kuo:nc 'julǝja cvǝ'tijǝ a pa u začǝtkǝ au'gusta | ☐ Ø

ananas ▶ 'a:na'na:s -a m (ǝ) 1. *ananas:* a bǝš 'je:du 'a:na'na:s? • "sǝ'ndrǝ ja u šta'cunǝ 'a:na'na:s rǝz'rǝ:ǝ, 'tis't', kǝ

ja te 'zǝ:d'nǝ 'kuo:nǝ 'duo:b'u, ja 'duo:b'u pa 'tut' (ǝ) zǝ'lǝ:ne u'sǝ 2. nov. *drobnejše rumeno jabolko z zelenkastimi pikami* | ☐ +

ananasov ▶ 'a:na'na:sǝ -va -ǝ prid. (rod. ed. m. sp. -sǝga) *ananasov* |< ANANAS 1|: 'a:na'na:sǝ kǝm'pǝ:t | ☐ SSKJ, SP 1962

androsen ▶ ǝnd'rǝ:sǝn -sna m (ǝ) bot. *bre-skova dresen:* ǝnd'rǝ:sǝn ja plǝ've:u, 'mǝ: 'tǝ:kǝ r'dǝ:čkastǝ 'pǝ:rǝ | ☐ Ø (SSKJ, Plet. *adreselj*; Plet. *adreselj*)

ane ▶ a'nǝ: (za 2. os. dv. **Kr** posam. -te) prisl. (ǝ) *kajne a* 'pǝ:t jǝx ja b'ǝ, a'nǝ: • a'nǝ:, da 'ni 'res? • {A} 'tǝ:snǝ bǝ s'ǝ pǝr vǝ'lit'vǝx. {B} a'nǝ: da. • a'nǝ:, da s'te b'ǝ 'tǝ:č u 'bǝ:ǝčǝ? • 'nǝ, pǝ've: - a s' me 'vidǝa u 'mǝ:nǝžǝ? a'nǝ: da 'nǝ: • **Kr** posam. pǝg'lǝ:dǝte, 'kǝk ja 'čǝ:dna. a'nǝ:te da 'ja:? **b** govori se kot mašilo: 'puo: s me pa ka pǝs'tilǝ, a'nǝ: • 'puo: sǝ se pa u'zǝ:nlǝ, a'nǝ:, 'puo: sǝ 'pa:ršǝlǝ pa 'tǝle • te 'rǝ:nǝ "z'gǝ:rnǝ "pǝ'tǝ:čnǝk z "rǝ:ta ja 'rǝku, kǝ ja 'jǝm'ǝ 'tǝ:kǝ na'vá:dǝ - »a'nǝ:, bǝš 'ti 'vid'ǝ, a'nǝ:, bǝ 'ja:s 'šǝ: pǝ 'ná:ša 'pǝ:be, a'nǝ:, pa bǝdǝ 'pa:ršǝlǝ, a'nǝ:, pa vaz bǝdǝ 'tǝ:plǝ, a'nǝ:, kǝ čǝ'gǝ:ne, a'nǝ:« | ☐ k a JELI ☐ Ø

anfačǝn ▶ 'á:mfačǝn -čna -ǝ prid. (rod. ed. m. sp. -čnǝga) 1. star. *preprost* [ki ne zahteva višjih miselnih postopkov, posebnega znanja]: 'pǝ:t ja 'čǝstǝ 'á:mfačna 2. star. *preprost* [ki ima v odnosu do stvari svoje vrste samo osnovne, splošne lastnosti, značilnosti]: 'á:mfačne ub'le:ke 'nǝ:sǝ • ⇒ anfačno OKNO | ☐ ⇒ ANFAK prid. ☐ Ø

▶ **anfačno** ▶ 'á:mfačnǝ prisl. (ǝ) star. *preprosto* |< ANFAČEN 1|: 'á:mfačnǝ 'xǝ:dǝ ub'lečǝn | ☐ ⇒ ANFAK prisl. ☐ Ø (Thesaurus 1982a *anfohten*)

anfak ▶ 'á:mfač -- -- prid. (ǝ) *preprost* 1. [ki ne zahteva višjih miselnih postopkov, posebnega znanja]: 'tǝ:s'tǝ sǝ 'čǝst 'á:mfač 2. [ki ima v odnosu do stvari svoje vrste samo osnovne, splošne lastnosti, značilnosti]: 'tǝ:kǝ 'bǝl 'á:mfač stva'ri z'nǝ:m s"pǝ:čt - k'rǝx a pa 'kǝ:kse, pǝ'tice pa 'nǝ: • 'á:mfač z'vo:nčǝ sǝ 'tǝm, tǝ na'vá:d'nǝ, 'nǝ: 'tǝ:pǝlšnǝ 3. [ki je brez višje izobrazbe, višje kulture]: 'á:mfač 'lǝdǝ sǝ 'tǝm • 'ja:s (ǝ)m 'á:mfač č'ǝ:vek | ☐ k 1-2 AJNFAK prid., ANFAČEN, LEGOTEN; k 2 ⇒ NAVADEN ☐ Ø (Thesaurus 1982a *anfah* pod *anfohten*)

▶ **anfak** ▶ 'á:mfač prisl. (ǝ) *preprosto*

[< ANFAK prid. 1]: 'a:u'tə ja 'ā:m'fak 'va:zət • a 'ni 'tə: 'č'ist 'ā:m'fag za za'pə:nec_()čē? • 'ā:m'fak (z *lahkoto, brez težav*) sma ga pɾ'ni:es:ša • ⇒ biti anfak ko čIZANA | ⊞ AJNFAH prisl., ANFAČNO, LEGOTNO ⊞ ∅

angel ▶ 'ā:ŋgəl [-geža (f in -ge-) tudi -gele m živ. (im. mn. -gēlē) 1. ver. *angel*: u'sā:k č'lu:vek 'mā: 'sə:jga 'ā:ŋgēža 'vā:ruxa • na st'ru:pə sē 'ā:ŋgēlē nā-risənē 2. poud. *zelo dober človek, navadno ženska*: 'gə'lə:pka, kə ja b'la: 'bā:bēca, ja b'la: 'fē:st, ā:ŋgəl ja b'la: | k 1 ANGELC, ANGELČEK ⊞ + [Tomišek 1903: 17: or. mn. »āngelb«]

angelc ▶ 'ā:ŋgəlč -a m živ. (< *angel, angelč* 1. ver. [< ANGEL 1]: 'tjē:č, kə 'vatər-čke s'pi, mē 'ā:ŋgəlčē š'pilējə | ⊞ ⇒ ANGEL ⊞ SSKJ, SP 1962

angelček ▶ 'ā:ŋgəlčək -čka m živ. (< *angel, angelček* 1. ver. [< ANGEL 1]: se mē ja sē'nā:lə, da sē 'ā:ŋgəlčəkē 'pju:jalē • na pē'də:pčē ja 'ā:ŋgəlčək nā'rīšŋ • kot spodbuda otroku pri jedi 'tə:le ja 'ta:g 'du:brə, da bē 'ā:ŋgəlčəkē 'jəd'lē, čē bē 'us'te 'mē:le, da bē 'ljē:xxkə 'pə:pālē (pa 'rit'ke, da bē 'ljē:xxkə 'ka:kālē) 2. poud. *priden, ubogljiv otrok*: pəg'lē:dē, 'kāk 'ā:ŋgəlčək 'ja: - kə s'pi | ⊞ ⇒ ANGEL ⊞ +

angelski ▶ 'ā:ŋgəl'skē -ska -ə prid. (rod. ed. m. sp. -s'kēga) • ⇒ angelsko čEŠČENJE | ⊞ +

angina ▶ aŋ'gīna -'gīne z (<) nš *angina*: aŋ'gīnə sēm 'jəm'ə • star. **biti v angini** *imeti angino*: 'ma:mə ja u aŋ'gīnē | ⊞ SSKJ, SP 1962

angleški ▶ aŋ'le:škē -a -ə prid. (rod. ed. m. sp. -kēga) *angleški*: aŋ'le:ška š'p'rā:xa • aŋ'le:škē stra'niščē | ⊞ SSKJ, SP 1962

▶ **angleško** ▶ aŋ'le:škē prisl. (<) *angleško*: (pə) aŋ'le:škē sē gva'rīlē | ⊞ AMERIKAN-SKO, MERIKANSKO ⊞ SSKJ

anino ▶ 'ā:nīnə -ŋga s (daj. 'ā:nin'mə) nš *praznik sv. Ane 26. julija*: na 'ā:nīnə ja b'la, kə 'mā: 'nā:ž 'gə:ran 'ru:js't'nē 'dē:n | ⊞ ∅

ankatencev ▶ aŋka'te:n'ce:u (in -'tē:n-; in -'cē:u) aŋka'te:n'ci:evē tudi [-cē'vi (in 'a:ŋ-; in -tē:-; [in -ce-) z (<) *vodovodna cev iz mehkejšega črnega plastičnega materiala* | ⊞ ⇒ ANKATENKA ⊞ ∅

ankatenka ▶ aŋka'te:nka (in 'a:ŋ-; in -'tē:-) -'tē:nke z (<) *Kr vodovodna cev iz mehkejšega črnega plastičnega materiala*: aŋka'te:nka ja u 'rē:de, 'jub'ə:rkə pa 'ka: 'pə:kne | ⊞ ALKATENCEV, ALKATENKA, ANKATENCEV ⊞ ∅

ankohol ▶ aŋkə'xə:l -la in -e (in -kə-) m (<) nš, redk. *alkohol*: 'kā: tis't' pēd'č'cin (*penicilin*) - aŋkə'xə:le u 'rət nā'li, pa bēž zd'ra:u! • u c'vetə ja 'vjē:č aŋkə-'xə:la kəkɾ dɾ'gā:č | ⊞ ⇒ ALKOHOL ⊞ ∅

ankrat ▶ 'ā:ŋkərt prisl. (<) zastar. 1. *enkrat* [izraša, da kaj nima ponovitve]: 'ā:ŋkɾd bē pa 'ra:č_()pə: na 'mē'nīnə 2. *nekoč*: 'ā:ŋkɾc_()mē š'lē na vėlkə:ŋə:čnē pən-'dē:lēk na 'bā:rdē | ⊞ ⇒ ENKRAT ⊞ Čē kdo uporabi to besedo danes, je raba šaljiva. ⊞ ∅

antena ▶ aŋ'te:nə (in -'tē:-) -'tē:nə z (<) *antena*: aŋ'te:nə [ut_ēlē'vizēja (f : ud 'ra:dija) • aŋ'te:nə pɾ 'a:u'tə sē mē z'lu:mlē | ⊞ SSKJ, SP 1962

antifriz ▶ 'a:nt'fɾis -za (in -tē-) m (im. mn. -'rīzē) a nš *antifriz* [sredstvo]: a sē 'a:nt'fɾiz zə nā'lēu u 'kīlēr? b *plastična posoda tega sredstva*: d'vā: 'a:nt'fɾīza | ⊞ SSKJ

antlanje ▶ 'ā:ntlənē (*Bo* tudi -e) -e s (<) nš, star. *zdravljenje*: 'ā:ntlənē z 'rə:žəm (z *zdravilnimi zelišči*) ja 'du:bra 'rē:č - čē z'nā:š 'ta:k 'ā:ntlāt | ⊞ ⇒ ZDRAVLJENJE ⊞ ∅

antlati ▶ 'ā:ntlāt -əm nd. ('ā:nt'lē itd.) star. a. koga/kaj *zdraviti*: 'f'rā:ŋca se 'ka: 'sā:mə 'ā:ntlā, 'nə:ča γ 'də:xtərjə 'jət • 'kə'mā:rjə st'ɾic_ə pə'sə:t pə də'linē ž'vīnə 'ā:ntlālē • z'nā: 'ta:k 'ā:ntlād_()a zagva'ri | ⊞ ⇒ ZDRAVITI ⊞ ∅ (DLS ≠)

antliher ▶ 'ā:nt'lēxer -xerja (in -li-) m živ. (<) slabš., redk. *kdor opravlja navadno obrtniška dela brez dovoljenja*: 'tāk 'ā:nt'lēxer ja 'dē: 'bəl, mē na g'rē: 'pju:su 'ta:k 'vjē:č | ⊞ ⇒ ŠUŠMAR ⊞ ∅

Anton ▶ 'ə:n'tə:n -a m živ. (<) OS. I., kot svet-niško ime *Anton*: 'ma:mə sē na sv'ēd'ga_()n'tə:nə 'mē:lē 'ru:js't'nē 'dē:n • u 'ə:n'tə:nə, kə ja sa'lā:tnek, ja 'mē:lā 'ru:js't'nē 'dē:n • **prašičji Anton sv. Anton Puščavnik** [god 17. januarja]: pra'šičjəga_()n'tə:nə ja 'cə:pɾaz'nək (⊞ ⇒ svinjski ANTON) • **solatni Anton sv. Anton Padovanski** [13. junija]: 'a:te sē b'lē s'vin's'kē, 'un' pa sa'lā:t'nē_()n-tə:n (⊞ SOLATNEK, SOLATNEŽ) • **svinjski Anton sv. Anton Puščavnik** [17. januarja]: s'vin's'kē_()n'tə:n • a sē 'ti s'vin's'kē a sa'lā:t'nē_()n'tə:n? (⊞ prašičji ANTON) | ⊞ ANTON², TONA, TONČE, TONČEK¹⁻² ⊞ SP 1962

antres ▶ ənt'ɾi:əs -a m (<) zastar. *naslov* [navedba imena, priimka in bivališča] | ⊞ ⇒ NASLOV ⊞ ∅ (DLS pod adresa)

antretati ▶ a:nt're:tat -əm (in -'rē:-) d.

'ant're:te ita.) voj., zastar. *postrojiti se*
 | □ ∅
antvelja ▶ 'ânt'vele -e z ⟨⟩ star. *brisača*: u
 tətəle 'ânt'vele se 'ruo:ke ub'riše | □
 ⇒ BRISAČA | □ ∅ (Plet. *antvila*)
aparat ▶ apa'rât -a m ⟨⟩ *aparat* |pripra-
 va|: ga'silne apa'rât • apa'râ:z_()a
 b'rət (*aparat* (za *britje*) z *britvico*) •
 e'le:ktřčnē apa'râ:z_()a b'rət (*elektri-*
čni brivnik) • apa'râ:z_()a s'likat | □
 ⇒ FOTOAPARAT | □ +
apetit ▶ apē'tit -a m ⟨⟩ nš *tek* |želja,
potreba po jedi: 'de: 'mâ:m 'bəl apē-
 'tit, kə sm ga 'mé:la p'rē: | □ PETIT | □ +
apetitliħ ▶ apē'tit'lēħ (in ape-; in -liħ)
 prisl. ⟨⟩ *privlačno, mīkavno, okusno*:
 z'lē apē'tit'lēħ ja b'lē ser've:rēnē •
 š'ko:dnē 'ni, apē'tit'lēħ pa 'tud' 'niē:,
 čē se 'muxe pē pē'ticē 'pâ:sejē • p'rō:
 apē'tit'lēħ se ja z'rīxtaža | □ ∅
apnen ▶ ap'ne:n -a -ə (in '-nē:-) prid. ⟨rod.
 ed. m. sp. '-nē:nga (in '-nē:-), daj. ed. m. sp.
 '-nē:n'mē) *apnen*: ap'ne:na 'jâ:ma | □ +
apnenica ▶ ap'nē:nca -n'ce in | ap'ne:nca
 (| in '-nē:-) '-nē:n'ce z ⟨⟩ *apnenica a*
peč: u p'ruxē ja b'lâ: ap'nē:nca **b** redk.
l'vebtal: ap'nē:nce sē ž'ga:lē • poud.
biti (*vroče* ipd.) ko v *apnenici biti*
zelo vroče: 'pa:r_nas u 'kuxnē ja ('tâ:
 kə) 'kə u ap'nē:n'čē • 'tāle ja u'rō:čē
 'kəkər u ap'nē:n'čē | □ +
apno ▶ 'â:pnē -a s ⟨⟩ nš a *apno*: ga'sit (:
 ž'gat) 'â:pnē • u'mē:tnē 'â:pnē (*hidrira-*
no apno) **b** *belež* |z vodo mešano gaše-
 no apno|: a žē 'mâš 'â:pnē p'rštē:lēnē?
 | |klajno apno| ⇒ KLAJNAPNO | □ k b BELEŽ
 | □ +
apostol [Tominšek 1903: 16: mest. mn. »apó-
 stolh«]
apoteka ⇒ OPOTEKA
april ▶ ap'rīl -'rīļa redk. -e m ⟨⟩ *april*:
 pēt'na:js'tēga ap'rīļa ja 'pūo: 'pâ:du •
 ap'rīle bō 'diē:š, 'niē: ša 'de: • te 'rō:ža
 se 'se:jajē ap'rīļa (star., redk. 'mē:sŋca) •
 šalj. *čuvati prvega aprila nasesti*
prvoaprilski potegavščini in pri tem
nevede kaj paziti: a 'čuvōš 'pa:r'vega
 ap'rīļa? • šalj. *iti po prvega aprila*
nasesti prvoaprilski potegavščini in
pri tem kam iti: sm pa 'šo: pē 'pa:r'vega
 ap'rīļa • *prvi april prvi april* |dan,
ko so v navadi šale in potegavščine:
 'čuve, da te 'jutər 'na_bō kag'dō: na-
 s'ra:u, kə ja 'pa:r've ap'rīl • ⇒ VREME se
 nareja ko aprila | □ ČETRITI m | □ +
aprilski ▶ ap'rīls'kē -ska -ə prid. ⟨rod. ed. m.
 sp. -s'kēga) 1. *aprilski*: ap'rīls'kē ra-

'čun ja ša za p'lâ:čat 2. čustv., za vreme
spremenljiv, nestalen: 'juli 'ja:, 'mâ:mē
 pa 'tâ:kāle ap'rīlskē u'rīe:mē • ⇒ biti
 ko aprilsko VREME | □ +
ar ▶ 'â:r -a m ⟨⟩ *ar*: štər'na:js't 'â:rō
 'ziē:mle 'mâ:mē kōl 'xiša | □ +
ara ▶ 'â:ra -a z ⟨⟩ *ara* |znesek|: 'â:ra ja
 'tiz'd' g'nâ:r, kə ga 'ja:n'mē 'dâ:š, da se
 tīstē 're:č za'zixrēš, kə jē 'vēcōš 'ku-
 pēt | □ +
arāšpajz ▶ 'a:raš'pa:js -za m ⟨⟩ NŠ, redk. 1.
v mehko pripravljeno cvrtje |jed|: 'ka:
 'a:raš'pa:js ma nar'diļa za 'južnē 2.
 šalj. (*nenamenoma*) *razbito fajce*: sm se
 'vōnē 'da:u 'ja:jčē u 'vâ:ržat, sm pa u
 'xišē 'pa:ršu, sm 'jēm'ō pa 'a:raš'pa:js •
 slabš. **biti tak ko en arāšpajz imeti**
(močno) drisko: se 'tâ:k_()ē ne 'a:ra-
 š'pa:js | □ ⇒ biti ŠISAV | □ ⇒ AJERŠPAJZ
 | □ ∅
arbečmašina ▶ 'ar'bēčma'siņa medm. ⟨⟩ *Kr*
kletv., zastar., posam. izraža podkrepitev
trditve | □ ⇒ DUŠ | □ ∅
arboretum ▶ arbō're:tum -a (in '-rē:-) m ⟨⟩
arboretum: pŕ arbō're:tumē ja 'du:omē |
 □ ALBORETUM | □ SSKJ, SP 1962
arcnevati ⇒ RECNEVATI
arcnije ⇒ RECNEJE
arduh ▶ 'a:r'dux medm. ⟨⟩ *kletv. izraža*
podkrepitev trditve: 'a:r'dux, 'a: ja
 b'lē 'žušnē! | □ ⇒ DUŠ | □ ∅
arduhanca ▶ 'a:r'duxanca medm. ⟨⟩ *Čr* *kletv.,*
posam. izraža podkrepitev trditve | □
 ⇒ DUŠ | □ ∅
ardunaj ▶ 'a:r'dunē medm. ⟨⟩ *kletv., redk. iz-*
raža podkrepitev trditve: bō 'tiē:ta
 'pa:ršļa - 'a:r'dunē 'ti - 'kâ: bō 'rīe-
 kļa 'pō:bē?! | □ ⇒ DUŠ | □ ∅
arduš ▶ 'a:r'duš medm. ⟨⟩ *kletv. izraža*
podkrepitev trditve: 'a:r'duš, 'nuo:š sm
 'du:omē pēzâ:b'u! | □ ⇒ DUŠ | □ SSKJ
arest ipd. ⇒ REST ipd.
arga ▶ 'â:rga -e (tudi 'a:r-) z ⟨⟩ a *jušna*
kocka: 'pō: 'â:rgē sēm 'da:ļa u 'župē •
 'â:rgē se na k'rēx 'mâ:ža **b** *zavitek*
jušnih kock: d've: 'â:rgē pŕ'niēs' | k a
 ARGOKOCKA | □ ∅
argokocka ▶ 'a:rgō'ko:c'ka -e (in 'â:r-) z ⟨⟩
jušna kocka: nē 'a:rgō'ko:c'kē sēm 'da-
 ļa u 'župē | □ ⇒ ARGA | □ ∅
argolina ▶ 'a:rgō'līna medm. ⟨⟩ *Bo* *kletv.,*
posam. izraža podkrepitev trditve:
 'a:rgō'līna, a rēka'vice se 'duo:b'u?! |
 □ ⇒ DUŠ | □ ∅
argožupa ▶ 'a:rgōžupa -e (in 'â:r-) z ⟨⟩
juha, pripravljena iz jušnega koncen-
trata: 'na:š na 'mō:ra 'a:rgōžupe 'ja:st

- 'ma:ra 'bət f'rišna | □ ∅
arije ▶ 'árija 'ári z mn. ⟨ ⟩ slabš., redk. (*vokalna*) *glasba*: a bə u'gá:s'n'u te 'á:rija? | □ ⇒ ALIJE □ ∅ (+ *arija*)
arka ▶ 'arka medm. ⟨ ⟩ kletv. *izraža podkrepitev trditve*: 'arka, 'kók jəx ja b'lə pŕ 'má:šə! | □ ⇒ DUŠ □ ∅
arkaduš ▶ 'arka'duš medm. ⟨ ⟩ kletv. *izraža podkrepitev trditve*: 'arka'duš, 'tə: pa 'ni 'ka: 'ta:k, čaš_ 'čŕ'n'ə:c_() pə'cikl̩nə se za 'pi:let! | □ ⇒ DUŠ □ ∅
arkafiks ▶ 'arka'fiks medm. ⟨ ⟩ kletv. *izraža podkrepitev trditve* | □ ⇒ DUŠ □ ∅
arkalapipala ▶ 'arkala'pipala medm. ⟨ ⟩ kletv., šalj., redk. *izraža podkrepitev trditve*: 'arkala'pipala, 'a: ma mɛd'vá: 'xó:dla! | □ ⇒ DUŠ □ ∅
arkamadona ▶ 'arkama'do:na medm. ⟨ ⟩ kletv. *izraža močno podkrepitev trditve*: 'arkama'do:na, da ni 'pəs u'vo:xə 'mie:sa! | □ ⇒ PORKA □ ∅
arkapotana ▶ 'arkapo'ta:na medm. ⟨ ⟩ kletv. *izraža močno podkrepitev trditve* | □ ⇒ PORKA □ ∅
arkuh ▶ 'ar'kux medm. ⟨ ⟩ kletv. *izraža podkrepitev trditve*: 'ar'kux, 'a: ja 'je:du! | □ ⇒ DUŠ □ ∅
armija ▶ 'á:rmēja -a (in -mi-) z ⟨rod. mn. -mi⟩ *armada*: u 'á:rmėje sm̩ 'bè:u pa u 'ze'munə - 'á:rmijə ja za 'bugars'kə 'mie:jə s'lužu | □ ⇒ VOJSKA □ SSKJ
arnika ▶ 'á:rŋka -e nov. ('á:rŋka (in -ni-) | 'á:rŋke (| in -ni-)) z ⟨ ⟩ *arnika a [rastlina]*: pŕ 'čəp'lá:kə 'rá:s'te 'á:rŋika - 'á:rŋke sɛ 'ma:rəm nab'rát b nš [tinktura]: z 'á:rŋkə se na'ma:žə pə 'njo:gɛ | □ +
arpa ▶ 'árpa -e z ⟨ ⟩ 1es. *skladovnica desk, ki se sušijo*: 'árpe sə na'fó:žane - 'žá:gmeštər ja 'die:s'ke u 'á:rpə 'sá:m z'lá:gə - 'die:s'ke u 'á:rpə sə špa'lje:ne š_()pá:ŋl̩nəm - d'vɛ: 'árpe sta b'le: na'rè:te ♦ 1es. **arpa v križ deske, zložene v obliki črke V**: 'árpa u k'riš (□ KRIŽARPA) | □ ∅ (Kotnikov zbornik 1956: 47)
aršenbaš ▶ 'aršan'bá:š medm. ⟨ ⟩ kletv. *izraža podkrepitev trditve*: 'aršan'bá:š, 'ká:ka 'va:da 'ja: | □ ⇒ DUŠ □ ∅
aršenduš ▶ 'aršan'duš medm. ⟨ ⟩ kletv., redk. *izraža podkrepitev trditve*: 'aršan'duš, 'sɛ: na 've:m te p'rá:ve | □ ⇒ DUŠ □ ∅
aršenfiks ▶ 'aršan'fiks medm. ⟨ ⟩ kletv., redk. *izraža podkrepitev trditve*: 'aršan'fiks, 'kək se 'duo:mə 'jó:kəta 'ná:ša d'vá: | □ ⇒ DUŠ □ ∅

aršenibaš ▶ 'aršanə'bá:š medm. ⟨ ⟩ kletv., redk. *izraža podkrepitev trditve* | □ ⇒ DUŠ □ ∅
aršeniduš ▶ 'aršanə'duš medm. ⟨ ⟩ kletv., redk. *izraža podkrepitev trditve* | □ ⇒ DUŠ □ ∅
aršenifiks ▶ 'aršanə'fiks medm. ⟨ ⟩ kletv., redk. *izraža podkrepitev trditve* | □ ⇒ DUŠ □ ∅
artilerija ▶ arti'lɛ:rəja -a (in -tɛ-; in -ri-) z ⟨ ⟩ nš *artilerija [rod kopenske vojske]*: u arti'lɛ:rijə səm s'lužu | □ SSKJ, SP 1962
aržet ipd. ⇒ VARŽET ipd.
as ▶ 'ás -a m živ. ⟨ ⟩ 1. *as [igralna karta]*: 'dɛ: 'á:sa, 'ká: 'čá:kəš! 2. čustv., redk. (*starejši*) *moški, ki se dobro spozna na kaj*: 'ja:s tɛ na 've:m pəvè:dat - tɛ s'tá:rə 'á:sɛ, kə sə u 'pə:xə 'xó:d'lɛ, sə pə'marɫɛ, tɛ m'lá:dɛ pa na 'vɛ:jə te 'ri:čə • iron. **biti as biti pijan**: 'na:š ja pa 'duoms ut 'f'ric'lnə 'pa:ršu - na 'vɛ:š, 'ká:k 'á:s ja 'bè:u! (□ ⇒ PIJAN) | □ +
as ▶ 'a:s (in 'a:s') medm. ⟨ ⟩ *izraža bolečino zaradi dotika česa vročega, zaradi udarca, ureza, pika, ugriza*: 'a:s! 'a: sŋ se 'žə:kŋ'u! | □ ⇒ ASAJ □ SSKJ
▶ **as¹** ▶ 'a:s -- -- (in 'a:s') povdk. ⟨ ⟩ otr. *vroč, oster*: špə'xe:rt ja 'a:s | □ AJS¹ povdk. □ ∅
▶ **as²** ▶ 'a:s (in 'a:s') povdk. ⟨ ⟩ otr. *vroče, ostro*: 'lɛ, 'kək ja 'tələ u'rə:čə! 'a:s, 'a:s 'ja: | □ AJS² povdk. □ ∅
asaj ▶ 'a:sa:j medm. ⟨ ⟩ *izraža bolečino zaradi dotika česa vročega, zaradi udarca, ureza, pika, ugriza*: 'a:sa:j, 'nɛ: me 'žə:kat! | □ AJS, AS □ ∅ (SSKJ *asa*)
asen ▶ - 'á:sna m ⟨v rabi predvsem rod. ed.⟩ **Kr** nš, star., redk. *korist [kar predstavljajo določeno vrednoto kot posledico kakega dela, delovanja]*: u partɛ'zámex səm jəm 'vi:č 'xudɛga na'rè:d'u kəkər 'á:sna | □ ⇒ KORIST □ +
asfalt ▶ as'fá:lt -a (in 'a:s-) m ⟨ ⟩ a nš *asfalt*: as'fá:ld bədə prat 'xišə u'lilɛ b *asfaltirana cesta*: d'vá: as'fá:lta smə nar'dilɛ tistə 'lè:tə - na 'ba:rdə pa u 'k'rá:ša | □ AVSFALT □ +
asfaltirati ▶ asfal'té:rat -əm d.tnd. ⟨ ⟩ a. kaj *asfaltirati kaj*: 'cè:stə sə 'žə asfal'té:ralɛ | □ SSKJ, SP 1962
▶ **asfaltiran** ▶ asfal'té:rən -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -n'mə⟩ *asfaltiran*: a ja čaz 'lípə 'cè:sta 'dɛ: žə 'vərgnɛ asfal'té:rəna? | □ SSKJ, SP

1962

▶ **asfaltirano** ▶ asfal'tè:rənə prisl. (◊) **asfaltirano**: a ja də 'xiša 'žə asfal'tè:rənə? | ◻ ◻

asma ipd. ⇒ ASTMA ipd.

asniti ▶ 'á:sən't' (in 'á:s'n'(-) [>] 'á:s'nem nd. (◊) 'á:s'nə (in ['á:sən') 'á:sən'te; 'á:s'n'u 'á:sən'la -ə) star. 1. a. komu koristiti komu [dajati, prinašati ugodne, pozitivne posledice], pomagati komu: 'ká:mə 'á:s'ne 'a:u'tə, kə pa js"pita 'ne:ma! • te rəc'nə:ja mę 'neč na 'á:s'nəjə • 'ká:tę 'á:s'ne! 2. a. kaj narediti kaj, postoriti kaj: g'rém da'mo:, da ša m 'du:ns prač'()ixtə 'kə: 'á:s'n'u • 'ce:žə 'pə:d'nę 'nišm 'neč 'á:s'p'la | ◻ k 1 ⇒ KORISTITI; k 2 ⇒ NAREDITI ◻ ◻

asparagus ⇒ ŠPARADUS

asperin ▶ as'pə'rɪn -a m (im. mn. '-rinę) redk. **aspirin** a nš [zdravilo]: as'pə'rɪn ja za g'la:və b [tableta]: nę as'pə'rɪn mę 'de: | ◻ ⇒ ASPIRIN ◻ ◻

aspirin ▶ as'pə'rɪn -a (in -pi-) m (im. mn. '-rinę) **aspirin** a nš [zdravilo]: 'dó:xter ja 'rə:ku, da 'nə: 'kar as'pə'rɪn 'jə:m b [tableta]: a bəš as'pə'rɪn? | ◻ ASPERIN ◻ SSKJ, SP 1962

astma ▶ 'á:stma (redk. -sm-) [-s't'me (f redk. -s'm-) z (◊) nš **astma**, **naduha**: 'na:š 'má: 'á:stmə | ◻ NADUHA ◻ SSKJ, SP 1962

astmatičen ⇒ NADUŠLJIV

astmatik ▶ 'á:stmatək -a (redk. -sm-; in -tj-) m (im. mn. -tęk (in -ti-)) **astmatik**: 'na:š ja ast'má:tək | ◻ SSKJ, SP 1962

ata ipd. ⇒ ATE ipd.

ate ▶ 'a:te -e (**Bo** 'á:-) m živ. (daj. = mest. = or. -ę, tož. -e, mn. -ę 'a:t'◊'á:t'u ita.) pri govorjenju o odsotnem pogosto z obliko za 3. os. mn. **a ata**, **oče**: 'a:te 'sə b'lę u p'la'ninę • 'p'uo: sə se pa 'a:te z 'g'rė:govę 'z'ie:fę u'žė:nlę • g'da: ja pa 'a:te p'ride? • 'ké: sə pa u'd 'a:te (atovi, očetovi) š'kó:rņę? • ud 'nė:nga s'tá:rğa 'a:te 'a:te (njen praded) ja 'bė:u'() 'a'mi:erikę • 'a:te ud 'm'yo:ja s'tá:ra 'ma:mə (moj praded) pə 'ma:məņę s't'ra:nę sə b'lę 'š'ta:u'tə s' 'pə:d'nę 'ra'čice • [ud 'nė:nga 'mō:ža 'a:te (njen tast) **b stari oče**, **ded**: 'a:te sə u'ma:rlę • 'a:te, 'koņ g'rė:te? **c tast** (v odnosu do govorečega): 'bó:čkę 'a:te (tast iz Bočne) • 'a:te, 'ké: sə pa k'lė:ša? **č** kot klicna oblika, predvsem v prisotnosti otrok **mož**, **soprog**: 'a:te, 'jədə pə u'rė:x◊ • šalj., predvsem za (tehnične) predmete kaj **paše** (na kaj = k čemu) **ko ate na mamu zelo se prilęga kaj čemu**: 'pa:lca 'ta:k 'pá:ša u 'žukņę 'kə 'a:te na 'ma:mə

• **star ate stari oče**, **ded**: a sę s'tá:rğa 'a:te žə u'b'rəu? (◻ ATE, OČE, STAREC) | k a ◻ ATEK¹⁻², ATI, FOTER, OČE; k b ⇒ star ATE ◻ **Kr** šalj. **Verzifkacija**, **ki jo govorijo predvsem dečki – drugi jo večinoma znajo – in pri kateri govoreči ob vsaki besedi pokaže na posamezen del lastnega telesa**: 'a:te (pri tem pokaže na eno oko), 'ma:ma (pokaže na drugo oko), 't'ie:ta (pokaže na nos), s't'r'ic (pokaže na usta) – 'zizək (pokaže na eno stran prsi), 'zizək (pokaže na drugo stran prsi), 'pə:mpək (pokaže na popek), š'p'ic (pokaže na spolni ud). ◻ +

atek¹ ▶ 'a:tək -a (**Bo** 'á:-; in -te-) m živ. (im. mn. -tęk) 1jubk. **ata**, **oče**: 'a:təkə ša 'de: 'cukra 2. šalj. **večkratni ponavljanec v nižjih razredih osnovne šole**: 'kə'vā:čomə 'zd'ra:u'čə sə p'ra:u'lę 'a:tək, kə ja 'vəšm 'le:t u 'š'má:rtne u 'šə:žə 'x'uo:d'u | ◻ k 1 ⇒ ATE ◻ ◻

atek² ▶ 'a:tək -t'ka (**Bo** 'á:-) m živ. (◊) 1jubk. **a ata**, **oče**: 'jədə 'a:t'ka k'l'icət • a ja 't'ə: ud 'á:t'ka 'a:u'tə? **b** kot klicna oblika, predvsem v prisotnosti otrok **mož**, **soprog** | ◻ ⇒ ATE ◻ SSKJ, SP 1962

atekov ▶ 'a:tək◊ [-va -ə (**Bo** 'á:-; in -tę-; [**Bo** tudi -kav-) prid. (rod. ed. m. sp. -kōga) 1jubk. **atov**, **očetov** | < ATEK¹ | ◻ ⇒ ATOV ◻ ◻ (SSKJ atkov)

ati ▶ 'a:ti (**Bo** 'á:-) [-ja (f in -tę-) m živ. (◊) 1jubk. **a ata**, **oče**: 'jədə 'a:t'ija 'iškət • 'ké: ja pa 'á:t'ę? **b** kot klicna oblika, predvsem v prisotnosti otrok **mož**, **soprog**: 'a:ti, 'de: plėničkə | ◻ ⇒ ATE ◻ ◻

atijev ▶ 'a:t'ijə [-va -ə (**Bo** 'á:-; in -tę-; [**Bo** tudi -jav-) prid. (rod. ed. m. sp. -jōga) 1jubk. **atov**, **očetov** | ◻ ⇒ ATOV ◻ ◻

atkov ▶ 'a:t'k◊ [-va -ə (**Bo** 'á:-; [**Bo** tudi -kav-) prid. (rod. ed. m. sp. -kōga) 1jubk. **atov**, **očetov** | < ATEK²: 'ké: ja pa 'a:t'k◊-va 'ká:pa? | ◻ ⇒ ATOV ◻ SSKJ, SP 1962

atomska ▶ a'tō:m'ska -s'ke z (rod. mn. -s'kəx) **atomska bomba**: 'mer'ká:ncę sə na 'xə:r◊'šimə 'pė:r'ņš'tė:r'dez'd'ga a'tō:m'skə 'va:r'glę • šalj., nov. **atomska je padla** (= usekala ipd.) **velik nered je**: u s'pá:l'ncə tę ja a'tō:m'ska 'pá:d'la (◻ ⇒ (atomska) **BOMBA** je padla) | ◻ ◻ (+ **atomski**)

atomski ▶ a'tō:m's'kę -ska -ə prid. (rod. ed. m. sp. -s'kəga) • ⇒ atomska **BOMBA** je padla | ◻ SSKJ, SP 1962

atov ▶ 'a:t'◊ [-va -ə (**Bo** 'á:-; [**Bo** tudi -tev-) prid. (rod. ed. m. sp. -t'ōga) **atov**, **očetov**: 'á:t'◊ p'r'č'uo:š'ic 'išam | ◻ ATE-

KOV, ATIJEV, ATKOV □ +

austin ⇒ AVSTIN

av ▶ 'a:u medm. ⟨⟩ *av* [izraža telesno bolečino]: 'a:u, 'tɔ: pa bə'li! | □ AVAJ □ SSKJ

avaj ▶ 'a:va:j (in 'a:va:j; in 'a:u'va:j) medm. ⟨⟩ redk. *av* [izraža telesno bolečino]: 'a:u'va:j, 'nɪe: me 'cukat! | □ ⇒ AV □ ∅

avbiks ▶ 'a:u'bɪks medm. ⟨⟩ *izraža izzivanje na pretep*: 'pɔ:bɛ, 'a:u'bɪks - g'do: sɛ 'upa 'jet 'mɪet:at! • šalj., kot spodbuda otroku 'a:u'bɪks - 'nə, 'rɪe:čə 'a:u'bɪks | □ AVF □ ∅ (SSKJ *avbiks*, *avfbiks*)

avcig ▶ 'a:u'çɛk -ga (in -ci-) m ⟨⟩ nš, star. *preužitek*: 'a:u'çɛk sɛ ja zg'va:ru | □ ⇒ KOT m □ ∅

avciger ▶ 'a:u'çɛgɛr -gɛrja (in -ci-) m živ. ⟨⟩ star. 1. *preužitkar*: st'rɪç()ə b'lɛ 'a:u'çɛgɛr 2. *zmer., zastar. neumen, nespa-meten moški*: prak'lét' 'a:u'çɛgɛr xu'di-čɔ! | □ k b ⇒ PRISMOJE m □ ∅

avdi ▶ 'a:udi | -ja (| in -dɛ) m živ. ⟨⟩ *avdi* [tip zahodnonemškega avtomobila]: tɛga 'nyo:yga 'a:udija 'má:jə | □ ∅ (SSKJ *avdi*)

avdržen ▶ 'a:udɛrʒən -žna -ə prid. (rod. ed. m. sp. -žnɛga) slabš., zastar. *omejen, neumen, lahkomiseln*: 'tá:ga 'a:udɛrʒnɛga 'dɛ:da 'má: | □ ⇒ PRISMOJEN □ ∅ (Karničar 1990 *gavdržen* ≠)

avdržnek ▶ 'a:udɛrʒnɛk -a (in -nɛ-) m živ. ⟨im. mn. -nɛkɛ) slabš., star. *omejen, neumen, lahkomiseln moški*: tɛga 'a:udrʒnɛka na 'mɔ:rəm 'vɪe:č 'ta:rpet • *zmer., star. prak'lét'* 'a:udɛrʒnɛk 'já:s'nɛ! | □ ⇒ PRISMOJE m □ ∅

avf ▶ 'a:uf povdk. ⟨⟩ redk. *pokonci, buđen*: 'nə, a ja 'pɔ:bəg žə 'a:uf? | □ ⇒ POKONCI □ ∅

avf ▶ 'a:uf medm. ⟨⟩ 1. **a** klic konju *dvigni nogo* **b** šalj., klic človeku *izraža ukaz za dvig noge*: 'nə, 'a:uf, da 'tɛ:pɛx u'zɛ:mem! 2. redk. *izraža izzivanje na pretep*: 'pɔ:bɛ, 'a:uf! | □ k 2 ⇒ AVBIKS □ ∅

avfbiks ⇒ AVBIKS

avfrihtik ▶ 'a:u'fɪrɪxɛk prisl. ⟨⟩ star., redk. *odkrito* [pošteno]: "šuri mɛ ja 'ka: 'a:u'fɪrɪxɛk pə'vɛ:dɔ, 'ká: 'má: 'ma:ča u ža'ɪɔ:cə | □ ODKRITO □ ∅

avgeljmas ▶ 'a:ugəl'má:s -a m ⟨⟩ nš *sposobnost ocenjevanja dolžine na oko*: s'ɪa:p 'a:ugl'má:s 'má:s • a 'má:s 'kɛ: 'a:ugəl'má:sa, da bəš pə'vɛ:dɔ, 'kɔ:k ja te kə'má:d.()ɔ:k? • čustv. **pomeriti** ipd. kaj *na avgeljmas na oko, približno pomeriti kaj*: tɔ:le sɛ pa 'bəl kə 'nɪe: na 'a:ugəl'má:s pə'mɛ:ru (□ pomeriti od oka (⇒ oko¹⁻²)) | □ ∅

avgust ▶ au'gust -a m ⟨⟩ *avgust* [mesec]: 'vé:lka gəš'pɔ:dɪŋca ja pɛt'na:js'tɛga au'gusta • au'gusta (star., redk. 'me:sɪŋca) sta se 'žɛ:nka | □ OSMI m □ +

avionski ▶ avɛ'jɔ:nskɛ -ska -ə (in avi-) prid. (rod. ed. m. sp. -s'kɛga) *letalski*: avɛ'jɔ:nska 'ká:rtá • ⇒ avionski KUVERT • ⇒ avionsko PISMO | □ SSKJ, SP 1962

▶ **avionsko** ▶ avɛ'jɔ:nskə (in avi-) prisl. ⟨⟩ *letalsko*: tə 'pɪsmə 'ma:rɛš avi'jɔ:nskə 'pɔ:slat, bɔ p'rɛ: 'pa:ršɪə | □ SSKJ

avs ▶ 'a:ʊs povdk. ⟨⟩ star. *izločen (iz igre)*: 'ti se na 'mɔ:rɛš 'vɪe:č 'jet, sɛ 'žə 'a:ʊs | □ ⇒ FUČ □ ∅

avsfalt ▶ 'a:ʊs'fá:lt -a m ⟨⟩ redk. **a** nš *asfalt*: 'a:ʊs'fá:lt u "rɔ:t pə'lá:gɛjə • 'ká: f'lɪkɛtə 'cɛ:stə - 'a:ʊs'fá:lt na-'rɛ:d'mə, pa 'bɔ: **b** *asfaltirana cesta*: na 'a:ʊs'fá:ltə ja 'pá:dɪa | □ ⇒ ASFALT □ ∅

avszlezati ▶ 'a:ʊs'le:zát -əm (in -lɛ:-) d. ⟨'a:ʊs'le:zɛ ita.⟩ a. kaj *z rezanjem odstraniti sveže meso s česa*: p'rɔ: 'fa:jn ja 'a:ʊs'le:zɔ • g'ɪa:və mə 'a:ʊs'le:zɛ • 'tɪstələ 'kɔ:šč()a 'ma:rəm 'a:ʊs'le:zát | □ ∅

▶ **avszlezan** ▶ 'a:ʊs'le:zən -a -ə (in -lɛ:-) prid. (rod. ed. m. sp. -ɪŋgə, daj. ed. m. sp. -n'mə) *ki ima z rezanjem odstranjeno sveže meso (s kosti)*: g'ɪa:va ja 'žə 'a:ʊs'le:zəna | □ ∅

avszlezovati ▶ 'a:ʊs'le:zvat -z'jam in -əm nd. ⟨'a:ʊs'le:z'jə -te in 'a:ʊs'le:z'vɛ -te, 2. os. dv. 'a:ʊs'le:z'jɛta in 'a:ʊs'le:z'vɛta (nov. -vɛ-); 'a:ʊs'le:z'vɔ -zvala -ə) a. kaj *z rezanjem odstranjevati sveže meso s česa*: d'vɛ: 'urə ja 'a:ʊs'le:z'vɔ • me'sá:r 'kɔ:st'ɛ 'a:ʊs'le:z'ja | □ ∅

avslog ▶ 'a:ʊs'ɔk -ga (in -ɪɔ:) m ⟨⟩ star. *izložba*: 'čɛ:ule 'má:jə u 'a:ʊs'ɔgə • 'ša:jbə u 'a:ʊs'ɔgə ja zd'rɔ:b'u • z 'a:ʊtə se ja u 'a:ʊs'ɔ:g za'pɪe:lɔ | □ ⇒ IZLOŽBA □ ∅ (Planina 1978)

avspuf ▶ 'a:ʊs'puf -a m ⟨⟩ *izpušna cev*: 'a:ʊs'puf səm u'ta:rgɔ • pɪ ma'tɔ:rjə ja 'a:ʊs'puf 'duo: u'zɛ:ɪ, da ja 'bəl u'rɛ:ɪə • s 'tɔ:jmɛ 'a:ʊtə ja pa 'né:kɛ na'rɔ:bɛ - z 'a:ʊs'pufa se tɛ ka'di | □ ∅

avstin ▶ 'a:ʊs'tɛn -a (in -tɪ-) m živ. ⟨im. mn. -tɛŋə (in -ti-)⟩ *avtomobil britanske tovarne Austin*: 'a:ʊs'tɛna ja 'jəm'ɔ s' tɛmə 'má:lme 'a:ʊs'tɛnə (z *miniaustinom*) se 'ni za 'va:zɛt, kə ja 'ta:k,()ə čə bɛ na t'lɛ:xɛ 'sɪe:d'ɔ | □ ⇒ MINIAVSTIN □ ∅

avša ▶ 'a:ʊša -a ž ⟨⟩ slabš. *neumna, nespa-metna, lahkomiselna ženska*: sɛ pa 'tut'

'a:uša, da se zarat_!á:ga 'jók:éš! • zmer.
'nĳe:xę 'nə, 'a:uša 'a:ušasta! | ☐ ⇒ PRISMODA ☐ SSKJ

avšarija ▶ auša'rija -a z ⟨rod. mn. -'ri⟩
norčija: 'tɔ:, kar 'de:ļa, ja auša'rija •
'mən' 'tá:ke auša'rija 'nĳsə u'šė:č •
narediti ipd. kaj iz avšarije (*storiti*
kaj) z namenom norčevati se: z auša-
'rija mę ja b'rė:skvə u'zė:u (☐ ⇒ nare-
diti kaj iz PRISMODIJE) | ☐ ⇒ PRISMODIJA
☐ Ø

avšast ▶ 'a:ušast -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp.
-s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmė
in -s't'mė⟩ slabš. *neumen, nespameten,*
lahkomiseln: za'ká: sę 'ta:k 'a:ušast!?' •
pa 'nĳe: d'rugič 'tá:kęx 'a:ušast'ęx ra'či
pəs'ľušat | ☐ ⇒ PRISMOJEN ☐ SSKJ

▶ **avšasto** ▶ 'a:ušastə prisl. ⟨⟩ slabš. *neum-*
no, nespametno, lahkomišeln: 'kək se
'a:ušastə 'nó:sę! | ☐ ⇒ PRISMOJENO ☐
SSKJ

avtek ▶ 'a:u'tęk -t'ka m živ. ⟨⟩ manjš., otr.
avtomobilčėk |< AVTO 1|: 'dę: dęk'lė:t'kə
'a:ut'ka na'za:j | ☐ Ø

avto ▶ 'a:u'tɔ (star. -tə) [-a ([*Bo* in -toja)
m ⟨⟩ 1. **a avtomobil**: 'a:u'tɔ ga ja pə'vai-
z'u • ču've, 'a:u'tɔ g'rė: (*pazi, avtomobil*
prihaja) • u'sę:bnę (= zastar. 'luksuz'nę)
'a:utə (*osebni avtomobil*) • rę'šilnę
'a:u'tɔ (☐ ⇒ REŠILEC) • tɔ'vɔ:rnę 'a:u'tɔ (☐
⇒ TOVORNJAK) **b osebni avtomobil**: 'nuɔ:u
'a:ut sə 'kuplę • z 'a:utə se ja u'bęu
(*smrtno se je ponesrečil z osebni*
avtomobilom) 2. redk. *avtobus*: 'təle
'má:ta za 'a:utə - za də 'mə'zė:rja bɔ
'žə | ☐ k 2 ⇒ AVTOBUS ☐ SSKJ, SP 1962

avtobus ▶ 'a:u'tɔ'bus -a (in au-; tudi -tə-)
m ⟨⟩ *avtobus*: a sta š'ļa: (= se p'pę'lá:-
ļa) z au'tɔ'busə a 'pę:ška? • u 'dėblę'ti-
nę se ja 'a:u'tɔ'bus u'ba:rn'u • 'dė:ľɔs'kę

'a:u'tɔ'bus (☐ ⇒ DELAVSKI) • 'rė:d'nę 'a:u'tɔ-
'bus (☐ ⇒ REDNI) • 'šɔ:ls'kę 'a:u'tɔ'bus (☐
⇒ ŠOLSKI) | ☐ ⇒ CELJAN, DELAVSKI m, LITOSTROJ-
ČAN, LJUBLJANČAN, MARIBORČAN, REDNI, ŠOLSKI
m, VELENJČAN, ZAGREBČAN ☐ AVTO, POŠTA ☐ *Kr*
otr. *Zbadljivka, namenjena sogovorni-*
ku: 'a:u'tɔ'bus 'nĳma 'rus, 'pę:t kɔ'lę:s,
ti s' pa k'rę:s. (⇒ KRES) ☐ SSKJ, SP 1962

avtomat ▶ au'tɔ'má:t -a m ⟨⟩ 1. *avtomatska*
varovalka (za prekinitev tokokroga):
au'tɔ'má:t utk'ľɔ:pę 2. voj. *brzostrelka*:
z au'tɔ'má:tə bę 'šɔ: na 'já:gə • **avtomat**
je ven vrglo ipd. *avtomatska varoval-*
ka je prekinila tokokrog: kə ja st'rei-
ļa u'da'rĳļa, ja au'tɔ'má:t 'ven 'va:rgĳə
(☐ FIT je ven vrglo) | ☐ k 1 FIT; k 2
⇒ ŠNELFAJERICA ☐ +

avtomatik ▶ au'tɔ:má:tęk -a (in -tĳ-) m živ.
⟨im. mn. -tękę (in -ti-)⟩ *kolo s pomožnim*
motorjem tovarne Tomos: au'tɔ'má:tęka
ja 'jəm'ɔ | ☐ DVOBZRINEC ☐ Ø

avtomobil ⇒ AVTO

avtra ▶ 'a:utra -a z ⟨rod. mn. -tər⟩ *naram-*
nica a mn. |trakasta priprava: 'a:utra
'ra:jšə 'nó:sęm kə 'pá:s • x'ľá:ča na 'a:u-
tra **b |posamezen trak priprave**: 'a:u-
tra se mę ja u'ta:rgaļa **c nav. mn. |del**
oblačila: 'fė:rtaf 'má:m na 'a:utra na-
'rėt | ☐ AVTRNICA, NARAMNICA ☐ Ø (Plet.
galtra)

avtrnica ▶ 'a:utrėnca -e z ⟨⟩ *naramnica a*
mn. |*trakasta priprava*: 'a:utrėnce
'má:m pər x'ľá:čax **b |posamezen trak**
priprave: 'a:utrėnca se mę ja ut'pė:ļa
c nav. mn. |del oblačila: 'a:utrėnce pər
'pó:bəkɔvęx_() 'ľá:čax | ☐ ⇒ AVTRA ☐ Ø

azbest ▶ 'a:z'be:st -a (in az-; in -'bę:-) m ⟨⟩
nš *azbest |vlaknata snov*: 'a:z'bę:st ja
škəd'ľĳu | ☐ SSKJ, SP 1962

azija ⇒ BOH AZIJA

B

- b** ▶ 'bə -ja tudi -- m ⟨⟩ *b* [soglasnik; črka]: 'rje:čə 'bə | □ SSKJ, SP 1962
- ba** ▶ 'ba: medm. ⟨⟩ čustv., (večkrat) ponovljen *izraža zavračanje*: 'ba: 'ba: 'ba:, 'nje:xə 'nə 'tâ:kə g'va:rt | □ ⇒ BE □ SSKJ, SP 1962 ≠
- baba** ▶ 'bâ:ba -e z ⟨or. mn. star., redk. -b'mə; or. dv. star., redk. -b'mə⟩ **1. a ženska** [oseba ženskega spola]: 'fe:zd 'bâ:ba ja b'ļa: • »'bâ:ba sm,« sm 'rje:kļa, »pa 'videm na 'va:kə, 'kə: ja 'mje:ja« • prak'lê:ta 'bâ:ba, 'se: bə u'sə zaž'ga:ļa! • 'fe:zd 'bâ:ba 'ja:, 're:s **b** poud. *lepa, postavna ali sposobna ženska*: pəg'lê:də 'jə, 'tə: ja 'bâ:ba! **2. (zakonska) žena**: u 'xrava-tijə sə ja 'bâ:bə 'puo: 'na:jdu • ud 'bâ:be pə'cikəl səm u'zê:u **3. dama** [igralna karta]: d'və: 'bâ:bə 'mâ:m pa d'vâ: 'pô:ba, 'sâ:mə 'fâ:rbə **4. klada za sekanje in cepljenje drv**: na 'bâ:bə sma 'kurəm g'ļa:ve 'se:kaļa • *Kr šalj., za moške bek-sljati babe ko (ta stari) Plaznik konje zelo pogosto menjati ženo, spremljevalko*: "iuc 'ta:g bəks'lâ: 'bâ:be kə te s'tâ:rə 'p'laz'n'ik 'u:one • *biti* (redk. *mahnjen = usekan*) *na babe imeti rad ženske*: 'va:ča ja 'bê:u na 'bâ:be • šalj., za fante *biti v babah iskati, izbirati si dekle, biti na ljubezenskem zmenku*: a sə 'bê:u u 'bâ:bex, 'ə? (□ ⇒ *biti v DEKLETIH*) • šalj., za fante *iti v babe iti si iskat, izbirat dekle, iti na ljubezenski zmenek*: a gr'ê:š u 'bâ:be, kə sə 'ta:k 'le:pə ub'lê:čan? (□ ⇒ *iti v DEKLETA*) | □ k 1a ⇒ ŽENSKA; k 1b BABLE, BABNICA; k 2 ⇒ ŽENA; k 4 ⇒ KLADA □ k 1-2: *Pri mlajših govoricah prehaja v območje slabšalnega*. - k • *Plaznik iz Rovta pod Menino je bil znan po tem, da je dobil na preizkušnjo konja, češ da ga bo kupil, potem pa ga je po domjenem preizkusnem roku izërpa-nega in sestradanega vrnil lastniku*. □ + [Tomlinšek 1903: 17: rod. ed. »bâbe«; 19: daj. mn. »bâbŕm in bâbam«]
- babica** ▶ 'bâ:bəca (in -bi-) | -bēce (| in -bi-) z, *Bo* tudi 'ba:bəca (in -bi-) -bēce (in -bi-) z ⟨⟩ *babica* [pomočnica pri porodih]: "gə'ļo:pka ja b'ļa: za 'bâ:bəcə • a bəš pŕ 'râ:scey za 'ba:bəcə? | [sta-raba mati] ⇒ stara MAMA □ JOBANKA □ +
- babica**² ▶ 'bâ:pca -e z ⟨⟩ *Bo vtičnica* | □ ⇒ ŠTEKER □ + ≠

- babica**³ ▶ ba'b'čica -'bice z ⟨⟩ redk. *babica* [zgornji del klepalnika] | □ ⇒ AMPAS □ Ø
- babika** ▶ 'bâ:bəka -e z ⟨⟩ manjš. < *BABA* 1: pəg'lê:də, 'kâ:ka 'čê:dna 'bâ:bəka (*dekletce*) 'ja: | □ Ø
- babín** ▶ 'bâ:bən -a -ə (in -bi-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -bən̄ga (in -bi-), daj. ed. m. sp. -bən̄mə (in -bi-)⟩ redk. *ženin* | < *BABA* 2: te pə'cikl̄ ja 'bâ:bin | □ SSKJ, SP 1962
- babington** ▶ 'ba:bəŋk'to:n -a (in 'bâ:; in -bi-) m ⟨⟩ nš *badminton* | □ ⇒ BABINTON □ Ø
- babinton** ▶ 'ba:bən'to:n -a (in 'bâ:; in -bi-) m ⟨⟩ nš *badminton*: a se gr'ê:ž 'ba:bən-t'o:n? | □ ⇒ BABINGTON, BAMBINGTON □ Ø
- babjak** ▶ 'bâ:bjak -a m živ. ⟨⟩ star. *ženskar*: "iuc ja 'bâ:bjak | □ +
- babji** ▶ 'bâ:bjə -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -jəga⟩ slabš. *ženski*: 'bâ:bjə 'fê:rbəc • z'ļo:mək 'bâ:bjə, 'kók pə'pija • 'kâ:m 'dê:ne g'nâr, xə'diž 'bâ:bjə? • ⇒ *babja JEZA* | □ ⇒ ŽENSKI □ +
- bable** ▶ 'ba:ble - (in 'bâ:-) s živ. ⟨⟩ čustv., star. *ženska* [oseba ženskega spola]: 'tâ:kə pŕ'jâ:znə 'ba:ble ja b'ļa: • 'ti 'bâ:ble 'ti! | □ ⇒ ŽENSKA □ SSKJ, Plet.
- babmington** ▶ 'ba:bməŋk'to:n -a (in -mĭ-) m ⟨⟩ nš, nov. *badminton* | □ ⇒ BABINTON □ Ø
- babna** ▶ 'bâ:bna -e z ⟨rod. mn. -bən⟩ zastar. (*zakonska*) *žena*: ut 'f'rənca 'bâ:bna ja 'tud' b'ļa: z'râ:ynə | □ ⇒ ŽENA □ Plet.
- babnica** ▶ 'bâ:bənca -e z ⟨⟩ **1. a ženska** [oseba ženskega spola]: 'ti na 'vê:š, 'kâ:ke 'fe:zd 'bâ:bŋce sə 'guo:r! **b** poud. *lepa, postavna ali sposobna ženska*: 'ti bə 'ma:gu 'videt, 'kâ:ka 'fe:zd 'bâ:bŋca ja 'nâ:ša "zə'rka! ja čaz də'vê:dəš't'kil ▶ 'vâ:gaļa, 'ta:g da ja 'ma:gļa u 'bə:lŋcə na 'xujšəŋ'jət **2. (zakonska) žena**: s "k'râ:ns'ke sə ja 'bâ:bŋcə pŕ'pijələ | □ k 1 ⇒ ŽENSKA; k 2 ⇒ ŽENA □ +
- bacac** ▶ ba'câ:c -a m ⟨⟩ voj. *minomet*: pŕ sə'dâ:tex sm pa 'puo: ba'câ:c 'nuo:s'u | □ MINOBACAC □ SSKJ, SP 1962
- bocek** ▶ 'bocək -c'ka m živ. in neživ. ⟨⟩ *Bo izpuščaj*: 'bocək se mę ja na'rê:d'u (= s'pus't'u) na b'râ:də • s"pêt 'mâ:m 'bəc'ka 'təle na 'čje:žə | □ ⇒ SPUŠČEK □ + ≠ (Plet. *bocek* ≠)
- badminton** ⇒ BABINTON
- baga** ▶ 'bâ:ga -e z ⟨⟩ redk. *gošča* [ostanki v pipi]: ud "gr'ê:xčəga 'f'rənca 'va:ča

ja 'bâ:ge č've:ču • 'arte sê mē 'bâ:ge nap'ra:ulelę • čustv., redk. **dati** čemu **bage** poškodovati kaj na premočnem ognju: p'ljin pa 'dâ: r'uo:čkê pær_ 'â:nglę 'bâ:ge • čustv., redk. **dati** komu **bage** 1. narediti komu kaj neprijetnega: 'zd'ra:učê ja 'ja:dn̩ 'da:ɣ 'bâ:ge - s 'k'uo:žê ga ja čas k'riš • mē b̩m̩ žê 'da:ɣ 'bâ:ge! 2. redk. **utruditi koga**: tis'tę š'tó:r tę ja pa 'da:ɣ 'bâ:ge, 'ə? (☐ ⇒ dati komu VETRA) | ☐ ⇒ ŽVERCA ☐ +

bager ▶ 'bâ:ger -gerja m ⟨⟩ **bager**: z 'bâ:gerjê bêdê kôp'â:lę, 'nje: na 'r'uo:ke | ☐ SSKJ, SP 1962

bagerček ▶ 'bâ:gerčkê -čka (in -gę-) m živ. ⟨im. mn. -gerčkę⟩ otr., manjš. < BAGER: a sę 'bâ:gerčka 'du:ob'u? | ☐ ☐

bagrati ▶ 'bâ:grat -əm nd. ⟨⟩ nov. **bagrati**: na 'unę st'ra:nę 'va:de 'bâ:grêjê | ☐ SSKJ, SP 1962

bagrlje ▶ 'bâ:grlę (**Bo** tudi -e) -e s ⟨⟩ 1. lažji osebni vprežni voz na vzmeti: 'na:š 'arte sê 'čâ:z' 'bâ:grlę 'mê:lę 2. redk. **ciza**: 'võrçova 'ti:eta sê z 'bâ:grlę na 'ni:vê š'lę 3. **Kr** slabš., zastar., posam. **motorno kolo**: 'r'jâ:sõ 'lô:js se s' tis't'mê 'sô:jmê 'bâ:grlę 'vözę | ☐ k 2 ⇒ CIZA; k 3 ⇒ MOTOR ☐ ☐ (Planina 1978 *bagerl* ≠)

baharija ▶ baxa'rija -a z ⟨⟩ nš **baharija**: 'sâ:ma baxa'rija ga 'ja: | ☐ +

bahat ▶ ba'xât -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -d'ga in -tęga, daj. ed. m. sp. -t'mê in -tęmê⟩ **bahat** |ki se rad baha|: 'un' ja šale ba'xât! • ba'xâ:d'ga 'dê:da 'mâ: | ☐ +

bahati se ▶ 'bâ:xat se ba'xâ:m se nd. ⟨'bâ:xę se -te se; 'bâ:xõ se ba'xâ:za se -ə se⟩ b. se s kom/čim **bahati se s kom/čim a** |čez mero se hvaliti|: 'køk sta se ba'xâ:za z dęk'lê:tê! **b** |postavljati se|: 'a:ɣtõ 'mâ: za'tõ, da se ba'xâ: z 'nęmê | ☐ k b ⇒ VAŽITI SE ☐ +

baje ⇒ BOJ, MENDA

bajer ▶ 'bâ:jar -ja m ⟨⟩ **ribnik**: proɣ banê -'vin's'këmê 'nêtêr ja 'bê:ɣ nę 'bâ:jar | ☐ SSKJ (SP 1962, Plet. *bajar*)

bajgež ▶ 'ba:jgęš medm. ⟨⟩ **Bo** kletv., zastar., posam. **izraža podkrepitev trditve** | ☐ ⇒ DUŠ ☐ ☐

bajkati ▶ 'ba:jkat -əm nd. ⟨⟩ čustv. 1. b. koga/kaj **preganjati koga/kaj**, **poditi koga/kaj**: 'na:š 'pês ja 'sai:rne 'ba:jko • pra'siča smê š'lę 'ba:jkat s x'l'erva • pa 'nje: me p'ri:evêz_za'ca:jta 'ba:jkat s 'pô:js'tele 'vên 2. b. koga **preganjati**, **zasledovati**: 'miličarjê sê ga 'ba:jkalę

3. b. koga **buditi koga** |povzročati pre-hajanje iz spečega stanja v budno|: 'mama me ja žê up 'šjies'tęɣ 'zutrę za'čê:ža 'ba:jkat • za ljudi ali živali, s predmetom v množini **vkupaj bajkati** kaj **zbirati** (*ljudi ipd.*): lę'di ja 'šo: ɣ'kupe 'ba:jkat • 'pês ja 'kura ɣ'kupe 'ba:jko (☐ ZGANJATI) | ☐ k 1-2 ⇒ PODITI; k 3 ⇒ BUDITI ☐ ☐

▶ **bajkati se** ▶ 'ba:jkat se -əm se nd. ⟨⟩ 1. slabš. **poditi se**: 'pêsę se 'ba:jkêjê kõl 'xiša 2. slabš. **potepati se**: 'nâ:ša ɣ'r'uo:ka se žê 'ce:ɣ 'dê:n 'ba:jkêta pê 'vje:sę 3. čustv. b. se za čim **prizadevati si priti do česa s premikanjem**: 'tak se 'ba:jkêm za tēmê kô'fijê, pa ga 'ni za 'du:obę | ☐ k 1 ⇒ PODITI SE; k 2 ⇒ POTEPATI SE; k 3 ⇒ LETATI ☐ ☐

bajs ▶ 'ba:js -a m živ. ⟨⟩ slabš. **debel moški**, **fant**: 'sa:ndi ja 'bê:ɣ 'ba:js pa 'but'l | ☐ BAJSEK, BAJSI, BRENTĚŽ, DEBELUH ☐ ☐

bajsa ▶ 'ba:jsa -e z ⟨⟩ slabš. **debela ženska**, **debela dekle**: pөг'le:dę 'jê, 'kâ:ka 'ba:jsa pa 'rjta 'ja: • zmer. da'mõ: 'jêdę, 'ba:jsa 'ba:jsasta! | ☐ BAJSIKA, BRENTA ☐ ☐

bajsast ▶ 'ba:jsast -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmê in -s't'mê⟩ **a** slabš., za ljudi **debel** |ki ima na telesu razmeroma veliko tolišče, mesa|: čöz'dâ:lę 'bêl 'ba:jsasta 'sę **b** šalj., redk. **debel** |ki ima na dolžino razmeroma velik obseg, premer|: pөг'le:dę, 'køk ja ta kļa'bâ:sa 'ba:jsasta | ☐ ⇒ DEBEL ☐ ☐

bajsek ▶ 'ba:jsęk -a m živ. ⟨⟩ slabš. **debel moški**: 'kê: sę ja 'kê: tiz'd'ga 'ba:jsęka 'na:jdža? | ☐ ⇒ BAJŠ ☐ ☐

bajsi ▶ 'ba:jsi [-ja (f in -sę-) m živ. ⟨⟩ slabš. **debel moški**: kô se te 'ba:jsi na 'mõ:pët ɣ'sê:de, se 'gume 'ka: š'čê:nęjê • zmer. 'kâ: bês 'kę: 'ti, 'ba:jsi xu'dičo! | ☐ ⇒ BAJŠ ☐ ☐

bajsika ▶ 'ba:jsęka -e z ⟨⟩ slabš. **debela ženska**: z u'mę:šën'mê krêm'pê:rjê pa čizâ:nê sê te 'tâ:kê 'ba:jsękê nar'dilę | ☐ ⇒ BAJSA ☐ ☐

bajta ▶ 'ba:jta -e z ⟨⟩ 1. **bajta** |majhna, preprosta hiša|: 'tê ja p'rę 'ba:jta b'la:, 'p'uo: sê jê pa pê'da:rlę pa 'xišê nar'dilę 2. **bajta** |zasilno, občasno prebivališče, navadno lesenol: 'vêlcer-ska 'ba:jta • u pla'ninę smê ɣ 'ba:jtę 'živelę 3. **hiša** |stavba|: 'sê:dņdęz'd'ga 'lê:ta smê 'ba:jtê ɣmet'vâ:lę • 'têm sma 'p'uo: kôpâ:za za 'ba:jtê 4. **družinska skupnost**, **družina**: p'r 'tis'tę 'ba:jtę

'ma:ra 'bət pa 'xədə 'živet • otr., kot igra
[*Kr, Ko iti se bajte* (f = *Bo iti se za bajte*) s kom *loviti se s kom*: 'pe:mə se 'ba:jte • za 'ba:jte smə š'lə • 'ti ['mā:ž 'ba:jtə (f = se 'ba:jta) • 'ba:jtə se 'duo:b'u • 'ba:jtə sm tē 'da:u • z "m'ixə sma se š'la: 'ba:jte | ⊞ k 3-4 ⇒ HISA ⊞
Z izštevalnico otroci izberejo nekoga, ki je 'ba:jta. Ta potem lovi, tistemu, katerega se dotakne, zakliče 'ba:jta, in ta potem lovi naslednji. | ⊞ +

bajtar ⇒ BAJTER

bajtati ▶ 'ba:jtat -əm nd. ⟨⟩ *med kopánjem opirati z lesom*: p'rō:kə 'ma:rəš 'ba:jtat, se pa na u'siple | ⊞ +

bajter ▶ 'ba:jter -tərja m živ. ⟨⟩ *bajtar*: 'kək se 'nó:sə! čə bə 'bé:u 'ba:jter, bə na 'rē:ku | ⊞ BAJTNER ⊞ ∅ (+ *bajtar*)

bajterski ▶ 'ba:jters'kə [-terska -ə (f in -tə-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ters'kega) *bajterski*: 'ba:jters'kə ut'ruo:cə smə b'lə | ⊞ BAJTNEŠKI ⊞ ∅ (SSKJ, SP 1962 *bajterski*)

bajtner ▶ 'ba:jtner -t'nerja m živ. ⟨⟩ star. *bajtar* | ⊞ ⇒ BAJTER ⊞ ∅

bajtnerski ▶ 'ba:jt'ners'kə [-nerska -ə (f in -nə-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ners'kega) star. *bajterski* | ⊞ ⇒ BAJTERSKI ⊞ ∅

baker ▶ 'bā:kər -kra m ⟨⟩ nš *baker* pə 'kō:k ja 'kə: 'bā:kər 'de:, za ž'lie:be? | ⊞ KUFER² ⊞ +

bakla ▶ 'bā:kla tudi 'bā:kle -le ž ⟨rod. mn. -kəl) *bakla*: 'bā:kle smə 'mē:lə, kə smə š'lə na "ba:rdə | ⊞ +

Bakove grebljice ▶ "bā:kove g'rə:bəlce -vəx -bəlč ž mn. ⟨⟩ KR. I. [š*martno ob Dreti*]: na "bā:koveg' g'rə:bəlce s b'r'itaf nar'dile, kə ja p'rə: 'bé:u kōl š'mar'čke 'cēr'kve • *Kr, RM, ŠD, Vo* šalj., star. *iti* ipd. na **Bakove grebljice umreti**: 'na: bō 'do:gə, m pa 'šo: na "bā:kove g'rə:bəlce (⊞ ⇒ UMRETI) • *Kr, RM, ŠD, Vo* šalj., star. *nesti* ipd. koga na **Bakove grebljice pokopati koga** (na *pokopališču v Šmartnu ob Dreti*): na "bā:kove g'rə:bəlce pte me 'nje:s'lə, pa 'bō: | ⇒ BRITOF ⊞ ∅

bakren ▶ bak're:n -a -ə (in -rə-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -re:nga (in -rə-) in -rə:nega, daj. ed. m. sp. -rə:nmə in -rə:nəmə) *bakren*: bak're:ne ž'lie:be bə 'rat 'kup'u | ⊞ KUFRAST ⊞ +

bal ▶ 'bā:l -la m ⟨⟩ • **floserski bal** *flosarski bal* | *tradicionalna prireditev na Ljubnem ob Savinji s prikazom splavarskih šegj*: a se 'bé:u na f'lō:sers'kəmə 'bā:lə? (⊞ FLOSERSKI m) | ⊞

SSKJ, SP 1962

bala ▶ 'bā:la -le ž ⟨⟩ *bala* | *zvitó blago, seno*: b'la:ə ž ja na 'bā:le na'vite • pə d'və: 'bā:lə na'e:nkr't ja 'nē:su • 'sje:ne u 'bā:le z'vijaje pa jəx 'ka: 'ta:k na t'ra:un'ikə pəst'ijə | ⊞ +

balanca ▶ ba'lā:ncə -e ž ⟨⟩ *krmilo pri kolesu ali motornem kolesu*: 'cē:ker na ba'lā:ncə u'bə:sə • ba'lā:ncə mē ja za 'suka:lə | ⊞ GREMENAL ⊞ SSKJ, SP 1962

balande ipd. ⇒ BALONDE ipd.

baldrijan ▶ 'ba:ldri'jā:n -a (in -dər'jā:-) m ⟨⟩ *baldrijan a* | *rastlina* | **b** nš | *tinktura*: 'ba:ldri'jā:n tē bō pə'mā:gō | ⇒ ŠPAJKA ⊞ SSKJ, SP 1962

baldrijanov ▶ 'ba:ldri'jā:nō [-va -ə (in -dər'jā:-; [*Bo* tudi -nav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -nōga) *baldrijanov*: 'ba:ldri'jā:nōve 'kā:pəlce | ⊞ SSKJ, SP 1962

balet ipd. | *kartonček* ⇒ BOLET ipd.

baletka ▶ ba'lēt'ka -e ž ⟨⟩ *baletka*: pə g'lē:də 'je, ba'lēt'kə • poud., nav. za ženske **biti gibčen ko baletka biti zelo gibčen**: 'rə'nā:ta ja 'gipčna 'kə ba'lēt'ka | ⊞ SSKJ, SP 1962

balirati ▶ ba'lē:rat -əm d.+nd. ⟨⟩ nov. b. kaj *zvití, zvijati predvsem seno v balo, bale*: 'sje:ne bə 'da:la ba'lē:rat, kə bə ba'lē:rō kag'dō: • 'lā:nə (tj. leta 1993) sə za'čē:lə ba'lē:rat - p'rə: 'ta:k 'nišə | ⊞ ∅ (BSJ)

▶ **baliran** ▶ ba'lē:rən -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -n'ga, daj. ed. m. sp. -n'mə) nov. *zvit v balo, bale, predvsem seno*: fō:tər 'mā:je ba'lē:rən | ⊞ ∅

balirka ba'lēr'ka -e ž ⟨⟩ nov. *stroj za oblikovanje bal sena* | ⊞ ∅

balkon ▶ bal'kō:n -a m ⟨⟩ *balkon* | *pri hišji*: 'čō:te 'nje:s' na bal'kō:n | ⊞ +

balkonček ▶ bal'kō:nčək -čka m ⟨⟩ otr., manjš. *balkonček*: p'r' xišə 'ma:rəš:ə ba'l'kō:nčək na'r'isat | ⊞ SSKJ, SP 1962

balon ▶ ba'lō:n -a m ⟨⟩ 1. *balon a* | *otroška igrača*: ba'lō:n mē ja 'kup'u b | *okrogla naprava za zračno plovbo*: z ba'lō:nə se ja u 'ləft uz'dign'u 2. *alko-test*: a ja ba'lō:n s'pə:z'()i:elən g'rā:tō? 3. sleng. (*velika*) *dojka*: pəg'lē:də, 'kā:ke ba'lō:nə mā: 'tistale 'təmle | ⊞ k 3 ⇒ ZIZEK ⊞ +

balonar ⇒ BALONER

balonček ▶ ba'lō:nčək -čka m živ. ⟨⟩ manjš., otr. *balonček*: ba'lō:nčeka mē 'kupe | ⊞ SSKJ, SP 1962

balondati ▶ ba'ləndat ba'lən'dā:m nd. ⟨ba'ləndə -te; ba'ləndō ba'lən'dā:la -ə) slabš. 1. *hoditi* | *premkati se*: čə u'kō:lə

bažen'dá:, se 'ta:k na 'mó:ra 'kupet
'čə:ɫo 2. *iti |premikati sel: pə sa'la:tə*
sm̩ balən'dá:la, bə pa x'má:lə 'pá:dla |
☐ k 1 ⇒ HODITI; k 2 ⇒ ITI ☐ ☐

balonde ▶ ba'žende bažen'dé:ta m ziv. ⟨⟩
slabš. *neumen, nespameten moški*: te
ba'žende bə u'sə s'to:ku • pə'má:ge sə s'
təmə bažen'dé:tə! • 'ké: sə ja 'kə: təga
bažen'dé:ta 'na:šla • zmer. 'o:, 'ti pra-
kl'é:tə ba'žende pɾsmə'ja:nə! | ☐ ⇒ PRI-
SMODE m ☐ ☐

balonde ▶ ba'žende bažen'dé:ta s ziv. ⟨mn.
bažen'dé:tə -o||-u m⟩ slabš. *neumen,*
nespameten moški: ut 'ko:c()e ja 'kə:
tə ba'žende u'zélə? • zmer. 'ni:xe, ba-
'žende pɾsmə'ja:nə! | ☐ ⇒ PRISMODE m ☐ ☐

baloner ▶ ba'žoner -nerja m ⟨⟩ *balonski*
plašč | ☐ ☐ (SSKJ *balonar* ≠)

bam ▶ 'ba:m medm. ⟨⟩ otr. *bam |posnema*
nizki glas zvonaj: 'ba:m 'ba:m 'ba:m -
'ta:g zvə'ni • 'bim 'ba:m 'bo:m zvə'ni
z'və:n | ☐ SSKJ

baná ▶ 'bá:na -e z ⟨⟩ *banja, kopalna kad*:
a sə 'bá:nə u'məu? • a se bəš u 'bá:nə
u'mivə? | ☐ Plet. (+ *banja*)

banana ▶ ba'nána -e z ⟨⟩ *banana |tropski*
sadež: nə 'kižə ba'nán pɾ'ni:se • ud
ba'ná:ne (*bananin*) u'žup | ☐ +

bananin ▶ ba'ná:nən -a -ə (in -ni-) prid.
⟨rod. ed. m. sp. -nənga (in -ni-), daj. ed. m.
sp. -nən'mə (in -ni-)⟩ nov., redk. *bananin*:
ba'ná:nən 'žus (: u'žup) | ☐ SSKJ

bančen ▶ 'bá:nčən -čna -ə prid. ⟨rod. ed. m.
sp. -čnəga⟩ • ⇒ bančen KREDIT | ☐ SSKJ,
SP 1962

banda ▶ 'bá:nda -n'de z ⟨⟩ 1. slabš. *drušči-*
na, družba: u 'ma:ri'bo:re ja z ne
'bá:ndə k'rá:du 2. nš, slabš. *ničvredni*
ljudej: na 'o:pčine ja na 'sá:ma 'bá:nda
• pɾok'lé:ta 'bá:nda xu'dičova! • 'bá:nda
'já:sna, a nas 'mis'lje 'čist ub g'nár
sprá:vət! • zmer. 'vi s'te 'bá:nda! | ☐ k
1 ⇒ DRUŠTNJA ☐ +

bandera ▶ ban'djiera -a (in bən-) z ⟨⟩
bandero: a bəš 'ti 'jutɾ ban'djere
'nyo:s'u? bən'djiera se 'ri:ča tis'tə
zas'tá:və u 'čérkvə | ☐ BANDERO ☐ +

bandit ▶ ban'dit -a m ⟨im. mn. -'ditə⟩ slabš.
1. med narodnoosvobodilnim bojem s stališča
Nemcev partizan: sə pa 'pa:ršlə 'ne:mce,
sə pa sprášk'vá:lə, čə 'má:mə 'kə: ban-
'ditə pɾ 'xišə 2. redk. *ničvreden moški*:
tiz'd'ga ban'dita xu'dič 'ne: u'zé:me •
zmer. 'ti ban'dit xu'dičə! | ☐ +

bangeom ▶ bənjé:ləm (in -lɫ) -lma m ⟨⟩
Bo oltar na prostem pri procesiji na
praznik rešnjega telesa (ali na prvo

nedeljo po njem): də 'pa:rvega bənj-
'gè:lma bə 'žə š'žə, 'puo: se pa 'neč na
've: | ☐ VANGELEM ☐ ☐

banjer ▶ 'bá:njer -gerja m ⟨⟩ *Do* star.
podboj, predvsem njegov zgornji,
prečni del: səm pa 'ta:k u 'bá:njer
t'rə:šu, da se mē ja 'ka: 'ča:rənə nar'di-
žə | ☐ ⇒ PODOJE ☐ Plet. (SSKJ, Plet.
bangar)

banika ▶ 'bá:nəka -e z ⟨⟩ manjš. *banjica* | <
BANA: a sə 'bá:nəkə žə našté:lə? | ☐ ☐
(+ *banjica*)

banja ⇒ BANA

banjica ⇒ BANIKA

banka ▶ 'bá:nka -e z ⟨⟩ *banka a |ustano-*
va: • u'sə ja z 'bá:nke uz'dign'u pa jə
ja čaz 'mie:jə pə'té:gn'u • na 'bá:nke
'de:la • kre'dit ud 'bá:nke (*bančno*
posojilo) • 'má:rkə má: [na 'bá:nke (f =
u 'bá:nke = star. na k'nigə = zastar. u
'ká:sə) b |zgrađba: upə'te:ka u 'məzér-
jə ja 'zá:z'(a) 'bá:nke | ☐ +

bankovec ⇒ papirnaten GNAR

bankrot ▶ ban'krə:t povdk. ⟨⟩ šalj., nov. *brez*
denarja: 'jó:žə ja 'bè:u ban'krə:t, 'ta:g
da sm̩ 'ja:s 'puo: p'la:čə | ☐ ⇒ SUH ☐ ☐
(+ *bankrot* m)

bankrotirati ▶ ban'krə:térat -əm d. ⟨⟩ šalj.,
nov. *ostati brez denarja*: s'pét sm̩
ban'krə:tératə • a 'tə:le 'ne: 'kupəm? a
bə 'rá:də, da ban'krə:térəm? | ☐ SSKJ,
SP 1962

banovina ▶ banə'vina -'vine z ⟨⟩ *banovi-*
na: 'čá:sə sə b'le: banə'vine | ☐ +

banovinsko ▶ banə'vinskə -'vin's'kəga s ⟨⟩
nš, star. (*po drugi svetovni vojni na-*
cionalizirano) *ozemlje v Zgornji Sa-*
vinjski dolini v lasti ljubljanske
škoflje | ☐ ⇒ DRŽAVNO ☐ ☐

bantrat ▶ bənt'rát -a -ə ⟨rod. ed. m. sp.
-d'ga in -təga, daj. ed. m. sp. -t'mə in
-təmə⟩ slabš. *ki dela počasi, neučinko-*
vito: 'fufla ja bənt'rátə 'ženska | ☐
⇒ FUFLAT ☐ ☐

bantrati ▶ 'bəntrat bənt'rám nd. ⟨'bəntre
-te; 'bəntro bənt'rá:la -ə⟩ slabš. *počasí,*
neučinkovito delati: 'ka: 'ta:k sə 'né:kə
bənt'rá:lə 'ce:u 'dè:n | ☐ ⇒ DELATI ☐ ☐

baraba ▶ ba'rá:ba -e z ⟨⟩ slabš. *maloprid-*
než: 'čist 'o:bična ba'rá:ba 'ja: • pa 'ká:
'má:š s'tə bə'rá:bə za ne 'puo:s'le?
pɾok'lé:ta ba'rá:ba xu'dičova! • zmer. 'o:
'ti ba'rá:ba 'já:sna! | ☐ BARABIN, BARABUN,
HULJA ☐ SSKJ, SP 1962

barabica ▶ ba'rá:pca -e z ⟨⟩ manjš., slabš.
barabica | < *BARABA*: 'pus'tə ga 'ra:jšə,
kə ja ba'rá:pca | ☐ SSKJ, SP 1962

barabija ▶ bara'bija -a ž (rod. mn. -'bi) *malopridno dejanje*: 'tɔ: s' tɛlɛ'fɔ:nəm ja bara'bija - 'tò:g za p'łá:čat! • 'ká:ke bara'bija z'gá:nęje! | [] SSKJ, SP 1962

barabin ▶ bara'bĭn -a m živ. (im. mn. -'binę) slabš., redk. *malopridnež*: bara'binę sɛ tis'tɛ 'pò:bę | [] ⇒ BARABA [] SSKJ, SP 1962

barabun ▶ bara'bun -a m živ. () slabš., redk. *malopridnež*: 'vɔ:jkɔ ja 'bè:u pa 're:z bara'bun | [] ⇒ BARABA [] Ø (SSKJ, SP 1962 *barabon*)

baraka ▶ ba'râ:ka -e ž () *baraka*: 'jɔdɛ 'ša:jtɔgɛ 'iškət - u ba'râ:kę ja | [] +

barantati ▶ ba'rəntat barənt'am nd. (ba'rəntɛ -te; ba'rəntɔ barənt'â:la -ə) slabš., redk. *kupčevati, prekupčevati*: 'tò:na s 'šif'pò:dne barənt'â: • 'ta:k sɛ barənt'â:lɛ s' tis't'mę 'kɥo:n'mę | [] +

barетка ▶ ba'rɛ:t'ka -e ž () *barетка*: 'tâ:kɛ 'lɛ:pɛ r'dè:čɛ ba'rɛ:t'kɛ sɛ 'jəm'ɔ | [] SSKJ, SP 1962

barhant ipd. ⇒ PORHANT ipd.

barigla ▶ ba'ri:gla in barigle -'rigle ž () 1. *barigla* [*lesen ročni sodček*]: f'lò:sɛrjɛ sɛ ba'rigle 'mè:lɛ s:ɛ'bo:j 2. šalj. *steklenica* [*posoda*]: 'videm 'tò:na s' tis'tɛ ba'riglɛ 'xɥo:dɛt | [] k 2 ⇒ FLAŠA [] +

bariti ▶ 'bâ:rət (in -rt) -əm nd. ('bâ:rə (in 'bâ:r) -rte; 'bâ:ru -rĭa -ə) *obarjati*: g'liħ kĭa'bâ:se 'bâ:rmə | [] ⇒ OBARJATI [] Ø

barka ▶ 'bâ:rka -e ž () • šalj. *voziti barko pijan se opotekati*: 'nə, 'na:š pa 'dɥo:ns_()'pè:d 'bâ:rke 'vozɛ | [] +

baron ▶ ba'rò:n -a m živ. () iron. *kdor se dela imenitnega*: pər'nĭe:s'te 'nâ:šmɛ ba'rò:nə grò:z'd'ja • šalj. *iti* (= goditi se ipd.) komu ko baronu imenitno se goditi komu: se tɛ gə'dĭ 'ta:k_()ə kâkmɛ ba'rò:nə ([] iti komu ko GENERALU (= GROFU = KOPROLU)) • šalj. *ležati* ipd. ko baron imenitno ležati: ɥ tɛ 'pò:js'tɛlɛ bɛš 'li:žɔ kɛ ba'rò:n • sɛ'di nɛt u 'var:zɛ kɛ ba'rò:n ([] ležati ko GENERAL (= GROF = KOPROL)) | [] GENERAL, GROF, KOPROL [] +

barutana ▶ barə'tâ:na -e (in bə-) ž () *Bo tovarna smodnika*: u 'kâ:mneķɛ ɥ bərə'tâ:nɛ 'de:la | [] PUFELJFABRIKA [] Ø

barva ▶ 'bâ:rva -e ž (rod. mn. 'bâ:ru) narašć. *barva* 1. [*lastnost predmeta*]: 'be:la 'bâ:rva • 'a:ɥtɛ ja pa 'bâ:rve 're:s 'lɛ:pɛ • 'bâ:rve se 'tĭ:petata (*se ne ujemata*) 2. [*naravna obarvanost kože, obraza*]: 'fa:jn 'bâ:rve 'mâ:š 3. [*sredstvo*]: 'bâ:rva

za radɛ'jâ:tɔrja | [] FARBA [] +

barvast ▶ 'bâ:rvast -a -ə prid. (rod. ed. m. sp. -s'tɛga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tɛmɛ in -s't'mɛ) narašć. 1. *barven*: 'bâ:rvasc_()'vin'čnɛk 2. *barvast* [*ki se mu da drugačna barva, kot jo ima navadno*]: 'bâ:rvast pa'pè:r 3. *pisan*: u tis'tɛ 'fâ:rbaštɛ 'kiklɛ bĭn š'la: | [] ⇒ FARBAST; k 1 ⇒ BARVEN; k 3 ⇒ PISAN [] +

barvati ▶ 'bâ:rvat -əm nd. () narašć. *barvati* [*prepajati, pokrivati z barvo*]: 'çɔ:te sĭ 'bâ:rvaĭa • 'la:sɛ sɛ 'bâ:rva | [] ⇒ FARBATI [] +

barven ▶ 'bâ:rvən (in -ruĭ) -ruĭna -ə prid. (rod. ed. m. sp. -ruĭnɛga) narašć. *barven*: 'bâ:ruĭ 'filɛm (: s'vin'čnĭk) • 'bâ:ruĭna k'reida (: s'liķa : tɛlɛ'vizija) | [] ⇒ FARBEN [] +

barvica ▶ 'bâ:rvɛca (in -vi-) -vɛce (in -vi-) ž () narašć. 1. mn. *barvice*: a 'mâ:ž 'bâ:rvɛce s:ɛ'bo:j? • vâ'dɛ:nɛ 'bâ:rvɛce 2. *barvni svinčnik*: pɛ'sò:d' mɛ zɛ'li:enɛ 'bâ:rvicɛ | [] ⇒ FARBICA [] +

bas ▶ 'bâ:s -a m () *bas* [*glas*]: 'bâ:s ja te 'nizeg_()'lâ:s • 'jâ:nɛs 'pɥo:ja 'bâ:s ([] BASIRATI) | [] +

basati ▶ 'bâ:sat -šam nd. ('ba:sə (in 'ba:š) -šte; 'bâ:sɔ -saĭa -ə) 1. *basati* [*s silo polniti, tlačiti*]: 'kâ: pa 'bâ:šaš u 'tò:r-bɛ? • 'nĭe: sɛ plɛ'nice ɥ 'us'tɛ 'bâ:sat ([] ⇒ FILJATI)! 2. čustv. b. *koga/kaj pretirano hraniti koga/kaj* [*dajati hrano*]: 'ta:k sɛ mɛ 'bâ:salɛ š'čĭ'zâ:nɛ, da sĭ jəm s'kɥo: 'pɔ:kĭla • ⇒ za ČAJT me baše • ⇒ za GNAR me baše | [] k 2 ⇒ FILJATI [] +

▶ **basati se** ▶ 'bâ:sat se -šam se nd. (⇒ BASATI) 1. *tlačiti se, riniti se*: ɥ 'a:ɥtɔ'bus sɛ se 'bâ:salɛ 2. čustv. b. se s ĩm *pretirano, pohlepno jesti kaj*: 'nĭe: se 'vĭ:ž 'bâ:sac_() pɛ'ticɛ | [] k 1 GUŽBATI SE, GUŽVATI SE; k 2 ⇒ JESTI [] +

basirati ▶ ba'sè:rat -əm nd. () *peti bas*: 'd'ra:gɔ ja 'fa:jn ba'sè:rɔ | [] SSKJ, SP 1962

basta ▶ 'bâ:sta () • čustv., redk. *pa basta in konec* [*izraža odločnost, nepopustljivost*]: 'ta:g 'bɔ:, k sĭ 'rè:ku, pa 'bâ:sta! ([] ⇒ pa KONEC) | [] SSKJ

baš ▶ 'ba:š () polcit. • čustv., redk. *baš me* (: te : ga : jo : jih) **boli** (= briga) *use-eno mi je*: 'ka:r 'nɛ: g'rè:, 'ba:š mɛ 'bɔ:li • 'ba:š tɛ 'bɔ:li, 'kək ja s 'pò:bɛ • 'un' bɔ na'rè:d'u pɛ 'sɥo:jɛ, 'ba:ž ga 'bɔ:li • 'ba:š jɛ 'bɔ:li za ɥ't'ɥo:ka • 'ba:š jĭj bɔ:li za 'mâ:mɛ ([] ⇒ VSEENO) | [] Ø

bašteta ▶ baš'te:ta -'tē:te z ⟨ ⟩ zastar. *pašteta* a nš [jed]: 'čá:sę smę baš'te:tę 'sámę 'duo:mę 'de:žalę **b** *konzerva s pašteto*: de'se:d baš'te:t ja 'kup'u - 'še:st jęx ja uk'ra:j 'va:rgu, š'te:ir sę b'le: pa 'duo:bra | ☐ ⇒ PAŠTETA ☐ Ø (+ *pašteta*)

bat ▶ 'bá:t -a m ⟨ ⟩ *bat* 1. les. | *leseno orodje* | 2. strojn. | *strojni del* | ☐ +

bata ▶ 'bá:ta -e z ⟨ ⟩ star., redk. 1. nš *vata* | *skupek bombažnih vlaken, ki so a očiščena*: 'bá:tę mę 'dai:lę na d'rę:uče • 'bá:tę ja 'jēm'q u_u'šę:sex **b** *neočiščena*: u 'kq:trę ja 'bá:ta 2. (*oblikov-an*) *kosem, zavoj vate*: tę uk'rq:gžę 'bá:tę bę 'ra:t | ☐ ⇒ VATA ☐ SSKJ, SP 1962

bataljon ▶ batal'jón -a m ⟨ ⟩ 1. *bataljon* | *vojaška enota* | • *čustv. cel bataljon česa veliko* (*ljudi ipd.*): 'ce:u batal'jón jęx ja b'žę p' 'tis'tę 'xišę (☐ ⇒ *cela RAJDA česa*) | ☐ +

baterija ▶ bata'rija -a z ⟨ rod. mn. -'ri ⟩ 1. *električna žepna svetilka*: bata'rija na s've:tę 'vje:č • u'žq:žęg za bata'riję (*baterijski vložek*; ☐ ⇒ VLOŽEK) 2. *baterijski vložek*: bata'riję za 'urę 'marēm 'nuo:vę 'duo:bę • 'a:ytę ja na bata'rija • uk'rq:gžę bata'rija • pła-š'ná:ta (= š'te:rvęg'lá:ta) bata'rija (*štirioglat baterijski vložek z napetostjo 4,5 volta*) | ☐ ⇒ BATERIJA; k 2 ⇒ VLOŽEK ☐ Ø

bateranka ▶ ba'te:ręnka -e z ⟨ ⟩ star. *z vato podloženo krilo*: 'čá:s'_)ę 'žę:n's'ke ba'te:ręnke 'nó:s'le | ☐ SSKJ, SP 1962 *batiranka*

baterija ▶ bat'rija -a z ⟨ rod. mn. -'ri ⟩ 1. *električna žepna svetilka*: bat'rija s'žá:bę s've:tę • 'urę na bat'riję 'má: • u'žq:žęg za bat'riję (*baterijski vložek*) 2. *baterijski vložek*: p'ņ'ņie:sę š_()ta-'cune nę płaš'ná:tę (= š'te:rvęg'lá:tę) bat'riję (*štirioglat baterijski vložek z napetostjo 4,5 volta*) | ☐ BATERIJA; k 2 ⇒ VLOŽEK ☐ SSKJ, SP 1962 (Plet. #)

baterijski | *baterijska svetilka* ⇒ BATERIJA; | *baterijski vložek* ⇒ VLOŽEK

batina ▶ 'bá:tęna (in bar-; in -tj-) -e (in -ti-) z ⟨ ⟩ nav. mn., *čustv. (močen) udarec*: a sę s'péd 'bá:ține 'fá:sq, 'ę? • ⇒ biti BOG i batina • *poud. biti mrzlo* (= vroče) *ko batina biti zelo mrzlo*: 'vęņę ja pa 'mar:žę kę 'batęna | ☐ +

batiranka ⇒ BATERANKA

bati se ▶ 'ba:t (*Bo*, drugod star. 'bá:t) se bę'jim se tudi bę'jim se redk. 'bim se nd.

(redk. ed.: 2. os. 'biš se, 3. os. 'bi se, mn. 'bimę se 'bite se 'biję se, dv. 'bima se 'bíta se 'bíta se; 'bq:ž se -te se; 'ba:u se 'ba:žá (predvsem *Bo*, drugod star. 'bá:žá) se -ę se) 1. **a** *bati se čutiti strah*: 'ma:má sę se pa 'ba:lę. 'ma:mę ja b'žę pa st'rá:x • 'ņie: se 'bat • 'títę se ja 'ba:u, da bę gá "rusę na'pá:d'lę • 'bá:žá sēm 'se, da bę se dęk'lértę 'kę: na nar'dižę **b** b. se *koga/česa bati se koga/česa čutiti strah*: 'vq:ka se ja 'ba:žá • 'vę:š, 'meri'kám:q sę se pa 'ba:lę • xę'na:us'kęga čž'vę:ka se ja za 'bá:t **c** | *čutiti spoštljivi strah*: nę 'bie:nga d'ruga se na bę'ji kę 'a:te 2. **a** b. se česa *bati se česa* | *s strahom pričakovati kaj neprijetnega*: 'ņismę se 'ba:lę 'vq:kq • na 'bq:žte se ųręčine • bę'jim se 'va:rtat u 'žęt **b** b. se *koga/česa* | *ne želeti si, ne marati*: te ba'rá:be se pa 'rez bę'jim 3. z nedoločnikom kot predmetom *bati se* | *ne imeti dovolj poguma*: tis'tę 'x'ra:vac_(e ja pa 'ba:u 'jęd_(a-'mq: 4. b. se za *koga/kaj biti v skrbeh za koga/kaj*: za 'xišę se bę'jim • 'kęk se bę'ji za 'čę:ule! • za ų'rę:ika sēm se 'bá:žá, a 'bq: 'kę: z 'ņęmę a 'na_bq 5. *čustv. meniti, misliti*: na 'bq:ž 'se, da bņ 'vę:čnę 'živežá • ⇒ bati se *koga/česa* ko HUDIČ križá • iron. **ni se za bati, da ... ni se treba bati, da ... , ni bojazni, da ...**: se 'ni za 'bá:d, a bę pę'má:gažá | ☐ k 1 BOJATI SE, BOJKATI SE, CVIKATI; k 1-2 ⇒ ŠAJHATI SE; k 5 ⇒ MISLITI ☐ +

bato ⇒ OPA, bato

bavbav ▶ 'ba:u'ba:u - m ⟨ otr., nov. *bavbav*: 'čuvę, da te 'na_bq 'ba:u'ba:u pę'jē:du (: ų'zē:u) | ☐ ⇒ BAVEC ☐ SSKJ, SP 1962

bavec ▶ 'ba:uc -a m ž. ⟨ otr. *bavbav*: čę 'na_bęš p'rįdņ, bq 'ba:uc 'pa:ršu pa te bq pę'jē:du • 'le: 'xuo:dę šá 'vęņę, bęš x'má:žę 'ba:uca 'vid'q! | ☐ BAVBAV ☐ Plet.

baviti se ▶ 'bá:vęt se -ęm se nd. ⟨ mn. 'ba:umę se itd.; 'bá:vę se 'ba:ute se; 'bá:v'u se 'ba:užá se -ę se) *ukvarjati se*: š_'čę:mę se pa 'bá:vęš? • s 'tá:kme se 'ba:umę, da g'nár 'ņie:se • š_()'vę:r-cę se 'bá:vę | ☐ PEČATI SE ☐ +

bavtara | *loputna vrata* ⇒ FAVTNER

baza ▶ 'bá:za -e z ⟨ ⟩ šalj. *zbirališče*: u_ųšta'riję 'má:ję 'bá:žę | ☐ SSKJ, SP 1962

bazen ▶ ba'zē:n -a (in -'zē-) m ⟨ im. mn. -'zę:ņę) *bazen* | ☐ SSKJ, SP 1962

bazenček ▶ ba'zē:n'čęk -čka m ⟨ manjš.

bazenček: ba'ze:n sə sę nar'dilę, 'nə, 'bəl ba'zę:n'čək • živ., otr. a gr'ę:š u ba'zę:n'čka? | □ SSKJ

be ▶ 'be: medm. ⟨⟩ čustv., (večkrat) ponovljen *izraža zavračanje*: 'be: 'be: 'be:, 'sę: 'ni 're:s • 'be: 'be: 'be: 'be:, 'nje: ga 'nə s'rat! • {A} 'nā:šmə 'mā:čkə 'dā:jęjə 'mišə. {B} 'a:, 'be: 'be: 'be: | □ BA, BEDI, DAJ medm., PALE ne, SELE ne □ SSKJ ≠

becirk ▶ be'čę:rk -a m ⟨⟩ nš *območje, pre-del*: 's'tai:nə 'mā: u 'mə'zę:rjə 'xišə u 'tis't'mə be'čę:rkə kə 'i'van | □ ⇒ KONEC □ ∅

bečeska ▶ be'čę:'e:ska (in '-ęs:-) '-ę:s'ke z ⟨⟩ redk. *kosilnica BCS* | □ ⇒ BEČESKA □ ∅

bečela ▶ be'čę:ła '-čę:le z ⟨⟩ *Bo*, drugod redk. *čebela*: be'čę:le gr'rę:də 'vən | □ ČEBELA □ Plet. [Tominišek 1903: 10: »Lekše, „Dom in Svet“ I 153 navaja to besedo [namreč d'ęk] – P. W.] za gore-njo savinjsko dolino; beseda čebew, ki jo navaja za isto dolino, se izgovarja v našem narečju skladno z našim pravilom: b'ęčel.«]

bečelnjak ▶ be'čę'n'āk -a m ⟨⟩ *Bo*, drugod redk. *čebelnjak*: a ja 'arte be'čę'n'āk:ž zə na'rę:d'u? | □ ČEBELNJAK □ ∅

bečeska ▶ be'čę:ska (in '-čę:-) '-čę:s'ke z ⟨⟩ *kosilnica BCS*: a sę 'ti 'jəm'ə be'čę:skə? | □ BEČESKA □ ∅

bečevbut ⇒ BUČEVBUT

bedak ▶ be'dāk -a (in be-) m živ. ⟨⟩ redk. *bedak*: a 'mis'lęž, da smj be'dāk:k? • zmer. 'ka: 'jədə z 'nė:, be'dāk:g 'butas'tę! | □ ⇒ BUTELJ □ +

bedarija ▶ beda'rija -a (in be-) z ⟨rod. mn. -'ri) *neumnost |govorjenje ali ravna-nje*: u 'tā:kməle u 'kinə 'xų:đęt ja pa 're:z beda'rija • na g'va:rə 'nə 'tā:kęy beda'ri | □ ⇒ NEUMŠČINA □ +

bedati se ▶ 'be:dat se -əm se (*Bo* 'bəd-) nd. ⟨⟩ čustv., redk. b. se s kom *a prepirati se s kom*: z 'm'łā:kęrjəm se 'dę: za tį-stə 'nje 'bė:dəjə b *ruvati se s kom*: s 'p:əbəm se ja 'bėdala | □ k a ⇒ KREGATI SE; k b ⇒ TRGATI SE | □ ∅

bedeti ▶ 'bi:det (*Bo* 'bədət) | be'dįm (| in be- | >) nd. ('bi:de (in 'bi:et') -t:ie (*Bo* 'bədə (in 'bət') -t:ie); 'bi:ed'ə (*Bo* 'bəd'ə) | be'dė:ła -ə) *bedeti |biti buden*: 'tję:č sə 'žę:n's'ke ce:žə 'noč be'dė:le pər 'nā:sə 'mame, kə sə b'lę š'va:x | □ biti pokonci (⇒ BITI²) □ +

bedi ▶ 'be:de medm. ⟨⟩ čustv. *izraža zavra-čanje*: 'be:de 'nə, 'sę: 'ni 're:s • 'be:de ga 'nə 'ų:ə:męt • 'be:de 'be:de ga s'rat | □ ⇒ BE □ ∅

bedrce ⇒ BEDRČKO

bedrčko ▶ 'bi:edərčkə -a s ⟨⟩ manjš. *bedr-ce*: 'kurjęga pa 'njšm 'kup'u, kə ja 'jəm'ə 'sā:mə 'bi:drčke • a bęž 'bi:dr-čkə a bęž 'zipkə? | □ ∅

bedro ▶ 'bi:drə -a s ⟨rod. mn. -dər) *bedro, stegno*: 'mā: 'ta:k 'vų:s'kə x'łā:ča, da se mə 'kite na 'bi:drax 'vid'jə • 'kurjə 'bi:drə | □ STEGNJE □ +

beemve ▶ 'be'ę:mvę: -ja m živ. ⟨⟩ *avtomobil nemške tovarne BMW*: 'be'ę:mvę:ja sę 'mis'lę 'kupęt | □ ⇒ BEEMVE □ SSKJ 5: 1033

beemve ⇒ BEEMVE

befel ▶ be'fę:l -ła in -e (in be-) m ⟨⟩ star. *ukaz, povelje*: ja 'pa:rřu pa be'fę:l, da 'ma:rmə u'sę 'jəd_:'a:mə: | □ ⇒ KOMANDA □ ∅

beg ▶ 'be:k -ga (in 'be:-) m ⟨⟩ • *Kr* šalj., redk. *daj pa v beg pa (h mami) domov pa pod kovter pa v jok izraža posmeh otroku, ki mu gre na jok*: 'de: (zda:j) pa u 'be:k pa (x 'ma:mę) da'mə: pa pət 'kų:trę pa u 'j:ək • *v beg v beg |hitro umikanje*: p'ri:dem 'ka: b'ližə, sə 'žə zaust'a:ulele. »st'etj!« sę've:da, 'mi pa 'ka: u 'be:k! | □ +

begati ▶ 'be:gat -əm (in 'be:-) nd. ('be:ge itd.) *begati |nemirno hoditi sem in tja*: 'kək smə 'be:galę prad 'va:čə, kə se ga ja na'pjū | □ +

begonija ▶ be'gų:nejə -a (in be-; in -ni-) z ⟨rod. mn. -ni) *begonija*: 'kəg be'gų:nejə 'le:pə cvę'tiję! | □ SSKJ, SP 1962

bejžati ipd. ⇒ BEŽATI ipd.

bek ▶ 'be:k (in 'be:k) povdk. ⟨⟩ star., redk. *proč, stran |izraža odmikanje, odda-ljevanje od določeneга mesta*: 'dę: ja pa 'šų: 'be:k • 'nų:ge 'mā:s 'ta:k u'mā:zəne, da jęy bəmə 'ka: 'be:g 'da:lę • {A} »'kā: s'te 'ri:eklę? {B} ja 'žə 'be:k (*je že bilo povedano, ne bom ponavljal*). | □ ⇒ PROČ □ ∅

beka ⇒ FENKA

bekerica ▶ 'be:kerca (in -kę-) -kęrce z ⟨⟩ *budilka*: 'be:kerca me ja zbėd'įła • u'gā:s'nę 'be:kercə • naš'tė:lę 'be:kercə na 'tri ča'tart na 'šę:st | □ ∅

bekoner ▶ be'kų:nerja -nerja (in be-) m živ. ⟨⟩ *bekon |prašič*: 'kā:ke 'fa:jn be'kų:ner-ja 'mā:ję! | □ ∅ (SSKJ, SP 1962 *bekon*)

bekselj ▶ 'be:ksęl -na (in -s'ł(-)) m ⟨⟩ *zamenjava partnerja pri plesu*: 'be:ks'ł ja 'bė:ų • ud 'ja:ngə 'be:ks'łna də druj-ga • klic pri plesu 'be:ksęl! (*znamenje za zamenjavo partnerja*) | □ ∅ (Thesaurus 1982a *beksel*)

- beksljati** ▶ 'bɛ:ks'let -ɐm in [bɛks'lɑ:m (f in be- [>] a.+nd. ('bɛ:ks'lɛ -te; 'bɛ:ks'lɔ -leʒa -ə in [bɛks'lɑ:ʒa -ə]) star. *zame-njati, menjati [dati, postaviti kaj na mesto, kjer je bilo prej drugo iste vrste]*: 'bɛ:ks'let 'gumə • čustv. 'dɛ:da ja 'bɛ:ks'leʒa • ⇒ beksljati BABE ko (ta stari) Plaznik konje | ☐ ⇒ ZAMENJATI ☐ Ø (Thesaurus 1982a *bekslati*)
- bekštajger** ▶ 'bɛ:kš'ta:jger -gɛrja m (<) *Bo* nav. mn. *težji, okovani gojzar*: 'bɛ:k-š'ta:jgɛrjə sə b'lɛ 'bəl u'ba:u't'nɛ pa na 'pɛ:tɛx sə 'mɛ:lɛ ʒ'rɛ:ble, da sɛ pə 'lɛ:də 'lɛ:ɛ:kə 'xɔ:du | ☐ ⇒ BERŠTAJGER ☐ Ø
- bel** ▶ 'be:ɥ 'be:ʒa -ə (in 'bɛ:-) prid. (rod. ed. m. sp. 'bɛ:lɛgə in ['be:ɥgə (f in 'bɛ:-)) *bel* 1. [ki je take barve kot sneg ali mleko]: 'zɛt ja 'be:ɥ • s'ra:jca 'bɛ:lɛ 'fɑ:rbe 2. [ki je svetle barve]: 'be:ɥ k'rɛx • 'be:ʒa 'kɔ:ʒa (: 'mɔ:kə) • 'be:ʒə 'vɪnə • 'bɛ:lɛ (*svetlo sive*) 'ʒa:sɛ 'mɑ: • 'be:ɥ 'kɑ:mən (*na fino obdelan mlinski kamen*) • ⇒ bela CESTA • ⇒ bela HIŠA • ⇒ bela NEDELJA • ⇒ beli KEDEN • ⇒ biti bel ko kisló MLEKO • ⇒ iskati z LUČJO pri belem dnevu • ⇒ pri belem dnevu (⇒ DEN) • ⇒ to bo pa z belo KRAJDO v črn rajfnik za zapisati | ☐ +
- ▶ **belo** ▶ 'be:lə (in 'bɛ:-) prisl. (<) *belo*: 'čɪzd 'be:lə ub'lɛ:čana 'xɔ:dɛ u'kɔ:lɛ | ☐ SSKJ, SP 1962
- ▶ **bela** ▶ 'be:ʒa (in 'bɛ:-) 'bɛ:lɛ z (rod. mn. -lɛx) 1. *belka* [belkasta krava, koza]: 'nɑ:ʒa 'be:lə ja bɛ'lɛ:na 2. nš, čustv., star. *smrt* [okostnjak]: ta 'be:ʒa bɔ 'pa:ršʒa pə 'mənɛ | ☐ k 2 ⇒ SMRT ☐ SSKJ pod bel prid.
- ▶ **belo** ▶ 'be:lə (in 'bɛ:-) 'bɛ:lɛgə in ['be:ɥgə (f in 'bɛ:-) s (<) nš 1. *belo oblačilo*: 'tak ja 'čɛ:dna, kə ja 'čɪst u 'be:ɥ-mə 2. *beločnica*: u 'va:kə setɛ na 'be:ɥmə 'ʒɪlɛ 'vid'jɛ 3. *obloga* [belkasta snov na jeziku, v grlu]: z jɛ'ʒɪka snov_ə 'be:ʒə sprɑ:uʒa 4. *kar je bele barve*: 'nɛ:kɛ 'be:ɥgə se 'vidɛ • **gledati** (: pogledati) **s tem belim jezno gledati**: p'rɔ: s' tɛmə 'be:ɥmə ja g'lɛ:dɔ, kə ja 'ču, da ja 'nɑ:ʒa b'ʒa: u'd'lɪčna • čə 'mɪča s' tɛmə 'be:ɥmə pɛg'lɛ:da - 'tɛ:č pa 'ja:s 'ka: g'rɛm | ☐ SSKJ
- belajštra** ▶ bɛ'lɛ:ʒštra -a (in be-) z (<) *Kr* slabš., redk. *neumno ali nespametno govorenje, ravnanje*: 'a: sə b'lɛ: ne bɛ'lɛ:ʒštra! | ☐ ⇒ PRISMODIJA ☐ Ø (Plet. *beleštra* ≠)
- belček** ▶ 'be:ɥčɛk -čka (in 'bɛ:-) m živ. (im.

- mn. 'bɛ:učkɛ) *belogardist*: g'rɛ:ma pa g'rɛ:ma, 'a:jdɛ, sə b'lɛ 'ʒə 'bɛ:učkɛ s'pɛ:t | ☐ BELOGARDIST ☐ SSKJ, SP 1962
- belčkan** ▶ 'bɛ:ɥčkən -a -ə (in 'bɛ:-) prid. (rod. ed. m. sp. -ŋgə, daj. ed. m. sp. -n'mə) ljubk. *bel, belcen*: 'licɛ ja 'mɛ:ʒa 'be:ɥ-čkənə | ☐ SSKJ, SP 1962
- belec** ▶ 'be:ɥc -a (in 'bɛ:-) m živ. (im. mn. 'bɛ:ɥcɛ) čustv. v *belo oblečen človek*: pəg'lɛ:dɛ tɛgə 'nɑ:ʒgə 'bɛ:ɥca | [konj] ⇒ ŠIMELJ ☐ + ≠
- belež** ▶ 'bɛ:lɛʒ (in -lɛš) -lɛʒa m (<) *belež a* [z vodo mešano gašeno apno]: 'bɛ:lɛš naš'tɛ:lɛ **b** [tanka prevleka]: 'bɛ:lɛš se 'ʒušə pa 'dɥo: lɛ'ti | ☐ k a APNO ☐ +
- beležiti** ▶ bɛ'lɛ:ʒɛt -əm (tudi be- >) nd. (bɛ-'lɛ:ʒə (in bɛ'lɛ:š) -šte; bɛ'lɛ:ʒu -ʒʒa -ə) redk. *zapisovati*: a sɛ s'pɛ:d bɛ'lɛ:ʒɛš? | ☐ ⇒ PISATI ☐ +
- beležka** ▶ bɛ'lɛ:ʒka -e (tudi be-) z (<) *bele-žnica*: bɛ'lɛ:škə sm ʒ'gub'u | ☐ BELEŽNICA ☐ SSKJ (SP 1962, Plet. ≠)
- beležnica** ▶ bɛ'lɛ:ʒnɛca -e (tudi be-) z (<) redk. *beležnica* | ☐ ⇒ BELEŽKA ☐ SSKJ, SP 1962
- belfler** ⇒ BELOFLORKA
- belica** ▶ bɛ'lɪca -lice (<) *češnja belica*: bɛ'lice sə z'rɛ:lɛ | ☐ +
- belič** ▶ bɛ'lɪč -a (in be-) m (<) *Bo* 1. nš, 1es. *beljava* [svetlejši les na obodu *debla*]: 'sɑ:m čr'niʒ ga 'ja:, 'nɛʒ bɛ'lɪča 2. živ. *beličnik* [jabolko]: 'pʒaz'nik 'tud' 'mɑ: 'jɑ:pke bɛ'lɪča | ☐ k 1 ⇒ BELINA; k 2 ⇒ BELIČNIK ☐ + ≠
- beličnek** ▶ bɛ'lɪčnek -a (in be-; in -nɛ-) m živ. (im. mn. -nɛkɛ) redk. *beličnik* [jabolko] | ☐ ⇒ BELIČNIK ☐ Ø
- beličnik** ▶ bɛ'lɪčnɛk -a (in be-; in -nɪ-) m živ. (im. mn. -nɛkɛ (in -ni-)) *beličnik* [jabolko] | ☐ BELIČ, BELIČNEK ☐ SSKJ, SP 1962
- belina** ▶ bɛ'lɪna -line (in be-) z (<) nš 1. 1es. *beljava* [svetlejši les na obodu *debla*]: bɛ'lɪna ja u'ʒunɛ pɛ x'rɑ:stə, kəs'tɑ:nɛ, 'imə pa ma'čɛ:snə • bɛ'lɪna 'ma:ra 'jɛt 'vən (*beljava je treba od-straniti*) 2. *Bo* motna tekočina z manjšo vsebnostjo alkohola, ki teče pri prvem in na koncu drugega kuhanja pri žganjekuhi: čə bɛ 'gɥo: š'n'ɔ:ps 'kuxalɛ, bɛ'lɪnə p'rɔ:kɛ pɛ'ʒɛ:raje • bɛ'lɪna ja š'kɔ:dna | ☐ k 1 BELIČ; k 2 ⇒ LUTRA ☐ +
- beliti** ▶ 'bɛ:lɛt (in -lt) -ɐm nd. ('bɛ:lɛ (tudi 'bɛ:l) -lte; 'bɛ:lɔ -lʒa -ə) *beliti* 1. [z *beležem, belilom*]: 'pa:r_naz 'bɛ:lmə 'kuxnɛ pa d'nɛ:unə 2. [delati bolj belo]:

'pyo: smə pa p'ā:atnə 'bɛ:lɛ 3. *odstranjevati lubjel*: {A} 'kɑ: pa 'ɑ:te 'dɛ:ɪa? {B} p'ɪata'nice ša 'bɛ:lɛ • 'bɛ:lɛ se pa s 'šɛ:lɛrjə • ⇒ DRVNICO bodo belili | ⊞ k 1 ⇒ MALATI; k 3 LUPITI | ⊞ +

beliti ▶ 'bɛ:lɛt (in -lt) -əm nd. (⇒ BELITI') *beliti* | *dadajati jedi maščobo*: 'nɪ:krəm'pɛrja 'vɪ:ɛʒ 'bɛ:lɛt • sa'ɑ:te 'mɑ:mca s'kɔ: 'nɛʃ na 'bɛ:lɛ | ⊞ +

beljak ▶ bɛ'lɑ:k -a (in be-) m ⟨ *beljak* | *v jajcu*: bɛ'lɑ:g 'zɪxɾ 'jɛ:š, rəmɛ'n'ɑ:kɑ pa 'nɪ: | ⊞ +

beljenje ▶ 'bɛ:lɛnjɛ (*Bo* tudi -e) -e s ⟨ *nš beljenje* | *BELITI* 1: γ 'bɛ:lɛnjɛ smə se pɾš'tɛ:lɛlɛ | ⊞ SSKJ, SP 1962

belka | *kraval* ⇒ BELA; | *kobila* ⇒ ŠIMLJA

belocvet ▶ bɛ'lɑc've:t -a (in bɛ-; tudi 'bɛ:-(in 'bɛ:-); in -'vɛ:-) m ⟨ *im. mn. -'vɛ:tɛ* ⟩ bot. *ivanjščica* | ⊞ ⇒ MARJETKA | ⊞ ∅

beloflorka ▶ bɛ'lɑf'lɔ:rka -e (in bɛ-; in -'ɔ-) z ⟨ agr. *belfler* | *jabalko* | ⊞ ∅

belogardist ▶ bɛ'lɔgɑr'dɪst -a (in bɛ-; tudi 'bɛ:-; tudi 'bɛ:-) m ž. v. ⟨ *im. mn. -'dis'tɛ* ⟩ *belogardist*: 'tɔm sɛ nas pa bɛ'lɔgɑr'dɪst'tɛ ɥ zɑ'sɛ:də dɔ'bɪlɛ • pɾ 'bɛ'lɔgɑr'dɪst'tɛx ja 'bɛ:ɥ | ⊞ ⇒ BELČEK | ⊞ SSKJ, SP 1962

belorož ▶ bɛ'lɑ'rɔ:š -ža (in bɛ-; tudi 'bɛ:-; tudi 'bɛ:-) m ⟨ *Bo* bot. *ivanjščica* | ⊞ ⇒ MARJETKA | ⊞ ∅ (Barle 1936: 197 *belrož*)

belouška ▶ bɛ'lɔ'uška -e (in bɛ-) z ⟨ *belouška* | ⊞ +

benti ▶ 'bɛ:ntɪ (in -tɛ) medm. ⟨ kletv., redk. 1. *izraža jezo, nejevoljo*: 'bɛ:ntɪ, 'kɑ: 'xɔ:dɛš 'sɪ:em! 2. *izraža močno pokrepitev trditve*: 'bɛ:ntɪ, 'kɔ:k ja b'ɪə 'gɔ:p! | ⊞ k 1 ⇒ JEBEMTI; k 2 ⇒ PORKA | ⊞ ∅

bemve ▶ 'bɛ:m've:-ja (in 'bɛ:-) m ž. v. ⟨ *avtomobil nemške tovarne BMW*: z 'bɛ:m've:jə se 'vɑ:zə | ⊞ BEMVE | ⊞ ∅

bencin ▶ bɛn'cɪn -a (in be-) m ⟨ *nš* 1. *bencin*: 'tɑ:nk za bɛn'cɪn • ma'tɔ:r na bɛn'cɪn (*bencinski motor*) • 'tɔ:le bɛ b'ɪə 'tɾɛ:bɑ pa z bɛn'cɪnə s'pucɑt 2. *sa.lj. alkoholna pijača*: ja 'zə 'dɔ:ɔ'b'u tɛ 'pɑ:rɔv 'dɔ:zə bɛn'cɪnɑ | ⊞ k 2 ⇒ ALKOHOL | ⊞ SSKJ, SP 1962

benciner ▶ bɛn'cɪnɛr -nɛrja (in be-) m ž. v. ⟨ 1. *avtomobil z motorjem na bencinski pogon*: a ja 'tɔ:j 'gɔ:lɔf bɛn'cɪnɛr? • bɛn'cɪnɛrja 'mɑ:, 'nɪ: 'dɪz'ɪnɑ 2. *betonski mešalec z motorjem na bencinski pogon*: ɛ'lɛ:ktɾkɑ ga 'ni 'mɔ:ɔ:gɪɑ ɥ'bɛt, ʃɛ sɛ 'mɛ:lɛ pa bɛn'cɪnɛrja | ⊞ ∅

bencinski ▶ bɛn'cɪn's'kɛ -'cɪnska -ə pr. id. ⟨ *rod. ed. m. sp. -'cɪn's'kɛga* ⟩ *bencinski*: bɛn'cɪn's'kɛ mɔ'tɔ:r (: 'tɑ:nk) • ⇒ ben-

cinska PUMPA | ⊞ SSKJ, SP 1962

beneficiran ⇒ BENIFICIRAN

beneficiran ▶ bɛnɛfɛ'cɛ:rən -a -ə (in -ni-; in -fi-) pr. id. ⟨ *rod. ed. m. sp. -'ɪgɑ, daj. ed. m. sp. -n'mə* ⟩ *beneficiran*: bɛnɛfɛ'cɛ:rənə 'dɔ:ɔ:bə 'mɑ:m | ⊞ BONIFICIRAN | ⊞ SSKJ pod *beneficirati*

benti ▶ 'bɛ:ntɪ (in -tɛ) medm. ⟨ kletv., redk. 1. *izraža jezo, nejevoljo*: 'bɛ:ntɛ, 'z'gɪn! • 'bɛ:ntɛ, 'ɑ: ga ja pɛs'rɑ:ɥ! 2. *izraža močno pokrepitev trditve*: 'bɛ:ntɪ, 'ɑ: sm 'bɛ:ɥ 'jɛzən! | ⊞ k 1 ⇒ JEBEMTI; k 2 ⇒ PORKA | ⊞ ∅

benve ⇒ BEMVE

berač ipd. ⇒ PETLER ipd. [Tominšek 1903: 13: tož. ed. »lej ga bɛ'rɑ:ʃɑ; 16: tož. mn. »berɑ:ʃɛ«]

beračiti ⇒ PETLJATI

berfelj ▶ 'bɪ:ɛrfɛl -na m ⟨ *kocka sladkorja*: t'ri 'bɪ:ɛrfɛlne sɛ 'dɑ:m u kɛ'fɪjɑ | ⊞ BERFELJCUKUR | ⊞ ∅ (DLS *birfel*)

berfeljcuker ▶ 'bɪ:ɛrfɛl'cukɛr -kra m ⟨ *a nš sladkor v kockah*: nɛ 'pɑ:kɪc 'bɪ:ɛrfɛl'cukrɑ pɾ'nɪ:ɛsɛ b redk. *kocka sladkorja*: 'tɔle 'mɑ:z 'd'vɑ: 'bɪ:ɛrfɛl'cukrɑ | ⊞ k b ⇒ BERFELJ | ⊞ ∅

bergla ▶ 'bɛ:rgɪɑ (tudi -le) -le z ⟨ *rod. mn. -gɔl* ⟩ *bergla*: u 'bɛ:rgɪɛx ja 'xɔ:ɔ'd'ɥ'kɔ:lɛ • a z 'bɛ:rgɪɛm 'xɔ:dɛš? | ⊞ +

berič ▶ bɛ'ri:ʃ -a m ž. v. ⟨ *nekaj kdor bere javne razglase*: 'ɔ:mɛr ja 'bɛ:ɥ bɛ'ri:ʃ (| = za bɛ'ri:ʃɑ), ja ɥ'sɑ:kə nɛ'dɛ:lɛ pɛd 'lɪpɛ pɾ 's'mɑ:ɾkɛ 'cɛ:rkvɛ ug'ɪɑ:sɛ b'rɑ:ɥ | ⊞ Plet. ≠

berilo ▶ bɛ'rɪ:ɪə -a (in bɛ-) s ⟨ *mn. bɛ'rɪle* (in be-) ⟩ *berilo* 1. | *učbenik* | 2. ver. *odlomek iz Svetega pisma*: g'dɔ: ja pa 'dɔ:ɔ:nz bɛ'rɪ:ɪə b'rɑ:ɥ? | ⊞ k 1 ⇒ ČITANKA | ⊞ +

berk ▶ 'bɪ:ɛrk -a m ⟨ *Kr* zastar. *prsi* | *prsnɑ votlɪnɑ* (z *organi*): u 'bɪ:ɛrk 'nɪsɪj 'vɪ:ɛ:ʃ z'd'rɑ:ɥ | ⊞ ⇒ PRSI | ⊞ ∅

bernardinec ▶ bɛrnɑr'dɪnɛ -a (in bɛ-) m ž. v. ⟨ *im. mn. -'dɪn'ɛ* ⟩ *bernardinec* | *pes*: 'jɛr'nɛ:ʃkɛ ja 'jɛm'ɔ bɛrnɑr'dɪnɛɑ | ⊞ +

bernja ▶ 'bɪ:ɛrne -e z ⟨ *Kr* *nš, redk. bera* | *kar je nabrano*: ʃɛ g'rɛ:š u bɾɔ'nɪcɛ, u 'tɛ:brɛ 'ni 'tɑ:kɛ 'dɔ:ɔ:brɑ 'bɪ:ɛrne | ⊞ +

berštajger ▶ 'bɛ:rš'tɑ:jgɛr -gɛrja (in 'bɛ:-; tudi ber-) m ⟨ *nav. mn. težji, okovani gojzar*: u 'bɛ:rš'tɑ:jgɛrjɑx stɑ nɑ 'sɔ:n-cə lɛ'zɑ:ɪɑ • z bɛrš'tɑ:jgɛrjɛm ja ɥ 'šɑ:jbɛ pɾ'lɪ:ɛ'tɔ | ⊞ BEKŠTAJGER | ⊞ ∅

beseda ▶ bɛ'sɛ:dɑ (in -'sɛ:-) -sɛ:dɛ (tudi be-) z ⟨ *beseda* 1. a | *jezikovna enota*:

s'tá:ra be'se:de ga za'níməjə **b** [označe-ni pojem]: 'n̩je: 'tá:kəy 'gairdɛy be'se:rd 'gva:rət • ja 'rè:ku - »ca:rkne!« a ja 'tɔ: káka be'se:da (ali se tako govori)?

2. nš *vloga pri odločanju*: nə'b̩je:ne be'se:de 'nema pɾ 'xišə, 'kò:kɾ da 'de:ɫa 'ž̩xəɾ • čustv., nov. **časna beseda zagotovo, da je rečeno res, obljuba, da bo objubljeno storjeno**: 'čá:sna be'se:da, 'ta:k ja b'ɫə (☐ ⇒ časna REČ) • **preglepa beseda lepo mesto najde s prijazno besedo se marsikaj doseže**: 'le:pa be'se:da 'le:pə 'm̩:stə 'na:jdə | ☐ + [Tominešek 1903: 18: »Končnico -í ima edino genitiv „besedi“ in še te ne vedno.«; 21: or. mn. »besédь«]

beš ▶ 'be:š -a m (☐) **Ko perilo**: 'ná:šmə sɾ u 'r̩je:st 'be:š 'n̩je:s̩la | ☐ ⇒ COTA ☐ Ø

beštek ▶ beš'te:k -a (in -'tɛ:-) m (im. mn. -'tɛ:kə) **jedilni pribor**: za pə'rɔ:čnə dər'ɫə ja də'b̩ɫa beš'te:k | ☐ ESBEŠTEK ☐ Ø (Planina 1978 #: Thesaurus 1992 *peštek* pod *escajg*)

beštija ▶ 'b̩je:štja -a z (rod. mn. -ti) slabš. *surov, zloben človek*: kə se ga na'p̩ja, ja p'r̩á:va 'b̩je:štja • zmer. 'ɔ:, 'ti 'b̩je:štja pɾk'l̩:ta! • čustv., redk. **ko beštija zelo**: 'tò:na ja 'b̩e:ɥ 'čudɾ 'kəkər 'b̩je:štja • ja 'duɔ:bra ta f'r̩izɛka 'kə 'b̩je:štja (☐ ⇒ ZELO) | ☐ ZVERINA ☐ SSKJ, SP 1962 (Plet. *beštja*)

betati se ▶ 'be:ta:t se -əm se (in 'be:-) nd. ('be:tə itd.) **Bo** star., redk. b. se s kom *prerekati se s kom, pričkati se s kom*: za 'jərbšnɛ sə se 'be:taɫə • 'ja:z g'r̩è:m - 'ká: se m 'be:taɫa s' tɛ'bo:j! ? | ☐ ⇒ KREGATI SE ☐ Ø

betev ⇒ BETVA

betica ipd. ⇒ BUTICA ipd.

beton ▶ be'tɔ:n -a (in be-), **Do** be'tò:n -a (in be-) m (☐) nš **a beton** [gradbeni material]: be'tɔ:n smə u'ɫ̩vaɫə (*betonirali smo*) • be'tɔ:n 'de: zə 'ka: pɾp̩ɫ̩:ja • me'sa:ɥz_()a be'tɔ:n (*betonski mešalec*) b redk. [kar je iz betona]: 'n̩je: na be tɔ:n 'se:dat, 'vɔ:ka na də'b̩iš • na be'tɔ:nə ja 'p̩á:d̩la • u be'tɔ:n ja z g'ɫa:vɛ t'r̩e:šu • 'zɛz_() be'tɔ:na (*betonski zid*) | ☐ k b ⇒ CEMENT ☐ SSKJ, SP 1962

betoniranje ▶ be'tɔ:n̩:re:nɛ (Bo tudi -e) -e (in be-) s (☐) nš *betoniranje*: be'tɔ:n̩:re:nɛ me ša 'čá:ka | ☐ SSKJ, SP 1962

betonirati ▶ be'tɔ:n̩:rat -əm (in be-; tudi -tə-) nd. (☐) *betonirati*: up 's̩ie:d'mɛx ve'č̩e:r smə za'č̩e:ɫə u'ɫ̩vat | ☐ SSKJ, SP 1962

betonski ▶ be'tɔ:ns'kɛ -ska -ə prid. (in be-) (rod. ed. m. sp. -s'kɛga) *betonski*: be'tɔ:ns'kɛ me'sa:ɥc (: 'zɛt) | ☐ SSKJ, SP 1962

betumen ▶ be'tumən -a (in be-; in -me-) m (in be-) (☐) nš *bitumen*: tiz'z_()'ɛt ja t're:ba ša z be'tumənə na'm̩á:zat | ☐ Ø (SSKJ, SP 1962 *bitumen*)

betva ▶ 'b̩je:tva tudi 'b̩je:tu -tve z (☐) *betev* [zelo majhna količina]: bəmə 'zə pəs'tilɛ tə 'b̩je:tve 'z̩e:mle | ☐ ⇒ MALENKOST ☐ +

bev [ne reči ne bev ne mev] ⇒ BU

bezati ▶ 'bəzat -əm nd. (☐) **1.** b. v kaj *bezati v kaj, drezati v kaj*: s š̩i'r̩á:k̩nə ja 'bəzɔ u 'va:gən' **2.** b. (v) *koga/kaj bezati (v) koga/kaj nadlegovati, dražiti z drezanjem*: 'n̩je:xɛ me 'nə 'bəzat • 'ta:g 'dɔ:gə ja 'bəzɔ (ta u) 'pəsa, da ga ja ug'r̩iz'n'u | ☐ ŽOKATI ☐ +

bezec ▶ be'ze:c -a (in be-; in be'ze:-) m (im. mn. be'ze:cɛ) obl. *paspula, predvsem pri žepih*: d'va:jən be'ze:c | ☐ Ø

bezecati ▶ be'ze:cat -əm (in be-; in be'ze:-) d.+nd. (be'ze:cɛ itd.) obl. *všiti, všivati* *paspulo, predvsem pri žepih* | ☐ Ø

bezeg ▶ 'b̩je:zək -zga (in 'bəz-) m (☐) nš *bezeg* **1.** [grm]: 'b̩je:zək pɾ 'čɛp'l̩á:kə 'rá:s'te **2.** a [cvetje tega grma]: 'pò:xən 'b̩je:zək 'm̩á: 'ta:k 'rá:da - z məš̩icəm 'nətər • **b** [jagode tega grma]: 'čá:j z 'bəzga (*bezgov čaj*) na'r̩e:dɛ • **biti v bezgu nabirati bezgovo cvetje, bezgove jagode**: u 'bəzga smə b'ɫə (☐ biti v bezgu (BEZGO)) • **iti v bezgu iti nabirat bezgovo cvetje, bezgove jagode**: u 'b̩je:zək ja 'šɔ: (☐ iti v BEZGO) | ☐ BEZGO ☐ +

bezga ▶ 'bəzga -e z (☐) nš *dirjanje, hitenje, tekanje*: 'ká:ka 'bəzga ja 'duɔ:ns! • 'ká: ja 'de: 'tɔ: za na 'bəzga!? • u'sə ja b'ɫə z'm̩e:šənə, pa ša 'ja:s_()əm_()'é:ɫa t̩istə 'bəzga zarad 'gum | ☐ ⇒ LETANJE ☐ Plet. #

bezganje ▶ 'bəzganɛ (Bo tudi -e) -e s (☐) nš *dirjanje, hitenje, tekanje*: 'ce:ɫə 'pɔ:d'nɛ ja b'ɫə 'tá:kə 'bəzganɛ, da se 'bɔ:x us'milɛ | ☐ ⇒ LETANJE ☐ Ø

bezgati ▶ 'bəzgat -əm nd. (☐) *dirjati, hite-ti, tekati*: 'pus'tɛ ɥt 'xiša də 'xiša 'bəzgaɛ • 'ka: na'p̩r̩e: 'bəzgam 's̩ie:m pa 'ta:j | ☐ ⇒ LETATI ☐ SSKJ (*bézgati*), Plet.

bezgavka ▶ bez'ga:ɥka -e (tudi be-) z (☐) mn. *bezgavka*: bez'ga:ɥke səm_()'é:ɫa u'n̩e:te | ☐ +

bezgo ▶ 'bəzga -a s (☐) nš, star. *bezeg* **1.** [grm]: 'ká:kə 'fa:jn 'bəzga ja 'təm! **2.** a

|*cvetje tega grma*: 'pó:xəné 'bəzɡə **b** |*jagode tega grma*: 'ča:j z 'bəzɡa (*bezgov čaj*) • **biti v bezgu nabirati bezgovo cvetje, bezgove jagode**: u 'bəzɡə ja b'la: (☐ ⇒ *biti v bezgu* (⇒ BEZEG) • **iti v bezgo iti nabirat bezgovo cvetje, bezgove jagode**: u 'bəzɡə smə š'lə (☐ ⇒ *iti v BEZEG*) | ☐ ⇒ BEZEG ☐ (Plet. *bezga*)

bezgov ▶ 'bi:zɡɔ [-va -ə (| **Bo** tudi -gav-) in 'bəzɡɔ [-va -ə (| **Bo** tudi -gav-) prid. (rod. ed. m. sp. -gɔɡa) *bezgov*: 'bi:zɡɔvə c'vət'jə - z 'bəzɡɔmə 'pə:rjə (*iz bezgovim listjem*) se 'tud' 'dā: 'ča:j na'rjə:s't' | ☐ +

bezgovec ▶ 'bi:zɡɔc -a (in 'bəz-) m (☐) nš *bezgovec* 1. |*bezgov grm*: 'kʷo:za 'mā: 'bi:zɡɔc 'rā:da 2. **a** |*sok iz bezga*: 'bəzɡɔc mę na'rè:də **b** |*bezgov čaj*: 'bəzɡɔca mę s'kuxə | ☐ +

bezljati ⇒ BIZLJATI

bezniti ▶ 'bəzɲ't' (in -z'ɲ'(-) [>) -z'nem a. (<'bəz'nę (in ['bəzɲ) 'bəzɲ'te; 'bəz'n'u 'bəzɲa -ə) b. (v) *koga/kaj drezniti (v) koga/kaj |podražiti z drezanjem*: 'ka: 'ta:g, b'raiz 'və:ze ja (u) 'pəsa 'bəz'n'u | ☐ žokniti ☐ ☐

bež ▶ 'bɛ:š -- -- prid. (☐) nov. *bež |umazano bel*: 'bɛ:ž 'bā:rvə - 'bɛ:ž 'b'luzə (= 'b'luzə 'bɛ:š 'fā:rbe) • 'ɲjə:, 'tjista 'b'luzə ja 'bɛ:š, 'ɲjə: r'jā:va | ☐ SSKJ pod *beige*

bežati ▶ 'bɛ:jzat (tudi 'bɛ:žat) [bɛ'žim (| in be- [>) nd. (<'bɛ:jžə (in 'bɛ:jš) -šte in 'bijžə (in 'bijš) -šte tudi 'bižə (in 'biš) -šte in 'bɛ:žə (in 'bɛ:š) -šte; 'bɛ:jžɔ -žala -ə in [bɛ'žə:la -ə tudi 'bɛ:žɔ -žala -ə) 1. *bežati |hitro se umikati iz strahu, pred nevarnostjo*: 'a: smə 'bɛ:jžalə vən s 'čərkvə! • 'pʷo: sə pa 'unę 'pò:bɛ 'ka:r 'xjɪɾ pə'pʷo:kələ pa 'bɛ:žalə 2. d.+nd., čustv. **a** v vprašalnem naklonu *iti, odhajati*: 'a: 'de: bəš pa 'ka:r bɛ'žə:la? 'sɛ: sɛ šale 'pa:ršla! • a žə bɛ'žiš? **b** v velicnem naklonu *oditi, iti*: 'bɛ:jžə 'xjɪɾ u 'xišə! 3. čustv. *hitro se časovno odmikati*: 'kək 'ca:jd bɛ'ži! • ⇒ *bežati ko ZAJEC* • čustv. **beži ga (no) srat** *izraža začudenje, zavrnitev*: 'bɛ:jž ga s'rat - pa 'tā:ka 'vélka 'ba:jta! | ☐ k 1 CVELFATI jo, CVIRNATI jo ☐ +

beži ▶ 'bɛ:jžə (in 'bɛ:jš; v zvezi *beži no* 'bɛ:jžə (in 'bɛ:jž) 'nə) 'bɛ:jšte, tudi 'bɛ:žə (in 'bɛ:š; v zvezi *beži no* 'bɛ:žə (in 'bɛ:ž) 'nə) 'bɛ:šte medm. (☐) *izraža začudenje, zavrnitev*: 'a 'z'dema ja b'la:?' 'bɛ:jž 'nə! • 'bɛ:žə, 'bɛ:žə, 'ɲjə: 'tā:ga p'rā:vɛt! • kə sma 'sā:ma, ja ša 'ka:r, kə nas ja pa

'vje:č, se 'vəča pa 'kā:zat a 'kā:, pa 'ta:kle k'rɔ:lɛ - 'bɛ:jž, 'bɛ:jš | ☐ ⇒ BODI | ☐ SSKJ

bi ⇒ BITI²

biba ▶ 'bija 'bibe z (☐) otr. *biba*: 'bija 'lɛ:ze - 'buc' 'buc' 'buc' | ☐ *Majhnemu otroku se govorec s kazalcem in sredincem »sprehaja« od trebuha proti vratu, pri tem pa govori najprej počasi*: 'bija 'lɛ:ze, 'bija 'lɛ:ze in nato *hitro*: 'buc' 'buc' 'buc' ('buc'). | ☐ +

bibip ▶ 'bi'bip medm. (☐) otr. *posnema glas hupe*: 'a:ʷtɔ 'de:la 'bi'bip | ☐ ⇒ PIBIP | ☐ ☐

bible ▶ 'bible 'bibəl z mn. (☐) čustv., star., redk. *debela knjiga*: 'kā: sə 'dɛ: 'tɔ: za ne 'bible? | ☐ ☐

bic [Plet.: »1. *bic*, m. der Widder [...]] *bic, bic!* tako kličejo ovce (C.), ali dražijo ovna, da buta, *Savinska dol.* <☐

bicelj ⇒ FICELJ

bicikel ⇒ PECIKELJ

bič¹ ▶ 'bič -a m (☐) nš *biček, bičje*: 'dʷo:le 'bič 'rā:s'te pa 'tā:kə | ☐ SSKJ, Plet.

bič² ▶ 'bič -a m (☐) nov. *bič |palica z jermenom*: z 'bičə ga 'tjɛ:pe | ☐ ⇒ GAJŽLA | ☐ + [Tominšek 1903: 17: or. mn. »bíčь<☐

bičati ⇒ GAJŽLATI

bičev ▶ 'biču medm. (☐) **Bo** *izraža izzivanje ovna, da buta*: kašt'runə sɛ 'rè:ku - 'biču 'biču 'biču'bət | ⇒ BIČEVBUT, BUČEV | ☐ ☐ (⇒ BIC)

bičevbut ▶ 'biču'bət medm. (☐) **Bo** *izraža izzivanje ovna, da buta*: kašt'runə sɛ 'rè:ku - 'biču 'biču 'biču'bət - 'pʷo: se ja pa prox 'tjɛ:b' zal'jɛ:t'ɔ | ⇒ BIČEV, BUČEVBUT | ☐ ☐

bičevnik ⇒ GAVŽNEK

bide ▶ bɛ'dɛ: -ja (tudi bi-) m (☐) nov. *bide* | ☐ SSKJ, SP 1962

bife ▶ bɛ'fɛ: -ja (tudi bi-) m (☐) nov. 1. *bife* 2. *predal v pohištvu v dnevni sobi predvsem za shranjevanje pijače*: čəka'la:da ja u bi'fɛ:jə | ☐ SSKJ, SP 1962

bik ▶ 'bɛk (nov. 'bik) 'bika m živ. (im. mn. 'bikɛ) 1. *bik |odrasel samec goveda*: p'rɛ: ja 'jəm'ɔ k'rā:ve, 'dɛ: 'mā: pa 'bike - sa:j. g'da:j pa 'kɛ: u'mɛ:t'nɛ 'bɛk (*živi-nozdravnik, osemenjevalec*) 'p'ride? 2. **a** poud. *zelo močen in orjaški moški*: 'tā:g 'bɛg bɔ pa 'mənda 'jā: ʷz'dign'u 'a:ʷtɔ! **b** slabš. *omejen, neuemen moški*: tis't'mə 'bikə se pa 're:s na 'dā: 'nɛž dəpə'vɛ:dat • 'na:š 'f'rənc p'rā:vɛ, da ga bɔ 'ka:p - pa g'da:j ja ša 'kɛ: 'bika 'ka:p! 3. **a** *nežgan kamen v apnu*: 'tət' 'kā:mən

ja pa 'ce:y_:'s'ta:y, ja pa 'bək b kos *jalovine v premogu*: 'le:c ja b'ʎə pa z'ʎə 'mā:ʎə 'bika u 'kò:lmə • 'bika pa 'ta:ʎle na 'kəb z'mjē:čə • (za) d've: 'ša:j-tʃgə ja b'ʎə 'bika • poud. **biti močen ko bik biti zelo močen** [sposoben opravljati naporno fizično delo]: ja 'mʎo:čən kə 'bək (☐ biti močen ko BIVOL (= VOL = star POČEN) • čustv. **dobro** (= orgni ipd.) **zagrabit** **bika za roge odločno se lotiti težkega, zahtevnega dela**: pʃ 'd'ra:gotə sə pa 'dʎo:brə 'bika za 'rʎo:ge zag'rā:blə • slabš., redk. **gledati ko bik v nova vrata zelo neumno ali začudeno gledati**: smə ga g'lē:dalə kə 'bək u 'nʎo:ve u'rā:te (☐ ⇒ gledati ko TELE v nova vrata) • slabš. **gledati ipd. ko zaboden** (= zaklan ipd.) **bik zelo neumno ali začudeno gledati**: me ja g'lē:də 'kə za'bʎo:den 'bək (☐ ⇒ gledati ko TELE v nova vrata) • poud. **premlatiti** (: mlatiti : (pre)garbati : nabiti ipd.) koga **ko (črne) bika zelo pretepesti koga**: pram'ʎāt'lə sə ga 'kə 'bika • te m pra'butə kə 'ča:rnəga 'bika (☐ premlatiti koga ko [(staro) coto [= črno živino) | ☐ k 2 BIVOL ☐ + [Tominšek 1903: 12: im. ed. »bək«; 12: rod. ed. »bika«; 16: mest. mn. »bikbħ«; 17: or. mn. »bikb«, »nezaslišano bi bilo: gospodarm, bikm«; - k 3a Lekše 1890: 122: »Bek«. Silno nerazločen je glas v, kateri se grafično ne dá spraviti na papir. Najprej izgovori *bv* in dodaj *k*. Naglas je na *bv*. Staroslovenščina je poznala to besedo, (kakor piše Miklosich): „bükü: asl. bək calx. Zweimal nachgewiesen: in den lebendigen sprachen unbekannt“). [V opombi: ¹⁾ Etymologisches Wörterbuch der slavischen Sprachen von Franz Miklosich. Wien 1886, str. 25.] Da je po knjigah rečena beseda „unbekannt“, priznava, mislim, slednji Slovenec. Vendar bi se obotavljajal reči kaj takega za nepismeni jezik, za narodovo govorico. Zakaj po Zadretju, po gornji Savinski Dolini živi še ta beseda in se glasi *bvk*, in – nepričakovan roditeljik: *bika*. Pomeni pa nesežgan kamen v apnenici, kadar „se je sežgala.“ Kadar apno žgó, ostane mej sežganim kamenjem, boljše rečeno apnom, nekaj kamenja, katero je na pol sežgano ali pa čisto nič. In takšen kamen imenuje Savinčan in zadrečan *bvk*, *bika*, (skoro s čistim različnim *i* v roditelniku). Naj si na

las ne odgovarja staroslov. „bək“ calx – vendar približno. Kolikor je meni znano, nimamo za to izraza v pismenem jeziku. Ne-bi-li kazalo sprejeti ga?« – Plet.: »1. bik, bika, m. [...] 5) nesežgan kamen med apnom, *Gornja Savinska dol.-DSv*. [...]«

bikast ▶ 'bikast -a -ə prid. (rod. ed. m. sp. -s'təga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'təmə in -s't'mə) slabš. *zelo velik, nepriróčen*: a 'mā:te 'sā:mə 'tətete 'bikas'te š'kār-ja? | ☐ ⇒ OBALTEN ☐ + ≠

bikec ▶ 'bikəc -kca m živ. (im. mn. 'bikcə) *bikec* [mlad *bik*]: 'bikca sə zak'ʎa:lə | ☐ +

bikov ▶ 'bikə -va -ə ([*Bo* tudi -kav-) prid. (rod. ed. m. sp. -kəga) *bikov*: 'bikəve 'ja:j-ce (kot jed pripravljena *bikova* moda) smə 'jəd'lə | ☐ SSKJ, SP 1962

bikovec ▶ 'bikəc -a m živ. (⟨) *bikovka* [korobač]: 'bikəc ja s pəšə'šie:ne 'bikəve 'žile na'rət, s 'tis'te, kə g'rē: də 'ja:jc • ja 'čudn, da bə ga z 'bikəcə 'tə:pu | ☐ 0

bikovka ⇒ BIKOVEC

bikovski ▶ 'bikə's'kə -ska -ə prid. (rod. ed. m. sp. -s'kəga) poud. *zelo velik, močen*: 'bikə's'kə 'dē:da 'ja: • sm 'šo: γ 'dò:xtərjə, sm pa 'tā:kə 'bikəskə ə'nə:kcijə 'dʎo:b'u | ☐ +

biksati ▶ 'biksat -əm nd. (⟨bikšə itd.) *loščiti* [dajati lesk z mazanjem in drgnjenjem]: 'pʎot 'marəm u'sā:kə sə'bò:tə 'biksat • s pəl'əture na'mā:žāš 'le:s pa 'bikšəš • pʃ'njē:s'() šta'cune 'tjz_()a t'le 'biksat (*loščilo za tla*) • čustv. **biksati ga počenjati neumnosti, lahkomišelnosti**: te 'dē:da ga pa 're:z 'biksa (☐ ⇒ LOMITI ga) • čustv. **biksati ga komu s počenjanjem neumnosti, lahkomišelnosti povzročati komu težave, skrb**: 'pò:p jəm ga pa 'biksa • 'ba:ba mə ga 'biksa (☐ ⇒ LOMITI ga komu) | ☐ ⇒ GLONCATI ☐ SSKJ, SP 1962

bikser ▶ 'bikser -sərja m živ. (⟨) čustv. *kdor počenja neumnosti, lahkomišelnosti*: 'ká:g 'bikser ja 'bè:y tist' 'pò:p! | ☐ 0

bikserica ▶ 'bikserca (in -sə-) -sərce ž (⟨) čustv. *ženska, ki počenja neumnosti, lahkomišelnosti*: "ā:nəka ja šale 'bikserca! | ☐ 0

bil ipd. ⇒ BITI²

bildik ▶ 'bildək -- -- povdk. (⟨) *Kr* star., redk. *pripravlj*: a sə 'bildək jət? • na 've:m, čə bə 'bè:y "tò:na 'bildək 'tò: 'kupət • nə'mā:žə se ja zajə'bā:və, 'bā:bəca ja b'ʎa: pa 'kar 'bildək | ☐

⇒ PRIŠTELJAN □ ∅

bilebale ▶ 'bile'bá:le -'bá:l̩ z̩ mn. (v rabi predvsem im. in tož.) slabš. *nesmiselno govornjenje*: 'ká: s̩ə pa 't̩ə z'd̩e: za ne 'bile'bá:le? • 'župn̩ek 'má: pra'd̩o:g̩ə tis't̩e 's̩u:o:ja 'bile'bá:le • m̩əz̩ér:s'k̩ə 'pus't̩ə s̩ə s'p̩ét 'm̩e:l̩ə tis't̩e s'tá:ra 'bile'bá:le • 'na:m̩ p̩əs'luš̩ə te 'bile'bá:le • te 'má:l̩ə ja 'r̩è:k̩u, da se z 'má:m̩ə 'bile'bá:le z̩g̩ə'vá:r̩j̩əma | □ V primeru 'na:m̩ p̩əs'luš̩ə te 'bile'bá:le je govorec uporabil tožilnik, da se je izognil neobičajnemu rodilniku. □ ∅

biljard ▶ be'l'jár̩t -da (in bi-) m̩ ⟨ ⟩ *biljard* 1. n̩š [ígral: a gr̩è:ž bil'jár̩t š'p̩ilet? • 'm̩i:za za be'l'jár̩t 2. [m̩i:za]: u 'm̩e:n̩z̩ə s̩ə pa be'l'jár̩:rd_()ə'b̩il̩ə • sleng., šalj. iti se biljard na dve kugli imeti spolne odnose: a sta se š'já: 'k̩e: be'l'jár̩t na d̩v̩e: 'kugl̩ə? | □ SSKJ, SP 1962

bilo ▶ 'b̩i:l̩ə ⟨ ⟩ • ⇒ bilo KAK • ⇒ bilo KAM • ⇒ bilo KDO | □ SSKJ

bim ▶ 'b̩im̩ medm. ⟨ ⟩ otr. *bim* [posnema visoki glas zvonaj]: 'b̩im̩ 'ba:m̩ 'b̩o:m̩ z̩v̩ə'n̩i:je z'va:n̩ə̩ y "n̩á:z̩er̩jax • a z̩v̩ə'n̩i 'b̩im̩ 'ba:m̩, 'b̩im̩ 'ba:m̩? | □ SSKJ

bimbo ▶ 'b̩im̩b̩ə -ta m̩ živ. ⟨ ⟩ čustv., nov. *nekoliko omejen, neroden moški, predvsem mlajši*: 'k̩é: ja 'k̩e: d̩ə'b̩i:l̩a t̩iz'd̩'ga 'b̩im̩b̩ə? | □ SSKJ, SP 1962

bincati ▶ 'b̩in̩c̩at -ə̩m̩ ná. ⟨ ⟩ otr. *brcati* [svati, udarjati z nogol]: 'n̩i:ex̩ə 'n̩ə 'b̩in̩c̩at 2. redk. *bingljati z nogami*: na s't̩u:o:ž̩ə s̩ə'd̩i pa 'bin̩ca | □ k 1 ⇒ BRCATI; k 2 ⇒ BINGATI □ +

bincikati ▶ 'bin̩'č̩ek̩at -ə̩m̩ ná. ⟨ ⟩ otr. *brcati* [svati, udarjati z nogol]: a s̩ə ga 'vid'ə, 'k̩ək̩ 'č̩é:d̩n̩ə 'bin̩'č̩ek̩a? | □ ⇒ BRCATI □ ∅

binčkati ▶ 'bin̩'č̩kat -ə̩m̩ ná. ⟨ ⟩ otr. *brcati* [svati, udarjati z nogol]: 'm̩ən' se ja ž̩ə s̩ə'n̩á:ž̩ə, 'k̩ək̩ ja 'va:tr̩ag 'bin̩'č̩kaž̩ə | □ ⇒ BRCATI □ ∅

binga ▶ 'b̩iŋga 'binge z̩ ⟨ ⟩ 1. n̩š *kuhana kisla repa*: 'd̩u:o:ns̩ m̩ə pa 'b̩iŋg̩ə 'j̩əd'l̩ə 2. otr., redk. *moški spolni ud*: 'n̩i: 'ká:z̩ad 'binge | □ ⇒ LULEK □ Plet. ≠

bingati ▶ 'b̩iŋgat -ə̩m̩ ná. ⟨ ⟩ otr. *bingljati* [viseti in se zibatil]: a 'mis'l̩əž̩, da b̩ə 'ma:gl̩ə t'r̩a:k̩ə z̩ radi'jár̩:t̩or̩ja 'b̩iŋgat? • 'n̩i:ex̩ə z̩ 'nu:o:g̩ə̩m̩ 'b̩iŋgat | □ BINCATI, BINGLJATI □ Plet.

bingelj ▶ 'b̩iŋəl -na m̩ živ. ⟨ ⟩ otr. *moški spolni ud*: 'b̩iŋəl̩na t̩ə b̩d̩ə 'd̩r̩e:z̩al̩ə, č̩ə ga uš̩ 'ká:z̩ə | □ ⇒ LULEK □ + ≠

bingeljč ▶ 'b̩iŋəlč -a m̩ živ. ⟨ ⟩ otr. *moški spolni ud*: 'b̩iŋəl̩ca sk'r̩i | □ ⇒ LULEK

□ SSKJ, SP 1962 ≠

bingeljček ▶ 'b̩iŋəl̩č̩ek̩ -č̩ka m̩ živ. ⟨ ⟩ otr. *moški spolni ud*: 'k̩é: 'má:š̩ pa 'b̩iŋəl̩č̩ka? | □ ⇒ LULEK □ ∅

bingljati ▶ 'b̩eŋgl̩et [b̩eŋg'l̩á:m̩ (f̩ in bi- [>) ná. ⟨ ⟩ ('b̩eŋgl̩ə -te; 'b̩eŋgl̩ə [b̩eŋg'l̩á:ž̩a -ə) *bingljati* [viseti in se zibatil]: 'k̩ək̩ t̩ə 'č̩u:o:f̩ p̩r̩ 'ká:p̩ə 'fa:j̩n b̩eŋg'l̩á: | □ ⇒ BINGATI □ +

binkošten ▶ 'b̩iŋk̩ošt̩n̩ -tna -ə̩ prid. ⟨ rod. ed. m. sp. -t'nega) narašč. *binkošten*: 'b̩iŋk̩ošt̩na n̩ə'd̩é:l̩ə | □ FINŠTEN □ +

binkošti ▶ 'b̩iŋk̩ošt̩t̩ə -ə̩ z̩ mn. ⟨ ⟩ narašč. *binkošti*: d̩r̩ug̩ə n̩ə'd̩é:l̩ə s̩ə 'b̩iŋk̩ošt̩t̩ə | □ ⇒ FINŠTI □ +

biologija ▶ be'j̩o:l̩ə'g̩i:ja -a (in bi-) z̩ ⟨ ⟩ n̩š *biologija* | □ SSKJ, SP 1962

birčaft ▶ 'b̩ér̩č̩aft̩ -ə̩ z̩ ⟨ ⟩ *posestvo, kmetija*: na 'u'r̩á:ns'k̩ə̩m̩ b̩ə s̩ə 'l̩i:ex̩k̩ə 'ce:ž̩ə 'b̩ér̩č̩aft̩ 'kupl̩ə za tis't̩ə g'n̩á:r̩ | □ ∅ (Planina 1978 *birtšatf*)

birčaften ▶ 'b̩ér̩č̩aft̩n̩ -tna -ə̩ prid. ⟨ rod. ed. m. sp. -t'nega) *gospodaren* [ki zna dobro gospodariti]: 'b̩ér̩č̩aft̩na 'ž̩e:nska • ja 'r̩i:ek̩l̩a "g̩e:ž̩a, da ja 'f'r̩a:nc̩i 'ka: 'b̩ér̩č̩aft̩n̩ | □ GOSPODAREN □ ∅

birma ▶ 'b̩ér̩ma -e z̩ ⟨ ⟩ *birma*: s̩é:d̩ŋd̩əz'd̩'ga 'l̩é:ta s̩m̩ 'b̩é:u̩ p̩r̩ 'b̩ér̩m̩ə • **vezati birmo biti za birmanskega botra**: g'd̩o: ja pa v̩əm̩ 'b̩ér̩m̩ə 'v̩é:z̩ə? (□ ⇒ vezati FIRMO) | □ ⇒ FIRMA' □ +

birmanski ▶ 'b̩ér̩m̩əns'k̩ə̩ -ska -ə̩ prid. ⟨ rod. ed. m. sp. -s'kega) *birmanski*: 'b̩ér̩m̩əns'k̩ə̩ 'b̩ó:t̩ər̩ • 'b̩ér̩m̩ənska 'ura • ud 'b̩ér̩m̩əns'ke ubl̩ə:ke x'l̩á:ča 'd̩e: 'g̩u:o:r̩ | □ ⇒ FIRMANSKI' □ SSKJ, SP 1962

birmati ▶ 'b̩ér̩mat̩ -ə̩m̩ d̩.+ná. ⟨ ⟩ 1. *birmati*: g'd̩o: ja pa 't̩j̩e:d̩ə 'b̩ér̩m̩ə? • 'm̩əne ja 'b̩ér̩m̩ə d̩r̩'ž̩e:č̩n̩ək̩ 2. šalj. *dati zaušnico*: 'sa:nd̩i ja 'ra:d̩ 'b̩ér̩m̩ə | □ k 1 ⇒ FIRMATI; k 2 ⇒ KLOFUTITI, KLOFUTATI □ +

birt ▶ 'b̩ért̩ -a m̩ živ. ⟨ ⟩ *gospodar, gospodarica na (kmečkem) posestvu*: 'tin̩ča b̩ə 'm̩e:n̩'u 'b̩ér̩d̩ gr̩á:t̩at • 'una ja 'b̩ért̩ • g'd̩o: ja pa 't̩əm̩ 'd̩e: 'b̩ért̩ (= za 'b̩ér̩ta)? • a 'mis'l̩əž̩, da s̩ə 'ti p̩r̩ t̩ə 'xiš̩ə 'b̩ért̩? • šalj., kot spodbuda majhnemu otroku, da naj s pestjo udari po mizi g'd̩o: ja 'b̩ért̩? 'r̩i:č̩ə - 'ja:s̩_()m̩ 'b̩ért̩! | □ GOSPODAR □ SSKJ, SP 1962 ≠

birtovati ▶ 'b̩ért̩vat̩ -t'jam tudi -tv̩əm̩ ná. ⟨ ⟩ ('b̩ér̩t̩'j̩ə -te in 'b̩ért̩'t̩v̩ə -te, 2. os. dv. 'b̩ért̩'t̩j̩əta in 'b̩ért̩'t̩v̩eta; 'b̩ért̩tv̩ə -važa -ə) a *gospodariti na (kmečkem) posestvu*: 'l̩á:d̩ə z'd̩e: 't̩əm̩ 'b̩ért̩t̩ja • 'f'r̩ənc̩ ja 'b̩é:u̩ 'v̩əs̩ə̩m̩ d̩'ni̩ y 'b̩ó:l̩nic̩ə, ja pa 'ž̩ə 'b̩ért̩tv̩ə - 'ká: b̩ə̩m̩ s'ja:l̩ə pa sa-

'dile pa 'tâ:kə b *gospodariti* [upravljati, uporabljati materialne dobrine]: ga'silcə se 'ka: 'duo:brə 'bè:rtvəmə | ☐ GOSPODARITI (SE) ☐ Ø

► **birtovati se** ► 'bè:rtvat se -t'jam se tudi -tvəm se nd. () *prebijati se* (*skozi življenje*), *preživljati se*: 'ka: 'čè:dne se 'bè:rtjata 'de:, kə sta 'sâ:ma | ☐ ⇒ RIHTATI SE ☐ Ø

birtšaft ipd. ⇒ BIRČAFT ipd.

biskvit ► bešk'vít -a (in bi-; in beš'k-; in bis'k-) m (mn. '-vite) *biskvit a* nš [pecivo]: bešk'víd bṃ s'piəkĭa b [kos tega peciva]: t'ri bešk'vite ja žə pə'je:du | ☐ SSKJ, SP 1962

bistahor ⇒ BISTEHAR

bistehar ► 'bis'te'xa:r medm. () klic konju *bistahor, na levo* | ☐ Konj gre na levo tudi, če voznik brez klica vleče vajat. (⇒ DIHOT) ☐ Ø (SSKJ, SP 1962 *bistahor*; Plet. *bistahar*)

bisteharati ► 'bis'te'xa:rat -əm nd. () *Kr čustv.*, redk. b. koga *ukazovati komu*: 'bis'te'xa:rə me pa 'na: bəš | ☐ ⇒ KOMANDIRATI ☐ Ø

bistroumen ⇒ BRIHTEN

bitels ► 'bit'ĭs -a m živ. () slabš. *dolgolasec*: 'na: m te 'tâ:ga 'bit'ĭsa g'lé:daĭa | ☐ ⇒ KUŠTRAVEC ☐ Ø (SSKJ *beatles*)

biti¹ ► 'bət (nov. 'bit) 'bijam nd. ('bi -te, 'bimə; 'bèy (nov. 'biy) 'biĭa -ə, mn. 'bilə) *biti* 1. [udarjati z nogo, z roko ob kaj]: k'râ:va (z 'nuo:ge) 'bija 2. [z zvočnim znakom naznanjati čas]: 'ura 'bija - 'puo:ĭə 'ja:nə sṃ ša 'čuĭa 'bət 3. srce bije *srce bije* [poganja kri po žilah]: 'kək tē 'sa:rcə 'bija | ● ⇒ biti RIHTERJA | ☐ k 1, 3 TOLČI ☐ +

biti² ► 'bət səm (in sṃ in sṃ) nd. (2. os. sē (in s'), 3. os. ja, mn. smə s'te sə (tudi s), dv. sma sta sta; prihodnjik bəm (in bṃ in m) bəš (tudi uš) bə (tudi u), bəmə (in mə in bmə in umə) bəte (in pte tudi ute) bədə (in bdə tudi udə nov., redk. bəjə), bəma (in bma tudi ūma) bəta (in pta tudi ūta) bəta (in pta tudi ūta); vel. 'bō:dē (in 'bō:d' (pred nezvenečimi nezvočniki in pred premorom 'bōt')) 'bō:tə (in 'bō:te), 'bō:d'ma 'bō:tia (in 'bō:ta); del. na -1 'bè:y b'ĭa: b'ĭə, b'ĭə b'le: b'le:, b'ĭa: b'le: b'le in b'ĭa:; pogojnik bē (in b' (pred nezvenečimi nezvočniki in pred premorom p') -- --; poudarjeno 'səm 'sē 'ja:, s'mə s'te: 'sə, s'ma: s'ta: s'ta; 'bəm 'bəš 'bō:, 'bəmə 'bəte bədə (nov., redk. 'bəjə), 'bəma 'bəta 'bəta; 'bē -- --; zanikano: sedanjik 'nišəm (in 'nišṃ in 'nišṃ) 'nišē (in 'nis') 'ni, 'ni-

smə 'nis'te 'nišə (in 'niš), 'nišma 'ništa 'ništa; del. na -1 'ni 'bè:y 'ni b'ĭa: 'ni b'ĭə itd. (tudi 'ni bēy 'ni bĭa 'ni bĭə itd.), v zvezi ne bil ipd. na 'bè:y na b'ĭa: (tudi 'na: bĭa) na b'ĭə (tudi 'na: bĭə), na b'le (tudi 'na: bĭē) na b'le: (tudi 'na: ble) na b'le: (tudi 'na: ble) itd.; prihodnjik 'na: bəm (in 'na: m) 'na: bəš (tudi 'na: uš) 'na: bə (tudi 'na: y), 'na: mə (tudi 'na: umə) 'na: pte (tudi 'na: ute) 'na: bdə (tudi 'na: udə, nov., redk. 'na: ū-jə, star., redk. 'na: də), 'na: ma (tudi 'na: ūma) 'na: pta (tudi 'na: ūta) 'na: pta (tudi 'na: ūta), redk. na 'bəm itd.; pogojnik 'na: bē (tudi na: b' (pred nezvenečimi nezvočniki in pred premorom 'na: p'), redk. na 'bē) -- --) *biti sem* 1. v osebni rabi 1.1. [izraža materialno ali duhovno obstajanje v stvarnosti]: sə gə'tuo:və 'lēdē 'ša:, kə na z'nâ:zə 'pišat - z'ĭə na 'k'yo:ncə 'sə 'mâ:ma - 'na: bdə 'vie:ž 'dō:gə (*kmalu bodo umrli*) 1.2. nav. s prislovnim določilom, s širokim pomenskim obsegom [izraža obstajanje v prostoru in času]: a ja 'vō:s pəc_()t'rè:xə? - ud 'nè: 'xiša ja (stoji) na b'ri:ge - 'kə'vâ:čə sə ū 'š'mâ:rtne 'tut' - uk're:y bə ūpra-'viĭə (*kdaj bo maša*)? - {A} a 'ni 'bè:y 'pō:p 'nēč 'vəne? {B} 'bè:y 'bè:y. 1.3. a z oslabljenim pomenom, s povedkovim določilom [izraža lastnost ali stanje osebk] aa s pregibno besedo: tis't' 'pō:p ja ba'râ:ba - 'di:kĭe ja b'ĭə nə'sè:čə - 'va:trak ja p'rīdnə - 'kè: sə pa 'a:tējovə k'lučə? - a sē 'ra:t pṛ 'ma:mə, 'ə? ab z nepregibno besedo: t'raktōr ja za'nēč? - ta s'lika mē ja ūš'èč ac s predložno zvezo: 'rō:pčək ja ūd k'rəvə ač s kakovostnim rodilnikom: 'bəl s'ĭa:bəga zd'ra:ŭja 'səm ad s primerjavo: ū'ri:eme ja pa 'kə 'ni:lež za jz'let b [izraža istost, enakost]: 'sè:dṃ pa 'vəsəm ja pət'na:jst - k'rəx ja (stane) 'vəsṃdēz'd_()inērjə 2. v brezosebni rabi ali brezosebno [v pomenih kakor pod 1] a s smiselnim osebkom v odvisnem sklonu: a 'pō:šte ša 'ni b'ĭə? - nə'b'i:ngə 'ni b'ĭə, da bē pə'māgə b s smiselnim osebkom v odvisnem sklonu: 'kək nas ja b'ĭə st'râ:x! - 'kâ: bə (*kaj se bo zgodilo*) s 'xišə? c z delnim rodilnikom kot osebkom, nav. odvisnim od izraza količine: a ja 'ša: 'kē: k'ruxa? - pət'na:jst ut'rō:k ja b'ĭə na 'vr'ĭtâ:čax - star. u pən'dēiləg bə 'lè:ta s'ta:r (*v ponedeljek bo star eno leto*) č z nedoločnikom kot osebkom: 'xədə ja b'ĭə ū 'tâ:kmə 'živet d z odvisnikom kot osebkom: 'ni t're:ba, da g'rēž z'ra:uṃə e s pri-

slovnó rabljenim izrazom v povedku: x'má:žə bə 'nɔ:č · s'la:bə mɛ ja b'ɬə · 'jutɤ bə n' 'mɛ:sɔc (bo minilo mesec dni), kar ja 'šɔ: · 'na:bə 'dɔ:gə, (kə) bə 'pa:ršu da'mɔ: (kmalu se bo vrnil domov) 3. v brezosebni ali osebni rabi, nav. s prislovno rabljenim samostalnikom |v pomenih kakor pod 1|: m'ra:s ja 'bɛ:ɥ pa 'tá:g, da ja ž'vina ɥ x'lɛ:vex ɕɕk'vá:ža · 'tjɛ:ma ja ša b'la:, kə smə k'rɛ:n'lɛ · 'tjɛ:č 'ni b'ɬə 'ca:jta (ni bilo dovolj časa) za 'pó:ba 4. a elipt. |navadno za poživitev pripovedi| aa z izpuščanjem deležnika s polnim pomenom: a bəš 'pa:ršu? 'nə, a 'bəš? · a ga 'bəš nɛ g'la:s? · 'ká: ɥš pa 'dɛ:?. {A} a bɛ nɛ 'kɔ:s pə'tice 'mó:rat? {B} 'nə, pa 'bɛ. ab z izpuščanjem dela povedka sploh: 'kuxne ja s_m'rɛ:ke (kuhinjsko pohištvo je izdelano iz smrekovega lesa) · {A} ut 'kɔ:c_()ɛ pa 'ti (kje si doma)? {B} z 'bó:čne. · ta 'kikle ša za na 'njəvə 'ni · čustv. 'ti 'nɛč na spraškuj – 'ka: 'jɔdɛ, pa 'ja: b v zvezi z nedoločnikom |za izražanje možnosti ali nujnosti|: a sɛ ja 'ta:k 'tjɛ:škə za'pɔ:net_()ə 'pɛ:səm? · a ja 'tá:kɫɛ sɛr'veit 'reis 'ka: ɥk'ra:j za 'va:ršt (ali je tákole kuhinjsko krpo res treba vreči stran, tj. med umazano perilo)? · 'ka: zd'ra:ɥ sɛ 'videt · krəm'pɛ:r ja ša za s'kɥo:pat (krompir je še treba izkopati) · 'ni mɛ za 'živet (ne morem, ne želim živeti) · 'p'rjɛ:se 'ni pa 'ni 'va:t'ɬə 'guz'ɤ't' · čustv. a 'vɛ:ž, da sɛ za ɥst'rɛ:lɛt! 5. kot pomožni glagol, z opisnim ali trpnim deležnikom |za tvorbo časov, naklonov ali načinov|: a bə 'šɔ: z 'a:ɥtə? · 'kɔ:c_()ɛ pa 'xɥo:d'u? · a ja ɥb'le:ka žə na'rɛ:ta? · 'ra:d bɛ nə'má:žə m'le:ka · 'nisɥ sɛ 'mó:gu 'mis'ɫd, a [na_bɛ b'la: (f = bɛ na b'la: = bɛ 'na:_b'la) 'dɥo:mɛ · 'se: sɥ 'ka: 'vé:d'ɔ, 'ká: 'bɔ: ● a bó kaj (s čim)?! čas je, da se naredi kaj: a 'bɔ: 'kɛ: z 'južnɛ?! 'ja:s_()ɥ žə 'ɬá:čɛn! · ub'lɛ:čə 'se:!' 'nə, a 'bɔ: 'kɛ:?! · redk. biti ob koga/kaj izgubiti koga/kaj: na 'sɔ:škɛ f'rɔ:n'tɛ sə 'a:te b'lɛ ub 'njɔ:gə · 'de: smə pa ub 'vəz g'nár · 'čjɛ:sc_()əm ub g'ɬá:s (☐ PRITI ob koga/kaj) ● biti pokonci bedeti |biti buden|: a se ša pə'kɥo:n'ɕɛ? (☐ ⇒ BEDETI) ● ⇒ biti v BABAH ● ⇒ biti v bezgu (⇒ BEZEG, BEZGO) ● ⇒ biti v BOROVNICAH ● ⇒ biti v CIKLAMAH ● ⇒ biti v DEKLETIH ● ⇒ biti v GOBAH ● ⇒ biti v HMELU ● ⇒ biti v JAGODAH ● ⇒ biti v kostanju (⇒ KOSTANJ, KOSTANJE) ● ⇒ biti v MALINAH ● ⇒ biti v POBIH ● ⇒ biti v

POLHIH ● ⇒ biti v PRELASTU ● ⇒ biti v RIBAH ● ⇒ biti v VESI ● nov. biti za kaj 1. biti pripravljen storiti kaj: a 'sɛ za 'tɔ:, da g'rɛ:ma? 2. želeti popiti ali pojesti kaj: a 'sɛ za nə kə'fija? 'nə, a 'sɛ 'za:?. ● nov. biti za koga/kaj biti pripadnik koga/česa: a sɛ 'ti za 'kučana a za 'pučnɛka? ● biti komu [za kaj (f = redk. do česa) vzbujati željo komu, mikati koga: 'xa:nzə 'ni za 'dɛ:žə · a ja pə'li-tjɛ:kəm 'kɛ: də 'tɛ:ga, da bɛ nəm 'dɥo:brə š'ɬə? ● star. čedno bodi (: bodite : bodita) izraža željo ob slovesu: pa 'čɛ:dne 'bɔ:ta! (☐ ⇒ fajn se imej (⇒ IMETI SE)) ● čustv. kar je, je nič se ne da spremeniti, treba je sprejeti, kakor je: sɥ sɛ 'rɛ:ku – kar 'ja:, 'ja: – 'nɛ:kak ja t'reba pra'sta:t, 'pɥo: mə pa 'vid'lɛ ● ⇒ ne bodi LEN ● ne bodi ipd. (no) tak do koga bodi uvideven, veliko-dušen, popustljiv do koga: na 'bɔ:dɛ 'nə 'tá:ka də 'tjɛ:te pa 'jɔdɛ x 'nɛ: 'kɛ: ɥ 'vé:s! ● prav mu ipd. je zasluži, da se mu tako godi: p'rɔ: tɛ 'ja:, 'ká: se pa 'ta:k 'vɛzɛš kə nə 'tjɛ:le ● čustv. šv tega je bilo treba to ni bilo treba nič potrebno!: {A} ɛ'lɛ:ktɕke ja z'men-kažə. {B} 'nə, 'ša: 'tɛ:ga ja b'ɬə t're:ba! | ☐ GIBATI SE ☐ + [Tominešek 1903: 10: »blá = bila«]

bitje ▶ 'bit'jə -a s (rod. mn. -ti) redk. bitje |oseba|: 'ká:kə 'mičkənə 'bit'jə ja 'tɔ:! · nə 'bit'jə sɥ 'vid'ɔ, pa na 've:m, 'ká: ja b'ɬə | ☐ +

bitka ▶ 'bitka 'bit'ke z (ɔ) čustv. prepír: za 'xišə bə ša 'bitka | ☐ ⇒ KREG ☐ +

bitles ▶ 'bit'les -a m živ. (im. mn. -lɛšɛ) slabš. dolgolasec: 's'rɛ:čɔ ja pa 'bit'les – ust'rɛčt bɛ se 'ma:gu | ☐ ⇒ KUŠTRAVEC ☐ Ø (SSKJ beatles)

bitumen ⇒ BETUMEN

bivati ⇒ ŽIVETI

bivol ▶ 'bivɔl -ja m živ. (ɔ) poud. zelo močen in orjaški moški: 'sɛ: tiz'd' 'bivɔl na z'ná: nɔgɔ'mɛ:ta 'jɛgrat · 'a:, tɛga 'biv-ɔ'ɬa 'ni za 'jɔzɛt ● poud., redk. biti močen ko bivol biti zelo močen: ja 'mɥo:čɛn kə 'bivɔl (☐ ⇒ biti močen ko BIK) | ☐ ⇒ BIK ☐ +

bivši ▶ 'bjušə -a z (rod. ed. m. sp. -šəga) nov. bivši: nɛ'gɔ:va 'bjuša 'žjɛ:na | ☐ SSKJ, SP 1962

▶ bivši ▶ 'bjušə -šəga m živ. (rod. mn. -šəx) sleng. nekdanji fant: 'jo:žjɛga 'bjušəga ja pa 'dɛ: 'á:na də'bija | ☐ Ø

▶ bivša ▶ 'bjuša -a z (rod. mn. -šəx) sleng. nekdanje dekle: 's'ta:ɥka ja pa nɛ'gɔ:-

va 'bjuša | □ ∅

bizeljčan ▶ be'zje:lčan -a (in bi-) m živ. ⟨
bizeljčan [vino]: 'neč 'ne:m za pe-
st're:čt, 'sá:mə ne 'lītər be'zje:lčana |
□ SSKJ, SP 1962

bizgec ▶ 'biz'gec -a (in -ge-) m živ. (im. mn.
-gečə) slabš., nov. *nekoliko omejen, nero-*
den moški: 'pus'tə be'z'geca | □ SSKJ,
SP 1962 (Plet. ≠)

bizljati ▶ 'bež'let bež'lá:m nd. ⟨'bež'le -te;
'bež'lə bež'lá:ša -ə) *bezljati* [splašeno
se poditi]: k'rá:ve bež'lá:jə | □ +

bižek ▶ 'bižek -a m živ. ⟨⟩ 1. čustv. *majhen,*
slaboten človek: 'ká: 'ke: 'mò:ra te
'bižek 2. otr. (*majhen*) *moški spolni ud*:
tiz'd'ga 'bižeka ja 'jem'ə tɪŋ pɾ 'žukne
u 'ge:gečex • 'ká: bæš 'ke: 'ti s'ó:jmə
'bižeka na'réd'u! | □ k 1 ⇒ BUŽA; k 2
⇒ LULEK □ ∅

blagajna ▶ blá'ga:jna -e ž ⟨⟩ *blagajna* 1. a
izavarovana omarica: u 'kə:tə ja blá:
blá'ga:jna b [registrirna *blagajna*]:
pər'()ò:jt'nə sə 'ma:glə blá'ga:jnə
'kupət 2. [prostora za *poslovanje*]: na (=
redk. pɾ) blá'ga:jnə p'lá:čə • za f'lá:sə
k'luč də'biš na blá'ga:jnə 3. *denarna*
sredstva: u s'kupnə blá'ga:jnə 'deime
g'nár ♦ trg. *zaključiti blagajno obra-*
čunati dnevni izkupček: ša 'ma:rəm
blá'ga:jnə zak'lučət | □ k 1a, 3 KASA
□ +

blagajničar ▶ blá'ga:jnečar -ja (in -ni-) m
živ. ⟨⟩ star. *blagajnik* [v *društvu, orga-*
nizaciji]: blá'ga:jničar ja 'pa:ršu pə
g'nár | □ ⇒ BLAGAJNIK □ SSKJ

blagajničarka ▶ blá'ga:jnečarka -e (in
-ni-) ž ⟨⟩ *blagajničarka* [v *društvu,*
organizaciji]: pɾ mla'din'cex ja blá:
za blá'ga:jnečarkə • "ná:da bə pa
'lie:xkə blá: 'nu:va blá'ga:jničarka |
□ SSKJ, SP 1962

blagajnik ▶ blá'ga:jnek -a (in -ni-) m živ.
(im. mn. -nekə (in -ni-)) *blagajnik* [v
društvu, organizaciji]: 'nu:uga blá-
'ga:jnika 'nucəmə • g'də: bə blá'ga:jnik
(= za blá'ga:jnika)? • a sɛ 'de: 'ti 'nu:u
blá'ga:jnek? | □ BLAGAJNIČAR □ +

blago ▶ blá:ge -a s ⟨⟩ 1. *blago* [tekstilni
izdelki, tkanina]: blá:ge sm je žə za
'vélkə 'noč 'nie:ša, pa mɛ ša 'de: 'ni
nar'diša ub'le:ke • 'puža za blá:ga •
'fa:jn blá:ge sə 'mè:lə 2. nš, star. *rezani*
les za prodajo: 'kók sə s'pèt p'rɛ:j-
šnə 'ke:dŋ ut "kə'vá:čə blá:ga pəlá:lə!
• 'čá:sɛ sə blá:ge na "pá:kə 'vəzlə •
u'sə ja š'le pəd blá:ge, 'lá:te 'tut | k
2 ⇒ ROBA □ +

blagor ▶ blá:gor (in blá:-) - m ⟨⟩ • čustv.
blagor komu *izraža veselje, zadovolj-*
nost nad srečo koga: blá:gor 'mə, da
je ja 'ta:g 'du:brə z'va:z'u • blá:gor
'tje:bə, da (= kə) 'má:š 'tá:ke s'tá:rša •
blá:gor 'maimə, kə ja 'ta:g pɾ z'd'ra:ujə!
(□ ALA mu vera; svaka mu čast) | □ +

blagoslavljati ⇒ ŽEGNOVATI

blagoslov ▶ bláges'lju:u -va m ⟨⟩ redk.
blagoslov [prošnja za *božjo naklonje-*
nost]: a sɛ pə'čá:kə na bláges'lju:u a
sɛ p'rɛ: 'šo:? | □ ⇒ ŽEGEN □ +

blagosloviti ⇒ ŽEGNATI

blagovoliti ▶ bláge'vələt (nov. -lt) -čm
d.+nd. ⟨-; bláge'vəlu -lša -ə) iron., redk.,
kot del. na -l v zvezi z nedoločnikom *blago-*
voliti: a bə bláge'vəlu 'jət u šta'cunə?
(*pojdi v trgovino*) | □ +

blagrovati ▶ blágr'ɔ:vət -'rujam nd. ⟨blágr-
'ruj -te; blágr'ɔ:və -grə'vá:ša -ə) b. koga
blagrovati koga [imeti koga za *srečne-*
ga]: p'rɛ:, 'čá:sɛ sm ga blágrə'vá:ša, 'de:
pa 'neč 'vje:č | □ +

blaten ▶ blá:tŋ -tna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp.
-t'nəga) *blaten* 1. [pokrit z *blatom*]:
'pə:t ja blá:tna 2. [umazan od *blata* (=
razmočene zemlje)]: blá:t'ne x'lá:ča
'má:š • p'e'cikl ja 'vəz blá:tŋ | □ USRAN
□ +

▶ **blatno** ▶ blá:tne prisl. ⟨⟩ *blatno*: 'nie:
'təm x'yo:dət, kə ja blá:tne | □ SSKJ

blatnik ▶ blá:t'nək -a (in -ni-) m (im. mn.
-nekə (in -ni-)) *blatnik* | □ +

blato ▶ blá:tə -a s ⟨⟩ nš *blato* 1. [razmo-
čena zemlja]: blá:ta ja blə, da se 'ni-
smə 'vən 'vid'lə • pa g'rè:mə 'sie:m čaz
'vəlagə, ja pa 're:z blə blá:tə pa
'tá:kə • pə x'lá:čax sɛ ud blá:ta
(uš'rán) (*blaten*) 2. nov. [neprebavljeni
delci hrane]: u šabəra'tə:rije səm'la:
gla blá:tə 'dat • 'va:de pa blá:ta na
'mò:ra 'vje:ž za'daržat • nov. iti (:
hoditi) na *blato iztrebiti se*: g'da:j
s'te pa š'lə na'zád'nə na blá:tə? • na
've:m, 'kók 'ca:jta žə 'nišm š'la: na
blá:tə | □ ⇒ DREK □ +

blazina ▶ blá'zina -'zine ž ⟨⟩ *blazina*:
'ja:rša ja 'jem'ə blá'zine s ka'ruz'nə
s'lá:mə na'filəne, 'pu: mə ja pa 'bá:ba
mə'dru:ce 'kupla, jəx pa 'ni 'va'tə. ja
'pu: ša 'dəgə u ka'ruz'nə s'lá:mə 'lie:-
žə - pa ja g'lɪx 'ta:k u'ma:ru. | □ +

blazinica ▶ blá'zinka -'zin'ce ž ⟨⟩ *blazini-*
ca: blá'zinka za 'šivanke • u blá'zin'-
cex na 'ku:ncə 'pa:rstə mɛ 'kuja | □ +

blažen ▶ blá:žan -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp.
-ŋga, daj. ed. m. sp. -n'mə) *blažen* [poln

sreče]: 'čizd b'la:žan ja 'bè:u, kə me ja zag'lè:də | **□** +

► **blaženo** ► b'la:žanə prisl. ⟨ ⟩ *blaženo* | < *BLAŽEN*: 'lɛ:, 'kək se ja b'la:žanə nas'mi:jo | **□** SSKJ

blažev ► b'la:žə [-va -ə (f *Bo* tudi -žav-) prid. (rod. ed. m. sp. -žoga) • ⇒ blažev žegen | **□** SSKJ (SP 1962 *Blažev*)

bled ► b'le:t -da -ə (in b'le:-) prid. (rod. ed. m. sp. b'le:d'ga in b'le:dəga) *bled a* | *ki je brez zdrave naravne barve*: 'kək ja tə 'va:trag b'le:də! • 'kå:ke b'le:de ž'nå:ble 'må:s! • 'dʏo:ns_()ɛ pa 'bəl b'le:da, kə sɛ b'la: u'čè:rɛ • 'vəz b'le:t ja 'bè:u_()c_()t'ra:xə **□** redk. | *ki je neizrazite barve*: 'tå:g b'le:t ma'linəc ja nar'diža, 'čist və'de:n **c** redk. | *ki je brez močnega sijaja, svetlobe*: u 'xis'cɛ 'må:mə 'tå:kə b'le:də 'žuč • ⇒ biti bled ko stena | **□** k b-c ⇒ šVAH **□** +

► **bledo** ► b'le:də (in b'le:-) prisl. ⟨ ⟩ *bledo a* | < *bled* b: b'le:də zɛ'li:ena 'få:rba **b** | < *bled* c: 'žuč_()i:z d b'le:də s'vɛ:tɛ | **□** SSKJ, SP 1962

bledeti ► b'li:de:t [b'le'di:m (f in ble- [>)] nd. (-; b'li:de:t'ə [b'le'dè:ža -ə) *bledeti* | *izgubljati prvotno izrazito barvo*: ta u'ble:ka ja u kåkmə 'a:u:šəgə nə 'lè:tə b'le'dè:ža | **□** +

blefer ► blɛ'fi:er -ja (in ble-) m živ. ⟨ ⟩ *slepar* | *kdor blefira*: 's'ta:ne 'ka: tag_()va'ri, kə ja blɛ'fi:er | **□** SSKJ pod *blufer*

blefirati ► blɛ'fè:rat -əm (tudi ble-) d.+nd. ⟨ ⟩ sleng. *slepiti* | *z govorjenjem povzročati, da ima kdo o kaki stvari mnenje, ki ne ustreza resnici*: 'mè:rko blɛ'fè:ra • 'sɛ: tɛ 'ni t're:ba blɛ'fè:rat, kə te pə-z'nå:m | **□** SSKJ pod *blufirati*

blejati ► b'le:jat -əm nd. ⟨ ⟩ *blejati*: 'kʏo:za (: 'o:ca) b'le:ja | **□** +

blek ► b'li:ek -a m ⟨ ⟩ 1. nš *zakis* | *prevleka pri vrenju*: u 'jəs'xə se ja 'b'li:ek na'rè:d'u • 'tiz'd' b'li:ek u 'tə:kɛ ja 'zə 'ta:k u'gå:dŋ - pa 's'ta:ne ja pa u'sə s'pè:u 2. mn., star. *vamp* | *jed*: b'li:eke s krəmp'è:rjə smə 'jəd'lɛ 3. mn., zastar. *ošpice*: ut'rʏo:cɛ sə dɛ'bilɛ b'li:eke 4. nš, star., redk. *siva mrena* (na očeh): na u'čɛ:x se mɛ ja b'li:ek na'rè:d'u | **□** k 2 ⇒ VAMP; k 3 ⇒ OŠPICE; k 4 ⇒ siva MRENA **□** Plet. [k 3 Plet.: »2. *blèk*, bléka, m. [...] 3) die Flecken (= Masern), *Savinska dol.*«]

Blekači ► 'ble'ká:čə -ə | -u (in 'blɛ-) m mn. ⟨ ⟩ hiš. i. | *Kraše* 33 | • *Kr jesti ko pri Blekači pri kosilu jesti juho za*

osrednjo jedjo: 'pa:r_nas pa 'dʏo:ns 'jɛ:mə 'ta:k_()ə pɛ 'ble'ká:čə 'čå:s' - 'vərgnɛ z'mɛ:šənə | **□** *Pri Blekači so do približno leta 1985, ko je k hiši prišla mlajša gospodinja, pri kosilu pojedli juho za osrednjo jedjo, npr. za mesom, krompirjem in solato ali za palačinkami, torej ne na začetku kosila, kot je bilo v navadi drugod in je danes povsod v Krašah.* **□** Ø

blekniti ► b'li:ekn't' -knem a. (b'li:eknɛ (in -kən') -kən'te; b'li:ekn'u -kən'la -ə) slabš. v naglici reči kaj nepremišljene-ga ali neumnega: prag'runtɛ, 'ni:ɛ pa da 'ka: b'li:ekneš | **□** +

blendati ► b'le:ndat -əm (in b'le:-) nd. (b'le:m'dɛ itd.) avt. *prižigati in ugašati žaromete, izmenoma osvetljevati z dolgimi in kratkimi žarometi*: za'ká: tɛ pa b'le:nda? | **□** ŽMRKATI **□** Ø

blesti se ► b'li:es't' se 3. os. ed. b'li:ede se nd. (-; - - b'li:edɛ se) *blede se komu blede se komu* | *v vročici zmedeno govoriti*: b'li:edɛ se mɛ ja zə 'ti:ɛ:č, pa 'tiz'd'ga 'ni za 'vi:erjat | **□** ⇒ BLODITI SE **□** +

blestivka ⇒ BLINKER

bleščati se | *odbijati svetlobo* | ⇒ ŠAJNATI SE

bleščiti ► b'le:šət -əm nd. (-; b'le:šu -šja -ə) b. *koga jemati vid komu, slepiti koga*: 'sə:n'cɛ me b'le:šə • 'žuč me ja b'le:šja • b'le:šə 'me, 'ta:g da s'kʏo: 'nɛč na 'vidɛm • za'ká: ga b'le:šəš_() 'pɛ:gə? | **□** +

blinker ► b'liŋker -kerja m ⟨ ⟩ rib. *blestivka* | *vaba za louljenje rib* | **□** Ø (Planina 1978)

blisk ► b'lišk -a m (im. mn. b'lis'kɛ) *blisk* | **□** +

bliskati se ► b'liškət se 3. os. ed. -a se nd. ⟨ ⟩ *bliskati* 1. brezos. | *presledkih močno zasvetiti*: 'kək se ja b'liškaɛ pa gər'mè:žə! 2. | *odbijati iskrečo se svetlobo*: 'ša:jbe u 'va:kne se b'liškəje | **□** +

blisniti [Tomišek 1903: 11: »blískŋt«]

blisniti ⇒ ZAŠAJNATI SE

blizu ► b'li:žə prisl. (v pomenu 3 b'li:žə in bližə; primernik b'li:žə) 1. *blizu* | *izraža majhno razdaljo a pri mirovanju*: 'xiša sta 'čizd b'li:žə 'ja:na d'ruge • pa 'ti 'jədə, kə sɛ b'li:žə 'dʏo:mɛ • ud b'li:žə ga pəg'lè:dɛ, bəš pa 'vid'o, 'ká:k 'ja: • 'ni:ɛ: 'ta:k ud (= na) b'li:žə g'lè:dat • zə d'vɛ: 'lètɛ tɛ 'ni b'žə b'li:žə (*nisi prišel na obisk*) **b** pri premikanju:

s'to:pə b'ližə x u'râ:təm • čə'di:elə
b'ližə 'na:s ja b'la: 'va:da • p'ri:demə
'ka: b'ližə, sə 'žə zaus'ta:ɣlelə **2.** *blizu*
|izraža majhno časovno oddaljenost|:
'zima ja b'ližə **3.** redk. *skoraj* |izraža
precejšnje približevanje določeni
polni meri|: blizə (= b'ližə) s'to: 'kil
'vâ:ga • star., redk. *na blizu skoraj*
|izraža precejšnje približevanje dolo-
čeni polni meri|: na b'ližə də'sét 'kil
'mâ: (☐ ⇒ SKOR) • ⇒ ne hodi mi blizu
(⇒ HODITI) | ⇒ PRENABLIZU ☐ k 3 ⇒ SKOR
☐ +

blizu ▶ b'ližə in bližə predl. (primernik b'li-
žə) z rod. *blizu* |za izražanje majhne
razdalje|: 'xišə 'mâ: b'ližə 'ci:elə 'nè:
kə • 'čist_') (akle bližə štr̥ekne ja
b'la • kə sta b'ližə 'xiša b'la:, jəm ja
pa pə'vé:do. p'rə: jəm pa 'ni pə'vé:do. •
sə žə 'nəm:cə bl'ə 'nətər bližə
'mju:s'kve, da sə žə 'mju:skvə
upstral'vâ:lə • səm 'pa b'ližə 'nəga
'par:šu, səm pa 'vid'o, da ja 'nè:kə
na'r'o:bə • redk., z daj. b'ližə 'a:ɣtə ja žə
'bè:ɣ, ga ja pa za'dè:lə ☐ | ☐ +

bliže ⇒ BLIZU prisl., predl.

bližesji ▶ b'ližəšə -a -ə prid. (rod. ed. m. sp.
-šəga) *bližnji* **1.** |krajevno manj odda-
ljen|: ut_()eɣ b'ližəšəx səs'édə ja 'jə-
st'ə 'duo:b'u **2.** |v sorodu|: ta b'ližəša
žlâ:xta ja 'par:šla u'sa: na 'puo:grab,
d'rugəx pa 'ni b'la ☐ | ☐ (Plet. *bliže-
šnji*)

bližnjica ▶ b'ližəncə -e z (☐) *bližnjica*: čə
pə b'ližəncə gr̥è:ž, 'bəš p'rə: 'gju:r |
☐ +

bloditi ▶ b'lo:dət -dəm nd. (b'lo:də (in
b'lo:t') -t':e, 2. os. dv. -t:a; b'lo:d'u -dla
-ə, mn. -d'lə) *bloditi* |hoditi brez cilja,
brez orientacije|: d'vâ: d'ni ja pə 'gɔ:-
šə b'lo:d'u | ☐ k 1 ⇒ TAVATI ☐ +

▶ **bloditi se** ▶ b'lo:dət se -dəm se nd.
(⇒ BLODITI) *blodi se komu* **1.** *blede se*
komu |v vročici zmedeno govoriti|: 'dɛ:
se mə žə b'lo:də **2.** *močno, intenzivno*
sanjati: 'kâ: u'sə se mə ja 'duo:nz
b'lo:d'la! • 'kâ:kə se mə b'lo:də pə'njuo:-
čə! | k 1 BLESTI SE ☐ +

blok ▶ b'lo:k -a m (☐) *blok* **1.** |veliko, več-
stanovanjsko poslopje|: u b'lo:kə ži-
'vīm **2.** **a** |sešitek listov, ki se dajo
iztrgati|: u b'lo:k sɣ sɛ na'p'isə **b** |li-
stek s potrdilom o vplačilu|: d'vâ:
b'lo:kə za 'mâ:lčə ša 'mâ:m | ☐ SSKJ, SP
1962

blond ⇒ BLONT ipd.

blondinka ▶ b'lon'diŋka -diŋkə z (☐) nov.

plavolaska, blondinka | ☐ SSKJ, SP
1962

blont ▶ b'lo:nt -- -- prid. (☐) **a** *plavolas*:
'tâ:kə 'čé:dne b'lo:nd_ 'i:ekl'čke ja b'la •
'kâ:kə b'lo:nd 'bâ:bə sɣ 'vid'o! **b** za lase
plav, svetel: b'lo:nt 'a:sə 'mâ: • 'a:sə
'mâ: r'jâ:ve, 'ni: pa b'lo:nt | ☐ BLONTEN
☐ ☐

▶ **blont** ▶ b'lo:nt prisl. (☐) *svetlo*: 'a:sə
'mâ: (na) b'lo:nt pə'fâ:rbəne • (na)
b'lo:nt ja prašt'ri:xəna | ☐ ☐

blonten ▶ b'lo:ntɛ -tna -ə prid. (rod. ed. m.
sp. -t'nəga) redk. **a** *plavolas*: b'lo:ntna
'bâ:ba **b** za lase *plav, svetel*: b'lo:nt'ne
'a:sə je 'jəm'o | ☐ ⇒ BLONT ☐ ☐

bluščec |črno jagodasti bluščec| ⇒ divja
BUČA

bluza ▶ b'luzə -e z (☐) *bluza*: b'luzə sɣ sɛ
'da:la 'dè:lat | |delovna bluza| ⇒ PLUZNA
☐ SSKJ, SP 1962

bluzika ▶ b'luzəka -e z (☐) manjš. *bluzica* |<
BLUZA| | ☐ ☐ (SSKJ, SP 1962 *bluzica*)

bob [Tominešek 1903: 8, 12: im. ed. »bōb«;
12: rod. ed. »bōba«]

boben ▶ 'bó:bən -bna m (☐) *boben* **1.** |glas-
bil|: na 'bó:bən ja 'tɔ:ku **2.** |del na-
prave|: 'bó:bən pər p'râ:nəmə str'o:jə •
poud. **biti sit ko boben biti zelo sit**:
səm 'sit kə 'bó:bən • 'tâ:k sɣ kə 'bó:bən
(☐ biti sit ko POLH) • poud., redk. **najesti**
(= napókati ipd.) **se ko boben zelo se**
najesti: na sprâ:vəm 'neč 'vje:č u
'si:be, sɣ se na'puo:kâ:la kə 'bó:bən (☐
⇒ najesti se ko POLH) | |spraviti na
boben| ⇒ spraviti na KANT; |zavorni
boben| ⇒ DRUMLJA ☐ +

bobenček ▶ 'bó:bənčək -čka m (☐) manjš.
bobenček: z 'bó:bənčək 'xó:də u'kɔ:lə •
ziv., otr. a sə tɛ 'bó:bənčka 'kuplɛ? | ☐
SSKJ, SP 1962

bobipalčka ▶ 'bɔ:bɛ'pa:lčka (in -bi-; **Bo**
-pâ:-) (☐) **a** nav. mn. *slana palčka* |peci-
vo|: a bɛ 'bɔ:bɛ'pa:lčke 'je:du? **b** mn.
vrečka slanih palčk: ne 'bɔ:bɛ'pa:lčke
'kupɛ | ☐ ☐

bobnati ▶ 'bó:bnat -əm nd. (☐) *bobnati* **a**
|udarjati na boben| **b** |povzročati votle
glasove|: s 'par:stəm ja pə 'mizɛ pə
'mizɛ 'bó:bna • ⇒ KRUH bobna • ⇒ bob-
nati LJUDI vkupaj | ☐ +

bobner ▶ 'bju:bnər -nərja m ziv. (☐) **1.**
kolar |kdor se ukvarja z izdelovanjem,
popravljanjem lesenih delov vozov|: tɛ
š'ra:ɥf mə bɔ pa 'bju:bnər na'rè:d'u •
ja 'bè:ɣ p'rɔ: sɔ'dâ:r, 'ni: 'bju:bnər **2.**
redk. *sodar*: pɣ 'bju:bnərjə səm 'sɔ:t
na'rɔ:čɔ | ☐ k 1 KOLAR; k 2 SODAR ☐ ☐

- (Thesaurus 1982a *bognar*; Videčnik 1988 *bogner*)
- bobnerica** ▶ 'bʊo:bnɛrca (in -nɛ-) -nɛrce z (<) *kolarska sekira*: 'bʊo:bnɛrca 'má: k'râ:tək š'ti:el pa na ŋk'rɔ:gɛ na'rɛ:tə k'lɪnɛ | □ ∅
- bobneti** ▶ - 3. os. ed. bəb'ni nd. (-; - - bəb'né:ɛ) brezos. *bobni* |daje močne, zamolke glasove|: u 'pa:rsex mə 'ta:g bəb'ni | □ +
- bobnič** ▶ 'bɔ:bənɔč -a nov. | 'bɔ:bnɔč -a (| in -ni-) m (<) *bobnič* |mrenica|: 'sɛ: mɛ bɔ 'bɔ:bənɔč 'pɔ:kn'u, čə se bəš 'ta:g 'da:ru | □ +
- bobovec** ▶ 'bʊo:bɔc -a m živ. (<) *bobovec a* |jabolko|: 'bʊo:bɔcɔ mɛ pɾ'ni:esɛ **b** |drevo|: 'bʊo:bɔc ja pa 'le:c 'dʊo:s't' 'jəm'ɔ • 'bʊo:bɔca m.'a:gu pəd'reit | □ +
- bobrovec** ▶ 'bʊo:bɔc -a m (<) *bobrovec* |strešna opeka|: z 'bʊo:bɔcə bɾ 'da:r-vəncə pək'rəʊ • d'vâ: 'bʊo:bɔca mɛ ja 'dʊo: 'va:rɟɛ | □ SSKJ, SP 1962 (Plet. #)
- bocek** ⇒ BACEK
- bočev** ⇒ BUČEV
- bočevbut** ⇒ BUČEVBUT
- bočiti** ipd. ⇒ BOTITI ipd.
- bočnik** ▶ 'bɔ:čnɛk -a (in -nɪ-) m (<) nš *bočnik* |meso| | □ +
- bodeč** ▶ bə'dé:č -a -ə prid. (rod. ed. m. sp. -žga, daj. ed. m. sp. -čmə) *bodeč* |ki ima bodice, trnel|: bə'dé:ž d'rɔ:t ♦ bot. ⇒ bodeča NEŽA | □ +
- bodi** ▶ 'bɔ:dɛ (in 'bɔ:t'; v zvezi bodi no 'bode (in 'bɔ:d')) 'bɔ:te medm. (<) *izraža začudenje, zavrnitev*: 'bɔ:d' 'nə, 'bɔ:t', a 'mis'lɛš, da bɔ ŋs'ta:ʒa 'dʊo:mɛ? • sm̩ pa 'rɛ:ku 'tjɛ:tɛ -> 'bɔ:te 'nə, 'sɛ: 'ni:sm̩ z'mɛ:šən!« • {A} m'le:ka na s'mɛ:jə 'vi:č ud'â:jat. {B} 'bɔ:d' 'nə! | □ BEŽI | □ SSKJ
- bodi** ⇒ KADAR BODI, ⇒ KAR BODI, ⇒ KERI BODI, ⇒ KJER BODI
- bodica** ▶ bə'di:ca -dice z (<) *bodica*: bə'di:ca ut 'kâ:ktusa (*kaktusova bodica*) • bə'dice pɾ 'je:žə • 'tət' 'bʊo:žə 'le:sc 'mâ: bə'dice, 'ja:dɪ ja pa 'mɛnda braz 'nɛx | □ +
- bodika** ⇒ božji LESEK
- bog** ▶ 'bɔ:k (tudi 'bɔ:x) 'bʊo:ga m živ. (<) 1. ed. *bog* |nadnaravno bitje|: 'ja:s na 'vé:rjam u 'bʊo:ga, sâmə 'nɛ:kɛ ja 'pa: nad 'nəm • 'čuve, 'kâ: gva'riž, da te 'na: bɔ 'bɔ:k š'trâ:fɔ • 'kə 'bʊo:ga te p'rɔ:səm - pə'mâ:ge 'mɛ! 2. redk. *križ, razpelo*: 'bɔ:k ja s_()tɛ:ne 'pâ:du - 'bɔ:x'vɛ:, 'kâ: se bɔ nar'di:žə • {A} 'lɛ:, 'kâ:ka 'pâ:jočna 'təmle vɛ'si. {B} 'kɛ:? a pɾ 'bʊo:ge? • 'bʊo:ga sk'rɪmə prat_()ɛmə 'mâ:lmə, da se ga 'na: bɔ ŋs'trâ:šu 3. v medmetni rabi, z oslabiljenim pomenom *izraža a začudenje, navdušenje*: 'ɔ:, 'lubɛ 'bɔ:k 'ti! **b** *nejevoljo, nestrpnost*: za 'bʊo:ga s'vè:tɛga, 'dɛ:te 'nə g'ma:x! • 'ni: 'nə rə'pʊo:tat - 'bɔ:x se ŋs'milɛ! • nov. a bəš u'sə p'xʊo:d'u - 'bɔ:k te 'nema 'rait! c *hvaležnost, zadovoljstvo*: 'bʊo:ga zax'vâ:lɛ, da se ja 'tak 'fa:jn s'tjɛ:kɛ • {A} u 'tʊo:rɛg bɔ 'di:š. {B} 'bɔ:ɟ da 'le: • poud. **biti bog i batina biti vplivež, biti na visokem položaju**: u 'lɛb'lâ:nɛ na 'bânkɛ ja 'de:br̩šag 'bɔ:j 'bɔ:k i 'bâ:tɛna • star., ob spominu na umrle **bog ji** (: jim : mu) **daj nebesa** (= dobro) *izraža najboljše želje, naklonjenost umrlemu*: "kɪtag - 'bɔ:x jəm 'dɛ: nɛ'bɛ:se - sə b'lɛ 'čud'nɛ • "jərmənčanca - 'bɔ:k jə 'dɛ: nɛ'bɛ:se - ja 'mâ:n't'ɪ ut "pɛ:ɟɔga "tɪna ŋb'lɛ:kɪa • čustv. **bog sam večni ve nihče ne ve** |izraža podkrepitev trditve|: 'bɔ:x 'sâ:m 'vé:čnɛ 'vɛ:, 'kɔ:t 'xɔ:t:a • kot vljudnostni obrazec **bog ti** (: vam : vama) **požegnaj** *izraža voščilo pri jedi*: 'bɔ:x vəm pə'žɛ:gnɛ (□ ⇒ BOHŽEG-NAJ) • kot vljudnostni obrazec **bog ti** (: vam : vama) **požegnaj, saj ti nisem (z nismo : nisva) favš** *izraža željo za prenehanje kašlja, kadar se komu zaleti* |pride v sapnik tujek|: 'bɔ:k tɛ pə'žɛ:gnɛ, 'sɛ: tɛ 'ni:səm 'fa:ʊš (□, □ ⇒ saj ti nisem FAVŠ) • preg., redk. **bog vama** (: ti) **daj došti otrok pa malo nadlog** *izraža voščilo mladoporocencema, mladoporocencu*: 'bɔ:k vâ:mɛ 'dɛ: 'dʊo:s'tɛ ut'rɔ:k pa 'mâ:žə nad'ɟɔk • slabš. **držati se** (= biti ipd.) **ko lipov bog biti neroden, molčec**: pə'mâ:ge, 'ni: pa da təmle stəi:š kə 'lipɔ 'bɔ:k • **hvala bogu** *izraža veselje, zadovoljstvo, olajšanje*: x'va:ʒa 'bʊo:gə, da smə p'ra:ʊ 'ca:jt pəkə'silɛ! (□ ⇒ hvala bogu (⇒ HVALA ž)) • polcit., poud. **ko sto bogov zelo**: ž'vɪnozdron'ni:ka smə 'mɛ:lɛ - nas 'je:ble bə'le:zɾ kə s'tɔ: 'bɔ:gu • ja b'žə 'mar:zɛ kə s'tɔ: 'bɔ:go • pət'ica ja 'ta:rdə kə s'tɔ: 'bɔ:go (□ ⇒ ZELO) • čustv. **nema bog brata ne pride v poštev**: 'ne:mə 'bɔ:g br'â:ta, da bɛ 'ja:s 'šɔ: z'ra:ʊnə • polcit., čustv., v nikalnih stavkih **pod milim bogom popolnoma** |izraža podkrepitev trditve|: pəd 'mi-lɛm 'bɔ:gəm za ŋ'kɔ:m'čɛ:sɛrca 'ni • pəd 'milɛm 'bɔ:gəm 'nɛč sɛ na 'mɔ:rəm pə'mâ:ga:z_() 'nɛmə • čustv. **živeti** (= biti ipd.) **bogu za hrbtom živeti v oddaljenem, zakotnem kraju**: ɟo u nɛɟ 'ɟo:rax sə 'dʊo:mɛ 'bʊo:gə za 'xar:ptɛ |

⇒ BOH ☐ k 2 ⇒ KRIŽ ☐ k 2: *Repo in korenje so nekdaž obrezovali v hiši (tj. v stanovanjskem prostoru). Od tod izrek: Kr šalj. 'repe ja dē 'bōga, kārjeme pa dē xu'diča. ☐ + [Tominšek 1903: 14: mest. ed. »bōgꝛk«]*

boga ▶ 'bō:ga ⟨⟩ • polcit., čustv. **pa vsega boga isusa izraža veliko količino:** 'tō: bē b'īə u'sē ūk'ra:j za d'iet – pa u'sē-ga 'bō:ga 'īsusa • smē 'mē:lē mē'ril za dēbē'līnē pa 'bō:ga 'īsusa u'sēga | ⇒ JEBEMO BOGA, JEBEMTI BOGA, JEBENTI BOGA ☐ ∅

bogadaj ▶ 'bō:ga'dē: (tudi -'da:j) medm. ⟨⟩ star., redk. **a izraža odzdrav ob srečanju:** {A} dōbr̥ 'da:n (: vē'čēr). {B} 'bō:ga'dē:. **b izraža pozdrav ob srečanju:** {A} 'bō:g'dē:. {B} 'bō:ga'dē:. | ☐ ⇒ BOGDAJ ☐ ⇒ BOGDAJ ☐ ∅

boga jarca ▶ 'bō:ga 'jā:ra medm. ⟨⟩ kletv. *izraža jeso, nejevoljo:* 'ō:, 'ti 'bō:ga 'jā:ra, 'lē:, 'kāk sē se na'rē:d'u! | ☐ ⇒ JEBEMTI ☐ ∅

bogara ⇒ JEBEMO BOGARA, JEBEMTI BOGARA, JEBENTI BOGARA

bogastvo ⇒ BOGATIJA

bogat ▶ 'bō:gat (nov. bēgāt) bēgā:ta -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. bēgāt'dga in bēgātē-ga, daj. ed. m. sp. bēgāt'mə in bēgātē-mə) *bogat [ki ima mnogo materialnih dobrin]:* bēgātē 'bā:bē sē ja 'dūo:b'u • 'a, 'tis'tē ja pa 'bō:gat! • bēgātē 'nī-smē, pa s'īa:bē nēm 'pa: na g'rē: | ☐ ⇒ PREMOŽEN ☐ +

bogati ▶ 'bō:gati medm. ⟨⟩ *izraža začudenje, občudovanje:* a 'tō:g zas'īūžə? 'bō:gati! • 'bō:gati, 'tō: s'te pa 'fa:jn 'kuplē! | ☐ ∅

bogatija ▶ bēga'tija -ja z ⟨⟩ nš *bogastvo [velike materialne dobrine]:* pṛ 'tē:ūžə ja b'īa: bēga'tija 'čā:s' | ☐ +

bogdaj ▶ 'bō:g'dē: (tudi -'da:j) medm. ⟨⟩ star., pešaj. **a izraža odzdrav ob srečanju:** {A} dōbr̥ 'da:n (: vē'čēr). {B} 'bō:g'dē:. • {A} dōbr̥ 'jutro. {B} 'bō:g'da:j. • redk. {A} dōbr̥ 'da:n, s't'rič. {B} dōbr̥ 'da:n 'bō:g'dē:. **b izraža pozdrav ob srečanju:** {A} 'bō:g'dē:. {B} 'bō:g'dē:. • {A} dōbr̥ 'da:n. {B} 'bō:g'dē:. | ☐ BOGADAJ; ⇒ dober DAN, dober VEČER, dobro JUTRO ☐ Z 'bō:g'dē: *ali 'bō:ga'dē: pozdravlja jo in odzdravlja jo govorci, rojeni v 30. letih in starejši; pri mlajših je tak način izjemen in predvsem za starejše govorce moteč. ☐ SSKJ*

bogec ▶ 'bō:gēc -a m živ. ⟨⟩ manjš., otr. *bogec:* 'bō:gēc ja ūcp'rēdē, 'vē:š -

*nap'rē: g'lē:dē • kə 'kura 'va:dē 'pija, se ū'sā:kek'rāt' 'bō:gēcə zax'vā:lē • 'bō:gēc pə'mā:ge (= redk. 'mā:ge) (izraža voščilo otroku, ki kihne) • otr., šalj., predvsem v cerkvi **bogec je odspredaj glej naprej, ne oziraj se okoli ali nazaj:** nap'rē: g'lē:dē - 'bō:gēc ja ūcp'rēdē • otr., ob grmenju **bogec se krega grmi:** a 'čujaš, kə se 'bō:gēc k'rega? (☐ ⇒ GRMETI) • otr., redk., kot groznja predvsem fantom [**pokazal ti bom** (f = videl boš) **bogeca kaznoval te bom s potegljajem, potegljaji za lase ob uhlju ali na tilniku:** čē 'na: bəš p'ri-dŋ, tē m 'bō:gēcə pə'kā:zō • 'dē: g'ma:x, čē 'nīe:, bəš 'vid'ō 'bō:gēcə (☐ ⇒ za ta sladke te bom (⇒ SLADKI m)) | ☐ +*

bogec ▶ 'bō:gēc -a m živ. ⟨⟩ čustv. *ubožec, revež:* 'sē: sē 'bō:gēc, kə sē b'al:lē:n | ☐ ⇒ REVEŽ ☐ SSKJ, Plet.

bogadaj ⇒ BOGADAJ

bogi ▶ 'bō:gē -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -gēga tudi -g'ā, daj. ed. m. sp. -gēmə tudi -gmə) **1. ubog [usmiljenja, pomilovanja vreden]:** ut "kṛs'tine ti'stē "īūč ja 'bē:ū 'vərgnē 'bō:gē • u 'īā:gerjə smē šale b'lē 'bō:gē • 'bō:gē 'va:trak! • 'bō:gē s'tā:ra 'mama, 'kōk prat'pijē! **2. reven, siromašen:** p'rē: 'čā:sē pṛ 'tē:ūžə 'nīšə b'lē 'bō:gē, 'dē: sē pa 'vərgnē • zarat_(l)ēṽ 'dinerjō 'na: m 'nīe: 'bō:gat pa 'nīe: 'bō:gē **3. čustv. a po vrednosti, količini majhen, nezadosten za tiste** 'bō:gē 'xišə se 'cufāje **b** z oslabljenim pomenom *poudarja majhno količino:* 'kā: pa 'nē: 'kupēm za te 'bō:gē 'dinerja! • ša tēga 'bō:gēga 'kāmna na 'mōrēž 'da:ržat • ⇒ biti bogi ko cerkvena MİŠ • **gratati bogi obubožati:** zarat_(l)ēga g'nā:rja 'na: pte 'bō:gē g'rā:talē | ☐ REVEN ☐ ∅ (+ ubog)

▶ **bogo** ▶ 'bō:gə prisl. ⟨⟩ *revno, siromašno* [< bogi 2]: 'bō:gə ja ūb'lēčān • 'bō:gə sē 'živelē | ☐ REVNO ☐ ∅ (+ ubogo)

▶ **bogo** ▶ 'bō:gə povdk. ⟨⟩ čustv. *izraža pomilovanje [čustveno prizadetost ob neprimernem, nespametnem ravnanju koga]:* 'tō: ja pa 'reiz 'bō:gə, da g'rē: 'da:rve k'ra:st | ☐ SIROTN ☐ ∅

▶ **bogi** ▶ 'bō:gē -gēga m živ. ⟨⟩ *reven, siromašen človek:* 'nēmə 'žə 'na: bō 'nēč, kāga 'bō:gēga pa ū'sē dēlētī | ☐ ⇒ REVEŽ ☐ SSKJ

bogica ▶ 'bō:gəca -e z ⟨⟩ čustv. *ubožica, reva:* 'kā:kə 'bō:gəca sē b'īa:, kə sē se ū'pie:kā na 'rit'kə | ☐ ⇒ REVA ☐ ∅

boglonaj ipd. ⇒ BOHLONAJ ipd.

bogmevari ⇒ BOHMEVARI

bogovski ▶ 'bɔ:ɔs'kɛ -ska -ə prid. (rod. ed. m. sp. -s'kɛga) poud. čudovit, izvrsten, sijafen: 'nâ:jɔ akumə'fâ:tɔr ja 'bɔ:ɔs's'kɛ | ☐ ⇒ BOŽANSKI ☐ SSKJ (SP 1962 ≠)

▶ **bogovsko** ▶ 'bɔ:ɔs'kə prisl. (ɔ) poud. čudovito, izvrstno, sijajno: 'bɔ:ɔs'kə mə g'rê: | ☐ ⇒ BOŽANSKO ☐ SSKJ

bogvari ⇒ BOHVARI

bogvaruj ⇒ BOHVARI

bogžegnaj ▶ bɔg'žê:gnɛ medm. (ɔ) pešaj. izraža voščilo pri jedi: {A} bɔg'žê:gnɛ. {B} bɔx'žô:nɛ. | ☐ ⇒ BOHŽEGNAJ ☐ Ø

boh ▶ 'bɔ:x medm. (ɔ) izraža a začudenje, navdušenje: 'bɔ:x, 'kək ja b'žə 'fa:jn! b strah, vznemirjenje, obup: 'ɔ:, 'bɔ:x, pa 'kâ: sm tɛ nar'diʃa! c dvom, negotovost, upanje: 'bɔ:x 'sâm 'vê:čnɛ 'vɛ:, 'kək ja 'ta:rp'ɔ - 'bɔ:ɣ 'z'nâ:, 'kók 'le:t ja ut_()e:ga č svarilo, prepoved, opozorilo: 'bɔ:x, 'a: te m u'sê:kɔ! - 'bɔ:x na za'di:ne na p'râ:zən ža'žɔ:c tab'le:te 'ja:mat! | ☐ ⇒ BOHPOMAGAJ ☐ Ø

boh aleluja ▶ 'bɔ:x alɛ'luja medm. (ɔ) kletv. izraža močno podkrepitev trditve: 'bɔ:x alɛ'luja, 'kɛg_ a bɔm zm'fâ:t'u! | ☐ ⇒ PORKA ☐ Ø

boh azija ▶ 'bɔ:x 'â:zɛja (in -zi-) medm. (ɔ) kletv. izraža podkrepitev trditve: 'bɔ:x 'â:zɛja, 'kâ: pa 'de:žəš! | ☐ ⇒ DUŠ ☐ Ø

bohlonaj ▶ bɔx'žô:nɛ (tudi 'bɔ:-) medm. (ɔ) pešaj. hvala [izraža hvaležnost]: 'čâ:s' smɛ 'ri:eklɛ bɔx'žô:nɛ, 'dɛ: se 'ri:ɛ:ča pa x'va:ʃa 'le:pa - s'tɔ:kɔt bɔx'žô:nɛ, kɛ s'te pəmâ:galɛ - kot vjudnostni pristavek na izraženo voščilo: {A} bɔɣ'žê:gnɛ. {B} bɔx'žô:nɛ. • redk. {A} dɔbɔr 'te:k. {B} bɔx'žô:nɛ. • kot odgovor tistega, ki je kihnil, na voščilo: {A} 'bɔ:xpəmâ:ge. {B} bɔx'žô:nɛ. • redk. {A} na zd'ra:ujɛ. {B} bɔx'žô:nɛ. | ☐ ⇒ HVALA ☐ Z bɔx'žô:nɛ ipd. se zahvaljujejo predvsem govornici, rojeni v 30. letih in starejši, mlajši pa le izjemoma. ☐ Ø (SSKJ boglonaj)

▶ **boglonaj** ▶ bɔx'žô:nɛ (tudi 'bɔ:-) - m (ɔ) • preg. bohlonaj je umrl zastonj nihče nič več ne da ali naredi: bɔx'žô:nɛ ja u'ma:ru | ☐ SSKJ, SP 1962

bohlonč kaj ▶ bɔx'žô:nčkɛ (tudi 'bɔ:-) medm. (ɔ) ljubk., redk. hvala [izraža hvaležnost]: bɔx'žô:nčkɛ za 'žɔ:gə | ☐ Ø (SP 1962 boglonč kaj m)

bohmagaj ▶ 'bɔ:x'mâ:ge medm. (ɔ) redk. izraža voščilo tistemu, ki kihne: {A} 'bɔ:x'mâ:ge. {B} bɔx'žô:nɛ. | ☐ ⇒ BOHPOMAGAJ ☐ Ø

bohmevari ▶ 'bɔ:xmɛ'vâ:rɛ (in 'bɔ:k-; in

-'vâ:r) člen. (ɔ) bogvaruj [izraža svarilo, prepoved]: 'ɔ:, 'bɔ:kme'vâ:rɛ 'kɛ: 'tâ:ga | ☐ ⇒ BOHVARI ☐ Ø

bohnasvari ▶ 'bɔ:xnas'vâ:rɛ (in -'vâ:r) člen. (ɔ) bogvaruj [izraža svarilo, prepoved]: 'bɔ:xnas'vâ:r, da bɛ b'žə: 'tâ:kə 'suša kɛ 'žâ:nɛ | ☐ ⇒ BOHVARI ☐ Ø

bohnedaj ▶ 'bɔ:x'njê:dɛ člen. (ɔ) izraža svarilo, prepoved: 'bɔ:x'njê:dɛ, da bɛ ša kag'da:j 'ta:k 'xɛdɛ - 'bɔ:x'njê:dɛ 'xɔ:dɛt kɔl 'pɛsa | ☐ ⇒ BOHVARI ☐ Ø

bohobvari ▶ 'bɔ:xub'vâ:rɛ (in 'bɔ:k- in -'vâ:r) člen. (ɔ) redk. bogvaruj [izraža svarilo, prepoved]: 'bɔ:xub'vâ:rɛ u 'tâ:kmele ɔrâ'mê:nɛ kâ'kâ:m 'xɔ:dɛt | ☐ ⇒ BOHVARI ☐ Ø

bohpmagaj ▶ 'bɔ:xpəmâ:ge medm. (ɔ) izraža voščilo tistemu, ki kihne: {A} 'bɔ:xpəmâ:ge. {B} bɔx'žô:nɛ. • 'bɔ:xpəmâ:ge. 'viž, da ja 're:s. | ⇒ na ZDRAVJE ☐ Če kdo kihne večkrat, se mu vošči le pri prvem kihljanju. - Izjavu 'viž, da ja 're:s doda govorec, ki izrazi voščilo, nanaša pa se na vsebino pogovora, katerega resničnost naj bi se potrdila s kihljanjem. ☐ BOHMAGAJ ☐ Ø

▶ **bohpmagaj** ▶ 'bɔ:xpəmâ:ge - m (ɔ) • poud., star., redk. biti tak kot en bohpmagaj zelo slabo se počutiti: 'tâ:kə 'səm kɛ nɛ 'bɔ:xpəmâ:ge | ☐ Ø

bohvari ▶ 'bɔ:x'vâ:rɛ (in -'vâ:r) člen. (ɔ) bogvaruj 1. [izraža svarilo, prepoved]: 'bɔ:x'vâ:rɛ, da bɛ 'šɔ: 'vən - pa 'bɔ:x'vâ:r 'mâ:ncɛ 'kɛ: p'râ:vɛz_()arad 'né: 2. v medmetni rabi [izraža podkrepitev zanikanja]: 'ɔ:, da bɛ se mə 'le: 'kɛ: na nar'diʃə! | ☐ k 1 BOHNASVARI, BOHNEDAJ, BOHOBVARI, BOŽE SAČUVAJ; k 2 BOHNEDAJ ☐ Ø (SSKJ bogvari pod bogvaruj)

bohve ▶ 'bɔ:x'vɛ: člen. (ɔ) bogve a izraža negotovost, nedoločnost: 'bɔ:x'vɛ: 'kək se 'kɛ: gɛ'di 'tò:nɛ - a ja ša 'le: 'žij, 'bɔ:x'vɛ: - 'bɔ:x'vɛ:, ut 'kɔ:c_()e ja u'zê:u b poudarja veliko mero: 'du:ns ja žɛ 'bɔ:x'vɛ: 'kɛ: c v nikalnih stavkih poudarja majhno mero: 'ni 'bɔ:x'vɛ: 'kɛg b'rɛx-tɔ - 'nɛ:m 'bɔ:x'vɛ: 'kɔ:g (= 'kâ:) g'nâ:rja, pa 'né:kɛ tɛ pa 'li:ɛxkə 'dâ:m | ☐ Ø (SSKJ bogve; SP bog ve; Plet. Bog ve)

bohžegnaj ▶ bɔɣ'žê:gnɛ medm. (ɔ) izraža voščilo pri jedi: {A} bɔɣ'žê:gnɛ. {B} bɔx'žô:nɛ. | ☐ BOGŽEGNAJ, dober TEK, BOG ti požegnaj ☐ Ø

boj ▶ 'bò:j člen. (ɔ) star. baje [izraža negotovost trditve]: 'una ja pa u 'bɔ:lnicɛ š'žə: 'bò:j - {A} a 'žɛ:xɛl da se 'piša? {B} 'jâ:. {A} a ja m'žə:jšɛ? {B} 'bò:j. | ☐

⇒ MENDA □ Plet.

boj ipd. ⇒ BORBA ipd.

bojati se ▶ 'bɔ:jat se -əm se nd. ⟨⟩ otr. b. se (koga/česa) *bati se (koga/česa) [čutiti (spoštljiv) strah]:* a se 'bɔ:jəš? • 'nɛ: se str'ica 'bɔ:jat | □ ⇒ BATI SE □ ∅

bojda ▶ 'bɔ:jda člen. ⟨⟩ star., redk. 'bɔ:jda jə je d've: 'kure 'nɛ:sə pɚ 'zɔ:bəjə | □ ⇒ MENDA □ +

bojkati se ▶ 'bɔ:jəkət se -əm se nd. ⟨⟩ otr. b. se (koga/česa) *bati se (koga/česa) [čutiti (spoštljiv) strah]:* 'nɛ: se 'bɔ:jəkət • a se 'bɔ:jəkəš ɛ'nɛ:kcija? | □ ⇒ BATI SE □ ∅

bojler ▶ 'bɔ:jler -lɛrja m ⟨⟩ *bojler:* 'bɔ:jler s'puša | □ BOLEK □ SSKJ, SP 1962

bok ⇒ STRAN

bokerica ▶ 'bɔ:kercə (in -kɛ-) -kɛrce z ⟨⟩ *bokarica [puška] | □ ∅ (SSKJ bokarica)*

boks¹ ▶ 'bɔ:ks -a (in 'bɔ:(-) m ⟨⟩ nš *boks [usnjel]:* 'čɛ:ulɛ z 'bɔ:kša | □ SSKJ, SP 1962

boks² ▶ 'bɔ:ks -a m ⟨⟩ nš *boks [šport]:* pə tɛlɛ'vizjə ja 'bɔ:ks | □ SSKJ, SP 1962

boks³ ▶ 'bɔ:ks -a m ⟨⟩ *staja, predelek [ločen, ograjen prostor]:* 'tɛ:lɛtə 'mā: u nɛmə 'bɔ:ksə, 'kɔ:zɛ pa u d'rugmə | □ GARE □ SSKJ, SP 1962

boksast ▶ 'bɔ:ksast -a -ə (in 'bɔ:(-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tɛga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tɛmə in -s't'mə) *boksast* | < *boks*: 'čā:sɛ sɛ 'mɛ:lɛ 'tis'tɛ, sɛ jəm 'rɛ:klɛ 'bɔ:ksas'tɛ punčɛ | □ SSKJ, SP 1962

boksati ▶ 'bɔ:ksat -əm nd. ⟨⟩ a b. koga *boksati koga [udarjati s pestmi]:* za'kā: me pa 'bɔ:ksəš? • s'ra:jce sma sɛ na 'rɔ:ke na'vɛ:zaša pa sma se 'bɔ:ksaša **b** nov. *[nastopati, tekmovati]:* 'k'lɛ:j pa ša nɛ 'čairɛc_()ta 'tjɛ:ž 'bɔ:ksaša | □ k a ŠTOSATI □ SSKJ, SP 1962

bokser ▶ 'bɔ:kser -sɛrja m ⟨⟩ *boksar* 1. *[orožjel]:* z 'bɔ:kserjə ga ja u'dā:ru 2. živ., nov. *[športnik] | □ SSKJ, SP 1962*

boksniti ▶ 'bɔ:ksnɛ't' (in -s'n'(-) [> -s'nem ⟨ 'bɔ:ks'nɛ (in [-sɛn'] -sɛn'te; 'bɔ:ks'n'u -sɛnša -ə) b. koga *udariti, suniti koga s pestjo:* "zd'ra:uca ja 'ja:dŋ u 'zəbɛ 'bɔ:ks'n'u • 'čuvɛ, u s'tɛ:nə bɛž 'bɔ:ksənša | □ ⇒ ŠTOSNITI □ SSKJ, SP 1962

bolan ⇒ BOLEN

boleč ▶ bɛ'lɛ:č -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -žga, daj. ed. m. sp. -čmə) *boleč* | *ki povzročā bolečine:* 'nɛ: me za tɛ bɛ'lɛ:čə 'rɔ:ke pɚ'ja:mat • kɛ'lɛ:nə 'mā:m bɛ'lɛ:čə | □ +

bolečina ▶ bɛlɛ'čɛina -'čine z ⟨⟩ *bolečina*

[neugoden telesni občutek]: bɛlɛ'čɛina 'kair 'nɔ:ča 'jɔnɛt • 'tā:ke bɛlɛ'čine sɛm_ 'lɛ:ša u t're:pxə, da 'ni za pɛ'vɛ:dat | □ +

bolehati ▶ bɛ'lɛ:xat -əm (in -lɛ:(-) nd. ⟨bɛ'lɛ:xɛ ita.) *bolehati:* 'dɔ:gə ja bɛ'lɛ:xaša, 'nə, 'puo: ja pa 'vɛrgnɛ z bɛ'lɛ:ša pa u'ma:raša | □ +

bolehen ▶ bɛ'lɛ:xən -xna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -xnɛga) *bolehen:* s'tā:ra pa bɛ'lɛ:xna 'səm • 'gra'xɔ:tɔ 'va:ča ja 'bəl bɛ'lɛ:xən, kə ka'di kə 'turk | □ +

bolen ▶ bɛ'lɛ:m -a -ə (redk. b'lɛ:-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga in -nɛga, daj. ed. m. sp. -n'mə in -nɛmə) 1. *bolan* | *ki ima bolezen:* bɛ'lɛ:na ž'vāt ja pa 're:z 'bɔ:ga, sɛ na 'mō:ra 'nɛč pɛ'mā:gat • a ja 'ma:ma ša z'mɛ:rəm bɛ'lɛ:na? • 'pɛ:pč ja 'pɔ: g'žā:ža s'pɛ:u, ja 'zə 'bɛ:u bɛ'lɛ:n • star. bɛ'lɛ:n sŋ g'rā:tɔ (*zbolel sem*) 2. za ženske *imeti menstruacijo:* 'na:m tɛlɔ'vā:dža, sŋ bɛ'lɛ:na • bɛ'lɛ:na sŋ g'rā:taša (*dobila sem menstruacijo*) | ⇒ BOLETI □ k 1 BOLEŅKAN, BUBAN, BUBIKAN, MAROD □ Plet. (SSKJ, SP 1962 *bolan*)

▶ **boleni** ▶ bɛ'lɛ:n -ŋga in -nɛga (tudi b'lɛ:-) m živ. ⟨daj. ed. -n'mə in -nɛmə) *bolnik:* bɛ'lɛ:nɔga pa 're:s ŋ'bɛ:dn_ na zas'tɔ:pɛ • bɛ'lɛ:nɛmə ŋ'kō:n'bɛ:dn_ na vɛ'rɛ:me • poud. **spravljati se** (kam) **ko bolen srat zelo počasi se odpravljati** (kam): se pa 'tuc_()p'ra:ulɛš u šta'cunə kə bɛ'lɛ:n s'rat | □ ⇒ BOLNIK □ ∅

bolenčkan ▶ bɛ'lɛ:nčkən -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -n'mə) otr. *bolan:* a 'nā:šə tɛ 'mā:žə ja pa bɛ'lɛ:nčkənə | □ ⇒ BOLEN □ ∅ (SSKJ, SP 1962 *bolančkan*)

boler ▶ 'bɔ:ler -lɛrja m ⟨⟩ **Bo** *bojler:* 'ce:u ud 'bɔ:lɛrjə | □ ⇒ BOJLER □ ∅

bolet ▶ balɛ:t -a m ⟨⟩ redk. *kartonček kot potrdilo za količino obranega hmelja:* pa da 'na: bɛž balɛ:tɔ z'gub'u | □ ⇒ BOLETA □ ∅

boleta ▶ balɛ:ta -e m ⟨⟩ *kartonček kot potrdilo za količino obranega hmelja:* 'mɔ:ja balɛ:te sɛ 'ma:ma xran'vā:lɛ • 'kō:g balɛ:c_()ɛ sɛ pa 'dɔ:ms pɚ's'žuz? | □ BOLET □ **Hmelj so prebivalci obravnavanega področja približno do konca 70. let obirali konec avgusta in v začetku septembra pri večjih kmetih (ti so ga na obravnavanem področju tedaj vsi opustili), Bočani pa so hodili obirat zadružnega v Radmirje. Lastnik hmeljskega nasada je nekajkrat na dan pobral obrani hmelj, ki so**

ga obiralci zbirali v jutaste vreče (⇒ solen ŽAKELJ), za to pa so ponekod (v Pustem Polju npr. pri Gregorni ali Stvarniki) dobili bolete, na katerih je bilo na eni strani navedeno lastnikovo ime (odtisnjeno s štampiljko ali – pri Gregorni v Pustem Polju – celo natisnjeno na kartončkih različnih barv), na drugi pa zapisano število oddanih škafov. (Drugod, v Pustem Polju npr. pri Parkeljni in v Kokarjah pri Filipci, so število škafov obrane-ga hmelja zapisovali v zvezek.) Nekaj tednov po koncu obiranja je lastnik nasada obiralcem bolete zamenjal v denar. □ SSKJ ≠

boleti ▶ 'bʊ:let 3. os. ed. [bə'li (f redk. b'li) nd. (-; 'bʊ:lɔ [bəl'él:ta -ə (f redk. b'lé:-) 3. os. boli koga *boli koga* 1. |po-vzročati bolečine|: 'zɔ:b ga bə'li • 'ná:zga sə 'nyo:ge b'lél:le 2. brezoz. [čuti-ti bolečine|: u 'pa:rsex me ja bəl'él:ə • ⇒ boli ko (živ) HUDIČ | ⇒ BOLEN □ BUBATI, BUBIKATI, DAJATI, MATRATI □ +

bolezen ▶ bəl'e:zən (in -l'ē-) -l'ie:z'nə z (<) *bolezen* [motnja v delovanju organi-zma|: bəl'e:zən se me pɣ'ja:mle • u'se: bəl'ie:z'nə sm pa 'tu:z_(ə) 'jəm'ɔ • redk. **bolezen gre na koga/kaj**: na bəl'e:zən gr'è: na 'a:te • redk. **nedeljska bolezen prehlad pri konjih**: 'kyon' də'bi nɛ'dé:lskə bəl'e:zən, čə ja 'dɔ:ge 'ka: 'nɛ:tar, 'bʊ: ga pa z'ɛ z'má:trəš (□ ⇒ NEDELJSKA) • **slad-korna bolezen sladkorna bolezen**: sʃat'kɔ:rna bəl'e:zən (□ ⇒ CUKROVKA) | □ + (k • nedeljska bolezen: Videčnik 1988: 57 *nedeljska bolezen*) [Tominšek 1903: 20: or. ed. »bəl'éznɔ«]

bolha ▶ 'bɔ:xa -e z (<) 1. *bolha*: 'bɔ:xe sə me ʊbg'riz'le • 'pa:js'ja 'bɔ:xa 2. nov., salj. *osebni avtomobil fiat 126*: "á:nəka se ja pa 'bɔ:xə 'kupʃa | □ k 2 poljski FIAT, FIČIPOKI, FIČIPOKI, STOŠESTINDVAJSETKA, ŠPORHERT □ + [Tominšek 1903: 10: im. ed. »bɔ'na«; 17: rod. ed. »bɔ'he«]

boli ▶ 'bɔ:li (<) • ⇒ BAŠ me boli • polcit., čustv. **boli mene** (: tebe : njega) *vseeno mi je*: 'bɔ:li mɛ:nɛ, 'kám bəš_(ɔ): (□ ⇒ VSEENO) • ⇒ boli mene PATKA | □ ∅

bolj ▶ 'bəl prisl. (presežnik 'na:j'bəl star. 'nar'bəl) primernik *bolj* |< ZELO| 1. |stop-njuje a pridevnike in iz njih izpeljane prislove|: 'bəl ə'r'ja:ʊ • 'pɔ:p ja 'bəl 'ma:mɛn • 'dʲe:kle ja ša 'bəl z'vʲitə kə 'ma:ma • tudi ob pridevniki in prislovih, ki imajo sicer primernik z obrazilom: 'təle ja

pa 'tɔ:rta 'bəl 'dʲo:bra kə ʊ sʃašči-čá:rnɛ • 'na:j'bəl ja pa 'tətale 'rɔ:za 'le:pa b nepridevniške prislove|: s'tɔ:pɛ 'bəl nap'rɛ: (: prɔx u'rá:təm) 2. |izraža večjo mero glagolskega dejanja ali stanja|: 'ti se ša 'bəl 'dʲe:raš kə 'ja:s 3. |izraža sorazmernost dejanja v nadrednem in odvisnem stavku|: 'bəl kə smə lɛ'té:lɛ, bəl sə st'rɛ:lɛlɛ • 'bəl kə jə dɛpɔvɛ'dʲujam, s'ɫá:pšə 'ja: • ⇒ bolj ko DREK mešaš, bolj smrdi | ⇒ ZELO □ + **bolj** ▶ 'bəl prisl. (<) *bolj* 1. |primerja isto-vrstne stavčne člene med seboj|: g'lé:-da 'bəl na 'sʲe:be kə na d'ruge 2. *več izraža večjo količino ali mero*: 'bəl kə nɛ 'urə ja 'zə ud "ɫɔ:mšakɔ 3. |omejuje pomen pridevnika, prislova ali prislovne zveze|: 'tá:g, 'bəl 'mičkən 'dɛ:da ja 'bɛ:ʊ • 'já:bək 'má:mə pa 'lɛ:z 'bəl 'má:ɫə (kə 'nʲe:) • u'rɛ:xɛ sə 'bəl 'pi-škɔvɛ (kə 'nʲe:) • tis't' pɛ'cikl ja zə pa 'bəl 'bɔ:gɛ • 'tʲista 'xiša ja 'bəl prɔx "məzérjɛ • 'bəl pə 'mɛškə se 'nɔ:sɛ • te 'nyo:š ja pa 'bəl 'ta:k (= 'tá:k) (*ni kaj prida*) • čustv., s pridevnikom ali prislovom **biti bolj ... ko ne biti precej ... izraža veliko količino, mero**: ta 'dʲe:ska ja pa 'bəl k'rá:tkə kə 'nʲe: • {A} 'kək se 'má:te? {B} 'e:, 'bəl 'bɔ:gə kə 'nʲe:. | □ k 2 ⇒ VEČ □ SSKJ

bolji ▶ 'bɔ:lʲɛ -- -- prid. (rod. ed. m. sp. -- tudi -lɛga) primernik 1. *boljši* |< DOBER|: 'na:j-'bɔ:lʲɛ k'rɛx sə 'mél:pa pa pɣ' 'x'ra:s'nikɛ ʊ "s'má:rt'nɛ • 'bɔ:lʲɛ čl'əv'ɛ:ka pa 'rɛ:s 'tʲe:škə 'na:j'dɛš 2. *boljši a |ki je višje, bolj kakovostne vrste|*: 'na:rte'bɔ:lʲɛ s've:d bɛ 'ra:t'kup'u • 'bɔ:lʲɛ (= tudi 'bɔ:lʲɛga) čl'əv'ɛ:ka 'tʲe:škə 'na:j'dɛš tɛga 'bɔ:lʲɛga te'bá:ka 'tʲix 'kupɛš b *boljši* |namenjen za posebne, bolj svečane priložnosti|: te 'bɔ:lʲɛ x'ɫá:ča ʊb'lɛ:čə 3. čustv. *družbeno, družabno višje stoječ*: z 'bɔ:lʲɛ fa'miljɛja ja b'ɫa:, sə jə pa 'ra:jšə ʊz'él:ɛ • ⇒ bolji (je) (ta) prva ZAMERA ko (ta) zadnja | □ k 1–2 ⇒ BOLJŠI; k 3 ⇒ IMENITEN □ Plet.

▶ **bolji** ▶ 'bɔ:lʲɛ -- -- povdk. (<) primernik 1. *boljši |ki glede na kak kriterij, normo, zahtevo bolj ustreza, zadovoljuje|*: 'já:pke sə pa 'lɛ:čnə 'létə 'bɔ:lʲɛ, kə sə b'le: 'ɫá:nɛ • za na 'nʲivə bɛ b'lɛ pa š'kó:rnɛ 'bɔ:lʲɛ 2. *boljši |ki bolj ugodno vpliva, koristi|*: ka'mɛ:lce sə 'bɔ:lʲɛ kə ʊ'sá:ke tab'lɛ:te 3. s širokim pomenskim obsegom *izraža stanje, ki je v nasprotju s prejšnjim, siceršnjim, navadno pozitivno*: u 'šɔ:lʲɛ ja pa 'dʲe:kle 'dɛ:

'bɔ:lɛ, se ja pəp'ra:uɫə - nə'má:ɫə 'bɔ:lɛ
'səm (počutim se bolj zdravega) |
⇒ BOLJŠI¹ povdk. □ ∅

▶ **bolji** ▶ 'bɔ:lɛ prisl. (∅) primernik *bolje, boljše* |< *BOLJI* prid.; drugə 'xišə bɛ
'bɔ:lɛ na'réd'u, kə sm̩ 'tətə | ⇒ BOLJI
prisl. □ Plet.

▶ **bolji**² ▶ 'bɔ:lɛ povdk. (∅) s širokim pomenskim
obsegom *izraža stanje, ki je v nasprotju*
s prejšnjim, siceršnjim, navadno pozitivno:
z 'va:səm ja pa 'le:z 'bɔ:lɛ (os je letos manj),
kə ja b'ɫə 'unə 'lé:tə p'rɛ: - 'tə jəm ja 'de: 'dʏo:z'd' 'bɔ:lɛ,
kə jəm ja b'ɫə ʏ 'unɛ 'xišə | □ ⇒ BOLJŠI²
povdk. □ ∅

boljšati se ▶ 'bɔ:lšat se -əm se nd. (∅)
boljšati se a: ʏ'rjɛ:mɛ se za'čé:ɫə
'bɔ:lšat b: a se tɛ 'cukrɔka 'kɛ: 'bɔ:lša?
| □ k a GORŠATI SE, LEPŠATI SE □ +

boljši ▶ 'bɔ:lšə -- -- tudi -a -ə redk. 'bɔ:lš
-- -- prid. (rod. ed. m. sp. -- tudi -šəga in
-žga redk. 'bɔ:lš, daj. ed. m. sp. 'bɔ:lšə tudi
-šəm in -šmə redk. 'bɔ:lš) primernik **1.**
boljši |< *DOBER*: 'župa ja pa 'dʏo:mɛ
na'rɛ:tə 'žə 'dʏo:s'tɛ 'bɔ:lšə (= tudi
'bɔ:lša) kə ʏ xɔ'te:ɫə **2.** *boljši a* |< *ki je*
višje, bolj kakovostne vrste: 'na:j
'bɔ:lšə ja 'bɛ:ʏ pa 'já:var **b** redk. |< *večji*:
'tis't' 'pɔ:p 'ni 'neč 'kɛ: 'bɔ:lšə kə 'tət'
le **c** |< *namenjen za posebne, bolj svečane*
priložnosti: ʏ teɟ 'bɔ:lšəx (= tudi
'bɔ:lš) 'čɛ:ʏlex pa 'mɛnda 'já: 'na: bəš
pə 'gɔ:šə 'xʏo:d'u?! **3.** *čustv. družbeno,*
družabno višje stojič: 'se: sə 'mó:rad
'bɔ:lšə 'lɛdɛ, sáme delə'ti jɛx pa 'tud'
u'sə • ⇒ pri najboljši VOLJI • ⇒ boljši
(je) (ta) prva ZAMERA ko (ta) zadnja | □
k 1-2a, 2c BOLJI prid.; k 2b VEČJI; k 3
⇒ IMENITEN □ +

▶ **boljši**¹ ▶ 'bɔ:lšə -- -- povdk. (∅) primernik
boljši |< *glede na kak kriterij, normo,*
zahtevo bolj ustreza, zadovoljuje:
'dɛ:da ja 'bɔ:lšə | ud 'bá:be (| = kə 'bá:
ba) **2.** *boljši* |< *ki bolj ugodno vpliva,*
koristi: 'bunda ja 'bɔ:lšə kə 'jʏo:pič ʏ
tɛm m'rá:zə **3.** s širokim pomenskim obsegom
izraža stanje, ki je v nasprotju s
prejšnjim, siceršnjim, navadno pozitivno:
'ná:ša ja pa 'dɛ: 'vɛndər 'bɔ:lšə (počuti se bolj zdravo) | □ BOLJI¹ povdk.
□ ∅

▶ **boljši**² ▶ 'bɔ:lšə prisl. (∅) primernik *bolje,*
boljše |< *BOLJŠI* prid.; 'na:j'bɔ:lšə ja 'bɛt
'ka: 'tjɛx | □ BOLJI prisl. □ ∅

▶ **boljši**² ▶ 'bɔ:lšə povdk. (∅) s širokim pomen-
skim obsegom *izraža stanje, ki je v*
nasprotju s prejšnjim, siceršnjim,

navadno pozitivno: s kə'má:rcəm ja pa
'bɔ:lšə 'dɛ: (*komarjev je zdaj manj*) | □
BOLJI² □ ∅

▶ **boljši** ▶ 'bɔ:lšə -šəga in -žga s (daj. ed.
m. sp. -šəm in -šmə) *boljša stvar*: 'kɛ:
'bɔ:lšəga mə s'kuxɛ za 'gɔ:t | □ SSKJ

▶ **najboljši** ▶ 'na:j'bɔ:lšə - s (∅) • za rojst-
ni dan, god **vse najboljše izraža dobre**
želje: ʏ'sə 'na:j'bɔ:lšə, pa da bɛ zd'rá:
va b'ɫa: ša nap'rɛ: | □ SSKJ

bolmet [Plet.: »bôlmet, m. der Dosten
(origanum vulgare), *Luče (Št.)-Erj.*
(*Torb.*)«]

bolnica ▶ 'bɔ:lɲɛca (in -ni-) | -nɛce (| in
-ni-; redk. -lɲc(-)) z (∅) *bôlnica*: g'rɛ:m ʏ
'bɔ:lɲiçə, səm 'râ:mən • 'mar'tiŋklɛ sə
ʏ 'bɔ:lɲiçə pɛ'lá:lɛ • **dati koga iz bol-**
nice domov odpustiti koga iz bolnice:
te 'pɛ:tɛ 'dɛ:n sə jə 'da:lɛ pa z 'bɔ:lɲi-
ce da'mɔ: | □ ŠPITAL □ +

bolničar ▶ 'bɔ:lɲɛčar -ja (in -ni-) m živ. (∅)
bolničar: 'se: zə 'bɔ:lɲɛčar g'rɛ: • 'tò:
na ja 'bɛ:ʏ (∅) partɛ'zâ:mɛɟ za 'bɔ:lɲi-
čarja (*nosil je ranjence*) | □ VERTER
□ +

bolnik ▶ bɔ'ɲik -a m živ. (im. mn. '-nikɛ)
nov., redk. *bolnik*: kɛ: ja z'dɛ: 'na:ž bɔ-
'ɲik? | □ BOLEN m | □ +

bolniška ▶ bɔ'lɲiška -e z (∅) *bolniški*
dopust: bɔ'lɲiška 'mâ:m (= sm̩ nas'tɔ:
p'u) • ʏ bɔ'lɲiškɛ sm̩ 'bɛ:ʏ, sm̩ pa
'mjɛ:n' zas'ɫʏzʏ • 'dò:xter mɛ 'ni 'va:t'ɔ
'da:d bɔ'lɲiške • a sɛ ʏ bɔ'lɲiškɛ? | □
BOLOVANJE □ SSKJ pod *bolniški*

bolnišnica ⇒ BOLNICA

bolovanje ▶ bɔ'ɲɔ'vá:nɛ (Bo tudi -e) -e (in
-ɫə-) s (∅) nš, redk. *bolniški dopust*: na
bɔ'ɲɔ'vá:nɛ sm̩ 'bɛ:ʏ | □ ⇒ BOLNIŠKA □ +

bom ▶ 'bɔ:m medm. (∅) otr. *bom* |< *posnema*
najnižji glas zvonaj: z'va:nɛ 'de:ɫəjə
'bim 'ba:m 'bɔ:m | □ SSKJ

bom itd. ⇒ BITI²

bomba ▶ 'bɔ:m̩ba -e z (∅) **1.** *bomba* |< *raz-*
strelivom napolnjeno kovinsko telo:
sə pa 'təm ka'dilɛ, sɛ jɛx pa 'vid'lɛ,
sə pa 'va:rglɛ 'dʏo: nɛx 'pá:r 'bɔ:mp •
'dʏo:mɛ 'mâ:m 'tâ:kə, kə bɛ mɛ 'bɔ:m̩ba
ʏ'se:kaɫa **2.** *jeklenka* |< *posoda*: | 'bɔ:m̩ba
za p'ljɲ (| = p'ljɲska 'bɔ:m̩ba) • a ja
'bɔ:m̩ba žə s'pɛ:t p'râ:zna? • s kɛ'sjɲkɔvɛ
'bɔ:m̩bɛ bɛ se 'ma:gu pɛtəp'ɪt **3.** nš, ša1j,
nov. *velik nered*: a bəš 'tətəle 'bɔ:m̩bə
'sâ:ma ʏk'ra:j sprɑ:ʏɫa? • ša1j. (**atom-**
ska) *bomba je padla* (= usekala ipd.)
velik nered je: a tɛ ja ʏ 'sʏo:bɛ s'pɛ:d
'bɔ:m̩ba ʏ'se:kaɫa? (□ ATOMSKA je padla) |
□ k 2 JEKLENKA; k 3 ATOMSKA □ +

bombandirati ▶ bɔmban'dé:rat -əm nd. ⟨⟩
bombandirati: 'təle 'zə 'na:ɹdə bɔmban-
 'dér:alə | ⊞ BOMBANDIRATI | ⊞ Ø

bombardirati ▶ bɔmbar'dé:rat -əm nd. ⟨⟩
 naraš. *bombardirati*: 'aŋ'le:žə sə bɔm-
 bar'dér:alə | ⊞ ⇒ BOMBANDIRATI | ⊞ SSKJ,
 SP 1962

bombaž ▶ bɔm'bá:š -ža m ⟨⟩ nš *bombaž a*
 |vlakna|: 'bá:ta ja 'sá:m bɔm'bá:š **b** |tka-
 nina|: s'ra:jca š_čiz'd'ga bɔm'bá:ža | ⊞
 ⇒ PAVOLA | ⊞ +

bombica ▶ 'bɔmbɛca (in -bi-) -bɛce (in
 -bi-) ž ⟨⟩ 1. manjš. *bombica*: 'pa:js'ja
 'bɔ:mbica (*pasja, strašilna bombica*) 2.
 črnilni vložek za nalivnik: 'čai:rnə
 'bɔ:mbɛca za pɛŋ'ká:žə bɛ 'nuçɔ | ⊞ k 2
 VLOŽEK | ⊞ SSKJ, SP 1962

bombonera ▶ bɔmbɔ'ne:ra -a ž ⟨⟩ *bonbo-
 nierra*: za 'ruɔ:js't'nɛ 'dè:n sm bɔmbɔ-
 'ne:rə 'duɔ:b'u | ⊞ Ø (SSKJ, SP 1962
bonboniera)

bon ▶ 'bɔ:n -a m ⟨⟩ *bon* 'bɔ:n za 'má:lçə |
 ⇒ KARTA | ⊞ SSKJ, SP 1962

bonbon ipd. ⇒ CUKER ipd.

bonboniera ⇒ BOMBONERA

bondžola ⇒ BRŽOLA

bongati ▶ 'bɔ:ŋgat -əm nd. ⟨⟩ čustv. *hoditi*
 |premikati se s korakanjem|: 'kɔ:ž_()ə
 'kɛ: 'ce:ɥ 'pɔ:d'nɛ 'bɔ:ŋga? - namez da
 u'kɔ:lɛ 'bɔ:ŋgəž, bɛ 'lie:ɥ 'duɔ:mɛ 'kɛ:
 nar'diža | ⊞ ⇒ HODITI | ⊞ Ø

bonificiran ▶ bɔnɛfɛ'cè:rən -a -ə (in -ni-;
 in -nifi-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed.
 m. sp. -n'mə) *beneficiran*: bɔnɛfɛ'cè:rən
 s'tá:š ja 'mè:ža - bɔnɛfi'cè:rəna 'duɔ:ba
 | ⊞ ⇒ BENIFICIRAN | ⊞ Ø

bontrat ipd. ⇒ BANTRAT ipd.

bor ▶ 'bɔ:r -a m ⟨⟩ **a** *bor* |drevo|: za 'ná:šə
 'xišə 'rá:s'te 'bɔ:r - ud 'bɔ:ra s'tuɔ:rš
 (*borov storž*) **b** nš *borov les*: lɛ'má:rcə
 tɛ m pa z 'bɔ:ra na'réd'u | ⊞ +

borba ▶ 'bɔ:rba -e ž ⟨⟩ 1. *boj* |oborožen
 spopad|: u 'ká:kɛɥ 'bɔ:rbe smə b'lɛ! 2.
 čustv. *prepir*: bdə ša 'bɔ:rbe, da bɔ
 'duɔ:b'u_ɥt'ruɔ:ka • ja b'la: 'xuda 'bɔ:r-
 ba za 'bè:rçaft • **imeti borbe** (= tudi
 borbo) **a** *prepirati se*: səs'è:dɛ 'zə
 s'pét: 'má:jə 'bɔ:rbe - sma z 'ná:šmə
 'mè:ža 'bɔ:rbe, kə 'ni 'vat'ɔ 'jəd_çamɔ:
 (⇒ KREGATI SE) **b** *ruvati se*: a 'zə 'má:-
 ta s'péd: 'bɔ:rbe? 'nje:xeta! (⇒ TEPSTI
 SE) | ⊞ k 2 ⇒ KREG | ⊞ +

borben ▶ 'bɔ:rben -a -ə (in -bɛ-) prid. ⟨rod.
 ed. m. sp. -bɛŋga (in -bɛ-), daj. ed. m. sp.
 -bɛn'mə) redk. *bojevit*: pəg'lé:dɛ 'ga:
 'kək ja 'bɔ:rben | ⊞ SSKJ, SP 1962

borčevski ▶ 'bɔ:rčɛvs'kɛ -ska -ə (in -čau-)

prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'kɛga) *borčevski*:
 'bɔ:rčɛvs'kɛ də'dá:tək (⇒ BORČEVSKI m) -
 'bɔ:rčavska 'pɛnzija (⇒ BORČEVSKA) -
 'bɔ:rčɛvska vɛšɛ'lɛca (*ki jo pripravijo*
člani zveze združenj borcev) | ⊞
 SSKJ, SP 1962

▶ **borčevski** ▶ 'bɔ:rčɛvs'kɛ -kɛga (in
 -čau-) m ⟨rod. mn. -kɛx) *dodatek k po-
 kojni za udeležence narodnoosvobo-
 dilnega boja*: 'bɔ:rčɛvs'kɛga də'bivəm z
 'bɛ:ɔg'raida | ⊞ BORČEVSKA | ⊞ Ø

▶ **borčevska** ▶ 'bɔ:rčɛvska -s'ke (in -ča-)
 ž ⟨rod. mn. -s'kɛx) *dodatek k pokojni*
za udeležence narodnoosvobodilnega
boja: 'bɔ:rčɛvska dəb'lá:vəm | ⊞ ⇒ BOR-
 ČEVSKI m | ⊞ Ø

borec ▶ 'bɔ:rc -a m živ. ⟨⟩ 1. *borec* 1. |ude-
 leženec narodnoosvobodilnega boja|: ja
 'bè:ɥ 'bɔ:rc p'rad_()ɛ'vət:mə dɛ'vət:mə
 (t'rɪnš'tè:rdɛst') • 'ja:s sm 'bè:ɥ 'tɪtɔ
 'bɔ:rc • a sɛ 'ti ɥ z'vè:zɛ 'bɔ:rcɔ (*v*
zvezi združenj borcev; ⇒ ZVEZABORCEV)?
 2. |udeleženec oboroženega spopada|:
 'ma:jstrɔ 'bɔ:rc (*Maistrov borec, borec*
za severno mejo leta 1918) - š'pá:ns'kɛ
 'bɔ:rc (*španski borec*) | ⊞ +

boriti se ▶ bɛ'rit se -rɪm se nd. ⟨-; bɛ'riɥ
 se -'riža se -ə se, mn. -'rilɛ se itd.)
boriti se |udeleževati se oboroženega
 spopada, boja|: səm 'bè:ɥ partɛ'žá:n, sɔ
 se bɛ'riɥ | ⊞ +

bormašina ▶ 'bɔ:rma'sina -šine ž ⟨⟩ redk.
 (*električni vrtalnik*) | ⊞ ⇒ PORMAŠINA
 | ⊞ Ø (Planina 1978)

borov¹ ▶ 'bɔ:rɔ [-va -ə (| **Bo** tudi -rav-)
 prid. ⟨rod. ed. m. sp. -rɔga) *borov*: 'bɔ:rɔ
 s'tuɔ:rš - 'bɔ:rɔva 'igəlca (: 'ɔ:ca) | ⊞ +

borov² ▶ 'bɔ:rɔ [-va -ə (| **Bo** tudi -rav-)
 prid. ⟨rod. ed. m. sp. -rɔga) *burov*: 'bɔ:rɔvɛ
 up'lá:t'kɛ | ⊞ Ø (SSKJ, SP 1962 *burov*)

borovnica ▶ bɔrɔ'nɪca -nice ž ⟨⟩ nav. mn.
borovnica: bɔrɔ'nice sə z'rè:le • amer-
 'ká:ns'ke bɔrɔ'nice (*vrtna borovnica*) •
 bití v borovnicah *nabirati borovnice*:
 a sta žə b'la: 'kɛ: ɥ bɔrɔ'nice? • ití v
 borovnice ití *nabirat borovnice*: 'pe-
 mɛ ɥ bɔrɔ'nice | ⊞ BOROVNIČKA | ⊞ +

borovničev ▶ bɔrɔ'ničɔ [-va -ə (| **Bo** tudi
 -čav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -čɔga) *borovni-
 čev*: bɔrɔ'ničɔ 'ga:rɪŋ (: 'žəŋft) | ⊞ SSKJ,
 SP 1962

borovničevac ▶ bɔrɔ'ničɔc -a m ⟨⟩ nš **a** *sok*
iz borovnic: dɛ'sét 'li'trɔ bɔrɔ'ničɔca
 ja s'kuxała **b** *borovničevac* |žganjel|
 | ⊞ +

borovničevina ▶ bɔrɔ'ničɔna -e ž ⟨⟩ nš
borovničevje: 'kɔ:g bɔrɔ'ničɔne ja

'gʷo:r! | E BOROVNIČEVJE, BOROVNIČLJEVJE L Ø
borovničevje ▶ brɔ'ničɔjə (**Bo** tudi -a) -a s
 ⟨ ⟩ nš *borovničevje* | E ⇒ BOROVNIČEVINA
L +

borovnička ▶ brɔ'nička -e z ⟨ ⟩ manjš., nav.
 mn. *borovnička* | < *BOROVNICA*: 'kɔ:g 'bɛʒ
 brɔ'ničk? | E ⇒ BOROVNICA L Ø

borovničljevje ▶ **Kr, Ko** brɔnɛč'lɔjə -a (in
 -ni-), **Bo** bɛrɛnč'lɔjə (tudi -a) -a (in
 brɛn-) s ⟨ ⟩ nš *borovničljevje* | E ⇒ BO-
 ROVNIČEVINA L Ø

borša ▶ 'bɔ:rša -a z ⟨ ⟩ *borša* | L SSKJ

borvazelin ⇒ BORVAZELINA

borvazelina ▶ 'bɔ:rvaʒel'ɫina -'line (in
 -zɛ-) z ⟨ ⟩ nš *borvazelin* | L Ø (SSKJ
borvazelin)

bos ▶ 'bɔ:s 'bɔ:sa -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp.
 'bɔ:sɛga⟩ *bos* 1. [neobut]: 'bɔ:sa pa na
 'xɔ:dɛm 'râ:da • na 'xɔ:dɛ 'bɔ:sa •
 'jɔ:ʒa ja 'bɛ:ɥ_()but na 'bɔ:sɛ 'nɔ:ge
 (na *golo nogo, brez nogavice*) 2. [nepod-
 kovan]: 'bɔ:s 'kɥom' | L +

boskovski ⇒ BOSKOVSKI

boskovski ▶ 'bɔ:skɔ's'kɛ -ska -ə prid. ⟨rod.
 ed. m. sp. -s'kɛga⟩ ♦ agr. ⇒ boskovski
 KOSMAČ | L Ø (SSKJ *boskovski*)

Bosna ▶ "bɔ:sna -s'ne z ⟨ ⟩ ZEM. I. *Bosna*
 |ozemlje| • čustv., kot podkrepitev **pa mirna**
Bosna o tem ne bomo več govorili:
 g'li:x 'ta:g 'bɔ:, kɛ sm 'rɛ:ku, pa 'mɛ:rna
 "bɔ:sna | E BOSNJA, BOSTNJA L SSKJ, SP
 1962

bosti ▶ 'bɔ:s't' 'bɔ:dem nd. ('bɔ:dɛ (in
 'bɔ:t') -tɛ, 2. os. dv. -tɪa; 'bɔ:du (nov.,
 redk. 'bɔ:du) 'bɔ:dɫa -ə, mn. -d'ɫɛ itd.)
 1. b. koga *bosti koga* [zaradi ostrosti
 povzročati pekočo bolečino]: 'kâ:mən u
 čɛ:ɥɫɛ me 'bɔ:de • brez. čɛ 'bɔ:s 'vɛnɛ
 'xɔ:dɛm, me 'bɔ:de 2. *napadati z rogo-
 vi*: 'kɛk 'kɥo:za 'râ:da 'bɔ:de 3. čustv. b.
 koga *ne biti všeč komu, ne tekniti komu*:
 sa'ɫâ:ta ga 'bɔ:de • k'rɛx te 'bɔ:de,
 'sɛ:r pa 'nɪɛ 4. *bosti* [prodirati, riniti
 iz česa]: sa'ɫâ:ta 'zɛ 'vɛn z_ɫɪɛ:mle
 'bɔ:de 5. čustv. *iti* [premikati se]:
 "brâ:ŋka ja 'bɔ:dɫa na b'rɪtaf • 'kâ:m
 'bɔ:deš? • u 'va:rjskɛ ja 'bɔ:du | E k 2
 ROGATI; k 4 ⇒ RINITI; k 5 ⇒ ITI L +

▶ **bosti se** ▶ 'bɔ:s't' se 'bɔ:dem se nd.
 (⇒ BOSTI) 1. *bosti se* [napadati se z
 rogov]: 'kɥo:ze se 'bɔ:dɛta 2. čustv.
prepirati se: 'ka: nap'rɛ: se 'nɛ:kɛ
 'bɔ:dɛta | E k 1 ROGATI SE; k 2 ⇒ KREGA-
 TI SE L +

bot ▶ 'bɛt povdk. ⟨ ⟩ *brez dolga, na čistem*:
 'de: sma (sɛ) pa 'bɛt • **biti (si) bot za**
bot biti brez dolga, biti na čistem: 'ti

mɛ 'dâ:s 'kurɛ, pa sma (sɛ) 'bɛʒ_()a 'bɛt
 • **zmeniti se bot za bot** *domeniti se,*
da bo usluga vrnjena s protiuslugo:
 'bɛʒ_()a 'bɛt sma se z'mɛ:nɫa - 'ja:s mɛ
 'dâ:m tis'tɛ 'râ:nte, 'un' pa 'mɛnɛ
 'lɛ:stucɛ nar'di | E ⇒ KVIȚ L +

boter ▶ 'bɔ:tɛr -tra m živ. ⟨ ⟩ *boter* [za-
 stopnik otroka pri krstu ali priča pri
 birmi]: 'bɛ:rmɛns'kɛ (: 'ka:rst'nɛ) 'bɔ:tɛr
 • g'dɔ: ja pa 'vɛm 'bɛ:ɥ (= 'šɔ:) za 'bɔ:t-
 ra? • 'ti sɛ "da:mjanɛ 'bɔ:trɔ • ud
 'bɔ:tra sɛm 'urɛ 'dɥo:b'u pa pɛ'tɥo:šɫc |
E GOTENJ L +

botiti ▶ 'bɔ:tɛt -ɛm nd. ⟨-; 'bɔ:t'u -ɫa -ə,
 mn. -t'ɫɛ⟩ *bočiti*: u'pâ:s ja za'čɛ:ɫɛ 'bɔ:-
 tɛt | L Ø

▶ **botiti se** ▶ 'bɔ:tɛt se -tɛm se nd.
 (⇒ BOTITI) *bočiti se*: 'pɔ:dɔ se 'bɔ:tɛ
 zarat u'ɫâ:ge | L Plet. (SSKJ #)

botra ▶ 'bɔ:tra -a z ⟨rod. mn. -tɛr⟩ *botra*
 [zastopnica otroka pri krstu ali priča
 pri birmi]: a jɛ bɛš 'ti (š'ɫa:) za 'bɔ:t-
 rɛ? • 'bɛ:rmɛnska 'bɔ:tra sɛ mɛ b'ɫɛ pa
 "ka:ɥtmɛnɔva "â:na • 'a:ɥɔ ja ɥd 'bɔ:t-
 ra | E GOTA L +

botrček ▶ 'bɔ:tɛrčɛk -čka m živ. ⟨ ⟩ manjš.,
 čustv. *botrček*: 'bɔ:tɛrčɛk mɛ ja pɛ'cikɫ
 'kup'u | L SSKJ, SP 1962

botrica ▶ 'bɔ:tɛrca -e z ⟨ ⟩ manjš., čustv.
botrica: 'bɔ:tɛrca, 'nɪɛ: 'bɛt 'xudɛ | E
 GOTIKA L SSKJ, SP 1962

botrov ▶ 'bɔ:trɔ [-va -ə (f **Bo** tudi -rav-)
 prid. ⟨rod. ed. m. sp. -rɔga⟩ nov. *botrov*:
 'tɛt'le t'râ:ktɔr ja pa 'bɔ:trɔ | E GOT-
 NJEV L SSKJ, SP 1962

božanski ▶ bɛ'ʒâ:ns'kɛ -ska -ə (in bɔ-) prid.
 ⟨rod. ed. m. sp. -s'kɛga⟩ poud., nov. *čudovit,*
izvrsten, sijajen: ta pɛ'tɪca ja pa
 bɛ'ʒâ:nska | E BOGOVSKI L +

▶ **božansko** ▶ bɛ'ʒâ:nskɛ (in bɔ-) prisl. ⟨ ⟩
 poud., nov. *čudovito, izvrstno, sijajno*:
 bɛ'ʒâ:nskɛ smɛ se 'mɛ:lɛ | E BOGOVSKO L
 SSKJ

božast ▶ bɛ'ʒâ:st -ɛ z ⟨ ⟩ *božjast*: bɛ'ʒâ:zd
 'ga: (= redk. bɛ'ʒâ:zd ga 'mɛ:ca) • p'ride
 pa bɛ'ʒâ:st, čɛ ja č'ɥɔ:vɛk 'ta:rmast a
 pa ɥ'jɛʒan • "tɪŋkɔta ja bɛ'ʒâ:st, ja pa
 'na:s 'a:te čas t'ri 'gʷo:ra x "s'vɛ:t'mɛ
 "vaɫan'tɪnɛ (tj. na *Limbarsko goro*) 'šɔ:
 | L + (božjast)

božasten ▶ bɛ'ʒâ:stɫ [-tna -ə (f redk. -sn-)
 prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s't'ɛga (redk. -s'n-)]
božjasten: tis'tɛ "gra'xɔ:tɔ, sɛ 'rɪɛ:k-
 ɫɛ, da ja 'bɛ:ɥ bɛ'ʒâ:stɫ | L Ø (+ *božja-*
sten)

božati ▶ 'bɔ:ʒat -əm nd. ⟨ ⟩ *božati* [ljubku-
 joče premikati roko po čem]: 'ta:k 'râ:

- da bę ga 'bõ:žala • na pęs'ti se 'bõ:žat
 | □ +
- bože mili** ▶ 'bõ:žę 'mili (in -lę) medm. ⟨
izraža začudenje, navdušenje: 'bõ:žę
 'mili – a st'reiža da ja u'da'riža!? •
 'bõ:žę 'mili, 'a: ja š'łę pę b'rię:gę ta-
 'duo! | □ ∅
- bože moj** ▶ 'bõ:žę 'mõ:j (= 'mõ:j) medm. ⟨
 polcit., čustv. *izraža podkrepitev trdi-
 tve*: 'bõ:žę 'mõ:j, 'kõ:k smę prat'pë:lę! |
 □ ⇒ JEZUS □ ∅
- bože rože** ▶ 'bõ:žę 'rõ:žę medm. ⟨ **Kr** polcit.,
 posam. *izraža nejevoljo*: 'bõ:žę 'rõ:žę, 'a:
 ma zaręp'tã:ža! | □ ∅
- bože sačuvaj** ▶ 'bõ:žę sa'čuvę (in 'sa:čuvę
 in 'sa:čuvaj) člen. ⟨
izraža svarilo, prepoved: 'bõ:žę 'sa:čuvę, da 'le:
 'na: bę b'łę 'va:js'ke! | □ ⇒ BOHVARI □ ∅
- božič** ▶ 'bõ:žič (in -žę-) bęžiča m ⟨
*bo-
 žič* |praznik|: 'łã:nę y bęžičę sę 'kuplę
 • za 'bõ:žič pa 'le: p'ritã: da'mõ: • 'čã:
 sę se na 'bõ:žič pa na 'vë:lkę 'nõ:č 'ni
 u'kõ:lę, pę 'xišax, 'õ:dłę | □ +
- božiča** ⇒ JEBEMO BOŽIČA, JEBEMTI BOŽIČA, JEBEN-
 TI BOŽIČA
- božičen** ▶ bęžičęn -čna -ę prid. ⟨rod. ed. m.
 sp. -čnęga) *božičen*: bęžičęn d'rę:uęcę
 (božično drevesce) | □ +
- božjast** ipd. ⇒ BOŽAST ipd.
- božji** ▶ 'bõ:žę -a -ę prid. ⟨rod. ed. m. sp.
 -žęga) *božji* |ki izhaja od bogã|: 'tõ: ja
 b'łã:, sę 'rię:klę, 'bõ:žã 'kã:žęn ♦ bot.
 ⇒ božji LESEC ♦ zool. ⇒ božja žuža •
 ⇒ biti pijan ko božja MAVRA • ⇒ božja
 MAVRA • ⇒ božja POT • ⇒ božjega TELESA
 • ⇒ božji ŽLAK • ⇒ čudež božji • ⇒ iti
 ko božja JAGA • ⇒ KRISTUS božji • ⇒ KRI-
 ŽI božji • ⇒ MARIJA božja • ⇒ matere
 božje (⇒ MATI) • ⇒ MATI božja • ⇒ piti
 ko božja MAVRA • ⇒ SREČA božja • ⇒ STRE-
 LA božja • ⇒ sveti božji KRIŽ • ⇒ v
 božjem imenu (⇒ IME) • ⇒ v božjih RO-
 KAH • ⇒ poslati koga v božjo MATER •
 ⇒ živetì od božje ŠTME | □ +
- ▶ **božje** ▶ 'bõ:žę prisl. ⟨
 čustv. po božje tiz'dga 'põ:ba 'mã:ję (= čã-
 s'tiję) p'rõ: pę 'bõ:žę | □ +
- brada** ▶ b'ra:da -e z ⟨
brada 1. |spodnji
 del obrazã|: na b'ra:dę se ja u'dã:ru 2.
 |dlakava rast na obrazu|: 'tã:kę kęšã:ta
 tę b'ra:dę ja 'jëm'õ 3. a *podbradek*
 |kožna guba pod vratom perutnine|:
 b'ra:da p'ř 'kurę (: pętę'łiņę) • b'ra:da
 p'ř 'diujëmę pętę'łiņę (*šop peres na
 grlu*) b *brada* (pri kozi): 'kõ:za 'mã:
 u'sę, 'ta:k_(l)ę 'ma:ra – b'ra:dę pa 'rõ:
 ge | |pri čebelnem panju| ⇒ BRKELJ; |pri
- govedu| ⇒ ŽLADER; |pri koruzi| ⇒ LAS
 □ +
- bradat** ▶ bra'dã:t -a -ę prid. ⟨rod. ed. m. sp.
 -d'ga in -tęga, daj. ed. m. sp. -t'mę in
 -tęmę) *bradat*: pa 'kã:g bra'dã:d_(l)ęda
 'ja! • "põ:klerca ja b'łã: kęs'mã:ta, pa
 bra'dã:ta šã pa 'vënd'plę 'nię: | □ +
- bradavica** ▶ brada'vica -vice z ⟨
*brada-
 vica* 1. |majhen izrastek na koži iz
 veziva in povrhnjice|: na 'łã:xtę se mę
 ja brada'vica nar'diža 2. |vrh dojke|:
 brada'vica mę 'ta:rdã g'rã:ta, 'põ: pa
 te 'mã:lę na dę'bi m'le:ka | □ +
- bradavička** ▶ brada'vička -e z ⟨
 manjš.,
 ljubk. *bradavička* |< BRADAVICA|:
 zrõn_'uõ:sa tę ja brada'vička 'rã:stla |
 □ SSKJ, SP 1962
- bradica** ⇒ BRADIKA
- bradika** ▶ b'ra:dęka -e z ⟨
 manjš., ljubk.
bradica |< BRADA 1|: 'kã:kę 'čę:dnę b'ra-
 dękã 'mã: 'na:š 'põ:p! | □ ∅
- bradlja** ▶ b'rã:d'le -e z ⟨rod. mn. -d'ł| nov.
bradlja |telovadno orodje| |sekira|
 ⇒ CIMERMANKA □ SSKJ, SP 1962 (Plet. #)
- brajda** ▶ b'ra:jda -e z ⟨
brajda 1. |vinska
 trta|: b'ra:jda ja p'rię:več kęšã:ta 2.
 |ogrodje za vinsko trto|: 'vę:t'ř ja
 b'ra:jdã pę'dã:ru | □ ODER □ +
- brajgelj** ▶ b'ra:jgęlc -a m ⟨
 Vo sponka
 pri verigi | ⇒ BREGELJ □ ∅
- bralec** ▶ b'ra:uc -a m živ. ⟨
 nov., redk. *bra-
 lec* | □ SSKJ (SP 1962, Plet. *bravec*)
- bramor** ▶ b'rã:mõr -ja m živ. ⟨
 nov. *bramor*
 |žušelka| | □ ⇒ MEDVEDEC □ +
- brana** ▶ b'rã:na -e z ⟨
brana: z b'rã:nę
 u'łã:čęt (= redk. b'rã:nat) • lę'se:na (:
 žã'lę:zna) b'rã:na | □ +
- branati** ▶ b'rã:nat -ęm nd. ⟨
branati: za
 'va:rat pa b'rã:nat ja 'duõ:ms 'tję:škę
 člę'vę:ka 'duõ:bęt • ⇒ kdor s KORBO
 orje, s petlerjem brana | □ VLAČITI □ +
- branek** ▶ b'rã:nęk -a (in -nę-) m ⟨im. mn.
 -nękę) **Bo** *branik* |zob (pri brani)| | □
 ⇒ ZOB □ ∅ (SSKJ, Plet. *branik*)
- branik** ▶ bra'nik -a m ⟨im. mn. -nikę) *od-
 bjač* (pri avtomobilu): bra'nik ja
 z'vęu | ⇒ BRANEK □ + #
- branika** ▶ bra'nika -'nike z ⟨
 gozd., redk.
letnica | □ LETNICA □ +
- braniti** ▶ b'rã:nęt (in -n't') -ęm nd. (b'rã:nę
 (in b'rã:n') -n'tę; b'rã:n'u -nłã -ę) 1. b.
 komu koga/kaj *preprečevati komu koga/kaj*,
ne dovoljevati komu koga/česa: 'ti 'ka:
 'jädę, 'sę: tę na b'rã:nęm • 'ta:k sę ga
 ję b'rã:nlę (*odsvetovali, da bi se
 poročila z njim*), pa ga ja 'va:tłã • pę-
 'jã:čę mę b'rã:nęm, pa 'nęč na pęmã:ga

2. b. koga pred kom *braniti koga pred kom, zagovarjati koga pred kom*: 'se: tɛ ga 'ni t're:ba b'rânɛt prad 'mən' 3. šport. *biti vratar*: a bɛš 'ti b'rân'u za 'na:s? | □ +
- ▶ **braniti se** ▶ b'rânɛt (in -n't') se -ɕm se nd. (⇒ BRANITI) b. se česa *braniti se česa* |odklanjati, ne maratit|: 'nɛ: se b'rânɛt pətice • šalj. **ne branim se** česa *rad imam kaj*: š'n'ɔ:psa se 'pa: ŋ'kò: na b'rânɛm • 'dè:ʒa se b'rânɛm, 'jəs'tɛ pa 'nie: | □ +
- branoljek** ⇒ PARVAGA
- brat** ▶ b'rat: b'râta m živ. ⟨⟩ *brat* |moški v odnosu do drugih otrok svojih staršev|: b'rat: pa 'sɛ:stra • z b'râte sma b'ʒa: u'kupi, u'bâ: u nɛ bri'gâ:dɛ • pɛ'pɔ:ʒɛ b'rat: (polbrat) • 'ni 'bè:u:d 'nɛga te p'râ:vɛ b'rat, pɛ'pɔ:ʒɛ ja 'bè:u • ud 'mɔ:ja 'žɛ:ne b'rat (moj svak) • ud 'mò:jga b'râta 'žɛ:na (moja svakinja) ja 'tut' 'pa:šʒa • iron. **južni brati prebivalci drugih nekdanjih jugoslovanskih republik**: 'južnɛ b'râ:tɛ se s'pèt: 'ɛ:pejɛ • ⇒ nema bog brata | □ šalj. BRAT 1 X BRATI: 'pɛ:saz_()nâ:, b'rat: pa 'nie: | □ + [Lekše 1893: 75: »Semtertje se [polubrat - P. W.] imenuje „poplatni brat“, kakor v Savinjski in Zadrecki dolini [...]« - Tomiņšek 1903: 8, 12: im. ed. »brât«; 8: rod. ed. »brâta«; 15: daj. mn. »brâtɛm«; 16: mest. mn. »brâtɛh«; 17: or. mn. »brâtɛ«]
- bratec** ▶ b'râ:tɛc b'râ:c:a in b'ratɛc -a (tudi b'râ:-) m živ. ⟨⟩ otr. *bratec*: 'kè: 'mâ:š pa b'ratɛca? • 'kɛk ja pa b'râ:c:ɛ i'mè: | □ +
- brati** ▶ b'rat 'bɛ:ram nd. ⟨'bɛ:rɛ (in 'bɛ:r) -rte; b'ra:u -ʒa -ə) *brati* 1. |razpoznavati znake za glasove in jih vezati v besede|: a žɛ z'nâ:ž b'rat? • 'bəl na 'tɪxɛ 'bɛ:rɛ, 'nɛ: 'ta:g_()ʒa:snɛ 2. |dojemati vsebino besedil|: 'ca:jtɛŋge sɔ 'dɛ:le b'ra:ʒa • ta k'nɪga ja pa 'fa:jn za b'rat • a 'mâ:š 'kɛ: 'fa:jnɛga za b'rat? | □ ⇒ BRAT | □ +
- bratran** ▶ bratrân -a m živ. ⟨⟩ 1. *bratranec* |sin strica ali tetel|: 'mè:rɔ ja 'mò:j bratrân • te p'râ:vɛ bratrân • 'gɛ'ɛ:ɔ:čan pa 'tɪnčkɔ 'a:te sta b'ʒa: ta mâ:ʒa bratrâ:na pɛ 'pɛ'tɔ:čkɛ st'ra:nɛ 2. mn., redk. *bratraneci in sestrične*: pɛ 'ât'ɔvɛ st'ra:nɛ 'mâ:m 'vɛsɛm bratrân:u, pɛ 'ma:mɛnɛ pa 'šɛ:st | □ ⇒ BRATRANEC | □ 0
- bratranček** ▶ bratrânčɛk -čka m živ. ⟨⟩

1jubk. *bratranček*: 'nə, 'kušɛ bratrânčɛk | □ +

- bratranec** ▶ bratrân:c -a m živ. ⟨⟩ 1. *bratranec* |sin strica ali tetel|: 'ɪgɔr ja uɔ 'mâ:nce te p'râ:vɛ bratrân:c pɛ 'ma:mɛnɛ st'ra:nɛ • te 'mâ:lɛ bratrân:c (mali bratranec) 2. mn., redk. *bratraneci in sestrične*: u'sɛga u'kupɛ nas ja čaz d'va:ž'd' bratrân:cɔ | □ BRATRAN; k 1 SESTRIC | □ +
- bratranka** ▶ bratrânka -e ž ⟨⟩ *sestrična* |hči strica ali tetel|: 'f'rânca ja uɔ 'mɛne bratrânka • ta 'mâ:ʒa bratrânka (mala sestrična) | □ ⇒ SESTRICNA | □ +
- bravec** [Plet.: »bravec, vca, m. [...] 2) skopljen prasec, Luče (Št.)-Erj. (Torb.)« ⇒ ZDRAVEC]
- bravo** ▶ b'ra:vɔ medm. ⟨⟩ nov. *bravo* |izraža navdušeno pritrjevanje|: b'ra:vɔ, 'duo:brɛ sɛ ga u'sè:ko! | □ SSKJ, SP 1962
- brazda** ▶ b'râ:zda -z'dɛ ž ⟨⟩ *brazda* 1. |pri oranju nastali jarek|: b'râ:zde na-'rɛ:s't' (: z'varat) • t'ri b'râ:z'dɛ ja z'va:rɔ, ja pa 'žɛ 'ma:gu 'jɛt 'pɛt • kɛm'pè:r bɛmɛ u b'râ:zde sa'dilɛ • 'pè:d b'râ:st ja c'vɛt'nɛka pa dɛ'sɛt 'ɪgɔrja • š'tè:r b'râ:z'dɛ u'lɛ:ča tɪst'()raiktɔr, 'ta:k ja 'mɔ:čan 2. |brazdi podobna zareza|: 'dɛ:š ja b'râ:z'dɛ u 'lɛ:ɛsɛ na'rè:d'u | les. ⇒ FOLC | □ +
- brazdar** ⇒ SIMCHOBELJ
- brazdovec** ▶ b'râ:zdɔc -a m, tudi živ. ⟨⟩ *Kr, Ko nizki fižol, grmičar*: 'čâ:sɛ smɛ b'râ:zdɔc m'ʒâ:t'lɛ • b'râ:zdɔca 'ma:rɔŋ ša u's'jâ:t | □ ŠTOROVEC | □ ⇒ BRAZDOVEC | □ 0
- brazgotina** ⇒ OBRASLIKA
- brcati** ▶ 'ba:rcat -əm nd. ⟨⟩ *brcati* |suvati, udarjati z nogol|: 'nɛ: 'ba:rcat | □ BINCATI, BINCİKATI, BINČKATI, ŽLEPATI | □ +
- brcikati** ▶ 'ba:rcɛkat -əm nd. ⟨⟩ otr. *brcati* |suvati, udarjati z nogol|: jɛ 'kâ: pa 'ta:g 'ba:rcɛkɛš! • 'na:s te 'mâ:lɛ 'ka: nap'rɛ: 'ba:rcɛka | □ ⇒ BRCATI | □ 0
- brcljan** ▶ bɛrc'lâ:m -a (in -c'lâ:-) m ⟨⟩ ns, star. *porcelan a* |loščena žgana glina|: 'unə 'šâ:lɛ z bɛrc'lâ:ma mɛ 'dɛ: b |izdelki|: 'vɛz bɛrc'lâ:m ja pɛd'rɔ:b'u | □ ⇒ PORCELAN | □ 0
- brcljanast** ▶ bɛrc'lâ:nast -a -ə (in -c'lâ:-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tɛga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tɛmɛ in -s't'mɛ) star. *porcelanast*: 'mɔ:ja 'šâ:lca ja bɛrc'lâ:nasta | □ ⇒ PORCELANAST | □ 0
- brcniti** ▶ 'ba:rcɛn't' (in -c'ɛn'(-) [>] -c'nem a. ⟨'ba:rc'nɛ (in [-cɛn'] 'ba:rcɛn'te; 'ba:rc'n'u -cɛnʒa -ə) 1. b. koga/kaj *brcniti*

- koga/kaj* |suniti, udariti z nogol: "ra:falna ja kə'biʎa u t're:bəy 'bar:canʎa 2. b. kaj *brcniti kaj* |odstraniti s sunkom nogel: ja 'pəsa 'bar:cn'u, da ga ja 'ka: čas 'cə:stə 'va:rgʎə | BINC-NITI, ŽLEPITI, ŽLEPNITI | +
- breclj** ▶ b'rɛ:cɛʎ -na (in -c'ɫ(-)) m živ. () *breclj*: 'kək sə b'rɛ:c'ɫnɛ 'du:ɔnš'čud'ne! | | Plet.
- breg** ▶ b're:k b'ri:ega m () *breg* 1. |pas zemlje ob vodi: na b'ri:egə smə f'ɫo:s u'kupɛ sp'ra:uʎɛ 2. |nagnjen svet, strmina: u 'kākɔm b'ri:egə 'mā:jə 'xišə! 'ma:rijə 'jəmet 'kura p'f'vɛ:zəne! • u tis'tɛy b'ri:egɛx sə f'e:st 'lɛdɛ 'du:ɔmɛ • 'jā:pke pə b'ri:egə 'du:ɔ lɛ'tijə • u b're:k ja za 'jət ne 'pɔ: 'ura • 'e:ŋkɾt ja 'ra:dijo 'ka: pəd b're:k 'va:rgu • čustv. **ineti nekaj za bregom nekaj skrivati, pripravljati, nameravati storiti**: 'neč ja 'ni x' 'išə - 'nè:kə 'mā: za b'ri:egə • ⇒ tiha vODA brege dere | | + [Tominsšek 1903: 13: im. ed. »brég«; 13: rod. ed. »bréga«]
- bregec** ▶ b're:gəc -kca (in -rɛ:-) m () manjš. *bregec* |< BREG 2|: 'sɛ: 'ni 'tɔ:k tiz'd'ga b're:kca | | SSKJ, SP 1962
- bregej** ▶ b'rɛ:gəl -na m () *šponka pri močnejši verigi*: b'rɛ:gəl se na'za:j u ž'le:jdrə za'tè:kne | ⇒ BRAJGELJ | ŠNE-LERICA | |
- brej** ▶ b'ri -ja -ə prid. (rod. ed. m. sp. b'ri-jəga) nav. v ženskem spolu 1. *brej*: b'rija k'rā:va (: 'mā:čka : pra'siɟa : tɛ'l'ɟa) • b'rijə 'ma:ča • ja blə 'ma:ča b'rijə, sə se mə pa 'vəmne u'nè:le • k'rā:va 'ni 'nɔ:tʎa b'rija 'bɛt (= 'va:stat) (*ni se mogla obrejšti*) 2. *nizk. noseč*: b'rija ja, b'rija, pa se ša 'pɔ:ja • k'la'buk sɛ ja pəd 'mānt'ɫ 'da:u, kə ja 'di:ɛž 'za:čɔ 'jət, ja pa 'ta:g zg'lè:daʎə, kə da ja b'ri | | SSKJ, SP 1962 (Plet. *breja*)
- breme** ⇒ PEZA [Tominsšek 1903: 22: -en- pri samostalnikih s. spola v odvisnih sklonih: »samo br'eme« ima včasih brémna«]
- brencelj** ⇒ BRECELJ
- brénčati** ▶ b'ri:ncat [brɛn'čim (f in bra- | >) nd. (-; b'ri:ncɔ [brɛn'čè:ʎa -ə) redk. *brénčati* |oglašati se z enakomerno tresočim se glasom|: b'rɛ:c'ɫnɛ brɛn'čijə | | +
- brenta** ▶ b're:nta (in b'rɛ:-) b'rɛ:n'te z () 1. čustv. (*velika*) *zadnjica*: pəg'lè:dɛ 'jə, 'kā:kə b'rentə 'mā: 2. šalj. *debelá ženska*: 'kā:kə b'renta ja tə 'ná:šə 'di:ɛ:kle! • 'ɔ:, 'ti 'ná:ša b'renta 'ti! | | k 1 ⇒ RITNICA; k 2 ⇒ BAJSA | + ≠
- brentež** ▶ b'rɛ:ntɛš -ža m živ. () šalj. *debel moški, debel fant*: 'kā:g b'rɛntɛš ja 'na:š'póp! | | ⇒ BAJŠ | |
- breskev** ▶ b'rɛ:sku -kve z () narašč. *breskev*: a |drevo|: pəd b'al'kɔ:n sm b'rɛ:sku_u'sá:d'u b |sad|: ta b'rɛ:sku ja ša pa 'kišʎa | | ⇒ BRESKVA | +
- breskevca** ▶ b'rɛ:skuca -e z () manjš. *breskvica*: 'dɛ: mɛ 'unəle b'rɛ:skuca | | SP 1962, Plet.
- breskov** ▶ b'rɛ:skɔ [-va -ə (f *Bo* tudi -kav-) prid. (rod. ed. m. sp. -koğa) *breskov*: b'rɛ:skɔva k'siɟa • b'rɛ:skɔ kəm'pɔ:t | | +
- breskva** ▶ b'rɛ:skva -s'kve z (rod. mn. -sku) *breskev* a |drevo|: b'rɛ:skva se ja z'ɫo:mʎa b |sad|: g'n'ɟa b'rɛ:skva • na 'kiʎa b'rɛ:sku • kə'siɟa uđ b'rɛ:skve (*breskova koščica*) • a uđ b'rɛ:sku žə g'rè:də kə'sice uk'ra:j? | | BRESKEV, OBRESKEV, OBRESKVA | + [Tominsšek 1903: 21: im. ed.: »novo po a-deblih nastavšo tvorbo -va ima le br'čskva (še ta ne vedno), morebiti zato, ker to drevo ni domače in je nemara ž njim prišel tudi izraz.«]
- breskvica** ⇒ BRESKEVCA
- brešt** ipd. ⇒ IM ipd.
- bresti** ▶ b'ri:ɛ:st' b'ri:ɛ:dem nd. (b'ri:ɛ:dɛ (in b'ri:ɛ:t') -tɛ, 2. os. av. -tɛ:; b'rè:du b'ri:ɛ:dʎa -ə, mn. -d'lɛ itd.) narašč. b. kaj, b. po čem *bresti kaj, bresti po čem a* |hoditi po vodi|: də 'pā:sa smə b'ri:ɛ:d'lɛ 'va:də • pə 'va:dɛ sma b'ri:ɛ:dʎa pa 'ribe ʎə'viʎa b redk. |hoditi po čem ovirajočem|: s'nɛk (= pə s'njɛ:gə) smə b'ri:ɛ:d'lɛ | | ⇒ BRODARITI | +
- brez** ▶ braz predl. (pred nezvenečimi nezvočniki in pred premorom BRAS; naglašeno b'raiz, pred nezvenečimi nezvočniki in pred premorom b'rais) z rodilnikom 1. *brez* |za izražanje odsotnosti, manjkanja|: 'čizd braz g'nā:rja sma u'sta:ʎa • braz 'mite 'tə ni 'neč • sɛ 'ta:k, kə bɛ braz g'ʎa:ve u'kɔ:l 'xòdʎa • 'tɔ ja pa 'reis 'čizd braz 'vè:ze • š'lɛ 'bəmə - b'ra:z dɛ'bā:te • a sɛ s'pè:d b'rais (*brez denarja*)? • uc'pu:ɔdɛ ja b'rais (*brez spodnjih hlač*) 2. brez skrbi *brez skrbi*: bras_()karbɛ ga 'žixər uzé:mɛš • 'ti 'ka: s'ku:ɔ:čə, bras_()karbɛ (⇒ PREZ skrbi) 3. z izgla-golskim samostalnikom, redk. *brez* |za izražanje dejstva, da se dejanje ni zgodilo|: mə ja 'magu 'dè:ʎat b'rais p'la'čijʎa 4. brez da bi ne da bi: ja pa 'kar: 'šɔ:, b'ra:z da bɛ pə'vè:ɔ 5. brez |za izražanje pogoja, ki izraža nastop dejanja

- nja]: braz 'bâ:p mə 'ni za 'živet 6. *brez* [za *izvzemanje*]: bə 'žə š'ɛə braz 'nəga mɔnda | [k 2 PREZ | +
- breza** ▶ b'rɛ:zə -e z () a *breza* [drevol]: b'rɛ:zə sə pə'žā:galɛ b nš *brezov les*: zəbət'rɛ:pce 'de:ɛjə pa z b'rɛ:zə | | +
- brezbarven** ▶ b'ra:z'bā:rven (in -rɔŋ) -rɔŋa -ə (tudi *braz*; nov. b'rɛ:z-; nov. brɛz-) prid. (rod. ed. m. sp. -rɔŋəga) *brezbarven* [braz *barve*]: b'ra:z'bā:rven 'ɫa:k | | +
- brezčrten** ▶ b'ra:š'čartŋ -tna -ə (tudi *braš*; nov. b'rɛ:š-; nov. brɛš-) prid. (rod. ed. m. sp. -t'nəga) *ki je brez črt*: b'ra:š'čartŋ pa'pɛr (: z'vɛzek) | | 0
- brezika** ▶ b'rɛ:zɛka -e z () ljubk., manjš. < BREZA: 'kā:kā 'le:pa b'rɛ:zɛka ja 'tɔmlə! | | 0
- breznica** ▶ b'rɛ:zɛnca -e z () *Vo okrogla, srednje debela hruška, zrela v začetku julija* | [] ⇒ DOBRICA | Plet.
- brezobrazen** ▶ b'ra:zobrā:zen -zna -ə (tudi *braz*; nov. b'rɛ:z-; nov. brɛz-) prid. (rod. ed. m. sp. -z'nəga) redk. *nesramen, predrzen, brezobziren*: ja pa 'tud' b'rɛ:zobrā:zna, da gr'è: 'tākə p'rā:vɛt | [] NESRAMEN | SSKJ, SP 1962 (Plet. ≠)
- brezobresten** ▶ b'ra:zobrɛ:stŋ -tna -ə (tudi *braz*; nov. b'rɛ:z-; nov. brɛz-; in -'rɛ:st-) prid. (rod. ed. m. sp. -'rɛ:st'nəga) *brezobresten*: b'ra:zobrɛ:stŋ krɛ'dit ja də'bɪla | | +
- brezobziren** ⇒ BREZOBRAZEN
- brezov** ▶ b'rɛ:zə [-va -ə ([*Bo* tudi -zav-) prid. (rod. ed. m. sp. -zəga) *brezov*: čə sɛ 'tə:kəc pə'tɛ:gne, ga ja t'rɛ:ba čaz b'rɛ:zəvə 'mɛ:tɫə prāt'ɔ:čət, 'pɔ: ja pa u 'rɛ:ðə - b'rɛ:zəva 'vija | | +
- brezovec** ▶ b'rɛ:zəc -a m () *bič, spleten iz brezovih šib*: 'a:te sə 'mɛ:lɛ b'rɛ:zəc, da sə nas 'tɛ:plɛ z 'nɛmə | | +
- brezplačen** ▶ b'ra:sp'lā:čɛn -čna -ə (tudi *bras*; nov. b'rɛ:s-; nov. brɛs-) prid. (rod. ed. m. sp. -čnəga) 1. *neplačan*: b'ra:sp'lā:čɛn də'pust sŋ kə'ris't'u 2. nov., redk. *brezplačen* [ki se dobi brez plačila]: b'rɛ:sp'lā:čna 'kārta 'mām za 'a:u-tə'bus | [] k 2 ⇒ ZASTONJ prid. | +
- ▶ **brezplačno** ▶ b'ra:sp'lā:čnə (tudi *bras*; nov. b'rɛ:s-; nov. brɛs-) prid. () redk. *brezplačno, zastonj*: 'gə'sils'kɛ 'vɛ:s't'nɪk də'bɪvəmə b'rɛ:sp'lā:čnə | [] ⇒ ZASTONJ prisl. | SSKJ
- brezposeln** ▶ b'ra:s'pɔ:sɛlɛn -lna -ə (tudi *bras*; nov. b'rɛ:s-; nov. brɛs-; in -lŋ) prid. (rod. ed. m. sp. -lnəga) *brezposeln*: 'b'ra:ne ja žə pa 'nɛ:kɛ 'ca:jta b'rɛ:s-
- 'pɔ:sɛlɛn | | SSKJ, SP 1962
- brezvezen** ▶ b'ra:z'vɛ:zɛn -zna -ə (tudi *braz*; nov. b'rɛ:z-; nov. brɛz-) prid. (rod. ed. m. sp. -z'nəga) *brezvezen* [braz *smiselne medsebojne zveze*]: tɛ 'filɛm ja pa 'čɪzd b'ra:z'vɛ:zɛn | | SSKJ
- ▶ **brezvezno** ▶ b'ra:z'vɛ:znə (tudi *braz*; nov. b'rɛ:z-; nov. brɛz-) prisl. () *brezvezno* [< BREZVEZEN]: 'nɛ: nɛ 'ta:g b'ra:z'vɛ:znə g'va:rət | | 0 (SSKJ *brezvezen*)
- brezveznik** ▶ b'ra:z'vɛ:znɛk -a (tudi *braz*; nov. b'rɛ:z-; nov. brɛz-; in -'vɛ:z-; in -nɪ-) m živ. (im. mn. -nɛkɛ (in -nɪ-)) sleng., slabš. *kdor govori brez smiselne medsebojne zveze*: 'nai:m 'xɔ:d'u x tis't'mə braz'vɛ:znɛk x s'pɔ:vɛdɛ - zmer. 'tɪj 'bɔ:d', b'rɛ:z'vɛ:znɛk 'jā:s'nɛ! | [] ABERVEZNIK | SSKJ 5: 1034
- brezzob** ⇒ SRBOŽOB
- brezvezen** ipd. ⇒ BREZVEZEN ipd.
- brežen** ▶ b'rɛ:žɛn -zna -ə prid. (rod. ed. m. sp. -žnəga) redk. *nagnjen, strm*: b'rɛ:žɛn s'veit | [] ⇒ STRM | +
- ▶ **brežno** ▶ b'rɛ:žnə prisl. () redk. *nagnjeno, strm*: tŋ'gɔ:r pa 'ni b'ɫə p'rɛ:več b'rɛ:žnə - 'ni 'ta:g b'rɛ:žnə, da se 'nai_bɛ 'da:ɛ 'de:ɫat | [] ⇒ STRMO prisl. | 0
- brežnat** ▶ b'rɛ:žnat -a -ə prid. (rod. ed. m. sp. -d'ga in -tɛga, daj. ed. m. sp. -t'mə in -tɛmə) redk. *nagnjen, strm* | [] ⇒ STRM | SSKJ, Plet.
- ▶ **brežnato** ▶ b'rɛ:žnatə prisl. () redk. *nagnjeno, strmo*: nə'mā:ɛ ja b'rɛ:žnatə, pa 'nɛ: prā'xədə | [] ⇒ STRMO prisl. | 0
- brgeljč** ▶ 'ba:rgɛlc -a m živ. () 1. *vrtavka* [i'gračal]: sɛ 'suča kə 'ba:rgɛlc - 'pɔ:p ja 'xɔ:d'u 'ta:k pə 'mizɛ kə 'ba:rgɛlc 2. čustv. *nemiren, živahen, neprestano se gibajoč človek, predvsem otrok*: 'sɛ: na 'mɔ:rəm də'xā:jat_ɛga 'ba:rgɛlca | [] VRTAVKA; K 1 VOLK | 0 (SSKJ *brglez*)
- brglez** ▶ 'ba:rglɛs -za m živ. () *brglez* [pti-ca]: 'ba:rglɛs ja nə'mā:ɛ 'šɛ:kast pa 'dɔ:k_lun 'mā: | | +
- bridka** ▶ b'rɪtkə b'rit'ke povdk. () čustv., star., redk. *bridka je bila hudo, težko je bilo*: b'rɪtkə ja b'ɫa, kə ja b'ɫa: 'va:jška - b'rɪtkə ja b'ɫa: za k'rɛx | | 0 (+ *bridek* prid.)
- briga** ▶ b'rɪga b'rige z () redk. *skrb*: 'ja:s_(ə)m 'sɔ:jə na'rɛ:d'u, 'tə: ja pa 'dɛ: nɛ'gɔ:va b'rɪga ● poud. *biti komu deveta briga prav malo se zmeniti (za kaj)*: g'nār zas'lužət_ɔ: ja 'tɛ:bɛ dɛ'vɛ:ta b'rɪga ([] ⇒ *biti komu ta zadnja*

- SKRB | ☐ SKRB ☐ +
- brigada** ▶ bri'gá:da -e (in brə-) z ⟨⟩ 1. *brigada* [vojaška enota]: s'kupi sma b'ža: u'bá: u ne bri'gá:də • čustv. **cela divizija** česa *veliko* (*ljudi ipd.*): 'ce:ža bri'gá:da jəx ja 'pa:ršla pə'má:gat (☐ ⇒ *cela RAJDA česa*) | ☐ +
- brigati se** ▶ b'ri'gat se -əm se na. ⟨b'ri'gə se ita.⟩ b. se za koga/kaj 1. *skrbeti za koga/kaj*: 'neč se na b'ri'ga za ut'ruo:ke (: ž'vát) • za 'sje:be se b'ri'gə! 2. *zanimati se, meniti se za koga/kaj*: za ne'gò:ve 'márne se na b'ri'gəm • nə-'bie:dŋ se na b'ri'ga za 'mène | ☐ +
- ▶ **brigati** ▶ b'ri'gat -əm na. (⇒ BRIGATI SE) b. koga 1. *brigati koga* [tikati se koga]: 'neč te 'ne: na b'ri'ga, 'ké: bŋ 'ja:z g'nár 'duo:b'u • up'rá:səž_()ixər, b'ri'ga te pa 'neč 2. *izraža popolno nezanimanje, neprizadetost*: b'ri'ga 'me:, 'ká: bo 'župnək 'rè:ku • 'mène 'neč na b'ri'ga, 'ká: 'má:ta ve'd'vá: • p'rò: 'má:ž te b'ri'ga 'šo:ža • ut'ruo:cə sə 'c've:tə p'rò: 'má:ž b'ri'galə | ☐ k 2 FUČKATI SE ☐ +
- brihtati** ▶ b'ri'xtat -əm na. ⟨b'ri'xtə ita.⟩ b. koga **a** *spravljati koga k zavesti*: ja u'mie:d'lò, pa sə ga 'ka: 'xi'ter za'čè:lə b'ri'xtat **b** *buditi koga* [povzročati prehajanje iz spečega stanja v budno]: na 've:m, 'kò:k 'ca:jta sŋ se b'ri'xtaža | ☐ ⇒ BUDITI ☐ +
- brihten** ▶ b'ri'xtŋ -tna -ə (star. b'rə- >) prid. (rod. ed. m. sp. -t'neža) 1. *pameten, bistroumen*: 'kəg b'ri'xt'neža dək'lè:ta 'má:je! • u 'šo:lə ja b'ža: 'ka: b'rəxtna 2. *buden, zbujen*: a ja žə b'ri'xtŋ? • čə səm 'ta:g b'rəxtna, 'ká: pa 'ne: 'de:žəm pə'nuo:čə d'ruga, kə da 'bie:ram!? • ⇒ biti brihten ko noč • ⇒ biti brihten ko ZAJEC • iron. je (tako) **brihten**, da mu ipd. (že) **narobe hodi zelo je neumen**: 'jò:ža ja ('ta:g) b'ri'xtŋ, da mə žə na'rò:bə 'xò:də | ☐ k 1 ⇒ PAMETEN ☐ +
- briket** ▶ bri'kəit -a (in '-kə:-) m (im. mn. '-kə:tə) *briket* a [gorljiv material, predvsem premog]: za 'zime smə bri'kə:te 'kuplə **b** [krmna mešanica]: 'kurəm sŋ bri'kə:tə 'da:ža | ☐ SSKJ, SP 1962
- brin** ipd. ⇒ BRINJE ipd.
- brinje** ▶ b'ri'nə (Bo tudi -e) -e s ⟨⟩ nš *brin*, *brinje*: nad "zò:bežəm 'žə 'rá:s'te b'ri'nə • poud., za sadno drevje **biti poln ko brinje biti zelo poln**: 'já:pke sə 'le:c 'pò:ne kə b'ri'nə | ☐ +
- brinjev** ▶ b'rin'ò [-va -ə (| Bo -nev- (in -nev-))] prid. (rod. ed. m. sp. -n'oga) *brinov*, *brinjev*: b'rin'ò 'ga:rŋ • 'ga:žnek ja 'ma:gu 'bəd b'rin'ò | ☐ SSKJ pod *brinov*
- brinjevec** ▶ b'rin'òc -a m ⟨⟩ **a** nš *brinovec*, *brinjevec* [žganjel]: a 'má:š 'ke: b'rin'òca? **b** *kozarec tega žganja*: d'vá: b'rin'òca sŋ s'pé:u | ☐ SSKJ pod *brinovec*
- bris** [proga dežja] ⇒ ŠTRAJFEN
- brisača** ▶ bri'sá:ča -a z ⟨⟩ narašč. *brisača* | ☐ ANTVELJA ☐ +
- brisalec** ▶ bri'sa:uc -a m ⟨⟩ nav. mn. *brisalec*: bri'sa:uce u'ž'gə • bri'sa:uce sə mə u'k'rá:d'lə | ☐ BRIŠER, ŠAJBENBRISER, ŠAJBENBRIŠER ☐ SSKJ
- brisaška** [za posodo] ⇒ SERVET
- brisanje** ▶ b'ri'səŋə (Bo tudi -e) -e s ⟨⟩ nš *brisanje*: b'ri'səŋə pa 'tje:p' ust'áne | ☐ +
- brisati** ▶ b'ri'sat b'ri'sam na. ⟨b'ri'sə (in b'riš) -ste; b'ri'sə -saža -ə) 1. b. kaj *brisati kaj* **a** [delati kaj suho, čisto]: a 'mò:rac_()a:j čra'pine b'ri'sa? • š'pə:g-le sə 'ma:rəž b'ri'sat **b** [odstranjevati kaj]: 'ná:ša ka nap'rə: p'rá:ŋ b'ri'sa • 'rəc_()mə sə pa 'čá:sə s 'ca:jtəŋkpa'pè:r-jə b'ri'salə 2. a.+na. *izbrisati* [črtati]: 'puf sə mə b'ri'salə • 'nuo:və d'ne:uə 'žix za 'le:c 'ka: b'ri'sama • čustv. **brisa**ti jo kam *hiteti kam, teči kam*: 'ká:m jə pa b'ri'saš? • pəg'lè:də 'ga:, da'mò: jə b'ri'sa (☐ ⇒ HITETI kam) • ⇒ to je tako, ko če bi si z DREKOM rit brisal | ☐ k 1b ⇒ PUCATI; k 2 ČRTATI ☐ +
- ▶ **brisan** ▶ b'ri'sən -a -ə prid. (rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -n'mə) *brisan* | < BRISATI 2|: 'puf mə ja 'bè:u b'ri'sən | ☐ ČRTAN ☐ SSKJ
- brišer** ▶ b'rišer -šerja m ⟨⟩ Bo nav. mn. *brisalec*: b'rišerjə mə na 'dè:žəje | ☐ ⇒ BRISALEC ☐ 0
- britev** ▶ b'ri'tu -tve z ⟨⟩ narašč. *britev*: b'ri'tu ja ut_()iz'd'ga, kə m'liča te 'zá:d'nə ub'rija | ☐ ⇒ BRITVA ☐ +
- britevca** ▶ b'ri'tuca -e z ⟨⟩ *britvica*: a se 'ti b'rijaš z b'ri'tuce? | ☐ ⇒ BRITVICA ☐ SP 1962, Plet.
- briti** ▶ b'rət (nov. b'ri't) b'rijam na. ⟨b'ri-te; b'rəy (nov. b'ri'y) b'riža -ə, mn. b'ri-lə) b. koga *briti* [rezati dlake]: ub ne-'dè:lex səm 'arte 'xuod'u b'rət • k'line na b'rija 'vie:č • 'kək se pa 'ti b'rijaš - a z b'ri'tuce a z ə'le:kt'rčnəmə apa-'rá:tə? | ☐ +
- britof** ▶ b'ri'taf -a m ⟨⟩ **a** *pokopališče a* [navadno ograjen prostor za pokopavanje mrličev]: na b'ri'taf pa 'le: 'pe:ta s've:čə u'ž'gat **b** [prostor za pokopavanje živali]: 'gvo: 'višə sə 'mè:lə pa b'ri'taf za 'ca:rknenə ž'vát • poud. **biti**

za na **britof biti zelo bolan**: bə'lè:na s'ma: - u'bå: sma za na b'riʦaf • nizk. gniti na **britofu biti mrtev**: bæš 'vid'ò - čaz nə 'lè:tə bɪŋ zə na b'riʦafə g'neɥ (☐ gniti [na FRITOFU (f = v JAMI)] ☐ FRITOF ☐ **Pokopališča so za župnijo Šmartno ob Dreti** BAKOVE GREBLJICE, **za župnijo Rečica ob Savinji** KOSMAČEV TRAVNIK, **za župnijo Bočna** NOVŠEKOVA NJIVA. ☐ +

britva ▶ b'riʦva b'rit've z (rod. mn. b'riʦu) **britev**: a ja b'la: ta b'riʦva ud'ate? ☐ ☐ BRITVA, BRITVO ☐ SSKJ pod **britev**

britvica ▶ b'rit'vəca (in -vi-) -vəce (in -vi-) z (☐) redk. **britvica**: b'rit'vəce mę 'kupę ☐ ☐ BRITEVCA, KLINJA, ŽILETKA ☐ +

britvo ▶ b'riʦvə -a (in b'rə-) s (rod. mn. b'riʦu) star. **britev**: b'rətvə pa 'ni 'vie:č 'va:jsʦrə ☐ ☐ ⇒ BRITVA ☐ Plet. [Tominešek 1903: 21: im. in rod. ed.: »Besede „britvu“ sicer ni, pa tudi ne „britva“, ampak ona je srednjega spola in se glasi le b'riʦvə, gen. b'riʦva.«]

brivnik ⇒ APARAT

brivski |brivski aparat| ⇒ APARAT

brizgalna ▶ b'riʦ'gā:lna -e z (rod. mn. -lęn (in -lę) **brizgalna** |stroj|: ga'silna (: mɔ'tɔ:rna) b'riʦ'gā:lna ☐ ☐ SSKJ, SP 1962

brizganec ⇒ ŠPRICER

brizgati ⇒ ŠPRICATI

brk ▶ 'bark -a m (☐) nav. mn., nov. **brk** 1. |dlaka pod nosom|: 'pɔ:p ja z'rā:stu - 'barkę mə zə 'rā:s'tęjə 2. |pri živalih|: 'mā:čkę bę b'la t're:ba 'barkę pəst'rəčt ☐ ☐ ⇒ RUS ☐ +

brkač ⇒ RUSELJ

brkat ⇒ RUSAST

brkelj ▶ 'barkəl -na m (☐) éeb. **brada** |deščica pred žrelom panja|: sę'nička p'ride na 'barkl̩ pa pə'tɔ:ča, pa p'ride čę'be:la 'vən pa jə k'lune ☐ ☐ Plet. ≠

brkljarija ▶ bərkle'rija -a z (☐) nš, čustv. **malo vredni drobni predmeti**: 'kā: 'de:la 'təle ta b'rkle'rija? ☐ ☐ ⇒ KRAMA ☐ +

brkljati ▶ 'barklet bərk'lā:m nd. ('barkle -te; 'barklɔ bərk'lā:la -ə) **brkljati** |dajati si opravka z drobnimi deli|: 'kā: 'kę: 'dij:kle 'ka: nap'rę: 'nė:kę b'rk'lā: pə 'kuxnę? ☐ ☐ +

brkljevje ▶ bərk'lɔ:jə (BO tudi -a) -a s (☐) nš, čustv., star. **malo vredni drobni predmeti**: sprā:vę tə b'rk'lɔ:jə z 'mize ☐ ☐ ⇒ KRAMA ☐ Plet. [Plet.: **brkljēvje**, n. coll. [...]] das Gerümpel, **Savinska dol.**]

brkniti ▶ 'barknət' -knem d. ('barknę (in 'barknət) -kən'te; 'barkn'u -kənla -ə)

čustv., redk. **narediti, napraviti**: 'ja:s ka 'təle sę'dim pa ŋ'kɔ:n'čė:sər na 'barknem ☐ ☐ ⇒ PREŠTOHNITI ☐ Plet. ≠

brleti ▶ 'barlet 3. os. ed. bər'li nd. (-; 'barlɔ bər'le:la -ə) **brleti** |goret|: s've:ča g'liχ 'tɔ:g, da ša b'li ☐ ☐ +

brlog ⇒ LUKNJA

brlotka ▶ bər'lyɔ:t'ka -e (☐) **Kr** nš, redk. **slaba, vodena juha** ☐ ☐ ⇒ LAVRA ☐ ☐

brod [Tominešek 1903: 12: im. ed. »brôd«]

brodariti ▶ bra'dā:rət (in -rt) -əm nd. (bra'dā:rə (in bra'dār) bra'dā:rte; bra'dā:ru -rā -ə) b. po tem **bresti kaj, bresti po čem a** |hoditi po vodi|: pə 'va:dę ja 'zə 'lušnə bra'dā:rət **b** redk. |hoditi po čem ovirajočem|: za'kā: sę pa pə b'la:tə bra'dā:ru? ☐ ☐ BRESTI ☐ SSKJ ≠

broditi ▶ b'ruɔ:dət b'rô:dəm nd. (b'ruɔ:dę (in b'ruɔ:t) -tɛ; b'ruɔ:d'u b'rô:dla -ə, mn. -d'lę ita.) b. po tem 1. **broditi po čem** |premikati prste, roke v čem gostem|: čə pə 'ma:rz'lę 'va:dę b'rô:dəm, me 'puɔ: rəuma'tizəm • 'nię: b'ruɔ:dət pə 'župe - 'jə 2. **stikati** |s pregledovanjem iskati|: 'nię: pə 'lā:d'lčə b'ruɔ:dət ☐ ☐ k 2 ⇒ STIKATI ☐ +

bron ▶ b'ruɔ:n -a m (☐) nš **bron** |zlitina|: z'vɔ:n ja z b'ruɔ:na u'lit ☐ ☐ +

bronast ▶ b'ruɔ:nast -a -ə prid. (rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə) **bronast**: d'vā: z'va:na sta b'ruɔ:nasta, 'ja:dŋ ja pa ž'al'ezən ☐ ☐ +

bronca ▶ b'ruɔ:nca -e z (☐) nš **bronca** |zmes za premazovanje|: 'rɔ:r pɫ 'pię:čə sm̩ prašt'rixɔ z b'ruɔ:ncę • b'ruɔ:ncə 'vɔ:xəm ☐ ☐ (SSKJ, SP 1962 **bronsa**)

bronsa ⇒ BRONCA

broška ▶ b'rɔ:ška -e (tudi b'ruɔ:-) z (☐) nov. **broška**: b'rɔ:škə sę pɫ'pię:nę ☐ ☐ SSKJ, SP 1962

brozga ▶ b'ruɔ:zga -e (in b'rô:-) z (☐) nš 1. redk. **brozga** |sneg|: 'nię: 'xuɔ:dət pə 'b'ruɔ:zge! 2. slabš. **slaba pijača**: g'dɔ: bɔ 'kę: tə b'rô:zge 'pė:u!/? ☐ k 1 ⇒ ŽLOJSA ☐ +

brozgalica ⇒ BRUZGELICA

brozgati ▶ b'ruɔ:zgat -əm (in b'rô:-) nd. (☐) 1. **skozi zobe v ustih slišno pretakati slino**: 'nię:xę 'nə b'ruɔ:zgat! 2. redk. **mečkati sadje**: z b'ruzgeleč s 'jā:pke b'rô:zgeje ☐ ☐ ⇒ MUČKATI ☐ SSKJ ≠

brskati ⇒ ŠNJUFATI

brst ▶ 'barst -a m (☐) redk. **brst**: č're:šne 'zə 'de:la 'bars'te (☐ ODGANJATI) ☐ ☐ +

bršljan ipd. ⇒ BRŠLJEN ipd.

bršljen ▶ 'barslən (in -lęn) bərš'lię:na in ['baršlɛna (f in -lę-) m (im. mn. bər-

- š'lie:nə in 'bairšleŋə) *bršljan*: 'bairšlen se 'dā: y 'bučē ūd 'butara | □ ∅ (+ *bršljan*; Plet. *bršlen*)
- bršljenka** ▶ bərs'lie:nka -e z ⟨⟩ *bršljanka*: na bal'kō:mə 'mā:m brš'lie:nke | □ ∅
- bru** [Tomineš 1903: 13: im. ed. »brēh«; 13: rod. ed. »brūha«; ⇒ PRUH]
- bruhalnik** ⇒ ŽRELA
- bruhati** ▶ b'ruxat -əm nd. ⟨⟩ a b. (kaj) *bruhati* (kaj) [izmetavati iz želodca]: 'neč na ūst'āine y 'ne:mə, 'ka: nap'rē: b'ruxa b b. kaj *bruhati kaj* [s kašljanjem izmetavati iz pljuč]: pə'nūo:čə sə pa 'ma:ma s'pēt:k'r'i b'ruxalē | ⇒ UDARJATI □ k a KOZLATI, KOZLITI, ČREZ METATI; k b VEN METATI □ +
- bruhniti** ▶ b'ruxən't' -xnem a. (b'ruxnə (in -xən') -xən'te; b'ruxn'u -xən'la -ə) a b. (kaj) *bruhniti* (kaj) [izvreči iz želodca]: s'pēt ja b'ruxn'u b b. kaj *bruhniti kaj* [s kašljanjem izvreči iz pljuč]: k'r'i ja | ⇒ UDARITI □ k a ČREZ VREČI; k b VEN VREČI □ +
- bruna** ▶ b'runa -e z ⟨or. mn. star., redk. -n'mē; or. dv. star., redk. -n'mē) 1. *bruno*: 'ba:jta ja z b'run'a:rē:ta 2. nov. *močnejši lesen opaž*: z b'run'mē səm x'le:ū ub'ūo:žū • b'rune za čəb'ō'n'ā:g žə 'mā:m kəp'li:ne | □ ∅ (+ *bruno*)
- brunarica** ▶ b'runarca -e z ⟨nov. *brunarica*: b'runarcə sə mə pəst'ā:ulē | □ SSKJ
- bruno** ⇒ BRUNA
- brus** ▶ b'rus -a m ⟨⟩ redk. *brus* [kamen, priprava] | □ ⇒ KAMEN □ + [Tomineš 1903: 16: tož. mn. »brúse«]
- brusač** ▶ bru'sāč -a m živ. ⟨⟩ nov. *brusač* [obrtnik, ki brusi rezila]: za bru'sā:ča se je 'šo: 'učet • na 'g'li:nə ja bru'sā:č (= za bru'sā:ča) | □ ⇒ ŽLAJPER □ +
- brusilka** ▶ bru'silka -e z ⟨⟩ nov. *brusilnik* [stroj]: bru'silka za 'iverke b'rust' • 'kō:tna bru'silka | □ ∅
- brusilnik** ⇒ BRUSILKA
- brusiti** ▶ b'rusēt (in -s't') b'rusəm nd. (b'rusē (in b'rus') -s'te; b'rus'u b'rusla -ə, mn. -s'lē) b. kaj *brusiti kaj* 1. [delati rezilo ostro]: b'rusēt 'kūo:sə (= ŋuo:š) • b'ri:tve se b'rusē na 'pā:sə 2. [z brusom obdelovati predmete]: b'rusēt stəp'nice • ma'šina za 'iverke b'rusēt (*brusilnik*; □ ⇒ BRUSILKA) | □ +
- brusica** ▶ b'ruselca -e (in -s'l-) z ⟨⟩ **Vo** nav. mn. *brusnica* [jagoda, rastlina] | □ ⇒ NATEČJE □ ∅
- brusnica** ▶ b'rusənca -e z ⟨nav. mn., narašč. *brusnica* [jagoda, rastlina]: b'rusnca
- smə na'bé:ralē | □ ⇒ NATEČJE □ +
- bruto** ▶ b'ruto prisl. ⟨⟩ *bruto*: 'kók pa zas'ūžəž b'ruto? • 'kók 'mā:š [p'lā:ča b'ruto] ([= b'ruto p'lā:ča]? | □ SSKJ
- bruzgelica** ▶ b'ruzgelca -e z ⟨⟩ **Kr** redk. *mlin za drozganje sadja* | □ ⇒ DRUZGELICA □ ∅
- brv** ▶ 'ba:ru 'ba:rvē z ⟨⟩ *brv a* [deska ali *bruno*]: 'ba:ru čaz g'rā:bən • na 'sē:ča se g'rē: čaz 'ba:ru • 'z'vė:rova 'ba:ru b [ozek most za pešce]: 'ba:ru na 'za:jlē • 'ba:ru čaz 'va:də • 'ba:ru čaz 'd'rētə • 'zər'nikōva 'ba:ru (*Zernikova brv* (čez Dreto v Pustem Polju)) • 'z'viplōva 'ba:ru (*Žvipljeva brv* (čez Dreto med Krašami in Šmartnom ob Dreti)) | □ +
- brvčka** ▶ 'ba:ručka -e z ⟨⟩ manjš. *brvica*: 'nə, 'pē:dē čaz 'ba:ručka | □ ∅
- brzak** ▶ bər'zā:k -a m ⟨⟩ • sleng. na **brzaka** na hitro [izraža, da se dejanje zgodi v kratkem času]: na b'r'zā:ka sŋ za'lēu 'rō:ža pa 'pəšə 'da:ry 'jēs'tē pa 'šo: (□ ⇒ na hitro (⇒ HITRO s)) | □ ∅
- brzda** ▶ 'ba:rzda -e z ⟨⟩ *brzda* [železo pri uzdi]: 'ba:rzda ja b'lā: 'li:exkə na d'va:jnə na'rē:ta a pa na'rō:nast | □ BRZDE □ +
- brzde** ▶ 'ba:rz'de 'ba:rst z mn. ⟨⟩ *brzda* [železo pri uzdi]: 'ba:rz'de sə mə 'ja:zək pra'se:kale | □ ⇒ BRZDA □ ∅
- brzi** ▶ 'ba:rzē -zēga m ⟨⟩ *brzovolak*: 'pūo: sma se pa z 'ba:rzēmə pəlā:le də 'zā:graba | □ SSKJ pod *brz*
- brzica** ⇒ šus
- brzina** ▶ bər'zina -'zine z ⟨⟩ 1. nš *hitrost* [v časovni enoti opravljen pot]: s 'kā:kə b'r'zine ja p'r'pīe:lō! 2. nš *hitrica* [sorazmerno velika hitrost pri opravljanju kakega dela]: ub'le:ka ja 'bəl 'ta:k na'rē:ta, kə ja b'lā: b'r'zina 3. *prestava a* [mehanizem]: 'a:ūtō 'mā:št'ēr b'r'zine • pē'cikl na d'š:sē:d b'r'zīn b [položaj zobnikov]: u 'kē:rə b'r'zine pa 'mā:š? • na **brzino** na hitro [izraža, da se dejanje zgodi v kratkem času]: na bər'zine ja pə'je:du pa 'šo: (□ ⇒ na hitro (⇒ HITRO s)) | □ k 2 ⇒ NAGLICA; k 3 ⇒ PRESTAVA □ +
- brzinomer** ▶ bər'zino'mēr -a m ⟨⟩ redk. *brzinomer* | □ ⇒ ŠTEVEČ □ +
- brzjaviti** ▶ bərzo'jā:vēt -əm a. ⟨⇒ JAVITI⟩ redk. *brzjaviti*: z 'bō:lnice sə bərzo'jā:ulē, da 'nē: p'ridemə pə 'māmə | □ +
- brzjavka** ▶ bərzo'jā:uka -e z ⟨⟩ redk. *brzjavka* | □ ⇒ TELEGRAM □ +
- brzostrelka** ▶ bərzo'st'rē:lka -e z ⟨⟩ *brzostrelka* [orožje] | □ ⇒ ŠNELFAJERICA □

SSKJ, SP 1962

brž ▶ 'ba:rš prisl. ⟨⟩ star., redk. *izraža stopnjo ali mero, ki zadostuje za uredničtev dejanja, stanja: čə bę "jā:nez da'mo: 'va:t'ə 'jəd, bę ša 'ba:rš zas'tə:pša, za'kā: se mə 'ta:k mə'di • to bę ša 'ba:rš b'ļə, kə bę 'ti z 'a:ūtə 'pa:ršu, 'na:'j'bo:lę bę pa b'ļə, čə bę 'kə:mbija 'duo:b'u* | ⇒ HITRO prisl. □ HAJDI □ + ≠

bržola ▶ bər'žə:ļa -le z ⟨⟩ *bondžola* | □ SSKJ ≠

bu ▶ 'bu ⟨⟩ • ⇒ ne REĀI ne bu ne mu | □ SSKJ ≠ (SSKJ *bev*)

bubati ▶ 'bubat 3. os. -a nd. ⟨⟩ otr. *buba koga boli koga* 1. [povzročati bolečine]: a te 'no:gəca 'buba? 2. brez. [čutiti bolečine]: jə 'kə: te pa 'buba? | □ ⇒ BOLETI □ +

▶ **buban** ▶ 'bubən -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -n'mə⟩ otr. *bolan* [ki ima bolezen]: a 'du:ns ja pa 'nā:šə tə 'mā:ļə 'bubənə? | □ ⇒ BOLEN □ SSKJ

bubikati ▶ 'bubəkət 3. os. -a nd. ⟨⟩ otr. *bubika koga boli koga* 1. [povzročati bolečine]: a te t'rə:pčəg 'bubəka? 2. brez. [čutiti bolečine]: 'tələ 'duo: me 'bubəka | □ ⇒ BOLETI □ 0

▶ **bubikan** ▶ 'bubəkən -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -n'mə⟩ otr. *bolan* [ki ima bolezen]: a sę 'bubəkəna? | □ ⇒ BOLAN □ 0

buc ▶ 'buc' medm. ⟨⟩ otr. *buc* [pri nagajivem zbadanju]: a te 'kə: ž'gə:ča? 'buz' 'buz' 'buc'? | □ ⇒ BIBA □ +

bucika ▶ 'buc'ka -e z ⟨⟩ *bucika*: 'buc'ke s tēm 'və:l'kəm g'ļa:vəm • 'tə:k ja 'və:l'kə kə ūd 'buc'ke g'ļa:va (*bucikina glavica*) | □ +

bucikin ▶ 'buc'kən -a -ə (in -ki-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -kəŋga (in -ki-), daj. ed. m. sp. -kən'mə (in -ki-)⟩ redk. *bucikin*: 'buc'ki-na g'ļa:va | □ SSKJ, SP 1962

buč ▶ 'buč -a m ⟨⟩ *Bo* nš *bučanje*: 'tā:g 'buč se ja za'ču • a 'čujaš, 'kā:g 'buč g'rè: 'təmle? | □ ⇒ BUČENJE □ Plet.

buča ▶ 'buča - m ⟨⟩ *Kr* posam., poud. *vplivnež, človek na visokem položaju*: 'k'rə:pušak ja 'bė:u 'buča, 'puo: sə ga pa ū'žā:galę | □ ⇒ BUDŽOVAN □ 0

buča ▶ 'buča -a z ⟨⟩ 1. *buča* [rastlina ali njen sad]: u "bò:čnę ū 'zā:drugę smə 'vid'lę 'sā:me 'buča • 'pe:ma 'buča ūt'rə:bęt 2. nav. mn. *bučnica* [bučno seme]: 'suxə 'buča • a bę 'ra:d 'buča 'ļušu? 3. slabš. *glava a del človeškega ali živalskega telesā*: z 'bučə sŋ t'rė:-

šu_ū:'rā:te • se bəš pə 'bučə ū'dā:ru • 'buča ūt pra'šiča (*svinjska glava*) b [pri človeku kot središče njegovega razumskega življenja]: 'kā: jə ja 'kə: 'dę: na s'tā:rast u 'bučə ū'dā:rļə? • poud. "s'ta:ne ja šale 'buča (*pameten*)! ♦ bot. *divja buča črnogagodasti blušec*: 'diujā 'buča ja b'ļa: za 'fa:uš'fə:tər • ⇒ biti potreben česa ko tretjega OKA v bučo • poud. *biti siten ko buča biti zelo siten*: "xā:ns ja 'sītŋ kə 'buča • poud. *biti trd ko buča biti zelo trd*: k'rəx 'ni za 'ja:st - ja 'tairt kə 'buča • čustv. *bučo dam vkraj, če ... izraža podkrepitev trditve*: 'bučə 'dā:m uk'ra:j, čə sę 'bė:u 'ti 'du:ns u 'šo:lę (□ GLAVO dam vkraj, če ...) • čustv. *dati komu eno (= ene tri) (ta) za bučo oklofutati, pretepti koga*: čuvę 'se:, da tę 'na:_m 'da:u 'jaine ta za 'bučə • čustv. *dati jih komu po buči oklofutati, pretepti koga*: 'zd'ra:učə jəx ja pa 'da:u 'ja:dŋ pə 'bučə • čustv. *dobiti (= fasati ipd.) eno (= ene tri = jih) (ta) za bučo biti oklofutan, tepen*: ne t'ri bəž 'duo:b'u za 'bučə, čə 'na:_už 'da:u g'mā:xa • a bę jəx 'ra:d_()uo:b'u za 'bučə, 'ə? • čustv. *dobiti (= fasati ipd.) jih po buči biti deležen česa neprijetnega*: pra'də:k 'ja:žək ja 'jəm'ə, jəx ja pa pə 'bučə 'duo:b'u - 'čə:dmaŋ bę 'ma:gu x və-'jā:kəm 'jət (□ dobiti jih po PIKSNI) • poud. *imeti koga/česa navrh buče biti zelo naveličan koga/česa*: səm_:'ė:ļa 'xā:nza žə na'va:rŋ 'buča (□ ⇒ imeti koga/česa navrh GLAVE) • čustv. *izbiti komu kaj/koga iz buče pozabiti kaj/koga, ne misliti na kaj/koga*: fə'šija mə 'na:_bəž z 'buča z'bęu (□ ⇒ izbiti komu kaj/koga iz GLAVE) • čustv. *navleči (= navesiti ipd.) komu kaj na bučo naložiti komu dolžnosti, narediti komu delo s čim, povzročiti komu skrb* s čim: 'de: sə mę ša pa tətə ūpə'kə:jən'ce na 'bučə na've:s'ļę • 'puo: smə sę ša pa te pra'šiča na g'ļa:və nau'le:klę • tiz'd'ga 'dė:da sę ja na 'bučə nau'le:kļa • čustv. *ne gre komu v bučo ne razume, ne zapomni si*: mate-'mā:tęka mę na g'rė: ū 'bučə • na g'rė: mę ū 'bučə, za'kā: sę 'silša ta'duo:l (□ ⇒ ne gre komu v GLAVO) • čustv., z nikalnim stavkom *pa če se na bučo postaviš poudarja zanikano trditve*: {A} na g'rė:m, pa čə se na 'bučə pə'stā:vęš. {B} 'jā:, 'puo: tēle se m pa 'ja:s 'tələ na 'bučə pə'stā:ŷleļa - 'kā: bəš pa 'ti? (□ ⇒ pa če se na GLAVO postaviš) | □ k 2 BUČNICA;

- k 3 ⇒ GLAVA L +
- bučati** ipd. ⇒ BUČETI ipd.
- bučen** ▶ 'bučən -čna -ə prid. (rod. ed. m. sp. -čnega) *bučen* | < BUČA 1-2|: 'bučnə 'sè:me (: 'vələ) | L +
- bučenje** ▶ bə'čijənə (Bo tudi -e) -e s (<) NŠ *bučanje*: bə'čijənə se ja za'čužə ut čə-b'ə'nāka 'sijəm | L BUČ L Ø (+ *bučanje*)
- bučati** ▶ 'bučət 3. os. ed. bə'či nd. (-; 'bučə bə'čé:ļa -ə in 'bučaļa -ə) *bučati* | *dajati močne, zamolkle glasove*: 'va:da ja bə'čé:ļa • čə'bə:le bə'čijə • brezos.: nad 'vərtə'čicə bə'či • bə'čé:ļa 'ja:, pa 'ni b'lə 'vidə,_(ja bə 'kə: uš'lə š_čəb'ə-'nāka • 'a: ja p'rə: 'bučaļə! | L Ø (+ *bučati*)
- bučev** ▶ 'bəču medm. (<) Bo otr., šalj. *izraža pripravljenost, da govoreči s čelom butne ob sogovornikovo čelo*: 'nə, 'bəču 'bəču 'bəču'bət | ⇒ BUČEVBUT, BIČEV L Ø
- bučevbut** ▶ 'bəču'bət medm. (<) Bo šalj. 1. otr. *izraža pripravljenost, da govoreči s čelom butne ob sogovornikovo čelo*: 'nə, (na'réd'ma) 'bəču'bət! 2. redk. *izraža udarec s čelom, glavo ob kaj*: a sə se 'šə: s 'cè:s'tə 'bəču'bət? • s pə'dó:jəm sm nar'diļa 'bəču'bət | ⇒ BUČEV L k 1 ⇒ BIČEVBUT L Ø
- bučevina** ▶ bə'čó:jna -e z (<) Bo *bučna zel*: sm 'šə: bə'čó:jnə vŋ s 't'rā:ve spr'ā:vət | L Plet.
- bučka** ▶ 'bučka -e z (<) 1. *zelenje pri cvetnonedeljski butari*: 'butara 'mā: 'va:rɔ pa š'tjē:l pa 'bučkə • d'və: 'bučkə səm 'jəm'ə, u d'vā: š'tuka 2. *okrasek pri novoletni jelki*: tə 'vè:čə 'bučkə səm zd'rə:b'u 3. nav. mn. *mlada, nedorasla jedilna buča*: a bəš 'je:du 'bučke? 4. otr. *glava*: a sə se na 'bučkə u'dā:ru? | L +
- bučnica** ▶ 'bučəncə -e z (<) nav. mn., redk. *bučnica* | *bučno seme*: 'suxə 'bučəncə • 'bučəncə mə 'žušlə pa 'jā:pke 'jəd'lə | L ⇒ BUČA L +
- bučojna** ⇒ BUČEVINA
- budalo** ▶ bə'dā:ļə -a (in bu-) s živ. (<) slabš. *omejen, neumen moški*: 'kā: bə 'kə: s' təmə bə'dā:ļə?! • zmer. 'ni:exə, bə'dā:ļə ne'umnə! | L ⇒ BUTELJ L +
- buđen** ⇒ BRIHTEN; |biti buđen| ⇒ BEDETI
- budilka** ⇒ BEKERICA
- buditi** ▶ 'budət tudi bə'dit bə'dim nd. (<'budə (in 'but') -t:; 'bud'u (tudi bə'dijū) bə'dij-ļa -ə, mn. bə'dilə ita.) b. koga *buditi* koga | *pozvročati prehanje iz spečega stanja v budno*: prač_()'tè:rəm_(e 'ni t're:ba 'budət | L BAJKATI, BRIHTATI,

DIGATI L +

- budža** ▶ 'buža - m (<) poud., redk. *vplivnež, človek na visokem položaju*: ja 'bè:u 'buža, pa mə 'ni 'mò:gu pə'mā:gat | L ⇒ BUDŽOVAN L Ø
- budžovan** ▶ 'bužəvan -a m živ. (<) poud. *vplivnež, človek na visokem položaju*: | L BUČA m, BUDŽA, DASA L Ø
- bufati** ▶ 'bufət 3. os. ed. -a d. (<) za veter, vročino, ogenj ipd. *buhati, udarjati* | *zadevatí se ob kaj*: sə b'le: 'va:kne ut-p'rə:te, ja 'vè:tər 'bufə 'nətər • brezos. p'ri:več 'vəle sm s'pus't'u 'nət u 'pə:č, ja pa 'bufaļə vən z 'nè: | L ⇒ UDARJATI L Ø
- bufniti** ▶ 'bufən't' 3. os. ed. -fne d. (-; 'bufn'u -fənļa -ə) za veter, vročino, ogenj ipd. *buhniti, udariti* | *zadetí se ob kaj*: kə sm 'vən s'tə:pļa, ja ŋrə'čijna 'ka: 'bufŋ-ļa u 'mənə • brezos.: s 'pi:čə na žəg'li-ne ja 'rā:də 'bufŋļə • ja t're:ba š'tə:fjə 'vən u'zjē:d,_(a 'na:_bə s 'f'ļā:ša 'bufŋļə | L ⇒ UDARITI L Ø
- buftelj** ▶ 'buft'ļ -na m (<) *buhtelj*: 'buft'ļne səm s'pi:ekļa • 'buft'ļnə sə 'filənə | L Ø (SSKJ, JP 1962 *buhtelj*)
- bugara** ⇒ JEBEMO BUGARA, JEBEMTI BUGARA, JEBENTI BUGARA
- buhati** ⇒ BUŠKATI
- buhniti** ▶ 'buxən't' 3. os. ed. -xne d. (-; 'buxn'u -xənļa -ə) redk., nov. za veter, vročino, ogenj ipd. *buhniti, udariti* | *zadetí se ob kaj*: 'vè:tər ja 'buxn'u_ŋ 'na:s • brezos. a ja z 'və:gvənce kag'da:j 'vən 'buxənļə? | ⇒ BUŠKNITI L ⇒ UDARITI L +
- buhtelj** ⇒ BUFTELJ
- bujenje** ▶ bə'ja:nə (Bo tudi -e) -e s (<) NŠ *bujenje*: 'zutrə up 'šjē:s'təŋ bə 'bə'ja:nə | L +
- bukati se** ▶ 'bukat se 'bučam se tudi 'bukəm se nd. (<'bučə (in 'buč) -čte tudi 'bukə -te; 'bukə 'bukaļa -ə) 1. a krava (: prasica ipd.) se buče/buka *goniti se* | *kazati nagnjenje za parjenje*: k'rā:va se 'buča b nizm. *vlačugati se, vlačiti se*: 'a: se ja 'bukaļa, kə ja b'ļa: ša m'ļa:jšə! 2. slabš. a *poditi se, divjati*: 'kā: se 'dē: 'təle 'bučate!? b *hoditi*: 'kə:t se 'kə: 'na:ž 'buča? c *biti nemiren*: p'ŋ g'mā:xə 'sə:də - 'kā: se 'bukəš!? 3. čustv. a brezos. buče se po kom *loteva, prijemlje se ga bolezen*: na 've:m, 'kā: se 'buča pə 'mən' b vreme se buče (= buka) *vreme se slabša*: ŋ'ri:me se 'buča • brezos. s'pət se 'buča - 'di:ž 'bə: | L k 1a, 2a ⇒ GONITI SE; k 1b ⇒ KURBATI SE L +

bukaven ▶ bə'ka:uŋ -una -ə prid. (rod. ed. m. sp. -nega) 'a:, 'mər'kò:sa ja 'bè:u bə-'ka:uŋ! | ☐ ⇒ KURBLJIV ☐ 0

bukavnica ▶ bə'ka:uŋca -e ž ⟨⟩ star., slabš. *nemirna ženska, predvsem deklica*: ta bə'ka:uŋca na 'mò:ra pr' 'mè:rə 'sij:det • zmer. 'nìe:xə, bə'ka:uŋca 'sitna! | ☐ 0

bukev ▶ 'buku -kve ž ⟨⟩ **a bukev** [drevò] **b** nš *bukov les*: za 'dij:skə 'ma:ra 'bət_:'a:rt 'le:s - 'buku a pa 'kə: 'tá:ga **c** nš, redk. *bukova drva*: 'buku ja ta 'bò:lə za kr'jávə, za pə'žigat pa za'nəč | ☐ BUKVA; k a BUKOJCA ☐ +

bukevce ▶ 'bukece -kuc ž mn. ⟨⟩ manjš., šalj., star. | < BUKVE: u 'mju:joŋ 'bukucex u'sə 'piša | ⇒ KNJVICE ☐ 0 (+ bukvice)

bukojca ⇒ BUKOVICA

bukov ▶ 'bukò [-va -ə (| **Bo** tudi -kav-)] prid. (rod. ed. m. sp. -koŋa) **1.** *bukov* | < BUKEV| 'bukò 'le:s (: š'tjè:l) • 'bukòva 'gò:ša • 'bukove 'da:rve **2.** slabš. *neroden, okoren*: 'bəl 'bukòga 'dè:da 'má: • na 'bòdə 'nə 'ta:g 'bukò! | ☐ k 2 ŠTORAST ☐ +

bukovec ▶ 'bukòc -a m ⟨⟩ **1.** nš (*mlado zeleno bukovo listje*: 'jədə za pra'siča 'bukòca nab'rat • na 'bukòc_()ə 'a:te š'pilelə, čə ja 'bè:u za'dyo:s'tə 'ta:rt **2.** po prepričanju govorcev *bukev moškega spola*: 'bukòž zə'le'ni pəz'nə: kə 'buku | ☐ SSKJ, Plet. ≠

bukovina ▶ bə'kò:jca -e ž ⟨⟩ **Bo bukev** [drevò]: 'diujə pə'tjè:ləŋ ja na bə'kò:jcə 'sij:d'ò | ☐ ⇒ BUKVE ☐ + ≠

bukovina [les] ⇒ BUKVE

bukovščina ▶ 'bukòšne -e ž ⟨⟩ nš *gonjenje* [nagnjenje za parjenje]: čə 'na:bò 'bukòšne, bò 'pəsa 'páz 'žə z'da:ržò | ☐ 0

bukselj ▶ 'buksəl -na (in -s'lj(-)) m živ. ⟨⟩ slabš. *omejen, neumen moški*: 'ká: m 'xu:òd'u_ü 'cér:ku tiz'd'ga 'buks'ljna pə'slušat! • zmer. 'buksəl z'mə:səne! | ☐ ⇒ TUMELJ ☐ 0

bukva ▶ 'bukva -e ž (rod. mn. -ku) **a bukev** [drevò]: 'gju:le, kə ja tįsta 'bukva, ja 'pá:du **b** nš *bukov les*: 'bukva ja za š'tjè:l, a pa 'jásen **c** nš, redk. *bukova drva*: 'bukva ja 'bò:gòska za 'da:rve | ☐ ⇒ BUKVE ☐ +

bukve ▶ 'bukve -ku ž mn. ⟨⟩ šalj., star. *knjiga* [večje število trdno seštitih tiskanih listov]: 'nə, pəg'lè:də ü tis'te 'bukve | ⇒ KNJIGA ☐ +

bukvice ⇒ BUKVECE

bula ▶ 'buža -le ž ⟨⟩ **1.** [oblasta oteklina, nabreklina]: na u'raitə 'mám

'bužə **2.** [skupek izrojenih celic]: za nə 'pè:st 'vè:lka 'bužə sə jə u'pə'rè:ralə | ☐ +

bulast ⇒ BULAV

bulav ▶ 'bužò [-va -ə (| **Bo** tudi -lav-)] prid. (rod. ed. m. sp. -loŋa) *bulav, bulast*: p'rjè:se ja 'mè:žə 'bužòve 'jetra | ☐ SSKJ, SP 1962

buldog ▶ 'buldòk -ga m živ. ⟨⟩ *buldog*: 'ká:ga 'ga:rðəga 'buldòga 'má:! • 'le: pəg'lè:də 'ná:šə ü f'rj:s - ja 'tá:ka kə nə 'buldòk | ☐ SSKJ, SP 1962

buldožer ▶ 'buldòž'er (in -ž'er:) -ž'erja (in bu-) m živ. ⟨⟩ *buldožer*: 'buldòž'erja 'vəžə • z buldòž'erjə bə pəg'ljxalə, kar ja 'va:da nar'diža | ☐ SSKJ, SP 1962

buljiti ▶ 'buləť -əm nd. ('bulə (in 'bul) -lte; 'bulu -lįa -ə) *buljiti*: 'nəč 'ni 'rè:ku - ta prac_()i:be ja 'bulu • čustv. ka nap'rè: 'bulə ü tə'le'vizəjə | ☐ SSKJ, SP 1962 (Plet. *buliti*)

bum ▶ 'bum medm. ⟨⟩ **bum a** [posnema močen pok]: 'bum ja 'pò:kŋə ü p'ruxə **b** [posnema zamolkel glas pri udarcu]: 'sai:r-cə mə ja 'dè:žəžə 'bum 'bum | ☐ ⇒ k 1 BUMF ☐ SSKJ ≠

bumbar ▶ 'bumbar -ja m živ. ⟨⟩ slabš. *omejen, neumen moški*: sŋ 'šò: z 'nəmə, kə sŋ 'bè:u 'bumbar • tiz'd'ga 'bumbarja žə pa 'dò:gə 'nisŋ 'vid'ò • zmer. 'nìe:xə, 'bumbar! | ☐ ⇒ TUMELJ ☐ 0

bumf ▶ 'bumf medm. ⟨⟩ **bumf a** [posnema močen pok]: 'bumf ja u'stra'lijə **b** [posnema glas pri udarcu, padcu]: se ja 'pi:elò pa - 'bumf - t'rè:šə ü d'rjè:və • 'bumf ja 'pá:du 'na:t'le | ☐ k b BUŠ ☐ SSKJ ≠

buna ▶ 'buna -e ž ⟨⟩ *upiranje, nasprotovanje, ugovarjanje*: a ja s'pèd 'buna? • mə 'nįsəm t'ra:ktòrja 'kup'u, se ja pa 'buna za'čè:žə | ⇒ PUNTANJE ☐ 0

bunda ▶ 'bunda -n'de ž ⟨⟩ **bunda** | ☐ +

bundika ▶ 'bun'dəka -e ž ⟨⟩ manjš., otr. *bundica*: 'čuvə na 'bun'dəkə, 'və:š | ☐ 0 (SSKJ, SP 1962 *bundica*)

buniti se ▶ 'bunəť (in -n't') se -əm se nd. ('bunəť (in 'bun') se -n'te se; 'bun'u se 'bunža se -ə se, mn. -n'lə ita.) *upirati se, puntati se, nasprotovati, ugovarjati*: 'ma:ma se pa s'pèd 'bun'jə, da bə š'lə da'mò: • na 'g'ljñə se s'pè:t 'nè:kə 'bun'jə, bò 'mənda š't'ra:jk • 'ti se 'ka: 'bunəť pa jəžəkə - bəš 'vid'ò xu'diča! | ☐ ⇒ PUNTATI SE ☐ SSKJ

bunka ▶ 'buŋka -e ž ⟨⟩ **1.** *buška, bunka*: čə tə 'já:pka 'pá:de na g'ļa:və, tə 'tut

- 'ka: 'bun̥kə nar'di 2. a *svinjsko stegno b gnjat*: 'ce:lə 'bun̥kə βeta də'bi:lə 3. *debela, hitro gnijoča in kislā hruška, zrela avgusta* 4. slabš. *debela, nerodna ženska*: 'ma:rija ja pa p'rā:va 'bun̥ka grā:ta:lā • zmer. 'ti 'bun̥ka 'bun̥kasta! | ⊞ k 1 BUŠKA, GOMBUZA, GRČA; k 2a STEGNE, STEGNO; k 2b GNJAT, GNJATNICA ⊞ +
- bunkast** ▶ 'bun̥kast -a -ə prid. (rod. ed. m. sp. -s'tēga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tēmə in -s't'mə) 1. redk. *bunkast* | *poln bunkl*: 'pā:de, 'pūo: pa 'ta:kle 'bun̥kasta 'xō:dē u'kō:lē 2. čustv. *debel* | *ki ima na telesu veliko tolišče, mesa*: 'kək ja t̥stə 'di:e:kle 'bun̥kastə! | ⊞ k 1 ⇒ OTOLČEN; k 2 ⇒ DEBEL ⊞ +
- bunker** ▶ 'bun̥ker -kerja m (̆) *bunker a* | *skrivališče ali zaklonišče*: u partē 'zā:nex se ja pə tēmə 'vē:čmə u 'bun̥kerjə sk'r̥i:və b | *vojaška utrdba*: 'gūo: sə pa 'mē:lē 'n̥e:mcē 'bun̥kerja na'rē:te | ⊞ SSKJ, SP 1962
- burek** [Plet.: »būrek, rka, m. die Wasserblase, C., Savinska dol.]
- burkle** ▶ 'burkle -kəl z mn. (̆) redk. *burkle* | ⊞ ⇒ pečne VILE ⊞ +
- burov** ⇒ BOROV²
- busati se** ▶ 'busat se -əm se nd. (̆) redk. *izredno si prizadevati za kaj*: nē 'me:t̥r̥ 'šā:nka je 'bō:lē kə d̥s̥e:t k'ra:u - 'mi se pa 'ta:kle 'busəmə | ⊞ ⇒ GNATI SE ⊞ 0
- buš** ▶ 'buš medm. (̆) *Bo* star. *posnema glas pri udarcu, padcu*: 'un' pa 'buš u t̥stə m'lā:kə | ⊞ ⇒ BUMF ⊞ 0
- buši** ▶ 'buši -ja m ziv. (̆) otr., nov. *trebuh*: a te 'buši 'buba? • 'nə, na 'bušija se u'lē:žə | ⊞ ⇒ TREBUH ⊞ 0
- bušiti** ▶ 'bušət (in 'bušt) -əm nd. (̆) 'bušə (in 'buš) -šte; 'bušu -šlā -ə) čustv. *kopati* (*luknjo*): ša 'd̥e: bē 'bušu t̥m̥ 'n̥etər pa 'k̥e:udər 'd̥e:l̥o | ⊞ ⇒ KOPATI² ⊞ + ≠
- buška** ▶ 'buška -e z (̆) nov. *buška, bunka*: a se tē ja 'buška nardija? | ⊞ ⇒ BUNKA ⊞ +
- buškati** ▶ 'buškət -əm nd. (̆) redk. *buhati* | *s silo in z zamolklīm šumom udarjati na dan*: 'təm 'va:da 'vən 'buška | ⊞ ⇒ UDARJATI ⊞ SSKJ ≠
- buškniti** ▶ 'buškən't' -knem a. (̆) 'bušk̥n̥ə (in -kən') -kən'te; 'bušk̥n̥'u -kən'la -ə) redk. *buhnti, bušnti* | *s silo in z zamolklīm šumom udariti na dan*: ja 'č̥ie:p ud'b̥e:u, ja pa 't̥o:kəc 'vən 'bušk̥n̥'u | ⊞ ⇒ UDARITI ⊞ SSKJ ≠
- buškoti** ▶ 'buškət̥ə prisl. (̆) *Kr* čustv., star. *naravnost izraža gibanje ali smer po najkrajši poti*: te s'tā:rə ja pa 'buškət̥ə tr̥e:šu ta u 'n̥e:ga • 'jō:ža pa čaz u'rā:te pa 'ka: 'buškət̥ə u 'kuxn̥ə • n̥ə'mā:l̥ə p̥əčā:k̥ə s p̥lā'č̥i:l̥ə, da 'na: b̥əž g'nā:rja 'ka: 'buškət̥ə u 'bā:n̥kə 'n̥e:su | ⊞ ⇒ NARAVNOST ⊞ 0
- bušniti** ⇒ BUŠKNITI
- buta** ▶ 'buta -e z (̆) slabš. *neumna, nespametna ženska*: s̥ə pa 'tud' 'buta • zmer. 'puz'd' ga, 'buta 'tumasta! | ⊞ ⇒ PRISMODA ⊞ 0
- butara** ▶ 'butara -a z (̆) 1. (*cvetnonedeljska*) *butara* | *snop šibja in zelenja*: g'do: b̥o pa 'butarə 'n̥e:su? • 'butarə ša 'ma:rəm na'r̥ie:s't' • p̥ər 'butarə ja za š't̥i:el 'leska pa 'i:va a pa 'varba, za 'bučkə pa 'baršlen, 'k̥i:šona, č'r̥ie:məs, d're:n pa 'b̥u:žə 'le:sc. za p̥ə'v̥et u'z̥e:meš pa 'f̥e:n̥kə a pa 'varb̥ə, 'š̥ib̥ə pa p'r̥e: p̥ə'd̥o:g̥əm pra'č̥e:p̥eš. 2. redk. *butara* | *veje za kurjavo*: 'butara 'd̥a:ru | ⊞ k 1 KOLAČ, SNOP; k 2 ⇒ PUNKELJ ⊞ +
- butarčka** ▶ 'butarčka -e z (̆) manjš., redk. *butarica* | < BUTARA |: st'r̥ič, na'r̥e:t̥ie m̥ə 'butarčkə | ⊞ ⇒ BUTARICA ⊞ 0
- butarica** ▶ 'butarca -e z (̆) manjš. *butarica* | < BUTARA |: a b̥əš 'ti 'butarcə 'n̥e:su 'jut̥r̥? | ⊞ BUTARČKA ⊞ +
- butarija** ▶ buta'rija -a z (̆) (rod. mn. -'ri) slabš. *neumnost*: 'tā:ke buta'rija ša pa s'p̥e:t 'n̥i:šm̥ 'ču:lā • a 'n̥u:ova 'o:p̥č̥i:na? prak'l̥ē:ta buta'rija ne'umna - se:le 'l̥ep te pr̥ō:s̥əm! • 'st̥ame 'tā:ke buta'rija z'gā:ne | ⊞ ⇒ NEUMŠČINA ⊞ 0
- butast** ▶ 'butast -a -ə prid. (rod. ed. m. sp. -s'tēga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tēmə in -s't'mə) 1. slabš. *neumen, nespameten*: 'kək ja 'b̥e:u 'f'ra:n̥č̥ek u 'š̥o:lē 'butast! • 'tā:ke 'butas'te ra'či pa 'ka: d'r̥өг̥əm 'p̥e:d̥e p'rā:v̥et 2. *trd* | *ki se ne da (rad) rezati*: 'kā:g 'butast k'r̥əx s̥ə p̥r̥'n̥e:su! • ⇒ biti butast ko noč | ⊞ k 1 ⇒ NEUMEN; k 2 ⇒ TRD ⊞ SSKJ, Plet. (SP 1962 pod *zagaman*)
- ▶ **butasto** ▶ 'butastə prisl. (̆) *neumno, nespametno*: 'butastə se m̥ə z'd̥i, da b̥ə 'ma:g̥lā 'ja:s 'x̥u:d̥et, č̥ə pa 'li:ɣ g'r̥e: 'sā:m • 'n̥i:ex̥ə 'ta:g 'butastə g'vart | ⊞ ⇒ NEUMNO prisl. ⊞ 0
- ▶ **butasto** ▶ 'butastə povdk. (̆) *neumno, nespametno*: 'butastə 'ja:, da 'ti 'x̥ō:d̥eš, č̥ə se pa 'za:n̥ga g'r̥e: b̥ə b'l̥ə pa 'tud' 'butastə, č̥ə b̥ə 'ka: p'lā:č̥o u'sə | ⊞ ⇒ NEUMNO povdk. ⊞ 0
- butati** ▶ 'butat -əm nd. (̆) 1. a b. v kaj *butati ob kaj* | *zadevati se ob kaj*: z g'lā:v̥ə ja 'butala u s'te:n̥ə • 'v̥e:t̥ər u

'va:kne 'buta **b** b. po čem *butati* po čem [močno udarjati]; pə u'rát:ex ja 'za:čə 'butat **2.** *bruhati* [s silo udarjati na dan]; na d'ruge s'tra:ne 'čé:s'te na 'vje:č kra'jex 'va:da 'vən 'buta **3.** *lopupati* [glasno zapirati], *predvsem vrata*; na s'mež 'buta₃() u'rát:əm | ⊞ k 1, 3 ⇒ TRESKATI; k 2 ⇒ UDARJATI ⊞ +

butelj ▶ 'but'ǝ -na m živ. () slabš. *omejen, neumen človek*: se pa 'tud' 'but'ǝ, da mə u'sə vər'jã:meš • 'nã:ša ja 'but'ǝ, pa 'ka: 'kupə, 'kar je pɾ'nje:səje • zmer. 'ka: 'jəz'() 'ne:mə, 'but'ǝ 'tumas'te! | ⊞ BUDALO, BUKSELJ, BUMBAR, TRAP, TUMELJ ⊞ +

buteljček ▶ 'but'ǝčək -čka m živ. () manjš., čustv. < BUTELJ: 'ti se 'but'ǝčək - 'se: 'na: m š'la: ŋkəmər • 'ká: pa 'de:žəž, 'but'ǝčək 'butas'te! | ⊞ ⊕

butica ▶ bə'tiča -tice ž () 1. čustv. *glava [del človeškega ali živalskega telesa]*: 'ta:k me bə'tiča bə'li **2.** *Bo tolkač* [za mečkanje kuhanega krompirja za prašiče] | ⊞ k 1 GLAVA; k 2 TOLKALO ⊞ +

Butičev ▶ 'bət'ičə -va -ə (rod. ed. m. sp. -čoga) < HIŠ. I. [(Braslovško) Dobrovljel] • ⇒ Butičev KRUH | ⊞ ⊕

butička ▶ bə'tička -e ž () manjš., 1jubk. *glavica* |< BUTICA 1|; a te bə'tička 'buba? • 'ká:kə bə'tička 'čé:dne 'mã: | ⊞ ⇒ GLAVICA ⊞ ⊕

butika ▶ 'butəka -e ž () manjš., čustv. < BUTA: 'kã:m pa g'rě:s, 'butəka? • 'nje:xə 'nə, 'butəka 'tumasta! | ⊞ ⇒ TUMIKA ⊞ ⊕

butiti ▶ 'butət -əm a. ('butə (in 'but') -tje; 'but'u -tša -ə, mn. 'but'lə itd.) **1.** *butniti a* [zadeti se ob kaj]: z g'la:və ja 'but'u_u.'rã:te • u 'vəgu se ja 'but'u **b** za veter, vročino, ogenj ipd. *buhniti, udariti* [zadeti se ob kaj]: 'vè:tər ja 'but'u_u.'ã:kne **2.** čustv. *udariti*: 'čuve, da te na 'butəm, čə ša uš 'tã:ke 'vən 'mè:tə **3.** redk. *butniti udariti na dan*: 'va:da ja 'butša 'vən **4.** redk. *zaloputniti*: z u'rã:təm ja 'but'u **5.** *zaleteti se* [udariti s hitro vozečim vozilom ob kaj]: z 'a:utə ja 'butša u tɛləg'rã:f-š'tãŋə | ⇒ BUTNITI ⊞ k 1, 2-4 ⇒ UDARITI; k 5 ⇒ ZALETETI SE ⊞ +

▶ **butiti se** ▶ 'butət se -əm se a. (⇒ BUTITI) *udariti se* [povzročiti si bolečino z udarcem]: u pə'dò:ja sm se 'butša | ⊞ ⇒ UDARITI SE ⊞ ⊕

butniti ▶ 'but'ŋ't' 'but'nem a. ('but'nə (in 'but'ŋ') -t'ŋ'te; 'but'n'u -t'ŋša -ə) redk. **1.** *butniti a* [zadeti se ob kaj]: u 'la:x-c_()m se 'butŋša **b** za veter, vročino, ogenj ipd. *buhniti, udariti* [zadeti se ob kaj]: 'va:gən' mə ja 'but'n'u_u f'rj:s **2.** čustv. *udariti*: te m 'but'n'u 'kə kul'diča **3.** *zaleteti se* [udariti s hitro vozečim vozilom ob kaj]: 'kumə nə'mã:žə səm 'but'n'u_u 'kə: | ⇒ BUTITI ⊞ k 1-2 ⇒ UDARITI; k 3 ⇒ ZALETETI SE ⊞ +

▶ **butnjen** ▶ 'but'nen -a -ə (in -nə-) prid. (rod. ed. m. sp. -nenja (in -nə-), daj. ed. m. sp. -nen'mə) *zaleten*: 'a:utə ja nə'mã:žə 'but'nen | ⊞ ⊕

buzarant ▶ bəza'rənt -a m živ. () *homoseksualec* [moški]: 'məške 'mã: rã:t - bəza'rənt 'ja: • zmer. p'rək'lè:d' bəza'rənd bəza'rəncəkə! | ⊞ PEDER ⊞ SSKJ

buzarantski ▶ bəza'rənc'kə -cka -ə prid. (rod. ed. m. sp. -c'kəga) za moške *homoseksualen*: 'dè:da ja 'bò:j bəza'rənc'kə | ⊞ PEDRSKI ⊞ ⊕

▶ **buzarantsko** ▶ bəza'rəncəkə prisl. () za moške *buzarantsko* |< BUZARANTSKI|: 'bəl bəza'rəncəkə se 'nò:sə | ⊞ PEDRSKO ⊞ ⊕

buzati se ▶ 'buzat se -əm se nd. () čustv. **a** *prepirati se*: zarad 'mie:ja sta se 'buzã, pa 'dɔ:ge 'lɛ:te **b** redk. *ruvati se*: pəg'lè:də 'jəx, se 'žə s'pè:d 'buzəta • 'buzãta sta 'se:, jəx ja pa 'fã:sə | ⊞ k a ⇒ KREGATI SE; k b ⇒ TEPSTI SE | ⊞ ⊕

buža ▶ 'buža -a ž () 1. slabš. **a** *majhen, slaboten človek*: kək ja 'kə: ta 'buža 'nè:su 'kɔ:ž da'mə?! • kə se ga na'pija, ja 'tã:ka 'buža, da 'bɔ:x pə'mã:ge • zmer. 'ká: bəš 'kə: 'ti, 'buža 'bužəva! **b** *slabič* [neodločen, omahljiv človek]: na s'mež 'bət'()ã:ka 'buža - 'bɔ:də 'bəl kə'ra:žən! • 'se: s' tɛ 'bužə se na 'mò:rəš 'nəč pə'mã:gat **2.** star. *rana* [kar nastane na mestu, kjer se tkivo pretrga]: čə 'mã: kãke 'buža na 'nɔ:ge, tɾ'pu:tac pə'mã:ga • bə'li, čə u'lijaš na 'bužə š'n'ɔ:ps | ⊞ k 3 ⇒ RANA ⊞ Plet. ≠ [Plet.: »būža, f. [...] der Kretin, Savinska dol.«]

bužav ▶ 'bužəv [-va -ə ([Bo tudi -žav-) prid. (rod. ed. m. sp. -žoga) slabš. *slabo razvit, zaostal v rasti*: 'tã:g, 'bəl 'bužə krəm'pér 'mã:mə | ⊞ ZAFRKLIBAN ⊞ Plet.

- c** ▶ 'cə -ja tudi -- m ⟨⟩ c |soglasnik; črka|: 'rie:čə 'cə • na'pišə 'mičkən 'cə | SSKJ, SP 1962
- cafen** ▶ 'cā:fən -fna (in 'ca:-) m ⟨⟩ *Bo* les. *čep |za sestavljanje, povezovanje lesenih delov|* | SSKJ ⇒ TIPELJ | SSKJ
- cahati** ▶ 'cā:hat -əm nd. ⟨⟩ redk. 1. *obupovati*: čə'djie:lə 'bəl 'cā:ga, ša pəb'ra:žə ga 'bɔ: 2. *obotavljati se, omahovati*: 'pɔ:bə, 'nɪe: 'cā:gat, 'pɛ:mə | SSKJ ⇒ CAGOVATI | SSKJ, Plet.
- cahav** ▶ 'cā:gə [-va -ə (f *Bo* tudi -gav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -gogga) *neodločen, malodušen*: 'dɥo:ns pəv'və:, a g'rè:š na iz'let a 'nɪe: - 'kā: sɛ 'ta:k 'cā:gova! | SSKJ ⇒ CAGLJIV | SSKJ
- cager** ▶ 'cā:ger -gerja m ⟨⟩ *kazalec |del naprave|*: 'cā:ger pɾ 'urə (: 'vā:ge) • salj. *koliko je (danes) na cagerjih? koliko je ura?*: 'kɔ:k ja pa 'dɥo:ns 'kɛ: na 'cā:gerjax? | SSKJ ⇒ DLS, Thesaurus 1987 *gager*)
- cagljev** ▶ 'cā:glu -lɛva -ə ⟨⟩ redk. *neodločen, malodušen*: 'sɛ: ja 'fɛ:st, kə bɛ 'le: tak 'cā:glu na 'bɛ:u | SSKJ ⇒ CAGAV | SSKJ
- cagovati** ▶ ca'gɔ:vət -'gɥam nd. ⟨ca'gɥ -te; ca'gɔ:vɔ -g'vā:žə -ə) 1. *obupovati*: 'va:ča sɛ ud 'va:js'ke nap'rɛ: cag'vā:lɛ, 'pɥo: sɛ se pa u'bɛ:s'lɛ • 'ka: 'kupta 'a:ɥɔ - bɛta 'pɥo: cag'vā:žə 2. *obotavljati se, omahovati*: namiz da b' 'dɛ:lɔ, pa 'ka: ca'gɥa - 'sɛ: bɔ p'rɛ: 'zɪma! | SSKJ ⇒ CAGATI | SSKJ
- cahen** ▶ 'cā:xən -xna m ⟨⟩ *znamenje* 1. *|kar omogoča sklepanje na nastop, pojavitev česa v (bližnji) prihodnosti|*: 'tis't'le ub'žā:k ja s'žā:p 'cā:xən • 'dɥo:ns (na martinovo) ja 'dɔ:bɾ 'cā:xən - čə ja 'jā:snə, bɔ čas t'ri d'ni s'ne:k, čə pa mɛg'le:nə, žə pa 'ka: 'dɥo:ns • 'tɔ: ja 'dɔ:bɛr 'cā:xən, kə ja 'xā:nz 'da:u 'bundə 'dɥo:l 2. *|nenavaden pojav, ki napoveduje za človeka usoden dogodek, dogajanje|*: 'pa:r_nas 'dɥo:mɛ ja 'bɔ:k 'na:t'le 'pā:du - 'tɔ: ja s'žā:p 'cā:xɔ 3. nekaj |dogovorjen lik, ki ima določeno pomen|: u'sā:ka 'xiša ja 'mɛ:žə 'sɔ:j 'cā:xɔ za p'ata'nice • 'cā:xne sɛ 'gɥo: 'dɪe:lɛ, da sɛ u'pɔ:t 'vɛ:d'lɛ, čə'gā:u ja 'le:s - čə sɛ 'ni rɛz'liɛ:t'ɔ • pə 'cā:xnə sɛ g'lɛ:dalɛ, čə'gā:ve sɛ b'le: 'da:rve | SSKJ ⇒ k 1-2 ZNAMENJE | SSKJ (Plet. *cajhen*)
- cahnati** ▶ 'cā:xnat -əm nd. ⟨⟩ *označevati |opremljati s čim, da se opazi, prepoznaj|*: p'ata'nice sɛ 'cā:xnalɛ - u'sā:ka 'xiša ja 'mɛ:žə 'sɔ:j 'cā:xɔ | SSKJ ⇒ OCAHNOVATI, OZNAČEVATI | SSKJ (Thesaurus 1987 pod *cajhnati*)
- cajg** ▶ 'ca:jɔ -ga m ⟨⟩ nš 1. *hlačevina*: 'ca:jɔ sɛ š'lɛ ɣ 'žɛ:xlɛm 'kupɛt 2. *star. konjska oprema*: 'təm 'nɛ:rɔ sɛ 'ca:jɔ xran'vā:lɛ 3. *star., redk. orožje |priprava|*: 'va:jska ja 'tud' ne'umšne - za'kā: tiz'd'ga 'ca:jga na z'mɛ:čajə u'k'ra:j? | SSKJ ⇒ k 3 ⇒ OROŽJE | SSKJ, SP 1962 (k 2 Videčnik 1988: 7, 26, 44)
- cajgast** ▶ 'ca:jgast -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tɛga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tɛmə in -s't'mə) |< CAJG 1|: kāke 'ca:jgas'te x'žā:ča ja 'dɥo:b'u x'žā:pɛz_()a 'bɥo:žič pa s'vin's'ke 'punčke | SSKJ, SP 1962
- cajgkamra** ▶ 'ca:jɔ:kā:mrə -a (in -j'kā:-) ž ⟨rod. mn. -mər) *shramba za konjsko opremo*: sɛ ga 'iškālɛ, ja pa u 'ca:jɔ:kā:mrə 'bɛ:u • pren. 'ja:s na 'mò:rɔ 'bɛt u 'tā:kɛ 'ca:jɔ:kā:mrə (v *neredu, umazaniji*) | SSKJ
- cajgnez** ▶ 'ca:jɔ:gnɛs -neza (in -nɛ-) m ⟨im. mn. -nežɛ) *star., redk. spričevalo a |dokument o uspehu|*: g'da:j pte pa 'ca:jɔ:gnɛz də'bɪlɛ? b |uspeh|: 'kā:k ja 'bɛ:u pa 'ca:jɔ:gnɛs? | SSKJ ⇒ k 1 ⇒ SPRIČEVALO | SSKJ (Thesaurus 1987 *cajgnis*)
- cajgram** ▶ 'ca:jɔ:kā:rmə -a m ⟨⟩ les., *star. omazica za orodje* | SSKJ ⇒ LEMARICA | SSKJ
- cajna** ▶ 'ca:jna -e ž ⟨⟩ *cajna |košara|* | SSKJ +
- cajnati** ▶ 'ca:jnat -əm nd. ⟨⟩ *Bo* čustv. C. *koga/kaj odlagati koga/kaj, odlašati koga/kaj*: p'rā:z'nikɛ sɛ b'lɛ, sɛ me pa u pərəd'nišən'čɛ 'ka: 'ca:jnalɛ pa 'ca:jnalɛ, 'ta:g da ja 'dɪe:kɛ s'kuo: u'ma:rɪə | SSKJ +
- cajt** ▶ 'ca:jɔ -a m ⟨⟩ *čas* 1. nš |*neomejeno trajanje*|: 'ca:jɔ pa 'ka: bɛ'žɪ 2. nš a *nav. s prilastkom |omejeno trajanje kot del neomejenega trajanja|*: 'ce:u (= 'vəs) 'ca:jɔ ja 'pɥo: 'bɛ:u 'dɥo:mɛ • 'dɔ:gɛ (: 'dɪe:l(ɛ)) 'ca:jta te žə 'ni b'žə • 'dɔ:gɛ 'ca:jta 'nišmɛ 'vɛ:d'lɛ, 'kɛ: 'ja: 'tɔ:na • za te 'ca:jɔ 'žɪx 'rɔ:žə u 'a:ɥtə pəst'iš • čaz ən 'ca:jɔ (čez nekaj časa) ja pa za'čɛ:žə s'pɛrt 'pā:dat • nə'mā:žə sɛm b'žā: pra'dɔ:gɛ 'vənɛ, 'tis'c_()a:jɔ (*medtem*) ja pa m'le:kɛ s'kɪpɛžə • čaz 'nɛ:kɛ

(= redk. nə'mâ:lâ) 'ca:jta se ja ša pa 'j:â:nēs ud 'nè:kōt u'zè:ū • u'sâ:ke 'tò:k 'ca:jta (od časa do časa) pæg'lè:dē x pə'ticē **b** redk. [točka v neomejenem trajanju]: 'dâ:tum sē pə'vè:d'lē, 'ca:jta pa 'nīe: **3.** nš [omejeno trajanje a s katerim človek razpolaga]: čē ma 'mè:lâ 'ca:jt, se ma uġlâ'siġlâ • 'le: u'zīe:mē sē 'ca:jz_()a:nġa • a bəš 'jəm'ō pə'pō:d'nē 'kē: (redk. f'râ:j) 'ca:jta (prostega časa), da bē 'pa:ršū pə'mâ:gat betō'nè:rat? • čustv. 'ka: 'tīe:pējē 'me:, g'dō:r 'mâ: 'ca:jt (vsi po vrsti me tepejo) **b** s prilaskom ki je dogovorjeno, določeno, primerno za kaj]: 'dō:xter ja 'čīz_()â:d'nē 'ca:jt ja 'pa:ršū • g'līx p'râ:ū 'ca:jc_()m pġ'liet'ō na pəst'â:jē • ša p'râ:ū 'ca:jc_()ma sprâ:ūlâ krēm'pè:r, ša prad 'nūo:čē • kē p'rīde 'tis'tē 'ca:jt, ja t're:ba pa k'lâ:t • a ša 'mâ:m 'ca:jt 'jēt na strâ'nīšē? **c** v teku dneva, leta]: za 'kūo:šnē ja ša z'merēm 'ca:jt • u pəl'è:c'kēmē 'ca:jtē (poleti) ja 'ma:ġlâ 'bēt **4. a** [omejeno trajanje z razmerami, okoliščinami, stvarnostjo vred]: u s'tâ:rēx 'ca:jtex sē 'çō:prence 'zīvele • s'tâ:rēx 'ca:jtō se s'pō:ne 'bō:gē 'nâ:rōt • u 'zâ:d'nēmē 'ca:jtē (v zadnjem časovnem razdobju) se pa na zas'tō:pta 'vie:č **b** [razmere, okoliščine, stvarnost v omejenem trajanju]: u 'kâ:kme 'ca:jtē žə'vījē! • 'kâ:kē z'mē:šē-nē 'ca:jtē 'sē! **5.** dolg cajt dolgočas: 'dō:k 'ca:jt mē ja b'lē • ud_()ō:gēga 'ca:jta (od dolgočasja) na 've:, 'kâ: 'bē **6.** en cajt nekaj časa: ŋ 'ca:jt sŋ ga 'čâ:kō, 'pūo: sŋ pa 'šō: • čaz ŋ 'ca:jt ja 'pūo: 'pa:ršū • čaz ŋ 'ca:jt ja pa 'rīe:k'lâ – »s'tō:pte 'nētər!« • 'le: p'rīt' u n'mē (= nēmē) 'ca:jtē (kmalu) da'mō: • čustv., star. **a** ima ipd. **cajt** (= cajte)! izraža nestrinjanje z nagnjenjem, veseljem koga do česa: 'a: 'mâ:ta 'ca:jte, da se tə'žujata! (☐ ⇒ a se mu ljubi! (⇒ LJUBITI SE)) • **cajt** baše koga biti v stiski s časom: 'ca:jt me 'bâ:ša (☐ ⇒ za CAJT baše koga) • preg., redk., za čas sredi novembra **če** v takemle cajtu grmi, se leto novi grmenje v tem času napoveduje otoplitev: čē u 'tâ:k-mēle 'ca:jtē gər'mi, se 'lè:tē nə'vi • zastar. **hudi cajti gredo noter bližajo se težki časi:** 'va:jska 'bō: – 'xudē 'ca:jtē g'rè:dē 'nētər • čustv. **imeti pisan cajt imeti veliko prostega časa:** 'ma:ma 'mâ:jē 'pišēn 'ca:jt – 'bē 'liē:xkē 'fəžu 'žušlē • redk. **imeti svoj cajt 1.**

imeti menstruacijo: 'sō:j 'ca:jt ja 'mè:lâ **2.** šaj. *biti slabe volje:* {A} tis'tē 'sō:j 'ca:jt 'mâ:m 'dūo:ns. {B} 'tō: sē pa 'dūo:brē pə'vè:dō. (☐ k 1 ⇒ imeti svoje STVARI; k 2 ⇒ kislo SE DRŽATI) • redk. **kozy imeti** ipd. **na cajtu koza bo povrgla:** 'kūo:zē 'mâ:ma na 'ca:jtē • čustv. **lep cajt precej časa:** 'ka: 'le:p 'ca:jt 'nīsma 'mè:lâ 'a:ūta (☐ na CAJTE) • star. **na cajte precej časa:** na 'ca:jte te žē 'nīšēm 'vid'ō (☐ ⇒ lep CAJT) • star., redk. **ob cajtu a zgodaj zjutraj:** 'pè:ma 'lè:ž, da ma 'liē:x up 'ca:jtē (☐ ⇒ ZACAJTA) u's'tâ:lâ • up 'ca:jtē v'è:čēr (zgodaj zvečer) sēm š'lâ: ta'dūo: **b** kmalu (danes): pa up 'ca:jtē p'rīdē da'mō: (☐ k b ⇒ HMALU) • **od cajta do cajta v manjših časovnih presledkih:** uc_()a:jta dē 'ca:jta p'rīde da'mō: • čustv. **pasti** (= prodajati) **dolg cajt dolgočasiti se:** {A} 'kâ: pa 'de:žetē? {B} 'dō:k 'ca:jt 'pâ:sēm. • čustv. **preganjati dolg cajt ukvarjati se s čim, da ne bi bilo dolgočas:** 'ta:kle fē'žō: 'žušēm, da 'dō:k 'ca:jt pra'gâ:nēm • star., redk. **proh cajtu gre približuje se čas poroda:** ja p'rox 'ca:jtē š'lē, ja žē vèd'ēnīk 'vən 'šō: • ⇒ URA je cajt • **vsak cajt kmalu, vsak hip:** u'sâ:k 'ca:jt mē 'dūo:mē (☐ GLIZDAJ, GLIZDAJLE) • čustv. **zabijati** (= zapravljati) **cajt** za kaj **s** kom *nekoristno porabljati čas za kaj s kom:* za 'tâ:kele blēsa'rija 'ca:jz_()a'bija, za 'dō:m ga pa 'ne:ma • 'de: pa 'tēle s' tē'bō:j 'ca:jz_()a'bijēm • **za cajt baše koga biti v stiski s časom:** a te žē s'pè:z_()a 'ca:jd 'bâ:ša? (☐ CAJT baše koga) • **zadnji cajt skrajni, zadnji čas [omejeno trajanje, določeno za kaj]:** 'dē: ja žē pa 'zâ:d'nē 'ca:jd_()a g'rè:te • **zguljavati cajt s** kom *porabljati čas z nekoristnim opravilom:* g'rè:ž γ 'dō:xterjē, 'pūo: pa u ča'ka:lnicē 'ca:jz_()gəb'lâ:vəš • ⇒ ŽIVAD je na cajtu • poud., nov. **biti živ dolg cajt biti zelo dolgočasen:** te 'filēm ja pa 'žīū 'dō:k 'ca:jt | ⇒ DOLG-CAJT ☐ k 2b ⇒ URA ☐ ∅ (Thesaurus 1987, DLS)

cajtati ▶ 'ca:jtat -əm nā. () star. *zdraviti:* bə'lè:n sŋ 'bè:ū, 'tag da sŋ se 'pūo: 'ka: 'dō:gē 'ca:jtō • 'kə'mâ:rjō st'rīç ja ži-'vīnē 'ca:jtō • 'kək se tē pa 'kē: 'ruo:ka 'ca:jta? • p'p' 'nè: se 'dē: 'ca:jta • 'â:na ga 'ca:jta pa 'za:nġa skr'bi | ☐ ⇒ ZDRAVITI ☐ ∅

cajtenge ▶ 'ca:jtēnġe -təŋk z mn. () *časopis:* a se 'ca:jtēnġe žē 'pa:ršlē? • s'līkē

mę ja u 'ca:jtęnge za'vı̄la (v *potiskan časopisni papir*) • sę: ja b'ɫə u 'ca:jtęngex (v *časopisu je bilo objavljeno*) 'tistə, kə ja 'ja:dn̩ 'ma:kxa u 'rɥo:kə ɥst'rę:lu • čustv. **cele cajtenge dolgo besedilo**, **dolgo pismo**: 'cę:le ca:jtęnge mę ja 'pɥo:sɫə • čustv. **dati** koga v **cajtenge** o *nesprejemljivem početju koga pisati v časopisu*: 'tākə 'de:ɫa s 'pəsə, da bę [ga b'ɫə (l̩ = 'bę:ɥ) u 'ca:jtęnge za 'da:t | □ ∅ (Thesaurus 1987)

cajtengpapir ▶ 'ca:jtękpap'ę:r -ja m ⟨⟩ nš *časopisni papir*: s 'ca:jtękpap'ę:rjə za'ma:sə 'ɫuknę • 'čā:sę smə sę s 'ca:jtękpap'ę:rjə 'rəd b'rɪsalę • na 'tɔ:le mə na 'mɔ:rɲ 'pɪsat - 'tɔ: ja 'ca:jtękpap'ę:r | □ ∅

cakrlin ▶ cəkər'lɪn -a (Kr redk. ca-) m ⟨im. mn. -lɪnę) *saharin*: 'tɔ:le sę m pa s cəkər'lɪnę ɥ'cukrɔ • d'vā: cəkər'lɪna sę 'dę: ɥ kə'fija, pa bɔ g'ɫɪx p'rɔ: • š'kā:tɫa cəkər'lɪna • pə 'va:js'kę sə z mer'kā:ns'kęx pa'ke:tɔ 'ša: cəkər'lɪn pəb'ra:lę | □ CEKRLIN, SAHARIN □ ∅

cam ▶ 'cām -a m ⟨⟩ nš *načín priveza za brzdanje odročnega konja*: te ɥd'rɔ:čnę 'kuon' ja na 'cām • 'cām:ə 'dɥo:l 'dę:te | □ ∅

cange ▶ 'cā:ŋge 'cā:ŋk z mn. ⟨⟩ redk. 1. *kleščę* 2. šalj. *zobozdravniške kleščę*: kə 'zɔ:bɔzdrɔ'nɪča tis'te 'cā:ŋge ɥ'zē:me, 'pɥo: ja 'pa: xu'dič | □ ⇒ KLEŠČE □ ∅

capin' ▶ ca'pɪn -a m ⟨im. mn. -'pinę) *cepín*: s ca'pɪnə ma pə'tę:ŋɫa pɫata'nɪčę | □ Plet. ≠ (SSKJ, SP 1962 *cepín*)

capin' ▶ ca'pɪn -a m živ. ⟨im. mn. -'pinę) redk. *capín* [malopriden, malovreden moški]: pəg'lē:dę 'nə tęga ca'pɪna | □ ⇒ LUMP □ +

capinka ▶ ca'pɪŋka -'pinke z ⟨⟩ gozd. *cepín z večjim kotom med železnim delom in toporiščem*: s ca'pɪŋkę sę 'lē:žə pɫata'nɪčę ɥz'dign'u a pa pəkə'turɔ kə s ca'pɪnə | □ ∅

carina ▶ ca'rɪna -'rine z ⟨⟩ 1. nš *carina* [davek]: 'kɔ:k sę pa ca'rɪne p'ɫā:čɔ? 2. *carinarnica*: na ca'rɪnę 'ma:rəš pə'kā:zat, 'kā: 'mā:s s_:_ə'bɔ:j | □ +

carinarnica ⇒ CARINA

carinik ▶ ca'rɪnęk -a (in -nɪ-) m živ. ⟨im. mn. -nękę (in -ni-)⟩ *carinik*: ca'rɪnęk nas ja 'nē:kę zaję'bā:vɔ | □ SSKJ, SP 1962

carjevič ▶ 'cārjęvič -a m živ., tudi neživ. ⟨⟩ *carjevič* a [jabolko]: a ja ša 'kę: 'cārjęviču? • nęga 'cārjęviča mę p'rɲię:s'

b [drevo]: 'cārjęvič ja na'pɔ:tę | □ SSKJ, SP 1962 (Plet. ≠)

cartik ▶ 'cār'tęk -- -- prid. ⟨⟩ star., redk. *nežen*, *ljubek*: 'kę: 'bəl 'cār'tęg bę 'ma:gle 'bę:t_ (je 'čipke | □ ⇒ NEŽEN □ ∅

cavfati ▶ 'ca:ɥfat -əm na. ⟨⟩ 1. *peljati*, *voziti zadenjsko*: ne 'pė:des't' 'meitrɔ ja 'ca:ɥfɔ 2. v medmetni rabi a klic konju (*stopaj*, *stopi*) *zadenjsko!*: 'ca:ɥfę! b šalj., klic človeku *izraša ukaz za premik(anje) zadenjsko*: 'nə, 'de: pa 'ca:ɥfę | □ k 1 ⇒ CURIKATI; k 2 ⇒ CURIK □ ∅ (DLS)

cedilnek ▶ ce'dɪjnęk -a (in ce-; in -nę-) m ⟨im. mn. -nękę) *cedilo*: ce'dɪjnęk mę 'dę: za 'čā:j | □ CEDILO □ + (*cedilnik*)

cedilnik ⇒ CEDILNEK

cedilo ▶ ce'dɪɫə -a (in cę-) s ⟨mn. -dile) *cedilo*: {A} m'lē:kə bę 'ma:gu pra'cędęt. {B} š_čē:mə ga pa 'bəs? {A} s cę'dɪɫə 'mənda. • nov. **pustiti** koga na **cedilu** *pustiti koga brez pomoči, podpore*: pə'mā:gɔ bę mę 'liē:x, me ja pa na cę'dɪɫə 'pus'tu | ⇒ DURŠLAK □ ⇒ CEDILNEK □ +

cediti ▶ 'cę:dęt in [cę'dɪt cę'dɪm (l̩ in ce- [>)] na. ⟨'cę:dę (in 'cę:t') 'cę:t:ę, 'cę:t:a (in 'cę:-); 'cę:d'u in [cę'dɪɥ cę'dɪɫa -ə, mn. [cę'dilę itd.) *precejati*: 'jaz_:'me:rəm_:'lē:kə cę'dɪm | □ +

▶ **cediti se** ▶ 'cę:dęt se in [cę'dɪt se 3. os. ed. -'di se (l̩ in ce- [>)] na. (⇒ CEDITI) *cediti se* [zelo počasi in v majhnih količinah teči]: tēmə 'mā:lmə se s'line pə b'ra:dę cę'dɪjə • a 'nęč na 'vidęž, da se na špɔ'xer:tə p'ɫā:s'tęka cę'di? • ⇒ SLINE se cedijo komu po čem | □ SSKJ

cefeten ⇒ COPETEN

cefрати ipd. ⇒ CUFATI ipd.

cegel ▶ 'cę:gu -gɫa (in 'cę:-) m ⟨im. mn. 'cę:gɫę) *opeka*: st'rę:šnę (: 'zid'nę) 'cę:gu • redk. **zaključni cegel** *slemenjak* [opeka za pokrivanje slemenal: zak'lučnę 'cę:gu • šalj. u "gö:vek (v *Kokarjah*) ɥ šta'cunę də'biž zak'lučnę 'cę:gu za pə'va:rɪx (□ ⇒ ROBNIK) | □ Plet.

cegeljc ▶ 'cę:gəlc -a (star. 'cę:-) m ⟨⟩ *listek* [kos papirja]: a 'mā:š kāk 'cę:gɫc, da sę na'pišam? • u'žie:n' se, da ɥš 'jəm'ɔ tis'c_ (')ę:gɫc | □ LISTEK □ ∅

cegelnica ▶ 'cę:gəvŋca -e (in -gɥən-) z ⟨⟩ nav. mn. *prostor, kjer se izdeluje opeka*: u "xɔ:mə sə b'le: 'čā:sę 'cę:gəvŋca • gɥo p'r 'cę:gəvŋcex 'nē:k' jə ja ɥ'bę:s'u • a 'pa:r_vas 'mā:te pa 'cę:gəvŋcə 'dę:? | □ Plet.

ceglast ▶ 'cę:gɫast -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə

in -s't'mə) star. oranžen [rdečkasto rumen]: 'ce:glasta b'luza • 'a:uṭək ja 'bè:ɥ 'ce:glaste (opečnate) 'fà:rbe | ☐ k 1 ⇒ ORANŽEN ☐ Ø

cehmešter ▶ 'cé:xmēštər -tra (in -me-) m živ. ⟨⟩ redk. *cerkveni ključar*: 'dɔ:gə ja 'bè:ɥ 'cé:xmēštər (= za 'cé:xmēštra) | ☐ ⇒ CEKMEŠTER ☐ +

cek ▶ 'ci:ek -a m živ. ⟨⟩ *klòp*: na'vâ:dŋ (: k'ra:ɥjə : 'pa:js'jə) 'ci:ek • 'ci:eka sm 'dɥo:b'u • k'ra:ɥjəga 'ci:eka ja 'mè:ɬa, 'tiz'd'ga r'dé:žga • čə 'ci:ek 'pɔ:kne, kə ga med 'nɥo:ftəm s'tis'neš, bɔ 'le:pə ɥ'rjeme • čustv. *držati* (: prijeti) se koga/česa **ko cek trdno se držati koga/česa**: te 'mâ:lə se me ja 'dar:žɔ 'kə 'ci:ek | ☐ SSKJ

cekar ipd. ⇒ CEKER ipd.

ceker ▶ 'cé:ker -kerja m ⟨⟩ *cekar*: s 'cé:kerjə 'jət' u šta'cunə • 'cukər ja ɥ 'cé:kerjə 'va:stɔ • nizk., za ženske **ima pičko** (= šiško) **ko svinjski ceker (rada) ima spolne odnose z različnimi moškimi**: se ja 'râ:da kɥ'bâ:ɬa, ja 'mè:ɬa 'pičkə kə s'vin's'kə 'cé:ker | ☐ Plet. (SSKJ, SP 1962 *cekar*)

cekerček ▶ 'cé:kerčək -čka m ⟨⟩ manjš. *cekarček* | < CEKER: 'mama sə jə 'cé:kerčək_ɥplə | ☐ Ø (SSKJ, SP 1962 *cekarček*)

cehmešter ▶ 'cé:xmēštər -tra (in -me-) m živ. ⟨⟩ *cerkveni ključar*: "xɔ:s'nək ja 'cé:xmēštər (= za 'cé:xmēštra) ɥ "bò:čnə • 'cé:xmēštər skər'bi za 'tɔ:, da g'nâ:r 'nətər p'ride pa za 'kâ: 'vən g'rè: | ☐ CEHMEŠTER, KLJUČAR ☐ Ø

cekret ▶ cək'rèt -a (redk. cə-) m ⟨⟩ 1. star., redk. *stranišče*: pa da pte cək'rèt 'mè:lə ɥ 'xišə, 'nje: 'vənə! • na cək'rèt ja 'šɔ: 2. živ., šalj. *toalec, ki pri igri s kartami podre dve, ki stojita na kupu*: 'ti sɛ cək'rèt • ⇒ iti se cekret podirati (⇒ CENKRET) | ☐ k 1 ⇒ STRANIŠČE; k 2 ⇒ CENKRET ☐ k 1: *Pri mlajših govorcih prehaja – z besedo CEKRETPAPIR ured – v območje nizkega*. ☐ Ø

cekretovec ▶ cək'rètɔc -a (redk. cə-) m ⟨⟩ redk. *straniščnica*: pa g'liɥ 'dɥo:ns 'ma:rjə cək'rètɔc t'rɔ:s't! | ☐ ⇒ CENKRETOVEC ☐ Ø (SP 1962 *sekretovec*)

cekretpapir ▶ cək'rèt'pa:pěr -ja (redk. cə-) m ⟨⟩ star., redk. *toaletni papir* | ☐ ⇒ PAPIR za stranišče ☐ Ø

cekrin ▶ cəkər'lin -a m (im. mn. '-line) *Kr* redk. *saharin*: a 'mâ:š cəkər'lin s_ɔ'bò:j? | ☐ ⇒ CAKRLIN ☐ Ø

cel ▶ 'ce:ɥ -ɬa -ə (in 'cə:-) prid. ⟨rod. ed. m.

sp. -uga in 'cə:ləga) 1. *cel a* |ki ni razdeljen na kose|: 'un'le k'rəx ja ša 'ce:ɥ, 'təd'gale sm žə pa pra're:zaɬa b |ki še ni načet|: pə'ti:ca 'ni 'vie:č 'ce:ɬa, ja na 'mò:rŋ 'dat c |ki ni poškodovan|: 'ja:na 'šâ:lca 'ni 'vie:č 'ce:ɬa • ba'ɬɔ:n pa 'na:_bɔ 'dɔ:gə 'va:stɔ 'ce:ɥ (nepreluknjan) • čustv. ɥ'sə ja ɥ 'rè:də, da ja 'le: g'ɬa:va 'ce:ɬa 2. *cel a* |ki predstavlja polno mero|: 'ce:ɥ 'tâ:ler 'župe ja pə'jeɥd • a za 'pò:ba 'ce:ɬə 'kâ:rtə p'ɬâ:čəš a pə'ɬə'vičnə? **b** |ki zajema določeno stvar v njenem polnem obsegu|: 'bâ:be sə 'cə:le 'nɥo:čə pra'peivale • 'cə:ɥ 'dè:n sm 'nò:šɬa 'vɔ:gu • 'ce:ɥ 'ca:jɥ (ves čas) ja pə'mâ:gɔ, kə smə ɥmet'vâ:lə • 'gɥo:r sə 'dɛ: žə 'cə:le 'gɔ:ša • ['ce:ɥ 'ke:dŋ ([= zastar. pə 'cə:lmə 'ke:dŋ) sə blə 'gɥo:r • 'ce:ɬa 'fâ:ra (vsì ljudje iz fare) ja b'ɬa: na 'kupə 3. čustv., z oslabiljenim pomenom **a poudarja pomen samostalnika, na katerega se veže**: 'ce:ɥga 'va:ɬa bə pə'žaru, 'ta:k sm 'ɬâ:čən **b omejuje pomen samostalnika, na katerega se veže**: 'cə:ɬə pə'je:də sə nar'dilə za 'na:s 4. čustv., za ljudi **a poudarja veliko podobnost**: 'pò:p ja 'čisc_()e:ɥ "f'râ:nčək **b poudarja identičnost, enakost**: 'jâ:, 'čisc_()e:ɬa "â:na 'ja: – pa p'rɛ: ja pa 'ni:sm 'pɥo:znɔ • ⇒ cela RAJDA • ⇒ cel BATALJON • ⇒ cele CAJTENGE • ⇒ cel HUDIČ je zarad koga/česa • ⇒ cel VAGON česa • ⇒ imeti celega ⇒ HUDIČA zarad koga/česa • ⇒ narediti célo CESTO | ⇒ VES ☐ k 4a IZREZAN ☐ +

▶ **celo** ▶ 'ce:ɬə 'ce:ɥga (in 'cə:-) in 'cə:ləga s ⟨⟩ • **iz celega iz enega kosa**: a 'ma:ra 'bɛ:ž_()â:d'ne s'te:na s 'ce:ɥga a ja 'žixər z d've:x 'kɥo:ncɔ nar'rè:ta? | ☐ SSKJ

celec ⇒ CELINA

celina ▶ cə'lina -'line (tudi ce-) ž ⟨⟩ 1. *celec* |nepregažen sneg|: namizd_()a p_()ə 'pɔ:tə 'šɔ:, pa pə cə'line 'xò:dəš 2. *celina* |neobdelana zemlja|: cə'lina z'va:rjaš, 'pɥo: g'rè:š pa s 'frɛ:zə | ☐ +

celinder ▶ cə'lindər -dra (in ce-) m ⟨⟩ *Bo* star. 1. *cilinder* |steklen ščitnik za svetilko|: petrɔ'lɛ:jka ja 'mè:ɬa cə'lindər 2. **a pokrov iz obrocev predusem pri vzdanem kmečkem štedilniku**: te 'vé:čə cə'lindər u p'ɬâ:tə **b posamezen obroč pri takem pokrovu**: cə'lindər ja 'pɔ:k'n'u | ☐ ⇒ CILINDER ☐ Ø

celiti ▶ cə'lit 3. os. ed. -'li (in ce- [>) in 'cə:lɛt 3. os. ed. -lɛ nd. (<-; [cə'liɥ -'liɬa

-ə in 'ce:lu -l̩a -ə) *celiti*: 'r̩a:na se mə ja s'ɫa:bə 'ce:l̩a • brezos. sə 'r̩e:kl̩e, da (se) jə 'd̩u:br̩e ç'e'li | ☐ +

celjan ▶ çel'jan -a (in ce-) m živ. (☐) *celjan* [avtobus, ki vozi v Celje]: s çel'janə 'pe:de • a se na çel'janə 'va:t'ə p'rit? • çel'janə sm̩ za'mud'u | ☐ Ø (SP 1962 *Celjan* ≠)

Celje ▶ 'ci:le (Bo tudi -e) -e s (☐) KR. I. *Celje* • ⇒ nož je tako top, da bi ga lahko do Celja (pa nazaj) jahal | ☐ SP 1962

celo ⇒ ŠE, SPLOH

celofan ▶ cel'ofan -a (in ce-; in -ɫə-) m (☐) a *celofan* nš [papir]: 'ja:s pa g'ɫa:za 'ka:s ceɫə'fā:nə pək'r̩jam • u'r̩e:čka s çel'of'fā:na (plastična, celofanska vrečka) b *pola, kos tega papirja*: d'vā: cel'of'fā:na p'ɫ'n̩e:s' | ☐ SSKJ, SP 1962

celtna ▶ 'çel:tnə -e z (rod. mn. -t̩ŋ) a *plah-ta* [velik kos blaga iz nepremočljivega platna]: 'kò:l̩m̩ b̩e 'ma:gl̩e s 'çel:t'n̩e pək'r̩et • 'çel:tnə za 'ku:ne (konjsko plah-to) sma d̩ə'b̩iɫa b̩ šotorsko kr̩ilo: ja 'za:čo 'd̩je:š 'p̩a:dat, sm̩ se pa s 'çel:t'n̩e u'ga:r'n̩u | ☐ k a ⇒ PLAHTA | ☐ Ø

cement ▶ çem'ient -a m (☐) nš 1. *cement*: a 'mā:š d'vā: 'žā:kle çem'ienta za p̩ə'so:de't? • na n̩ə ɫə'p̩a:t̩e çem'ienta g'r̩e:d̩e št̩e:r̩ 'pe:ska 2. *beton* [kar je iz betona]: 'n̩e: na çem'ientə 's̩je:det! • çem'ient sm̩ prat 'xi:šə u'l̩il̩e | ☐ k 2 BETON | ☐ +

cena ▶ 'ce:na (in 'çe-) 'çe:ne z (☐) 1. *cena* [vrednost blaga]: 'kā:ke 'çe:ne 'mā:j̩e – za z'n̩u:rat! 2. *listek z označeno vrednostjo blaga*: 'ce:nə d̩uə z b̩əmb̩ə'n̩e:ra u'ta:rg̩e • 'kò:k k̩əšt̩ā?: a 'ni 'çe:ne (ali *cena ni navedena*)? • imeti *ceno prodajati se po visoki ceni*: čə b̩də pra'šičə 'm̩e:l̩e 'ce:nə, b̩əma 'ja:ŋga pra'da:ɫa • čustv. *gledati ipd. na ceno kot stranka paziti, da stvar, storitev ni predraga*: 'jā:, ɫə'p̩a:t̩e 'le: p'ɫ'n̩e:s̩e, pa n̩ə'mā:ɫə na 'ce:nə p̩əg'l̩e:d̩e • čustv., nov. *za nobeno ceno pod nobenim pogojem, nikakor ne*: za n̩ə'b̩ie:nə 'ce:nə me na d̩ə'b̩iɫe u' d'b̩ò:r (☐ ⇒ za nič na SVETU) | ☐ +

ceneje ▶ çe'n̩e: -- -- (in ce-) prid. (☐) primer-nik *cenejši* | < POCENI: u t̩e 'nu:ov̩e štā-'cun̩e ja 'šā:j̩t̩rg̩a 'd̩u:ə's'c'()e'n̩e: • a ja p̩ə'l̩e:t̩e 'de: e'l̩e:kt̩r̩ka çe'n̩e: a 'n̩e:?: • 'na:j̩ç̩e'n̩e: 'ja:j̩ce ja 'm̩e:ɫa pa 'd̩ə'l̩iner-ca • up̩ə'k̩o:janska zavarəval'n̩ina ja 'na:rc̩e'n̩e: | ☐ VREDNEJE prid. | ☐ Ø (+ *cenejši*)

▶ **ceneje** ▶ çe'n̩e: (in ce-) prisl. (☐) *ceneje*: 't̩əle se çe'n̩e: ži'vi k̩ə u' m̩e:s'tex | ☐ VREDNEJE prisl. | ☐ SSKJ, SP 1962

cenejši ⇒ CENEJE

cener ▶ 'çe:n̩er -n̩er̩ja m živ. (☐) *desetica* [igralna karta]: d'vā: 'çe:n̩er̩ja 'mā:m • 'd̩e: 'çe:n̩er̩ja, čə ga 'mā:š | ☐ DESETKA | ☐ Ø

cenik ▶ çe'n̩ik -a (in ce-) m (im. mn. -'nik̩e) nov. *cenik* | ☐ +

ceniti ▶ 'çe:n̩et̩ (in -n't̩) -em in [çe'n̩it̩ çe'n̩im (| in ce-) nd. ('çe:n̩e (in 'çe:n̩') -n't̩e; 'çem'u ['ce:n̩ɫa -ə (| in 'çe-), mn. 'çe'n̩l̩e itd., in [çe'n̩iɫ çe'n̩iɫa -ə, mn. çe'n̩il̩e itd. (| in ce-)] nov. *centi* 1. [pri-sojati komu vrednote]: 'ž̩ie:ne 'neč na 'çe:n̩e 2. d.+nd. [določiti denarno vrednost]: na 'k̩o:g pa çe'n̩iš pra'šiča? | ☐ k 1 ⇒ OBRAJTATI; k 2 ⇒ ŠACATI | ☐ +

cenkret ▶ çəŋk'r̩et̩ -a (redk. ç̩e-) m (☐) 1. star. *straniščec*: 'p̩ə:b̩e s̩ə p̩ə'čā:kale, da s̩ə 't̩je:ta na çəŋk'r̩et̩ š'l̩e, 'pu: s̩ə š'l̩e pa 'ta:j, s̩ə pa çəŋk'r̩et̩ 'ta:g'ugale, da s̩ə b'l̩e 't̩je:ta 'č̩iz̩z'()m̩e:š̩əŋe 2. živ., šalj. *igralec, ki pri igri s kartami podre dve, ki stojita na kupu*: 'pus't̩e ga, çəŋk'r̩e:ta • it̩i se cenkret (= redk. cekret) *podirati igrati igro s kartami, pri kateri igralci iz kupa vlečejo karte, pri tem pa ne smejo podreti dveh, ki stojita na kupu v obliki črke A*: 'pe:m̩ə se çəŋk'r̩et̩ p̩ə'd̩e:rat | ☐ k 1 ⇒ STRANIŠČE; k 2 CEKRET | ☐ k 1: *Pri mlajših govorcih prehaja – z besedo CENKRETPAPIR vred – v območje nizkega*. | ☐ Ø

cenkretovec ▶ çəŋk'r̩e:t̩oç -a (redk. ç̩e-) m (☐) *straniščnica*: 'jā:m̩ə b̩də sp'r̩ā:z̩n̩l̩e pa çəŋk'r̩e:t̩oç na 'n̩iv̩e z'vəz'l̩e | ☐ CEKRETOVEC, STRANIŠČEVEC | ☐ Ø

cenkretpapir ▶ çəŋk'r̩e:tpa'p̩e:r̩ -ja (redk. ç̩e-) m (☐) star., redk. *toaletni papir*: | ☐ ⇒ PAPIR za stranišče | ☐ Ø

centelj ▶ 'çe:n̩t̩l̩ -na m (☐) *tisočinka kubičnega metra*: š't̩e:r̩ k̩ə'b̩ike pa t'r̩išt̩ə 'çe:n̩t̩l̩nu ja na'm̩e:ru – t'r̩išt̩ə 'çe:n̩t̩l̩nu 'v̩ie:č k̩ə 'ja:s • d̩e's̩e:t̩ 'çe:n̩t̩l̩n̩ə 'ž̩ix̩ər̩ 'x̩ò:d̩e r̩əz'like | ☐ Ø

centen ▶ 'cent̩ŋ -tna -ə (in 'çe-) prid. (rod. ed. m. sp. -t̩n̩ega) • ⇒ biti težek ko centna VAGA • ⇒ centna VAGA | ☐ Ø

centilj ▶ çen't̩il (in c'ŋ'-; tudi çen'-) prisl. (☐) star. 1. *natančno*: l̩e'm̩ā:ra 'č̩isc'()e'n̩-'til 'n̩ət̩ər̩ 'pā:šā • redk. a 'mā:ra 'b̩e't̩'ə:le çen't̩il na'r̩e:t̩ə? • star. *na centilj natančno*: na çen't̩il ja š'l̩ə – x'mā:ɫə b̩e se zale't̩e:ɫa (☐ ⇒ NATANČNO) | ☐ ⇒ NATANČNO | ☐ Ø

centimeter ▶ *čɛn'tɛ'me:tər* -tra (in -ti-; in -'me:~) m (⟨) *centimeter* 1. [dólžinska mera]: t'ri čɛn'tɛ'me:tra 2. [trak za merjenje]: 'kɔ:m sm 'kɛ: čɛn'tɛ'me:tɚ 'da:ša? | [k 2 žnid. SKI METER [K] k 1: Beseda čɛn'tɛ'me:tər se pri navajanju mer navadno izpušča: s'tɔ: d'va:jz'd' (= (nɛ) 'me:tɚ d'va:jz'd') ga ja čas 'p'a:s. | [k +

centrala ▶ *čɛn'trã:la* -le (in čɛ-) ž (⟨) *centrala* a [posredovalna naprava za vzpostavljane zvez]: tɛl'fɔ:n'ska čɛn'trã:la se ja s'pɛ:t fɛr'dɛ:rbaša b [prostor, kjer je ta naprava]: u čɛn'trã:lɛ ga bəš 'na:šu | [k +

centralen ▶ *čɛn'trã:lɛn* (in čɛ-; in -lɛ) -lna -ə prid. (rod. ed. m. sp. -lnɛga) ● ⇒ centralna KURJAVA | [k +

centralna ▶ *čɛn'trã:lna* -e (in čɛ-) ž (rod. mn. -nɛx) *centralna kurjava*: 'le:c ja 'f'rã:nčɛk čɛn'trã:lne nã'p'ie:lɔ • 'pɛ:ž za čɛn'trã:lne ja za'čɛ:ša s'pušat | [k centralna KURJAVA | SSKJ

centrifuga ▶ *čɛn'tɚ'fuga* -e (in čɛ-; nov. čɛn'tɚ'fu-) ž (⟨) 1. *centrifuga* a [priprava za ločevanje snovi]: čɛn'tɚ'fugə za s'ta:rc_(m) 'kup'u b [priprava za ožemanje in sušenje]: 'zav'ɛ'ɔ:uša ja 'mɛ:ša čɛn'tɚ'fugə za 'çɔ:te, s'trɔ:ja pa 'n'ie: 2. nš program za čɛn'tɚ'fugiranje pri pralnem stroju: 'dɛ: 'çɔ:te (= p'rã:lne s'trɔ:ij) na čɛn'tɚ'fugə • čɛn'tɚ'fuga na 'de:ša | [k SSKJ, SP 1962

cepec ▶ *'çɛ:pɛç* -a (in 'çɛ:-) m (im. mn. 'çɛ:p'çɛ) 1. *cepec* [rodjel]: s 'çɛ:pçɛm smə mlã:t'lɛ 2. živ., slabš. *neolitikani ali omejen moški*: sɛ pa 're:s 'çɛ:pɛç, da vɛr'jã:meš • pɛg'lɛ:dɛ 'çɛ:pca, 'de: pa u 'xrvã'tijɛ 'rine! • zmer. 'kɛk pa 'xɔ:dɛš, 'çɛ:pɛç?! | [k + [Tominšek 1903: 16: tož. mn. »čépeč«]

cepič [enoletni poganjek] ⇒ PELČEK

cepin ⇒ CAPIN'

cepiti ▶ *'çɛ:pɛt* -ɛm nd. ('çɛ:pɛ (in 'çɛ:p') 'çɛ:pɛ; 'çɛ:p'u ['çɛ:pã -ə (in 'çɛ:-), mn. 'çɛ:pɛ ita.) 1. c. kaj *cepiti kaj* [po dolgem razsekovanju]: 'da:rve g'rɛ:m 'çɛ:pɛt • 'ã:sɛ (: 'nuɔftɛ) se mɛ 'çɛ:pjɛ 2. c. kaj *trgati* (papir): 'n'ie: 'ca:jtnk 'çɛ:pɛt • g'nãr se 'çɛ:pɛ • pã'kã:te ja 'bɔ:j 'duɔ: 'çɛ:p'u 3. a.+nd. c. kaj (na kaj) *cepiti kaj* (na kaj) [vstavljati cepič]: 'cã:rjɛviča sm na dɛu'jã:ka 'çɛ:p'u 4. a.+nd. a c. koga *cepiti koga* [vnašati v človeško telo cepivo]: a s'te 'vi 'vã:zga tɛga 'mã:lga žɛ 'da:lɛ 'çɛ:pɛt? b c. kaj *cepiti kaj* [vnašati v živalsko telo cepivo]: p'sa:

'ma:rəm 'p'ie:lɛt 'çɛ:pɛt | [k 2 TRGATI; k 3 ⇒ PELCATI; k 4b IMPATI | [k +

▶ **cepljen** ▶ *'çɛ:plɛn* -a -ə (in -lɛ-) prid. (rod. ed. m. sp. -lɛnɛga (in -lɛ-), daj. ed. m. sp. -lɛn'mə) *cepljen* 1. [< CEPITI 2]: 'tɔ:tale 'jã:pka ja b'ã: pa 'çɛ:plɛna 2. a [< CEPITI 4a]: a ja 'va:š 'm'ixã žɛ 'bɛ:u 'çɛ:plɛn? b [< CEPITI 4b]: p'rjɛ:se ja b'ã 'çɛ:plɛnə, pa 'ni 'nɛç pə'mã:gãž | [k 1 ⇒ PELCAN; k 2b IMPAN | SSKJ, SP 1962

cepljenje ▶ *'çɛ:plɛnɛ* (**Bo** tudi -e) -e s (⟨) nš *cepljenje* [< CEPITI 4]: g'da:j_(a) pa 'çɛ:plɛnɛ? | [k +

cepljenka ▶ *'çɛ:plɛnka* -e ž (⟨) *cepljena sektra* | [cepljena rastlina] ⇒ PELČER | [k + [Plet.: »čépljenka, f. 1) eine Hacke zum Spalten, M., Savinska dol.; [...]]

cerada ▶ *čɛ'rã:da* -e (in čɛ-) ž (⟨) *plahta za tovorni avtomobil*: čɛ'rã:də sɛ mə s tɔvɔr'n'ã:ka uk'rã:d'lɛ | [k ⇒ PLAHTA za tovornjak | SSKJ

ceravziti se ▶ *čɛ'rã:uzɛt se* -ɛm se (in čɛ-) nd. (čɛ'rã:uzɛ (in -'rã:us') se -s'te se; čɛ'rã:uz'u se -zã se -ə se, mn. -z'lɛ se) čustv., star., redk. *prebijati se* [(s težavo) se preživljati]: ja 'ta:k 'čudnə, da se č'ã:u:vɛk 'ta:k čɛ'rã:uzɛ | [k ⇒ TOLČI SE | [k +

cerenga ⇒ CIRENGA

cerkev ▶ *'çɛ:rku* -kve ž (⟨) *cerkev* [stavba]: u g'rag'rã:n'skɛ 'fã:rə sɛ š'tɛ:r 'çɛ:rkve • za š'mã:rčkɛ 'çɛ:rku s'pɛ:d z'vɔ:n kə'pujaž • ja b'ãž g'l'ix na sɛ'n's'vɛtɛ, kə sɛ 'lɛdɛ u 'çɛ:rku š'lɛ • ja b'ã: pa na nɛ'dɛ:le, g'rɛ:ta pa u'bã: z 'd'jɛ:c:ɛ s 'çɛ:rkve • **hoditi v cerkev** *hoditi k verskim obredom*: na 'vɛ:m, a 'ti 'xɔ:dɛš 'kɛ: u 'çɛ:rku | [k + [Tominšek 1903: 21: im. ed. »çérkvu«]

cerkljati ▶ *'çã:rkɛt* [çɛrk'lã:m ([in čɛ- [>) nd. ('çã:rkɛ -tɛ; 'çã:rkɛ -lɛša -ə in [çɛrk'lã:ša -ə) 1. *pretirano negovati, razvajati*: 'pɔ:p ja 'čudɛ - kə ga pa 'ta:k çɛrk'lã:jɛ! 2. *ljubkovati, božati*: 'nə, p'rɛdɛ se 'çã:rkɛt x 'ã:tɛ | [k + [SSKJ, SP 1962 *cerkljati*]

cerkljiv ▶ *çɛrk'ljɛ* -va -ə (in čɛ-) prid. (rod. ed. m. sp. -l'jɛga; rod. ed. ž. sp. -live) čustv. *ki se* (rad) *joka*: 'nã:ša 'mã:mã ja 'ta:k çɛrk'ljiva - se 'ka: nap'rɛ: 'jɔ:ka! • 'ti 'd'jɛ:kɛ 'ti çɛrk'ljivə, 'kã: bɔ s 'tjɛ:be?! | [k +

cerkljivec ▶ *çɛrk'ljɛç* -a (in čɛ-) m živ. (⟨) čustv. *kdor se* (rad) *joka*: na 'bɔ:d' 'nə 'tã:k çɛrk'ljɛç! | [k +

cerkljivka ▶ *çɛrk'ljɛka* -e (in čɛ-) ž (⟨) čustv. *ženska, ki se* (rada) *joka* | [k +

cerkven ▶ *čerk've:n* -a -ə (in *ce-*) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -'ve:n̩ga (in -'ve-) in -'ve:n̩əga, daj. ed. m. sp. -'ven̩mə in -'ve:n̩mə) *cerkven*: *čerk've:ne* u'râte • *cerk've:n* 'puo:grap • ⇒ *biti* bogi ko *cerkvena* MIŠ | ☐ +

▶ **cerkveno** ▶ *cerk've:nə* (in *čę-*) prisl. ⟨⟩ *cerkveno* |*necivilno*|: 'nišə ga 'vat'l̩ę *čerk've:nə* pə'kuo:pat • *čerk've:nə* se ša pa 'ništa u'žem̩ža, 'sã:mə çę'vilnə | ☐ SSKJ

cesar ▶ 'ci:esar ['ce'sã:rja (f in *čę-*) m živ. ⟨⟩ *cesar* |*vladar*|: p'rę: 'čã:sę smə 'mė:lę ša ce'sã:rja | ☐ +

cesati se ▶ 'cesat se -əm se (in 'čę:-) nd. ⟨'čę:sę se ita.⟩ *trgati se*, *čępiti se*: 'nuo:ftę se mę 'ce:səjə • 'le:s̩:e 'ce:sa | ☐ ☐

cesta ▶ 'cė:sta 'cė:s'te z ⟨⟩ 1. *cesta* |širša, načrtno speljana pot|: t̩išta 'cė:sta gr̩ę: p'rox "ci:elę • čas 'cė:stə 'duo: sma 'ma:gle 'si:enə gr'ã:bęt pa 'mi:etat • ka'məjə smə z 'nive u 'cė:stə (na *cesto*) 'nös'lę • čə bə ša 'si:tna, jə b̩m 'cė:ker 'ka: u 'cė:stə (na *cesto*) 'va:rg̩ža • za 'cė:stə (ob *cesto*) s'to:pę pa s'to:pę • na 'cė:s'tę ja sta:u pə 'cė:s'tę sta š'la: • 'va:da 'ti:ę:ča za 'cė:s'tę (ob *cesti*, *vzdolž ceste*) • ud 'nė: 'xiša stə'i ['čiz̩_za (f = star. 'ta:rdə za) 'cė:s'tę (*tik ob cesti*) • 'a:u:to kəš'tã: ad'na:jst_ã:u:žənt 'mã:rk na 'cė:stə pə'sta:u:len (s *plačano carino in prometnim davkom*) • m'ra:ule 'mã:jə 'cė:stə (*pot*) na'rė:tə də 'cukra 2. grad. *leseno vodilo za ravnanje betona*: 'cė:stə ša 'ma:r̩m na'r̩jės't' • ⇒ a misliš, da GNAR na *cesti* pobirami?! • ⇒ AVTO se dobro drži *ceste* • pred zgraditvijo asfaltne *ceste* **bela cesta** *glavna makadamska cesta*, npr. *po Zadrebki in Savinjski dolini*: na 'bė:lę 'cė:s'tę ja 'bė:u za 'cė:st'n̩rja • čustv. **biti** (= znajti se ipd.) *na cesti biti*, *ostati brez službe ali brez stanovanja*: ja 'rė:ku – »'čuve, da 'na: bəš na 'cė:s'tę pa da na 'bəš na s'tã:razd bras k'ruxa« • ⇒ *cesta* je ko GLAŽ • salj. *cesta se mu* ipd. *je pokonci postavila padel je na obraz*: a se tę ja 'cė:sta pə'kuo:ncę pə'sta:u:žã? • čustv. **narediti celo cesto** z *umazanimi čevlji zelo umazati pod*: pə 'kuxnę sę 'ce:žə 'cė:stə na'rė:d'u • čustv. **vreči** (= zabrisati ipd.) koga *na cesto dati koga iz službe ali mu odpovedati stanovanje*: na 'cė:stə sə ga 'va:rglę • čustv. **zmerom** (= kar naprej) **biti na cesti vedno hoditi**

okrog, nikoli ne biti doma: 'sę: ja z'mė:rəm na 'cė:s'tę – 'kək se bə 'kė: 'uču?! | ☐ k 2 ⇒ MASA ☐ + [Tominšek 1903: 26: »vélka c'ěsta" za „große Straße" in „Hauptstraße".«]

cestar ⇒ CESTNER

cestner ▶ 'cė:s't'n̩er -n̩rja m živ. ⟨⟩ *cestar*: 'x'ri:ės'tel ja 'bė:u 'cė:s't'n̩er (= za 'cė:s't'n̩rja) | ☐ ☐ (+ *cestar*)

cestnina ▶ čes't'n̩ina -'nine (in *ce-*) z ⟨⟩ nš, nov. *cestnina*: a ja 'dė:lę čes't'n̩ina za p'ã:čãt? | ☐ +

cesulja ▶ 'ce:sule -e (in *čę-*) z ⟨⟩ *česulja* |*odkhrnjena vejica*|: 'kã:k 'vė:t̩t̩ ja 'bė:u – ja pəd 'jã:p̩kəm 'põ:n̩m 'ce:sul • kə smə b'lę u't'ruo:çę u 'x'mė:žə, ja b'žə 'ce:sule 'na:j'bəl 'fa:jn u'bė:rat | ☐ ☐ (+ *česulja*)

cesuljica ▶ 'ce:sulca -e (in *čę-*) z ⟨⟩ manjš. *česuljica*: 'ma:ma, kãkə 'ce:sulcə mę 'dė:te | ☐ ☐ (+ *česuljica*)

cet ▶ 'cet -a (in 'čę:-) m (im. mn. 'čę:tę) a nš (*katero koli tekoče sredstvo za ročno pomivanje posode*: 'cė:ta ša u'li **b** *plastična posoda s tem sredstvom*: d'vã: 'cė:ta p̩'n̩jės's' | ☐ VIM ☐ ☐

cev ▶ 'ce:u (in 'čę:) 'ci:ev̩ę tudi ['čę:vi (f in *ce-*) z ⟨⟩ *cev* |*predmet*|: vødõ'võ:dna 'ce:u • 'va:da pə 'ci:ev̩ę 'ti:ę:ča • redk. 'gumjasta 'ce:u (☐ ⇒ ŠLAVF) • 'ce:u p̩ 'pukšə • kò:k 'mã: ta 'ce:u svet'lyo:be (*premera*)? | |izpušna cev| ⇒ AVSPUF ☐ +

cevitamin ipd. ⇒ C-VITAMIN ipd.

ciba ▶ 'ci:ba 'ci:be z ⟨⟩ *pegatka* | ☐ ≠

cibika ▶ 'ci:bəka -e z ⟨⟩ manjš., 1jubk. *pegatka* |< CIBA| | ☐ SP 1962 ≠ (SSKJ, SP 1962 *cibka* ≠)

cibil ▶ çę'bil -- -- (in *ci-*) prid. ⟨⟩ star., redk. *civilen* |*neuniformiran*|: u 'ci'bil ub'lę:kę sm̩ 'bė:u | ☐ ⇒ CIVILEN ☐ ☐

▶ **cibil** ▶ çę'bil (in *ci-*) prisl. ⟨⟩ star., redk. *civilen* |< CIBIL|: ci'bil sm̩ 'bė:u naštė:lęn | ☐ ⇒ CIVILNO ☐ ☐

cibora ⇒ CIMBORA

cif ▶ 'çef (in 'ci:f) 'ci:fa m (im. mn. 'ci:fę) star., redk. *košček*, *predvsem zemlje*: nę 'çef sə də'bilę tistę 'zi:emle | ⇒ COFFETEN ☐ ⇒ VOGEL ☐ ☐

ciferplac ▶ 'ci:fərp'la:c -a m ⟨⟩ *številčnica* |*del priprave*|: 'ci:fərp'la:c p̩ 'urə 'ma:ra 'bęt s'vi:etu, štę'vilke pa 'ti:emne | ☐ ☐

cifra ▶ 'ci:fra -a z ⟨rod. mn. -fər⟩ *številka*, *števil*, *števka*: 'kò:k 'ci:fər ja u tę k'nigę! | ☐ ⇒ ŠTEVILKA ☐ SSKJ, Plet.

cifus ▶ çę'fus prisl. ⟨⟩ star., redk. *pėš*: a sę s kə'le:sə ('pa:ršu) a çę'fus? | ☐ ⇒ PĚŠ ☐ ☐ (Thesaurus 1987 *cefus*)

cigan' ▶ 'čegən [čegã:na ([in ci-) m živ. < > 1. *Cigan, Rom* [pripadnik ljudstva]: 'pa:uļ pa 'urša da b'ia: čegã:na • ŋkõmr̩ na 'xuo:de, sta te 'na:bdə čegã:ne ũzè:le! 2. *čustv. kdor je (močno) porjavel od sonca*: pøg'lè:de, 'kã:k 'čegən 'səm, kə me ja 'sõ:ncə ũžga:lə 3. *slabš. zvit, malopriden človek*: 'puz'd' ga - 'tõ: ja 'čegŋ - *zmer. 'ti 'čegən 'ti 'jã:s'ne!* • *slabš., za moške biti oblečen ko en (= kak) cigan biti oblečen revno, siromašno*: 'le:pə se ũb'lè:čə, da 'na:bəš_()p): 'tã:k_()ə kã:k 'čegən • *poud. legati se ko cigan zelo lagati*: 'lã:ža se 'pa: kə 'čegən | ⊞ k 1, 3 CIGO; k 2 ⇒ ČRNEC k 3 CIGAN² ⊞ +

cigan² ▶ 'ciŋan -a m živ. (v rabi predvsem im. ed.) *slabš., redk. zvit, malopriden človek*: ut 'kõ:c_()e ja pa te 'ciŋan ũzè:u? • pøg'lè:de 'ga:, 'cigana! • *zmer. 'õ:, 'ti prok'lin's'ke 'ciŋan!* | ⊞ ⇒ CIGAN¹ ⊞ ∅

ciganček ▶ čegã:nčək -čka (tudi '-ga:-) m živ. < > *ciganski otrok, navadno deček*: d'vã: čegã:nčka sta se ũd 'nè:kõ: ũzè:lã | ⊞ +

ciganica ▶ čeg'nica -nice z < > 1. *Ciganka, Romka* [pripadnica ljudstva]: čeg'nica me ja š'ũo:ga:lã • ja 'ta:k 'tiè:mna ũ 'licə 'kə kã:ka čeg'nica 2. *slabš. ženska s ciganskim videzom ali lastnostmi*: g'dõ: te bõ 'kə: g'lè:dõ 'tã:kə čeg'nica! • *slabš., za ženske biti oblečena ko ena (= kaka) ciganica biti oblečena revno, siromašno*: se 'ta:k ũb'lè:čana kə na čeg'nica | ⊞ CIGANKA ⊞ SSKJ, Plet.

ciganija ▶ čega'nija -a z < > nš *ciganija* [zanemarjeno stanovanje ali poslopje]: u 'kã:kə čega'nijə ž'vi! | ⊞ +

ciganka ▶ čegã:nka -e z < > 1. *nov. Ciganka, Romka* [pripadnica ljudstva]: bõ čegã:nka 'pa:ršlã pa te bõ 'nìe:slã 2. *temno rdeče jabolko z rdečkastim mesom* | ⊞ k 1 ⇒ CIGANICA ⊞ +

ciganski ▶ čegã:ns'ke -ska -ə (tudi ci-) prid. (rod. ed. m. sp. -s'kega) ob imenu *ciganski, romski* | < CIGAN¹: čegã:ns'ke 'pa:uļ • 'tõ: ja čegã:nskə ži'ũ'liè:nə, kə 'nìšta ũžè:məna • ⇒ biti ko ciganska ŠALICA • ⇒ ciganska JUŽINA • ⇒ ciganska POTICA • ⇒ ciganski ŠPRICER | ⊞ +

▶ **cigansko** ▶ čegã:nskə (tudi ci-) prisl. < > *slabš. ciganski a* | < CIGAN 1: 'fè:rləŋke 'mã:jə pə čegã:nskə 'gũo: ũbè:šane **b zelo revno**: prõ: (pə) čegã:nskə ži'v'ĩ-mə • ⇒ ŽIVETI po cigansko | ⊞ SSKJ

cigaret ▶ čega'reit -a (in '-re:-) m < > *cigareteta*: nə čega'ret me ša 'dè: • 'kã:d'u

bəš pa 'žixər, kə se bəš čega're:te 'sã:m kə'põ:vo • 'tri š'kã:t'lə čega're:tõ me pŕ'nìe:sə • *poud. prižigati si cigaret s cigaretom veliko, nezmerno kaditi*: š'ma:rčkə 'župnek se čega're:c_s čega're:tə pŕ'žiga | ⊞ ČIK ⊞ ∅ (SSKJ, SP 1962 *cigareteta*)

cigareteta ⇒ CIGARET

cigaretnica ⇒ DOZA

cigaretšpic ▶ čega're:č'pic -a (in -re:-) m (im. mn. '-picə) *ustnik* [za cigaretel] | ⊞ ∅ (Thesaurus 1987 *cigaretenspic*)

cigati ▶ 'ciŋat -əm nd. (ciŋe itd.) *čustv., star. žagati* [potegovati žago]: za'sè:kat ja b'lə 't're:ba pa za'žã:gat - 'pũo: sta pa d'vã: 'dè:da pa 'ciŋa:lã | ⊞ ⇒ ŽAGATI ⊞ Plet. ≠

cigo ▶ 'ciŋõ -ta m živ. < > 1. *Cigan, Rom nov. pripadnik ljudstva*: u 'nã:smə 'võ:də smə d'vã: 'ciŋõta 'mè:lə 2. *čustv. moški temnejše polti*: nə 'make'dõ:nc ja 'tud' 'bè:ũ - smə mə 'ciŋõ p'ra:ũž, kə ja 'bè:ũ 'ta:k 'tiè:mən ũ 'licə 3. *slabš. zvit, malopriden človek*: 'pus'tə tēga 'ciŋõ-ta, da 'na: bəš_()a 'vìe:č p'lã:čõ | ⊞ ⇒ CIGAN¹ ⊞ ∅

cigrunt ▶ čeg'runt prisl. < > • ⇒ ITI cigrunt | ⊞ ∅ (Thesaurus 1987 *cegrunt*)

ciguliti ▶ čeg'gulət (in -lt) -əm (tudi ci- >) nd. (⇒ GULITI) *čustv. a igrati na godalo*: 'dra:ŋõ ja pa z'na:ũ na vèjõ'linə čeg'gulət **b** *redk. igrati na glasbilo sploh*: 'na:š 'ta:k 'ra:t na ra'mũjke čeg'gulə | ⇒ ŠPILJATI ⊞ ∅

ciguljenje ▶ čeg'guləŋə (**Bo** tudi -e) -e s < > nš, *čustv. a igranje na godalo*: ũgã:s'nə 'nə tə čeg'guləŋə! **b igranje na glasbilo sploh**: 'kək 'mõ:rəš 'ce:lə d'nè:ve tə čeg'guləŋə pəš'ũšat? | ⇒ ŠPILJANJE ⊞ ∅

cigumigu ▶ - tož. ed. 'ciŋu'miŋu m < > • **biti (naret) na cigumigu** 1. *šalj. biti nemi-ren*: 'ti se pa na 'ciŋu'miŋu na'rè:t - 'bõ:də 'nə n'mã:lə pŕ' g'mã:xə 2. *slabš. majav, površno izdelan*: ta 'kišta ja pa 'bəl na 'ciŋu'miŋu (⊞ ⇒ biti (naret) na HOLADRI) | ⊞ Medmet 'ciŋu 'miŋu nastopa samo v šaljivi verzifikaciji 'ciŋu 'miŋu, 'mã:čke st'riŋu. - **Bo** šalj. *Zbadljivka, pri kateri si govorec s kazalcem poteguje pod nosom levo in desno*: 'ciŋu 'miŋu, 'mã:čke st'riŋu, 'ciŋu 'miŋu 'rõ:mõm'põ:m. ⊞ SSKJ, SP 1962

cijaziti ▶ čej'jã:zət -əm (in ci- >) nd. (čej'jã:zə (in '-jã:s') -s'te, 2. os. dv. -sta; čej'jã:z'ũ -z'lã -ə, mn. -z'lə itd.) *čustv. (počas) voziti, peljati*: 'kã: pa čej'jã:zəš? • 'ta:g

'do:gə smə se çə'jã:z'lə, da sm̩ 'čĩst
'xĩn | ⊕ ⇒ VOZITI ⊕ +

cihati ▶ 'cihat -əm na. (<'cike ita.) 1. c. (v) koga/kaj *meriti (v) koga/kaj [pred streljanjem, metanjem]*: 'kurə sm̩ 'ciķə, sm̩ pa 'va:knə u't'rɔ:ɸ'u • na'ra:unast u 'sa:rcə ja 'ciķə 2. c. na koga/kaj *namigovati na koga/kaj [prikrito omenjati]*: na 'kã: pa 'ciķəš? • a na 'mɔ:je 'ma:mə 'ciķəte? | ⊕ k 1 ⇒ CILJATI; k 2 CILJATI ⊕ + ≠

cikcak ▶ 'ciķ'ca:k -a m (< nekđaj *televizij-ska ekonomskopropagandna oddaja pred večernim dnevnikom*: 'ciķ'ca:k ša beš gl'édə, 'pɔ: pa 'lɛ:č • də 'ciķ'ca:ka sɛ ša 'zĩx pə'kuom'čɛ | ⊕ SSKJ, SP 1962 ≠

cikcak ▶ 'ciķ'ca:k prisl. (< *cikcak*: 'ciķ'ca:k sɛm.'a:gu 'va:zɛt • 'tɔ:le m 'ciķ'ca:g za'šĩa | ⊕ SSKJ, SP 1962

cikcakškarje ▶ 'ciķ'ca:kš'kã:rja -ri z mn. (< *zobčaste škarje* | ⊕ ⊕

ciklama ▶ çɛk'lã:ma -e (in ci-) z (< a *navadna ciklama*: 'tãle 'gɔ: pa 'ni çɛk'lã:m • a sə 'žə çɛk'lã:me (*ali že rastejo ciklame*)? b *žlahtna ciklama* • **biti** v **ciklamah nabirati ciklame**: a sta b'la u ciķ'lã:mex? (⊕ *biti* v SOLDATKI) • **iti** v **ciklame iti nabirat ciklame**: 'pe:ma u çɛk'lã:me (⊕ *iti* v SOLDATKE) | ⊕ k a SOLDATEK ⊕ SSKJ, SP 1962

cikorija ⇒ CIKURIJA

cikurija ▶ çɛ'kurja -a (in ci-) m (rod. mn. -ri) 1. a ns *cikorija [kavni nadomestek]*: a sɛ çɛ'kurjə 'tud'.'da:u 'nɛtɸ? • çɛ'kurjə pa 'rat 'pijam b *zavoječek tega kavnega nadomestka*: d'vɛ: çɛ'kurjə pɸ'niɛ:s'()_šta'cune • š'kã:tĩa u'c'()ɛ-'kurja 2. ns *kavni nadomestek sploh*: med 'va:js'kɛ smə 'žie:ɛt pra'žigalɛ za çɛ'kurjə pa gr'ò:zdjovə kə'sice, da smə sɛ kə'fija 'kuxalɛ | ⊕ k 1 ⇒ FRANK; k 2 ⇒ navadno KOFLJE ⊕ ⊕ (+ *cikorija*)

cikurijev ▶ çɛ'kurjə [-va -ə (f *Bo* tudi -jav-) prid. (rod. ed. m. sp. -jɔga) redk. < CIKURIJA lb: čmarle smə u çɛ'kurjovə š'kã:tĩa ugr'e:balɛ | ⊕ ⊕

cilinder ▶ çɛ'lĩndɛr -dra (tudi ci-) m (< 1. *valj [pri batnih strojih]*: 'a:utɛ 'mã:jə 'na:jvĩe:çkɸt š'tɛ:r çɛ'lĩndra 2. *cilinder [steklen ščitnik za svetilko]*: pɛ'trɔ'lɛ:jka ja 'na:t'le 'pã:dĩa, se ja pa pə'sudva u'biĩa, çɛ'lĩndɛr ja pa 'ce:u 'va:stɔ 3. a *pokrov iz obročev predvsem pri vzdianem kmečkem štedilniku*: na 'dɛ:s'nɛ st'ra:nɛ sta d'vã: çɛ'lĩndra, na 'lɛ:vɛ pa 'ja:dɸ b *posamezen obroč*

pri takem pokrovu: t'rije çɛ'lĩndrə sə pɸ špɔ'xɛ:rtə - te 'mã:lɛ, te s'rɛ:d'nɛ pa te 'vɛ:çə, u'sə u'kupe, tə š'tɛ:r'və-g'lã:tə, ja pa p'lã:ta | ⊕ CELINDER ⊕ +

ciljati ▶ 'cilet -ɛm na. (<) 1. c. (v) koga/kaj *meriti v koga/kaj [pred streljanjem, metanjem]*: 'kã:m 'cilɛž, 'but'ĩ?! • u 'kã: sɛ pa 'cileĩa? 2. redk. c. na koga/kaj *namigovati [prikrito omenjati]*: na 'kuo:ga pa 'cilɛš? | ⊕ k 1 CIKATI, NIŠANITI; k 2 ⇒ CIKATI ⊕ SSKJ, SP 1962

cima ▶ 'ciɛma 'cime z (< *cima [poganjek]*: 'cime pɸ krəm'pɛ:rjə žə u'd'gã:nɛjə • krəm'pɛ:r 'mã: 'cime | ⊕ +

cimat ▶ 'ciɛmat -a m (<) *cimet*: a s 'ciɛmatə 'tut' pɛ't'rɔ:sɛm? | ⊕ ⊕ (+ *cimet*)

cimati ▶ 'ciɛmat -əm na. (< *cime* ita.) redk. c. kaj *dodajati čemu cimet*: 'ke:ksɔ pa 'ni t'reba 'ciɛmat, 'vɛ:š | ⊕ ⊕

cimbara ▶ 'ciɛbara -a z (< *cibora [sad; sadno drevlo]*: 'ciɛbara sə s'live, 'bəl d'rɔ:bnə - pɸ 'vɛ:lãznikɛ u 'rɔ:tə jɛx 'mã:jə | ⊕ +

cimentirati ⇒ AJHATI

cimer ▶ 'ciɛmɛr -mra m (< *star. soba a [del stanovanja]*: t'je:mən 'ciɛmɛr • dɛ:kle sə 'mɛ:le 'sɔ:ja 'ciɛmra b *[del hiše]*: 'kò:k 'ciɛmrɔ ja u tis'tɛ 'xišə? | ⊕ k a ⇒ SOBA; k b ⇒ PRESTOR ⊕ Plet. ≠ (The-saurus 1987)

cimerman ▶ 'ciɛmɛrman -a m ziv. (< *tesar*: 'ciɛmɛrmana sɛm sɛ 'žə ugr'va:ru • 'çɛ:gler z 'gɛ'rice ja 'bɛ:u 'ciɛmɛrman • za 'ciɛmɛrmana se ja 'zuču | ⊕ TESAR ⊕ ⊕ (DLS *cimperman*)

cimermanka ▶ 'ciɛmɛrmaŋka -e z (< *bradlja [tesarska sekira]* | ⊕ ⊕ (SSKJ, Plet. *cimraka*)

cimermanski ▶ 'ciɛmɛrmaŋskɛ -ska -ə prid. (rod. ed. m. sp. -s'kɛga) *tesarski*: 'te:ga sɛ 'ja:s na 'upəm na'rĩe:st', 'tɔ: ja 'ci-mɛrmaŋskə 'dɛ:lə • 'ciɛmɛrmaŋskɛ s'vin'čnɛk (*mizarski svinčnik*) | ⊕ TESARSKI ⊕ ⊕

▶ **cimermansko** ▶ 'ciɛmɛrmaŋskə prisl. (< *tesarsko*: 'x'riɛ:n ja 'ciɛmɛrmaŋskə 'dɛ:lɔ • šalj. lɛ'mã:ra ja pa 'bəl 'ciɛmɛrmaŋskə na'rɛ:ta (*omara je izdelana nena-tančno*) | ⊕ TESARSKO ⊕ ⊕

▶ **cimermansko** ▶ 'ciɛmɛrmaŋskə -s'kɛga s (<) ns *tesarsko delo, tesarska dela*: a 'ciɛmɛrmaŋskə 'mã:te žə u'sə 'fɛ:rtɛk? | ⊕ TESARSKO ⊕ ⊕

cimet ⇒ CIMAT ipd.

cimper ▶ 'ciɛmpɛr -pra m (< *star. 1. stavba [objekt]*: 'kã:k 'vɛ:lɛkɛ 'ciɛmpɛr sta sɛ u'misɸĩa! 2. redk. *soba [del stanovanja]*,

hiše| | \square k 2 \Rightarrow SOBA \square \emptyset (DLS)
cimpranje \triangleright 'cimprəŋe (Bo tudi -e) -e s (\rangle)
 nš *graditev stavbe*: 'cimprəŋe mə pa
 na g'rè: 'nar'bo:lə | \square \Rightarrow ZIDANJE \square \emptyset
 (Thesaurus 1987 pod *cimper*)
cimprati \triangleright 'cimprat -əm nd. ('cimpre ita.)
 star. *graditi stavbo*: 'xišə sta za'čè:la
 'cimprat • 'nuo:u x'le:u 'cimprəjə | \square \Rightarrow
 ZIDATI \square SSKJ, Plet.
cimprovje \triangleright čemp'rɔ:jə (Bo tudi -a) -a (in
 c'ŋ-) s (\rangle) nš, star. 1. *več stavb, stavbe*
[objekti]: 'kâ:kə čemp'rɔ:jə ja tŋ'guor!
 2. *več sob, sobe [del stanovanja, hiše]*:
 čemp'rɔ:jə se ša 'ni ug'rè:la | \square \emptyset
cimraka \Rightarrow CIMERMANKA
cin \triangleright 'cjin -a m (\rangle) nš *kositer*: s 'cjinə ja
 'xuknə u 'piskrə za'ləu | \square +
cin \triangleright 'cjin medm. (\rangle) otr. *cin [posnema glas*
zvončka]: 'cjin 'cjin ja nar'diə • {A}
 'kəg 'de:la z'vɔ:nčək? {B} 'cjin 'cjin 'cjin.
 | \square Kr salj. *Zbadljivka na ime Peter*:
 'pè:tr mə'sè:tr 'mâ: x'lâ:ča na 'vè:tr,
 ma'tor na bən'cjin pa 'de:la 'cjin 'cjin.
 | \square +
cinast \triangleright 'cjinast -a -ə prid. (rod. ed. m. sp.
 -s'təga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'təmə
 in -s'tmə) *kositrn*: 'cjinasta pə'só:dva |
 | \square +
cincati \triangleright 'cincat -əm nd. ('cin'čə ita.) *oma-*
hovati, pomišljati se, obotavljati se:
 'kâ: 'dè: 'cincəs? 'pè:də! • 'ta:g 'dɔ:gə ja
 'cincɔ, a bə 'kup'u 'xišə a 'nje: - da sə
 jə pra'da:lə | \square +
cincer \triangleright 'cin'cer -čerja m živ. (\rangle) *čustv. ne-*
odločen, omahljiv moški: na 'bɔ:də 'tâ:k
 'cin'cer pa 'pè:də z 'nəm | \square COTA \square \emptyset
cinderžnura \triangleright 'cinderž'n'ura -a z (\rangle) *vži-*
galna vrvice: 'cinderž'n'urə ja už'ga:u
 pa uk'ra:j 'be:jžɔ | \square \emptyset
cinek \triangleright 'ciŋk -a m (im. mn. 'ciŋkə) *cinek*:
 na 'župə sə 'ciŋkə | \square +
cinerica \triangleright 'cinerca (in -nə-) -nerce z (\rangle) Bo
 nš *babje pšeno*: 'vəŋə pa 'cinerca g'rè:
 (= 'pâ:da) | \square \Rightarrow babja JEZA \square \emptyset
cingljati \triangleright 'čəŋglət [čəŋg'lâ:m ([tudi ci- |
 >) nd. ('čəŋglə -te; 'čəŋglɔ [čəŋg'lâ:la
 -ə) *cingljati a [dajati visoke, zveneče*
glasove]: a z'vɔ:nčək čəŋg'lâ:? b [po-
 vzročati visoke, zveneče glasove]: g'dɔ:
 ja pa 'duo:ns pŋ 'mâ:sə 'čəŋglɔ? | \square \Rightarrow
 ZVONITI \square +
cinija \triangleright 'cinja -a (tudi -nej-; tudi -nij-) z
 (rod. mn. -ni) *cinija [rastlina]* | \square SSKJ,
 SP 1962
ciniti \triangleright 'cinət (in -n't) -əm nd. ('cinə (in
 'cin) -n'te, 2. os. av. 'cinta; 'cin'u 'cinja
 -ə, mn. 'cin'lə ita.) *ciniti [zalivati s*

kositrom]: 'zd'ra:uc 'piškra 'cinə | \square
 SSKJ

ciŋk¹ \triangleright 'ciŋk -a m (\rangle) nš *ciŋk [kovina]* | \square +
ciŋk² \triangleright 'ciŋk -a m (im. mn. 'ciŋkə) 1. ies. a
rogelj [del veznega elementa]: pra-
 'mičkən 'ciŋk sm na'rè:d'u b *spah na*
utor in pero: pŋ 'lâ:dɫə se 'ciŋk
 ucpr'è:də na s'mə: 'videt; 'mairə bə't
 na'pɔ: sk'rɪt • utp'ret 'ciŋk (*odprti*
spah) • [sk'rɪt 'ciŋk ([= 'ciŋk u
 'ge:rəŋgə) (*skriti spah*) 2. redk. *ledena*
sveča: 'ciŋkə sə 'viselə uc_()t'rè:x | \square
 k 2 \Rightarrow SVEČA \square \emptyset

ciŋkati \triangleright 'ciŋkat -əm nd. ('ciŋkə ita.) ies.
rogljičiti [vezati z roglji]: a ma 'lâ:dɫ-
 ce 'ciŋkaša? • utp're:tə 'ciŋkat • sle:pə
 (= u 'ge:rəŋgə) 'ciŋkat • na'pɔ: s'le:pə
 səm 'ciŋkɔ | \square \emptyset

\triangleright **ciŋkan** \triangleright 'ciŋkən -a -ə prid. (rod. ed. m.
 sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -n'mə) ies. *zvezan*
z roglji: 'lɛ'mâ:rcə ja 'ciŋkəna • s'le:pə
 'ciŋkən 'lâ:dɫc | \square \emptyset

cirati \triangleright 'cèirat 3. os. ed. -a nd. (\rangle) *ponikati*
[pod zemljo]: 'va:da na 'cèira 'vje:č u
 t'le: • brezos. bə 'tut' 'cèiraə, čə bə
 'bè:u_() t'le:x 'šudər namesc_()ie:və |
 | \square \emptyset

cirenga \triangleright 'cè:rəŋga -e z (\rangle) nš, nekaj *hrana*
in pijača, ki so ju splavarji vzeli s
seboj na splav: 'cè:rəŋgə sə s_ɛ'bo:j
 na f'xò:s u'zè:lə | \square \emptyset (Thesaurus 1987
ceringa)

cirfrklajdenga \triangleright 'cè:r'fèrk'le:jdəŋga -e z (\rangle)
 ies. *podbojna obloga na strani brez*
vratnega krila: na 'ja:nə st'ramə ja
 'f'yo:lcf'rk'le:jdəŋga, na drugə pa 'cè:r-
 fèrk'le:jdəŋga - 'ka: 'ta:g, zarad 'lè:pšə-
 ga | \square \emptyset

cirilica \triangleright čə'r'iləca (in -lɪ-) [-lɛce (in ci-;
 [in -li-) z (\rangle) nš *cirilica*: u 'šɔ:lə smə
 se 'tje:də čə'r'iləcə 'tud' u'čilə 'pišat |
 | \square +

cirka \triangleright 'cèrka prisl. (\rangle) nov. *približno, oko-*
li: 'cèrka d'vâ: mɛ'l'jóna te bɔ 'par'shə
 | \square \Rightarrow OKOLI \square SSKJ (SP 1962 *circa*)

cirkelj \triangleright 'cèrkəl -na m (\rangle) ies. *šestilo*: s
 'cèrkəl'nə sɛ za pək'rəu u'câ:xnəš | \square \emptyset
 (DLS)

cirkularka \Rightarrow SEKULAR

cirkus \triangleright 'cèrkus -a m (\rangle) 1. *cirkus a [za-*
bavišče]: u 'š'mâ:rtne ja 'cèrkus 'par-
 šu b [predstava]: 'cèrkus_()mə š'lə
 g'lè:dat 2. *čustv. sitnost, hrup, zmeda*:
 'kâ: ja pa 'dè: 'tɔ: za n' 'cèrkus!? •
 zarat 'pó:ba 'mâ:jə 'cèrkus • *čustv.*
delati (= zganjati ipd.) **cirkuse** (= *cirkus*)
 zarad česa *zapletati stvari*

zaradi česa, po nepotrebnem se razburjati zaradi česa: 'ma:ma 'ka: nap're: kâke 'cè:rkuse 'de:ļa (= z'gâ:ne) zarat pè:rò:ke | □ SSKJ, SP 1962

ciroza ▶ cè'rò:za -e z (<) nš *ciroza*: cè'rò:za ga ja pèb'ra:ļa | □ SSKJ, SP 1962

cisterna ▶ cès'ti:er:na -e (in ci-) z (<) *cisterna* [posoda]: cès'ti:er:nə za 'vələ 'ma:ra ša 'kupet • tøv'or'n'â:k s cis'ti:er:nə | □ SSKJ, SP 1962

citre ▶ 'ci:tra -tər z mn. (<) *citre*: "mija z'nâ: na 'ci:tra š'pilet | □ +

citroen ▶ cè'trø:'en -a (in ci-; in -e:n(-)) m živ. (im. mn. -'e:nə) *citroen* [osebni avtomobil]: cè'trø:'e:na ja 'čis_c_'tò:ku | □ SSKJ

civciv ▶ 'ci:u'ci:u medm. (<) otr. *živ* [posnema glas nekaterih ptic]: pès'lušə - 'ci:u'ci:u | □ čivčiv □ 0

civil ▶ cè'vil -- -- (in ci-) prid. (<) *civilen* [neuniformiran]: star. cè'vil ub'le:kə 'ra:jš ub'le:čə | □ ⇒ CIVILEN □ 0

▶ **civil** ▶ cè'vil (in ci-) prisl. (<) *civilno* |< *civil*: 'ja:z bə d'p'ga:č 'pa:ršu cè'vil ub'le:čan, sm pa 'vat'ò 'bèz_(a) pəg're:pca | □ ⇒ CIVILNO □ 0

civilen ▶ cè'vilən -lna -ə (in ci-; in -lŋ) prid. (rod. ed. m. sp. -lnəga) *civilen* 1. [neuniformiran]: cè'vilnə ub'le:kə səm_ə pès'la:ļa x vò'jâ:kəm 2. [necer-kven]: ci'vilŋ 'pu:grap ja 'bè:u • p' cè'vilnə pè'rò:kə sma 'b'ļa, x cèrk'və:nə pa na 'mis'ļa 'jət | □ CIVIL prid. □ +

▶ **civilno** ▶ cè'vilnə (in ci-) prisl. (<) *civilno* 1. |< *CIVILEN* 1]: cè'vilnə ja 'bè:u:'b'le:čan 2. |< *CIVILEN* 2]: 'ka: cè'vilnə sə ga pəkəp'ailə, ga 'nišə 'va:t'lə cèrk'və:nə, kə ja 'bè:u kəmə'nist | □ CIVIL prisl. □ SSKJ

civilist ▶ cè've'lišt -a (in ci-; in civi-) m živ. (im. mn. -'lis'tə) *civilist*: 'ja:s_ŋ 'bè:u civ'lišt | □ SSKJ, SP 1962

ciza ▶ 'ci:za 'cize z (<) 1. *ciza* [voziček]: 'jədə x 'ble'kâ:čəm pə 'ci:zə • s 'cizə m'le:kə 'vəzə 2. slabš., redk. *vozilo*, *predusem avtomobil*: "ivan 'mâ: pa 'nuo:və 'ci:zə | □ k 1 BAGRLJE; k 2 ⇒ GARE □ +

cmakati ▶ c'mâ:kat -əm nd. (<) redk. *cmokati* [z ustnicami in jezikom dajati glasove]: a se 'nišma z'men'ļa, da 'na:'bəs c'mâ:kə? | □ ⇒ ČMOKATI □ +

cmariti ▶ c'mâ:rət (in -rt) -əm nd. (c'mâ:rə (in c'mâr:) c'mâr:te; c'mâ:ru -r'ļa -ə) čustv. 1. *peči, kuhati*: 'kâ: pa 'duo:ms c'mâ:rəs? 2. a *sončiti se*: na 's'q:ncə se c'mâ:rə b *biti na soncu* | □ k 1 ⇒ PEČI,

KUHATI; k 2a ⇒ SONČITI SE □ +

cmavza ▶ c'ma:vza -e z (<) *Bo* slabš., redk. *omejena, neumna ženska*: "fâ:nəka ja c'ma:uza • zmer. prak'lè:ta c'ma:uza p'p'smè'jana! | □ ⇒ PRISMODA □ 0

cmèrav ipd. ⇒ CERKLJIV ipd.

cmèriti se ▶ c'mè:rət (in -rt) se -əm se nd. (c'mè:rə (in c'mè:r) -rte; c'mè:ru -r'ļa -ə) *cmèriti se* [lahno jokati s tožečim glasom]: 'kâ: se 'dè: c'mè:rəs? | □ HLINI-TI SE □ +

cmèvkati ▶ c'mè:ukat -əm nd. (<) *Bo* *cmèvkati*: 'miške c'mè:ukəje na 'dilex | □ +

cmok ⇒ ČMAK medm., KNEDELJC

cmokati ipd. ⇒ ČMOKATI ipd., ŽMUKATI ipd.

cof ▶ 'cuo:f -a m (<) *cof*: 'cuo:f p' 'kâ:pə | □ ČOP □ SSKJ, SP 1962

cofek ▶ 'cuo:fək -fka m (<) manjš. *cofek* |< *cof*: 'kâ:k 'čè:dŋ 'cuo:fək sə mə nar'diļa | □ ČOPEK □ SSKJ, SP 1962

cofenštig ▶ 'co:fə'nš'ti:ŋ -a m (im. mn. -'tigə) 1es. *prečni del okvirja pri vratnem krilu* | □ 0

cofeten ▶ 'cəfətŋ -tna (tudi 'cè-; in -fè-) m (im. mn. -fè't'nə) nav. mn. *košček raztrganega oblačila*: 'pəs ja 'tâ:kə s 'kiklə 'de:ŋ, da se 'sâ:mə 'cəfət'nə ud 'nè: u'sta:lə • 'cəfət'nə p' 'mânt'l'nə mē ŋk'ra:j v'è:sijə • poud., redk. **tako bom zmlatil koga, da bodo cofetni leteli od njega** ipd. *zelo te bom pretepel*: 'cəfət'nə bədə l'è:t'elə ud 'nəga, 'ta:g_(a) bŋ zm'la:t'u (□ ⇒ premlatiti koga ko (staro) coto) | □ ⇒ CIF □ 0

cojstah ▶ 'cò:jstax -a m (<) star., redk. *lesen zložljiv meter*: 'kè: 'mâ:m 'cò:jstax? | □ METER □ 0

cokel ▶ 'cò:kəl -k'ļa m (<) nav. mn. *cokla* [obuvalo]: s'əzuj se s 'cò:k'ŋ • 'kè: s' pa n' 'cò:kəl pès'tiļa? | □ ČOKLA □ 0 (Plet. *cokol*)

cokelj ▶ 'cò:kəl -na m (<) 1. grad. *podzidek*: 'cò:kəl p' 'xišə sə s 'p'ŋ:š'čicəm ub'ŋo:žlə, pa 'tò: se na s'mə: 2. 1es. *podnožje, podstavek* [pri pohištvu]: 'cò:kəl p' 'kuxnə ma 'nižə nar'diļa | □ 0

cokempokem ⇒ COKENPOKEN

cokenpokem ▶ 'cuo:kən'puo:kən (<) • čustv. *iti* ipd. *cokenpokem* (= redk. ČOKENPOKEM) *iti z vsem imetjem, iti z veliko količino prtljage*: 'neč se 'ni 'da:ŋə na'r'i:es't' - sə 'ma:glə 'jət 'cuo:kən'puo:kən • 'de: pa g'rè:ta 'cuo:kəm'puo:kəm u 'lèb'lâ:nə | □ 0

cokla ▶ 'cò:k'ļa -kle m (rod. mn. -kəl) nav. mn., redk. *cokla* [obuvalo]: 'cò:k'le sə te 'bò:lə za 'kuo:sət 'jət | □ ⇒ COKEL □ +

col [Plet.: »côl, m. [...] cole imenujejo male lesene krlhje, s katerimi po zimi netijo, da vidijo predice presti, *Solčava (Št.)-Vest.*; [...]»]

cola ▶ 'cô:la (star., redk. -le) -le z ⟨⟩ *cola*: ta 'di:eska ja nê 'cô:lê dɛ'be:lâ | □ +

colenga ▶ 'cô:lɛŋgə -e (in -lŋ-) z ⟨⟩ star. 1. *plača, osební dohodek*: 'kô:k pa dɛ'biš (= redk. u'lɛ:čaš) 'cô:lɛŋgə? • 'kâ:kə 'cô:lɛŋgə pa 'mâ:s (= redk. u'lɛ:čaš)? • a se 'ti 'za:nɛ 'cô:lɛŋgə u'zê:u? • d'vɛ: 'cô:lŋgə sê mɛ ša 'dɔ:žnɛ 2. *izplačilo osebnega dohodka*: g'da:j bɔ pa 'cô:lŋgə? u 'pê:tək ja b'lâ: 'cô:lɛŋgə • 'pa:r_nas 'mâ:mê 'cô:lɛŋgə pɛ't'na:jz'd'gə | □ ⇒ PLAČA □ ∅ (Thesaurus 1987 *colinga*)

colerica ▶ 'cô:lɛrca (in -lɛ-) -lɛrce z ⟨⟩ les. *colarica*: 'cô:lɛrca ja 'pê:tŋd'va:jz'd'_(lɛ-) 'bê:lâ | □ ∅ (SSKJ, SP 1962 *colarica*)

coleričen ▶ 'cô:lɛrčɛn -čna -ə (in -lɛ-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -lɛrčnɛgə⟩ les. *colski*: 'cô:lɛrčna 'di:eska (□ COLERICA) • 'cô:lɛrčna 'lâ:ta (v *prevezu z merami 50 x 25 mm*) | □ ⇒ COLSKI □ ∅

colski ▶ 'cô:ls'kɛ -ska -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'kɛgə⟩ *colski*: 'cô:liska 'ce:u | □ ⇒ COLERIČEN □ SSKJ, SP 1962

comati ▶ 'cô:mat -əm nd. ⟨⟩ *Bo* èustv., star. c. koga *krotiti (otroka)*: 'kumɛ 'cô:məm tɛgə 'pô:ba • na 'mô:ra ut'rɔ:ka 'vje:č 'cô:mat, kə ja 'ta:g z'râ:stu | □ ⇒ LADATI □ ∅

▶ **comati se** ▶ 'cô:mat se -əm se nd. ⟨⟩ *Bo* èustv. *prebijati se* [(s *težavo*) se *preživljati*]: 'jɛzəs, 'bɔ:x 'vɛ:, 'kək se mɛ 'kɛ: 'cô:malɛ • 'mi se 'ka:r 'nê:kak 'cô:məm | □ ⇒ TOLČI SE □ ∅

comen ▶ 'cô:mɛn -mna m ⟨⟩ *vzdevek*: 'na:s sɛ ja pa 'cô:mŋ 'za:nɡa z'mislu • 'kâ:k 'cô:mɛn s'te mɛ pa 'da:lɛ? • u 'k'râ:šax sɛ pɛ 'xišax 'cô:mne 'mê:lɛ - 'g'ɔ:bɔ š'mɔ:ŋ, pa 'zɔ:bɛjɔvə 'ja:jɛ, pa 'ble-'kâ:čɔvə k'ɛrɪtə, pa 'vɛr'tâ:čka 'sê:dma 'zâ:lâst, pa 'čɛp'lâ:kɔ 'mje:žnek | □ ∅ (Thesaurus 1987, Karničar 1990 *coman*)

compat ▶ 'cəmpat tudi cəmp'pât cəmp'pâ:ta m ⟨⟩ nav. mn. *copata* [obuvalo]: cəmp'pâ:tɛ sɛ u 'lâ:d'lɛcə • cəmp'pâ:te mɛ pr'nje:sɛ • te d'ruk 'cəmpač_(la) u'bu:j | □ COMPATA □ ∅ (SSKJ, SP 1962 *copat*)

compata ▶ cəmp'pâ:ta -e z ⟨⟩ nav. mn., redk. *copata* [obuvalo]: 'təmle sɛ cəmp'pâ:te • nɛ'bi:ɛnɛx p'râ:uɔŋs'kɛx cəmp'pât 'njsɛ 'mê:lɛ | □ ⇒ COMPAT □ Plet.

copatek ▶ cəmp'pâ:tɛk -t'ka m ⟨⟩ nav. mn., manjš. *copatek*: 'kê: 'mâ:s cəmp'pâ:t'kɛ? •

cəmp'pâ:tɛk se ja z'gub'u | □ ∅ (SSKJ, SP 1962 *copatek*)

copata ipd. ⇒ COMPAT ipd.

coprati ▶ 'cô:prat -əm nd. ⟨⟩ *čarati* [s *skrivnostnimi silami vplivati na naravo*]: 'f'râ:nca ja z'na:lâ 'cô:prat • èustv. ut 'kɔ:t pa 'nɛ: u'zê:mɛm g'nâ:r - a 'miž, da 'cô:prəm?! | □ +

copraznik ▶ 'cô:praz'nɛk -a (tudi 'cô:-; in -nɪ-) m ⟨⟩ *Bo* star., redk. *nezapovedan cerkveni praznik*: 'dɔ:ɔns ja 'ta:k_(l)ɛ nɛ 'cô:praz'nɛk, kə ja s'vê:d'gə 'frɛn-'čiška • 'cô:praz'nɛk 'ni 'vɛrgnɛ (= zapɛ-'vê:dŋ) čerk've:nɛ p'râ:z'nɛk - sâmə 'čâ:sɛ se 'ni p'rê:d'lê pa 'pi:eklɛ pa 'de:lâžə 'ta:k, pa u 'cê:rku se ja 'ma:gžə 'jɛt | □ ∅

coprnek ▶ 'cô:pərnek -a (in -nɛ-) m živ. ⟨im. mn. -nɛkɛ⟩ *čarovnik* [moški, ki čara]: za tiz'd'gə 'dê:da p'râ:ujɛ 'lɛdɛ, da ja 'cô:pɹnɛk • èustv. na 'mô:mɛm tɛ 'da:d g'nâ:r-ja, 'sɛ: 'njsɛm 'cô:pɹnɛk | □ ⇒ ČAROVNIK □ +

coprnica ▶ 'cô:prɛnca -e z ⟨⟩ *čarovnica* 1. *ženska, ki čara*: 'cô:prɛnce sɛ nat 'pus't'mə 'pu:ilɛ 'živele 2. slabš. [grda, *hudobna ženska*]: s 'kâ:kɛ 'cô:prɛncɛ se ja u'žie:n'u! • poud., za ženske **biti grda ko coprnica biti zelo grda**: tista 'bâ:ba ja pa 'gar:da kə 'cô:prɛnca | □ k 1 CUNDRÂ □ +

coprnija ▶ cɔpər'nija -a z ⟨rod. mn. -'ni⟩ *čarovnija* [čarovno dejanje]: tɪstə 'bâ:ba ja z'na:lâ cɔpɹ'nija 'de:lâ • 'kâ: za ne cɔpɹ'nija sɛ pa 'dɛ: 'tɔ:? • pɛ-g'lê:dɛ, 'kâ:ka cɔpər'nija ja 'tɔ:le - s 'tɛtɛxle 'kâ:rd bɔ tɛ p'râ:və 'na:jdu | □ +

coprnik ⇒ COPRNEK

corgelj ▶ 'cɔ:ɔrgɛl -na m ⟨⟩ *panj* [nerazsekan večji kos debla]: nɛ 'cɔ:ɔrgɛl 'va:ržam u 'pɛ:č, pa 'ja: • 'le:skə sɛ za pɛ'ɔ:ɔtɛ na 'cɔ:ɔrglɛ na're:zalɛ | □ ∅ (DLS *cvergelj*)

cota ▶ 'cô:ta -e z ⟨⟩ 1. nav. mn. *perilo* [oblačila in predmeti za gospodinjstvo iz pralnega blaga]: 'cô:te ša 'ma:rŋ 'dat p'râ:t, 'ti jɛx bɛš pa u'be:s'u • št'rɛg za 'cô:te sušɛt - a sɛ 'cô:te zɛ s'pɛ:g'lâžə? 2. *obleka, oblačilo* [izdelek, ki pokriva telo]: za 'jutɛr sɛ 'cô:te naš'tê:lɛ • kâ:kə 'cô:tɛ sɛ 'ma:rɛm ša 'kupɛt 3. *krpa a* [manjši kos blaga]: 'tɔ:le 'ma:rɛm pa čaz 'mɔ:krɛ (= 'fa:jxtnɛ) 'cô:tɛ s'pɛ:g'lâžə • m'lê:kə čas 'cô:tɛ cɛ'dijɛ b [kos blaga za brisanje ali čiščenje]: 'cô:tɛ za p'râ:ɣ b'rɪsâ:te

pr'nie:sę 4. *cunja* [kos izrabljenega blaga]: ce'gã:ne' ço:te pəbè:raje 5. nav. mn. *kosem snežink*: pəg'lè:de, 'ká:ke 'ço:-te 'duo: le'tije 6. èustv. *neodločen, omahljiv moški*: z 'nəmə 'ni 'neč, kə ja 'tá:ka 'ço:ta • poud. **delati s kom ko s** (staro) **coto slabo, grdo ravnati s kom**: z 'nəmə 'de:šaje kə s 'ço:tə, pa ja p'riđŋ • poud. **premlatiti** (: mlatiti : (pre)garbati : nabiti : stolči ipa.) koga **ko** (staro) **coto zelo pretepstí koga**: na'b'iža ga ja kə 'ço:tə • 'təm sə me 'gá:rbalę 'kə s'tá:rə 'ço:tə (⇒ premlatiti koga ko (črna) BIKa; tako te bom premlatil, da bodo COFETNI leteli od tebe) | ⊞ k 1 BEŠ; k 3a FLIKA; k 6 ⇒ CINCER ⊞ SSKJ

cotast ▶ 'ço:tast -a -ə prid. (rod. ed. m. sp. -s'təga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'təmə in -s't'mə) slabš. *cunjast, razcapan*: na s'meš u 'tá:ke 'ço:tast'tə ub'lë:ke 'jət | ⊞ COTAV SSKJ ≠

▶ **cotasto** ▶ 'ço:tastə prisl. () slabš. *cunjasto, razcapano*: na s'meš se 'tak 'ço:tastə ub'lá:čət | ⊞ COTAVO ⊞ ∅ (Thesaurus 1987)

cotav ▶ 'ço:tə [-va -ə (| *Bo* tudi -tav-) prid. (rod. ed. m. sp. -toğa) slabš. *cunjast, razcapan*: 'kək smə 'xó:d'lę 'ço:təvə! | ⊞ ⇒ COTAST ⊞ ∅

▶ **cotavo** ▶ 'ço:tastə prisl. () slabš. *cunjasto, razcapano*: 'ço:təvə smə b'lę ub'lë:čanę | ⊞ ⇒ COTASTO ⊞ ∅

cotelj ▶ 'ço:t'ɫ -na m živ. () slabš., redk. *slabo oblečen človek*: 'le:pə se ub'lë:čta, da 'na:pte 'tá:ke 'ço:t'lnę u'kò:lę 'xó:d'lę • zmer. 'ti prək'lérte 'ço:t'lnę! | ⊞ ∅ (Thesaurus 1987 pod *cotej* ≠)

cotika ▶ 'ço:t'ka -e z () manjš. 1. *cunjica* | < *cota* 2|: 'ço:t'ke za 'pužə 'má:š 'təle 2. *krpica* a | < *cota* 3a|: 'ço:t'kə u'zè:meš pa pəčá:sə 'pucež z 'nè: b | < *cota* 3b|: 'ço:t'ka za špə:gle b'rjəsat | ⊞ FLIKICA ⊞ ∅

cotovje ▶ cə'to:və (tudi -a) -a s () *Bo* nš, slabš. *obleka, oblačilo*: 'ké: sę pa s'pét cə'to:və pəst'iža? | ⊞ ⇒ OBLEKA ⊞ ∅

crka ▶ 'car:ka -e z () 1. nš *mrhovina* [poginula žival]: 'car:ke sə 'guo: pəkə 'pá:vaŋ 2. slabš. *slaboten, šibek, onemogel človek*: 'tá:ka 'car:ka 'səm, da 'kumę 'xó:dəm • poud. **biti tak ko (ena) crka bití zelo utrujen, onemogel**: səm bətə'nè:rə, sm̩ pa na 'tá:kjə na 'car:ka | ⊞ k 1 ⇒ MRHOVINA ⊞ +

crkati ▶ 'car:kat -əm nd. () a za živali *poginjati*: spəm'lá:čkę p'rá:s'čę 'rá:dę

'car:kaje b nizk., redk., za ljudi *umirati*: 'ta:kle 'car:kəm | ⊞ k a ⇒ CRKAVATI: k b ⇒ UMIRATI ⊞ +

crkavati ▶ cər'ká:vət -əm nd. () 1. a za živali *poginjati*: 'kura nəm cř'ká:vəje • 'za:jčę sə tis'te 'lę:te cř'ká:valę b nizk., za ljudi *umirati*: {A} 'kək s'te? {B} 'e:, 'ta:kle pəčá:sə cř'ká:vəm. 2. nizk. *živeti v zelo slabih razmerah*: 'bəl cər'ká:va kə živi u tis'tę pədər'tije | ⊞ k 1a CRKATI, CRKOVATI, GABATI¹, GINITI, KREPATI; k 1b ⇒ UMIRATI; k 2 CRKOVATI ⊞ +

crkljati ⇒ CERKLJATI

crkniti ▶ 'car:kən't' -knem a. ('car:kne (in 'car:kən) -kən'te; 'car:kn'u -kən'la -ə) 1. a pri živalih *poginiti*: 'kvo:za nəm ja 'car:kŋža • 'kvo:ne səm 'va:t'ə pər'stè:led, a bę 'neč na 'je:du - 'kumę sę ga na'vá:d'u, ja pa xu'dič 'car:kn'u b nizk. *umreti*: g'daj bəš kę: 'car:kn'u, da te m 'puo: 're:šana! • 'car:kne, 'ta:jfəl prək'lin's'kę! 2. *nehati delovati, odgovdati*: akəmu'lá:toř ja 'car:kn'u • p'rá:lnę st'ro:j ja 'car:kn'u • 'el:ektrka (: 'žá:rənca) ja 'car:kŋža • ⇒ KONJ bo crknil komu • ⇒ v ŠPANOVIJI še pes crkne | ⊞ k 1a ⇒ POGINITI; k 1b ⇒ UMRETI; k 2 ⇒ ITI ⊞ +

▶ **crknjen** ▶ 'car:knən -a -ə prid. (rod. ed. m. sp. -nəga (in -nę-), daj. ed. m. sp. -nən'mə) 1. *poginul, poginjen*: 'ma:rxa ja 'car:knena žvát 2. èustv. *utrujen, onemogel*: 'nišəm'()uog'la u's'tat, kə sm̩ b'la: 'tak 'car:knena | ⊞ k 1 POGINJEN; k 2 ⇒ ZMATRAN ⊞ SSKJ

crkovati ▶ cər'kə:vət -'kujam nd. (cər'kuj -te; cər'kə:və -k'vá:ža -ə) 1. a za živali *poginjati*: 'le:c'()ə z'lə cř'kvá:le s'vəne b nizk., za ljudi *umirati* 2. nizk. *živeti v zelo slabih razmerah*: bəš 'vid'ə, 'kəg bəte cř'kvá:lę u 'va:js'kę 3. *nehavati delovati, odgovdati*: 'a:u'tə mę cř'kuja • 'el:ektrka 'zá:d'ne 'ca:jtę cər'kuja | ⊞ k 1a, 2 ⇒ CRKAVATI; k 1b ⇒ UMIRATI ⊞ +

crkoven ▶ cər'kə:vən -a -ə prid. () • ⇒ biti bogi ko crkovna miš | ⊞ ∅

cu ▶ 'cu prisl. () • ⇒ dati komu kaj za cu (⇒ DATI) • ⇒ DOBITI kaj za cu | ⊞ ∅

cuca ▶ 'cuca -e z () redk. *duda, cucelj*: a bę 'cučę? 'dę:te 'pó:bə 'cučę! | ⊞ ⇒ DUDA ⊞ Plet. ≠

cucek ▶ 'cucek -c'ka m () 1. *ledena sveča*: 'ká:kę 'cuc'kę sə u'c'()t'rè:x 'viselę! 2. redk. *duda, cucelj*: 'cucek ja pra'vè:lke, pa 'nq:ča 'pčt | ⊞ k 1 ⇒ SVEČA; k 2 ⇒ DUDA ⊞ + ≠

cucelj ▶ 'cucɛl -na (in -c'lj(-)) m ⟨⟩ 1. *lede-na sveča*: pr 'a:ytə tɛ 'cuc'lnɛ vɛ'sijə
2. *dulec (pri lijaku)*: 'cuc'lj ut_(())'râ:k-
tɛrja 'dâ:s ut f'ljâ:sə 3. redk. *duda, cuc-*
celj: 'pô:b žə pə 'cuc'lnə m'le:kə 'pija |
☐ k 1 ⇒ SVEČA; k 3 ⇒ DUDA ☐ +

cucu ▶ 'cu'cu medm. ⟨⟩ *Kr* zastar., kot klic
šarovnici *izraža opozorilo*: 'cundra, 'cu'cu
cufast ɛ 'cufast -a -ə prid. (rod. ed. m. sp. -s'tɛ-
gā in -z'd'gā, daj. ed. m. sp. -s'tɛmə in
-s't'mə) *ki se (rad) cefra*: b'ljagə ja
'cufastə • 'kô:žə sə b'le: 'cufast'e, 'pɥo:
smə jəx pa ūbrâz'vâ:lɛ | ☐ ☐

cufati ▶ 'cufat -əm nd. ⟨⟩ *trgati, cefrati*:
na sm'e:ž b'ljaga 'cufat | ☐ ☐ SSKJ, SP
1962

▶ **cufati se** ▶ 'cufat se -əm se nd. ⟨⟩ čustv.
1. *trgati se, cefrati se*: b'ljagə se
'cufa • 'kikle se mɛ 'cufa 2. čustv. *ru-*
vati se [dajati udarce drug drugemu]:
'nje:xeta se 'cufat 3. čustv. c. se za
koga/kaj *zelo si prizadevati pridobiti*
koga, prizadevati si za kaj, potegova-
ti se za kaj: d'vâ: sta se 'cufaža 'za:-
nɛ, 'pɥo: jə ja pa te t'rê:kɛ 'dɥo:b'u •
za 'sɪxt se ja 'cufɔ | ☐ k 1 CVETETI; k 2
⇒ TEPSTI SE; k 3 VLEČI SE ☐ ☐

cufriden ▶ cuf'riɖn̩ -- -- povdk. ⟨⟩ star.
zadovoljen [ki ima pozitivno, odobra-
vajoč do koga/česa]: 'na:j'prɛ: ja b'ljâ:
'jəzna, 'pɥo: sm̩ jə pa 'bəl rɛz'zô:žljâ, ja
pa 'zə b'ljâ: cuf'riɖn̩ • a sɛ z ub'lɛ:kɛ
cuf'riɖn̩? | ☐ ⇒ ZADOVOLJEN ☐ ☐ (The-
saurus 1987 *cefriden*)

cug ▶ 'cuk -ga m ⟨⟩ *vlak [vozilo]*: ta'dɥo:l
smə š'lɛ 'pɛ:ška, na'zaj smə se pa s
'cugə p'pɛ'lâ:lɛ • redk. **vleči** kaj **po**
cugu vleči z natego: 'tɔ:kɛc pə 'cugə
'vən s_(())'ɔ:da u'lɛ:čam (☐ ⇒ vleči kaj po
ŠLAVFU) | ☐ ☐ VLAK ☐ ☐ (Thesaurus 1987)

cugati ▶ cugat -əm a+nd. ⟨⟩ *odtegniti,*
odtegovati [zmanjšati, zmanjševati
izplačilo za določen znesek]: 'kô:k sɛ
tɛ pa 'tət' 'me:sɔc'ugalɛ? • 'pɛ:ctɔ
'dinɛrjə mɛ ūc'ɔ:lɛŋgɛ 'cugəjə za krɛ-
'dɪt | ☐ k a. ODCUGATI, TRGATI; k nd. ODTRGO-
VATI, TRGATI ☐ ☐

cugelj ▶ 'cugəl -na m ⟨⟩ *Bo posušena*
buča s cucljem za jemanje vzorca
pijače iz soda: s 'cug'lnə sɛ 'tɔ:kɛc
s_(())'ɔ:da 'vən u'lɛ:klɛ | ☐ ☐ (DLS
cugelj ≠)

cugrunt ▶ cəg'runt (tudi cu-) prisl. ⟨⟩ •
⇒ ITI cugrunt | ☐ ☐

cugžaga ▶ 'cug'žâ:ga -e z ⟨⟩ star. *dvoročna*
žaga | ☐ ⇒ ŽAGA ☐ ☐

cukati ▶ 'cukat -əm nd. ⟨⟩ 1. **a** *sunkoma*

potegovati: 'nje:xɛ 'cukag_(a) š't'rək •
brezos. kə me b'rɛ:da st'riža, me 'cuka,
kə 'mâ: pras'ljâ:bə nab'rušane š'kâ:rja
pa ma'siŋə 'tut' b ne teči gladko, zau-
stavljati se v teku: 'a:ytɔ ja
s'pɛ:z_(())a:čɔ 'cukat 2. *brezos. cuka koga*
kolca se komu: 'cuka 'me: • ut'ruo:ka
'cuka za'tɔ:, kə ga 'zè:be • šalj., ob kolca-
nju 'kè:ra 'kɛ: 'mis'lɛ na 'mɛne, da me
'ta:k 'cuka? • šalj., ob omenjanju koga, ki ni
prisoten: 'dɛ:lɛ ga (= tudi se mɛ) pa 'cuka
pə (= za) 'tjɛ:bɛ • a te ja 'kɛ: 'cukažə,
kə smə ūt_(())'jɛ:be gva'rɪlɛ? 3. čustv. c.
kaj *piti (alkoholne pijače)*: 'dɛ: pa pə-
'čâ:sə 'cukata tis'tɛ š'n'ɔ:ps • čustv.
cukati ga piti (alkoholne pijače):
'râ:da ga 'cuka, pa 'ka: 'bəl š'n'ɔ:ps •
'fa:jn ga 'cuka (☐ ⇒ PITI ga) | ☐ k 3
⇒ PITI ☐ k 1a X 2: šalj. {A} a 'vɛ:ž,
za'kâ: te 'cuka? {B} !? {A} za'tɔ:, kə te
u'lɛ:čt (= pə'tɛ:gɔ't) na 'mô:ra. ☐ +

cuker ▶ 'cukər -kra m ⟨⟩ 1. nš *sladkor*:
p'nje:sɛ nə 'kijə 'cukra s šta'cune •
na'vâ:dɔ (= 'be:ɥ : r'ja:ɥ) 'cukər • u
'cukər za čɛ'bɛ:lɛ sə 'ka: pə 'va:js'kɛ
'žâ:gəŋə 'mɛ:šalɛ, da ga 'lɛdɛ 'nišə
'mɥo:glɛ 'ja:st • s 'cukrə pət'ro:sɛt (=
pə'sɛt) (*posladkati*; ☐ POCUKRATI) • pra-
žgân 'cukər • šalj. {A} a 'vɛ:ž, g'dɔ: ja
u'tɥo:n'u? {B} -? {A} 'cukr̩ u kə'fijə. 2.
a nš *bonboni*: a 'mâ:š 'kɛ: 'cukra? **b**
bonbon: t'ri:jə s'tɛ:, 'ja:s 'mâ:m pa
'kumɛ 'pɛ:c_(())ukrɔ • čustv., za ljudi **biti**
iz cukra (naret) biti občutljivo na dež,
na mokroto: 'diɛ:š mɛ 'nɛç na 'mô:ra,
'sɛ: 'nišm̩ s 'cukra • {A} 'čuvɛ, da se na
z'mô:čəš! {B} a 'miž, da sm̩ s 'cukra
(na'rɛt)? • čustv. **še enega cukra ne**
prinesti (= dati ipa.) *čisto nič ne*
prinesti: ša nɛga 'cukra mə ŋ'kô:l 'ni
p'ne:su, pa mɛ ja 'bô:tɔ | ☐ +

cukerfabrika ▶ 'cukər'fab'rika -'rike z ⟨⟩
tovarna sladkorja: u "ɔ:rmožə sə 'cu-
kr̩'fab'rikə nard'ilɛ - bɔ pa 'cukr̩ sɛ-
'gurnə d'râ:žɛ | ☐ ☐

cukerpeker ▶ 'cukər'pɛ:kɛr -kɛrja m živ. ⟨⟩
zastar. *slaščičar*: 'vi 'mâ:te pa 'cukər-
'pɛ:kɛrja 'dɥo:mɛ | ☐ ⇒ SLAŠČIČAR ☐ ☐
(Planina 1978)

cukniti ▶ 'cukən't' -knem a. ⟨'cuknɛ (in
-kən') -kən'te; 'cukn'u 'cukən'ja -ə) 1. **a**
sunkoma potegniti: za š'pâ:gə 'cukən' •
t'ra:ktɔr ja 'cukn'u pa ūgâ:s'nu **b** *zau-*
staviti se v teku: sma se pɛ'lâ:lâ, ja
pa 'a:ytɔ na ūsɛm 'lɛ:pɛm 'cukn'u 2.
brezos. cukne koga kolcne se komu: 'cukr̩-
žə me ja 3. čustv. c. kaj *popiti (malo*

- alkoholne pijače*): 'cukne n'mâ:lâ 'kõ:njaka, tẽ bõ 'ka: 'lê:žã • čustv. **cukniti ga popiti** (*malo alkoholne pijače*): 'a:, 'tõd' ga pa 'ra:t 'cukne (☐ ⇒ POPITI ga) | ☐ k 3 ⇒ POPITI ☐ +
- cukorgen** ▶ cu'kõ:rgeŋ -- -- (in -geŋ) povdk. () *Kr* šalj., posam. *mrtev* [ki je umrl]: kã bẽš 'ti tã 'rẽ:č na'pĩsõ, ŋ pa 'ja:z žã cu'kõ:rgeŋ | ☐ ⇒ MRTEV ☐ Ø
- cukrati** ▶ 'cukrat -õm nd. () *sladkati*: 'čã:ja 'ni t're:ba 'cukrat • km'põ:c_(ŋ) s cãkr-'lĩnã 'cukraža | ☐ ⇒ SLADKATI ☐ +
- cukrček** ▶ 'cukõrčãk -čka m, tudi živ. () manjš., čustv. *bonbonček* | < *CUKER* 2|: a bẽ 'cukrčka 'ra:d_'uõ:b'u? • 'sã:mã t'ri 'cukrčke 'žix u'zẽ:meš | ☐ +
- cukrov** ▶ 'cukrõ [-va -õ (f *Bo* tudi -rav-) prid. (rod. ed. m. sp. -rõga) • ⇒ cukrova VODA | ☐ +
- cukrovec** ▶ 'cukrõc -a m živ. () *sladkorni bolnik*: a 'tõle 'žixõr 'cukrõcõ 'jẽ:jã? • čãka'lã:da za 'cukrõce | ☐ Ø
- cukrovka** ▶ 'cukrõka -e ž () nš *sladkorna bolezen*: 'cukrõkã 'mã:m • k'dã:j s'te pa dã'bĩlẽ 'cukrõkã? | ☐ SLADKORNA, sladkorna BOLEZEN | SSKJ, SP 1962
- cukrovski** ▶ 'cukrõs'kẽ -a -õ prid. (rod. ed. m. sp. -s'kõga) *diabetičen* | < *CUKROVEC*: 'cukrõs'kẽ k'rãx (: 'puđõŋk) • 'cukrõskã 'jẽs'tẽ | ☐ SSKJ
- cula** ▶ 'cuļa -le ž () *cula*: te d'ruge 'çõ:te sm̄ pa u 'cuļã na'puõ:kaļa • čustv. **napokati** (= vzeti ipd.) **culo morati oditi**: čã 'na: bẽš p'ridna, bẽš pa na'puõ:kaļa 'cuļã pa a'dijõ | ☐ +
- culog** ▶ 'cuļõk -ga m () ies. *kos lesa za podlaganje*: 'cuļõg 'dẽ: 'tãle u'ç'põt | ☐ ČAČKA | ☐ Ø
- cuncati** ▶ 'cuncat -õm nd. () c. kaj *zlivati* (*majhno količino tekočine*): 'ka: nap'rẽ: 'cunca tĩstã 'rẽ:č, tis'tẽ cãkr'lĩn u 'čã:j | ☐ Plet.
- cuncniti** ▶ 'cuncẽn't' (in -c'ŋ'(-) [>) -c'nem (in 'cun'-) d. ('cunc'neŋ (in ['cuncẽn') -cẽn'te (in 'cun'-); 'cunc'n'u (in 'cun'-) -cãnla -õ) c. kaj *zlit* (*majhno količino tekočine*): 'kumẽ nã'mĩčkãnã cãkr'lĩna ja 'cun'c'n'u_u kã'fija • 'cuncneŋ šã 'va:de ŷ 'gĩpsã | ☐ Ø
- cundra** ▶ 'cundra -a ž () *Kr* zastar., kot klicna oblika *čarovnica* [ženska, ki čara]: 'cundra, 'cu 'cu | ☐ SSKJ, Plet. ≠
- cunja** ipd. ⇒ COTA ipd.
- cura** ▶ 'cura -a ž () sleng. *moški spolni ud*: 'pẽr 'pija pa 'kõ:šarkã š'pile, 'puõ: mã pa 'cura stãi • poud. **biti pijan ko cura biti zelo pijan**: pẽ'jã:nã ja b'lã kã 'cura, pa 'ni 'sã:mã z'na:lã da'mõ: (☐ ⇒ biti pijan ko KRAVA) | ☐ ⇒ LULEK ☐ Plet.
- curek** ▶ 'curk -a m () *curek* [ozek tok tekočine]: • pãd 'mũõ:čnẽmã 'curkã ('va:de) s'pĩ:ẽrã sa'lã:tã • za tekočine **teči s curkom** (f = v curku) *zelo, močno teči*: k'ri mã ja s (= u) 'curkã 'tĩ:ẽ:kĩa | ☐ +
- curik** ▶ cu'rĩk prisl. () 1. star. *zadenjsko*: cu'rĩk 'jõdẽ • cu'rĩk sm̄ se za'pĩ:õ 2. v medmetni rabi **a** klic konju (*stopaj, stopi*) *zadenjsko*: cu'rĩk! **b** šalj., klic človeku *izraža ukaz za premik(anje) zadenjsko*: 'nã, 'a:ti, cu'rĩk! | ☐ k 1 ⇒ ZADENJSKO k 2 CAVFATI, CURIKATI, CURUK, CURUKATI, POCAVFATI | ☐ Ø (DLS; Videčnik 1988: 14)
- curikati** ▶ cu'rĩkat -õm nd. (cu'rĩkẽ itd.) 1. *peljati, voziti zadenjsko*: dã 'uŋgale 'gõ:lfa cu'rĩkẽ 2. v medmetni rabi curikaj **a** klic konju (*stopaj, stopi*) *zadenjsko*: cu'rĩkẽ! **b** šalj., klic človeku *izraža ukaz za premik(anje) zadenjsko*: cu'rĩkẽ, da m 'tẽ:pẽx 'vẽn_'tĩ:ẽ:sĩa | ☐ k 1 CAVFATI, CURUKATI; k 2 ⇒ CURIK ☐ Ø
- curiti** ▶ 'curõt 3. os. ed. -õ nd. (-; 'curu -rĩa -õ) redk. *curljati, cureti*: š'vĩç mẽ 'curã pã 'xã:rptã • s pã'sõ:dvẽ ja s'tã:r't 'curĩa • brezõs. pã 'çĩ:ẽ:žã mẽ ja 'curĩa | ☐ ⇒ CURLJATI | ☐ ⇒ CURLJATI | ☐ SSKJ, Plet.
- curljati** ▶ - 3. os. ed. cãr'lã: nd. (-; - cãr-'lã:žã -õ) *curljati, cureti*: 'va:da cãr-'lã: pã 'zĩdã • brezõs. pŕ 'gumẽ 'vẽn cŕ'lã: | ☐ ⇒ CURITI | ☐ *Govorižo se le oblike za 3. os. ed., za preostale pa govorec uporabi oblike glagola CURITI.* | ☐ +
- curuk** ▶ cu'rũk medm. () redk. **a** klic konju (*stopaj, stopi*) *zadenjsko*: 'b šalj., klic človeku *izraža ukaz za premik(anje) zadenjsko* | ☐ ⇒ CURIK ☐ Ø
- curukati** ▶ cu'rũkat -õm nd. () redk. 1. *peljati, voziti zadenjsko* 2. v medmetni rabi **a** klic konju (*stopaj, stopi*) *zadenjsko*: cu'rũkẽ! **b** šalj., klic človeku *izraža ukaz za premik(anje) zadenjsko* | ☐ k 1 ⇒ CURIKATI; k 2 ⇒ CURIK ☐ Ø
- czuzati** ▶ 'czuzat -õm nd. () 1. **a** *sesati, srkati*: 'nã:šã 'rẽ'nã:ta ja 'pa:u'ç_'uza:lã, kã ja b'lã: 'mičkãna • otr., redk. **a** s'pẽ:c_(')õ:ka 'czuzãš (*piješ*)? **b** čustv. *piti* (*alkoholne pijače*): 'õ:, 'un' pa 'na:j'ra:jšã pa 'ta:užõt'rõ:žã 'cuza 2. čustv., redk. *lizati*: **a** 'lizõkã 'czuzãš? • čustv. **czuzati ga piti** (*alkoholne pijače*): 'xã:nz ga 'fa:jn 'cuza (☐ ⇒ PITI ga) | ☐ k 1a ⇒ ZIZATI; k 1b ⇒ PITI; k 2 ⇒ LIZATI

□ +
cvajaj ▶ c'va:j ⟨ ⟩ • ⇒ AJNS cvajj | □ ∅
cvajerica ▶ c'vâ:jarca -e ž ⟨ ⟩ NS, nekadj
ostra bela moka, dvojna nularica |
 □ ∅
cvajšpaniger ▶ c'va:jš'pâ:neger -gerja (in
 -ni-) m ⟨ ⟩ *dvouprežnik [voz]* | □ ∅
cvajšrit ▶ c'va:jš'rit -a m ⟨ ⟩ NS *dvokoračna*
polka: c'va:jš'riç()ə plé:salə | □ ∅
cvajšakter ▶ c'va:j'tâ:akter -terja m živ. ⟨ ⟩
avtomobil z dvotaktnim motorjem:
'va:rd'burk ja c'va:j'â:akter | □ ∅
cveder ▶ c'vê:der -dra m ⟨ ⟩ *sveder [orod-*
jel: š'pičasc()vê:der c'vê:der za be-
to:n (':leis) • s c'vê:drə ma za'va:rtâ-
ļa, 'pju: pa sêš'te:maļa | □ ∅ (Thesau-
 rus 1987)
cviek ▶ c'vi:ek -a m ⟨ ⟩ 1. *lesen klin [ki se*
v kaj zabi]el: trâ:mə sə s c'vi:ekm
z'bitə • 'ru:ka ja s c'vi:ekə p'bita 2.
klin [na lestv]: c'vi:ek p'lestucə (:
'lô:jtrə) ja z'lô:mle:n 3. *lesen žebliček:*
pətp'lä:te p'punček sə s c'vi:ekəm
p'bilə 4. žarg. sol. *negativna ocena: p'*
ang'le:ščinə 'mâ: c'vi:ek • 'du:ms()n
pa tri c'vi:ekə fâ:sə - kə smə 'mê:lə
'kumə 'pêt 'ur • 'šô:lskə ja c'vi:ek 'pišə
 | □ k 4 ⇒ ENKA □ +
cvelfati ▶ c'vê:l'fat -əm nd. ⟨ ⟩ čustv. c. kaj
piti (alkoholne pijače): pə'čâ:sə ja
c'vê:l'fata 'to:kəc - sê jə pa 'jətra
rəsp'â:d'le • čustv. cvelfati ga 'e:di
ga 'ka: 'fa:jn c'vê:l'fa (□ ⇒ PITI ga) •
 čustv., redk. *cvelfati jo teči, bežati:*
'ka: 'sje:m pa 'ta:j səm jə c'vê:l'fə (□
 ⇒ LETETI, BEŽATI) | □ ⇒ PITI □ ∅
cvenga ▶ c'vê:n'ga (in c'vê:-) c'vê:nge z ⟨ ⟩
 1es. (*mizarska*) *svora: s c'vê:nge s'tis'nə*
ta d'vâ: kə'mâ:da • c'vê:nge p'š'ra:ufə •
 pren. k se u'žê:nəš, te pa 'bâ:ba u
 c'vê:nge də'bi, te pa s'tiškad 'za:čne -
 u'sâ:g 'dê:n za n' g'vint | □ Plet. #
cvengati ▶ c'vê:n'gat -əm (in c'vê:-) nd. ⟨ ⟩
 1es. *stiskati, privijati z (mizarsko)*
svoro | □ ∅
cvet ▶ c've:t -a (in c'vê:-) m (im. mn. c'vê:-
 tə) *cvet* 1. [del rastline]: 'kâ:k 'lep
 c've:t 'mâ: ta 'rô:ža! • 'tâ:ke 'vê:lke
 c've:te 'mâ: krizant'ema • 'čâ:j z 'lipə-
 ga c've:ta (iz *lipovega cvetja*) • č'rej-
 šne grê: u c've:t (*bo cvetela*) • sa'lâ:ta
 grê: u c've:t (*poganja steblo s cveti*) •
 krəmp'êr ja u c've:tə (*cveti*) • 'kək ja
 'lepə - u'sə ja u c've:tə (*vse je v*
cvetju, vse bujno cveti) 2. NS *etanol,*
ki priteče pri žganjekuhi na začetku
drugega kuhanja: u c've:tə ja 'vi:č

anjə'xə:ļa kək' d'gâ:č | □ +
cvetača ▶ c've'tâ:ča -a (in c'vê-) ž ⟨ ⟩ *cvetača* | □ SSKJ, SP 1962
cvetek ▶ c'vê:tək -t'ka m ⟨ ⟩ manjš. *cvetek:*
 'lê:, 'kâ:ke 'čê:d'ne c'vê:t'ke 'mâ:jə ta
 'rô:žəke | □ +
cveten ▶ c'vi:etn -tna -ə prid. (rod. ed. m.
 sp. -t'nəga) • ⇒ cvetna NEDELJA •
 ⇒ cvetni KEDEN | □ +
cveteti ▶ c'vi:etet [c'vê'tim ([in cve- [>)
 nd. (c'vi:etə (in c'vi:et') c'vi:etie; c'vi:et-
 t'ə [c'vê'tê:ļa -ə) 1. *cveteti [imeti*
cvet, cvete]: 'bəzgə c'vê'ti 2. čustv. *imeti*
zdrav videz: 'kək ja 'â:na 'fê:st - 'ka:
c'vê'ti 3. čustv., redk. *trgati se, cefrati*
se: x'lâ:čnca tē c'vê'ti 4. čustv., redk.
groziti [biti na tem, da nastopi]: š'tê:r
grâ:ja sm 'jəm'ə up t'rê:kə kəmp'ê:rəm'-
čə, ta 'pê:ta mē ja pa c'vê'tê:ļa | k 3
 ⇒ CUFATI SE □ +
 ▶ **cvetoče** ▶ c've'točə -čəga in -žga (in
 c'vê-) s ⟨ ⟩ NS *kar cveti: 'nəč c've'tožga*
'ni b'ļa na b'ritafə - 'ta:k mē ja b'ļa
'xədə | □ ∅
cvetje ▶ c'vê:t'jə (*Bo* tudi -a) -a s ⟨ ⟩ NS,
 redk. *cvetje [rože, cvetlice]: 'kâ:kə 'lepə*
c'vê:t'jə sə p'ri:nje:s'lə! | ⇒ CVET □
 ⇒ ROŽA □ +
cvetlica ⇒ ROŽA
cvetličarna ▶ c've'tl'čâ:rna -e (in -li-) ž ⟨ ⟩
cvetličarna: u c've'tl'čâ:rne u 'mə-
'zê:rjə smə na'rəčalə k'rê:n'č'! | □
 SSKJ, SP 1962
cvetnik ▶ c've:t'nək -a (in -ni-) m živ. (im.
 mn. -nəkə (in -ni-)) *cvetnik [krompir]: a*
s'te 'vi 'kə: c've:t'nəka ūs'a'dilə? | □
 SSKJ (SP 1962, Plet. #)
cvetožer ▶ c've'tožer -a (in c'vê:-) m živ.
 ⟨ ⟩ *cvetožer [žuželka]: bə 'dje:š pa bə*
c've:t'žer 'pa:ršu pa bə ū'sə pə'žaru |
 □ SSKJ, SP 1962
cviba ▶ c'vi:ba c'vibe z ⟨ ⟩ • za nit, vrvico
 ipd. *dve cvibi (': tri : štiri cvibe)*
dvojna nit, vrvica: 'kita p'gâ:jžlə ja
b'ļa: u tri c'vibe na'rê:ta š'kâ:tə səm
za'vê:zə s š'pâ:gə u tri c'vibe • za pa-
pir, blago ipd. dve cvibi (': tri : štiri
cvibe) dve plasti: d'və: c'vibə pa'pêrja
u'žje:m' • na'rê:də pa'pêr u d'və: c'vibə
• š'tê:r c'vibe 'pə:l'vê'nija sm 'da:u
uc'pə:t • 'fa:cə bə sē 'ka: u nə c'vibə
'da:ļa pa za'vê:zaļa | □ SSKJ, Plet. #
cvibak ▶ c'vi:bək -a m ⟨ ⟩ star., redk. *prepe-*
čenec: tis'tə c'vi:bək smə 'jəd'lə | □
 ⇒ PREPEČENEC □ ∅ (DLS)
cviček ▶ c'vičək -čka m, tudi živ. ⟨ ⟩ a NS
cviček [kiselkasto vino]: c'vička p'

- 'njes' • c'vička 'mâ:m ša 'na:'ra:jšë **b steklenica tega vina:** t'ri c'vičke 'kupe | **□** +
- cvičkati** ▶ c'vičkat -əm nd. () • čustv. **cvičkati ga 1. piti (alkoholne pijače):** 'təd' ga 'pa: c'vička! (□ ⇒ PITI ga) **2. počenjati neumnosti, lahkomišelnosti:** "ma:ɾjan ga 'fa:jn c'vička (□ ⇒ LOMITI ga) • čustv. **cvičkati ga** komu s počenjanjem neumnosti, lahkomišelnosti povročati komu težave, skrbi: te 'mâ:lë ja nab'rit - 'a: ga jëmë ša bə c'vičko! (□ ⇒ LOMITI ga) | **□** Plet. #
- cvikati** ▶ c'vikat -əm nd. (c'vikë itd.) **1. c. kaj štípati kaj |s kako ostro pripravo krajšati, odstranjevati|:** g'rëm b'ra:j-də c'vikat • š'kâ:rja 'nucəm za c'vè:rŋ c'vikat **2. čustv., nov. c. (pred kom/čim) bati se (koga/česa) |čutiti (spoštljiv) strah|:** 'ta:k c'vikəm prad 'ma:më • prat 'pəšə pa ŋ'kar na ŋ'vikë | □ k 1 ⇒ ščIPATI; k 2 ⇒ BATI SE | **□** SSKJ, Plet. #
- cvikcange** ▶ c'vik'câ:ŋge -'câ:ŋk z mn. () **klešče štípalke, štípalne klešče** | **□** 0
- cvikelj** ▶ c'vikəl -na m () obi. **všitek |kli-nasto zašita guba pri oblačilu** | **□** 0
- cviker** ▶ c'viker -kərja m živ. () slang. **bo-ječ se človek:** 'tjē:be pa 'na: mə u'zē:lë z'ra:uŋə, kə sę c'viker • a sę na 'upəš s'kuo:čət? c'viker! | **□** 0
- cvikerji** ▶ c'vikerjə -ə || -u m mn. () šalj., star. **očala:** a sę 'kē: 'mjo:ja c'vikerja 'vidŋa? | □ ⇒ ŠPEGLI | **□** 0 (SSKJ cviker)
- cvikniti** ▶ c'vikən't' -knem a. (c'vikŋə (in -kən') -kən'te; c'vikn'u c'vikənŋa -ə) nov. **zbatí se:** a sę 'kē: c'vikn'u, kə sə 'pâ:rkŋə 'pa:ršlë? | □ ⇒ SEŠTRAŠITI SE | **□** 0
- cvilh** ▶ c'vilx -a m () nš **cvilh |tkanina|:** x'ŋâ:ča s c'vilxa (cvilhaste hlače) | **□** SSKJ, SP 1962
- cvilhist** ▶ c'vilxast -a -ə prid. (rod. ed. m. sp. -s'tëga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'të-mə in -s't'mə) **cvilhist:** c'vilxas'te x'ŋâ:ča | **□** SSKJ, SP 1962
- cviliti** ▶ c'vilët (nov. -lt) -əm nd. (c'vilë (in c'vil) -lte; c'vilu -lŋa -ə) **cviliti a |oglašati se z visokim glasom|:** za'ká: pa 'pəs 'ta:k c'vilë? • 'sa:rŋca ja 'ta:k c'villa - 'jô:kaŋa se 'ja: • ut'rjo:čë c'viljə **b |dajati cviljenju podobne glasove|:** 'da:rve u špər'xertə sə c'vilë • p'rëmze (: u'râ:te) c'viljə | **□** +
- cvinter** ▶ c'vin'ter -tərja m živ. () **žival, ki ji eno uho stoji pokonci, drugo pa ne:** 'na:š "runə ja c'vin'ter | **□** 0
- cviren** ▶ c'vè:rən -rna m () **sukanec:** c'vè:rən mę u š'vâ:ŋkə u'djien' • 'čairŋ c'vè:rŋ • redk., za tekočine **teči po cvirnu teči z zelo tenkim curkom:** 'tò:k 'ma:rš 'kurd,(a) š'n'ə:ps pə c'vè:rŋə 'tjē:ča | **□** +
- cvirnatén** ▶ c'vè:rnatŋ -tna -ə prid. (rod. ed. m. sp. -t'ŋëga) **sukančast:** 'pa:ɾt ja c'vè:rnatŋ, 'njē: s p'rë:jce • a čə 'ti c'vè:rnatŋə 'ŋət u'ta:rgəš, sę g'lè:dë 'gjo:r! | **□** 0 (SSKJ, Plet. cvirnat)
- cvirnati** ▶ c'vè:rnat -əm nd. () • čustv. **cvirnati jo teči, bežati:** 'ko:m jə pa c'vè:rŋəš? | □ ⇒ BEŽATI, LETETI | **□** SSKJ, SP 1962
- C-vitamin** ▶ 'čë:vëta'min -a (in -vi-) m (in mn. -mine) **C-vitamin a** nš |vitamin|: 'čë:vëta'min pə'mâ:ga, čə sę prax'ŋa:jan **b |tableta|:** 'du:ns,()ë žə d'vâ: 'čë:vita-'mīna u'zë:u | **□** SSKJ, SP 1962 (C vitamin)
- C-vitaminski** ▶ 'čë:vëta'min's'kë -'mīnska -ə (in -vi-) prid. (rod. ed. m. sp. -'min's'kë-ga) **C-vitaminski:** 'čë:vita'min's'ke ta-b'lë:te | **□** SSKJ, SP 1962
- cvora** ▶ c'vora -a z () **myo:ja c'vikerja sora |močnejši drog, ki povezuje sprednji in zadnji del voza|** | □ ⇒ SVORA | **□** 0
- cvrč** ▶ c'varč -a m () **Kr** nš **cvrtje |jed|:** na c'varč pë'čjē:nə 'ja:jčë | □ ⇒ AJERŠPAJZ | **□** CVRČA | **□** 0
- cvrča** ▶ c'varča -a z () **Bo** nš **cvrtje |jed|** | □ ⇒ CVRČ | **□** Plet. [Plet.: »cvrča, f. [...] 2) ocvrta jajca, Meg., Jarn., Celovška ok., Savinska dol.«]
- cvrčati** ipd. ⇒ CVRČETI ipd.
- cvrčeti** ▶ c'varčat 3. os. ed. cvər'či nd. (-; c'varčə cvər'čē:ŋa -ə in c'varčāŋa -ə) **cvrčati |dajati cvrčanju podobne glasove|:** 'vələ cvər'či u 'ra:ŋglë • 'da:rve cvər'čjē, kə sə 'mjo:kra • brezos. u 'pīskrə ja cvər'čē:ŋə | **□** 0 (+ cvrčati)
- cvreti** ⇒ PEČI, PREPUŠČATI
- cvrtje** ⇒ AJERŠPAJZ, CVRČ

Č

č ▶ 'čə -ja tudi -- m ⟨⟩ č |soglasnik; črka|: zron 'čəja na'pišə 'mə | □ SSKJ, SP 1962

Čačak ▶ 'čai:čək -čka m ⟨⟩ • polcit., nize. vozi (: vozite : vozita) za Čačak izraža ukaz za takojšnji odhod: 'na:m te 'vie:č pəs'lu:šə - 'və:zi za 'čai:čək! (□ ⇒ MARŠ) | □ ∅

čačka ▶ 'čā:čka -e ž ⟨⟩ 1. nav. mn. odpadni kos lesa kockaste ali kvadraste oblike: 'čā:čke sm̩ za as'fā:ltə 'līmə 'puo: sə jəx pa s'tar: 'ate 'ma:glə y 'va:də 'ni:es't', k jəx 'ni:smə s'mē:lə 'kurət 2. les. kos lesa za podlaganje: 'de: mē 'tj:stəle 'čā:čkə | □ k 2 ⇒ CULOG | □ ∅

čačka ▶ 'čā:čka -e (in 'čai:-) ž ⟨⟩ nav. mn., nov. čačka 1. [črta]: g'do: ja pa na'rjšə te 'čā:čke? 2. slabš. |nerazločno napisana črka|: 'be:jž ga s'rat, g'do: bə 'ke: te 'čā:čke b'ra:u! | □ +

čaj ▶ 'čaj 'čā:ja m ⟨⟩ čaj a nš |pijača|: 'lipo 'čaj • 'muo:čən (: ne'do:žən : 'pust) 'čaj • a b əš 'pə:u 'čaj: • 'una jə ja 'no:sła 'čaj (= redk. 'čā:ja) 'puo:l • 'čā:ja tē m s'kuxała b |skodelica te pijače|: səm zə d'vā: 'čā:ja pə'pə:u, 'na:m 'vie:č c nš |posušeni listi|: p'ri:več'()ā:ja sē 'net u'suła č |zavitek, škatla posušenih listov|: p'ri:ni:es' d'vā: 'šipkova 'čā:ja š'()ta'cune | □ +

čajček ▶ 'čaj:čək -čka (in 'čā:-) m ⟨⟩ manjš., čustv., redk. čajček: 'təle 'mā:š 'čaj:čək • a bəš 'čā:jčka 'puo? | □ ⇒ ČAJEK | □ SSKJ

čajek ▶ 'čā:jək -a m ⟨⟩ manjš., čustv. čajček: 'čā:jəka tē b̩ s'kuxała, pa bə 'kar 'bə:lə | □ ⇒ ČAJČEK | □ ∅

čajen ▶ 'čaj:n̩ -jna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -jnəga⟩ 1. čajen: 'čaj:na ž'ljca (= ž'lička) (□ ta mala žlička) • 'čaj:nə pə'čivə • 'čaj:na sa'žā:ma (□ ČAJNICA) | □ +

čajnica ▶ 'čaj:njca -e ž ⟨⟩ Kr posam. čajna salama |suha salama iz govejega in svinjskega mesa, slanina in začimb|: 'čaj:njca mē bəš p'r'nē:su za "gō:veka | □ ⇒ čajna SALAMA | □ SSKJ, Plet. ≠

čak ▶ 'čā:k -te medm. ⟨2. os. dv. 'čā:kta⟩ nov. čakaj 1. |izraža zahtevo po premisleku|: 'čā:k, 'ti uš 'vé:d'ə - 'kək ja zə b'lə 'tj:stə s "xamzə, kə se mə ja pə-'čie:ne 'kura 'lublə? 2. |izraža grožnjo|: 'čā:g, bəš 'ti 'vid'ə, čə 'jas 'ta:j p'ridem! | □ ⇒ ČAKAJ | □ SSKJ

čakaj ▶ 'čā:kə -te medm. ⟨2. os. dv. 'čā:keta (in -kə-)⟩ čakaj 1. |izraža zahtevo po premisleku|: 'čā:kə, 'kō:k s̩ tē 'zā:d'ŋč us'ta:ła 'dō:žna? • 'puo: sə b'le: pa dē-k'lē:te - ja b'la: "mā:ra, 'puo: ja b'la:, 'čā:kə, "ā:nuša, 'puo: pa "se:ka 2. |izraža grožnjo|: 'čā:kə 'ti 'məne (pazi se me)! • 'čā:kə - 'kē: 'mā:m 'jas 'fə:čəg, da tē k'ri spəs'tim? • 'čā:kə 'čā:kə, 'ti xə'dyo:ba! • 'le: 'čā:keta vəd'vā: 'mēne! | □ ⇒ ČAKATI | □ ČAK, POČAK, POČAKAJ | □ SSKJ

čakalnica ▶ ča'ka:lŋca (nov. -lŋca) | -e (in -'kā:-; in -lŋ-; | nov. -lŋice) ž ⟨⟩ čakalnica: ča'ka:lŋca p' r̩ 'dō:xtərjə ja b'la: 'čjst 'pō:na - za 'pusta smə na pəs'tā:jə ča'kā:lŋcə za 'a:u'tə'bus (avtobusno čakalnico) nar'dilə | □ ⇒ ČEKALNICA | □ +

čakanje ▶ 'čā:kəŋə (Bo tudi -e) -e s ⟨⟩ nš čakanje: tj:stə 'čā:kəŋə p' r̩ 'dō:xtərjə pa člə'və:ka 'rez' mā:rra | □ +

čakati ▶ 'čā:kat -əm na. ⟨⟩ čakati 1. a |biti, ostati na kakem mestu, predvsem računajoč, da kdo, kaj pride|: u šta'cunə sm̩ čā:kāła • 'bā:ba ga 'duo:mə 'čā:ka • na k'rəx səm 'čā:kə b |živeti, računajoč, da se bo kaj zgodilo|: na tēle'fō:n 'čā:kəmə, da ga p'k'ljə:pjə c nav. s prislovnim določilom |biti v posebnem čustvenem razpoloženju zaradi stvari, ki se bo zgodila|: 'ta:k 'tj:škə zə 'čā:kəm, da p'rijem da'mq: 2. |ne začeti takoj s kakim delom, dejanjem|: z 'južnə me 'ni t're:bə 'čā:kat 3. a |biti v prihodnosti namenjen, določen za koga|: 'bə:x 'sā:m 'vé:čnə 'və:, 'kā: u'sə naš'()a 'čā:ka • d'rugə me 'ta:k na 'čā:ka kə s'mart • 'dē:lə me 'čā:ka b redk. |biti pripravljen, gotov za koga|: 'jəs'tē te 'čā:ka • čustv. na to boš ipd. pa dolgo čakal to se verjetno ne bo zgodilo: da bē tē 'bō:tər 'kə: p'r'nē:su - na 'tə:ša bəš pa 'dō:gə 'čā:kə • ⇒ tako čakam, da bom dobil mlade (⇒ MLADI m) | □ ⇒ ČAKAJ | □ k 1c OČAKOVATI | □ +

čarati ipd. ⇒ COPRATI ipd.

čarovnica ipd. ⇒ COPRNICA ipd.

čarovnik ▶ ča'ro:uŋək -a (in -n̩-) m živ. ⟨im. mn. -nəŋə (in -n̩-)⟩ nov., redk. čarovnik |kdor z rokohtirsko spretnostjo zabava gledalce|: a sē 'vid'ə ča'ro:uŋək a u 'cē:rkusə? | □ ⇒ COPRNEK | □ +

čas ▶ 'čā:s (in 'čā:s) ⟨⟩ polcit. • čustv., redk.

za čas posla v trenutku, v hipu: za 'čas 'pɔ:ɔsɫa (= 'pɔ:sɫa) ja 'jəm'ɔ tiz'd' g'rã:bɔ 'fɛ:rɫɛk (☐ ⇒ GREDOČ) | ⇒ CAJT ☐ ∅

časen ▶ - 'čã:sna - (nov. -stn-) prid. ⟨ ⟩ • ⇒ časna reč | ☐ ∅ (časten)

časi ▶ 'čã:sɛ (in 'čã:s') prisl. ⟨ ⟩ *včasih* 1. |izraža manjše število ponovitev v nedoločeni časovnih presledkih|: pə'nɔ:č ja 'čã:sɛ 'pɔ:kãɫə, 'ta:g da smə 'mis'lɛ, da bdə 'na:s'čɪst pə'bilɛ • tɪsta d'vã: ut'rɔ:ka sta pa 'pa:ršɫa 'čã:sɛ x nɛmə 2. |izraža ne natančneje določen čas, v katerem se je dejanje zgodilo|: 'pɔ: pa g'rɛ:mə, p'rɪdɛmə pa 'tələ u 'š'mã:rtnə, čə 'vɛ:š, 'kɛ: ja b'ɫa: 'čã:z' "bã:kɔva 'zã:ga • 'čã:s' ja b'ɫə 'lušnɛ, k ja 'dɛ: • 'rɪɛ:kɫə se ja 'čã:sɛ pɫ 'xɔ:s't'nikɛ • p'rɛ: 'čã:sɛ ja 'bɛ:ɥ svɛ:d'ga 'frɛn'čiska p'rã:znɪk | ☐ ČASIH, VČASIH ☐ +

časih ▶ 'čã:sɛx prisl. ⟨ ⟩ redk. *včasih* 1. |izraža manjše število ponovitev v nedoločeni časovnih presledkih|: 'čã:sɛx ša g'rɛ:m u šta'cunə 2. |izraža ne natančneje določen čas, v katerem se je dejanje zgodilo|: 'čã:sɛx p'rɛ: smə ga 'fa:jn 'bɪksalɛ | ☐ ⇒ ČASI ☐ +

časna ▶ 'čã:sna (nov. -stna) | -s'ne (f nov. -s't'ne) z ⟨ ⟩ čustv. zagotovilo, da je rečeno res, obljuba, da bo obljubljeno storjeno: 'čã:snə sɛm_ɔ 'da:ɥ - 'ma:rɫ 'jɛt • 're:z bɫ 'va:r'n'u trã:ge, 'čã:sna! | ☐ ⇒ časna reč ☐ ∅

časopis ⇒ CAJTENGE

časopisen |časopisni papir| ⇒ CAJTENGPAPIR

čast ▶ 'čã:st -s'tɛ in čã'sti z ⟨ ⟩ nš, redk. 1. a čast, dostojanstvo, ponos: pəč_()'ã:st (pod častjo) mə 'ja:, da bɛ se z 'nɛ: ɥ'ziɛ:n'u b ugled, veljava: ut'rɔ:ɔɛ mə pa 'nɪsə ɥ 'čã:st 2. spoštovanje, slava: 'mənɛ na 'čã:st p'rɪdɛ • iron. 'kɥo:mə na 'čã:st ja pa 'ma:gu 'na:s'jɔz_()'ra:ɥnə?! • imeti koga v časti spoštovati koga, ceniti koga: 'ma:mə sə 'mɛ:lɛ "re:zə ɥ 'čã:s'tɛ (☐ imeti koga v česti) • svaka (= vsaka) ti (: mu : ji) čast izraža veselje, zadovoljnost nad srečo koga: čə bɔ 'tət' 'šɔ:ɫə na'rɛ:d'u, pa s'vã:ka mə 'čã:st (☐ ⇒ BLAGOR komu) | ☐ k 1b ČEST ☐ + [Tominešek 1903: 20: »N. pr. gen., dat., loc. [ed.; ...] čãstʹ, čãstí«]

časten ipd. ⇒ ČASEN ipd.

častiti ▶ 'čã:s'tɛt -ɛm a.+nd. ⟨'čã:s'tɛ -tɛ; 'čã:s'tu -stɫa -ə⟩ nov. č. (koga) plačati komu pijačo: "pɛtɫ nas ja ɥ'se: 'čã:s'tu • 'pɔ:bɛ, 'ja:š_'čã:s'tɛm | ☐ dati za

PIJAČO ☐ + #

častiti ▶ čã'stɪt -'tɪm nd. ⟨-; 'čã:s'tu in čã'stɪɥ čã'stɪɫa -ə, mn. čã'stɪɫɛ (in čã's-) itd.) častiti: 'ta:g_ã čã'stɪɛ pa se pə'sta:ɥɫɛjə z nɛmə | ☐ +

▶ **čaščen** ▶ čã's'čɪɛ:n -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ɫga, daj. ed. m. sp. -n'mə⟩ čaščen |čã'stɪtɪ|: 'kək ja b'ɫə tɪstə 'va:trak čã's'čɪɛ:nə! | ⇒ ČEŠČEN ☐ +

čaščenje ▶ čã's'čɪɛ:nɛ (Bo tudi -e) -e s ⟨ ⟩ nš čaščenje: 'kã: mə ja 'kɛ: 'nucaɫ tɪ-stə čã's'čɪɛ:nɛ! | ⇒ ČEŠČENJE ☐ +

če ▶ 'čə vez. ⟨ ⟩ 1. a v pogojnih odvisnih stavkih če |za izražanje pogoja, s katerim se uresniči dejanje nadrednega stavka| aa s povednim naklonom: krəm'pɛ:r bəmə pə'bɛ:rãɫɛ, čə bɔ 'tã:kə ɥ'rɪɛ:me • čə bəš p'rã:ɥ 'ca:jt 'pa:ršu, se pa ɥg'ɫã:sɛ ab s pogojnim naklonom: 'bɛ:rčãfd bɛ 'ɥɔ:ɔ'b'u, čə bɛ 'bɛ:ɥ 'tã:k_()ə se g'rɛ: b čustv., redk., z oslavljenim pomenom če |za izražanje skromnega mnenja, vljudnega pridržka|: čə 'ja:s 'kɛ: 'vɛ:m, bɔ ɥ'sã:k 'ca:jt 'pa:ršu c redk. če ne, če ni najbrž |za izražanje ugibanja, domneve|: ta dɛ'vɛ:ta ja b'ɫa: pa (na 'vɛ:m) čə 'nɪɛ: "mɪca • {A} a d'vɛ: 'lɛ:tɛ ja b'ɫa: 'gɥo:r? {B} na 'vɛ:m, čə 'nɪɛ: (najbrž). • na 'vɛ:m, čə 'ni 'bɛ:ɥ "frã'n'c'ɫ 'tud' na pəg'rɛ:bə č čustv., z oslavljenim pomenom za izražanje želje ali omiljenega ukaza: sm 'pa:ršu, čə bɛ mɛ 'cɪzɛ pə'sɔ:d'lɛ d čustv., v vzkliku za izražanje stopnjevanja z dodatno trditvijo: čə 'ti 'nɪsɛ z'mɛ:šəna, pa 'tud' 'nɛč 'nɔ:čɛm! 2. v vzročnem priredju če ne sicer |za izražanje a posledice, če bi se prej povedano ne uresničilo|: 'lɛ: pə'xɪtɛ, čə 'nɪɛ:, bəž za 'muɫ'u b podkrepitev, ukaza: 'mɔ:čə, čə 'nɪɛ:, tɛ m 'tak! • z'gɪnɛ, čə 'nɪɛ: ... 3. v časovnih odvisnikih, s povednim naklonom če |za izražanje dejstva, da se dejanje nadrednega stavka ponovi, kadar koli se izpolni pogoj|: 'fa:jn 'ja:, čə smə ɥ'sɛ 'ɥɔ:ɔmɛ 4. nav. čustv., v dopustnih odvisnikih če |za izražanje dejstva, kljub kateremu se dejanje nadrednega stavka uresniči|: na g'rɛ:m, pa čə se na 'bučə pə's'tã:vɛš 5. čustv., v vzročnih odvisnikih, navadno okrepljen če |za izražanje dejstva, da je vsebina odvisnega stavka vzrok za dogajanje v nadrednem|: 'sɛ: 'nɛč na 'mò:ra, čə ja pa pɛ-'jã:n 6. v primerjalnih odvisnikih če |za izražanje primerjave ali sorazmernosti dejanja v nadrednem in odvisnem

stavku]: čə ja u'pə:ɔ()ap're:tə, 'mje:n' gə'ri 7. v pripovednih odvisnikih *če* [za izražanje, da je trditev v nadrednem stavku resnična, kolikor je resnična trditev v odvisnem]: 'ni me ūšé:č,()ə se k'lá:tə ū'kə:lə 8. v vprašalnih odvisnikih *če a* [za uvažanje vprašanja]: 'pa:r-šu sem up'rá:šat, čə bə me 'kə: 'nucalə, za pə'má:gat **b** [za izražanje domneve, negotovosti]: na 've:m, čə ga pəzná:m ● ⇒ čə bo ..., sem pa jaz PAPEŽ | ⇒ ČE-PRAV, ČETUDI | k 2 DRUGAČE | +

čebela ▶ čə'be:lá (in -'bɛ:) -'be:le (in ča-) z () *čebela*: ča'be:le na'bér:əjə s'tart • ča'be:lá ū'ma:rja, 'ta:k()ə č'ljə:vek • na ū'rá:d ga ja čə'be:lá 'pikn'la • 'diuja čə'bə:le ● poud. **biti priden** ipd. **ko čebela biti zelo priden, marljiv**: 'ná:sə 'dje:kle ja ū 'šə:lə p'ridnə kə čə'be:lá (| ⇒ biti priden ko MRAVLJA) | | BECELA | + [Lekše 1888: 153: »Edino besedo „čebela“ slišal sem v gen. plur. govorniki: „čebew“, samo v stavku, „koliko čebew pa imaš letos?“ v gornji Posavinji, kjer se tudi izgovarja l povsod, kakor v literaturnem dijalektu. Tudi čebel se sliši.« – Tominišek 1903: 10: »Lekše, „Dom in Svet“ I 153 navaja to besedo [namreč d'čk] – P. W.] za gore-njo savinjsko dolino; beseda čebew, ki jo navaja za isto dolino, se izgovarja v našem narečju skladno z našim pravilom: *bčél.*«]

čebela ▶ čə'be:lá (in ča-; in -'bɛ-) poudk.

ii šalj. biti čebela biti pijan: 'i'van ja 'pa:ršu čə'be:lá | | ⇒ PIJAN | + ≠

čebelar ▶ čə'be:lár -ja (in ča-; in -bɛ-) m živ. () *čebelar*: 'ja:s()əm pa 'dɛ: pə 'nyo:umə ča'be:lár | | +

čebelariti ▶ čə'be:lárət (in -rt) -əm (in ča-; in -bɛ- >) nd. (čə'be:lárə (in čə'be:lár) -rte; čə'be:lá:ru -r'la -ə) *čebelariti*: ū 'pə:n'zəjə 'ja: pa pəčá:sə čə'be:lá:rə | | +

čebelarjenje ▶ čə'be:lá:rənjə (**Bo** tudi -e) -e (in ča-; in -bɛ-) s () nš *čebelarjenje*: a se 'va:š 'a:te 'tut' š_čə'be:lá:rənjə ūk'vá:rja? | | +

čebelarski ▶ čə'be:lárs'kə -ska -ə (in ča-; in -bɛ-) prid. (rod. ed. m. sp. -s'kəga) *čebelarski*: čə'be:lárskə d'ruštə ja ū 's'má:rt'nə ● ⇒ čebelarski PRAZNIK | | +

▶ **čebelarski** ▶ čə'be:lárs'kə -kəga (in ča-; in -bɛ-) m živ. () *čebelarski praznik* [tradicionalna prireditev v Gornjem Gradu s prikazom ljudskih šeg]: na čə'be:lárs'kəga g'ré:ma | | čebelar-

ski PRAZNIK | | Ø

čebelica ▶ čə'be:lca -e (in ča-) z () 1. manjš., ljubk., redk. *čebelica*: a čə'be:lca 'le:ta, 'ə? 2. sol. *čebelica* [znamenje priznanja]: t'ri čə'be:lce ja žə 'duə:b'ū | | k 1 ⇒ ČEBELIKA | +

▶ **čebelica** ▶ čə'be:lca -e (in ča-) poudk. () šalj. *biti pijan*: 'na:š ja pa 'duə:ns čə'be:lca | (| ⇒ PIJAN) | | + Ø

čebelika ▶ čə'be:ləka -e (in ča-) z () ljubk., manjš. *čebelika*: ča'be:ləka ja ū'ma:rčka-lá | | ČEBELICA | | Ø

čebeljak ▶ čə'bə'n'ák -a (in ča-) m () *čebeljak*: g'da:j mə pa čə'bə'n'ák nap'rə: 'de:lalə? | | BEČELJAK | +

čeber ▶ 'čie:bər -bra m () *čeber*: le'se:n (: p'lá:s'tičən) 'čie:bər • nɛ 'čie:bər 'va:de p'r'ni:esta • u 'čie:bər na'li 'va:de ● poud. **glavo imam ko čeber a v glavi čutim pritisk, bolečino**: 'duə:ns 'má:m g'lá:və kə 'čie:bər - ū'rje:me bə k'rvə **b imam zelo veliko skrbi**: 'jə:zəs, g'lá:və 'má:m 'kə 'čie:bər, kə ja ša 'tə:g za ū'rjxtat! (| ⇒ ne vem, kje se me GLAVA drži) | | +

čebljati ▶ 'čəblət čab'lá:m nd. ('čəblə -te; 'čəblə čab'lá:lá -ə) *čebljati*: 'ta:k ja gə'və:ru pa 'čəblə | | +

čebriček ▶ 'čie:bərčək -čka m () manjš. *čebriček*: z'li 'va:de š 'čie:bərčka | | Ø (+ *čebriček*)

čebriček ⇒ ČEBRČEK

čebul ▶ 'čəbu [čə'bu:lá (| tudi ča-) m () *čebula* [rastlin]: 'čəbu ša 'ma:rəm na'rə:zat • a tɛ čə'bu:lá 'tud'_()ám 'kə 'gə:or? • na 'kišta čə'bu:lá • nɛ 'čəbu p'r'ni:es' | | ČEBULA | SSKJ, Plet.

čebula ▶ čə'bu:lá -le (in ča-) z () nov. *čebula* [rastlina]: ša t're:x čə'bul 'ne:mə p'r 'xišə • 'pə: 'kile ča'bule • d'vɛ: ča-'bulɛ mə 'dɛ: | | ⇒ ČEBUL | +

čebulček ▶ čə'bulčək -čka (in ča-) m () *čebulček* [pridelek iz čebulnega semena] | | +

čebulek ▶ čə'bulək -a (in ča-) m () manjš. *čebulica* | < ČEBUL: d'vá: čə'buləka p'r- 'ni:esə | | ČEBULICA, ČEBULIKA | Plet.

čebulica ▶ čə'bulca -e (in ča-) z () manjš., nov. *čebulica* | | ⇒ ČEBULEK | +

čebulika ▶ čə'buləka -e (in ča-) z () manjš. *čebulica* | | ⇒ ČEBULEK | | Ø

čebuliti ▶ čə'bulət (in -lt) -əm (tudi ča- >) nd. (-; čə'bulu -l'la -ə) slabš. *vsebinsko prazno, nespametno govoriti*: 'ka: čə-'bulu 'ja: pa čə'bulu pa 'ni 'mō:gu 'ni:exat • 'ká: 'kə: čə'buləš? na'rə:nast pə-'vé: | | ⇒ GOVORITI | | Ø

čečkati ⇒ ČENČKATI

čedalje ▶ čə'dá:l̩ɛ prisl. ⟨⟩ nov., s primernikom *čedalje*: čə'dá:l̩ɛ 'bəl st'râ:x me ja grat'vá:l̩ɛ | | ⇒ ČEDELJE | SSKJ, SP 1962

čedelje ▶ čə'di:ɛl̩ɛ (in '-di:ɛl) prisl. ⟨⟩ s primernikom *čedalje*: čə'di:ɛl̩ɛ 'ra:jšə ga 'má: • čə'di:ɛl̩ɛ dəbəl̩ɛ: 'ja: • čə'di:ɛl̩ɛ 'bəl gr'ɥo:znə bə s 'ti:ɛ:bə | | ⇒ ČEDALJE, ČEZDALJE | |

čeden ▶ 'čé:dn̩ -dna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -d'nəga) *čeden*, (*precej*) *lep*: 'čé:dna 'žə:nska ja b'l̩a: • 'xišə 'má:ta pa 'rɛ:š_čé:dnə • star., redk. | **čedni bodite** (| = čedna bodita) *izraža željo ob slovesu*: 'čé:dna 'bɔ:ta (| ⇒ fajm se imej (⇒ IMETI SE)) | | ⇒ LEP | +

▶ **čedno** ▶ 'čé:dnə prisl. ⟨⟩ 1. *lepo* | < ČEDEN|: 'kək 'čé:dnə se u'b'l̩a:čə! • 'čé:dnə 'dɛ:l̩ɛ z g'ná:rjə • 'nə, 'čé:dnə 'jə, 'n̩i: p'luvat! • 'čé:dnə se 'va:zə! • 'ka: 'čé:dnə se 'bɛ:rtjata (= 'r̩ɪxtəta) • 'čé:dnə sma sɛ u'r̩ɪxtaɪa 'mi:ɛ:sə • 'čé:dnə jəx ja 'videt u'kupɛ 2. *uljudno, prijazno*: 'čé:dnə ga pɛzd'rá:vɛ • 'čé:dnə sm̩ jə u'prá:šaɪa, 'una ja pa zak'rɔ:l̩a na 'mənə | | ⇒ LEPO prisl. | SSKJ

▶ **čedno** ▶ 'čé:dnə povdk. ⟨⟩ *lepo*: 'čé:dnə jəmɛ ja u'kupɛ • ⇒ čedno bodi (⇒ BITI²) | | ⇒ LEPO povdk. | |

▶ **čedno** ▶ – tož. ed. 'čé:dnə s ⟨⟩ • redk. *obrniti na čedno ne izkorščati povodov za prepir*: u'sə 'ka: na 'čé:dnə u'ba:rɛɲɛ, pa se pta zas'tɔ:pɪa (| obrniti na lepo (⇒ LEPO s)) | | |

ček ▶ 'čɛ:k -a (in 'čɛ:-) m ⟨im. mn. 'čɛ:kɛ⟩ nov. *ček*: š_čɛ:kə sɛm p'l̩a:čo • 'čɛ:ɥlɛ sɛm 'kupɪa na 'tri 'čɛ:ke (na tri obroke, plačane s čeki) | | SSKJ, SP 1962

čekalnica ▶ čɛ'kál̩ɛnca -e (in -l̩ɛ-) ž ⟨⟩ *Kr posam. čakalnica*: s'kɥo: 'n̩ɪsm_()ɥo:gɪa u čɛ'kál̩ɛnca, 'tók ja b'l̩ə lɛ'di | | ⇒ ČAKALNICA | |

čekan ▶ ča'kâ:n -a (tudi čɛ-) m ⟨⟩ a *čekan* | *podočnik pri prašiču*: 'za:jžə 'ma:rɛš pra'šičə za ča'kâ:nɛ 'da:t b̩ əustv. *zob*: pəg'lɛ:dɛ 'se: – 'čišč_()ar:ne ča'kâ:nɛ 'mâ:š | | k b ⇒ ZOB | +

čekaner ▶ ča'kâ:ner -nerja (tudi čɛ-) m živ. ⟨⟩ šalj. *zobač človek z velikimi zobmi, posebno s podočniki ali sekalci*: "gɔ:rɛkə "mɛ:ran ja ča'kâ:ner • 'kɛ: s' pa 'bɛ:ɥ, ča'kâ:ner? | | +

čelada ▶ ča'l̩á:da -e (tudi čɛ-) ž ⟨⟩ *čelada* | *pokrivalo*: p'l̩á:s'tična (: žal'ezna) ča'l̩á:da • ga'sil'ska (: mo'tɔ:rska) ča'l̩á:da • 'nɛ:mškə ča'l̩á:də 'mâ:jə pɛ "žɔ:-

lɛ za 'pɔ:nɛk | | +

čeljst ▶ ča'lust -s'tɛ (tudi čɛ-) ž ⟨⟩ nav. mn. *čeljst* 1. | *del obrazq*: tis'tɛ kə 'mâ:t mə ja u ča'lus'tɛ 'va:rgɪə • s'pò:d'nɛ ča'lust me pə 'lɛ:vɛ st'rɑ:nɛ bəl̩i 2. | *del orodje, naprave, stroja*: k'lɛ:ša na p'rimɛjə, kə sə se sə se ča'lus'tɛ z'nucalɛ | | +

čelo ▶ 'či:ɛ:l̩ə -a s ⟨⟩ *čelo* | *del obrazq*: 'pò:bə ja 'kâ:pa na 'či:ɛ:l̩ə z'lɛ:zɪa • 'n̩i: 'ta:k 'či:ɛ:l̩ə gr'bâ:nčət! • əustv. **gledati spod čela jezno, grdo gledati**: sm̩ 'pa:ršɪa, ja 'ma:gu pa 'nətər 'jət, ja 'bɛ:ɥ pa 'jɛzən, ja 'ta:k spət 'či:ɛ:l̩ə gl'ɛ:dɔ • əustv. **na čelu se vidi komu, da ... očitno je, da ...**: na 'či:ɛ:l̩ə se mə 'vidɛ, da se 'l̩á:za | | +

čem itd. ⇒ OTETI²

čemerika ⇒ ČMERIKA

čemu ⇒ POHČEM

čenčarija ▶ čənča'rija -a ž ⟨rod. mn. -'ri⟩ redk. *kar je malo vredno, nepomembno*: sl̩a'čičə pa čənča'rijə sɛ kə'pujajə, 'pɥo: sə pa braz g'ná:rja | | ⇒ KRAMA | + ≠

čenčkati ▶ 'čɛŋčkat čənč'kâ:m nd. ⟨'čənčkɛ -te; 'čənčkɔ čənč'kâ:l̩a -ə) *čečkati*: za'kâ: pa pə 'mizɛ čənč'kâ:s? | | | (+ *čečkati*)

čep ▶ 'či:ɛp -a m ⟨⟩ 1. a *čep* | *lesen zamašek za sodl*: 'či:ɛp ja s 'ɔ:da 'vən 'va:rɟɪə b̩ redk. *zamašek za steklenico*: a 'mâ:š kâk 'či:ɛb za f'l̩á:šə? 2. *les. čep* | *za zapolnjenje izpadajočih grčl*: čə bðə 'garča 'vən s'lɛ:, b̩ɪ pa 'či:ɛpɛ 'nəd_ 'a:ɥ • poud. **biti pijan ko čep biti zelo pijan**: 'xɔ:dɛ u'kɔ:lɛ pɛ'jâ:na kə 'či:ɛp (| ⇒ biti pijan ko KRAVA) • əustv. **piti ko čep veliko piti, posebno alkoholne pijače**: 'f'rɛnce 'pija kə 'či:ɛp (| ⇒ piti ko KRAVA) | ⇒ TIPELJ | k lb ⇒ ŠTOFELJC | +

čepek ▶ 'či:ɛpɛk -pka m ⟨⟩ manjš. *čepek*: 'či:ɛpɛg za f'l̩á:škə | | +

čepeti ▶ 'či:ɛpɛt | ča'pim (| tudi čɛ- | >) nd. ⟨'či:ɛpɛ (in 'či:ɛp) 'či:ɛp'tɛ, 2. os. dv. 'či:ɛpta; 'či:ɛp'ɔ (tudi 'čɛ:p'ɔ) | ča'pɛ:l̩a -ə in 'čɛ:pɛ:l̩a -ə) 1. *čepeti* | *stati na zelo skrbenih nogah*: us'tanɛ – 'mənda 'jâ: 'na: bəš 'či:ɛp'ɔ! • 'ma:ča 'tɛmlɛ 'dɥo: ča'pi pa 'čâ:kə na 'mɛš 2. əustv. *negibno, zgrbljeno sedeti*: 'mama sə pə 'çɛ:lɛ d'nɛ:ve ča'pɛ:l̩ɛ u 'kɔ:ɛ za 'mizɛ • əustv. **čepeti domaj nikamor od doma ne iti**: 'jɔ:dɛ ka'kâ:m, da 'na: bəš 'ka: 'dɥo:mɛ ča'pɛ:l̩a • əustv. **čepeti pri televiziji gledati televizijo**: ut'ɥo:çɛ

'ka: nap're: pṛ teļe'vizijē ča'pijē |
⇒ PO ČEPOČ [] +

čepica ⇒ KAPA; |s ščitkom| ⇒ ŠILTKAPA

čeprav ▶ čep'rō: vez. (star., redk. z vrinjenim pomožnikom ipd. čē ... p'rō:) v dopustnih odvisnikih **čep'ra** a |za izražanje dejstva, kljub kateremu se dejanje nadrednega stavka uresniči|: čep'rō: mē 'ni u'sé:č, jē bṃ u'zē:u • 'sē: sk'lé:da, [čep'rō: ja (| star. čē ja p'rō:) 'me:xəna, pa kakə'da:j pa 'le: p'rō: p'ride • {A} 'sē: 'nišm 'ja:s 'piļa! {B} pa čē bē p'rō:!
• a bēma 'ka: k'néd'ļce, čē sma jəx p'rō: u'čē:rē 'jēdļa? b |za izvzemanje|: ut'rū:ke ja 'mē:ļa 'rā:da, čep'rō: 'māne 'nje: | [] ČETUDI [] SSKJ, SP 1962

česati ▶ 'čie:sat (in 'čē:-) 'čēšam na. ('čie:sə (in 'čie:š) -šte (in 'čē:-); 'čie:sə (in 'čē:-) 'čē:sāla -ə) **česati** |urejati, gladiti z glavnikom|: 'ļa:sē se 'čē:sajē, pa g'rīva 'tut' • g'dō: te pa 'čē:ša? • na'zaj se 'čē:ša | [] +

česen ▶ 'čie:sən -sna m () **česen** a |rastlina|: 'na:jp'rē: ja 'čēbu, 'puo: pa 'čie:sən • d'v'e: g'ļa:vē 'čie:sna pṛ'njie:s' • str'uo:k 'čie:sna b nš |glavica te rastline, ki se uporablja kot začimba ali zdravilo|: 'nje: 'čie:sna na sa'ļa:tē 'dā:jat • pē 'čie:snē sm'r'diš • 'čie:sən ja za sklē'rō:zē, p'ra:ujē | [] +

česnov ▶ 'čie:snō [-va -ə (| **Bo** tudi -nav-) prid. (rod. ed. m. sp. -noḡa) **česnov**: 'čie:snō str'uo:k • za ža'ļo:ce se 'nuca 'čie:snōva 'va:da (sok iz stisnjenih česnovih strokov) | [] +

čest ▶ 'čie:st -ē ž () NŠ, star., redk. **čast**, **ugled**, **veljava**: u 'kākē 'čie:s'tē 'rā:s'te 'pō:p! • star., redk. **imeti** koga v **česti** |spoštovati koga, ceniti koga|: 'bō:x 'vē:, 'kək 'mā: 'da:mjan 'pō:ba u 'čie:s'tē ([] ⇒ imeti koga v ČASTI) | [] ⇒ ČAST [] Plet. (+ **čast**)

čestitati ▶ čast'titāt -əm (in čēs'- >) d.+nd. (častitē itd.) nov. č. komu **čestitati** komu a |izraziti veselje nad dogodkom|: a sē mē za pērō:kē žē čas'titō? b |voščitti, želeti srečo|: za 'rū:js't'nē 'dē:n sē sē 'a:te pē 'radējē 'sā:mē čēs'titalē | [] k b ⇒ VOŠČITI [] +

čestitka ▶ čast'titka (**Bo** -'tit'k(-)) -'tit'ke (in čēs'-) ž () nav. mn., nov. 1. a **čestitka** |voščilo|: a sē žē b'le: pē 'rā:dijē čas'tit'ke? • čēs'titkē sē jēm 'da:lē u 'radijo b **voščilnica** |vizitka, razglednica|: 'kō:k čēs'titk ja 'duo:b'u! • nē čēs'titkē za 'vē:lke 'no:č 'kupē 2. šalj., redk. **preklic žalitve**, **objavljen v**

časopisu: 'ja:s mē 'na:m 'neč 'rē:ku, kē mē 'no:čm 'puo: kākēx čas'titk u 'ca:j-tēnḡe 'dā:jat | [] +

češ ▶ 'čē:š člen. () redk. **češ**: se ja ša pa ja'zēko, 'čē:š, 'kā: mē pa 'mō:rte! • 'ni 'va:t'ō 'šivat, 'čē:ž da 'mā: pra'dō:ge 'nyo:ge | [] SSKJ, SP 1962

češčen ▶ ča'shie:m -a -ə (in čē;- nov. -š'čie:-) prid. (rod. ed. m. sp. -nḡa, daj. ed. m. sp. -n'mē) **češčen** |deležen češčenja|: kək ja ča'shie:nə 'bōdē nē'gō:və 'jmē: | ⇒ ČAŠČEN [] SSKJ, SP 1962

češčena marija ▶ ča'shie:na ma'rija (in čē;- nov. -š'čie:-) -e -a ž (rod. mn. -ēx -'ri) **zdravamarija** |molitev|: t'ri ča'shie:ne ma'rija mē ja 'da:u za z'mūo:d'lt | [] SSKJ

češčenje ▶ čēš'čie:nē (**Bo** tudi -e) -e s () • **angelsko češčenje** *angelsko češčenje* |predvsem zvonjenje zvečer ali molitev ob tej priložnosti|: 'ānḡelskē čēš'čie:nē zv'ni | ⇒ ČAŠČENJE [] +

češnja ▶ 'čē:šne -e ž (rod. mn. -šən') narašč. 1. **češnja** a |drevol|: 'čē:šnē ja pē'ļō:mā • 'diuja 'čē:šne • 'čē:šne ja cvē'tē:ļa • kēš'icē uč'()ē:šne ja 'ka: pē'zaru b |sad|: nē 'kiļē 'čē:šn' pṛ'njie:s' • 'tjē:č sē se 'čē:šne dē'bile c nš **češnje** *les*: s'pā:lēnca ja š'čē:šne na'rē:tē • otr. **obirati češnje igrā**, *pri kateri otrok od odraslega na videz kupuje češnje*: 'pe:ma 'čē:šne u'bē:rat ([] ⇒ ČREŠNJE obirati) | [] ⇒ ČREŠNJA [] k • ⇒ ČREŠNJA [] +

češnje ▶ 'čēšn'ō [-va -ə (| **Bo** tudi -nev- (in -nēv-)) prid. (rod. ed. m. sp. -n'ōḡa) narašč. **češnje**: 'čē:šn'ō kəm'pō:t • 'čē:šn'ō 'lēs | [] ⇒ ČREŠNJEV [] SSKJ, SP 1962

češpa ▶ 'čē:špa -e ž () 1. **sliva**, **češplja** a |drevol|: s'kuo:nc 'xiša sta d'v'e: 'čē:špē 'rā:s't'le • 'vē:ja ut 'čē:špe pṛox'.'išē 'siljē b |sad|: 'suxe 'čē:špe • kəm'pō:c'()uxēx 'čē:šp • kēš'ice ut 'čē:šp 2. čustv. **lepa**, **postavna ženska**: 'kā:ka 'čē:špa g'rē: 'təmle! • 'ō:, 'ti 'čē:špa 'ti! | [] k 1 SLIVA; k 2 ⇒ ŽENSKA [] *Predvsem starejši govornici ločujejo češplje od sliv: češplje naj bi imele samo modre in podolgovate sadove, slive pa lahko imajo bolj drobne, in to rdeče, rumene ipd. sadove.* [] +

češpin ▶ 'čē:špēn -a -ə (in -pi-) prid. (rod. ed. m. sp. -pēnḡa (in -pi-), daj. ed. m. sp. -pēn'mē (in -pi-)) **slivov**, **češpljev** |čēšpa la|: 'čē:špēne 'vē:ja | [] SLIVIN [] Ø **češplja** ipd. ⇒ ČEŠPA ipd.

češpov ▶ 'čè:špɔ [-va -ə (f *Bo* tudi -pav-) prid. (rod. ed. m. sp. -pɔga) *slivov, češpljev* [< *čèšpa* lb]: 'čè:špɔvə k'né:d'ljə • 'čè:špɔva mɪma'fá:da • redk. 'čè:špɔ kəm'pɔ:t (*kompot iz suhih sliv*) • 'čè:špɔva 'va:da (*voda, v kateri so se kuhale suhe slive*) | ⊞ SLIVOV ⊞ SP 1962, Plet.

češpovec ▶ 'čè:špɔc -a m živ. () *visoki fižol s temno rjavim in vijoličastim zrnjem*: 'čè:špɔca 'má:m | ⊞ KRONOVEC ⊞ Posamezni govorci razlikujejo med češpovcem in kronovcem. (⇒ KRONOVEC; ⇒ FIŽOL) ⊞ Plet. ≠

češulja ipd. ⇒ CESULJA ipd.

četa ▶ 'četa (in 'čè:-) 'čè:te z () *četa 1. [vojaška enota]: d'vá: sma š'fá: 'ta:j z 'ná:ša 'čè:te 2. [urejena skupina ljudi]: ga'sil'ska 'četa* | ⊞ +

četrt ▶ ča'tart (in čè-) prisl. () *četrt 1. [del a merske enote]: ča'tart 'litra 'vina • tri ča'tart 'kile u'rè:xu • elipt.: ča'tart f'fá:ša ja pə'pju • t'ri ča'tarc_()eju (*cev s premerom tri četrt cole*) sɛ pɪ'né:su, ma:gu bɛ pa 'pɔ:cɔil'skə b časovne enote]: čas_čə'tart 'ura pridem • 'kumə ne ča'tart 'lè:ta 'ni trə'bɛ 'kurt • pri napovedovanju časa se ura izpušča: ča'tarč_()a 'mɛ:nka [dɛ dɛ'si:ɛ:tɛx (f = star., redk. dɛ'si:ɛ:tɛx) (*ura je 9.45, 21.45*) • ča'tart [na 'še:st (f = tudi čas pət) (5.15, 17.15) • t'ri ča'tart na 'vəsəm (7.45, 19.45) 2. [del celote]: ne ča'tart čəb'o'n'á:ka žə 'má:m na'rè:d'ga | ⊞ Na način ča'tart 'mɛ:nka dɛ'si:ɛ:tɛx se govori za čas od 14. do 23. (*ali od 2. do 11.*) ure. (⇒ POLNOČ) ⊞ +*

četrcolski ▶ ča'tar:có:ls'kə -ska -ə (in čè-) prid. (rod. ed. m. sp. -s'kəga) *ki meri četrt cole*: ča'tar:có:lska 'ceju | ⊞ ∅

četrték ▶ ča'tartək (*Bo* -tək) [-tka (in čè-; [*Bo* -t'k-) m (im. mn. -t'kə) *četrték*: u ča'tartək 'ni 'šɔ:le • up ča'tart'key də'bivəjə 'mie:sə • **velki četrték veliki četrték**: na 'vé:l'kə ča'tartək ja b'fə | ⊞ +

četrtékрати ▶ ča'tartək'rát' (in čè-) prisl. () *star. četrtič [pri ponavljanju na četrtém mestu]: kə se ma ča'tartek'rát' 'vid'fa, pa 'na_ma 'vie:č 'pi'fa | ⊞ ⇒ ČETRTIČ ⊞ ∅*

četrti ▶ ča'tartɛ -a -ə (in čè-) vrstil. štev. (rod. ed. m. sp. -təga in -d'ga, daj. ed. m. sp. -təmə in -t'mə) *četrti*: ča'tartəga 'junəja • čə'tartəga 'lè:ta sə b'lə rə'ja:nə • star. "tó:na ja 'bɛju ča'tartɛ

'lɛ:t'nɛk (*rojen leta 1904*) • ta ča'tar:ta 'xiša uđ 'mjo:sta nap'rɛ: • ⇒ KRAVA je stara četrtéga teleta | ⊞ + [Tomínšek 1903: 25; im. ed. m. sp. »četartš [...] (navadno te^a párvš i. t. d.)«.]

▶ **četrti** ▶ ča'tartɛ (in čè-) -təga m živ. (daj. = mest. = or. -təmə in -t'mə) 1. redk., v datumu, in sicer za vrstilnim števnikom, ki izraža dan v mesecu *april*: pɛt'na:js'təga ča'tartəga d'va:jz'd'ga 'lè:ta ja b'fá: rə'ja:na | ⊞ ⇒ APRIL ⊞ SSKJ, SP 1962 ≠

▶ **četrtá** ▶ ča'tartá -e z (rod. mn. -tɛx) *avt. četrtá prestava*: u ča'tartə 'dɛ: • š_ča'tartɛ 'vəzɛ | ⊞ SSKJ

četrtič ▶ ča'tartɛč (in čè-; in -ti-) prisl. () *četrtič [pri ponavljanju na četrtém mestu]: p'rɛ: səm ga t'rikɪt k'liçɔ, ča'tartič sɔŋ ga pa 'puo: 'duo:b'u | ⊞ ČETRTKRATI ⊞ +*

četrtina ▶ čatərt'ina -'tine (in čè-) z () redk. *četrtina*: čatərt'ina s'vi:eta ja nɛ'gò:va | ⊞ +

četrtkov ▶ ča'tartkɔ [-va -ə (in čè-; *Bo* -t'k-; [*Bo* tudi -kav-) prid. (rod. ed. m. sp. -kɔga) *četrtkov*: a 'má:š 'ti ča'tartkɔve 'ca:jtŋge (*časopis, ki je izšel v četrték*)? | ⊞ SSKJ, SP 1962

četrtlitrski ▶ ča'tart'litərs'kə -ska -ə prid. (rod. ed. m. sp. -s'kəga) *četrtlitrski*: ča'tart'litərska f'fá:ša | ⊞ SSKJ

četudi ▶ čə'tut' (in -'tudɛ) vez. (pred samoglasniki in pred zvočniki tudi čə'tud'; redk. z vrinjenim pomožnikom ipd. čə ... 'tut' (in čə ... 'tudɛ in čə ... 'tud') v dopustnih odvisnikih, star. *čepprav [za izražanje dejstva, kljub kateremu se dejanje nadrednega stavka uresničil]: čə'tut' p're:dnɔ 'dɛ:n_čə na 's'pi, gr'è: 'zutrɛ 'dɛ:ɪat • pa čə bɛ 'tud' na 'mò:gu 'dɑ:t, kə mɛ na 'mò:rjə za'mé:rət | ⊞ ČEPRAV ⊞ SSKJ, SP 1962*

četverček ▶ čat'vi:ɛrčək -čka (in čè-) m živ. () *nav. mn. četverček [otrok]: pɪ 'g'fò:jakɛ u "š'má:rt'nɛ sə 'mɛnda 'e:iŋkɪç_()ɛt'vi:ɛrčək b'lə | ⊞ ČETVORČEK ⊞ +*

četveren ▶ čat'vi:ɛrən -rna -ə (in čè-) prid. (rod. ed. m. sp. -rnəga) 1. *četveren [iz štirih delov, enot]: čat'vi:erna 'nɛt 2. četvero [skupina štirih enot]: čə't'vi:erne x'fá:ča (: 'vilce) • čat'vi:ernɛ 'zɔ:kŋɛ (*štirje pari moških, otroških nogavic*) | ⊞ ČVETEREN ⊞ +*

▶ **četverno** ▶ - tož. ed. čat'vi:ernə (in čè-) s () • **na četverno izraža, da je kaj sestavljeno iz štirih delov, enot**: št'rək ja na čə't'vi:ernə na'rét: (⇒ ⇒ na ČVETerno) | ⊞ ∅

četrovero ⇒ ČETVEREN

četverokotnik ▶ čat've:ro'ko:t'nək -a (in čē-; in -'vēr-; in -nī-) m (im. mn. -nēkē (in -nī-)) *četverokotnik*: tāle pa u čet've:ro'ko:t'nək s'kuo:plē (v obliki *četverokotnika*) | ▣ ŠTIRIKOTNIK | ▣ +

četvorček ▶ čat'vō:rčək -čka (in čē-) m živ. () nav. mn., redk. *četverček* |otrok|: a bō čat'vō:rčke 'mē:la, kə ja 'ta:g dē'bē:la?

| ▣ ⇒ ČETVERČEK | ▣ SSKJ

čevapčič ▶ ča'va:pčič -a (in čē-) m () nav. mn. *čevapčič*: čē'va:pčiča mō 'piē:klē | ▣ SSKJ, SP 1962

čevelj ▶ 'čē:uļ (in 'čē:vəl) 'čē:uļe m () nav. mn. *čevelj* |obuvalo|: te 'lē:vē 'čē:uļ me 'žulē (: tē'šī) • 'čē:uļ u'buj (: s'əzuj : sē s'pučē : za'vē:žē) • ut'rō:škē 'čē:uļē | ▣ teh. ⇒ KAPA | ▣ +

čeveljč |lepi čeveljč| ⇒ nebeški ČEVELJČEK

čeveljček ▶ 'čē:uļčək -čka (in 'čē:vəl-) m () nav. mn., manjš. *čeveljček*: 'kā:ke 'lē:pe 'čē:uļčke 'mā:š! ♦ bot. **nebeški čeveljček** |lepi čeveljč: nē'bē:škē 'čē:vəlčkē sē ne 'sō:rte 'za:jčkē | ▣ SSKJ, SP 1962 (Plet. *čreveljček*)

čevljar ipd. ⇒ ŠOŠTER ipd.

čevljari ⇒ DELATI ŠOŠTERSKO

čez ▶ 'čē:s (in 'čē:s) prisl. () *čez* 1. |izraža a *gibanjel*: 'jedē 'nē 'čē:s b *stanjel*: 'tōmle 'čē:s ja 'u'rā:nska 2. |izraža *presežno mero*: 'diēs'ke ja pra'mā:la 'čē:s • 'lā:ta p'riē:več_()ēz g'lē:da • ⇒ dati kcmu kaj čez (⇒ DATI) • ⇒ POJATI čez • ⇒ ZMENITI SE NA čez | ⇒ ČEZINČEZ | ▣ ⇒ ČREZ | ▣ SSKJ, SP 1962

čez ▶ čaz predl. (pred nezvenečimi nezvočniki in pred premorom čas; star., z naveznimi oblikami 'čie:ž- (= 'ča:ž- = 'ča:z-) + -nēga *čezenj*, -nē *čeznjo*, -ne *čeznje*, *čeznju*) s tož. 1. a *čez* |za izražanje *gibanja*: s'kuo:čē čaz m'lā:kē • čaz 'ba:ru sma š'lā: • čas 'trə'jā:ne sma se p'pē'lā:la • p'p' kō'mā:rjē se ja š'lē čaz 'va:dē • bēž 'duo:b'u t'ri čaz 'rət, pa 'bō: • čas k'riš me ja 'lūo:p'u • 'kō:k te ja čas 'pā:s (okoli pasu)? • k'rəx ja čas 'pō: pra'rē:zō • ne t'ri bēž dē'bīla (ta) čaz 'rət (po sadnjci), pa 'bō: b *skozl* |za izražanje *premikanja ali usmerjenosti z ene strani na drugo*: čaz 'us'te 'dixē, tē pa 'na:_bō sm'r'dē:la • 'kā:kē 'cē:stē ja na'rē:d'u čaz 'vē:s, u'sē b'lā:tnē! • 'a: ja ja 'bē:u 'pō:p v'šē:u! 'kəkər ja čaz u'rā:te s'tō:pā, ja 'žē 'bē:u_() 'nē: • za'kā: 'ka: nap'rē: g'lē:dōš čaz 'va:kne? • čaz 'diēs:kē ja 'lūknē nar'dīlē • čaz 'gō:šē ja t'rē:ba 'jēt c *čez* |za izraža-

nje stanja: 'kə'zō:čnca sē ja čas 'fa:c'ō ša k'lā'bug 'da:la 2. *čez* |za izražanje *časa*: čaz 'nē:ke 'ca:jta bō 'pa:r-šu • čas 'pō: 'ura se bō za'čē:la • čaz 'dēm_()i t'rē:bē, da 'lūč s'vētē • 'sē: čas 'kē:dŋ_'na:pta 'nēž da'mō: 'xō:dla, a'nīe: ? • a bēta 'mē:la za'dūo:s't' 'jā:bōg za čaz_'imē? • 'nē:ke čas t'ri ja 'pa:r-šu 3. *čez* |za izražanje *presežne mere*: 'rā:duxa ja 'nē:kē čaz d'vā: 'ta:užt 'mē:tru v'šūo:ka • čas 'ta:užēnd_()inēr-jō kōš'tā: • 'va:da ja 'žē čas 'cē:stē • čustv.: čas krēm'pē:r ga 'ni (*najboljši je krompir*) • čaz 'jō:žē ja 'ni (*Joža je najboljša*) 4. *čez* |za izražanje *nasprotovanja*: 'nīe: 'šimfat 'čie:žnēga 5. **Bo** redk. *zaradi* |za izražanje *vzroka*: 'a:u'tō jē ja pō'va:z'u, 'ta:g da ja čas 'tō: u'mā:rīa | ▣ ČREZ; k 5 ⇒ ZARAD | ▣ + [Tominšek 1903: 11: z navezno obliko za m. sp. ed. »čezŋ«]

čezdalje ▶ čēz'dā:lē prisl. () **Bo** nov., redk., s primernikom *čezdalje*: čēz'dā:lē s'lā:blē 'ja: • čēz'dā:lē 'mīē:n' jəx 'ja: | ▣ ⇒ ČEDELJE | ▣ SSKJ

čezinčez ▶ 'čē:zən'čē:s (in 'čē:zən'čē:s) prisl. () *čezinčez* |izraža *vrhano mero*: 'čē:zən'čē:s 'mā: g'nā:rja | ▣ ČREZINČEZ | ▣ SSKJ, SP 1962

čezana ⇒ ČIŽANA

čič ▶ 'čič () • polcit., čustv. **čič** ne da nič *počivanje, brezdelje ne prinaša koristi, premoženja*: pē:imē nap'rē: 'dē:lat. 'čič nē 'da: 'nič. | ▣ +

čičati ▶ 'čičat -əm nd. () otr. *sedeti*: 'nē, 'tāle 'čičē pa p'p' g'mā:xē 'bō:dē | ▣ ⇒ SEDETI | ▣ +

čiček ▶ 'čičək -čka m () a *zapeček* |sedež, vdolan v kmečko peč ob steni|: na 'čičkē smē se g'rē:lē b *del zidanega štedilnika, namenjen za sedenje*: 'pē:dē na 'čičək 'šjē:det • a se s'pēt na 'čičkē g'rē:jaš? | ▣ + ≠

čičkati ▶ 'čičkat -əm nd. () otr. *sedeti*: a bēš z'ron 'māne 'čička? • 'tāle 'čičkē | ▣ ⇒ SEDETI | ▣ +

čičkati² ▶ 'čičkat -əm nd. () čustv. č. *koga/kaj lepšati koga/kaj, lepotičiti koga/kaj*: za 'kō:m pa 'ma:mē 'ta:k 'čičkāš? • pō 'čē:le d'nē:ve se 'čička • a s'pēt 'a:u'tō 'čička? | ▣ ⇒ LIŠPATI | ▣ SSKJ, SP 1962

čičkov ▶ 'čičkō -va -ə (**Bo** tudi -ka-) prid. (rod. ed. m. sp. -kōga) • ⇒ čičkovo OLJE | ▣ Ø

čičniti ▶ 'čičēn't' -čnem a. ('čičnē (in 'čičēn') -čēn'te; 'čičēn'u -čēnla -ə) otr. *sesti*: 'tāle na p'rā:k 'čičnē | ▣ ⇒ SEŠTI

□ +
čigav ▶ čə'ga:u -'gá:va -ə zaim. (rod. ed. m. sp. čə'ga:uga) *čigav a*: čə'gá:va ja ta 'niva? • sə me 'lədɛ sprəš'vá:lɛ – »jə čə'gá:va sɛ pa 'ti?« pa 'niʃm̩ 'rjɛ:kʎa – »á:t'ova« a pa »máməna«, sm̩ 'rjɛ:kʎa – »tjɛ:tova.« **b**: {A} čə'ga:u (iz *katere hiše, iz katere družine*) 'sɛ? {B} 'f'rám'c'lnɔ. | □ □ ČIJ I □ +
čigumi ▶ čigumi [-ja (f in -mɛ-) m () *žvečilni gumi*: a bəš čigumi 'je:du? • u 'cérkvɛ na s'mɛ:š čigumija 'čikat • 'pje:čan 'sér se u'lɛ:ča kə čigumɛ | □ □
čiji ▶ čijə -a -ə zaim. (rod. ed. m. sp. 'čijəga) zastar. *čigav*: 'čijə ja 'ke: te pɛ'cikl? • 'čijə (iz *katere hiše, iz katere družine*) sə 'ke: 'unɛle na 'unɛ st'ra:nɛ 'va:de? • »jə 'čija sɛ pa 'ti?« me ja up'rá:šɔ 'ble'ká:čɔ te 'já:kas'tɛ str'iz, ga pa niʃəm zast'ɔp'la | □ □ ⇒ ČIGAV □ □
čik ▶ 'čik -a m (im. mn. 'čikɛ) **1. a žveček** (*hrane*): ja 'mjɛ:sə 'je:du, se mə ja pa 'čik na'rɛ:d'u **b čik** [*žveček tobak*]: 'čik tɛ'bá:ka ja z 'ust 'vən p'lun'u **2. a ogorek** [*ostanek dogorele cigarete*]: pəg'lɛ:de, 'kók 'čikɔ ja 'təle! **b čustv. cigareta**: da te ŋ'kò: 'viɛ:č š'čikə na 'vidɛm! **3. žarg. šol. negativna ocena**: d'vá: 'čika sm̩ 'duo:b'u | □ k 1a ⇒ OČVEKLINA; k 2b ⇒ CIGARET; k 3 ⇒ ENKA □ +
čikalada ipd. ⇒ ČOKOLADA ipd.
čikati ▶ 'čikat -əm nd. ('čikɛ itd.) **a čikati** [*žvečiti tobak*]: 'bá:gə ja 'čikɔ – ja b'ɛ 'ta:k u'gá:dne **b žvečiti** [*imeti dolgo v ustih in gristi*]: a čigumi 'čikəš? • a 'bəš 'sa:č'()ikɔ? | □ ČVEČITI, ŽVEČITI □ +
čikgumi ⇒ ČIGUMI
čikpavza ▶ 'čik'pa:uza -e z () nov. *kratek odmor*: 'pe:ma na 'čik'pa:uzə • a mə 'ke: 'čik'pa:uzə nar'dilɛ (= 'mɛ:lɛ)? • 'ša: za 'čik'pa:uzə 'ni b'ɛ 'ca:jta | □ □
čilim ▶ 'čilɛm (in -lɪm) -lma m () *Kr* posam., v orientalskem okolju *preproga*: "turkine sə p'rɛ:d'le s'v'jɛ, pa št'rikale pa cte 'čilme sə 'de:ɛale | □ □ ⇒ ТЕПИХ □ SSKJ
čim ▶ 'čim prisl. () s primernikom, redk. *čim* [*izraža najvišjo mogočo mero*]: 'čim 'viɛ:č 'ma:рма 'duo:ns na'rjɛ:s't' • 'čim 'bɔ:lšə kə 'bəš, 'bɔ:lɛ 'bɔ: • 'čim p'rɛ: p'rit' | □ SSKJ, SP 1962
čim ▶ 'čim vez. () redk. **1. v primerjalnih odvisnikih, s primernikom čim** [*za izražanje sorazmernosti z dejanjem nadrednega stavka*]: 'čim p'rɛ: p'ridež, 'bɔ:lɛ 'bɔ: **2. nov., v časovnih odvisnikih kakor hitro,**

brž ko: 'čim ja 'pa:ršla, 'ɛ:vɔ, ja 'žə lɛ'žá:la na 'ka:učə | □ k 1 ⇒ primernik + ko; k 2 ⇒ KAKOR □ SSKJ, SP 1962
čin ▶ 'čin -a m (im. mn. 'činɛ) *čin* [*stopnja*]: vɛ'suɔ:k 'čin ja 'jəm'ɔ u 'va:js'kɛ | □ +
činž ▶ 'činš -ža m () NS, star., redk. *obresti*: 'kók ja 'səmə 'činža 'duo:b'u_ut_iz'd'ga g'ná:rja, in kə ga ja 'jəm'ɔ u 'ká:sɛ! • pɛ krɛ'djɛtə ja 'činš 'tá:g, da se 'bɔ:x us'milɛ | □ □ ⇒ OBRESTI □ SSKJ ≠ (DLS)
čipka ▶ 'čipka 'čipke z () nav. mn., nov. *čipka*: za'vɛsɛ 'má:jə 'čipke u'pɔ:t | □ □ ⇒ ŠPICA² □ SSKJ (SP 1962, Plet. *čipke*)
čipkast ▶ 'čipkast -a -ə prid. (rod. ed. m. sp. -s'tɛga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tɛmə in -s't'mə) *čipkast* [*narejen iz čipk*]: 'čipkast 'pa:rt | □ +
čir ▶ 'čér -a () *čir* [*razjeda*]: 'čér na dvanajs'tjɛ:rnɛkə (: ža'ɔ:cə) | □ +
čist ▶ 'čist -a -ə prid. (rod. ed. m. sp. 'čis'tɛga in 'čiz'd'ga, daj. ed. m. sp. 'čis'tɛmə in 'čis't'mə) **čist 1. a** [*ki je brez umazanije, prahu*]: a 'má:š 'čis'tɛ 'punčke? • 'čistə brj'sá:čə pɛ'njɛ:s' **b** [*ki ima smisel za skrb in snago*]: 'tɔ: ja 'čjsta 'kuxarca c [*ki ni skaljen ali moten*]: 'čjst 'čjsta 'va:da ja b'ɛa, kə sɔ se u'mɛu **2. nov.** [*ki je brez primesi*]: 'čis'tɛ bəm'bá:š • 'čjsta s'v'jɛa (*prava svila*) • 'čjsta 'župa (*juha brez zakuhe*): □ ČISTO s) **3.** [*ki ostane po odbitku vseh bremen*]: 'čis'tɛ dɛ'bičək (□ ČISTO s) **3.** [*ki ni hripav ali zamolkel*]: s 'ká:kɛ 'čis'tɛ š'timɛ ja 'puo:ja! | □ k 1a, 1c FLETEN; k 1b PUCKI prid. □ +
čisto ▶ 'čjstə (k 2–3 in 'čjst) prisl. () *čisto 1.* | < *čjst 1*: u 'kuxnɛ 'má: pa 're:s 'čjstə **2. popolnoma a** [*izraža odsotnost kakršne koli omejitve*]: 'čjst 'ámɛfak ja u'sə • a sɛ 'čjstə z'mɛ:šəna? • 'čjstə 'nɛč mə 'nɔ:čəm • 'čjst ŋ'čɛ:sərca na 'nucəm **b** [*poudarja pomen besede, na katero se veže*]: 'čjst p'rɔ: ja 'mɛ:ɛa • u šta'cunɛ se dɛ'bi pa [tuč'()jst u'sə (f star. 'tut' u'sə 'čjst) • a sɛ 'ti 'čjzd g'ɛá:dək (*povsem normalen*)? **3.** [*izraža zelo visoko stopnjo*]: kə sm̩ 'bɛ:u ša 'čjst mičkən, mɛ ja b'ɛ 'žušnə • smə 'mis'lɛ, da bdə 'na:š'čjst pə'bilɛ • ⇒ biti (čisto) črno česa (⇒ črno prisl.) • ⇒ čisto vse • ⇒ imeti (čisto) drobne oči (⇒ oko) | □ k 2 PODPOLNO □ +
čisto ▶ 'čjstə 'čis'tɛga in 'čiz'd'ga s (daj. ed. 'čis'tɛmə in 'čis't'mə) NS **1. juha brez zakuhe**: a ša bəš 'ke: 'čis'tɛga? • nə 'šɛ:flɛ 'čis'tɛga mɛ ša u'li **2. čisti**

dobiček: p_r vesē'licę ja b'ļē d'vā: mēl-
'jō:na 'čis'tęga • *siabš.*, nov. **ne imeti**
treh čistih [o čēm ([= od česa) *imeti*
nejasne pojme o čem, ne razumeti se
na kaj, nič ne vedeti o čem, ne biti
seznanjen s čim: ma:mā 'ne:mā t're:x
'čis'tęx uč.'(o):le ([⇒ ne imeti *pojma*
o čem) • **ostriči na čisto ostriči do**
golega: na 'čistē se ja 'da:u ustr'ęčt [
 [] Ø

čistilen [čistilna volna] ⇒ PUCVOLA

čistilka ▶ čis'tilka -e (in čī-) z () *snažl-*
ka, čistilka: za čis'tilkē ja u 'ē:l-
k'rō:jē [] SNAŽILKA [] SSKJ (SP 1962
čistivka)

čistilnica ▶ čis'tilņca -e (in čī-; in -lņ-)
 z () *čistilnica [delavnica za čiščenje*
obleki: t'ō:le m' :a:gļa pa u ('kę:mičnē)
čis'tilņcē 'ņie:s't' [] [] +

čistiti ipd. ⇒ PUCATI ipd.

čitanka ▶ 'čītanĳa -e z () *berilo [učbenik]*:
b'ra:c' (e ja pa s'k'uo: 'čisc' () ā:m š'čī-
tanĳe na'uču [] BERILO [] +

čivčiv ▶ 'čīu'čīu medm. () otr. *čiv [posnema*
glas nekaterih ptic]: a 'čujaš, kē 'ti-
čēk 'de:ļa 'čīu'čīu (*čivka*)? [] ⇒ CIVCIV
[] SSKJ, SP 1962

čivkati ▶ 'čīuĳē -əm nd. ('čīuĳē itd.) *čiv-*
kati [oglašati se s kratkimi, visokimi
glasovi]: 'pišatę (: 'tičē) 'čīuĳē [] [] +

čīžana ▶ čī'žā:na -e (in čē-) z () nš 1.
čežana: čī'žā:nē s'kuxę • a bēš 'je:du
čē'žā:nē? 2. *čustv. kar je (nenamenoma)*
zmečĳano, zdrobljeno: čē 'tēle 'duo:
'pā:dež, bō pa 'ka: čī'žā:na s 'tje:be •
poud. biti anĳak ko čīžana biti zelo
preprost(o): a tęga ra'čūna na z'nā:ž
zra'čūnat? 'se: ja 'ā:mĳak () čī'žā:na! []
[] k 2 ⇒ ČMAK m [] Ø (+ *čežana*)

čīlan ▶ čī'žā:n -a m živ. () *čīlan*: a sę 'ti
čī'žā:n z'vē:za'bō:rcō? [] [] +

čīlanarina ▶ čīana'rīna -rīne z () nš *čīla-*
narīna: uĳō'kō:jānsĳē čīana'rīnē ša
'ma:rēm pēb'ra:t [] SSKJ, SP 1962

čīlen [čīlen verigel] ⇒ GLID

čīlenek ▶ čī'le:ņk -a (in čī'lē:-) m (im. mn.
čī'le:ņkē) *čīlenek [gībljiv stīk prstnīh*
kostī]: 'pa:rs'tę me u čī'le:ņkē bē'lījē •
u čī'le:ņkex mę 'pōka [] [] +

čīlovek ▶ čī'ļuo:vek (in -vēk) čī'ļē:vē:ka m
živ. (dv.: im. = tož. čī'ļē:vē:ka, daj. = or.
čī'ļē:vē:kēm; za preostale sklone v dv. in za
mn. ⇒ LJUDJE) 1. *čīlovek [bitjē]*: čī'ļuo:vek
u'ma:rja, pa čē'be:ļa 'tut' 2. *čīlovek a*
ļoseba ne glēde na spol ali oseba
mošĳega spōla: nę čī'ļuo:vek ja s'ta:u
'vņę b s prilastkom *ļoseba kot nosīlec*

kake lastnostī]: xę'na:us'kęga čī'ļē:vē:ka
se ja za 'bāt • 'tō: ja k'ša:jč' () 'ļuo:vek
3. v zaimenski rabi **a** *izraža nedoločeno,*
katero koli osebo: 'ni 'fa:jn, čē čī'ļuo:-
vek 'sā:m ustā:ne • na s'mę: se čī'ļuo:-
vek 'ta:kle 'pus'tęt • *čustv., redk. 'žīuga*
čī'ļē:vē:ka (nikogar) 'nisĳ 'vid'ō **b** *čustv.*
izraža govorečo osebo: 'sę: čī'ļuo:vek
na 'vę:, 'kā: bę 'rē:ku • *čustv. zanĳga*
sem bil vse, gīh čīlovek ne zmerjāl
me je z grđīmī izrazi: u'sē sĳ b'ļa:
'zanĳga, g'ļīx čī'ļuo:vek 'ņie: [] [] +

▶ **čīlovek** ▶ čī'ļuo:vek povdk. () *čustv. kdor*
zdrūžuje v sebi vse pozitīvne moralne
lastnostī: 'bō:dę čī'ļuo:vek, 'ņie: ž'vīna!
[] [] SSKJ

čīlovešĳi ▶ čī'ļē:vē:šĳę -a -ē prid. (rod. ed. m.
sp. -kęga) *čīlovešĳi* 1. [< ČLOVEK 1-2]:
čī'ļē:vē:šĳęga 'mje:sa pa 'na: bę 'je:du •
čī'ļē:vē:šĳę d'rje:k 2. [*kī kaže v odnosu*
do okolja pozitīvne moralne lastnostī]:
'ni čī'ļē:vē:šĳę dē 'nē: [] [] +

▶ **čīlovešĳo** ▶ čī'ļē:vē:šĳē prisl. () *čīlovešĳo*:
z ut'r'uo:kēm pa na rau'nā: čī'ļē:vē:šĳē []
[] ⇒ PO ČLOVEŠĳO [] +

čīmak ▶ č'ma:k m () nš, *čustv. kar je*
(nenamenoma) zmečĳano, zdrobljeno: u
tis'tę č'ma:k sĳ 'pā:du • 'sā:m č'ma:k ja
'bē:u z 'ja:jc • sma ję'gō:de 'kupļa, sma
pa č'ma:g da'mō: p'ņie:sļa [] ⇒ AJERŠPAJZ
[] ČIŽANA, DREK [] Ø

čīmak ▶ č'ma:k medm. () *čmōk [posnema glas*
pri padcu]: č'ma:k ja 'rje:kļē, kē ja
'pā:du u d'rje:k [] [] Ø (SSKJ *čmōk*)

čīmakati ▶ č'mā:kāt -əm nd. () *čmōkati [z*
ustnicāmī in jezīkom dajati glasovel]:
'ņie:xę č'mā:kāt [] ⇒ ČMOKATI [] Ø

čīmakniti ▶ č'ma:kēn't' -knem d. (č'ma:kņę
(in -kēn') -kēn'te; č'ma:kn'u -kēnļa -ē)
čustv. slišno, plosko pastī: a sę u
d'rje:k č'ma:kn'u? [] ČMOKNITI [] Ø

čīmerika ▶ čmę'rīka -rīke (in čme-) z ()
bot. *čmerīka* • *čustv., redk. biti tak ko*
ena čmerīka biti čmeren: 'tāk ja kē
na čmę'rīka [] SSKJ, Plet. (+ *čeme-*
rīka)

čīmōk ⇒ ČMAK

čīmōkati ▶ č'm'uo:kāt -əm nd. () *čmōkati [z*
ustnicāmī in jezīkom dajati glasovel]:
'le:pē 'jē, 'ņie: č'm'uo:kāt [] ČMAKATI,
ČMAKATI [] SSKJ

čīmōkniti ▶ č'm'uo:kēn't' -knem d. (č'm'uo:kņę
(in -kēn') -kēn'te; č'm'uo:kn'u -kēnļa -ē)
1. *čmōkniti [z ustnicāmī in jezīkom*
dati glas]: a sę ga 'ču, 'kēk ja č'm'uo:-
kn'u? 2. *čustv., redk. slišno, plosko pa-*
stī: u 'va:dē ja č'm'uo:kn'u [] [] k 2

⇒ ČMAKNITI □ SSKJ

čmrlj ▶ č'ma:ru -r'la m živ. () č'mrlj: č'ma:r-le smə ugr'e:balə • u ce'kurjovə š'kã:t'lə sŋ 'jəm'ɔ č'ma:r'la, 'pɔ: sŋ pa pə s'la:mkə s'ta:rt 'vən u'le:ku | □ ∅ (+ č'mrlj)

čmrlček ▶ č'ma:ručək -č'ka m živ. () manjš., otr. č'mrljč'ek: a sɛ 'vid'ɔ č'ma:ruč'ka? | □ ∅ (SSKJ, SP 1962 č'mrljč'ek)

čmrlj ipd. ⇒ ČMRL ipd.

čofati ▶ 'čɔ:fat -əm nd. () k'lofutati: 'n'je: ga 'nə 'v'ie:č'()ɔ:fat! | □ ⇒ KLOFUTATI □ +

čofiti ▶ 'čɔ:fo:t -fəm ('čɔ:fo: in 'čɔ:of' 'čɔ:ofte; 'čɔ:of'u -f'la -ə) k'lofniti: čə 'na:už 'da:u g'mã:xa, te m 'ta:k 'čɔ:of'u! | □ ⇒ KLOFUTITI □ SSKJ

čofniti ⇒ ČOFITI

čofotati ▶ ča'fətat čafə'tã:m nd. (ča'fəte -te; ča'fəto čafə'tã:la -ə) **a** čofotati |slišno, plosko udarjati po vodi|: 'mi-xəc, 'n'je: 'ta:k ča'fətat **b** əustv. *hoditi po vodi, po čem redkem*: kə smə s 'šɔ:le š'lə, smə pə m'la:kex čafə'tã:lə | □ +

čofotniti ▶ ča'fə'tŋ't' -t'nem a. (ča'fə'tŋ' (in -t'ŋ') -t'ŋ'te; ča'fə'tŋ'u -tŋ'la -ə) əustv. *pasti iz pokončnega položaja na tla*: a sɛ u m'la:kə ča'fə'tŋ'u? • pə t'le:x ja ča'fə'tŋ'la | □ ⇒ PASTI □ SSKJ

čohalo ⇒ ŠTRIGELJ

čohati ▶ 'čɔ:xat (in 'čɔ:-) -xlem in -əm nd. ('čɔ:xlə (in -xəl) -xəlte in ['čɔ:xə -te (f in 'čɔ:-); 'čɔ:xɔ (in 'čɔ:-) 'čɔ:xãla -ə) 1. č. kaj/koga čohati kaj/koga |drgniti, praskati po koži|: pra'siča sŋ z 'm'je:t'lə 'čɔ:xɔ • 'a:te sɛ 'xa:rβət na pə'do:jax 'čɔ:xle • 'n'je:xə se 'nə pə 'šiškə 'čɔ:xat 2. č. kaj drgniti kaj, meti kaj |premkati kaj sem in tja po površini in pri tem močno pritiskati nanj|: u'či sɛ 'čɔ:xle, kə ja zas'pã:n 3. č. kaj čohati kaj |čistiti s čohalom|: pə 'ce:le d'nɛ:ve 'kɔ:me 'čɔ:xle | □ k 2 ⇒ MENCATI, RIBATI; k 3 ⇒ ŠTRIGLJATI □ +

čohniti ▶ 'čɔ:xən't' 'čɔ:xnem a. ('čɔ:xŋə (in -xən') -xən'te; 'čɔ:xn'u 'čɔ:xən'la -ə) redk. *podrgniti |premkajoč se tesno dotakniti|*: z 'a:utə səm 'čɔ:xən'la | □ ⇒ POČOHATI □ SSKJ, Plet.

čoj ▶ 'čɔ:j -te medm. (2. os. dv. 'čɔ:jta) čuj |izraža opozorilo|: 'čɔ:j,ɔ 'kã: se ja pa nar'diž? • 'čɔ:jte, a 'mã:te kɛ: k'ruxa za pə'sɔ:dɛt? • »'čɔ:j,« ja 'rè:ku, »de: pa 'tãle 'vən pə'sé:kə 'tɔ:le,« ja 'rè:ku | □ LEJGA □ ∅ (SSKJ čuj)

čok |pri avtomobilu| ⇒ ZAVG

čoka ▶ 'čɔ:ka -e z () **a** sivka |krava|: pər

'z'vè:rə sə 'mè:lə 'čɔ:kə **b** əustv., redk. *krava |samica govoda|*: 'čɔ:ka nəm ja pə'gɪn'la | □ SIVKA □ SSKJ ≠

čokat ⇒ NAŽET

čokec ▶ 'čɔ:kəc -kca m živ. () əustv., redk. *tele |goveji mladič|*: 'kək se ja 'čɔ:kəz 'da:ru, kə sə ga k'la:lə! | □ ⇒ TELE □ + ≠

čokolada ▶ čəka'lã:da -e (redk. č'i-; tudi čəkə-) z () čokolada **a** nš |mešanica iz kakava in dodatkov|: š'čəka'lã:də ub'lite palə'tãŋke **b** |izdelek v obliki ploščice|: čəkə'lã:də mɛ ja pɾ'nè:su • 'lɛ:šnəkɔva čəka'lã:da | □ +

čokoladen ▶ čəka'lã:dŋ -dna -ə (redk. č'i-; tudi čəkə-) prid. (rod. ed. m. sp. -d'nɛga) *čokoladen*: čəka'lã:dna 'tɔ:rtã | □ SSKJ, SP 1962

čokoladika ▶ čəka'lã:dɛka -e (redk. č'i-; tudi čəkə-) z () manjš., otr. *čokoladka*: nə čəka'lã:dɛkə mɛ pɾ'n'jes' | □ ∅ (SSKJ čokoladka)

čokoladka ⇒ ČOKOLADIKA

čoln ▶ 'čɔ:n -a m () čoln: 'r'jã:sɔ sɛ ja 'čɔ:n 'kup'u | □ + [Tominšek 1903: 16: tož. mn. »čóune«]

čolniček ▶ 'čɔ:nčək -č'ka m () čolniček (pri šivalnem stroju): 'dɛ: 's'je:m 'čɔ:nčəg, da c'vè:rən,ã'av'ijam | □ ČOLNIČEK, ŠIF, ŠIFČEK □ ∅

čolnek ▶ 'čɔ:nɛk -a m živ. () manjš., otr. *čolniček* |< čoln|: 'dɛ: 'čɔ:nɛka u 'va:də | □ +

čolniček ▶ čɔ'ničək -č'ka (in čɔ'ni-) m () nov. *čolniček (pri šivalnem stroju)*: na čɔ'ničəkə š'ra:uf pɾ'tɛ:gnɛ | □ ⇒ ČOLNIČEK □ +

čop ▶ 'čɔ:p -a m () 1. čop |šop las, dlake, perja|: 'la:sɛ 'mã: u 'čɔ:p na'rète 2. cof: 'čɔ:p,ɾ 'kã:pɛ ♦ lov. **gamsov** čop *gamsov čop*: 'gã:mɔ 'čɔ:b,()ɛ 'nucɔ za na k'la'buk (□ GAMSPORT) | |strešni čop| ⇒ ŠOP □ k 2 ⇒ COF □ +

čopek ▶ 'čɔ:pək -pka m () manjš. 1. *čopek* |< čop 1|: s'tã:rmə 'a:tɛ sŋ 'čɔ:pke 'de:lãla 2. *cofek* |< čop 2|: 'čɔ:pək sŋ tɛ nar'dižla za na 'kã:pə | □ k 2 ⇒ COFEK □ +

čopič ▶ 'čɔ:pɛč (in -pi-) -a m () čopič **a** nov. |nasploh|: š'čɔ:p'ičə šã grè:m 'e:ŋkɾč'()rè:s **b** |manjši, kakršen se uporablja za slikanje, predvsem v šoli|: a mɛ pə'sɔ:dɛš 'čɔ:p'ič? | □ k a ⇒ PENZELJ □ +

čopka ▶ 'čɔ:pka -e (in 'čɔ:-) z () čopka |kokoš| | □ +

čorav ▶ 'čɔ:rɔv [-va -ə (f **Bo** tudi -rav-)

prid. (rod. ed. m. sp. -roga) slabš. 1. *slaboviden*: 'nâ:ša 'mâ:t' ja 'čĩšć_()'o:rava – na 'vidě 'mĩe:t'le, kə na s'kò:čə ŷ 'nè: 2. *neroden*: 'a: sę 'čõ:rõva! ŷ'se 'tuc_()'ə'sujaš! 3. *neveden, zmeden, neumen*: tę pə'litikę naz bəðe ša 'bəl 'bõ:ge nar'dilę, kə sə ŷ'sę 'čõ:rõvę | ⊞ k 1 ⇒ SLEP; k 2 ⇒ ŠTORAST; k 3 ŠAŠAV | ⊞ Plet. ≠

► **čoravo** ► 'čõ:rõvə (**Bo** tudi -ra-) prisl. (◊) slabš. *nerodno* | < **ČORAV** 2|: 'a:te 'ta:k 'čõ:rõvə 'vəzę, da bõ 'e:nkrt nęsr'è:čə nar'rè:d'u | ⊞ ŠTORASTO | ⊞ ∅

čoravec ► 'čõ:rõc -a m živ. (◊) slabš. 1. *slaboviden človek*: tiz'd'ga 'čõ:rõca sə 'põ: x 'jâ:grəm ŷzè:lę 2. *nerodnež*: 'ti sę 'čõ:rõc – pa 'ti za'ši, čə 'mò:rəš! • zmer. 'čuvę, 'kõt' 'vəzęš, 'čõ:rõc! 3. *nevednež, zmedenec, neumnež*: ŷ'se: bę 'rat 'rixto, pa ša 'sĩe:be 'kumę, 'čõ:rõc | ⊞ k 1 ⇒ SLEPEC; k 2 ⇒ ŠTOR; k 3 ŠAŠAVEC | ⊞ Plet. ≠

čorba ► 'čõ:rba -e z (◊) slabš. *slaba redka juha*: 'õ:, 'jəzəs, 'kâ:kə 'čõ:rba smə 'jəd'lę! • čustv. **skuhati si čorbo povzročiti si neprijetnosti**: s' tę nęsr'è:čə sę ja pa 'fa:jn 'čõ:rba s'kuxała | ⊞ + [Plet.: »čõrba, f. [...] 2) die Jauche, Luče (Št.), Lašče-Erj. (Torb.); [...]«]

čreda ► č're:da (in č'rę:-) č'ręde z (◊) redk. *čreda*: č're:da k'ra:ŷ | ⊞ +

čremes ► č'rjē:məs -msa m (◊) bot. *čremsa*: č'rjē:məs pəd ŷlupə smřdi – za 'butarə se 'nuca | ⊞ ∅ (+ *čremsa*)

čremsa ⇒ ČREMES

čremsov ► č'rjē:msõ [-va -ə (f **Bo** tudi -sav-) prid. (rod. ed. m. sp. -sõga) *čremsov* < ČREMES: č'rjē:msõva 'vija | ⊞ ∅

črep ► č'rjē:p -a m živ. (◊) čustv. *kdor veliko pije (alkoholne pijače)*: pəg'lè:dę 'ga:, č'rjē:pa! • poud. **biti pijan ko črep biti zelo pijan**: 'f'rənc ja 'bè:ŷ pę'jâ:m kə 'črjē:p (⊞ ⇒ biti pijan ko KRAVA) • poud. **piti ko črep veliko piti, posebno alkoholne pijače**: st'â:ra 'ma:ma sə 'pilę kə č'rjē:p (⊞ ⇒ piti ko KRAVA) | ⊞ + ≠

črepati ► č'rjē:pat [čra'pâ:m (f in črę- [>) in č'rè:pat -əm nd. (č'rjē:pę -te (in č'rè:-); č'rjē:põ [čra'pâ:ła -ə in č'rè:põ -pała -ə) čustv. **a pohlepno ali veliko piti**: 'ka: nap'rę: čra'pâ:m 'va:də • 'nĩe: 'ta:k č'rjē:pat! **b** redk. *pohlepno jesti*: 'põ:p ja 'ta:k sm'è:tnə č'rjē:põ, da mę ja s'ła:bə g'râ:tała | ⊞ k a ⇒ PITI; k b ⇒ JESTI | ⊞ +

črepenjati ► – 3. os. ed. črapë'n'â: (in -pe->) nd. (-; – črapë'nâ:ča -ə) *žvenketati* | *dajati ostre, višje glasove*: 'ša:jbe sə črapë'n'â:le ŷ_()'k'vè:rjax | ⊞ ∅

črepinja ► čra'pine -e s (or. mn. star., redk. -n'mę; or. dv. star., redk. -n'mę) čustv. **a** mn. (*kuhinjska*) *posoda*: 'nęč na s'me:m š_čra'pin'mę rə'põ:rat • 'dõ:ns bəš pa 'ti čra'pine ŷ'męŷ **b** *kos (kuhinjske) posode*: čra'pine za kə'fija 'kuxat • 'pəs 'mâ: d'vę: čra'pinę – 'ja:na ja za 'va:də, ta d'ruga pa za 'jəs'tę **c** mn. *poškodba, poškodbe avtomobila v prometni nesreči*: 'nęč 'xud'ga 'ni blə, 'sâ:mə čra'pine | |koščki razbite lončene posode, lončenine| ⇒ DROŽE; |steklene črepinje| ⇒ GLAŽEVINA | ⊞ k a–b ⇒ POSODA; k b ⇒ ČREPINJČKA; k c GLAŽEVINA | ⊞ +

črepinjčka ► čra'pin'čka -e z (◊) manjš. *kos (kuhinjske) posode*: nę čra'pin'čka mę 'dę: za č'rę:ve | ⊞ ČREPINJA | ⊞ ∅

črepovje ► čra'põ:ję (**Bo** tudi -a) -a s (◊) nš, čustv. *kuhinjska posoda*: 'kõ:k se na-'bĩe:ra čra'põ:ja! • 'dõ:ns 'mâ:š pa 'ti čra'põ:ję č're:s • 'ja:s na'dę:ŷlem 'põ:nə čra'põ:ja na špõr'xert, 'põ: se pa 'nē: 'kuxa | ⊞ ⇒ POSODA | ⊞ SSKJ, Plet.

čreslo ► č'rjē:slə -a s (◊) nš *čreslo (za strojenje)*: za 'lè:dər se ja č'rjē:slə 'nucała | ⊞ +

črešnja ► č'ręšne -e z (rod. mn. -šən') star. 1. *češnja* a |*drevol*: č'ręšne cvę'ti • č'ręšnę smə pə'da:rlę • 'diŷja č'ręšne **b** |*sad*: d'vę: 'pĩe:s'tę č'ręšən' • kə'šĩca ŷ_()'ręšne (*češnjeva koščica*) • š_č'ręšən' křpõ:rt (*češnjev kompot*) • št'rud'l' š_č'ręšnēm (*češnjev zavitek*) **c** nš *češnjev les*: pə'xištva š_č'ręšne ja 'žə 'le:pə • otr. **obirati črešnje igra, pri kateri otrok od odraslega na videz kupuje češnje** | ⊞ ČEŠNJA | ⊞ k •: *Odrasli leži na tleh s pokrčenimi nogami in rahlo drži otroka, ki mu sedi na kolenih tako, da gleda v isto smer kot odrasli. Med njima se razvije pogovor*: {A} 'va:ča, 'kâ: pa 'de:žete? {B} č'ręšne ŷ'bè:rəm. {A} a jəx ja 'dõ:s'tę? {B} 'jâ:. (*Ali pa: 'nĩe:.*) {A} 'lę:te, 'kək sə 'təmlə 'gõ: 'lę:pe. pa 'čuvęte, da 'na:pte 'dõ: 'pâ:d'lę. V tem trenutku odrasli stegne noge in otrok narahlo pade. | ⊞ Plet.

črešnjev ► č'ręšn'õ [-va -ə (f **Bo** tudi -nev- (in -nëv-)) prid. (rod. ed. m. sp. -n'õ-ga) star., redk. *češnjev*: č'ręšn'õ št'rud'l' • č'ręšn'õ 'le:s • č'ręšn'õve 'da:rve | ⊞ ČEŠNJEV | ⊞ Plet.

črevca ▶ č'rɛ:ɥce [č'rɛ:ɥc ([in č'rɛ:-) s mn. ⟨ ⟩ ◆ bot. **kurja črevca** *kurja črevca*: 'kurja č'rɛ:ɥce sɐ plɛ'vɛ:ɥ | □ ∅ (+ *črevce* s)

črevo ▶ č'rjɛ:və -a s ⟨mn. č'rɛ:vɛ [č'rɛ:ɥ ([in č'rɛ:-); or. mn. star., redk. č'rɛ:ɥmɛ; or. dv. star., redk. č'rɛ:ɥmɛ) 1. *črevo*: pə (= u) č'rɛ:vɛx me z'vija (= š'ra:ɥfa) • a s'te žə 'nɛ:s'lɛ č'rɛ:vɛ [na 'va:də ([= p'rat) (*ali ste že nesli prat svinjska čreva (za klobase)*)? • a ja š_č'rɛ:ɥmɛ žə na'zaj z 'va:de? • u'mɛ:t'ne č'rɛ:vɛ 2. *danka [del črevesa]*: č'rjɛ:və me 'pɛ:ča 3. slabš., redk. *pijanec*: 'žiri'no:ɥs'kɛ ja č'rjɛ:və ◆ anat. **debelo črevo** *debelo črevo*: 'ra:ka 'mā: na dɛ'bɛ:ɥmɛ č'rjɛ:və ● poud. **vpiti** (= dreti se = kroliti ipd.) ko **črevo a zelo glasno, navadno neartikulirano vpiti**: 'pɔ:p se 'dɛ:ra kə č'rjɛ:və • 'o:mrɔ 'pɛs k'rɔ:lɛ (*laja*) kə č'rjɛ:və **b zelo glasno jokati** (□ ⇒ vpiti ko grešna duša (v vicah)) | [kurja čreva] ⇒ kurja ČREVCA □ k 2 RITNEK; k 3 ⇒ PIJANEC □ + [Tomišek 1903: 22; im. ed. »Črɛ'vɛ, drɛ'vɛ, čúďɛ (rabijo se samo v sing.) sklanjajo se le po ɤ/o- sklanji [...]]

črez ▶ č're:s (in č'rɛ:s) prisl. ⟨ ⟩ star. *čez* 1. *izraža a gibanje*: 'tɛle č're:s jə ja pɤ'mā:xɔ • 'duo: 'nižɛ sɐ 'ba:ru č're:s nar'dilɛ **b stanje**: 'ja:s_()m 'žə č're:s 2. *izraža presežno mero*: t'rā:mɛ p'rjɛ:več_()re:s mə'lijɛ • č're:z_()a'duo:s'tɛ 'mām tɛga k're:ga ● ⇒ IMETI koga/kaj na črez • ⇒ dati komu kaj črez (⇒ DATI') • ⇒ METATI črez • ⇒ POJATI črez • ⇒ VREČI črez • ⇒ ZMETATI črez • ⇒ ZMENITI se na črez | ⇒ ČEZINČREZ □ ČEZ □ Plet.

črez ▶ čraz predl. (pred nezvenečimi nezvočniki in pred premorom ČRAS; z naveznimi oblikami č'rjɛ:ž- (= č'ra:ž- = č'ra:z-) + -nɛga *čezenj*, -nɛ *čeznjo*, -ne *čeznje*, *čeznju*) s tož., star., redk. 1. *čez a [za izražanje gibanja]*: čraz p'ɥ:t ja s'kuo:ču **b skozi [za izražanje premikanja ali usmerjenosti z ene strani na drugo]**: čraz 'va:kɛ ja z'lɛ:zɪa 2. *čez [za izražanje časa]*: čras kākə 'urə m na'zaj 3. *čez [za izražanje presežne mere]*: čraz d'vɛ:stɔ 'kil ja 'vā:gažə p'rjɛ:sɛ 4. *čez [za izražanje nasprotovanja]*: 'kā:kə gva'ri č'rjɛ:ž_ɛne 5. **Bo zaradi [za izražanje vzroka]**: ɥ 'ā:pɛ sɐ ga 'va:rglɛ, čras 'tɔ: ja pa slɛ:b g'rā:tɔ | □ ⇒ čez; k 5 ⇒ ZARAD □ Plet.

čezinčrez ▶ č're:zɛnč're:s (in č'rɛ:zɛnč'rɛ:s) prisl. ⟨ ⟩ star. *čez in čez [izraža*

zvrhano mero]: č're:zɛnč're:z_ā'duo:z'd' ga 'mām | □ ⇒ ČEZINČEZ □ ∅ (Thesaurus 1987)

črhiniti ⇒ MUKSNITI

čriček ▶ č'rjɛčɛk -čka m živ. ⟨ ⟩ *čriček*: č'rjɛčɛk [se ɥg'ɪā:ša ([= 'pɥo:ja) | □ +

črka ▶ 'čarka -e ž ⟨ ⟩ *črka [znak za glas]*: 'čarkə 'zə ša na'pišə • 'bəl s'vɛ:t'le 'čar:ke bɛ 'ma:glɛ 'dɑ:t na spɛmɛ'nɪk • 'čar:ke bɛ 'b'lɛ: za ɥbnə'vɪt | □ ⇒ POŠTAB □ +

črkovati ▶ čər'kɔ:vət -'kujam nd. (čər'kuj -te; čər'kɔ:və -k'vā:žə -ə) nov. *črkovati*: 'nə, čər'kuj 'sɥo:jə j'mɛ: | □ +

črn ▶ 'čarən -rna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -rnɛga) *črn* 1. *[ki je take barve kot ogljel]*: 'čar:nɛ 'ɪa:sɛ • 'čarna 'fā:rba • x'ɪā:ča sɐ 'čarne 2. **a [ki je temne barve]**: 'čar:n 'dɛm • 'čarna 'pa:rst • 'čar:nə kə'fija (*kava brez dodatka mleka*) • pər'nɛ:s' ut 'pɛ:ka d'vā: 'be:žə k'ruxa pa nɛga 'čar:nɛga • te 'čarən k'rɛx se mɛ z'di 'bɔ:lɛ • 'čarna 'mɔ:ka • sɐ me 'tjɛ:plɛ, da sm 'b'ɪa: 'čišč_()a:rna • 'tāk 'čarən 'pɔ:p ja 'bɛ:ɥ (*temnopol*) **b [ki ima plodove ali gomolje temne barve]**: 'čar:n 'ribɛs • 'čarna 'rɛ:tkuca ● ⇒ biti črna ovca • ⇒ črna kuhinja • ⇒ črna župa • ⇒ črn ko murč • ⇒ dobiti črno piko • ⇒ garati ko (črna) živina • ⇒ iti se črnega PETRA • ⇒ premlatiti koga ko (črnega) BIKA • ⇒ to bo pa z belo KRAJDO v črn rajfnik za zapisati | □ +

▶ **črno** ▶ 'čar:nə prisl. ⟨ ⟩ *črno* < čRN 1-2a: a 'xɔ:dɛ ša 'ka: 'čar:nə ɥb'lɛ:ča-na? • rɔ'lɛ:te m 'ka: 'čar:nə pra'fā:rɔ • 'kək se pɤ 'm'linɛrjɛ 'čar:nə ka'di vən z 'ra:jfɛka! ● poud. **biti (čisto) črno** česa *biti zelo veliko (ljudi, mravelj ipd.)*: 'čišč_()a:rnə ja b'ɪə 'nā:rɔda | □ +

▶ **črno** ▶ 'čar:nə -nɛga s ⟨ ⟩ ● čustv. **črno se mi ipd. je naredilo** (: delalo) (**pred očmi**) *zaradi slabosti, razburjenja se mi je zazdelo, da nič ne vidim*: 'ka: 'čar:nə se mɛ ja nar'dilɛ (prad uč'mi), 'ta:k me ja ɥjɛ'zɪə • sm 'bɛ:ɥ 'ɪā:čən, da se mɛ ja 'čar:nə 'dɛ:ɪā:žə • ⇒ še toliko ne, kot je za NOFTOM črnega | na črno ⇒ na ŠVARC □ SSKJ

▶ **črna** ▶ 'čarna -e ž ⟨rod. mn. -nɛx)

črnc ▶ 'čar:ɛnc -a m živ. ⟨ ⟩ 1. *črnc [človek črne rase]*: mɛ 'čar:ɛnc ja 'mɛnda d'vā: čzə'vɛ:ka ɥ'bɛɥ 2. čustv. *kdor je (močno) porjavel od sonca*: sm 'b'ɪa: te 'ke:dɥ'nɛ:kɛ 'vɛ:č na 'nivɛ, sm pa p'rɔ:

čarnc 3. *čustv. v črno oblečen človek:*
pəg'lè:de 'nà:žga 'čar:nc 4. slabš., redk.
umazan človek, predvsem otrok: 'pè:de
se u'met, 'čar:nc! | | k 2 CIGAN'; k 4
⇒ UMAZE s | +

črnica ▶ čer'nica -'nice z (<) *češnja črni-*
ca | | +

črnič ▶ čer'nič -a m (<) **Bo** NŠ, les. *črnjava*
|temnejši les v sredini debla|: tēga
u'rè:xa ja 'sá:m čr'nič | | ⇒ ČRNINA | | 0

črnilnik ▶ čer'nilnək -a (in -nik(-)) m (<im.
mn. -nəkə (in -ni-)) nov. *črnilnik (v*
šoli): čr'nižə ja š_čr'nilnəka 'vən
s'tjè:kłə | | ⇒ TINTNIK | | +

črnilo ▶ čer'niłə -a m (<) a NŠ *črnilo:* čr-
'niža mē ja z'me:nkažə • a sē s'pè:č_()r-
'nižə 'piju? **b** *črnilnik (v šoli):* čer'nižə
se mē ja u'ba:rənžə | | TINTA; k 2
⇒ TINTNIK | | +

črnina ▶ čer'nina -'nine z (<) NŠ, les.
črnjava |temnejši les v sredini debla|:
čr'nine 'žə na s'mēm z'ra:unə 'dat | | ⇒
ČRNIC | | +

črnjava ⇒ ČRNINA

črnka ▶ čar:ncəka -e z (<) *črnka |ženska*
črne rase| | | kobila | ⇒ ŠVARCA | | +

črno |konj| ⇒ ŠVARC

črnojagodast |črnojagodasti blušček|
⇒ divja BUČA

črnuzelj ▶ čer'nuzəl -na (in -z'lj(-)) m živ. (<)
čustv. 1. kdor ima črne lase, temnejšo
polt: 'tis'tē u't'ru:ocē sē u'sē čr'nuz'lj-
nē, 'ta:k:ə 'va:ča 2. *umazan človek,*
predvsem otrok: pəg'lè:de 'se, 'ká:k
čr'nuz'lj 'sē! • 'xjətər se 'jèdē u'met, čr-
'nuz'lj! | | k 2 ⇒ UMAZE s | | 0

črpalka ▶ čer'pálka -e z (<) nov. *črpalka:*
bēn'ci:nska čr'pálka | | |krilna vodna
črpalka | ⇒ FLIGELICA | | ⇒ PUMPA | | SSKJ
(SP 1962 *črpavka*; Plet. *črpavka* ≠)

črpati |s črpalko| ⇒ PUMPATI

črsten ▶ čar:stn -tna -ə prid. (rod. ed. m. sp.
-s't'nēga) 1. v prislovni rabi, za ljudi
čvrst |pošn živiljenjskih sil|: d'vám-
'vəsndēs't 'let ja s'tar, pa 'kək ja ša
'čar:stn! • 'vərgnē 'čar:stna 'ženska ja
'ša: 2. za les *trd(en):* 'čar:stn 'leis 'ma-
rəš u'zjè:t • 'tá:kə, 'čar:stnə d'r'və:jə
sma 'kupla | | Plet. [»črsten, tna,
adj. = črstev, Savinska dol.«]

črta ▶ čar:ta -e z (<) *črta 1. nepretrgana*
vrstà točk|: 'ra:una (: 'tjè:nka) 'čar:ta •
b'la:ge š_čar'nēm 'čar:təm • pə s'tēnē
ja s_ 'vin'čnəkə 'čar:tə na'rè:d'u • na
pa'pè:r 'de:la 'čar:te 2. *črti podobna*
zareza|: 'čar:ta na d'žənē • pə 'a:utə
námē ja 'ja:dŋ s k'lučə pətè:gn'u 'čar:

tə | | k 1 LINIJA; k 2 RIŽA | | +

črtalnik ▶ čer'tá:lnek -a (in -ni-) m (im. mn.
-nəkə (in -ni-)) *črtanec |list, ki se pri*
pisanju daje pod papir brez črt|:
'va:rs'te sē 'bəl 'ta:k, 've:głas'te, kə
'nišm 'jəm'ò čr'tá:lnekə | | | + ≠

črtalo ▶ čer'tá:łə -a s (<) *črtalo |del*
pluga, ki navpično reže brazde| |
|ročno črtalo| ⇒ ŠIRFE | | +

črtast ▶ 'čar:tast -a -ə prid. (rod. ed. m. sp.
-s'tēga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tēmə
in -s't'mə) *črtast, črtan |ki ima črte|*
a: 'čartastə b'la:ge • 'čartasta u'b'leka
b: 'čartazd z've:zek (črtast, črtan) | | ⇒
k a RIŽAST; k b ČRTAN, ČRTEN | | +

črtati ▶ 'čartat -əm a.+nd. (<) *črtati |izbri-*
sati|: 'puf sē jē 'čartalē • 'mō:rjə 'žix
'le:c 'ka: 'čartəma - 'ni g'ná:rja | | ⇒
⇒ BRISATI | | +

▶ **črtan** ▶ 'čartn -təna -ə prid. (rod. ed. m.
sp. -tənga, daj. ed. m. sp. -tən'mə) 1.
črtan |izbrisan, opuščer|: 'puf mē ja
'bè:u 'čartn 2. redk. *črtast, črtan |ki*
ima črte|: u tis't'mə 'čartən'mə z've:-
s'kə ja na'pjsəna tēl'fə:nska štē'vilka
| | k 1 ⇒ BRISAN; k 2 ČRTAST | | SSKJ

črten ▶ 'čartn -tna -ə prid. (rod. ed. m. sp.
-t'nēga) *črtast, črtan |ki ima črte|*: a
'má:š 'kē: 'čart'nēga pa'pè:rja? | | ⇒
⇒ ČRTAST | | 0

črtica ▶ 'čartēca (in -tj-) -tēce (in -ti-) z
(<) manjš., nov. *črtica* |< ČRTA| | | ⇒ ČRTIKA
| | +

črtika ▶ 'čart'ka -e z (<) manjš. *črtica* |<
ČRTA|: na'va:rxe 'ma:rəš 'čart'kə na-
'rjēs't' | | ⇒ ČRTICA | | 0

črtiti ▶ 'čartēt -tēm tudi čer'tit -'tij na.
(-; 'čart'u -tja -ə tudi čer'tij -'ja -ə,
mn. 'čart'lj ita. in čer'tilē ita.) č. koga/kaj
sovražiti koga/kaj, mrziti koga/kaj:
'a:, 'kək sta se 'čart'la! • čə pa 'kē:
'čartēm, ja pa 'tə:, da se mē 'ta:kłe
'žá:žáš | | | +

črtka ⇒ ČRTIKA

črv ▶ čar:ru -rva m živ. (<) 1. *črv |drobna*
žival|: 'čar:ru ja u 'já:pkē • 'liēs'nē
'čar:ru • 'muxa ja 'čar:va u 'mie:sə za-
s'ra:la • 'mik'łnəvə 'zjè:fē ja me'sá:r-
ska 'muxa 'čar:va zas'ra:la, kə ja 'mé-
la f'rišnə, pa 'ni 'mé:la pək'rjətə, kə ja
p'le:la 2. *deževnik |črvu podobna*
žival|: 'kura 'išajə 'čar:ve 3. *črv |klju-*
vajoče gnojno vnetje na prstu|: na (= u)
'parstə 'mám 'čar:va | | | + [Tomín-
šek 1903: 10: im. ed. »čärü«]

črvček ▶ čar:učək -čka m živ. (<) 1. manjš.
črvček |< črv 1-2|: u 'čè:spe sm 'ča:

ručka 'na:ɟdu 2. 1jubk. *majhen, neboljen otrok*: l'ɛ:, 'kâ:k 'čé:ɟn̩ 'čaruček ja 'na:š 'á:nza! | □ ∅ (+ črviček)

črviček ⇒ ČRVČEK

črvičiti |po trebuchu| ⇒ ZVIJATI

črviv ▶ čər'viju -va -ə prid. (rod. ed. m. sp. -'vijuɡa; rod. ed. ž. sp. -'vive) črviv a |razjeden od črvov|: čər'viva 'di:eska b |ki ima črvel|: čər'vive č'rɛ:šne • 'mi:esə ja b'lɛ zə č'r'vive • ⇒ črviva POTICA | □ + [Tomineš 1903: 10: im. ed. m. sp. »črviv«]

čtivo ▶ č'tivə -a s ⟨⟩ nš čtivo: a 'mâ:š 'kɛ: č'tiva s:ɛ'ɸbô:j? • sol. ub've:zno č'tivə (domače, obvezno čtivo) | □ SSKJ, SP 1962

čuda ▶ 'čuda -e z ⟨⟩ • čustv., star. ni čude izraža običajnost, navadnost česa: 'ni 'čude, da 'ne:mta g'nâ:rja, kə sta sɛ pa 'a:uɔ 'kupla • poud., star. od (= do) čude a izraža nenavadno visoko stopnjo: ple've:la 'mâ:mə pa 'par'nas 're:s uč_()'ude • u'rɔ:čə ja b'lɛ pa 'du:ns uč_()'ude • də 'čude 'le:pə u'rjeme ja 'du:ns • uč_()'ude 'mâ:lə jəx ja 'pa:ršlɛ b izraža zelo veliko količino: uč_()'ude l'ɛ'di ja b'lɛ | □ Plet.

čuda ▶ 'čuda prisl. ⟨⟩ poud., redk. 1. izraža nenavadno visoko stopnjo: 'čuda 'ra:t 'mâ: 'sér 2. izraža zelo veliko količino: 'čuda g'nâ:rja s 'mè:lɛ | □ k 1 ⇒ ZELO; k 2 ⇒ DOSTI | □ SSKJ

čudak ▶ čə'dâ:k -a (tudi ču-) m živ. ⟨⟩ ču-dak: tiz'd'ga čə'dâ:kə ja u'zè:lə • zmer. 'ka: 'jəðɛ, čə'dâ:k čə'dâ:škɛ! | □ +

čudaški ▶ čə'dâ:škɛ -a -ə prid. (rod. ed. m. sp. -kɛɡa) čudaški: čə'dâ:škɛɡa 'dè:da 'mâ: • za'kâ: sɛ 'ta:k čə'dâ:ška! | □ ⇒ ŠPASEN | □ SSKJ, SP 1962

čuden ▶ 'čudn̩ -dna -ə prid. (rod. ed. m. sp. -d'nɛɡa) 1. hud |pretirano strog|: 'nâ:šə sə b'lɛ 'čud'nɛ, kə sɛm 'ta:k 'pu:zno 'pa:ršlɔ da'mo: 2. hud |ki napada človeka|: 'sɛ: tɛ 'pəs 'ni 'čudn̩ • b'rè:c'lnɛ sə pa 'du:ns 're:š_čud'nɛ - 'di:ž 'bɔ: 3. a predvsem za otroke poreden |ki (rad) povzroča neprijetnosti, nevšečnosti|: 'kək ja 'di:ekle 'du:ns 'čudn̩! • 'čud'ne u'trɔ:ke 'mâ: b nemiren |ki ne miruje, ni pri miru|: 'kâ: ja 'kɛ: k'râ:vəm, da sɛ 'ta:k 'čudne? 4. čuden a |ki se razlikuje od navadnega, znanega|: 'čud'ne ra'či se gə'dijɛ pə s'vɛ:tɛ b nov. |ki se po vedenju, ravnanju razlikuje od drugih|: z'lɛ 'čudna 'že:nška ja 'tɔ: • ⇒ biti čuden ko HUDIČEK | □ k 1-2 ⇒ HUD; k 4 ⇒ ŠPASEN | □ +

▶ čuden ▶ 'čudn̩ -dna -ə povdk. (⇒ ČUDEN prid.) redk. č. (na koga) hud (na koga) |ki ima zaradi nasprotja, spora z okoljem odklonilen odnos do njega|: 'a:te ja 'bè:u 'čudn̩ 'kə s'tɔ: u'râ:ɡɔ, kə smə 'cè:stə 'tâ:kə nar'dilɛ • a ja b'lɔ: 'mâ:ma 'kɛ: 'čudna na 'tjɛ:be u'čè:rɛ? | □ ⇒ HUD povdk. | □ ∅

▶ čudno ▶ 'čudnə prisl. ⟨⟩ čudno |< ČUDEN 4a|: 'čudnə se mɛ z'di, da ga ša 'ni da'mɔ: | □ SSKJ

▶ čudno ▶ 'čudnə povdk. ⟨⟩ čudno |izraža presenetljivost, nenavadnost česa|: p'rɔ: 'čudnə 'ja:, da g'rè: 'ta:k pəčâ:sə da'mɔ: • elipt. 'čudnə, da na pra'dâ:jə 'xiša - za'kâ: jəm 'kɛ: 'bɔ:!? | □ ⇒ ŠPASEN povdk. | □ SSKJ

▶ čudno ▶ 'čudnə -d'nɛɡa s ⟨⟩ kar se razlikuje od navadnega, znanega: 'tɔ: 'ni 'nɛč_:'ud'nɛɡa, čə na z'nâ:š x 'nəm - 'sɛ: tɛ zə 'mānda dɛ'sè:t 'lɛ:t 'ni b'lɛ | □ ⇒ NOVO s | □ SSKJ

čudež ▶ 'čudeš -ža (tudi -de-) m ⟨⟩ a čudež |dogodek|: u 'kɔ:kərxax se ja 'tjɛ:č_:'udeš na'rè:d'u - p'rɛ: ja 'bè:u 'xut m'ra:s, pɹ pəuz'dɛɡ'vâ:nɛ ja pa 'tɔ:pu 'vè:tər pə'tè:gn'u b čustv. nenavaden, izreden dogodek ali naključje: čə bɔ 'du:ns 'pa:ršu, se bɔ pa 'tut 'čudeš na'rè:d'u • jâ 'čudež, da na 'mò:rəš p'ra:u 'ca:jd_()a'mɔ: p'rɪt! • 'čudež 'bɔ:, čə bɔ k'lɪcaɫa • čustv. čudež božji izraža presenečenje, začudenje: jâ 'čudež 'bɔ:zə, da 'vje:č 'ne:ma, kə 'ta:k š'pâ:ra! | □ +

čuditi se ▶ 'čudɛt se -ɛm se nd. ⟨-; 'čud'u -dla -ə, mn. -d'lɛ ita.) čuditi se |čutiti in izražati presenečenje, začudenje|: 'čudɛm se 'tɛ, da sɛ 'ta:g 'butast, kə sɛ 'tɔ:k 'ca:jta u 'šɔ:lɛ 'xu:ɔ:d'u | □ +

čudo ⇒ ČUDA ž [Tomineš 1903: 22: im. ed. »Črè'vъ, drè'vъ, čúđъ (rabijo se samo v sing.) sklanjajo se le po њ/o- sklanjaji [...]|

čuf ▶ 'čuf medm. ⟨⟩ otr. posnema glas parne lokomotive: 'cuk ja 'de:ɫɔ 'čuf 'čuf 'čuf | □ ∅

čuj ⇒ čoj

čuk ▶ 'čuk -a m živ. ⟨⟩ 1. čuk |ptica|: 'čuka sm̩ 'vid'ɔ • redk. 'čuk skə'vɪka - 'kâ: se bɔ 'kɛ: nara'dilɛ? (□ ⇒ SOVA) 2. čustv. umazan človek, predvsem otrok: 'kâ:k 'čuk 'xɔ:dɛš u'kɔ:lɛ! • poud. biti umazan ko čuk biti zelo umazan: pəg'lé:dɛ 'ga: - s'pè:t ja u'mâ:zən kə 'čuk | □ k 2 ⇒ UMAZE s | □ +

čukec ▶ 'čukɛc -kca m živ. ⟨⟩ čustv. umazan

človek, predusem otrok: 'dɛ:lɛ se bɔ 'šɔ: pa 'na:š 'čukəc pa ɥ'mɛt | ☐ ⇒ UMAZE s ☐ +

čukmašina ▶ 'čukma'si:na -'ši:ne z ⟨ ⟩ šalj., med delavci Glina iz Nazarij stroj za dolžinsko sestavljanje lesnih delov: 'tət'le kə'má:t ja 'bè:ɥ pa na 'čukma'si-nɛ sɛs'ta:ɥlɛn | ☐ Pri tem stroju je prav na začetku delala delavka s priimkom Čuk. ☐ ☐

čunek ▶ 'čunek -a (in -nɛ-) m živ. ⟨im. mn. -nɛkɛ⟩ **Bo** otr. prašič |žival|: a sɔ 'tɥo: -jə 'čunɛkɛ? | ☐ ⇒ PREŠIČ ☐ ☐

čutara ▶ 'čutara -a z ⟨ ⟩ čutara: nɔ 'čuta-rɔ 'va:dɛ sm̩ pə'pè:ɥ | ☐ ČUTARICA ☐ +

čutarica ▶ 'čutarca -e z ⟨ ⟩ čutara | ☐ ⇒ ČUTARA ☐ +

čuti ▶ 'čət 'čujam a.+nd. ⟨-; 'ču 'ču:la -ə⟩ 1. a č. kaj/koga *slišati kaj/koga* |s sluhom zaznavati|: a 'čujate, 'kâ: p'râ:vɛm? • 'tɔ: sm̩ 'ja:s ɥ'sè 'ču • 'ta:kle 'gɥo: ɥ x'rɪbɛ se ja pa z'gɔ:var 'ču • 'təm na 'ču:jaž d'rugɛ kə nɛm'skə • vɥ s 'xiša se ja pa k'rɔ:lɛnɛ 'ču:fa **b** |biti sposoben dojemati zvoke, glasove|: na nɔ ɥ'sɛ:sɔ na 'ču:ja • čə'diɛ:lɛ s'lâ:pšə 'čujam c |upoštevati naročilo, ukaz|: a 'ti 'kɛ: 'ču:jaš a 'nɛč? • a 'ti s'lâ:bə 'ču:jaš a 'kâ:? 2. č. kaj *slišati kaj* a |seznaniti se s čim s poslušanjem|: 'tɔ: se ja pa 'ču:fa, da 'lâ:kəjə 'təm **b** |izvedeti kaj iz pripovedovanja ljudi|: sm̩ 'ču p'râ:vɛd., a ja b'lâ: na "xɔ:mceɛ nɛ'srɛ:ča • a sɛ žə 'ču za nɛs'rɛ:čə pɾ 'tin'čkɛ? • a s'te žə 'čulɛ za "gnɛ'lɔ:čana – da ja ɥ'ma:ru (ali ste že slišali, da je umrl Gnilovčan [iz Rovta])? 3. č. kaj *čutiti* (okončine): 'nɛč na 'ču:ja 'nɔ:g 'bò:j • čustv. **čuti ga biti** (nekoliko) pijan: čə ga ja nɔ'mâ:lə 'ču, ja 'bè:ɥ 'jâ:kə ša pə'sɛ:bɛ 'pust • 'vɛrgnɛ ga ja 'ču (☐ ⇒ biti PIJAN) • čustv. **čuti jih od koga biti oštet od koga**: 'a: sm̩ jəx 'ču_ɥd 'ma:me, k sm̩ pɛ'jâ:n da'mɔ: 'pa:ršu! • ⇒ ta KRUH ipd. je pa že včeraj opoldne čul zvoniti | ⇒ ČOJ, POSLUŠAJ ☐ ⇒ OBČUTITI ☐ +

čutiti ⇒ OBČUTITI

čuvaj ▶ čə'va:j -vâ:ja (in ču-) m živ. ⟨ ⟩ 1. čuvaj |kdor poklicno kaj čuva|: za 'nɔ:čnɛga čə'vâ:ja ja 'bè:ɥ na 'g'lɪnə • 'ribɛškɛ ču'va:j 2. star., redk. vratar: u 'bɔ:lɔ:ɛ pɾ čə'va:jə ɥp'râ:sə | ☐ k 1 VAHTER; k 2 ⇒ VRATAR ☐ +

čuvati ▶ 'čuvat -əm nd. ⟨ ⟩ 1. a č. na koga/kaj a *paziti na koga/kaj, varovati koga/kaj* |prizadevati si, da se odvrne

nevarnost od koga/česa|: 'čuvɛ na 'sji:be • 'čuvɛ na 'a:ɥtɔ (: ɥt'rɥo:ka) **b** nav. z odvisnim stavkom *paziti |prizadevati si, da se ne zgodi kaj nezaželene-ga|*: 'čuvɛ, da na 'pâ:deš • 'čuveta na 'sji:be **c** č. koga/kaj *paziti koga/kaj, varovati koga/kaj* |imeti v oskrbi, varstvu|: 'pəs 'čuva 'kɔ:st • 'tri ɥt'rɥo:ke 'čuva 2. č. na kaj *paziti na kaj* |prizadevati si, da se kaj ohrani|: 'čuvɛ na k'nɪgə (: zd'râ:ɥjə) **3.** *paziti |biti zavestno (miselno) zbran|*: pə-s'lɥušɛ pa 'čuvɛ, 'kâ: p'râ:vɛ 4. č. na kaj *biti pozoren na kaj, paziti na kaj* |biti kje z namenom ugotoviti, zaznati kaj|: 'se: sm̩ 'čuvɔ na m'lɛ:kə, pa mɛ ja ɥš'lə! • ⇒ čuvati prvega APRILA | ☐ AHTATI, MERKATI; k 4 AHTATI SE ☐ +

▶ **čuvati se** ▶ 'čuvat se -vəm se nd. ⟨ ⟩ v medmetni rabi č. se koga/česa *paziti se koga/česa, varovati se koga/česa* |izraža grožnjo, svarilo|: 'čuvɛ se ba'râ:be! • 'le: 'čuvɛte se 'me:! • 'čuvɛ 'se:, da te 'na:m pra'xɔ:ɔ'du! • 'čuvɛ se g'rɪpe | ☐ AHTATI SE ☐ SSKJ

čvečiti ▶ č'vè:čət (in -čt) -əm nd. ⟨č'vè:čə (in č'vè:č) -čte; č'vè:ču -čla -ə) *žvečiti a* |drobiti z zobmi in mešati s slino|: 'dɔ:gə 'ma:rəš č'vè:čət, 'pɥo: pa ta'dɥo: pəž'ret **b** |imeti dolgo v ustih in gristi|: 'kâ: pa č'vè:čəš? a č'i'gumi? • ud 'g'rɛ:xčɔga 'f'rɛnca 'va:ča ja 'bâ:gə č'vè:ču **c** čustv. *gristi, grizljati*: za'kâ: 'ta:k č'vè:čəš čɛg'arɛ:t? | ☐ k a ŽVEČITI; k b ⇒ ČIKATI; k c ⇒ GRISTI ☐ ☐

čveka ▶ č'vɛ:kə -e z ⟨ ⟩ slabš. kdor vsebinsko prazno, nespametno govori: 'tâ:ke č'vɛ:ke pa 'diɛ:lɛč nau'kɔ:lɛ 'ni • zmer. 'mɔ:čə 'nə, č'vɛ:kə č'vɛ:kasta! | ☐ SSKJ, SP 1962

čvekast ▶ č'vɛ:kast -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tɛga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tɛ-mə in -s't'mə) kdor (rad) vsebinsko prazno, nespametno govori: za'kâ: sɛ 'ta:k č'vɛ:kasta?! • zmer. 'ɔ:, 'ti 'dɛ:da č'vɛ:kas'tɛ 'ti! | ☐ ČVEKAT ☐ SSKJ

čvekat ▶ čvɛ'kâ:t -a -ə (in čvɛ-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -d'ga in -tɛga, daj. ed. m. sp. -t'mə in -tɛmə) redk. kdor (rad) vsebinsko prazno, nespametno govori: na 'bɔ:d' 'nə 'ta:k čvɛ'kâ:t | ☐ ⇒ ČVEKAST ☐ ☐

čvekati ▶ č'vɛ:kət [čvɛ'kâ:m (f in čvɛ- [>) nd. ⟨č'vɛ:kɛ -te; č'vɛ:kɔ [čvɛ'kâ:lə -ə) slabš. 1. vsebinsko prazno, nespametno govoriti: 'čâ:sɛ 'tâ:ke čvɛ'kâ:, da se 'bɔ:x us'milɛ 2. govoriti, pripove-

dovati: 'ká: 'kɛ: čvɛ'ká:ta? • 'ka: nap'rɛ: čvɛ'ká:š, pa 'nɛč na nar'diš • u'gá:s'nɛ 'ra:dijo – mɛ g'rɛ: na 'ziɥce, kə žə pra'do:gə čvɛ'ká:š! | ☐ ⇒ GOVORITI ☐ +

čveteren ▶ čvɛ'tjɛ:rən -rna -ə (in čvɛ-) prid. (rod. ed. m. sp. -rnɛga) redk. **1.** *čveteren [iz štirih delov, enot]: čvɛ'tjɛ:rna š'pá:ga* **2.** *čvetero [skupina štirih enot]: čvɛ'tjɛ:rne ɥ'rárte • čvɛ'tjɛ:rɛ š'tumfɛ (štirje pari ženskih nogavic, čvetero hlačnih nogavic)* | ☐ ČETVEREN ☐ +

▶ **čveterno** ▶ – tož. ed. čvɛ'tjɛ:rɛnə (in čvɛ-) s ⟨⟩ • redk. **na čveterno izraža, da je kaj sestavljeno iz štirih delov, enot** (☐ ⇒ na ČETVERNO) | ☐ ∅

čvoniti ▶ č'vɔ:nɛt (in -n't') -ɛm nd. (č'vɔ:nɛ (in č'vɔ:n') -n'te; č'vɔ:n'u -n'la -ə) slabš., redk. **1.** *vsebinsko prazno, nespametno govoriti*: "jɔ:ža 'žə 'tá:ke č'vɔ:nɛ – 'ka:r jə na 'pá:met p'ride **2.** *govoriti, pripovedovati*: 'ká: 'kɛ: te 'dɛ:da č'vɔ:nɛ 'vəs 'ca:jt? | ☐ ⇒ GOVORITI ☐ ∅

čvrst ⇒ ČRSTEN

D

d ▶ 'də -ja tudi -- m ⟨⟩ d | *soglasnik; črka*: 'kák š'pa:sn̩ 'də s̩ə na'p̩s̩o! • 'vè:lkə 'də
| □ SSKJ, SP 1962

da ▶ da vez. ⟨⟩ 1. *da a* v pripovednih odvisnikih | *za uvajanje stavka, ki dopolnjuje nadrednega*: 'n̩sə 'ʔučə p'r̩e: u'g̩á:sn̩l̩ə, da ja 'p̩o:ɪ 'v̩o:k 'š̩o: • 't̩o: ja b'ʔə 'kum̩ə n̩ə 't̩á:kəle, da kə s'ʔ(̩)ie:d'̩o na t'ʔl̩ə:x̩ə, da s̩ə 'ka: 'ta:k na'ra:u-nasc'ʔ(̩)è:gu **b** redk. | *za uvajanje subjektivno podanega govora ali misli*: 'ni 'va:t'̩o 'š̩ivat, 'č̩e:ž da 'm̩á: pra'd̩o:ge 'n̩o:ge 2. v vzročnih odvisnikih, za glagoli čustvovanja *da* | *za izražanje dejstva, da je vsebina odvisnega stavka vzrok dogajanja v nadrednem*: 'ba:u sn̩ 'se:, da b̩ə me d̩ə'b̩il̩ə 3. **a** v namernih odvisnikih, včasih v zvezi zato da (*zato*) *da* | *za izražanje namena, ki ga ima dejanje nadrednega stavka*: u's̩əga xu'd̩iča sn̩ š'p̩il̩o, da m̩ə 'na:u b̩ə b'ʔə t're:ba u 'š̩o:ɪ ʔə 'j̩ət • na 'va:kne s̩ə 'k̩o:ce 'd̩ie:l̩ə, za't̩o: da b' 'j̩á: na 'č̩ul̩ə 'v̩o:k̩o, kə s̩ə 't̩u:l̩ə **b** s preteklikom ali nedovršnim sedanjikom *da* | *za izražanje doseženega namena*: 's̩á:m̩ə za 't̩o: me 'm̩á:, da m̩ə 'ku-x̩əm pa 'p̩ie:ram 4. v načinovnih odvisnikih brez da *ne* da | *za izražanje načina, kako poteka dejanje nadrednega stavka*: ja pa 'ka:r 'š̩o:, 'b'ra:z̩ da b̩ə p̩ə'v̩e:d̩o 5. v primerjalnih odvisnikih kakor da, ko da *kot da* | *za izražanje primerjave z dejanjem v nadrednem stavku*: 'p̩o:p'ʔ(̩)á:de pa u's̩t̩áne, kə da 'ni b'ʔə 'n̩eč 6. v posledičnih odvisnikih *da* | *za izražanje posledice, ki jo ima dejanje nadrednega stavka*: 'ta:k sm̩ə se u'š̩i na'l̩e:z'ʔl̩ə, da s̩ə nas 'ka: 'n̩o:s'le • 'ta:k sn̩ 'ʔá:č̩en, da se m̩ə 'ka: s'v̩e:t̩ə 7. tako da *tako da* | *za uvajanje načinovnega odvisnika, ki izraža posledico*: p̩ə-'n̩o:č ja 'č̩á:s̩ə 'p̩o:kaʔə, 'ta:g da sm̩ə 'm̩is'l̩ə, da b̩də 'na:š'č̩ist p̩ə'b̩il̩ə 8. a tako da *torej* | *izraža navezovanje na prej povedano*: a 'ta:g da s'te 'd̩yo:l 'tud' u 'š̩o:ɪə 'x̩o:d'l̩ə? 9. kako da *zakaj* | *uprašuje po vzroku*: 'kəg da t̩ə 'š̩o:ɪa na g'r̩e:? 10. v časovnih odvisnikih *za izražanje, v kakšnem časovnem zaporedju sta dejanji nadrednega in odvisnega stavka*: n̩ə'm̩á:ɪə š̩a p̩ə'č̩á:k̩ə, da se u'bujam 11. nav. elipt., čustv. *za izražanje a ukaza, želje*: da ta'k̩o:j

'z̩gineš! • pa da 'na:jd̩em c̩əm'p̩á:te, kə p'rid̩em na'za:j! **b** *ugibanja, domneve*: da 'nis̩ə 'ti 'n̩á:š̩əx 'j̩á:b̩ək ra'bu't̩o, 'ə? **c** *poudarjanja, pojasnjevanja*: 'na 'nuc̩əm 'te:, da b̩əš 'v̩e:d'̩o! • {A} a 'b̩əš 'pa:r̩šu? {B} g'viš̩n̩ə, [da 'b̩əm (f = 'da).
● ⇒ KAKO pa da? | ⇒ BOJDA, PAJADA, VEŠDA, VETEDA □ k 9 ⇒ ZAKAJ □ +

da člen. ⇒ JA

Dachau ⇒ DAHAV

Dahav ▶ 'd̩á:x̩au -va m ⟨⟩ stv. I. *nacistično koncentracijsko taborišče Dachau*: 'v̩t̩á:č̩k̩əx 'ja:d̩u ja pa 'b̩o:j u 'd̩á:x̩av̩ə u'ma:ru • šalj. **biti suh, ko bi iz Dahava na urlavb prišel biti zelo suh**: 'ti s̩ə pa 'ta:k 'sux, kə b̩ə z 'd̩á:x̩ava na v̩r'le:u'p'á:r̩šu (□ biti suh, ko bi iz Dahavega na urlavb prišel (⇒ DAHAV)) | □ DAHAVO □ ∅ (SP 1962 *Dachau*)

Dahavo ▶ 'd̩á:x̩av̩ə -x̩oga s ⟨⟩ stv. I., star. *nacistično koncentracijsko taborišče Dachau*: 'p̩o: s̩ə ga 'd̩a:l̩ə pa 'n̩ət u 'd̩á:x̩av̩ə, da ja 'p̩o: sra'm̩á:k 't̩əm u'ma:ru, kə ja 't̩if̩əs d̩ə'b̩e:u • t̩ə g'ʔa:u-n̩ə 'ʔo:ger ja 'b̩e:u pa 'n̩ət u 'd̩á:x̩om̩ə • šalj. **biti suh, ko bi iz Dahavega na urlavb prišel biti zelo suh**: 'f'r̩á:nca ja b'ʔa: š̩ale 'suxa - 'kə b̩ə z 'd̩á:x̩oga na v̩r'le:u'p'á:r̩š̩a! (□ ⇒ biti suh, ko bi iz Dahava na urlavb prišel (⇒ DAHAV)) | □ ⇒ DAHAV □ ∅

dahniti ⇒ DEHNITI

dahpapa ▶ 'd̩á:x̩p̩á:pa -e z ⟨⟩ nš *strešna lepenka*: 'da:r̩v̩nc̩ə sm̩ə z 'd̩á:x̩p̩á:p̩ə p̩ək'r̩il̩ə | □ ∅

daj ▶ 'd̩e: prisl. ⟨pred zlogom z nesprednjim soglasnikom 'de: (in 'd̩e:)⟩ *zda:j*: 'de: m̩ə š'l̩ə pa na'za:j ta'd̩yo: p̩əg'l̩e:dat x ti s't̩əm 'turkin̩əm • 'de: pa na 've:m, a s̩ə 'n̩á:š̩ə 'g̩yo:r a s̩ə 'b̩e:y̩č̩k̩ə • 'd̩ie:l̩eč pa 'n̩is̩ə 'n̩á:š̩ə 'd̩e: • sn̩ 'm̩is'lu - 'd̩e: sn̩ pa 'f̩e:r̩t̩ək • 'ta:kle j se'd̩e:ɪa, kə 'd̩e: m̩d'v̩á: s̩e'd̩i'ma • 's̩e: 'd̩e: un̩ə k̩ə's̩ije 'g̩yo: • 'l̩e:, 'd̩e: sn̩ pa 't̩o: p̩ə'z̩á:b̩ɪa • 'd̩e: se 'r̩je:č̩ pa 't̩ə p̩ɟ 't̩ə'n̩á:č̩e • 'de: pa na 've:m 'v̩je:č̩ te p'r̩á:ve • ● ⇒ daj pa v BEG pa (h mami) domov pa pod kovter pa v jok • **do daj do zda:j, do-slej**: d̩ə 'd̩e: š̩a 'ni 'n̩eč p̩ə'v̩e:d̩o 'n̩o:u-ga (□ DOSIHMAL, do ZDAJ) | □ DAJLE, ZDAJ, ZDAJLE □ ∅

daj ▶ 'd̩e: (in 'd̩e:) 'd̩e:te medm. ⟨1. os. mn.

'de:mə (in 'dɛ:-); dv. 'de:ma -ta (in 'dɛ:-); pred zlogom z nesprednjim soglasnikom 'de: (in 'dɛ:)) 1. *daj* [izraža ukaz, spodbudo]: 'dɛ:, 'nə, pət'ɛ:gnɛ! • 'dɛ:mə, 'nə, 'bəl 'ʒivə! • 'dɛ: mɛ 'tɔ:lɛ 'ta:j za'njɛ:s't' ((pre)nesi mi tole tja)! 2. *a daj* [izraža začudenje, zavrnitev]: 'de: ga ('nə) s'rat! • 'dɛ:te 'nə, 'sɛ: 'tɔ: 'ni 'nɛč 'xu-dɛga! **b** (večkrat) ponovljen *izraža zavračanje*: 'dɛ: 'dɛ: 'dɛ:, g'dɔ: tɛ bɔ 'kɛ: 'vje:rjɔ?! | \square k 2b \Rightarrow BE \square SSKJ (SP 1962, Plet. pod *dati*)

daja ▶ 'dǎ:ja -a z ⟨⟩ **Bo** *krma, ki se da kravam naenkrat*: za nə 'dǎ:jə ša 'žə 'mǎ:m 'sje:na | \square \emptyset

dajati ▶ 'dǎ:jat (tudi 'dǎ:-) 'dǎ:jəm nd. ⟨'dǎ:-jɛ -te; 'dǎ:jɔ -jaʒa -ə in da'jǎ:ʒa -ə⟩ 1. d. kaj *dajati kaj a* |*delati, da preha*ja k *drugemu*: jə g'dɔ: mə pa za pɛ'jǎ:čə g'nǎ:r 'dǎ:ja?! • 'kǎ: s'tɛ jəm pa da'jǎ:lɛ za 'jɛ:s't? • na 'kɔ:k 'ur mə pa 'dǎ:jɛte rɛč'nɛ:ja? **b** |*podarjati, poklanjati*: krəm'pɛ:r nǎm pa 'dɥo:mɛ 'dǎ:jɛjə **c** |*delati, da preha*ja *drugemu v uporabo*: 'kǎ: mə pa 'dǎ:jəš pɛ'čikəl - 'sɛ: sɛ 'sǎ:ma k'rjiva! **č** |*delati, da lahko kdo kaj dela, s čim razpolaga*: 'kǎ:ke 'çɔ:mne sɛ 'čǎ:sɛ da'jǎ:lɛ! 2. *dajati* |*delati, da kdo česa, kar je prej imel, nima več*: 'ka: nap'rɛ: 'dǎ:jəm, pa 'nɛč 'ne:m • k'rǎ:ve na 'dǎ:jəjə m'le:ka, 'ta:k_()ə bɛ 'ma:gle, čə jəx prasɛ'liš 3. *dajati a* |*delati, da prihaja kdo/kaj kam z določnim namenom*: 'čǎ:sɛ sɛ naz 'ta:kle m'la:de žə na 'šjyd_()a'jǎ:lɛ, 'dɥo:ns gr'ɛ:də pa ʋ 'šɔ:le **b** z nedoločnikom |*delati, povzročati, da se s kom/čim kaj dogaja*: za'kǎ: sta sɛ 'kɛ: 'dɛ: na'e:ŋkrɛ_()a:g 'dɥo:bra - 'tɔ: 'dǎ:ja čǎ'vɛ:kə 'mis'lt 4. d. za kaj *plačevati kaj*: 'kək ja 'dǎ:jɔ za pɛ'jǎ:čə! 5. **a** *dajati* |*ustvarjati kaj kot rezultat svoje sposobnosti, dejavnosti*: 'kɥo:za 'dǎ:ja čə'djɛ:lɛ 'mje:n' m'le:ka **b** |*povzročati, da kdo kaj dobi, ima*: pətuxə mə 'dǎ:jəjə 'dɥo:mɛ 6. z oslabiljenim pomenom *dajati* [izraža dejanje, kot ga določa samostalnik]: 'dɔ:xter jə 'xɔ:dɛ ɛ'nɛ:cija 'dǎ:jat • dra'mɥo:ta ga 'dǎ:ja (dremlje se mu) 7. *dajati* |*delati, da prihaja kaj na določeno mesto*: 'ka: nap'rɛ: 'dǎ:jəm ('darve) na 'va:gən' 8. *popuščati* |*prenehavati opravljati delo, ki kaj povezuje*: 'tɔ:ku sm̩ s 'kijə pa z d'rugɛ sɛ'kɛ:rə - šale čas 'ca:jt 'pɥo: ja za'čɛ:ʒə 'dǎ:jat 9. daje koga

boli koga |*povzroča bolečine*: k'rjiz ga 'dǎ:ja • 'nǎ:xat me 'dǎ:ja • bə'le:zən me ja 'tjɛ:ʒ g'ljɛj da'jǎ:ʒa • 'nɥo:ge jə 'dǎ:jəjə - k'rǎ:və • brezos. u 'rəmɛ me s'pɛ:d_()ǎ:ja • \Rightarrow dajati kaj na STRAN • \Rightarrow dajati koga na STRAN • star., redk. *dajati kaj nazaj vračati kaj*: tiz'd' g'nǎ:r mɛ žə pa d'vɛ: 'lɛ:tɛ na'za:j 'dǎ:ja (\square \Rightarrow VRAČEVATI) • \Rightarrow dajati koga v nič (\Rightarrow NIČ m) • \Rightarrow FIRBEC daje koga | \square k 3a DEVATI; k 9 \Rightarrow BOLETI \square +

dajle ▶ 'dɛ:lɛ prisl. ⟨⟩ *zda*j, *zda*jle: 'dɛ:lɛ ga bɔ ust'rɛ:lu • 'dɛ:lɛ se žə 'jɛ:sen 'pɥo: 'za:čnɛ • 'dɛ:lɛ 'pɥo:l (čez nekaj časa) pa 'nɛ: p'rɛde 'mǎ:nca 'tǎle 'dɥo: | \square \Rightarrow DAJ prisl. \square \emptyset

daleč \Rightarrow DELEČ

dalj \Rightarrow DELJI prisl.

dalja ipd. \Rightarrow DELJA ipd.

dalje \Rightarrow DELJI prisl.

daljinec ▶ da'ljinc -a m živ. ⟨im. mn. -'lin'čɛ⟩ 'kɛ: 'mǎ:ž da'l'inc-a? | \square PILOT \square \emptyset

daljnogled \Rightarrow REŠPETLIN

daljnoviden ▶ dalnə'vɛjdn̩ -dna -ə (in 'da:-; in -lnɔ-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -'vid'nɛga⟩ *daljnoviden* |*ki dobro vidi oddaljene predmete*: 'ti sɛ dalnə'vɛjdn̩, jas pa kratkə'vɛidna | \square +

daljnovid ▶ dalnə'vɔ:t -da (in 'da:-) m ⟨⟩ *daljnovid* |*za prenos električne energije*: dalnə'vɔ:d gr'ɛ: 'təm črɛ:s | \square SSKJ, SP 1962

daljši \Rightarrow DELJI prid.

dalmatinec ▶ dalma'tinc -a m ⟨im. mn. -'tin'čɛ⟩ nekdaj *krošnjar* |*prenašalec in prodajalec drobnih predmetov*: tistɛ dalmat'in'čɛ sɛ 'čǎ:sɛ pə 'xišax pra-'dǎ:jalɛ 'kǎ:mən'čkɛ za fara'ca:jk pa cəkr'ljɪn pa 'tǎ:kə | \square SSKJ, SP 1962 ≠

dama |igralna karta| \Rightarrow BABA

dan ▶ 'da:n - m ⟨sicer \Rightarrow DEN⟩ polcit. • **dober dan** *dober dan* [izraža pozdrav ob srečanju podnevi]: dɔbɛɾ (= redk. 'dɔ:bər = redk. dɔɥɛɾ = redk. dɔɾ = redk. bɾ) 'da:n • {A} dɔbɛɾ 'da:n. {B} dɔbɛɾ 'da:n 'bɔ:g'da:j. (\square BOGDJ) • **dan žena dan** *žena* |*praznik* 8. *marca*: a sɛ 'ma:mɛ 'kɛ: 'kup'u za 'da:n žɛ'na:? • čustv. **to je šele dober dan** *to je komajda začetek (česa težavnega)*: 'jǎ:, 'tɛ:mɛljja za 'xišə 'mǎ:ta skə'pǎ:ne, sǎmə 'tɔ: ja šale dɔbɛɾ 'da:n - ša na 've:ta, 'kǎ: ʋ'sə jəx ša 'čǎ:ka | \Rightarrow DEN, ZADNE; |tepežni dan| \Rightarrow OTROČJE s \square +

današnji \Rightarrow DONŠEN

dandanes \Rightarrow DONESTADEN

danes ipd. ⇒ **DONES** ipd.

danica ⇒ zjutrišnjaja ZVEZDA

daniti se ▶ da'nit se 3. os. ed. -'ni se nd. (-; - - da'nijē se) brezos. *dati se [noč prehaja v dan]: da'nijē se 'ja:, sē ša 'ka: f'rō:škale - 'puo: ja 'za:čō pa 'dīe:š 'pā:dat* [] +

danka ⇒ čREVO; ⇒ sončna KLOBASA

dar [Tomšinek 1903: 14: im. mn. »Besede, kakor daróvъ, dāhóvъ so nastale po vplivu cerkvenega jezika.«; 12: rod. ed. »sādъ, strāhъ [...] dārъ [...] (nom. pa strāh, sād ..., nasprotno kakor: bēk : bīka).«; 16: tož. mn. »dārъ«; 17: or. mn. »dārъ«]

darilo ▶ da'rījē -a s (im. mn. -'rile) *darilo: a sē 'ke: da'rīja 'duo:b'u? • 'kā: sē dē'biša za da'rījē? • za da'rījē sē nāmē pa 'dekne 'da:lē (podarili so nama (volno) odedo)* [] +

darovati ⇒ DATI', OFRATI

dasa ▶ 'dā:sa -a m živ. (v rabi predvsem im. ed.) poud., nov. *vplivnež, človek na visokem položaju: 'to:ni ja pa 're:z 'dā:sa • bēš 'vid'ō, g'do: ja 'dā:sa pēr 'jā:grax* [] ⇒ BUŽOVAN [] Ø

daska ▶ 'da:ska -s'kē z () polcit. • sleng. **do daske do skrajnosti, temeljito, popolnoma:** dē 'da:s'ke ga ja pra'to:ku • dē 'da:s'ke se ja na'za:ru [] ⇒ POORNI [] Ø

dati ▶ 'dat: 'dā:m a. (dē: -te; 'da:u ['da:ja -ə (f predvsem **Bo**, drugod redk. dā:-)) 1. d. kaj *dati kaj a [napraviti, da preide k drugemu]: g'nā:r sē mē 'duo:mē 'da:lē • 'dē: mē g'nā:r za u šta'cunē • 'dē:te 'pō:bē 'kē: za 'je:st • a sē 'da:u 'pēsē žē 'kē: 'jēs'tē 'duo:ms? • za 'kō:k pa 'dā:š (prodaš) 'a:u'tō? • 'dē: 'kā:mē_()a'za:j 'ta:rj, kē sē ga u'zē:u • 'dē: dēk'lēt'kē 'a:u't'ka na'za:j (vrni deklici avtomobilček)! • tē 'pīsmē 'dē: na 'pō:štē **b** [podariti, pokloniti]: 'kā: sē tē pa 'da:lē za 'gō:t? • smē se š'lē 'mē:nēz_() 'nēmē, 'kō:g bē 'da:u (plačal) ud 'ā:ra **c** [napraviti, da preide drugemu v uporabo]: 'dē: mē št'ræg, da se u'bē:sēm č [napraviti, da lahko kdo kaj dela, s čim razpolaga]: 'kā:kē j'mē: sē mē (namreč otroku) 'da:lē! 'ērj:s! • a sē tē 'da:lē 'ca:jgnēs? • 'kā:ke rēc'nē:ja tē ja pa 'da:u (predpisal, dal) 'dō:xter? 2. *dati [napraviti, da česa, kar je kdo prej imel, nima več]: čertif'kā:te smē žē 'da:lē, jəx 'ne:m:ə 'vīe:č 3. dati a s širokim pomenskim obsegom [napraviti, da pride kaj kam z določenim namenom]:**

čēp'rō: 'nīsmē 'duo:s't' 'mē:lē, pa 'šo:žac_()mē ga 'pa: 'da:lē • g'nā:r ja 'da:u u 'bā:nkē **b** z nedoločnikom [napraviti, povzročiti, da se s kom kaj zgodi]: ub'le:kē sm sē 'da:ja 'dē:žat • 'dē: se u'st'rēčt • a sē 'da:u 'čō:te p'rāt? 4. d. za kaj *plačati za kaj: 'kō:k sē pa 'da:u za klēn'ča:u'ncē? • 'šēm'lā:kē sē 'da:lē za d'vē: 'mā:šē 5. a d. komu kaj dati komu kaj [povzročiti, da kdo kaj dobi, ima]: za'nēč 'čō:lēngē nēm 'dā:jē • d'vō:j'kē mē ja 'da:ja **b** [z združitvi] *postati nova celota: 'kō:g 'dā: 'tō: u'sē u'kupe?* 6. z oslavljenim pomenom d. kaj **a** z glagolskim samostalnikom *dati [izraža dejanje, kot ga določa samostalnik]: ē'nē:kcije pa 'štr'bē:nk'le 'žē 'ta:g_()a:rdē 'dā: • p'ruo:šnē sm 'da:u, za d'rūk 'šixt • ne t'ri 'šuse ja 'da:u (kake trikrat je ustrelil; [] ⇒ USTRELITI) **b** znesti [doseči velikost, vrednost, kot jo izraža določilo]: 'bō:, 'kō:kēr bō 'da:žē, 'puo: bō t're:ba ša pa u'mē:t'nēx č're:u 7. a d. kaj kam *dati kaj kam [napraviti, da pride na določeno mesto]: sa'žā:tē sm 'da:u_() 'kō:rpčē • 'dē: sē 'ruo:kē prad 'us'tē • a s'tē pra'šičā žē 'da:lē s 'kō:žā? **b** premakniti se [spremeniti položaj s potegom, sunkom, udarcem]: 'tō:ku sm, pa 'ni 'kō: 'nēž 'da:u • brezos. a ja 'kē: 'da:žē? • 'žix t'ri d'ni g'rē:, pa 'na:_bō 'va:da 'nēž 'da:ja (pa se ne bo voda nič dvignila) • brezos. 'nēč 'ni 'da:žē ŋ'kā:mēr 8. nav. z nikalnikom *dati [napraviti, da se kaj more goditi]: 'nēč se mē 'ni 'da:žē dēpē'vē:dat • 'nēč sē na 'dā: dēpē'vē:dat 9. nizk., za ženske d. komu imeti spolne odnose s kom: 'c'vē:ta ja u'sā:kmē 'da:ja, pa 'rā:da • a mē 'ni 'va:t'ja 'dat a 'kā:? 10. v medmetni rabi, v zvezi z bog izraža najboljšo željo: 'bō:k tē 'dē: (= 'nē: 'dā:) zd'ra:uja! ♦ grad. ⇒ dati v šPAGO • ⇒ bog ji daj NEBESA • ⇒ BOG vama daj dosti otrok pa malo nadlog • ⇒ dati čemu BAGE • ⇒ dati komu BAGE • **dati** kaj [(bolj) naglas (: na tiho [: do konca) zavrteti gumb (na tehnični napravi) na (najbolj) glasno: 'dē:te tēlē'vizējē 'bēl na g'žā:s • 'dē: 'nē 'ra:dējō 'bēl na 'tixē • 'dē: tē 'muzēkē 'bēl na 'tixē (utišaj to glasbo) • star., redk. **dati** komu kaj čez (= črez) izročiti, prepisati komu (posestvo): 'bērčaft ja 'pō:bē č're:z 'da:u • star. **dati dol** 1. sleči: 'xams ja 'da:u 'bundē 'duo:l [] ⇒ SLEČI) 2. *sneti s hrbita: 'dē: 'kucō:ž 'duo:l 3. shujšati: t'ri*****

'kile sɔm 'da:l̩a 'duo:, 'puo: sɔm se pa s'pez_(ra)'d̩i:l̩a (☐ ⇒ SHUJATI) • star., redk. **dati** koga **dol odpustiti koga** (iz službe, z dela): u "e:m'ge:'a:jə sɔ jəy 'da:l̩e dva'na:jzd_(')u:ol (☐ ⇒ ODPUSTITI) • ⇒ dati komu eno (ta) čez RIT • ⇒ dati komu eno (ta) za BUČO • ⇒ dati ga na ZOB • ⇒ dati komu GMAH • star. **dati gor 1. obleči:** d'ruge x'l̩a:ča 'd̩e: 'guo: (☐ ⇒ OBLEČI) 2. **nadeti na hrbet:** 'd̩e: r̩eg-'zuo:g_(')u:or 3. **zrediti se:** d'v̩e: 'kil̩e sɔm u n̩em̩ə 'me:s̩ɔçə 'guo: 'da:l̩a (☐ ⇒ ZREDITI SE) • star. **dati** kaj **hkraju pospraviti kaj:** 'd̩e: p̩e'cikl̩ xk'r̩a:jə (☐ ⇒ DATI vkraj) • ⇒ dati koga iz **bolnice domov** • ⇒ dati jih komu po BUČI • ⇒ dati jih komu po RITI • **dati** kaj **narazen 1. razstaviti kaj** |dati na sestavne dele|: ur̩ə sɔm 'da:u na'r̩a:zɔn (☐ ⇒ RAZSTAVITI) 2. **razkosati zaklano žival, predvsem prašiča:** prašiča sm̩ə 'žə 'da:l̩e na'r̩a:zɔn • šalj., za majhnega otroka **dati** koga **narazen razviti dojenčka iz plenic:** 'nə, a s'te "pa:u:l̩čka žə 'da:l̩e na'r̩a:zɔn? • ⇒ dati kaj na STRAN • ⇒ dati koga na STRAN • star. **dati** kaj **nazaj vrniti kaj:** 'd̩e: p̩o:b̩ə jg'r̩içə na'za:j (☐ ⇒ VRNITI) • **dati** kaj **noter vtakniti kaj kam:** 'd̩e: k'l̩uč 'n̩et̩ər (☐ ⇒ VTEKNITI) • ⇒ dati OBRT nazaj • ⇒ dati kaj od HIŠE • otr. **dati** komu **papa ob slovesu pomahati z roko:** 'd̩e: st'r̩içə 'pa:'pa: • ⇒ dati komu PEPPA • ⇒ dati poŠTO • **dati** komu **prav soglašati s kom:** 's̩e: t̩e 'd̩ā:m p'r̩ə - 'duo:m̩ə 'n̩e: 'b̩o: • ⇒ dati (si) GMAH • ⇒ dati koga s ŠIHTA • ⇒ dati ŠUS • ⇒ dati koga v CAJTENGE • star., redk. **dati** koga **ven odpustiti koga** (iz službe, z dela): u "e:'lk'r̩o:j_(ja) 'x̩o:d̩l̩a, 'puo: sɔ j̩əx pa 'v̩ən 'da:l̩e (☐ ⇒ ODPUSTITI) • ⇒ dati komu VETRA • **dati** kaj **vkraj pospraviti kaj:** a b̩e s̩e 'da:u 'ç̩o:t̩e u'k'r̩a:j? • 'd̩e: s̩e 'č̩e:u̩le u'k'r̩a:j (☐ DATI hkraju) • ⇒ dati v PAŠO • ⇒ dati v sveto OLJE • ⇒ dati kaj v USTA • čustv. **dati** koga **zaj komu dodeliti kako funkcijo:** za 'ta:jn̩içka s̩ə me 'da:l̩e • ⇒ dati za MAŠO (za kom) • ⇒ dati za PIJAČO • **dati** komu kaj [(za) **povrhi** (f = redk., star. za cu) **dati**, **primakniti:** a (za) p̩ə'va:r̩x̩e t̩e 'n̩içə pa 'n̩ež 'da:l̩e? • čə p'r̩ā:š̩ek_(')upeš, t̩e 'd̩ā:jə p'l̩ā:s'tiçn̩ə 'ur̩ə za 'cu • a b̩əž 'da:u 'k̩e: za 'cu? • ⇒ GLAVO dam vkraj, čə ... • ⇒ ne vem, kam naj dam koga (⇒ VEDETI) • **nič ne dam na kaj ne posvečam nikakršne pozornosti čemu:** 'n̩eč na 'd̩ā:m na 't̩o:,

'ká gva'r̩içə • **nič ne dam na koga ceniti koga** |prisofjati komu vrednotel: čə 'd̩ā:jə l̩eð̩e 'k̩e: na 's̩i:ɛ:be, na 'de:l̩əjə 't̩ā:k̩eç ra'či • 'n̩eč na 'd̩ā:m 'na:ŋga (ne posvečam pozornosti temu, kar govori) • ⇒ ni dalo komu GMAHA • ⇒ še ŠTINE ne dati od sebe | ⇒ BOGDAJ, BOHNEDAJ, ČREZ DATI, DAJ medm., SKOZ DATI ☐ k 3a DETI; k 4 ⇒ PLAČATI ☐ +

► **dati se** ► 'dat se 'd̩ā:m se a. (⇒ DATI') **dati se 1.** z nedoločnikom |izraža a oseb-kovo dopustitev, dovolitev, da se z njim kaj zgoti|: ['n̩i:ɛ: se 'dat (f = na 'd̩e: se) 'm̩o:t̩et̩ - 'n̩i:ɛ: se j̩əm 'ka: 'ta:g 'dat b možnost, da se z osebkom kaj zgoti|: a se 'va:kn̩ə 'd̩ā: 'za:p̩t̩? • brez os. 'n̩eč se na 'd̩ā: na'r̩i:ɛ:s't̩ • te 'župe se na 'd̩ā: 'ja:st 2. s smiselnim osebkom v dajalniku |izraža pripravljenost koga za kako dejanje|: na 'd̩ā: se m̩ə 'xu:ɔ:s't̩' u 'š̩o:l̩ə • "mija ja u'p̩o:t̩, pa se ša 'ni 'da:l̩a 'videt (pa se še ni prikazala) 3. v prislovni rabi kolikor se da |izraža zelo visoko stopnjo|: sm̩ 'xite:l̩a, 'k̩o:k̩r̩ se ja 'da:l̩ə | ☐ k 1a ⇒ PUSTITI SE; k 2 ⇒ LJUBITI SE ☐ +

► **dan** ► 'd̩ā:n -a -ə prid. (rod. ed. m. sp. -ŋga in -n̩eɣa, daj. ed. m. sp. -n̩'m̩ə in -n̩em̩ə) **dan** |< DARI|: 'd̩ā:n̩eç ra'či se na s'm̩e: na'za:j 'a:mat • ⇒ kar je dano, je v ZEMLJO zakopano | ☐ SSKJ, SP 1962

dati? ► - 3. os. ed. 'da: a. (̩) polcit. • ⇒ čit̩ ne da nič | ☐ +

datum ► 'd̩ā:t̩um -a (in -t̩ə-) m (̩) **datum:** 'd̩ā:t̩əm ša na'piš̩e • {A} 'k̩e:ir 'd̩ā:t̩um (dan v mesecu) ja 'du:ɔ:ns? {B} d̩e'v̩e:t̩p̩-d'va:jz'd̩'ga s'm̩ə. | ☐ SSKJ, SP 1962

davčen ► 'da:u'ç̩ən -čna -ə prid. (rod. ed. m. sp. -čn̩eɣa) **davčen:** 'da:u'ç̩na up'r̩ā:va | ☐ +

davek ► 'da:u'k -a m (̩) **davek** |dajatev|: za 't̩i:st̩ə 'z̩i:m̩l̩ə 'mi 'da:u'k p'l̩ā'čujam̩ə • 'k̩o:k̩ s̩e pa 'ti 'du:ɔ:b̩'u 'da:u'ka za p'l̩ā:č̩at? | ☐ +

daven ► 'd̩ā:u'p̩ -una -ə prid. (rod. ed. m. sp. -n̩eɣa) **daven:** 't̩o: ja b'l̩ə prad_(')a:u-n̩em̩ə 'ca:jt̩ə | ⇒ DAVNO ☐ +

► **davno** ► 'da:u'n̩ə povdk. (̩) **davno** |pred dolgom časom|: na s'p̩o:n̩em̩ se 'du:ɔ:br̩ə - ja žə 'da:u'n̩ə 'te:ga | prisl. ⇒ KDAJ ŽE ☐ +

davi ► 'd̩ā:v̩e prisl. (̩) star., za označevanje dejanja v preteklosti **danes zjutraj:** 'd̩ā:v̩e ja "xa:ns 'pa:r̩š̩u žə za'ca:jta m̩ə 'v̩o:š̩ət | ☐ ⇒ DONES zjutraj ☐ +

davica ⇒ ŠKRLATINKA

daviti ► 'd̩ā:v̩et̩ -e'm̩ nd. (mn. 'da:u'm̩ə itd.;

'dâ:vę (in 'da:u) 'da:ute; 'dâ:v'u 'da:uļa -ə) d. koga/kaj *daviti koga/kaj a* |s stiskanjem grla oteževati, onemogočati dihanje|: 'dâ:v'u ja 'ja: • brezoz.: 'ka: 'da:uļa me 'ja: • 'mâ:čkę na 'na:jp'rę: 'da:uļa, 'puo: ja pa čas t'ri d'ni pa k'rę:pnļa **b** |moriti s stiskanjem grla|: dę:xur. ja 'kura 'dâ:v'u | \boxplus ⇒ DUŠITI \boxplus +

► **daviti se** ► 'dâ:vęt se -ęm se nd. (⇒ DAVITI) *daviti se* |težko požirati, kar je obtičalo v grlu|: k'râ:va se 'dâ:vę, čę 'jâ:pkę pęžiera • brezoz. 'a:te sę se za'čę:lę 'dâ:vęt, kę jęm ja 'ko:st u 'ga:rļa u'sta:ļa | \boxplus SSKJ, Plet.

davkarija ► dauka'rija -a z (rod. mn. '-ri) nš *davčni urad, davkarija*: na dauka'rije smj 'šo: | \boxplus +

debata ► de'bâ:ta -e (in de-) z (>) nš, nov. *debata*: a ja b'ļę 'kę: de'bâ:te pę se-stâ:nkę • • **brez debate in konec izraža odločnost, nepopustljivost**: š'ļę 'bәмә, pa b'ra:z de'bâ:te! (\boxplus ⇒ pa KONEC) • ⇒ pa KONEC debate • čustv. **začeti** (= redk. vžgati) *debato začeti se pogovarjati med seboj*: 'na:jp'rę: sę se ne'mâ:ļa z 'sje:be 'daržalę, 'puo: sę pa 'žę de'bâ:tę už'ga:lę | \boxplus SSKJ, SP 1962

debel ► 'dje:b'õ [dę'bę:ļa -ə (| in de- (in de-) | >) prid. (rod. ed. m. sp. | dę'bę:uga in | dę'bę:lęga; rod. ed. z. sp. | dę'bę:le; primernik 'bäl 'dje:b'õ | dę'bę:ļa -ə star. dębę:lę: -- (in de-)) 1. **debel a** |ki ima med najbližjima nasprotnima ploskvama razmeroma veliko razsežnost|: dę'bę:ļa k'nīga • 'žęt ja 'dje:b'õ **b** |ki ima glede na dolžino razmeroma velik obseg, premer|: dę'bę:ļa d'rię:vę 2. z izrazom količine **debel** |ki izraža veliko razsežnost med najbližjima nasprotnima ploskvama|: a 'ma:ra 'będ b'ļa:gę z'ļę dę'bę:ļa? • 'bäl 'dje:b'õ d'rõ:d bę 'nucõ 3. **debel a** pri manjših okroglih stvarih |ki ima razmeroma velike razsežnosti|: dę'bę:le brõ'nice sę pę'nę:su **b** |ki sestoji iz razmeroma velikih enot|: 'dje:b'õ krәм'pę:r **c** z izrazom količine |ki izraža razsežnost|: 'to:ča ja b'ļa: dę'bę:ļa 'ta:k_(ə) 'ja:jcę 4. **debel** |ki ima na telesu veliko toľšće, mesa|: 'nâ:ša ja u'sâ:g 'dęu dębę:le • 'kâ:ga dę'bę:uga prašiča 'mâ:ta! • 'nišәм dę'bę:ļa - pęčâ:sę uk'rõ:gļa 5. **globok, nizek**: 'dje:b'õ g'ļâ:s ja 'jәм'õ • ⇒ **debel** ko POLH • ⇒ **debela** KLOBASA • ⇒ **debel** GNAR | \boxplus k 4 BAJAST, BUNKAST; k 5 GLOBOK, NIZEK \boxplus + [Tomišek 1903: 10: im. ed. »d'ębeu«; 10: rod. ed. »deb'ęlga«, »govore se

namreč tudi oblike deb'ęlga«]

- **debelo** ► dę'bę:ļa (in de-; in de-) prisl. (>) z *globokim, nizkim glasom* |< DEBEL 5|: dę'bę:ļa ja g'va:ru • ⇒ **debelo** GLEDATI • ⇒ | \boxplus GLOBOKO, NIZKO \boxplus +
- **debelo** ► dę'bę:ļa -uga in -lęga (in de-; in de-) s (>) • **na debelo 1.** *izraža veliko količino*: 'a: ja s'nje:ga na dę'bę:ļa 'pâ:dļa tiz'd'ga 'lę:ta! • 'bäl na dę'bę:ļa sę na'ma:žę 'putra • pęg'lę:dę tę 'bâ:bę, 'kæk ja na dę'bę:ļa naš'minjķena 2. čustv. *zelo*: na dę'bę:ļa k'râ:dęję (:se 'ļâ:ža) (\boxplus ⇒ ZELO) \boxplus +
- debelina** ► dębę'lina -'line (in debe-; in -be-) z (>) *debelina a* |razsežnost med dvema ploskvama|: ta 'dje:ska 'mâ: d've: dębę'linę **b** |razsežnost v premeru|: dębę'lina d'rię:va | \boxplus DEBELOBA \boxplus +
- debeliti** ► dębę'lit -'lijm (in debe- >; in -be- >) nd. (-; dębę'lijų -ļa -ə, mn. -'lilę ita.) *debeliti*: 'be:u k'ręy ša pęšę:bę dębę'li | \boxplus ⇒ REDITI \boxplus +
- **debeliti se** ► dębę'lit se -'lijm se (in debe-; in -be-) nd. (⇒ DEBELITI) *debeliti se a*: 'nâ:ša se p'rię:več dębę'li **b**: d'rię:vę se pęčâ:sę dębę'li | \boxplus k a ⇒ REDITI SE \boxplus +
- debeloba** ► dębę'ļuo:ba -e (in de-; in dębę-) z (>) 1. nš *debelost* |lastnost debelega|: dębę'ļuo:ba pa 're:s 'ni 'ņęč 'lę:pęga 2. redk. *debelina a* |razsežnost med dvema ploskvama|: 'tәle 'mâ: 'dje:ska 'pę:tņ'd'va:jz'd_ dębę'ļuo:be **b** |razsežnost v premeru|: dębę'ļuo:bę 'tis'te-le pļata'nice ša z'mę:rә | \boxplus k 2 ⇒ DEBELINA \boxplus Ø
- debelost** ⇒ DEBELOBA
- debeluh** ► dębę'ļux -a (in de-; in dębę-) m živ. (>) slabš. *zelo debel človek* | \boxplus ⇒ BAJŠ \boxplus +
- debeluška** ► dębę'ļuška -e (in de-; in dębę-) z (>) 1jubk. *debelušna ženska*: 'nâ:šә 'dje:kle ja dębę'ļuška | \boxplus +
- deblo** ► 'dje:bļә -a s (rod. mn. -bäl) **a** *deblo* |steblo dreves| **b** redk. *držaj pri cvetnonedeljski butari*: p'ę 'butarә ja š'tie:l a pa 'dje:bļә | \boxplus k b ⇒ ŠTELJ \boxplus +
- december** ► dę'cembәr -bra (in de-; in dę'cę-) m (>) *december*: dę'cembra (star., redk. 'me:sņca) žә 'ma:rņ 'bęt 'fę:rteķ | \boxplus DVANAJSTI m \boxplus +
- decembrski** ► dę'cembәrs'kę -ska -ə (in de-; in dę'cę-) prid. (rod. ed. m. sp. -s'kę-ga) *decembrski*: g'dâ: s pa dę'cemb'rška 'pę:n'zija p'ride? | \boxplus SSKJ, SP 1962
- deci** ► 'dę:cę -- m (>) *deciliter*: d'vâ: 'dę:cę

- 'vina sm s'pè:u • 'dè: mɛ n' 'dè:cɛ 'kɔ:njaka • **dati za dva** (: en) *deci plačati manjšo količino alkoholne pijače*: {A} 'kò:k sɛm tɛ pa 'dɔ:žən? {B} 'e:, 'pus'tɛ, bəž d'rugiž 'da:u za d'vâ: 'dè:cɛ. • **iti na dva** (: en) *deci iti popit manjšo količino alkoholne pijače*: 'pɛ:t', g'rè:ma na d'vâ: (: n') 'dè:cɛ | SSKJ, SP 1962
- deci** ▶ 'dè:cɛ -- -- prid. (⟨) *decilitrski*: 'dè:cɛ g'la:š mɛ 'dè: • 'tət'le g'la:š ja 'dè:cɛ, 'un'le pa d'vâ:'dè:cɛ |
- deciliter** ipd. ⇒ DECI m, prid.
- decimalen** ▶ dɛçɛ'mâ:lɛn (in -lɛ) -lna -ə (in -Cɪ-) prid. (rod. ed. m. sp. -lnɛga) • ⇒ decimalna VAGA | +
- deček** ipd. ⇒ POB ipd. [Tominšek 1903: 12: im. ed. »dečbk«]
- dečko** ▶ 'dè:čkɔ (star. -kə) -kɔta m živ. (⟨) čustv., redk. *lep, postaven ali sposoben moški*: 'kâ:k 'fɛ:zd_:'ɛ:čkɔ sɛ b'lɛ 'na:š 'a:te 'čâ:s'! | +
- ded** ⇒ star ATE
- deda** ▶ 'dè:da -a m živ. (or. mn. star., redk. -d'mɛ; or. dv. star., redk. -d'mɛ) **1. a moški, navadno starejši**: 'sâ:mɛ 'dè:dɛ sɛ b'lɛ 'gʏo: **b** poud. *močen, postaven moški*: 'kâ:g 'dè:da ja 'bè:u – pa ja g'li:x 'ta:k 'ma:gu um'rɛ:t **2. (zakonski) mož**: 'dʏo:ns_(m) 'dè:dɛ p'ra:ɥâ, 'kâ: se ja nar'dižɔ • 'kè: sɛ ja pa 'dè:da 'na:šlâ? | k 1a ⇒ MOŠKI m; k 2 ⇒ MOŽ SSKJ, SP 1962
- dedec** ▶ 'dè:dɛc -c:ia in 'diɛ:c 'diɛ:c:a m živ. (⟨) **1. redk. (zakonski) mož**: ja b'la: pa na nɛ'dè:le, g'rè:ta pa u'bâ: z 'diɛ:c:ə s 'čè:rkvɛ **2. Bo vtičak**: 'bâ:pcɔ 'mâ:m, 'dè:c:ia p'r'niɛ:s' | k 1 ⇒ MOŽ; k 2 ⇒ VILICE SSKJ (SP 1962, Plet. #)
- dedek** ▶ 'dè:dɛk -a m živ. (⟨) manjš. |< DEDA| la: 'kâ:ga 'čè:d'nɛga 'dè:dɛka (*fantička*) 'mâ:mə! | ⇒ star ATE +
- dedič** ▶ 'dè:dɛč -a (in -di-) m živ. (⟨) nov. *dedič*: 'jâ:nez bɔ 'dè:dič (| = za 'dè:dič-a) | ⇒ JERB +
- dedinja** ▶ 'dè:dɛnɛ -e (| in -di-) ž (⟨) nov. *dedinja*: 'tò:nčka ja 'dè:dɛnɛ (= ' za 'dè:dɛnɛ) | SSKJ, SP 1962
- dediščina** ⇒ JERBŠČINA
- dedovati** ▶ dɛ'dɔ:vat -'dujam (in dɛ- >) d.+nd. (dɛ'duj -te; dɛ'dɔ:vɔ -d'vâ:lâ -ə) nov. d. za (= po) kom *dedovati po kom |dobiti premoženje po umrlem*: 's'ta:nɛ bɔ 'dʏo:mɛ u'sɛ dɛ'dɔ:vɔ • za str'ice ja dɛd'vâ:lâ | ⇒ JERBATI +
- dedovski** ▶ 'dè:dɔs'kɛ -ska -ə prid. (rod. ed. m. sp. -s'kɛga) star. *moški* |< DEDA| 1: 'tɔ: sɔ 'dè:dɔs'ke ra'çi | ⇒ MOŠKI prid. SSKJ, SP 1962 #
- ▶ **dedovsko** ▶ 'dè:dɔskɛ prisl. (⟨) star. *moško* |< DEDOVSKI: 'bəl 'dè:dɔskɛ se 'nò:sɛ | ⇒ MOŠKO
- defekt** ▶ dɛ'fɛ:kt -a (in dɛ-; in dɛ'fɛ:-) m (im. mn. dɛ'fɛ:ktɛ) *okvara na pnevmatiki*: u 'ciɛ:lɛ sm 'jəm'ɔ dɛ'fɛ:kt | GUMIDEFEKT SSKJ, SP 1962
- defekt** ▶ dɛ'fɛ:kt -- -- (in dɛ-; in dɛ'fɛ:-) prid. (⟨) nav. v prilastkovni rabi *okvarjen, poškodovan, defekten*: dɛ'fɛ:kt kə'lè:nə 'mâ: | ⇒ FRDERBAN
- defekten** ▶ dɛ'fɛ:ktɔ -tna -ə (in dɛ-; in -'fɛ:-) prid. (rod. ed. m. sp. -t'nɛga) *okvarjen, poškodovan, defekten*: 'dè:snə 'rʏo:kə 'mâ: dɛ'fɛ:ktnə | ⇒ FRDERBAN SSKJ, SP 1962
- dehniti** ▶ 'dè:xnɛm a. ('diɛ:xnɛ (in -xən') -xən'tɛ; 'diɛ:xn'u 'dè:xən'lâ -ə) *dahniti* |z odprtimi usti rahlo iztisniti zrak|: 'diɛ:xnɛ u 'mənɛ | Plet. (+ dahniti)
- dejati** ⇒ REČI
- deka** ▶ 'dè:ka (in 'dɛ:-) 'dè:ke ž (⟨) *dekagram*: pɛt'na:jd_:'ɛ:k 'mɔ:kɛ 'ma:rəž 'da:t | SSKJ, SP 1962
- deka** ▶ 'dè:ka (in 'dɛ:-) 'dè:ke ž (⟨) redk. (*volnena*) *odeja*: 'dè:kə mɛ 'dɛ: | ⇒ DEKNA
- dekagram** ⇒ DEKA'
- dekati** ▶ 'dè:kat -əm (in 'dɛ:-) nd. ('dè:kɛ ita.) *odevati z odejo*: 'sɛ: ga 'ni t're:ba 'ta:g 'dè:kat – ga 'liɛ:x ša zadə'siš | ⇒ ODEJATI
- dekave** ▶ 'dè:kavɛ: -ja (in 'dɛ:-) m živ. (⟨) *avtomobil nemške tovarne DKW*: tiz'd'ga 'dè:kavɛ:ja ja 'pʏo: s'tɔ:ku | DEKAVEC
- dekavec** ▶ 'dè:kɔc -a (in 'dɛ:-) m živ. (⟨) *avtomobil nemške tovarne DKW*: 'dè:kɔca ja 'jəm'ɔ | ⇒ DEKAVE SSKJ
- dekelčke** ▶ 'diɛ:kəlčkɛ -a s živ. (mn. 'diɛ:kəlčkɛ -ɔ-||-u m) 1jubk. *deklica, dekletce* |*drobna, majhna deklica*: 'tâ:kə 'čè:dnə 'diɛ:kəlčkɛ ja b'lə! | DEKLETEK
- dekeljc** ▶ 'dè:kəlɛc -a m (⟨) ies. *lomilec* |*priprava*: 'dɛ:kəlɛc pɛ 'vəbəlɛ ja za 'tɔ:, da k'line na za'diɛ:rja u 'lɛ:s |
- dekla** ▶ 'dè:kla -e ž (rod. mn. -kəl) *dekla*: za 'dè:kļə bɛ mɛ u'zè:lɛ • čustv. 'ja:s jəm 'na:_m za 'dè:kļə (*ne bom jim stregla, pomagala*) | + [Tominšek 1903: 10: im. ed. »d'bkla«; 10: rod. mn. »d'bkļ«]
- dekle** ▶ 'diɛ:kle | dɛk'lɛ:ta (| in dɛ- | >) s živ. (or. mn. star., redk. | dɛk'lɛ:t'mɛ; (or. dv. star., redk. | dɛk'lɛ:t'mɛ) **1. a dekle**

[dorasla mlada ženska]: tīstə 'dīe:kle bɔ pa za u'žie:n't' b |neporočena ženska sploh|: 'mikl̩noʋə 'dīe:kle 2. dekle a |doraščajoča oseba ženskega spola|: pa nə n̩e:m̩skə 'dīe:kle ja 'tude b'ɫə, ša 'tā:kə, m̩lā:də b |hči|: 'kupl̩ 'sə – d̩k'l̩:tə 'mā:jə • 'nā:šə 'dīe:kle 'vəz̩ə kə ɛ'l̩ja 3. dekl̩ca |oseba ženskega spola do pubertete|: d̩k'l̩:t ja b'ɫə u 'š̩:l̩ 'vie:č kə 'p̩:bo 4. dekle |ženska oseba v ljubezenskem odnosu do fanta|: 'f'rānč̩k 'mā: pa d̩k'l̩:tə • šalj., za fante **biti v dekletih iskati, izbirati si dekle, biti na ljubezenskem znenku**: u d̩k'l̩:t̩:s̩ s̩ 'b̩:u, a'n̩ie? (☐) biti v BABAH) • šalj., za fante **iti v dekleta iti si iskat, izbirat dekle, iti na ljubezenski zmenek**: 'kək s̩ s̩ z'r̩jxt̩! a g'r̩:š̩ u d̩k'l̩:t̩? (☐) iti v BABE) | ☐ Kr, Bo otr. Zbadljivka, namenjena dekletom: d̩k'l̩:t̩e t̩r̩m'p̩:t̩e s̩ s̩ 'cukra na'r̩:t̩e. (⇒ POB) ☐ + [Tominšek 1903: 23; im. ed. »dē'kle«; 23; rod. ed. »de'kl̩'ta«

dekletce ⇒ DEKELČKE

dekletce ▶ – d̩k'l̩:t̩'ka (in de-) m živ. () ljubk., redk. *deklica, dekletce* |drobna, majhna deklica|: 'kā:ga 'č̩:d̩n̩əga d̩k'l̩:t̩'ka 'mā:j̩! | ☐ ⇒ DEKELČKE ☐ ∅

deklica ⇒ DEKLE

dekliščina ⇒ SLOVA

dekna ▶ 'de:kna (in 'd̩:-) 'd̩:kne tudi 'd̩:kne -e z () (*volnena*) *odeja*: z 'd̩:kne me p̩k'r̩i • 'd̩:kne ja 'n̩o:va | ☐ DEKA, KOC ☐ ∅

del ⇒ KONEC, TALJ [Tominšek 1903: 16; mest. mn. »dél̩h (pars)«]

delanec ⇒ PIKOLA z

delati ▶ 'de:ɫat (in 'd̩:-; in 'd̩:-) | 'de:ɫəm (| in d̩:- >) nd. ('d̩:l̩ -te (in 'd̩:-); 'd̩:ɫ̩ (in 'd̩:-; in 'd̩:-) | 'de:ɫaɫa -ə (in 'd̩:-) 1. delati a |zavestno uporabljati telesno ali duševno energijo za pridobivanje dobrin|: ud 'jutra d̩ v̩č̩:era (= m'r̩:ka) 'de:ɫəm, pa 'n̩:m̩ 'n̩ɛž za p̩k̩:zat • 'ā:t̩e ja na ma'š̩n̩ 'd̩:ɫ̩ s̩'k̩o: d̩'va:js't' leit b star., s prislovom |opravl̩jati delo na določenem področju|: a t̩:ɔj 'a:t̩e ša 'k̩: 'tišl̩ersk̩ 'de:ɫa (m̩zari)? • p̩ 'š̩xt̩ ja ša 'š̩:št̩ersk̩ 'd̩:ɫ̩ (č̩v̩lj̩aril) c nov., nav. s prislovom |izpolnjevati, opravljati kako nalogo|: d̩'r̩ušt̩v̩ na 'de:ɫa 'ta:k̩, () b̩ 'ma:g̩ɫ̩ • 'a:ɫ̩ 'fa:jn 'de:ɫa (d̩l̩uje) 2. delati |opravl̩jati delo na kakem področju celotnega proizvodjalnega procesa kot vir zaslužka|: 'č̩:š̩ s̩m u fab'r̩ik̩

'de:ɫaɫa • (p̩) 'ç̩:l̩e d̩'n̩e:ve 'de:ɫa, k̩ 'mā: 'š̩xt̩, () ā:k̩ 3. s širokim pomenskim obsegom a d. kaj *delati kaj iz delom omogočati nastajanje česa*: 'm̩ɫ̩an 'de:ɫa f'r̩m̩t̩ə za ža'ɫ̩:ç̩ • 'xiš̩ 'de:ɫ̩-ta (*gradita*) • g'da:j b̩d̩ə pa 'ç̩:st̩ə 'de:ɫal̩? • 't̩i:ta m̩ 'de:ɫa (*kroj̩ in šiva*) 'kikl̩ • a 'riža 'de:ɫ̩š̩ (*rišeš črte*)? b d. kaj *proizvajati kaj, izdelovati kaj*: u 'e:l̩k'r̩:ç̩ 'de:ɫ̩ɛ x'ɫ̩:ča • 'mar't̩ina 'de:ɫa 't̩:rt̩ə c d. iz česa *pridobivati iz česa, napravljati iz česa*: ma'l̩n̩oç̩a na 'm̩:r̩əž z̩'ɫ̩:ç̩ 'de:ɫat 4. a *delati |opravl̩jati, izvrševati kako delo ali dejavnost sploh|*: 'k̩: pa 'p̩:b̩g 'de:ɫa? a se jg'r̩:ā? b z oslabiljenim pomenom, z glagolskim samostalnikom *delati |izraža dejanje, kot ga določa samostalnik|*: g'da:j b̩š̩, () o: pa js'p̩jz, () a 'a:ɫ̩ 'de:ɫat • sm̩ j̩ 'r̩:ku – »n̩ie: k'r̩:ga 'de:ɫat« (*ne povzročaj prepira*) c *povzročati*: ta 'muz̩ka m̩ 'de:ɫa 'ž̩iuč̩n̩əga 5. delati a d. kaj |biti dejavno udeležen pri nastajanju česa|: v̩'ɫ̩x̩er 'de:ɫa š̩'k̩:ð̩ na 'n̩iv̩ • 'j̩:pa 'de:ɫa 's̩:nc̩ə b |dajati komu/čemu kako lastnost, značilnost|: 'č̩:arna ɫb̩:k̩:ka te 'ta:k̩ sta'r̩ik̩av̩ 'd̩:ɫa 6. a s širokim pomenskim obsegom *delati |biti v delovnem stanju|*: a ma'š̩ina 'd̩: 'de:ɫa? (☐ LAVFA-TI) • k'da:j pa 'de:ɫ̩j̩ na 'o:p̩ç̩n̩? b *delovati, učinkovati*: st'r̩up ja 'za:č̩ 'de:ɫat • brez̩os. 't̩ā:k̩ m̩ p̩ 'r̩o:k̩ 'de:ɫa, da na 've:m, 'k̩: 'b̩: 7. redk., nav. s prislovom a *rasti |uspevati|*: 'r̩:ž̩a na 'de:ɫa 'ta:k̩, () b̩ 'ma:g̩ɫ̩ b *rasti |razvijati se, rediti se|*: s̩m k̩z"l̩ič̩k̩m 'da:ɫ̩ n̩'mā:ɫ̩ š̩'t̩:r̩t̩er̩ja, da 'b̩l 'de:ɫ̩-j̩ 8. s prislovom d. s kom/čim *delati s |kazati do česa določen odnos, ki se izraža predvsem v dejanjih|*: 'ga:rd̩ə ja 'de:ɫ̩ z 'n̩:, m̩ ja pa uš̩'ɫ̩a • 'k̩k̩ pa 'de:ɫ̩š̩ s 'k̩:ç̩? ♦ 1es. ⇒ delati LES • 1es. ⇒ LES dela • ⇒ delati DEŽEKA • ⇒ delati komu DRUŠTNJO • ⇒ delati FIGURE • ⇒ delati GALAMO • ⇒ delati GRIVENGE zarad česa • ⇒ delati HUDIČA • ⇒ delati HUDIČA zarad česa • ⇒ delati ko (črna) ŽIVINA • ⇒ delati po KONJ • ⇒ delati OTROKE • ⇒ delati po svoje *ravnati brez upoštevanja mnenja drugih*: 'n̩ie: p̩ 's̩o:j̩ 'de:ɫat (☐ ⇒ delati po svoji GLAVI) • ⇒ delati po svoji GLAVI • ⇒ delati si NORCA iz koga • ⇒ delati si SKRBI zarad koga/česa • ⇒ delati s kom ko s COTO • ⇒ delati v PETEK pa svetek • ⇒ delati kaj komu za HRBTOM • ⇒ SOLATA dela

- glave | ⇒ BANTRATI, FRMERATI, MEČKATI, RABOTITI, ZIDATI ☐ k 7a ⇒ RASTI; k 7b ⇒ PARMATI; k 8 RAVNATI ☐ + [Tominešek 1903: 10: del. na -1 ž. sp. ed. »délala«]
- ▶ **delati se** ▶ 'de:lat (in 'de:-; in 'de:-) se | 'de:ləm se (| in de:- >) nd. (⇒ DELATI) *delati se* 1. |biti v stanju nastajanja|: pə 'ruo:kə se me k'râ:s'te 'de:ləjə • na 'va:knex se (lɛ'dɛ:ne) 'rô:ža 'de:ləjə • čə ŋ'bie:dŋ u 'xišə na ž'vi, se š'kô:da 'de:lə (nastaja škoda) • 'dè:n se 'de:lə (daní se) • m'raik se 'de:lə (mračí se) • 'tje:ma (= zastar. 'vøtemnə) se 'de:lə (temní se) 2. |kazati določeno stanje ali lastnost, ki v resnici ne obstaja|: bə'lŋən (= bə'lé:ŋga) se 'de:lə, pa 'ni • 'ká: se 'de:ləš 'vâ:žnəga! • na 'mô:rəš se 'de:lət, kə da | 'ni 'nəč (| = 'nəč 'ni) • 'kək se prɔx 'ma:mə 'le:b 'de:lə (dela se boljše, kot je) • 'ká: se 'le:bga 'de:ləš! • ⇒ črno se mi je delalo (pred očmi) (⇒ ČRNO s) • ⇒ delati se neumnega (⇒ NEUMEN) • ⇒ ne se delati bolj neumnega, ko si (⇒ NEUMEN) • ⇒ toliko je česa, da se GNOJ dela (iz njega) | k 2 ⇒ NAREJATI SE ☐ +
- delavec** ▶ de'lə:uc -a (in de-) tudi 'dè:lɔc -a m živ. () *delavec* |kdor opravlja kako fizično delo|: 'a:te sə blɛ 'gɔ:z'd'nɛ de'lə:uc • pri'vâ:t'nɛ de'lə:ucɛ • smə 'dè:lɔcɛ u'sə svine'rije 'vən sp'ra:ulɛ • de'lə:ucɔ ja 'jəm'ɔ 'duo:s't', mə ja pa 'fa:jn š'lə ☐ +
- delaven** ▶ 'dè:lɔn -a -ə prid. (rod. ed. m. sp. -ŋga in -nəga, daj. ed. m. sp. -n'mə in -nɛmə) 1. redk. *delaven* |ki rad dela|: 'kək ja 'dè:lɔna! 2. < DELAVNIK |dan, ko se dela|: 'dè:lɔna sə'bô:ta • a ja ta sə'bô:ta 'dè:lɔna (ali se v tovarni v soboto dela)? | ☐ k 1 ⇒ PRIDEN ☐ +
- delavka** ▶ de'lə:uka -e (in de-) in 'dè:lɔka -e ž () *delavka* 1. |ženska, ki opravlja kako fizično delo|: na'vâ:dna de'lə:uka u 'e:lk'rɔ:jə 'ja: 2. *delavka* |spolno nerazvita samica pri čebelah|: de'lə:uka za ma'tičə skr'bijə ☐ +
- delavnica** ▶ de'lə:uŋca -e (in de-) ž () *delavnica* |prostor|: 'tɔ:le u de'lə:uŋcə 'nje:s' | ☐ +
- delavničen** ▶ 'dè:lɔnčən -čna -ə prid. (rod. ed. m. sp. -čnəga) *delavniški*: 'dè:lɔnčnə ub'le:kə 'dɛ: 'gɔ: • a bəš 'ka: 'dè:lɔnčən (delavnično oblečen) 'duo:ns, kə ja nɛ-'dè:le? • posam., šalj. 'dè:lɔnčnɛ (običajni, na oko ne preveč privlačni) 'kɛ:kɛ ☐ SSKJ ≠
- ▶ **delavnično** ▶ 'dè:lɔnčnə prisl. () *delavniško*: 'dè:lɔnčnə ja 'bè:u()bl'le:čan | ☐ Ø
- delavnik** ▶ de'lə:uŋek -a (in de-; in -ni-), in 'dè:lɔnɛk -ŋka m (im. mn. -nɛkɛ (in -ni-) in 'dè:lɔnɛkɛ) *delavnik* |dan, ko se dela|: a ub de'lə:uŋekɛx 'tət' 'a:u'tɔ'bus na 'vəzɛ? • u 'dè:lɔnɛkɛ ga ŋ'kô: na də'biž 'duo:mɛ | ☐ +
- delavniški** ⇒ DELAVNIČEN
- delavski** ▶ de'lə:us'kɛ -ska -ə (in de-) tudi 'dè:lɔs'kɛ -ska -ə prid. (rod. ed. m. sp. de'lə:us'kɛga (in de-) tudi 'dè:lɔs'kɛga) *delavski*: de'lə:us'kɛ 'a:u'tɔ'bus ☐ ⇒ DELAVSKI m) • u 'dè:lɔs'kɛmə s'vje:tə sm 'bè:u, me pa 'nišə 'muo:glɛ s 'šixta 'dat | ☐ +
- ▶ **delavski** ▶ de'lə:us'kɛ -kɛga (in de-) tudi 'dè:lɔs'kɛ -kɛga m () *delavski avtobus*: z de'lə:us'kɛmə bɔ 'pa:ršu | ☐ delavski AVTOBUS ☐ Ø
- deleček** ⇒ KONČEK
- delec** ⇒ KONEC
- daleč** ▶ 'dji:leč prisl. (primernik ⇒ DELJI) 1. *daleč* |izraža (veliko) razdaljo|: 'ta:j:a blə za 'ja:nə 'urə 'dji:leč za 'jət • tɛ š'pɛ:glɛ sə za na bl'iza, 'unɛle pa za na 'dji:leč • a ja də 'rɛ'nâ:te ša 'dji:leč ud 'vâ:j? • p're:dŋ se bɔ s'pɔ:n'ɔ, da 'ne:ma pɛ'ciklŋa, bŋ 'ja:ž()ə 'dji:leč • a 'tag 'dji:leč ja 'duo:mɛ? 2. *daleč* |izraža veliko časovno oddaljenost|: 'e:, də 'le:like 'nuo:čə ja ša 'dji:leč 3. poud., s presežnikom *izraža veliko mero*: 'dji:leč 'na:j'lɛ:pšə ja pa 'duo:mɛ • ⇒ PRITI deleč | ☐ k 3 ABSOLUTNO ☐ Ø (+ daleč)
- delegacija** ▶ de'le:gâ:cɛja -a (in de-; in deɛ-; in -ci-) ž (rod. mn. -ci) *delegacija*: "edɔ ja 'bè:u z'ra:uŋə u de'le:gâ:cɛjə • čustv., za ljudi *cela delegacija* česa *veliko česa*: ut'ruo:cɛ sə blɛ 'tələ - 'ce:lə de'le:gâ:cija jəx ja 'pa:ršlā | ☐ SSKJ, SP 1962
- delegat** ▶ de'le:gâ:t -a (in de-; in deɛ-) m živ. () *delegat*: na koŋ're:s ja 'šɔ:, ja de'le:gâ:t | ☐ SSKJ, SP 1962
- delež** ⇒ TALJ
- deležen** ▶ de'lé:žən -žna -ə povdk. (rod. ed. m. sp. -žnəga) čustv., redk. biti deležen česa *dobiti kaj*: a s'te blɛ 'kɛ: k'râ:pu de'lé:žnɛ? | ☐ +
- delišes** ▶ de'lɛ:šes -a (in -li-; in -še-) m (im. mn. -šesɛ) *delišes* |jabolko|: z'lâ:tɛ 'de:lɛ:šes | ☐ SSKJ
- deliti** ▶ de'lit -'līm (in de- >) nd. ('de:lɛ (in 'de:l) -lte; 'de:lju in de'lju de'ljā -ə, mn. -'lilɛ ita.) 1. *deliti* |napravljati

dele: dɛ'ljɪt na d'va:jnə 2. d. kaj *delitti* kaj [od večje količine dajati po delih]: 'mama sɛ dɛ'lilɛ 'cukər 3. d. (si) kaj s kom *delitti* kaj s kom [imeti kaj skupaj s kom]: 'suo:bə sma sɛ pa z 'da'nɛ:tə dɛ'ljɪa 4. d. komu kaj *delitti* komu kaj [dajati komu kaj od svojega]: u'sə sma sɛ dɛ'ljɪa | ⊞ k 1-2 ⇒ TALATI ⊞ +

delj ⇒ DELJI prisl.

delja ▶ 'dɛ:lɛ -e z ⟨⟩ • star., redk. **táko** (: káko) **deljo** tako *daleč*: 'ká: 'mis'lɛš 'ti, da sɛ ta'gʷo: 'tá:kə 'dɛ:lɛ ʷ 'lɛft 'vid'lɛ, sɛ pa 'va:rglɛ 'dʷo: nɛx 'pár: 'bo:mp. ʷsə ja b'ɪə 'ma:rtvə 'in'dɛ, ʷ'sə 'ma:rtvə, 'ja:s pa 'žjʷ ša 'va:stɔ. • čə smə 'dɛ: 'dɛ: 'li:ɛ:kə 'xò:d'lɛ 'tá:kə 'dɛ:lɛ tɛlɛf'ɔ'nɛ:rat, ša mɛ pa 'dɛ: | ⇒ DELJAVJA ⊞ ∅ (+ *dalja*)

deljava ▶ dɛ'lá:va -e z ⟨⟩ redk. 1. *daljava* [kraj, prostor, ki je daleč]: z dɛ'lá:ve se ja 'čuɪə gɾ'mjɛ:nɛ 2. *razdalja* [dolžina med dvema točkama]: pə'mis'lɛ, 'ká:kə dɛ'lá:va ja b'ɪa: 'tɔ: | ⇒ DELJA ⊞ ∅ (+ *daljava*)

delji ▶ 'dɛ:lɛ -- -- tudi -e -ɛ prid. ⟨rod. ed. m. sp. -- tudi -lɛga⟩ primernik *daljši* 1. [< *volg*: 'tətale 'lá:ta ja 'dɛ:lɛ kə 'unale • 'dɛ:lɛ s'pá:gə ʷ'zjɛ:m' • 'kiklɛ bɛ sɛ 'ma:gɪa pa 'dɛ:lɛ na'rjɛ:s't' • 'na:r'dɛ:lɛ 'dɛ:n ja pa pən'dɛ:lɛk 2. [ki traja večje, nedoločeno časovno obdobje]: 'dɛ:lɛ 'fʷrə sɛ pa s' tɛmə 'a:ʷtə na 'ʷpəm 'jɛt • ⇒ biti ŠIRJI ko delji | ⊞ DELJŠI ⊞ ∅ (Plet. *dalji*)

delji ▶ 'djɛ:l (tudi 'djɛ:lɛ) prisl. ⟨⟩ *dalj* 1. [izraža večjo razdaljo]: 'mən'()jɛ:se 'djɛ:l kə 'tjɛ:bɛ • g'dɔ: bɔ 'djɛ:l s'kuo:čʷ? • 'na:j'djɛ:l ja pa 'zag'žjɛ:nɔ 'f'ra:nčɛk pɾ'le:zu 2. [izraža daljše trajanje]: 'una se 'vəzɛ ša pa 'nɛ:kɛ 'djɛ:l 'kə 'ja:s • žə 'djɛ:l 'ca:jta ga 'ni b'ɪə • sma b'ɪa: 'təm 'djɛ:l kə nɛ 'kɛ:dɲ • se pa žə 'djɛ:l kə 'pɛ:t 'le:t pəz'ná:ma 3. *dalje* [izraža premikanje od določene mesta]: 'kʷo:n'()i 'mò:gu 'djɛ:lɛ 'jɛt • ⇒ ..., da se nič delji ne reče (⇒ REČI) | ⊞ k 3 ⇒ NAPREJ ⊞ ∅

deljni ▶ 'dɛ:lnɛ -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -nɛga⟩ *daljen* 1. [krajevno zelo oddaljen]: ʷ 'ká:kə 'dɛ:lnɛ k'rá:ja ja 'šɔ: | 2. redk. [ki sega, se razprostira v daljavo]: na 'ká:kə 'dɛ:lnɛ 'pɔ:t g'rɛ:ta | ⊞ k 2 ⇒ *volg* ⊞ ∅ (+ *daljen*)

deljši ▶ 'dɛ:lšə -- -- tudi -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -- tudi -šɛga⟩ redk., primernik *daljši* 1. [< *volg*: 'dɛ:lšə 'la:sɛ me pa 'mɔ:t'jɛ • x'ɪá:ča bɛ 'ma:gɛ 'dɛ:lšə 'bɛt • 'má:ša

bɛ 'žjɛxər b'ɪa: 'dɛ:lšə 2. [ki traja večje, nedoločeno časovno obdobje]: na n'má:ɪə 'dɛ:lšə 'pɔ:t ja 'šɔ: | ⊞ ⇒ DELJI prid. ⊞ ∅

delo ▶ 'dɛ:lə -a s ⟨⟩ *delo* 1. nš [uporabljanje telesne in duševne energije]: 'ka: nap'rɛ: ja 'dɛ:lə kɔl 'xjɪa • 'kò:g 'dɛ:lə me ša 'čá:ka! • brɔ'nice ʷ'bɛ:rat ja 'sɪtnə 'dɛ:lə • za 'dɛ:lə mɛ pa 'ni 2. [kar se uresničuje z delanjem]: 'sɛ:, kɛ p'rjɪda 'ni b'ɪə tɪstə 'dɛ:lə, pa m'ra:s ja 'bɛ:ʷ • ʷ'sa:jga 'dɛ:lə se 'lò:tɛ • salj. s'tò:rjanə 'dɛ:lə 'mám 'na'ra:jšə • kot odgovor tistega, iz katerega se norčujejo, da je majhne rasti 'dɛ:lə ja pər t'le:x • star. ta 'kuxne ja də'má:žga 'dɛ:lə (to kuhinjsko pohištvo je bilo izdelano pri domačem mizarju, ne v tovarni) • **delo** se vkup drži veliko dela je: 'ka: ʷ'kəp se dər'žjɪ 'dɛ:lə • čustv., star. **imeti** (toliko) dela ko osran za plotom imeti (*zelo*) veliko dela: 'má:m ('tò:g) 'dɛ:lə kə 'vəsran za p'ɪʷo:tɛ (⇒ imeti polne roke dela) • ⇒ imeti polne roke dela | ⇒ ŠIH | ⇒ POSEL ⊞ +

delo ▶ - 'dɛ:lə s ⟨⟩ • polcit., preg. **brez dela ni jela kdor ne dela, ni upravičen do hrane**: ja 'žə 'ta:k, čə bəš le-'nuxa š'pilo - braz 'dɛ:lə 'ni 'jɛ:lə | ⊞ +

delovodja ▶ dɛ'lɔ'vɔ:d'ja -a (in dɛ-) m živ. ⟨⟩ *delovodja* | ⊞ +

den ▶ 'dɛ:n d'ne:va (in d'nɛ:-) m ⟨mn.: rod. d'ne:vɔ||-u (in d'nɛ:-) tudi d'ni, tož. d'nɛ:ve in d'ni, mest. d'nɛ:vex tudi d'neix (in d'nɛ:-); dv.: rod. d'ne:vɔ||-u (in d'nɛ:-) tudi d'ni, tož. d'ne:va (in d'nɛ:-) in d'ni, mest. d'nɛ:vex tudi d'ne:x (in d'nɛ:-)⟩ **dan** 1. a [čas stiriindvajsetih ur od polnoči do polnoči]: 'vəsən d'ni ja ʷt pəg'rɛ:ba b'ɪə • čas t'ri d'ni bɔ 'pa:ršʷ • pə 'cɛ:lɛ d'nɛ:ve 'dɛ:lə • u d've:ʷ d'nɛ:vex mɛ pa 'fɛrtɛk • nɛ 'dɛ:n pəz'nɛ: ja b'ɪə pa ʷ'sɛga 'kʷo:nc • nɛ 'dɛ:n prad bə'žičə • {A} 'ká: za n' 'dɛ:n ja pa 'dʷo:ns? {B} pən'dɛ:lɛk. • ta d'vá: d'ni 'nɪsəm nə'bje:nɔga tab'lɛ:ta ʷzɛ:ʷ • 'cɛ:lɛ d'nɛ:ve pra'jò:ka • salj. {A} a smə 'dʷo:ns t'rɛ:kɛga? {B} 'cɛ:ʷ 'dɛ:n. **b** nov., s prilastkom [ta čas, določen za posebne namene, opravila]: ʷ'rá:d'neɟ 'dɛ:n • g'da:j 'má:š 'rʷo:js't'nɛ 'dɛ:n? • na g'lɪxnɛ 'dɛ:n sma rə'ja:na, 'sám d've: 'lɛ:tɛ na'rá:zən 2. [čas svetlobe od sončnega vzhoda do zahoda]: 'dɛ:n se 'dɛ:lša (: k'ra:jša) • 'dɛ:n se ja na'rɛ:d'ʷ (zdanilo se je) • 'sɔ:nɛn 'dɛ:n • 'lɛ:pɛ

d'ne:ve 'sə • pər d'ne:ve se žə pa 'dɛ: 'ka: 'fa:jn pəz'ná: (dan se je že občutno podaljšal, skrajšal) • čas 'dɛ:n s'pi, ve'čér pa 'puo: gr'è: • (pə) 'çɛ:le d'ne:ve ja 'ka: u s'la:frəkə **3.** mn., s prilastkom omejeno trajanje v življenju, bivanju: na s'tá:ra d'ni mē ja pa s'la:bə š'le • **čustv.** **den za dnevom kar naprej, zelo pogosto:** 'dɛ:n za d'ne:ve sm 'xó:día u 'tá:verx • **čustv.** **govoriti (ta) v tri dni** *govoriti brez smisla:* nə'má:lə pəgr'untə – 'n'je: 'ka: 'ta:k u 'tri d'ni g'va:rət • ⇒ iskati koga/kaj z lučjo pri belem dnevu • **iz dneva v den nenehno, neprestano:** z d'ne:va u 'dɛ:n ja g'lix, 'neč se na z'bo:lša ta bə'le:zən (☐ ⇒ STALNO) • ⇒ LETO in den • **čustv.** **ne veš ne ure ne dneva ne veš, kdaj boš umrl, kaj se ti bo zgodilo:** 'ká: sɛ 'mó:rəš – 'ta:k ja: – s'ma:rt pr'ide – na 've:š 'n'je: 'ura 'n'je: d'ne:va • **čustv.** **ni dneva, da ne bi ... vsak dan ...** 'ni d'ne:va, da 'na: bɛ 'pa:ršu x 'nəm • ⇒ NOČ in den • **čustv.** **pri belem dnevu podnevi, ne skrivaj:** 'dɛ: žə pr 'bɛ:lme d'ne:ve k'rá:dejə • **čustv.** (še) svoj živ den (še) nikoli: 'sò:j 'žij u 'dɛ:n ša 'n'ism 'ču 'kɛ: 'tá:ga | ⇒ DAN, ZADNE ☐ k 3 ⇒ LETO ☐ Plet. [Tomlinšek 1903: 22: ed.: »d'ɛ:n" (nom. in acc.) [...] Gen. je samo „dne“, za dat. le „dnévъ“; loc. ni ednak dat., loc., instr. kakor v množini.]]

denar ipd. ⇒ GNAR ipd.

denarnica ⇒ PRTOŠELJC

derek ▶ dɛ're:kt (in de-; in dɛ'rɛ:-) prisl. (☐) *neposredno, naravnost:* 'pəs ja dɛ're:kt u 'kɔ:čə 'ljet'ɔ dɛ're:kc_()ə se pəz'na:lɛ • **poud.** dɛ're:gɔ(ə)je'bá:va 'me: | ☐ NARAVNOST ☐ Ø (SSKJ direkt)

derekten ▶ dɛ're:ktɚ [-tna -ə (in de-; in dɛ'rɛ:-; | star., redk. -kn- >) prid. (rod. ed. m. sp. -rɛ:kt'nɛga) *direkten, neposredno:* a ja 'tɔ: dɛ're:ktna p'rɔ:ga a ja t're:ba prast'ɔ:pɛt? | ☐ Ø (SSKJ, SP

1962 direkten)

▶ **derektno** ▶ dɛ're:ktnə (in de-; in dɛ'rɛ:-; star., redk. -kn-) prisl. (☐) *direktno, neposredno, naravnost:* 'ja:s_u:m_ɔ pa 'ka: dɛ're:ktnə 'rɛ:ku, da ja 'va:su, kə pəs'ti, da ga ut'rɔ:ɔ:çɛ 'r'idejə | ☐ NARAVNOST, z derektno (⇒ DEREKTNA) ☐ Ø (SSKJ, SP 1962 direktno)

▶ **derektna** ▶ dɛ're:ktna (in de-; in dɛ'rɛ:-) dɛ'rɛ:kt'nɛ (in de-; star., redk. -kn-) z (☐) • **z derektno naravnost:** z' dɛ'rɛ:kt'nɛ ja 'šɔ: da'mɔ: (☐ ⇒ DEREKTNO) | ☐ Ø

derektor ▶ dɛ're:ktɔr -ja (in de-; in dɛ'rɛ:-) m živ. (☐) *direktor* {vodja: 't'je:č ja 'bɛ:u 'šá:rb [za dɛ're:ktɔrja (f = dɛ're:ktɔr) | ☐ Ø (+ direktor)

derektorica ▶ dɛ're:ktɔrca -e (in de-; in dɛ'rɛ:-) z (☐) *direktorica:* u 'e:lk'rɔ:jə 'má:jə pa dɛ're:ktɔrçə 'dɛ: | ☐ Ø (SSKJ, SP 1962 direktorica)

derektorski ▶ dɛ're:ktɔrs'kɛ -ska -ə (in de-; in dɛ'rɛ:-) prid. (rod. ed. m. sp. -s'kɛ-ga) *direktorski:* p'rɔ: dɛ'rɛ:ktɔrskə p'la:čə 'má:š, 've:š | ☐ Ø (SSKJ, SP 1962 direktorski)

dereza ⇒ KAMPIŽAR

DES ▶ 'dɛ:s -a m (☐) NŠ, nekaj *podjetje za distribucijo električne energije* {Državne elektrarne Slovenije}: na 'dɛ:sə ja 'šeif • ud_'ɛ:sa ja 'pa:ršu | ☐ SP 1962: 1038

desen ▶ dɛ:sən -sna -ə prid. (rod. ed. m. sp. -s'nɛga) *desni a* |ki je na nasprotni strani telesa kot srce|: 'dɛ:sna 'nuo:ga • 'dɛ:sna 'ruo:ka (☐ DESNICA) **b** |ki je v odnosu do človeka na taki strani|: te 'dɛ:s'nɛ b'la:t'nɛk 'má: s'tɔ:čan • te 'zɔ:kən ja 'dɛ:sən • pə 'dɛ:s'nɛ st'ra:nɛ ja pɛ'lá:lá (☐ DESNA) • ⇒ na desno ROKO | ☐ Ø (+ desni)

▶ **desna** ▶ 'dɛ:sna -s'ne z (☐) • **na desno na desno** {izraža desno stran|: na 'dɛ:snə 'jɛdɛ • **po desni po desni** {izraža desno stran|: pə 'dɛ:s'nɛ se 'va:zɛ • **z desne z desne** {izraža desno stran|: z 'dɛ:s'ne ja p'r'p'je:l'ɔ | ⇒ DESNO ☐ SSKJ

▶ **desno** ▶ 'dɛ:snə prisl. (☐) *desno:* 'dɛ:snə se 'da:ržə • 'dɛ:snə pəg'lɛ:dɛ | ⇒ DESNA ☐ SSKJ

deset ▶ dɛ'sɛt -'s'je:tɛx (in de-) glav. štev. (☐) *deset* {izraža število} **a** v samostalniški rabi: d've:kɚt 'pɛ:t ja dɛ'sɛt • 'ura ja ('puo:lə) dɛ'sɛt • ub dɛ's'je:tɛx vɛ-'čɛr (: zutře) • u 'puo:lə dɛ's'je:tɛx **b** v prilastkovni rabi: dɛ'sɛt 'pa:rstɔ • u ti-s'tɛ 'xišə sta 'žive:lá z dɛ's'je:tɛm

ut'rɔ:əkəm • z dɛ'sjɛ:tɛm_ɛl'jɔ:nəm sɛ
na 'mó:rəš 'kɛ: 'dɔ:ɔ's't' pə'má:ɡat |
⇒ DESET² □ + [Tominšek 1903: 25: »de-
s'ɛt«]

deset² ▶ dɛ'sɛ:t -- (in de-) glav. štev. (⟨
deset |izraža številko| a: na'píšə dɛ-
'sɛ:t b z dɛ'sɛ:t_ɔ:užnd_ɪ'nɛrjəm pa
na 'mó:rəš u'kɔ:lɛ 'xɔ:ɔ's't' | ⇒ DESET¹ □
k a ⇒ DESETKA □ +

desetar ▶ dɛsɛ'tá:r -ja (in dɛ-; in dɛsɛ-) m
živ. (⟨ *desetar* |čín ali nosilec tega
čína|: 'na:š ja 'bɛ:u | za dɛsɛ'tá:rja (| =
dɛsɛ'tá:r) • dɛsɛ'tá:r ja g'rá:tɔ | □
SSKJ, SP 1962

desetbrzinec ▶ dɛ'sɛ:dbɛr'zɪnc -a (in de-)
m živ. (im. mn. -'zin'čɛ) *kolo z desetimi
prestavami*: dɛ'sɛ:dbɛr'zɪnc ja 'dɔ:ɔ:b'u
| □ 0

desetdinerščak ▶ dɛ'sɛ:d'ɪnɛršak -a (in
de-; in -sɛ:'dɪ-; in -nɛ-) m živ. (⟨ nekđaj a
bankovec v vrednosti deset dinarjev:
'tiz'd'gale dɛ'sɛ:d'ɪnɛršaka mɛ dɛ'te b
*kovanec v vrednosti deset dinarjev
ali deset par*: z dɛ'sɛ:d'ɪnɛršakə bɛ se
pa 'da:ž uɔ'ra:ufat | □ k b ⇒ KOVAČ
□ 0 (Bunc 1940: 66 *desetdinarsšek*)

desetekrati ▶ dɛ'sɛ:tek'rát' (in de-) prisl. (⟨
star. *desetič*: te dɛ'sɛ:tek'rát' mɛ ja
'pɔ: g'rá:taž | □ ⇒ DESETIČ □ 0

deseti ▶ dɛ'sɛ:tɛ -a -ə (in de-; nov., redk.
-'sɛ:-) vrstil. štev. (rod. ed. m. sp. -tɛga in
-d'ga, daj. ed. m. sp. -tɛmə in -t'mə) *de-
seti*: 'dɔ:ɔ:s ja dɛ'sɛ:tɛ apr'il • dɛ dɛ-
'sɛ:d'ga u 'mɛ:sɔ:ɛ ja ra'čun za p'í:čat
• u'sá:ga tɛga dɛ'sɛ:tɛga sɔ zb'ra:lɛ •
pɛ dɛ'sɛ:tɛ 'má:šə (pri maši z začetkom
ob desetih ali pol enajstih) sm b'ža: |
□ +

▶ **deseti** ▶ dɛ'sɛ:tɛ -tɛga in -d'ga (nov.,
redk. -'vɛ:-) m živ. (daj. = mest. = or. -tɛmə
in -t'mə) 1. redk., v datumu, in sicer za
vrstilnim številnikom, ki izraža dan v mesecu
oktober: 'd'va:jz'd'ga dɛ'sɛ:d'ga 'má:š
pɛg'le:t | □ ⇒ OKTOBER □ SSKJ, SP 1962
#

desetica |igralna karta| ⇒ CENER; |števil-
ka| ⇒ DESETKA

desetič ▶ dɛ'sɛ:tɛč (in de-; nov. -'sɛ:-; in
-ti-) prisl. (⟨ *desetič*: dɛ'sɛ:tɛč sm žə
'təle | □ DESETEKRATI □ +

desetka ▶ dɛ'sɛ:tka (Bo -t'k-) -t'ke (in
de-) ž (⟨ 1. *številka deset*: 'nə, na'píšə
dɛ'sɛ:tke • pɛ'nɛ:sɛ ne u'ɫɔ:ške - dɛ-
'sɛ:t'kə (označene s številko deset) 2.
nov. *desetica* |igralna karta|: 'ma:žə z
dɛ'sɛ:tke | □ k 1 DESET²; k 2 ⇒ CENER □ +
[Plet.: »desetka, f. [...] 3) das Zehn-

kreuzerstück, *Savinska dol.*«]

desetkrat ▶ dɛ'sɛ:tkrat (in de-; in -kərt)
prisl. (⟨ *desetkrat* |izraža deset pono-
vitev|: dɛ'sɛ:tkrat 'vɛ:č 'va:de bɛ 'ma:-
gu 'dat x škrə'pɪvə, 'ta:k ja pa u'sə
pəž'ga:u, kə ja b'íə pra'mɔ:ɔ:čnə • dɛ-
'sɛ:tkɾt sm pa 'žə b'ža: 'təm, čə 'nɛ:
'vɛ:čkrɾt | □ +

desetparščak ▶ dɛ'sɛ:t'pá:ršak -a (in de-)
m živ. (⟨ nekđaj *kovanec v vrednosti
deset par*: nɛga dɛ'sɛ:t'pá:ršaka 'nucəm
| □ ⇒ KOVAČ □ 0 (Bunc 1940: 67 *deset-
paršek*)

desetsater ▶ dɛ'sɛ:'ca:tɛr -tɛrja (in de-) m
živ. (⟨ čeb. *panj z desetimi sati*: 'nɔ:u-
ga dɛ'sɛ:'ca:tɛrja 'má:m | □ 0

deska ▶ 'dɛ:ska -s'ke z (rod. mn. -sək in
-sk) 1. *deska* |ploščat kos lesa|: 'dɛ:-
skə pə'vəblɛ • 'žá:ɡat na 'dɛ:s'ke •
'kišta ja z 'dɛ:sək z'bíta • da:rve ud
'dɛ:sək (*drva iz (nažaganih) desk*)
sma də'bíža • na na'vá:d'nɛ 'dɛ:s'kɛ tɾ
pɛ 'žá:ɡɛ ja št'rukle 'de:žá:fa 2. s pri-
lastkom 2. *deska* |(lesena) plošča za
različne namenel: 'dɛ:ska za 'čəbu 'rɛ:-
zat • ug'í:šna 'dɛ:ska 3. nov. *traktor-
ski plug v obliki deske*: 'g'rɛ:xčɔ ja z
'dɛ:s'kɛ z'vaiɔ s'nɛk • čustv., nov., za
ženske **biti** (**taka**) **ko** (**ena**) **deska biti
brez oblin**: ta 'bá:ba ja pa 'tá:ka 'kə na
'dɛ:ska | deska za valjanje testa|
⇒ NUDELJPRET □ +

desnica ▶ dɛš'nɪca (in des-) dɛš'nice ž (⟨
redk. *desnica* |desna roka|: dɛš'nɪcə sɛ
ja z'ɫɔ:m'u | □ +

desničar ▶ dɛš'ničar -ja (in des-) m živ. (⟨
desničar |kdor uporablja desno roko|:
a sɛ 'ti lɛ'vičar a dɛš'ničar? | □
SSKJ, SP 1962 (Plet. #)

desničen ▶ dɛš'ničən -čna -ə (in des-)
prid. (rod. ed. m. sp. -čnɛga) *desničen*:
'ja:s_ɪm 'bɛ:u 'čá:s lɛ'vičən, 'de: sm pa
dɛš'ničən | □ SSKJ, SP 1962

deški ⇒ POBOVSKI

dete ⇒ OTROK [Tominšek 1903: 23: im. ed.
»dɛtə*«; 23: »dɛt'ɛtək«]

detelja ▶ 'dɛ:tɛlə -e ž (⟨ *detelja*: 'dɛ: 'za:j-
cəm 'dɛ:tɛlə • ər'dɛ:ča 'dɛ:tɛlə (*rdeča
detelja*) ♦ bot. svetla **detelja** *zajčja
deteljica*: s'vɛ:tla 'dɛ:tɛlə (□ k isla
DETELJICA) | □ +

deteljica ▶ 'dɛ:tɛlca -e ž (⟨ manjš., čustv.
deteljica: 'za:jc 'ra:d 'dɛ:tɛlcə 'jɛ: •
št'ɛrpe're:sna 'dɛ:tɛlca ♦ bot. **kisla
deteljica** *zajčja deteljica*: 'kɪšla 'dɛ:-
tɛlca (□ ⇒ svetla DETELJA) | □ +

deti ▶ 'dɛ:t | 'dɛ:nɛm (| zastar. 'dɛ:m (in

'de:-) a. ('di:enə (in 'di:en') 'di:en'te in 'dè: -te; 'di:eu -la -ə) pešaj. d. kaj *dati kaj [napraviti, da pride kaj na določeno mesto]:* 'ka: təle 'sji:m 'di:enə 'kištə • p'rā:ška 'di:enə (= 'dè:) 'nətər • 'dè: kākə 'dairvə na 'va:ɡən' • 'kām sę pa 'di:eu g'nā:r? • g'daj: pa 'dę:ž_:'upə 'kuxat? • t'rā:ge 'žixər 'ta:jle 'dè:neš • nət u 'žie:b 'di:enə p'r_:'tuo:šlc • 'di:enə 'nūo:ž z 'r_:'ok • 'di:enə 'urə na'zaj • 'di:en' 'žākəl z 'a:u'ta 'vən • ⇒ deti kaj v usta • ⇒ ne vem, kam naj denem koga (⇒ VEDETI) • ⇒ nismo imeli nič v USTA za deti | ⇒ DATI | +

detonacija ⇒ ŠUS

detonator ⇒ KAPSELJ

detrih ▶ 'de:tərɤ -a (in 'de:-) m (⟨) *vitrih:* z 'de:tɤrɤ ja klęn'čau:uņčə 'vəfnə | | ∅

devati ▶ 'de:vat (in 'de:-) 'de:u'lem in ['de:vəm (f in 'de:- [>) nd. ('de:u'le (in 'de:u'lj) 'de:vəl'te (in 'de:u'lte) in 'de:və -te; ['de:və -va'la -ə) d. kaj *dajati kaj [delati, da prihaja kaj na določeno mesto]:* 'kām pa 'kā:ngiə 'de:u'le'te? • d_:'v_:'jə, kə ja b'žə 'kuxənə, sma pa z g'rā:blęm 'de:va'la 'vən • u'sā:kə 'lè:tə sma jəm g'nā:r 'de:va'la. da sma jəm da'jā:žā. • me'nike sə 'nəd_:'e:valę • 'mā:ma 'žə 'de:u'le k'rəx u 'pę:č • ⇒ dere se, ko bi ga iz kože devali • **devati** kaj **narazen** 1. star. *razstavljati kaj [dati na sestavne dele]:* za'kā: pa 'a:u't'ka na'rā:zŋ 'de:u'leš?! (| ⇒ RAZSTAVLJATI) 2. *rezati zaklano žival na kose:* pra'šička 'žə 'de:u'le'jə na'rā:zən • star. **devati** kaj **nazaj vračati kaj:** 'sę: u'rę:čke 'ni t're:ba na'zaj 'de:vat (| ⇒ VRAČEVATI) • ⇒ devati koga v nič (⇒ NIČ m) • ⇒ vpije, ko bi ga iz kože devali | ⇒ DAJATI | +

devet ▶ 'de:vət -'vie:tęx (in de-) glav. štev. (⟨) *devet [izraža število] a* v samostalniški rabi: t'rikr_()'ri ja dęv'ət • 'ura b_ u'sā:k 'ca:j_d_:'ęv'ət • ub dę'vie:tęx vę'čēr (: 'zutřę) • u 'puo:žə dę'vie:tęx **b** v prilastkovni rabi: dę'v'č_()'kā:f_ x'me:žā • p_ dę'vie:tęx_:'i:šax šā 'nišm b'žā: | ⇒ DEVET² | + [Tominšek 1903: 25: »dev'č_«]

devet² ▶ dęv'ət -- (in de-) glav. štev. (⟨) *devet [izraža številko]: a* na'pišə dę'v'ət **b** k_ k_ k_ tę ja u's'ta:žə u_d_:'ę'v'ət_:'a:užnt_()'_:'lęrju? | ⇒ DEVET¹ | k a ⇒ DEVETKA | +

devetdeset¹ ▶ dęv'ədəs't' (star., redk. -sęt; zastar. -sét) -s'tęx (in de-) glav. štev. (⟨)

devetdeset [izraža število]: dęv'ədəs't' 'le:d b_ s'tar x 'lè:tə • də dęv'ədəs'tę bę šā 'ra:d 'živ'_,'puo: mę ja pa u'sə'ja:nə | ⇒ DEVETDESET² | + [Tominšek 1903: 25: »dev'č_«]

devetdeset² ▶ dęv'ədəs't' -- (in de-) glav. štev. (⟨) *devetdeset [izraža številko] a:* na'pišə dęv'ədəs't' **b:** cənə ja s'pus't'u na dęv'ədəs't_:'aužnt 'mā:rk | ⇒ DEVETDESET¹ | +

devetdeseti ▶ dęv'ədəs'tę [-desta -ə (in de-; [in -dę-) vrstil. štev. (rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə) *devetdeseti* u dęv'ədəs't'mə 'lè:tə sə b'ļę, kə sə u'ma:rlę | | +

devetekrati ▶ dęv'ədətek'rāt' (in de-) prisl. (⟨) star. *devetič:* 'ęņkr_()'ja s'p_:'nęm, da s_ 'ce:u 'dè:n_()'_:'s'žā, da s_ dęv'ętkrat p_:'ņie:s'žā 'duo:l, tę dęv'ętek'rā:()'m pa š'žā: u 'suo:bə, s_ pa 'ka: p'ā:d'žā na 'p_:'jst'_ • te dęv'ętek'rāt' ja 'kuo:za 'puo: šale b'rija u's'ta:žā | | ⇒ DEVETIČ | ∅

deveti ▶ dęv'ętę -a -ə (in de-; nov., redk. -'vie:-) vrstil. štev. (rod. ed. m. sp. -tęga in -d'ga, daj. ed. m. sp. -tęmə in -t'mə) *deveti:* ta dęv'ęta ja b'žā: pa čə 'ņie: 'm_:'ica • deveti deveti (⇒ DEVETI m) • ⇒ biti komu deveta briga • ⇒ biti v devetem MESECU | | +

▶ **deveti** ▶ dęv'ętę -tęga in -d'ga (nov., redk. -'vie:-) m živ. (daj. = mest. = or. -tęmə in -t'mə) 1. redk., v datumu, in sicer za vrstilnim števníkom, ki izraža dan v mesecu *september:* t'rè:kęga dęv'ętęga smə se prasę'lilę, dęv'ęt_:'šę:jdę'd'ga 'lè:ta • **deveti deveti (triinštrideset)** 9. *september 1943, dan po kapitulaciji fašistične Italije:* 'ja:nę sə pa 'da:lę sę u'p_:'sət, da sə š'łę prad_:'ęv'ət'mə dęv'ęt'mə u partę'žā:ne • ja 'bè:u 'bo:rc ud_:'ęv'ęd'ga dęv'ęd'ga t'r_:'iņš'tè:rđes't' | | ⇒ SEPTEMBER | SSKJ, SP 1962 ≠

devetica ⇒ DEVETKA

devetič ▶ dęv'ętęč (in de-; nov., redk. -'vie:-; in -ti-) prisl. (⟨) *devetič:* dęv'ętęč ja pa 'puo:l b'žə | | ⇒ DEVETEKRA TI | +

devetindvajset¹ ▶ dęv'ęt_:'d'va:js't' -tęx (in de-; star. -tnəd-) glav. štev. (⟨) *devetindvajset [izraža število]:* dęv'ęt_:'d'va:js't' 'le:d b_ s'tā:ra čaz ŋ' 'me:s_ç | ⇒ DEVETINDVAJSET² | SP 1962

devetindvajset² ▶ dęv'ęt_:'d'va:js't' -- (in de-; star. -tnəd-) glav. štev. (⟨) *devetindvajset [izraža številko]: a* 'piša tāle

de'vè:tn̄d'va:js't' a 'ká:ʔ | ⇒ DEVETINDVAJSET' □ SP 1962

devetindvajseti ▶ de'vè:tn̄d'va:js'tɕ -sta -ə (in de-; star. -tnəd-) vrstil. štev. (rod. ed. m. sp. -s'tɕega in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tɕemə in -s't'mə) *devetindvajseti*: de'vè:tn̄d'va:js'tɕega smə 'du:ns, a'n̄ie:ʔ • 'd̄o:xterja 'm̄am pa de'vè:tn̄d'va:jz'd'ga ap'riļa • de'vè:tn̄d'va:jz'd'ga 'fe:br̄əv̄arja 'm̄a: 'ruo:js't'n̄e 'd̄e:n • de'vè:tn̄d'va:jz'd'ga ('l̄e:ta) ja r̄ə'ja:na | □ ∅

devetindvajščak ▶ de'vè:tn̄d'va:jšak -a (in de-; in -tnəd-) m živ. () star., redk. *moški, rojen leta 1929*: a 'mis'l̄ež, da ja 'f'r̄ənc 'v̄esn̄d'va:jšak? k̄ok̄r̄ 'ja:s 've:m, ja de'vè:tn̄d'va:jšak. | □ Za *moške, rojene v letih 1912–1929, se uporablja samostalniško poimenovanje iz letnice rojstva. Za ženske se govori na način de'vè:tn̄d'va:jsta 'le:tn̄ca ali r̄ə'ja:na de'vè:tn̄d'va:jz'd'ga 'l̄e:ta, r̄ə'ja:na 'l̄e:ta de'vè:tn̄d'va:js't' (tako se govori tudi za moške in ženske izven navedenega časovnega okvirja) ali – zelo redko – de'vè:tn̄d'va:jšca. | □ ∅*

devetka ▶ de'vè:tka (Bo -t'k-) -t'ke (in de-) z () 1. *številka devet*: 't̄o: ja de'vè:tka, 'n̄ie: 'še:stka 2. nov. *devetica* | *igralna karta*: de'vè:tka 'd̄e: | □ k 1 DEVET²; k 2 ⇒ NAJNER □ +

devetkrat ▶ de'vè:tkrat (in de-; in -kərt) prisl. () *devetkrat*: 'smar'č̄a:n̄e s̄ə d̄ə'b̄il̄e de'vè:tkr̄t 'v̄ie:ž g'n̄a:r̄ja k̄ə 'mi | □ +

devetnajst¹ ▶ de'v̄et'n̄a:jst -ɕx (in de-) glav. štev. () *devetnajst* | *izraža število*: de'v̄et'n̄a:jst nas ja b'ž̄e | ⇒ DEVETNAJST² □ +

devetnajst² ▶ de'v̄et'n̄a:jst -- (in de-) glav. štev. () *devetnajst* | *izraža številko*: na'piž de'v̄et'n̄a:jst | ⇒ DEVETNAJST¹ □ +

devetnajsti ▶ de'v̄et'n̄a:js'tɕ -a -ə (in de-) vrstil. štev. (rod. ed. m. sp. -s'tɕega in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tɕemə in -s't'mə) *devetnajsti*: 'j̄o:žaf̄əv̄ə ja de'v̄et'n̄a:jz'd'ga 'm̄a:r̄ca | □ +

devetnajščak ▶ de'v̄et'n̄a:jšak -a m živ. () star., redk. *moški, rojen leta 1919* | □ ⇒ DEVETINDVAJŠČAK □ ∅

devetsto ▶ de'v̄e:ct̄o -- (in de-) glav. štev. () *devetsto* | *izraža število ali številko*: k̄o:l de'v̄e:ct̄o 't̄o:l̄er̄j̄ə ja k̄əš't̄a:ž̄e | □ SSKJ, Plet.

devica ▶ de'v̄i:ca -'vice (in de-) z () nov. *devica* | *ženska, ki še ni spolno občevala*: a 'miž, da ja ša de'v̄i:ca? • ⇒ MARIJA devica | □ +

deviza ▶ de'v̄i:ca -'vize (in de-) z () nav. mn. *tuja plačilna sredstva, devize*: 'k̄e: b̄e se 'k̄e: de'v̄ijs d̄ə'b̄iž̄e? • k̄āk̄ə de'v̄iž̄ə b̄e pa 'ž̄ə 'līe:xk̄ə 'm̄e:ž̄a pr̄š'p̄a:r̄ən̄ə | □ SP 1962 (SSKJ *devize*)

devžnjak [Plet.: »*devžnjak*, m. = žep v obleki, *Savinska dol.*«] □

dezertirati ▶ dež̄en't̄e:rat -əm (in deze-; in -ze-; tudi dež̄ən-) a.+nd. () *dezertirati*: 'un' ja dež̄en't̄e:r̄o 'puo:l • 'tis'tɕ ja z 'n̄em̄ške 'va:js'ke dež̄ənt̄e:r̄o | □ ∅ (SSKJ, SP 1962 *dezertirati*)

dezertirati ⇒ DEZERTIRATI

dezodorant ⇒ SPREJ za pod pasko

dež ▶ 'd̄ie:š -ž̄a m () n̄š *dež* | *padavine*: 'd̄ie:ž gr̄e: (= nov. 'p̄a:da) • s'p̄e:t ja 'd̄ie:š (*spet dežuje*) • g'da:j b̄o 'k̄e: 'd̄ie:š 'n̄ie:xo 'j̄ət (= 'p̄a:dat)? • č̄a:s̄ə ja 'd̄ie:š 'ta:k 'p̄a:d̄o (= 'šo: = zastar. 'x̄u:od'u) 'm̄a:ja, 'de: pa 't̄a:ka 'suša • 'jut̄ər 'b̄o: 'd̄ie:š • γ 'd̄ie:ž̄ə se pr̄st̄e'luja • 'ša: ne 'k̄āple 'd̄ie:ž̄a 'ni b'ž̄ə te 'me:s̄ɕ • š̄al̄j., kadar dežuje u 't̄a:km̄ele (ura'm̄e:n̄ə) ja pa 'ra:d̄()'ie:š • pri označevanju krajevnosti, časovnosti: 'a: ja 'b̄e:u 'č̄ud̄ə - p̄ə 'd̄ie:ž̄ə ja 'le:t̄o pa k'r̄o:lu • u 'd̄ie:ž̄ə 'de:ž̄a • 'n̄ie: u 'd̄ie:ž̄ə vag'ž̄a:u 'v̄an̄ə 'x̄u:od̄et • **dež gre** (= pada) **na drobno** (*dež*) *pr̄ši*: 'p̄əst̄ə 'ja: - 'd̄ie:š 'ta:k na d'ruo:b̄n̄ə gr̄e: | □ +

deža ▶ 'd̄e:ž̄a -a z () *železna deža* | *za mast*: 'd̄e:ž̄a za 'z̄a:b̄o | | *lesena deža* | ⇒ KIBLA □ ⇒ železna KIBLA □ +

dežek ▶ 'd̄ie:ž̄ək -a m živ. () NŠ, manjš., otr. *dežek*: s'p̄e:d gr̄e: 'd̄ie:ž̄ək • otr. **delati dežeka sliniti se in izdihovati skoz usta**: a 'd̄ie:ž̄eka 'de:ž̄a 'na:š 'p̄o:p? | □ +

dežela ▶ de'ž̄ie:ž̄a -le (in de-) z () *dežela* | *obsežnejše ozemlje* | • otr. **biti v pančevi deželi spat**: {A} 'k̄e: s̄ə 'b̄e:u, 'ā:n̄ž̄ək? {B} u 'p̄ā:n̄č̄əv̄ə de'ž̄ie:l̄e. (□ ⇒ SPATI) • omilj. **iti v krtovo deželo umreti**: 'na: b̄o 'd̄o:ḡə, b̄m̄ pa 'šo: u 'ka:rt̄əv̄ə de'ž̄ie:ž̄ə (□ ⇒ UMRETI) • otr. **iti v pančevo deželo iti spat**: 'n̄ə, 'de: pa gr̄e:ma u 'p̄ā:n̄č̄əv̄ə de'ž̄ie:ž̄ə | □ +

dežen ▶ 'd̄ie:ž̄ən -ž̄na -ə prid. (rod. ed. m. sp. -ž̄n̄ega) • ⇒ dežen MANTELJ | | *dežna kaplja* | ⇒ ŠKRAPETNA □ SSKJ, SP 1962

deževati | *dežuje* | ⇒ DEŽ gre

deževen ▶ de'ž̄ə:n -a -ə (in de-) prid. (rod. ed. m. sp. -ŋga in -n̄ega, daj. ed. m. sp. -n'm̄ə in -n̄em̄ə) *deževen*: de'ž̄ə:n̄ə u'r̄ie:me | □ +

▶ **deževno** ▶ de'ž̄ə:n̄ə (in de-) povdk. () *deževno*: p'r̄e:j̄š̄n̄ə 'ke:d̄n̄ə ja b'ž̄ə 'v̄ərḡn̄ə

- de'žo:nə | □ SSKJ
- deževje** ▶ de'žo:jə (Bo tudi -a) -a (in de-) s
() nš *deževje*: u tēmə de'žo:jə z ut'ruo:-
kə ša 'vən.ia 'mó:rəš 'jət | □ +
- deževnica** ⇒ VODA
- deževnik** ⇒ ČRV
- dežnik** ⇒ OMRELA
- dežurati** ▶ de'žurat -əm (in de-) nd. () 1.
dežurati: "šè:rkə bə d'ruk. 'edn de'žur-
rə 2. šalj., nov. *bedeti, čakajoč na koga*:
'mama ja də t're:γ 'zutrə de'žuraša, kə
me 'ni b'la də'mo: | □ SSKJ, SP 1962
- ▶ **dežuren** ▶ de'žuren -rna -ə (in de-) prid.
(rod. ed. m. sp. -rnega) *dežuren*: 'kér
'dó:xtər ja pa 'duo:nz de'žuren? | □
SSKJ, SP 1962
- dežurna** ▶ de'žurna -e (in de-) ž (rod. mn.
-nəx) *dežurna*: a ja 'ma:mə 'duo:nz de-
'žurna? | □ SSKJ
- dežurni** ▶ de'žurnə -nega (in de-) m živ. ()
dežurni: "urlep ja de'žurnə | □ SSKJ
- diamant** ▶ de'ja'má:nt -a (in di-) m () 1.
diamant [kamen]: p'ro: de'ja'má:nt 'má: na
'pa:rstánə 2. *diamantno rezilo*: z dija-
'má:ntə pra'rə:žə 'ša:jbə | □ SSKJ, SP
1962
- dieta** ▶ de'jɛ:tə -'jɛ:tə (in di-) ž () *dieta*
[predpisana prehrana]: a se 'ti dɛ'žiš
de'jɛ:tə? • žə štər'nai:st 'lɛ:t [ja na
de'jɛ:tə ([= 'má: de'jɛ:tə) • sxujša'vá:l-
na di'jɛ:tə • di'jɛ:tə za [ža'lo:c (: 'žo:č)
| □ SSKJ, SP 1962
- digati** ▶ 'dɪgat -əm d.tnd. ('dɪgə itd.) čustv.,
redk. d. koga *zbuditi, buditi koga* [po-
vzročati prehanjanje iz spečega stanja
v budno]: 'nɪe: me prax'má:žə 'dɪgat •
g'da:j sɛ ga pa 'dɪgaša? | □ ⇒ BUDITI □
Plet. ≠
- ▶ **digati se** ▶ 'dɪgat se -əm se d. (⇒ DIGA-
TI) čustv., redk. *vstati* [po spanju, počit-
ku]: kə ja b'la: 'ura 'še:st p'ruo:č, sm
se pa 'ka:r 'dɪgə | □ ⇒ DIŽI SE □ ⇒ VSTATI
□ 0
- dihanje** ▶ 'dɪxənə (Bo tudi -e) -e s () nš
dihanje: 'dɪxənə se ja 'čužə | □ +
[Tomlinšek 1903: 14: or. ed. »dihánĭm«]
- dihati** ▶ 'dɪxət -əm star., redk. 'dišam nd.
(dixə -te in 'dišə (in 'diš) -šte; 'dixə
-xaša -ə) *dihati* 1. **a** [zajemati zrak v
pljuča in ga iz njih iztiskati]: 'tɪ:škə
'dɪxəm • 'dixə čaz 'no:s (: 'us'te) • 'zɛt
'ma:ra 'dɪxət (*mora priti v stik z*
zrakom) – za 'co:kəl na s'mə:š p'lo:ščəz
'da:t **b** [izdihavati]: 'nɪe: mɛ 'dɪxət
u. u'šɛ:sə 2. redk. [z odprtimi usti rahlo
iztiskati zrak]: u 'ruo:ke sm sɛ 'dixə •
⇒ dihati ko star MEH | □ +

- dihot** ▶ 'dɪ'xot' medm. () klic konju *hovt, na
desno* | □ HOT, TIBO, TIBOHOT □ *Konj gre
na desno tudi, če voznik brez klica
sunkoma poteguje vajet.* (⇒ BISTEHAR)
□ 0 (Šivic-Dular 1984/85: 150)
- diht** ▶ 'dɪxt -a m () ♦ 1es. v **diht** *spustiti
poravnati z debelinskim strojem*: 'diɛ:-
skə smə u 'dɪxc.()pə'stilɛ • **na diht**
zatesnjeno, neprepustno, nepredušno:
'gá:s'má:ska ja na 'dɪxt na'rɛ:tə • 'ká:ŋ-
gla se na 'dɪxt 'za:pra • 'xiša na s'mə:š
na 'dɪxc.()a:pɪt | □ 0
- dihati** ▶ 'dɪxət -əm nd. ('dixtə itd.) *te-
sniti a* [zapirati, zmanjševati reže, da
tekočina ne uhaja]: pək'rəu (: 'dixtəŋga
: 'pɪpa : 'va:kənə) za'nəž 'dɪxta **b** [prile-
gati se čemu tako, da ni reže, rež]:
'gá:s'má:ska na 'dɪxta | □ 0
- dihtega** ▶ 'dixtəŋga -e ž () *tesnilo*: 'dix-
təŋga na dɛ'ži (= 'dixta) • 'dixtəŋga bə
za za'mə:net | □ 0
- dihterica** ▶ 'dixterca (in -tɛ-) -tɛrce ž ()
1es. *debelinski stroj*: smə 'diɛ:skə čaz
'dixtercə spə'stilɛ, smə pa 'rɪɛ:klɛ –
'tɔ: smə pa u 'dɪxc.()pə'stilɛ« | □ 0
- dihur** ▶ de'xur -ja (in di-) m živ. () *dihur*
[žival]: de'xur ja u'se: 'kura pə'dušu •
poud., za ljudi **smrdeti ko dihur zelo,**
močno smrdeti: smər'diš pa 'kə de'xur
(□ ⇒ smrdeti ko KUGA) | □ SMRDET □ +
- dija** ▶ 'dija medm. () **a** klic konju *naprej b*
šalj., klic človeku *izraža poziv za začē-
tek, nadaljevanje poti*: st'ri:c, 'nə,
'dija! | □ ⇒ HEJ □ k a: *Namesto tega
klica se rabi tudi cmokljaj (v medna-
rodni fonetični abecedi [o]).* □ 0 (SSKJ
dijo)
- dijak** ▶ de'jâ:k -a (in di-) m živ. () nov.
dijak: a 'ti sɛ 'dɛ: de'jâ:k? | □ +
- dile** ▶ 'dile 'dil ž mn. () 1. *podstrešje*:
lɛ'má:rcə 'má:m na 'dilex • z 'dil sm
'šo:, sm pa pə št'ɛ:ŋgex 'duo: 'pá:du • na
'dilex smə 'mè:lɛ 'kuxnɛ • 'dile (= pə
'dilex) 'ma:rmə pə'stɛ:lɛt 2. šalj. *nosna
votlina*: x'riɛ:n me nə'mičkənə s'ta:rža
gɔu pə 'dilex • slabš., šalj. **imeti po-
šteljano** [**po dilah** ([= navrh i pd.)
biti duševno zdrav, uravnovešen: ta
'že:naska pa 'nema pə'stɛ:lɛnə pə 'dilex
• a 'mis'lɛž, da 'má: pə'stɛ:lɛnə pə
'dilex? • šalj. **vleči** (: potegniti ipd.) **a**
dile glasno smrkati: 'nɪe: 'nə 'ta:k na
'dile u'lɛ:čt – us'ma:rknɛ 'se: | □ +
- dim** ▶ 'dɛm (in 'dɪm) 'dɪma m (im. mn. 'di-
mɛ) *dim a* nš [plinil]: 'dɛm se ka'di vən s
'piɛ:čə • 'dɛm se uz'dɛ'guja 'təmlə
'duo:!! • čɛga'rɛ:t'nɛ 'dɛm • 'dɛm ut.ɛ-

'bâ:ka **b** redk. |oblak|: u 'vje:sê se 'dime
uz'dê'gujajê vøn z 'ra:jfnikø | **□** +
dima ▶ 'dima 'dime z () *temno siva krava*
| **□** ⇒ DIMKA **□** +
dimenzija ▶ de'me:nzeja -a (in di-; in -n'z-;
in -zi-) z (rod. mn. -zi) *dimenzija*: ta
'dije:ska 'ni te p'râ:ve de'me:nzeja • redk.
š'kâ:tža 'mâ: pra'vê:lke de'me:nzija, pa
na grê: 'nêter | **□** ⇒ MERA **□** SSKJ, SP
1962
dimka ▶ 'dimka 'dimke z () *temno siva
krava* | **□** DIMA **□** +
dimnik ⇒ RAJFNİK
dimnikar ⇒ RAJFENKELER
dinama ▶ de'nâ:ma -e (in di-) z () *dinamo,
predusem pri (dvo)kolesu*: de'nâ:ma pŕ
pe'ciklîne ja za'rîbaža | **□** SSKJ
dinamit ▶ de'nâ:mît -a (in di-) m () nš
dinamit: de'sê:t 'pa:lz de'nâ:mîta | **□** +
dinar ipd. ⇒ DINER ipd.
dindelj ▶ 'din'd'ļ -na m () *Bo dirndl*: 'tje:-
ta sê me 'din'd'ļ sê'silê | **□** ⇒ DINDRLJE
□ Ø
dindrlje ▶ 'dindêrļe (*Bo* tudi -e) -e s ()
dirndl: 'kê: sê pa 'tâ:kê 'le:pê 'dindrļe
de'bîža | **□** DINDELJ **□** Ø (SSKJ *dirndl*)
diner ▶ 'diner -nerja m () **1. a** nekâj *dinar*
denarna enota: tŕistø 'ta:užnd'linêr-
jø pŕide 'kjo:štâ **b** |*kovanec*: a 'mâ:s
ŕ' 'diner za tele'fôn? **2. êustv.** *denar
sploh*: 'ša: 'dinerja 'ni pŕ 'xišê • 'çuve
na 'dinerja • êustv. **tudi** (= še) *dinerja
ne glajštati biti popolnoma brez
denarja*: 'ša: 'dinerja na g'le:jštêta -
'kêk sê p ta 'kê: 'kô:lŕ 'kupîa!? • êustv.
gledati na vsak diner a biti varčen:
'ma:ma glê:dêje na u'sâ:g 'diner - da
sê 'kê: pŕš'pâ:rêje **b** *biti skop*: na
u'sâ:g 'diner glê:da - pa 'kâ: mæ pa
'â:s'ne? (**□** ⇒ biti STISNĀEN) | **□** k 2
⇒ GNAR **□** *Ob zneskih, ki so dosejali
milion ali milijardo dinarjev, se
dostavek 'dinerjo ipd. ni govoril*: 'a:u-
tø ja 'kjo:štø tŕi me'l'jô:ne. **□** Ø (SSKJ,
SP 1962 *dinar*)
dinerček ▶ 'dinerček -čka (in -ne-) m ()
êustv. **a** manjš., otr. *dinarček*: pe'bje:rê
'dinerček (= živ. 'dinerčka) **b** nav. mn.
denar sploh: utŕyo:çê, 'çuveŕe na
'dinerčke • 'dô:bêr ja 'dinerček, çê sê
ga zas'lužês | **□** k b ⇒ GNAR **□** Ø (SSKJ,
SP 1962 *dinarček*)
dinerči ▶ 'dinerčê -o || -u (in -ne-) m mn. ()
êustv. *denar sploh*: 'çuveŕe na 'dinerča,
da 'na:uš u'sêga zap'râ:v'u | **□** ⇒ GNAR
□ Ø
dintah ▶ 'dintax -a m () *pajčolan* |*tkani-*

nal: kîa'buk ja 'mê:ža pa 'dintay 'gjo: •
'dintax sê 'ma:rêm ša 'gjo: 'da:t, kô
grê:m x çâ'be:žem | **□** PAJČOLAN **□** Ø
dioptrija ▶ de'jøpt'rija -a (in di-) z (rod. mn.
-ri) *dioptrija*: 'muo:čnê de'jøpt'rije
'mâ: • 'kâ:kê dijøpt'rija pa 'mâ:s? | **□**
SSKJ, SP 1962
dipniti ▶ 'dipen't' -pnem a. ('dipnê (in
-pøn') -pøn'te; 'dipn'u -pønža -ê) sieng.
d. komu kaj *ukrasti komu kaj* |*vzeti kaj
brez dovoljenja lastnika*: pe'cikêl me
ja 'dipn'u | **□** ⇒ UKRASTI **□** Ø
direkt ipd. ⇒ DEREKT ipd.
dirka ▶ 'dê:rka -e z () *dirka a* |*tekmova-
njel*: čas "çê'n'ô:c()ê b'le: 'dê:rke •
êustv. 'nje:xeta 'ta:k 'le:tat u'kø:lê! a
'mâ:ta 'dê:rke a 'kâ:? **b** êustv. *dirjanje,
hitenje*: 'kâ:ka 'dê:rka ja za tøm'â:r-
kêm | **□** k b ⇒ LETANJE **□** +
dirkalen ▶ dê'r'kâ:lên (in -lŕ) -lŕna -ê (in
dêr-) pŕid. (rod. ed. m. sp. -lŕnêga) *dirka-
lên*: dê'r'kâ:lŕnê 'a:uŕø (: mø'tø:r : pe'ci-
kêl) • dê'r'kâ:lŕnê kô'le:sê | **□** SSKJ, SP
1962
dirkalni ▶ dêr'kâ:lŕnê -nêga (in di-) m živ. ()
*dirkalni avtomobil, dirkalno (motorno)
kolo*: dêr'kâ:lŕnêga sê ja z'rîxtø • z dêr-
'kâ:lŕnêma se u'kø:lê 'vøžê | **□** Ø
dirkati ▶ 'dê:rkâ: -om na. () **1. dirkati**
tekmovati: z 'a:uŕtê 'dê:rka **2. êustv. a**
hitro voziti: 'na:s 'ta:g 'dê:rka z ma-
'tø:rjê, da se bø 'e:ŕkŕt u'bêu **b** *tekati*:
'dê:r'kêm kô z'mê:šôn za 'nêma | **□** k 2b
⇒ LETATI **□** SSKJ, SP 1962
dirndl ⇒ DINDRLJE
disciplina ▶ de's'çêp'lîna -'line (in di-; in
-ci-) z () nš *disciplina* |*podrejanje
pravilom*: nê'bje:ne te p'râ:ve dis'çê-
p'line 'ni b'žê u 'va:js'kê | **□** +
disciplinska ▶ de's'çêp'lînska -'lin's'ke (in
di-; in -ci-) z () *disciplinska preiska-
va*: na de's'çêp'lînskê sê jê 'da:lê | **□**
SSKJ
disko ▶ 'diškø -ta m () *disko*: a pta vê-
d'vâ: š'ža: u 'diškø? • u 'pi:etêy 'zutŕe
ja z 'diškøta 'pa:ršu | **□** SSKJ 5: 1036
diskusija ▶ de's'kuseja -a (in di-; in -sij-)
z (rod. mn. -si) *diskusija*: a ja b'žê 'kê:
de's'kusija? • b'ra:z de's'kuseja ja b'žê
spŕe'jêtê | **□** SSKJ, SP 1962
diskutirati ▶ de'sku'tê:rat -om (in di-) a.+nd.
() **1. diskutirati**: 'neç 'nišmê de'sku'tê:-
ralê **2. salj. pogovarjati se** |*izmenjava-
ti mnenja*: a 'žê s'pê:d'êsku'tê:rêta!? |
□ k 2 ⇒ ZGOVARJATI SE **□** SSKJ, SP 1962
dišati ⇒ DIŠETI
dišava ▶ de'sâ:va -e (in di-) z (rod. mn.

- ša:u) 1. *dišava* |snov|: a sę 'da:ļa kākęq dę'sa:u z'ra:uņø? 2. mn. *vonj, duh*: 'kâ:ke dę'sâ:ve gr'rê:dâ s 'kuxne! | \square +
- dišeti** ▶ 'dišat | dę'sjim (| tudi di- | >) nd. <-; 'dišo | dę'sê:ļa -ø in 'dišâļa -ø) 1. *dišati* a |*dajati prijeten vonj*|: 'rô:ža dę'siję • brezoz. pę f'rišņęmę k'ruxę dę'si b |*dajati vonj sploh*|: tętale ra-'dê:rka pa 'nęč na dę'si • brezoz. pę š'mâ:ręncęq dę'si 2. ģustv. d. komu *vzbu-jati željo komu, mikati koga*: 'xädę ja z 'ņęmę - ša pęčię:na 'kura mę na dę'si 'vię:č • 'dê:ļę mę na dę'si | \square imeti DUH \square 0 (+ *dišati*)
- ▶ **dišoč** ▶ dę'so:č -a -ø (in di-) prid. (rod. ed. m. sp. -žga, daj. ed. m. sp. -čmę) redk. *dišęč*: dę'so:ča 'za:jfa | \square 0 (+ *dišęč*)
- divan** ▶ 'divan -a m (|) *divan*: 'ja:s_ę 'pę:nzęję na 'divanę zas'ļužęm | \square ZOFA \square +
- divizija** ▶ dę'vizeja -a (in di-; in -zi-) ž (rod. mn. -zi) *divizija*: štar'na:jsta dę-'vizija ja b'ļa: 'tjē:č na "lubņęm • ģustv. *cela divizija česa veliko (ljudi ipd.)*: 'ce:ļa dę'vizeja ut'rō:k ja 'pa:ršļa (\square ⇒ *cela RAJDA česa*) | \square +
- divjak** ▶ dę'jâ:k -a (in di-) m živ. (|) 1. *divjak* |*mlada rastlina*|: 'jâ:pkę sm na dę'jâ:ka 'ce:p'u • 'čē:špō (: g'rušo : 'jâ:pkō : s'ļivō) diu'jâ:k 2. a slabš. *kdor ne obvladuje svojih negativnih lastnosti*: 'ce:u dę'jâ:k ja gr'râ:tō b slabš. *voznik, ki vozi neprevidno in zelo hitro*: pęg'lê:dę 'ga:, dę'jâ:ka, 'kæk 'vęž! c ģustv. *neugnan, razposajen otrok*: 'na:s 'pō:p ja diu'jâ:k! | \square k 2a-b ⇒ POLENO; k 2c ⇒ RAZBOJNIK \square +
- divjati** ▶ 'dęjât | dę'jâ:m (| in di- | >) nd. (<dęuję -te; 'dęujō | dę'jâ:ļa -ø) 1. *divjati* |*divje tekati*|: ut'rūo:cę žę 'ce:u 'dên u'kō:lę dę'jâ:ję • za 'žō:gę smę dę'jâ:lę 2. a ģustv. *drveti*: s pęčikëlņę sm 'dęujō, sm pa 'pâ:du • a t' ja t're:ba 'ta:g 'dęujât! b ģustv. *hitro delati*: 'ņjē: 'ta:g 'dęujât - 'sę: na 'mō:rēš u'sęga na'ę:křt na'rię:s't' | \square k 1 ⇒ LETATI \square +
- divji** ▶ 'diuję -a -ø prid. (rod. ed. m. sp. -jęga) 1. *divji* |*ki živi, raste svobodno v naravi*|: 'diuję p'rię:šęč (: 'za:jc) • 'diuja 'čę:šne 2. *divji* |*ki se ne da ukrotiti*|: tįsta 'mâ:čka ja b'ļa: na'pō: 'diuja • 'kâ:kę 'diuję 'va:trak ja 'tō! 3. ģustv. *ki ne obvladuje svojih negativnih lastnosti*: p'rō: 'diuję ja gr'râ:tō ♦ bot. ⇒ *divja BUČA* ♦ bot. ⇒ *divja IVA* ♦ bot.
- ⇒ *divja ŠMARNICA* • ⇒ *divje MESO* | |*divji lovec*| ⇒ RAVBŠIC \square +
- ▶ **divje** ▶ 'diuję prisl. (|) 1. *divje* | *< DIVJI 1*|: ta 'jâ:pka ja 'diuję 'râ:stļa 2. ģustv. | *< DIVJI 3*|: 'diuję g'lê:da (: se ub'nâ:ša) 3. ģustv. |z *veliko hitrostjo*|: 'vęrgņę 'diuję 'vęž | \square k 3 DRVASTO \square +
- divka** ▶ 'diuka 'diuke ž (|) a nš *kavni nadomestek iz cikorije in ječmena*: 'diukę sm 's'kuxâļa b *zavoječek tega kavnega nadomestka*: d've: 'diukę p'r-'ņjē:s' | \square 0
- diza** ▶ 'diza 'dize ž (|) teh. *šoba*: 'diza se ja za'bļa | \square 0
- dizel** ⇒ DIZELJ
- dizelj** ▶ 'dizel -na (in -z'ļ(-)) m živ. (|) *dizel* |*motor*|: p'rę: sm 'jēm'ō 'diz'ļna, 'dę: 'mâ:m pa bęn'cinęrja | \square 0 (SSKJ, SP 1962 *dizel*)
- diži** ▶ 'diži (|) polcit. • ⇒ *diži sidro* (⇒ SIDRO²) | \square 0
- diži se** ▶ 'diži 'se: (in 'diš) 'dište 'se: medm. (2. os. dv. 'dišta 'se:) polcit. a *vsta-ni* |*po spanju, počitku*|: 'nę, 'dišta 'se, 'sō:n'čę ja žę vę'suō:kę! b *dvigni se pokonci iz sedečega ali ležečega polo-žaja*: 'diži 'se: pa gr'rê:ma | k a ⇒ DIGA-TI SE | \square k b diži SIDRO \square 0
- dlaka** ▶ d'ļâ:ka -e ž (|) *dlaka* a |*nitast izrastek*|: 'tâ:ke 'dō:ge pa 'mjuō:čne d'ļâ:ke 'mâ:m pę 'ņuo:gex • d'ļâ:ke u 'ņuo:sę sę pę'pulę • d'ļâ:ke pēt 'pâ:s'kę b nš |*več dlak, dlake*|: 'pöz bō 'čįst ub d'ļâ:kę 'pa:r'su, 'ta:k se 'mišę • 'ņjē: 'mâ:čke p'rōy d'ļâ:kę 'bō:žat | ⇒ KOCINA \square +
- dlakav** ⇒ KOSMAT
- dlan** ▶ d'ļæn -ę tudi d'ļâ:n dļa'ni ž (|) *dlan* |*notranja stran roke od zapestja do (konca) prstov*|: na d'ļæn se ja u'rê:zō • g'ļa:vę ja 'da:u_: d'ļænę (*med dlani*) | \square ⇒ ROKA \square +
- dlen** ▶ d"le:n -a (in d"lę:-) m (|) nš, redk. *glen*: 'va:da ja d"le:n p'r'ņjē:sļa | \square ⇒ GLEN \square 0 (+ *glen*)
- dlesen** ▶ d"lê:sæn -s'ņę ž (|) *dlesen*: ta z'gō:rne d"lê:sæn se mę ja na 'lê:vę stranę u'nê:ļa • z d"lê:s'ņę mę k'ri 'tjē:ča | \square GLESEN \square +
- dleto** ⇒ LETVO
- dlije** ⇒ DELJI prisl.
- dneven** ▶ d'ne:uņ -una -ø (in d"ņę:-) prid. (rod. ed. m. sp. d"ņę:uņęga) • ⇒ *dnevna SOBA* | \square +
- dnevna** ▶ d'ne:una (in d"ņę:-) d"ņę:une ž (rod. mn. -ņęx) a *dnevna soba*: u d"ņę:u-ņę ja na 'ka:učę lę'žâ:ļa b *pohišтво za*

dnevno sobo: 'nyo:və d'ne:unə sma 'ku-
pɫa | | k a dnevna soba | | Ø

dnevnik ▶ d'ne:unək -a (in -ni-) m (im. mn.
-neķę (in -ni-)) *dnevnik* 1. **a** |zapiskil|:
žə də'sét |le:t pi'sam d'ne:unək **b** |zve-
zek s temi zapiskil|: d'ne:unik sk'ri 2.
|uradna knjiga|: u d'ne:unək ja
'bè:u_()p'isən 3. |televizijska oddaja|: a
'na:_uš gl'è:də d'ne:unęka? | | +

dnina ⇒ TAVERH

dno ▶ d'nə d'na: s (v rabi samo ed.) *dno a*
|spodnji del posode ali posodi podobne
priprave|: d'nə ja 've:g'lastə - na d'nə
ja b'łə ša nə'mā:łə nęga 'zuo:ca |spod-
nji del poglobitve v zemeljski površi-
ni|: a də'sè:žəž d'nə? - na d'nə 'va:de se
'nè:ķę s'v'iet:lęga 'vidę | | PODEN | | +

do ▶ də predl. ⟨⟩ z roditeljem *do* 1. |za
izražanje meje v prostoru a do katere
sega dejanje|: 'va:da mę ja b'ła: də
'kò:leŋ 'žə - 'pi'skər ja 'bè:u də 'rə:ba
'pəm - 'və:k jəx ja s'kə:s sp'rēm:lə,
'nətər də 'əndę, kə sə š'lę 'de:lat - 'ta:j
sə nas pa 'ameri'kā:n'čę p'p'e'lā:lę, s
t'rāns'pərtə, a'n'ie:, də 'jēs'ę'nič, də
'mie:ja **b** |proti kateri je dejanje
usmerjeno|: 'kāk sę pa də 'nęga!? - də
'žie:ne pa 'ni 'bè:u dō:bər - 'puo: pa
'in'dę se mę 'ni də'pā:d'łə, 'puo: pa nə
nē'dē:lę g'rē:m də 'tiz'd'ga k'me:ta (k
tistemu kmetu), kə səm p'rę: 'bè:u tų-
'duo: 2. |za izražanje meje v času, do
katere sega dejanje|: ša də 'duo:ns 'ni
'va:rn'u ca'p'ina - pa ga 'tut' 'na:_bə -
də 'jutra ga 'ni b'łə da'mə: - 'nə, 'puo:
sm pa p'r' te:mə 'bè:u də 'kuo:nca - 'ura
ja 'pè:d_()ə t're:ix (2.55, 14.55) - 'pè:t
(męnut) 'me:nka | də t're:x (| = star.
t're:x) (ura je 2.55, 14.55) - də 'tje:ž
bəž_()ə zd'rā:va 3. z nesklonljivim izrazom
količine |za izražanje dosežene mere|: a
də s'tə: žə z'nā:š_()t'je:t?! - 'nə, š'té: də
t'ri, bəš pa də'b'ila 'cukr 4. od ... do
... |za izražanje začetne in končne
meje|: ne 'tò:k 'd'ie:lč 'ja: kə ud 'na:s
pa də 'gə:rnekə - 'dę: 'de:łəm pa
uc_()i'e:d'męx də t're:x - sm 'bè:u 'č'ist
uz_()a'č'etka pa də 'kuo:nca 5. |za izra-
žanje načina, posledice dejanja|: də
'kò:žə sm b'ła: 'm'yo:kra - də k'rəvę se
ja u'rē:zə 6. |za izražanje razmerja,
navadno čustvenega|: 'ni mę də 'jəs'tę
- 'nęč mę 'ni də 'te:ga, da bę 'šə: | | +

do prisl. ⇒ DOL

dober ▶ 'dō:bər 'duo:bra -ə prid. (rod. ed. m.
sp. 'duo:bręga; primernik ⇒ BOLJI prid.,
BOLJŠI prid.) 1. **dober a** |ki ima pozitivne

lastnosti, predvsem v moralnem pogle-
du|: 'dō:bər č'łuo:vek 'ja: **b** |ki ima poziti-
vne lastnosti v odnosu do ljudi|:
'tje:ta sə b'lę 'duo:brə də 'na:s - v
vijudnem nagovoru: 'bə:dę 'tō:g 'duo:bra pa
mę p'r'nie:sę s šta'cune nę k'rəx - a 'sę
(= bę b'ła:) 'tō:g 'duo:bra pa bę mę 'da:
łə 'ca:jtękpə'pè:r? 2. s širokim pomenskim
obsegom **dober a** |ki ima zaželeno la-
stnost, kakovost v zaželeni meri|: 'dō:-
bər pę'cikəl - 'duo:bra 'pə:t - k'rux ja
'bè:u 'dō:bər, s'łā:dek, 're:s **b** |ki v
precejšnji meri izpolnjuje dolžnosti
ali delovne zahteve|: 'dō:bər de'łā:uč
'ja:, čəp'rə: ga 'ra:t na 'zə:b 'dè:ne - 'ti
bę 'bè:u pa za š'f'ie:rja 'dō:bər **c** |glede
na določene zahteve uspešen, učinko-
vit|: 'dō:bər 'vā:janc ja 'bè:u 'pè:tər,
'na:j'bo:lę 'tje:č 3. redk. **a** **dober** |ki
glede na možni razpon dosega precej-
šnjo pozitivno stopnjo|: 'duo:bra
z'nā:nca s'ma: **b** |precejšen, obilen|:
'duo:brə p'łā'čijə smə də'b'ilę 4. **dober**
a |ki prinaša ugodnosti, veselje|: 'dō:-
bər 'cā:xən 'ja:, kə ja 'mie:g'la **b** |ki
prinaša precejšnje gmotne koristi|:
'dō:bər k'še:ft ja na'rè:d'u 5. z izrazom
količine **dober** |ki nekoliko presega
točno mero|: 'dō:bər 'l'itər 'va:de -
'ja:s_()əm 'bè:u 'kumi 'duo:bra t'ri
'mē:s'ce u partizā:nex • ⇒ biti dobre
VOLJE • ⇒ biti v dobrih ROKAH •
⇒ NAGLICA ni nikol dobra | ⇒ BOLJŠI
prid.; ⇒ DOBER² | k 1 FEST, SNAŽEN; k 1-2a
SNAŽEN; k 1a, 2a, 3b FAJN prid.; k 5 ⇒ OBI-
LEN | | +

▶ **dober** ▶ 'dō:bər 'duo:bra -ə povdk.
(⇒ DOBER¹) 1. **a** **dober** |ki glede na kak
kriterij, normo, zahtevo ustreza,
zadovoljuje|: za rajf'ę'k'è:lęrja bəž_()ə
'dō:bər - t'rāktər pa za tis'te x'r'ibe
'na:_bə 'dō:bər - za 'pə:žstər sə b'lę pa
'ka: 'žā:klę 'duo:brə - a za 'dè:k'łə səm
jəm pa 'duo:bra p'r' 'xišə? **b** užiten,
nepokvarjen: k'rəx 'ni 'v'ie:ž 'dō:bər 2.
veljaven, uporaben: 'a:ytə bə kākə
'létə 'žə ša 'dō:bər 3. **dober** |ki ugodno
vpliva, koristi|: 'žā:jbəl ja 'dō:bər za
prax'łā:t - bər'zina 'ni ŋkə: 'duo:bra 4.
čustv. sit |ki je zadovoljil svojo potre-
bo, željo po hrani, jedi|: 'de: sm pa
'dō:bər də 'južne 5. s širokim pomenskim
obsegom **izraža a** stanje, ki je v na-
sprotju s prejšnjim, siceršnjim,
navadno pozitivno: 'le: rəc'nęivę 'se:
pa g'ma:γ 'dę:, pa bəš x'mā:łə 'duo:bra
(zdrava) - s 'cukrə za čę'b'ile sm ja

'le:c 'dó:bər (založen, preskrbljen) • čustv. za 'pár: 'let ja 'dó:bər (za nekaj let ga bodo zaprli), čə ga də'bi:jə b občudovanje, priznanje: 'dó:bər 'sə, da gr'è:s v'č'è:r ša na 'šixt • 'dó:bər (pogumen) 'ja:, da sę 'upa 'sám 'jət u "nə:mčijə c čustv. nevoljo, grajo: sę 'pa: 'tud' 'djo:bra, da 'nəç na pə've:š, 'kám gr'è:š! • ⇒ biti dober ko KRUH • **biti si dober** (s kom (= do koga)) *biti v prijateljskih odnosih (s kom):* z b'rá:tə sta sę z'lə 'djo:bra • s 'f'rəncə sę pa ['nista 'vje:ž 'djo:bra (= tui 'ni 'vje:ž 'dó:bər) • a sta sę 'p'ljo:ņšak pa 'x'ras'nijg 'dę: 'djo:bra? • də 'məne ja 'dó:bər • ⇒ biti dobro ko Grehčev PAJ • **biti si dober s kom** *biti v ljubezenskem razmerju s kom:* z 'ma:mę sma sę b'la: 'djo:bra | ☐ k 4 ⇒ SIR | ☐ SSKJ

▶ **dobro** ▶ 'djo:brə prisl. () *dobro* 1. | < DOBER|: 'tje:ta 'djo:brə 'šiva • 'djo:brə mę ja s'v'etvə • 'sę: se bə 'djo:brə s'tie:kla • 'sa:rpškə sm z'na:u 'djo:brə • 'ka: 'djo:brə sm s'kə:s 'pa:ršu • 'ka: 'djo:brə ja b'lə za 'ja:st, 'ka:r smə də'bilę 2. nov. | *izraža precejšnjo temeljitost dejanja:* sa'la:tə pa 'djo:brə u'pje:rə 3. z dovršnim glagolom *dobro* | *poučarja pravkaršnjo izvršitev dejanja:* 'nišm ša 'djo:brə 'lė:gla, ja pa pə'ta:rkalə na 'va:knə 4. nav. elipt. | *izraža a zadovoljstvo nad čim:* 'djo:brə, da smə 'vid'lę 'dęm b začudenje, presenečenje nad čim|: ša 'djo:brə, da se ga na na'v'elčəj 5. v medmetni rabi | *izraža a soglasje, privolitev:* 'djo:brə, pa 'jedę b zadržano pritrjevanje|: 'djo:brə, 'sę: 'ni š'lə dr'ga:č c nevoljno sprizajznjenje s čim|: 'djo:brə, 'dę: 'sa:j 've:m, 'ká: sę 'mis'ljə uđ 'məne • ⇒ AVTO se dobro drži ceste • ⇒ dobro gre kaj komu od rok (⇒ ROKA) • ⇒ dobro PRITI skozi • ⇒ dobro se držati (⇒ DRŽATI SE (⇒ DRŽATI)) • ⇒ dobro se godi komu (⇒ GODITI SE) • ⇒ dobro se imeti (⇒ IMETI SE) • ⇒ dobro se zdi komu (⇒ ZDETI SE) • ⇒ dobro zagrabití BIKA za roge | ☐ ⇒ FAJN prisl.; k 4, 5a ⇒ PRAV | ☐ +

▶ **dobro** ▶ 'djo:brə povdk. () *dobro* | *izraža a primernost, koristnost česa:* 'djo:brə bę b'lə, čə bę 'tə:pəx 'nuo:u 'kuplę b v zvezi z bi (obzirno) željo, trditv|: 'dę: bę b'lə pa 'djo:brə 'jət • 'djo:brə bę b'lə, čə bę z'm'e:n'lę c precejšnjo zadovoljvost razmer, okoliščin|: 'djo:brə jəm ja u tis'tę 'xišə č s smiselnim

osebkom v dajalniku precejšnjo zadovoljvost psihičnega, zdravstvenega ali gmotnega stanja|: 'djo:brə mę 'ja: • 'djo:brə ('ja:), 'puo: pa gr'è:m | ☐ k c FAJN | ☐ SSKJ

▶ **dobri** ▶ ('dó:bər) 'djo:brəga m živ. () *dober človek:* 'djo:brəmə u'sá:k 'ra:t pə'má:ga, 'tá:kę ba'rá:bę pa 'nje: | ☐ SSKJ

▶ **dobra** ▶ 'djo:bra -a z () • redk. **tota** je pa **dobra** | *izraža presenečenje:* a da t'ri 'kura ja u'z'č'ə?! 'nə, 'təta ja 'pa: 'djo:bra! (☐ ⇒ tota je pa LEPA) | ☐ SSKJ, Plet.

▶ **dobro** ▶ 'djo:brə -rəga s () *dobra stvar:* 'ká: bəž 'djo:brəga s'kuxala? • a 'má:š 'kę: 'djo:brəga za pə've:dat (*dobro novico*)? • kot nagovor 'ká: bə 'djo:brəga? • 'tə: ja b'lə 'nəmə u 'djo:brə (v korist) • nę 'liťar 'vina 'má:š u 'djo:brəm (*morraš še dobiti*) • 'djo:s'tę 'djo:brəga ja na'r'éd'u za 'məne • ⇒ a si dobro očes? (⇒ OTETI) • ⇒ BOG mu daj dobro • **vzeti vse za dobro** ne pripisovati slabega namena ravnanju, dejanjem ljudi, čeprav so zanj neugodna: "já:neza 'má:jə 'djo:mę 'ga:rdə, pa u'sə 'ka: za 'djo:brə u'z'č'ime • star., redk. **za dobro se imej** (: imejte : imejta) | *izraža željo ob slovesu:* pa za 'djo:brə se 'jəmta (☐ ⇒ dobro se imej (⇒ IMETI SE)) | ☐ +

dober² ▶ 'djo:bər -bra -ə prid. (nenaglašeno) *dobër -bra -o* polcit. • ⇒ dober DAN • ⇒ dober TEK • ⇒ dober VEČER • ⇒ dobro JUTRO | ⇒ DOBER¹ | ☐ +

▶ **dober**² ▶ 'djo:bər -bra -ə povdk. (rod. ed. m. sp. -brəga; brez primernika) polcit., sol. *ki ima uspeh s povprečno oceno dobro:* 'djo:bər səm 'bè:u, nə 'l'è:tə p'rę: pa za'djo:stə • {A} 'ká:kə ja b'lə pa spriče-'vá:la? {B} 'djo:brə (s povprečno oceno dobro). ♦ sol. **biti prav dober imeti uspeh s povprečno oceno prav dobro:** a 'ti sę b'la: pa p'ra:u 'djo:bra u 'šo:lę? • a 'ca:jnēs () ę 'jəm'o pa p'ra:u 'djo:bər (s povprečno oceno prav dobro)? | ☐ **Za oceno dobro** ⇒ TRI, TROJKA, za prav dobro ⇒ ŠTIRI, ŠTIRKA. | ☐ Ø

▶ **dobro**² ▶ 'djo:brə -rəga s (v rabi predvsem or. ed.) ♦ sol., redk. **izdelati** ipd. (**razred**) **s prav dobrim na koncu šolskega leta imeti uspeh s povprečno oceno prav dobro:** s p'ra:u 'djo:brəmə səm 'ra:zrat na'r'éd'u ♦ sol., redk. **izdelati** ipd. (**razred**) **z dobrim na koncu šolskega leta imeti uspeh s povprečno oceno**

dobro: z 'dɔ:brəmə səm z'dé:ɫɔ • 'râ:z-rac_()əm pa 'pɔ: z 'dɔ:brəmə zak'luču | □ 0

dobesedno ▶ 'dɔ:bɛ:sednə (in dɔ-; in -'sɛ:-) prisl. () nov. *dobesedno*: u'sə ja 'čizd_:'ɔ:bɛ:sednə pənə'vɪu | □ SSKJ, SP 1962

dobiček ▶ də'bičək -čka m () *dobiček* | *pre-sežek izkupička*: də'bičək smə sɛ rəs-'tâ:leɫ • z 'lje:sə 'ni də'bička • d'vâ: mɛɫ'jô:na də'bička sm̩ 'jəm'ɔ | □ ⇒ PROFIT □ +

dobitek ▶ də'bɪtək (*Bo* -'bitək) | -'bitka (| *Bo* -'t'k-) m (im. mn. -'bit'kɛ) *dobitek* | *v igri na srečo*: g'ɫa:unɛ də'bɪtək ja za'dé:u | □ +

dobiti ▶ 'dɔ:βɛt də'bɪm a. (<'dɔ:βɛ (in 'dɔ:p) 'dɔ:ptɛ; 'dɔ:b'u tudi də'bé:u də'biɫa -ə, mn. -'bilɛ ita.) *dobiti* 1. d. kaj *dobiti* | *postati imetnik*: pər 'mikɫnɛ səm u'rɛ:xe 'dɔ:b'u • 'kâ:rtə smə ša də'bilɛ ud 'nɛga • 'ké: s'tɛ pa də'bilɛ (*kupili*) 'tâ:k 'fa:jn š'pɛ:ɪx? 2. s širokim pomenskim obsegom *dobiti* a | *postati bogatejši* aa *za kako stvar*: 'sô:j 'tâ:l ja 'dɔ:b'u • 'kâ: sɛ pa də'biɫa za 'gɔ:t? • ut'rɔ:ka ja də'biɫa, pa 'ni 'mô:gɫa 'tô:g 'de:ɫat 'vi:č pɫ 'xišə • a sɛ 'tɔ: za g'nâr 'dɔ:b'u a zas'tɔ:n'? • a 'vɛ:š 'ti, 'kô:g_()nârja (star. 'nɛtər) də'bije!?! • 'gɔ:šə ja pa 'stâ:ne 'dɔ:b'u (*podederal*) ab *za kako lastnost*: 'kâ:kə 'fa:jn 'fâ:r-bə sɛ 'dɔ:b'u na 'mɔ:rjə! • 'sive 'ɫa:sɛ m də'biɫa, kə me 'ta:k jɛ'ziš • 'pô:bək ja 'dɔ:b'u 'nɔ:u 'zɔ:p b | *postati deležen* ba *kakega stanja, navadno neprijetnega*: urə'čɪnə (: pratrɛ:s məz'gâ:nɔ) sm̩ 'dɔ:b'u bb *kakega pojava, navadno vremenskega*: |sɛ:pə u'rɛ:ime smə də'bilɛ 3. *dobiti* | *prejeti denar za kaj prodanega ali storjenega*: 'kô:k pa 'mis'lɛš 'dɔ:βɛz_()a 'mâ:raf? 4. s širokim pomenskim obsegom *dobiti* a | *biti uspešen v prizadevanju, da bi se doseгло kaj, prišlo do česa*: 'ni b'ɫə k'ruxa za 'dɔ:βɛt • 'šɪxta na də'bi • a sɛ 'dɔ:b'u 'kɛ: krɛ'dɪta za 'xišə? • 'fe:zd 'bâ:bə sɛ ja 'dɔ:b'u • prɛ'vɔ:za na də'bɪm • čə bɛ 'ja:s kâk_:'ɔ: 'dɔ:b'u, bɛ se pa 'mi dɫ'ga:č z'mɛ:n'lɛ b | *najti koga, naleteti na koga*: 'župnɛka sɛ 'na:jlé:zə u 'mɛ:n'zɛ 'dɔ:b'u • 'sɛ: ša bəz 'də'biɫa a:u'tɔ'bus 5. s širokim pomenskim obsegom d. koga *dobiti koga* | *priti do koga, biti uspešen v iskanju koga, ki se tega izogiba*: 'nɛ:mcɛ sɛ me də'bilɛ, 'pɔ: səm 'bɛ:u pa u'jɛt • 'tô:nčka

bɛ pa 'ka: zm'linču, čə bɛ jə də'bé:u • 'dɛ:š me ja 'dɔ:b'u • g'ɫɪx kə ja k'râ:-du, sɛ ga də'bilɛ (*zalotili*) • dɛk'lɛ:ta ja u 'lɛb'lâ:nɛ pə'va:z'u, 'pɔ: ja pa 'bɛ:jžɔ, 'ta:g da sɛ ga na 'də'lɛ:n'skɛm 'nɛ:g' də'bilɛ 6. *dobiti* | *napraviti, da kdo kam pride*: 'râ:dɛ bɛ ga z 'bɔ:lnice da'mɔ: də'bilɛ, kə 'na:_bɔ 'nɛž z 'nɛmə 'bô:j 7. d. koga/kaj *dobiti koga/kaj* | *izražati, da je kdo/kaj kje na razpolago*: 'dɛ:ɫɔce ja 'dɔ:ns 'tɛ:škə 'dɔ:βɛt • 'mâ:rk 'ni za 'dɔ:βɛt • u'sə se bɔ də'biɫə, sâmə g'nârja 'na:_bɔ 8. *ujeti* | *svoji nastopom, pojaviti vjeto povzročiti, da pride kdo v položaj, ki se mu s hitenjem želi izogniti*: 'čuvɛ, da te 'na:_bɔ 'dɛ:ž 'dɔ:b'u • 'nɔ:č me ja də'biɫa, pa 'nišm nap'rɛ: 'mô:gu • brez. s'rɛ:d 'gɔ:ša me ja də'biɫə 9. z oslabiljenim pomenom, z glagolskim samostalnikom *dobiti* | *izražati, da je kdo deležen dejanja, ki ga določa samostalnik*: u'sɛ smə upə'mɪn də'bilɛ • 'na:š ja mɛ'dâ:lɛ 'dɔ:b'u • brez. da ja 'mɔ:ɫɛ 'na:j 'ta:kɫɛ 'dɔ:βɛd_ a sma bə'lɛ:na 'dɛ! • ⇒ dobiti črno PIKO • ⇒ dobiti DOZO • ⇒ dobiti eno (ta) čez RIR • ⇒ dobiti eno (ta) za BUČO • čustv. **dobiti jih biti tepen**: 'ta:g 'dɔ:gə bəz 'bəzɔ, da jɛj bəz 'dɔ:b'u (□ FASATI jih) • ⇒ dobiti jih po BUČI • ⇒ dobiti jih po GOFLJI • ⇒ dobiti jih po PUKELJU • ⇒ dobiti jih po RITI • ⇒ dobiti jih (ta) čez RIR • ⇒ dobiti jih (ta) za BUČO • ⇒ dobiti koga na FINTO • ⇒ dobiti NOGE • star. **dobiti noter dobiti denar za določeno storitev**: na vɛšɛ'licɛ sɛ 'dɔ:s'tɛ 'nɛtər də'bilɛ – sâmə sɛ st'ro:škɛ 'tut' (□ ⇒ KASIRATI) • ⇒ dobiti PIKO • ⇒ dobiti POS • ⇒ dobiti šUS • star. **dobiti ven zaslužiti** | *dobiti denar za opravljeno delo*: 'kô:k pa 'ti 'vɛn də'biš? (□ ⇒ ZASLUŽITI) • ⇒ dobiti v GAJŽLO • ⇒ dobiti koga v GETRIBE • ⇒ dobiti koga v PESTI • ⇒ dobiti kaj za DŽABE • **dobiti kaj** | (za) **povrhi** (| = star., redk. za cu) *dobiti kaj za povrh*: a sɛ 'dɔ:b'u 'kɛ: za pə'va:r-xɛ? • 'za:jce ja 'dɔ:b'u pa ša 'kɔ:čnek za 'cu • ⇒ dobiti za TALJ • ⇒ tako čakam, da bom dobil mlade (⇒ MLADI m) | k l FASATI □ +

▶ **dobiti se** ▶ 'dɔ:βɛt se də'bɪm se a. (⇒ DOBITI) d. se (s kom) *sestati se* (s kom): z 'â:nɛ se də'bɪm up š'tɛ:rax • ub 'ja:nɛx se də'bɪma na pəs'tâ:jə | □ SSKJ, SP 1962

dobivati ▶ də'bɪvat -əm na. (<də'bivɛ ita.)

- dobivati** 1. |postajati imetnik česa večkrat neposredno danega ali poslanega|: ud 'nè: 'pis'me dəb'ivəm, 'pišam pa 'n'je: • a dəb'ivəte 'ca:jtəŋge? 2. s širokim pomenskim obsegom |postajati bogatejši a za kako stvar|: 't'je:č sə jəm 'z'je:mleŋ pəb'ra:lə, təm 'v'el:kəm k'me:təm, 'd'e: jə pa na'za:j dəb'ivəje • 'p'ob 'zəbe dəb'ivə (fantu začenjajo rasti zobje), ja pa ra'ž'o:č b za kako lastnost|: g'r'ò:z'd'jə dəb'ivə 'f'á:rbə 3. nav. s prislovnim določilom |biti oskrbovan s čim, navadno v ustaljenem redu|: 'va:də dəb'ivəmə s 'š'm'á:rt'ne 4. z oslabiljenim pomenom, z glagolskim samostalnikom |izraža, da je kdo deležen dejanja ali dejanj, ki jih določa samostalnik|: 's'á:me 'p'e:t'ke dəb'ivə | ⊞ ⇒ DOBLJAVATI ⊞ +
- ▶ **dobivati se** ▶ dəb'ivat se -əm se nd. (⇒ DOBIVATI) d. se (s kom) sestajati se (s kom): na pəs'tá:jə se dəb'ivəta | ⊞ ⇒ DOBLJAVATI SE ⊞ SSKJ
- dobljavati** ▶ dəb'lá:vət -əm nd. () **dobivati** 1. |postajati imetnik česa večkrat neposredno danega ali poslanega|: 's'á:me ra'čune dəb'lá:vəmə • ka nap'r'e: dəb'lá:vəm ka'č'je:sə ut' ()'je:be 2. s širokim pomenskim obsegom |postajati bogatejši a za kako stvar|: ut'r'uo:cə smə p'ɣ 'j'er'n'e:čkə dəb'lá:vəleŋ k'rəx • 'd'je:k'le dəb'lá:va 'zəbe (dekletu začenjajo rasti zobje) b za kako lastnost|: 'j'á:p'ka 'zə dəb'lá:va c'v'e:t 3. nav. s prislovnim določilom |biti oskrbovan s čim, navadno v ustaljenem redu|: pra'mičkənə p'okoj-'n'jnə dəb'lá:vəm • 'k'e: pa m'le:kə dəb'lá:vəte? • 'ca:jtəŋge m utp'ə've:d'la, kə jəx na dəb'lá:vəmə 'r'e:dnə 4. z oslabiljenim pomenom, z glagolskim samostalnikom |izraža, da je kdo deležen dejanja ali dejanj, ki jih določa samostalnik|: 's'á:me c'v'je:ke dəb'lá:va - 'ká: bə z 'n'ega?! | ⊞ DOBIVATI ⊞ ∅
- ▶ **dobljavati se** ▶ dəb'lá:vət se -əm se nd. () d. se (s kom) sestajati se (s kom): u 'xišə na s'm'e: p'r'it, 'ta:g da se 'p'uo: na 'va:rtə dəb'lá:vəta | ⊞ DOBIVATI SE ⊞ ∅
- dobrica** ▶ 'd'ò:bərca -e z () okrogla, srednje debela hruška, zrela v začetku julija | ⊞ BREZNICA, DOBROTKA ⊞ ∅
- dobričina** ▶ dəb'rič'ina -čine (in dō-) z () čustv., nov. dobrodušen, dobrosrčen človek: 't'á:ka d'ob'ričina ja 'b'è:u 'f'r'ence! | ⊞ SSKJ, SP 1962
- dobrikati se** ipd. ⇒ PRILIZOVATI SE ipd.
- dobrota** ▶ dəb'r'ò:ta -e z () dobrota 1. nš

- |lastnost|: 's'á:ma dəb'r'ò:ta ja 'ja: 2. nav. mn. |dobra jed ali pijača|: k'ò:g dəb'r'ò:t ja p'r'n'è:su! • **preg. dobrota je sirota dobro dejanje navadno ni poplačano s hvaležnostjo**: 'k'ò:k sə mə 'd'uo:mə pə-'m'á:galə, 'de: ga pa 'ni 'v'ie:č b'l'izə. 'ká: s'ə 'č'e:š - dəb'r'ò:ta ja s'r'ò:ta. | ⊞ +
- dobrotka** ▶ dəb'r'ò:t'ka -e z () okrogla, srednje debela hruška, zrela v začetku julija | ⊞ ⇒ DOBRICA ⊞ ∅
- dobrovoljček** ▶ dəbra'vəlčək -čka m živ. () čustv. kdor je (rad) dobre volje: 'k'á:g dəbra'vəlčək ja 'na:š 'p'ò:p! | ⊞ LUCIGER ⊞ +
- dobrovoljen** ▶ dəbra'vəlɣən (in -lŋ) -lna -ə prid. (rod. ed. m. sp. -lŋega) dobrovoljen |ki je (navadno) dobre volje|: 'm'á:t' ja b'la: dəbra'vəlna, 'i'van pa 'puzd'ra se 'n'ež 'd'je:l na 'r'je:ča | ⊞ LUSTIG ⊞ +
- dočakati** ▶ dəč'á:kat -əm d. () nov. d. kaj dočakati kaj |s čakanjem priti do česa, doseči kaj|: 'nišm s'ə 'm'isn'la, da bəm dəč'á:kaža ša tə t'r'è:kə 'va:jskə 2. |živeti do določene dobe, dogodka|: d'ə-'v'è:deš't' 'le:t ja dəč'á:kə | ⊞ ⇒ UČAKATI ⊞ +
- dodajati** ▶ də'dá:jat -əm (in -da:-) nd. (⇒ DAJATI) 1. nov. d. kaj dodajati kaj |dajati (k) čemu še kaj|: 's'ə: t'ə 'ni t'r'e:ba ŋ'č'e:s'rca də'dá:jat • 'p'əsə ša 'k'uo:s't'ə də'da:jəmə (mlademu psu ob mleku dodajamo še kosti) 2. čustv. izmišljati si |kar ne ustreza resnici|: 'ti 'ka: 'ta:k p'ə've:, kə ja b'žə - 'n'je: də-'dá:jat | ⊞ k 1 DODEVATI; k 2 ⇒ IZMIŠLJEVATI SI ⊞ +
- dodatek** ▶ də'dá:tək -tka m (im. mn. -t'kə) dodatek |kar se doda k rednim prejemkom, k plač|: də'dá:təg 'd'e: dəb'lá:vəm • za d'ek'l'é:ta dəb'ivəm ut'r'ò:škə də'dá:tək (⊞ otroški DOKLADI) | ⊞ +
- dati** ▶ də'dá:t -'dá:m d. (⇒ DATI') 1. nov. d. kaj dati kaj |dati (k) čemu še kaj|: 'k'ò:k'ɣ b'ə t'ə 'me:n'žə z'm'e:n'kat, 'ə m pa 'ja:z də'da:žə 2. čustv. izmišliti si |kar ne ustreza resnici|: čə b'ə kag'd'ò: d'r'uk 'r'è:ku, b'ə 'm'isn'la - »ja 'pa:ž də'da:u« | ⊞ k 2 ⇒ IZMIŠLITI SI ⊞ +
- ▶ **dodan** ▶ də'dá:n -a -ə prid. (⇒ DAN pod DATI') dodan: u () s'x m'le:kə ja b'žə 'á:p'nə də'dá:nə | ⊞ SSKJ
- dodelan** ▶ də'de:lən -a -ə (in -'d'e:-) povdk. (rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -n'mə) čustv. (zelo) pijan |vèrgn'ə də'de:lən ja 'š'ò: da'm'ò: | ⊞ ⇒ PIJAN ⊞ SSKJ
- dodevati** ▶ də'de:vət (in -'d'e:-) -'d'e:ɣlem in [-'d'e:vəm ([in -'d'e:- [>) nd. (⇒ DEVATI)

d. kaj *dodajati kaj* |dati (k) čemu še kaj|: də'de:uļe 'ša:, da bə 'pə:nə • brezos. nə'mičkənə ša də'de:uļe (*nekoliko sneži na že zapadli sneg*) | \square \Rightarrow DODAJATI \square SSKJ, SP 1962

doentoj ▶ dən'tó:j prisl. () star., redk. *tako dobro, s takimi pozitivnimi lastnostmi*: 'na:š 'a:uʔə 'zə g'rè: dən'tó:j kə 'va:š | \square \Rightarrow DOTCJ prisl. \square \emptyset

▶ **doentoj** ▶ dən'tó:j povdk. () star., redk. *tako dober, s takimi pozitivnimi lastnostmi*: 'na:š 'pə:p ja dən'tó:j kə 'va:š | \square \Rightarrow DOROJ povdk. \square \emptyset (Vršnik 1978: 141: »Do entoj – nekaj, kar je toliko dobro, kot nekaj drugega. Moja krava je do entoj kakor tvoja.«)

dofiljati ▶ də'filet -əm nd. () 1. d. kaj *napolniti kaj* |dati v kaj v tolikšni meri, da postane polno|: 'čá:sə smə 'nʊo:və s'ʎá:mə 'nətər 'da:lə, 'čá:sə smə pa 'ka: də'filelə | \square \emptyset

doga ▶ 'dɔ:ga -e z () *doga* |deščica pri lesení posodí| | \square +

dogajati se \Rightarrow GODITI SE

dogoditi se \Rightarrow NAREDITI SE (\Rightarrow NAREDITI)

dogovarjati se \Rightarrow MENITI SE

dogovoriti se ipd. \Rightarrow ZMENITI SE ipd.

dohajati ▶ də'xá:jat -əm nd. () d. koga/kaj *dohajati koga/kaj* a |iti enako hitro kot kdo drug, kot se premika kaj|: na 'mó:rəm te də'xá:jat, kə g'rè:š 'ta:k 'xj-tɾ • na də'xá:jəm 'ga:, 'ta:k 'le:ta ʔ'kɔ:lə • na də'xá:jəm 'vɔ:za b |delati enako hitro kot kdo drug|: pəs'kusə me də'xá:jat, kə zgrablujama • pɾ 'jəs'tə te na də'xá:jəm | \square k b \Rightarrow FOLGATI \square +

dohiteti ▶ də'xitet [dæxɛ'tijm (f in -xi-) a. (\Rightarrow HITETI) d. koga/kaj *dohiteti koga/kaj* |s hitrejšim premikanjem priti do koga, ki gre spredaj, do česa, kar se premika spredaj|: 'nišm ga də'xiteʎa • s pɛ-'cikʎnə ja də'xit'ə 'a:uʔə'bus | \square DOITI, ULOVITI \square +

dohodek ▶ də'xɔ:dək -tka m (im. mn. -t'kə) nav. mn., nov. *dohodek* |vsota, ki jo kdo v določenem razdobju prejme za svoje delo, od premoženja|: 'a:te 'nišə 'mʊo:glə p'ʎa'čə:vət, kə 'ni b'ʎə də'xɔ:tko | \square +

dohodnina ▶ dɔxɔd'nina -'nine z () nov. *dohodnina*: 'kó:k pa 'má:ž dɔxɔd'nine za p'ʎá:čət? | \square SSKJ, SP 1962

dohter ▶ 'dó:xter -tɛrja m živ. () 1. *zdravnik*: a bə b'ʎə 'dó:xterja za k'ljicat? • ɣ 'dó:xterjə g'rém: • g'da:j pa 'má:ž 'dó:xterja (*obisk pri zdravniku*)? 2. nov., redk. *doktor* |akademski naslov ali nosi-

lec tega naslova: 'dó:xter bə g'rá:tə • čustv. **govoriti ko strgan dohter veliko, spretno govoriti**: gva'ri pa 'zə kə s'ta:rɡən 'dó:xter (\square \Rightarrow govoriti, ko bi PANKELJCE strigel) • čustv., redk. **pisati (tako (grdo)) ko (kak) dohter imeti nečitljiv rokopis**: 'sə: na z'nám p'ra:b'rat - 'pišaš 'ta:k_()ə káɡ 'dó:xter (\square \Rightarrow pisati (tako (grdo)) ko KURA) | \square k 1 DOKTOR, ZDRAVNIK; k 2 \Rightarrow DOKTOR \square \emptyset (SSKJ, Plet. dohtar)

dohterica ▶ 'dó:xterca (in -tɛ-) -tɛrce z () *zdravnica*: a 'duo:nz 'dó:xterca 'de:ʎa a 'dó:xter? | \square \emptyset (SSKJ dohtarica)

dohterski ▶ 'dó:xters'kə [-terska -ə (f in -tɛ-) prid. (rod. ed. m. sp. -ters'kega) *zdravniški*: 'dó:xterska 'tórba | \Rightarrow PO DOHTERSKO \square \emptyset (SSKJ dohtarski)

doiti ▶ - 'dó:jdem a. ('duo:jt') 'duo:jt:e; 'duo:šu in 'dó:jdu 'duo:šʎa -ə) star. d. koga/kaj *dohiteti koga/kaj* |s hitrejšim premikanjem priti do koga, ki gre spredaj, do česa, kar se premika spredaj|: 'kumə ga 'dó:jdem, kə ja 'ta:k 'ná:gu • čə ʔš me 'dó:jdu, tɛ m pa pɾ'né:su ʔ'rè:xə • gə bəž 'zə 'duo:šu | \square \Rightarrow DOHITETI \square +

dojc ▶ 'dɔ:jc -a m živ. () *tovorni avtomobil (zahodno)nemške tovarne Deutz*: pɾ 'gɔ:z'd'nə 'dɔ:jca 'vəzə | \square \emptyset

dojček ipd. \Rightarrow DVOJČEK ipd.

dojemati \Rightarrow ZASTOPITI

dojenček ▶ də'je:nčək -čka (in dɔ-) m živ. () nov. *dojenček*: də'je:nčka sə 'kuplə | \square \Rightarrow OTRČKE \square +

dojeti \Rightarrow POGRUNTATI

dojilja \Rightarrow DOJILKA

dojilka ▶ də'jjuka -'jjuke z () redk. a *dojilja* |ženska, ki doji tujega otroka|: 'maj'dá:čəva 'á:na ja b'ʎa: pɾ 'ka:uʔ-mənə za də'jjuke - 'sta'né:ta ja də'jjuka b šalj. *ženska, ki daje piti mleko iz steklenice*: 'ma:ma ja pɾ 'kʊo:zey za də'jjuke | \square SSKJ

dojiti ▶ də'jju tuai 'duo:jət də'jju nd. ('duo:jə (in 'duo:j) -jte; də'jju tuai 'duo:ju də'jju -ə, mn. -'jju ita.) d. koga/kaj a *dojiti* |hraniti s svojím mlekom|: a 'rɛ-'ná:ta ša də'ji? • 'má:čka də'i te 'má:le b *hraniti po steklenički*: 'duo:jəd bəm 'šɔ: | \square +

dojka \Rightarrow ZIZEK

dokladi ▶ dək'ʎá:də -ɔ||-u m mn. () star. *odatek* |kar se doda k rednim prejemkom, k plač|: 'kó:k pa dək'ʎá:də də'biš za ʔ'rʊo:ka? • ut'ró:skə dək'ʎá:də (*otroški odatek*; \square otroški DODATEK) |

□ ∅ (+ doklada ž)

dokler ▶ 'duo:kler vez. ⟨⟩ v časovnih odvisnikih *dokler* 1. z nedovršnim glagolom: 'duo:kler sə ša pa 'mò:glę, sə pa 'a:te 'tud' 'de:řalę 2. z zanikanim glagolom: 'duo:kler jęx 'ni 'pus't'u, 'nišę 'iučę u'gá:senlę | □ DOKRAT □ +

doklicati ▶ dęk'liçat -k'liçam a. (dęk'liçę (in -k'liç) -çte; dęk'liçę -cařa -ę) *doklicati*: 'nišm ga 'mò:gu dęk'liçat | □ +

dokolenk ▶ dęk'olę:nk -a (in dękę; in -'lę:-) m ⟨im. mn. -'lę:nkę⟩ nav. mn. *dokolenka* [nogavica]: dęk'olę:nku na 'na:j-dem • ja 'ká:ke dęk'olę:nke sę pa u'bu! ? • a s' 'kę: 'vid'ę te d'rug dęk'olę:nk? | □ DOKOLENKA □ ∅

dokolenka ▶ dęk'olę:nka (in dękę; in -'lę:-) -'lę:nke ž ⟨⟩ nav. mn., redk. *dokolenka* [nogavica]: dęk'olę:nkę sņ sę u'má:zařa | □ ⇒ DOKOLENK □ SSKJ, SP 1962 (Plet. #)

dokonçati ⇒ narediti do KONCA

dokrajçiti ▶ dęk'ra:jçęt -ęm a. (dęk'ra:jçę (in -k'ra:jç) -k'ra:jçęte; dęk'ra:jçu -çřa -ę) sleng. đ. kaj *pojęsti kaj do konca*: • a sę 'ti sa'řá:mę dęk'ra:jçřa? | □ ∅

dokrat ▶ 'duo:kęrt vez. ⟨⟩ v časovnih odvisnikih *dokler* 1. z nedovršnim glagolom: 'duo:kęrd ga bę 'mę:řa, bę 'bò:ga pę 'nęmę 2. z zanikanim glagolom: 'duo:kęrt 'ja:s 'a:uřa na 'vidęm, na 'mò:ręm 'neç 'rię:çt | □ ⇒ DOKLER □ ∅

dokreh ▶ dęk're:x (in -'rę:-) prisl. ⟨⟩ star. *do katere ure*: dęk're:x sę pa 'bę:u s'nõ:ç pęk'uo:n'çę? | □ ⇒ do KDAJ □ ∅

doktor ▶ 'dõ:ktõr -ja m živ. ⟨kot pristavek k imenu tudi dõktõr -ja in -- m živ.⟩ 1. nov. *doktor* [akademski naslov ali nosilec tega naslova]: 'jõ:řa ja 'dõ:ktõr feřõzõ-'fija 2. uradn. *zdravnik*: a ja 'dõ:ktõr řę 'parřu? • a bę 'lię:ę dęb'iřa dõktõr 'urlepa? • gęs'põ:da dõktõrja (= 'dõ:k-tõr) 'põ:põviça bę 'ra:it | □ k 1 DOHTER; ⇒ DOHTER □ +

dokument ▶ dękәм'mie:nt -a m ⟨im. mn. -n'tę⟩ *dokument* [listina]: g'ná:r pa u'se: dękәм'mie:n'te sņ z'gub'u | □ +

dokupiti ▶ dękupęt (in -p't') -ęm a. ⟨⇒ KUPITI⟩ *dokupiti*: dękupę 'řa:, pra'má:řę sę u'zë:u 'rõbe • 'lęte sņ sę dękupřa | □ +

dokurçiti ▶ dę'kurçęt 3. os. ed. -ę (-; - - dę'kurçřę) brezos., nizk. đ. *komu moçno se razburiti*: 'tię:ç ja pa 'męnę dę'kurçřę, sęn ga pa u'sé:kõ • 'çuve sę 'ti, da mę na dę'kurçę | □ ∅

dol ▶ 'duo:l (in 'duo:) prisl. ⟨s prislovnim

določilom kraja tudi duo in duol) 1. *dol* [izrařa gibanje ali smer proti nižjemu kraju]: a 'a:te 'no:ça 'duo: p'riř? • 'jõđę 'ta:jle 'duo:l pę řa'pá:tę • 'g'uo: pa 'duo: pę 'kuxnę ga 'vęz'ma u 'va:zę • k'lupę 'duo: za'sučę • 'ta:jle 'duo: 'jõđę • s prislovnim določilom kraja duo z 'dil (s *podstreřja*) bę t're:ba k'rá:mę sp'rá:vęt • u'zię:mę s'liķę duo s_()tę:mę (snemi *sliķo s stene*) 2. *doli* [izrařa stanje ali polořaj na nižjem kraju]: 'tәмle 'duo: ja pa uđ 'á:ne 'xiřa • s prislovnim določilom kraja duo za 'va:đę sę 'ta:k 'rá:đę • duo na 'nivę ma pa zař'ga:řa 'puo: tis'tę plę've:u • ⇒ dati dol (⇒ DATI') • ⇒ dati koga dol (⇒ DATI') • ⇒ narediti se dol (⇒ NAREDITI) • ⇒ pasti dol (⇒ PASTI') • ⇒ SESTI dol • ⇒ tiřçi dol (⇒ TIŘÇETI) • ⇒ USESTI SE dol • ⇒ VODA gre dol • ⇒ VREČI jo dol | ⇒ TADOL, TADOLE, TAMDOL □ k 2 DOLLE □ +

dolar ▶ 'dõ:řar -ja m ⟨⟩ nov., redk. *dolar*: a'mię:riřķę 'dõ:řar | □ ⇒ TOLER □ SSKJ, SP 1962 (Plet. #)

dole ⇒ DOLLE

doleteti ▶ dę'lię:tet 3. os. ed. [-lę'ti ([- in -le-)] a. ⟨⇒ LETETI⟩ *doleteti* [izrařa nepriçakovan nastop stanja, dejanja]: 'ká: u'sę dęlę'ti čřę'vę:ká! • u 'a:uřtri-ję ga ja s'ma:rd_ęlę'té:řa | □ +

dolg ▶ 'dõ:k -ga m ⟨⟩ redk. *dolg* [kar mora kdo vrniti]: g'da:j 'má:ř pa 'dõ:g za 'va:ręn't? • star. *imeti kaj na dolgu* *dolgovati kaj*: řk'rinę řa 'má:ma na 'dõ:gę | □ ⇒ PUF □ +

dolg ▶ 'dõ:k -ga -ę prid. ⟨rod. ed. m. sp. -g:a in -gęga; primernik ⇒ DELJI prid., DELJSI⟩ *dolg* 1. a [ki ima med skrajnima konce-*ma razmeroma veliko razseřnost*]: 'dõ:gę 'řa:sę • nę 'dõ:gę p're:křę sņ u'zë:u • 'dõ:ge x'řá:ça • 'dõ:ge 'řučę • 'tá:ke 'fa:jn, 'dõ:ge pra'řiça smę 'mę:lę (□ STEGNJEN) b [obseřen]: 'dõ:gę 'piřmę sę na'piřõ 2. z izrazom koliçine [ki izrařa *razseřnost med skrajnima koncema*]: 'a:uřõ ja 'dõ:k t'ri 'me:tra 'vęsņđę's't' 3. [ki traja *razmeroma veliko čas*]: 'dę: sę pa 'jëm'õ 'dõ:gę p'rid'gę, a'nię: ? • pę 'dõ:gme 'ca:jtę sma se 'vidřa • 'dõ:k 'ca:jt (*dolgčas*) ja 'xuda 'rę:ç • pęb'ra:řę (= 'k'uo:nc) me bę uđ_õgęga 'ca:jta (*od dolgočasja*) 4. z izrazom koliçine [ki izrařa *razseřnost v času*]: 'má:řa ja b'řa: nę 'urę pa 'põ: 'dõ:gá • ⇒ biti dolg ko PREKLA • ⇒ imeti dolg JEZIK • ⇒ imeti dolgo LAJTENGO • poud. *lažeř se, kakor si dolg pa řirok zelo lažeř*: se 'řá:-

žaš, 'kəkər sɛ 'dɔ:k pa š'ruo:k • čustv. **padel** ipd. **je, kakor je dolg pa** (= no) **širok padel je tako, da je bil ves na tleh:** nə'mâ:lə sɛm s 'xiša 'vən s'tɔ:pɫa, sɛm 'zə 'pâ:dɫa, 'kəkər sɛm 'dɔ:gə nə š'ruo:kə • ⇨ **pasti dolg CAJT** • ⇨ **preganjati dolg CAJT** | **☐** + **[Tominšek 1903: 10: im. ed. m. sp. »dôũg«, »dôũg«** – morda spada k **DOLG m**]

▶ **dolgo** ▶ 'dɔ:gə prisl. ⟨⟩ **dolgo** |< **DOLG**: 'təm 'nišmə b'lɛ 'dɔ:gə • 'ta:g 'dɔ:gə smə b'lɛ u'jetɛ 'təm, da ja k'liçɔ jəx 'puo: tis't' ufi'cɛr • sm̩ 'bè:u 'təm 'puo: 'dɔ:gə 'ca:jta • 'dɔ:gə tɛ 'ni b'lɛ da'mɔ • redk. 'ni b'lɛ 'dɔ:gə, sɛ 'zə zaus'ta:ulelɛ (*kmalu so začeli ustavljati*) • ja 'čuvo, da bɛ mə na uš'la:, p'rəz' 'dɔ:gə **b** |iz-raža trajanje sploh|: smə 'indɛ b'lɛ nɛ 'dè:n al 'kəg 'dɔ:gə • **dolgo nazaj pred davnim časom:** zə 'dɔ:gə na'zaj sta 'ja:ŋga pəsvə'jɫa • čustv. **govoriti** (: razlagati ipd.) **na dolgo pa (na) široko govoriti zelo obširno, s številnimi podrobnostmi:** na 'dɔ:gə pa š'ruo:kə ja rəspə'vi:dvɔ, 'kək ja b'lɛ • redk. **ne bo dolgo, bom** ipd. ... **kmalu bom ...:** 'na: bɔ 'dɔ:gə, bɔ 'pa:ršu na'zaj (☐ ⇨ **HMALU**) • omilj. **ne bom** (: bo) (**več**) **dolgo kmalu bom umrl:** z'lɛ na 'kɥo:ncə 'sə 'mâ:ma – 'na:bdə ('vie:ž) 'dɔ:gə (☐ napol sem (že) v **GROBU**) | **☐** +

dolgcajt ▶ 'dɔ:k'ca:jt povdk. ⟨⟩ **dolgčas:** 'dɔ:k'ca:jt mɛ ja b'lɛ • kə 'nišɛ 'nɛž 'dè:lɔ, 'ka: g'runtɔ 'sɛ, ja b'lɛ pa 'ka:r 'dɔ:k'ca:jt • pə 'ma:mɛ mɛ ja b'lɛ 'dɔ:k'ca:jt (*mamo sem pogrešal, želel sem si njene prisotnosti*) | ⇨ **CAJT** | **☐** 0

dolgčas ⇨ **DOLGCAJT**

dolgocajten ▶ dɔga'ca:jtn̩ -tna -ə prid. (rod. ed. m. sp. -t'nɛga) **dolgocasen:** 'tâ:kə dɔga'ca:jtnə u'rjɛ:me 'ja:, da 'tud' g'rɛ:m 'ka:r 'lɛ:ç • 'kək ja ta 'zɛ:nska dɔga'ca:jtna! | **☐** 0

▶ **dolgocajtno** ▶ dɔga'ca:jtnə prisl. ⟨⟩ **dolgocasno:** 'duo:ns ja pa 're:z dɔga'ca:jtnə • 'tɔ: pa 'ni za pəs'lušat, kə 'ta:g dɔga'ca:jtnə gv'a'ri | **☐** 0

dolgocajtiti ▶ dɔga'ca:jtɛt -ɛm nd. ⟨dɔga'ca:jtɛ (in -'ca:jt) -'ca:jtɛ: dɔga'ca:jt'u -tɫa -ə) **dolgocasiti:** a te 'filɛm 'tjɛ:be 'tut'_(')a:g dɔga'ca:jtɛ kə 'mone? | **☐** 0

▶ **dolgocajtiti se** ▶ dɔga'ca:jtɛt se -ɛm se nd. (⇨ **DOLGOCAJTITI**) redk. **dolgocasiti se:** 'pɛ:dɛ pə'mâ:gad, a se 'na: bɛž dɔga'ca:jt'u | **☐** 0

dolgocasen ⇨ **DOLGOCAJTEN**

dolgocasiti ipd. ⇨ **DOLGOCAJTITI** ipd.

dolgolasec ⇨ **KUŠTRAVEC**

dolgovati ⇨ **DOLŽEN**, ⇨ imeti na **DOLGU**

doli ⇨ **DOL**

doliile ⇨ **DOLLE**

dolina ▶ dəl'li:na -'line z ⟨⟩ **dolina** |nižji, *podolgovat svet*: 'kâ:kə 'le:pa dəl'li:na ja 'guo:r! • 'ni b'lɛ t're:ba dɛ'la:ɥcəm 'nɛç sɛ z dəl'line ta'guo: 'nuo:sɛt • 'puo: smə š'lɛ pa u dəl'li:nə – 'kâ: pa 'bɛš | **☐** + **[Tominšek 1903: 19: or. mn. »dɫli-nam̩«**]

dolinast ipd. ⇨ **DOLINATEN** ipd.

dolinaten ▶ dəl'li:natn̩ -tna -ə prid. (rod. ed. m. sp. -t'nɛga) **dolinast:** 'təm ja 'bè:u s've:d_(')dəl'li:natn̩ | **☐** 0 (Plet. *dolinat*)

▶ **dolinatno** ▶ dəl'li:natnə prisl. ⟨⟩ **dolinatno:** 'ta:g 'bəl dəl'li:natnə ja b'lɛ | **☐** 0

doliti ▶ dəl'li:t (nov. -'li:t) -'lijam a. (⇨ **LITI**) **doliti:** 'le: dəl'i 'ša: 'vjina, da bɔ 'pɔ:nə | **☐** +

dolivati ▶ dəl'li:vət -əm nd. (dəl'livɛ itd.) **dolivati:** 'va:də ja dəl'livɔ x m'le:kə | **☐** +

dolle ▶ 'duo:le prisl. ⟨⟩ (*tam doli:* 'puo:l 'duo:le ja b're:k, p'ra:ɥmə, da sɛ 'b'ri:ɛgɛ • 'duo:le sm̩ 'bè:u, sɔ pa 'vid'ɔ 'vidrə, kə ja 'tələ 'pa:ršja z 'va:də pa 'tɔ:d'le 'duo: • 'tətale, kə 'duo:le sɛ'di, 'g'râ:bnerca, ja b'lɛ: z'ra:ɥnə • 'lɛ:, (poud., redk. 'təmle) 'duo:le 'ja:, pəg'lè:dɛ | ⇨ **TADOLLE**, **TAMDOLLE** | **☐** ⇨ **DOL** | **☐** 0

določiti ▶ dəl'ɫɔ:çət (in -çt) -əm d. (⇨ **LOČITI**) nov. **določiti a** |ukazati, *kako naj bo*: 'nɛç me 'ni ɥp'râ:šajla, 'ka: dəl'ɫɔ:ç-ɫa 'ja:, da 'nɛ: g'rɛ:m **b** |izbrati, *nameniti za kajl*: 'tri ja dəl'ɫɔ:çu, pa smə š'lɛ | **☐** +

dolžen ▶ dɔ'žɛn -žna -ə povdk. (rod. ed. m. sp. -žnɛga) biti dolžen komu **dolžen** |ki ima dolg|: za kə'fija sm̩ tɛ ša 'dɔ:žna (*ti še dolgujem*) • 'kò:k sma pa 'dɔ:žna (*koliko morava plačati*)? • sm̩ p'lâ:čə 'duo:b'u, sm̩ 'bè:u ša pa (poud., star. 'ta:j) 'dɔ:žən, kə sɛ mɛ za 'puf 'ta:rgalɛ | **☐** +

dolžina ▶ dɔ'žina -'žine z ⟨⟩ redk. **dolžina** |razsežnost med koncema česa|: dɔ'žinə ša 'ma:rəm z'mè:rt • dɔ'žine 'ma:ra 'bɛt ne dɛ'sɛ:t 'mɛ:tru • pə dɔ'žinɛ pra're:žə (☐ ⇨ **PODOLGEM**) | **☐** +

dolžinski ▶ dɔ'žin's'kɛ -'žinska -ə prid. (rod. ed. m. sp. -žin's'kɛga) **dolžinski:** d'vâ: dɔ'žinska, 'niɛ: kə'bična 'mɛ:tra | **☐** +

dolžiti ▶ dɔ'žit -'žim (in dɔu-) nd. ⟨-; dɔ-'žju -'žila -ə, mn. -'žilɛ⟩ nov., redk. **dolžiti:** dɔ'žijə 'me:, da 'nišm̩ pə'mâ:gajla • pə k'rjɥmə (= ne'dɔ:žnɛmə) sɛ ga dɔ'ži-

le | \square \Rightarrow KRIVITI \square +
dom ▶ 'dɔ:m -a in 'dɔ:ma m () **dom 1. a** |*prostor, hiša*: 'de: sma se 'dɔ:m z'rɪx-taʃa • 'kɔ:k pa 'má:te də 'dɔ:ma? • up_ 'i:etɛʃ 'zutre ja žə š'la: ud_ 'lɔ:ma • 'pɔ:štə bɛ 'ma:gu na 'dɔ:m pɾ_ 'ni:es't, 'ni: pa, da jə tɪ pə'sɔ:t 'puša • pa 'ni: 'di:leč ud_ '(ɔ:ma 'xɔ:s't' b |*družinska skupnost*: pə 'dɔ:mə se me 'tɔ:žə • a se 'kɛ: z 'dɔ:mə (z *domaćimi*) g'va:ru? • ud_ 'lɔ:ma smə 'ma:glɛ 'be:gat
2. a s prilastkom |*stavba, urejena za določen namen*: ga:silnɛ (: zadružnɛ : zd'ra:ustvenɛ) 'dɔ:mɔ • p'la'nin's'kɛ 'dɔ:m b |*ustanova, ki omogoča bivanje*: 'vā:jans'kɛ 'dɔ:m • 'dɔ:m une'mɔ:glɛx • star. **biti pri domu** *biti doma*: a mə x'má:žə pər 'dɔ:mə? (\square \Rightarrow DOMAJ) • star. **proh domu domov**: 'pe:ma pɾɔʃ 'dɔ:mə (\square \Rightarrow DOMOV), 'nə! • \square \square + [Tominšek 1903: 12: rod. ed. »dōma«]
doma \Rightarrow DOMAJ
domač ▶ 'dɔ:mač (in də'má:č) də'má:ča -ə prid. (rod. ed. m. sp. -žga, daj. ed. m. sp. -čmə) **domač 1.** |< **DOM 1**: 'tɔ: ja 'dɔ:mač k'rɛx, 'ni: kəp'lé:n's'kɛ • də'má:čə 'vɪnə • star. ta 'kuxne ja də'má:žga 'dè:la (*to kuhinjsko pohištvo je izdelal mizar (in ni bilo izdelano v tovarni)* • 'nišp 'dɔ:mač 'təle (*nisem doma pri tej hiši, nisem domačin*) • 'gɔ:šne jə'gɔ:de 'sə, dɛ'bè:le pa 'kə də'má:ča **2.** |*nanašajoč se na domovino*: də'má:čə k'rā:jə sə 'na:jlɛ:pšə • \Rightarrow domača **NALOGA** \square \square +
▶ **domače** ▶ də'má:čə prisl. () • **po domače** *kot doma*: pə'čutɛ se pə də'má:čə • pə də'má:čə (*v domačem jeziku, narečju*) ja g'va:ru • 'kək se pa pə də'má:čə 'ri:čə 'təm (*katero hišno ime je tam?*) \square \square +
▶ **domači** ▶ 'dɔ:mač (nov. də'má:č) də'má:žga m živ. () *član iste družine*: nə'bɪ:ɛ:ŋga də'má:žga 'ne:ma 'vɪ:č • 'sā:mɛ də'má:čə smə ɥ'kupɛ \square \square SSKJ, SP 1962
domačija ▶ dəma'čija -a ž (rod. mn. -'či) redk. *domačija |hiša z gospodarskimi poslopji in zemljiščem*: 'kā:kə 'vè:lke dəma'čijə 'mā:jə! \square \square +
domačin ▶ dəma'čɪn -a m živ. (im. mn. -'čɪnɛ) redk. *domačin |kdor je doma, živi v določenem kraju*: na 've:m, kə 'nišəm dəma'čɪn \square \square +
domaj ▶ 'dɔ:mɛ prisl. () **doma a** |*v domači hiši, v svojem stanovanju*: 'jā:nes ja 'bè:ɥ s'kɔs u 'p'lɔ:nɔvɛ, 'tə, k sə b'lɛ 'ma:ma 'dɔ:mɛ • 'a:te pa 'ni b'žə 'dɔ:mɛ • tə s'ra:jcə 'žɪx 'mā:š 'sā:mə za 'dɔ:mɛ b |*v bližini domače hiše*: 'dɔ:me

me ja se'gurnə, sāmə ɥ 'xišə ga 'ni c |*v domačem kraju, v domači deželi*: ɥ 'a:ustrəjə 'ni b'žə 'než dɾ'ga:č kə pa 'təle 'dɔ:mɛ • saɪj. 'jā:nes ja 'bè:ɥ 'vɪ:č pɾ_ 'čujəžə kə 'dɔ:mɛ (*več časa je prebil v gostilni pri Čuježi kot doma*) • \Rightarrow biti domaj v tem FOHU • \Rightarrow ČEPETI domaj \square \square k a biti pri DOMU \square \square (+ doma)

domajge ▶ də'majgɛ prisl. () star., redk. *skoraj, domala*: p'ridemə də tiz'd'ga 'kā:mna, 'ja:z ga z'lè:pəm, da ja na 'cè:stə pɾ_ 'li:et'ɔ 'dè:də də'ma:jgɛ na 'nɔ:ge • də'ma:jgɛ ɥ'sə ka'ruzə ja s'tɔ:kžə \square \square \Rightarrow SKOR \square \square

domala \Rightarrow DOMAJGE

domeniti se \Rightarrow ZMENITI SE

domina ▶ 'dɔ:məna (in -mɪ-) -mɛne (in -mi-) ž () nav. mn. *domina a |ploščica*: 'dɔ:mɛne me ja 'kup'ɥ • nə 'dɔ:mɛnə sm z'gub'u b |*igra*: 'pe:ma se 'dɔ:mɛne \square \square SSKJ, SP 1962

domisliti se \Rightarrow SPOMNITI SE

domišljav ▶ dəməš'le:ɥ -'lā:va -ə (in -mi-) prid. (rod. ed. m. sp. -'le:ɥga) *domišljav*: dəməš'le:ɥga ɥ'tɾɔ:ka 'mā:jə • na 'bɔ:dɛ 'nə 'ta:g dəməš'lā:va! \square \square \Rightarrow VISOK povdk. \square +

domišljija ▶ dəməš'lija -a (in -mi-) ž () NS **1.** *domišljija |kombiniranje misli in predstav ali sposobnost zanj*: 'kā:kə dəmiš'lijə 'mā: tə 'va:trak! **2.** *domišljavost*: pɾ_ 'nɛmə me pa tɪsta dəməš'lija 'ta:k 'mɔ:tɛ \square \square k 1 \Rightarrow FANTAZIJA; k 2 VISOKOST \square +

domobranec ▶ dɔmɔb'rā:nc -a (in dəmə-; in -mə-) m živ. () *domobranec |pripadnik domobranstva*: dɔmɔb'rā:ncɛ sə ga ɥ'jɛ:lɛ \square \square +

domotožje ▶ dɔmɔ'tɔ:žjə (**Bo** tudi -a) -a (in dəmə-; in -mə-) s () NS, redk. *domotožje*: 'kā:kə dɔmɔ'tɔ:žjə səm_ 'é:la ɥ 'nɛm'čɪ:jə! \square \square +

domov ▶ da'mɔ: prisl. () *domov a* |*v domačo hišo, v domače stanovanje*: 'a:te sə šale ve'čè:r da'mɔ: 'pa:ršlɛ • 'pi:le jə da'mɔ:, da bɔ š'la: ɥ 'pɔ:js't'ɔ • 'ja:z bɛ 'li:et'ɔ da'mɔ: pə k'rəmp_ a pə 'rɔ:ɥncə • 'ja:s pa da'mɔ:, pa 'tā:le ɥ 'da:rvəncə, sm pa gl'èdɔ 'vən, čas šp'ra:nɛ, kā: ja 'dè:žɔ b |*v bližino domače hiše*: da'mɔ: ja 'pa:ršu, kə pa ɥ 'xišə 'ni 'mɔ:gu, ja 'šɔ: pa ɥ čɛb'ɔ'n'ā:k 'le:č c |*v domač kraj, v domačo deželol*: • da'mɔ: me ja ɥ'le:kžə z 'a:ustrija sə naz da'mɔ: spɛs'tilɛ na 'jɛsɛ'nice • \Rightarrow daj pa v BEG pa (h mami) domov pa pod kovter pa v

jok • ⇒ dati koga iz bolnice domov | ☐
 k a proh DOMU | ☐ +

domovina ▶ dɔmɔ'vina -'vine (in dɔ-; in dɔmɔ-) z () domovina [dežela]: sɔ pa 'ri:eklɛ, da 'ma:ra u'sâk 'jɔt u 'sɔ:jo dɔmɔ'vina • čustv. **pa** (redk. **je**) **rešena domovina in stvar bo/je opravljena, urejena:** 'jutɔr ša mate'mâ:tɛkɔ pɔp'râ:vɛm - pa 'rɛ:šana dɔmɔ'vina | ☐ +

donda ▶ 'dɔ:nda -e z () **a** slabš. *veliko, nerodno deklet:* 'kâ:ka 'dɔ:nda 'ja: - s'kuo: d'vâ: 'me:tra ja 'vêlka pa s'tɔ: d'va:js't' 'kil 'vâ:ga! **b** čustv. *deklet [doraščajoča oseba]:* 'na'tâ:ša ja pa 'rɛ:z 'vɛrgnɛ 'dɔ:nda g'râ:taža | ☐ +

dones ▶ 'dɔ:ns prisl. () *danes 1. [pričujočega, sedanjega dne]:* g'li:x 'pa:rɛvɛ ap'rɪl ja 'bê:u, 'ta:k_ɔ 'dɔ:ns - 'dɔ:ns ja pa 'na:_pta pɛkɔ'si:ša 'dɔ:ns 'ke:dŋ (čez teden dni) pta 'pa:ršiša 'dɔ:ns vɛ'čê:r (☐ DREVI, NOHCJ) • 'dɔ:ns pɔ-'nuo:čɔ (☐ NOHCJ) 'dɔ:nz_ '(utrɛ (☐ DAVI) **2. v sedanjem času, zdaj:** kɔ bɛ 'bê:u 'tɔm, 'ja:z bɛ 'dɔ:nz_'na:u pɔ'fɛ:ktnɔ 'nɛ:mškɔ | ☐ k 2 DONESTADEN | Plet. (+ *danes*) [Tominske 1903: 25, 26: »dō'ns«]

donestaden ▶ 'dɔ:ns'tɛ'dɛn prisl. () čustv., star. *v sedanjem času, zdaj, dandanes:* 'dɔns'tɛ'dɛn ja 'čijzd (r)'ga:č, kɔ ja b'ɔ 'čâ:sɛ | ☐ ⇒ DONES | ☐ 0

donesti ▶ dɔ'njɛ:s't' -sem a. (⇒ NESTI) **1.** čustv. d. komu *izpolniti željo komu:* s'ta:r 'a:te ja 'pô:bɔ u'sɔ dɔ'nɛ:su, za'tɔ: ja pa 'tâ:k • 'ka: na 'vɛ:jɔ, 'kâ: bɛ mɔ ša dɔ-'njɛ:s'lɛ **2. redk. d. komu kaj (pri)nesti komu kaj:** 'rɛ'nâ:tɛ dɔ'njɛ:sɛ tis'tɛ 'ɔ:k 'puo:l • ⇒ vse donesti komu h ⇒ RITI | ☐ k 1 SPOLNITI; k 2 ⇒ NESTI | ☐ +

doneti ▶ - 3. os. ed. dɔ'ni nd. (-; - dɔ'nɛ:ɔ -ɔ) redk. *doneti [dajati polne, nizke glasove]:* 'vɛrglɛ dɔ'nijɔ • brezos. 'ta:g_r'mi, da 'ka: dɔ'ni pɔ dɔ'linɛ | ☐ +

donšen ▶ 'dɔ:nsɔn -šne -ɛ prid. (rod. ed. m. sp. -šnega) *današnji [nanašajoč se na dan, ki pravkar jel]:* 'dɔ:nsɔn 'dâ:tum na'pišɔ • 'dɔ:nsne 'ca:jtɔŋgɛ | ☐ 0

doonegati ▶ dɔ'ne:gat -ɔm a. (dɔ'ne:gɛ itd.) **1. s širokim pomenskim obsegom, čustv., star. izraža dejanje, ki je znano, a se ne imenuje zato, ker se govorec ne more spomniti ustreznega glagola s predpono do-:** 'ni:sɔm jɔ 'mô:gu dɔ'ne:gat, dɔpɔ'vɛ:dat, da se 'nɛ: na sɛ'kê:ra • 'ni:sɔ jɔx 'muo:glɛ dɔ'ne:gat, dɔk'li:cat 'vɛčɔm 'ri:ɛt **2. omilj. dokončati spolni odnos, spolne odnose:** 'tɛta d'vâ: sta

pa 'dɛ: dɔ'ne:ga:ɔa tɔ 'sɔ:jo | ☐ 0

doopoldne ▶ dɔ'pɔ:d'nɛ prisl. () *dopoldne:* u 'pɛ:tɔg dɔ'pɔ:d'nɛ sɔ b'lɛ 'tɛlɛ • ub ad'na:js'tɛj dɔ'pɔ:d'nɛ ja šale 'bê:u 'pɔ:št'nɛ 'tɛlɛ | ☐ ⇒ DOPOLDNE | ☐ 0

doorati ▶ dɔ'va:rat -rjam a. (⇒ ORATI) *doorati [končati oranjel]:* 'ma:rmɔ 'janga 'dɔ:ɔbɛd_ɔa bɔ dɔ'va:rɔ | ☐ SSKJ, Plet.

dopasti se ▶ dɔ'pa:st se -'pâ:dɛm se a.+nd. (⇒ PASTI') z dajalnikom *biti všeč, ugajati:* a se tɛ ub'lɛ:ka dɔ'pâ:dɛ? • 'tɔm se mɔ pa 'ni dɔ'pâ:dɛ • a se tɛ 'tâ:kale na dɔ'pâ:dɛm? | ☐ +

dopisnica ▶ dɔ'pɪsɛnca -e z () *dopisnica [kartonček]:* dɔ'pɪsɛnca sɛ 'dɔ:ɔb'u | ☐ +

dopisovati si ⇒ PISATI SI

doplačati ▶ dɔp'lâ:çat -ɔm a. () *doplačati:* 'kô:k ja ša pa za dɔp'lâ:çat? | ☐ +

doplačevati ▶ dɔp'lâ'çɔ:vɔt -čujam nd. (⇒ PLAČEVATI) *doplačevati:* p'lâ:çɔ se 'dɔ:m s 'pɛ:nzɛja, 'mi, ut'ruo:çɛ, pa dɔp'lâ'čujamɔ | ☐ +

doplačilo ▶ dɔp'lâ'çijɛ -a s (mn. -'čile) *doplačilo:* dɔp'lâ'çijɛ nɛm bɛdɔ 'va:rɛn-lɛ • 'čâ:sɛ, čɔ ja kâkɔ dɔp'lâ'çijɛ, dɔ-'bim pɔ ne t'ri mɛ'l'jɔ:ne | ☐ +

dopoldan ipd. ⇒ DOPOLDNE ipd.

dopoldenski ▶ dɔ'pɔ:dŋs'kɛ -a -ɔ prid. (rod. ed. m. sp. -s'kega) *dopoldanski:* dɔ'pɔ:dŋs'kɛ 'šixt - dɔ'pɔ:dŋska 'mâ:lca (☐ PREDPOLDANKA) | ☐ 0 (+ *dopoldanski*)

dopoldne ▶ dɔ'pɔ:d'nɛ -dnata m tudi s (mn. dɔ'pɔ:dnatɛ -ɔ || -u m) *dopoldan, dopoldne:* 'ce:u dɔ'pɔ:d'nɛ sɔ 'de:ɔalɛ • nɔ dɔ'pɔ:d'nɛ sma u'bâ: pɔ'mâ:ga:ɔ • t'ri dɔ'pɔ:dnate 'mâ:m u 'dɔ:ɔbrɛm pɔ 'nɛmɔ • star. 'tjɛ:ta 'ma:rija 'xɔ:dɛ dɔ'pɔ:dnate pɔ'mâ:gat (ob *dopoldnevih, dopoldne*) | ☐ +

dopoldne ▶ dɔ'pɔ:d'nɛ prisl. () *dopoldne:* dɔ'pɔ:d'nɛ ja 'bê:u "ra:jkɔ 'tɛlɛ | ☐ DOPOLDNE | ☐ +

dopovedati ▶ dɔpɔ'vɛ:dat -'ve:m a. (⇒ POVEDATI) **1. dopovedati a [s pripovedovanjem pojasniti]:** 'kâ: sɛ 'kɛ: tis't'mɔ "ne:mɔcɔ 'va:t'ɔ dɔpɔ'vɛ:dat? **b [z utemeljevanjem doseči pri kom, da sprejme kako mnenje, nasvet]:** nɛ'čɛ:sɔr sɛ na pɔs'ti dɔpɔ'vɛ:dat • 'tjɛ:p' se pa 'rɛ:s na 'dâ: 'nɛž dɔpɔ'vɛ:dat • 'kumɛ sɔm_ɔ dɔpɔ'vɛ:dɔ, da 'ne:ma p'rɔ • dɔpɔ'vɛ: 'bikɔ, čɔ 'mô:rɛš **2. redk. dodati (pri pripovedovanju):** 'a:te ja 'ra:t pɔrpɔ-'vɛ:dvɔ, ša dɔpɔ'vɛ:dɔ ja 'kɛ: | ☐ k 1 DOTAJČATI; k 2 ⇒ PRIDATI | ☐ +

dopovedovati ▶ dɔpɔ'vɛ:dɔ:vɔt (in -pɔvɛ;- star. dɔpɔ'vɛ:dvɔt) | -ve'dujam (| in -vɛ-

[>) nd. (f dɛpəvɛ'duj -te; dɛpəvɛ'dɔ:vɔ (in -pəvɛ-; star. -'vʲie:dvo) [-ved'vā:ʒa -ə (in -pəvɛ-)] dopovedovati a |s pripovedovanjem pojasnjevati|: 'sɛ: se tɛ na sp'ʒā:ča dɛpə'vʲie:dvat, kə na zas'tɔ:pɛš b |z utemeljevanjem skušati doseči pri kom, da sprejme kako mnenje, nasvet|: 'ka: nap'rɛ: ja dɛpəvɛ'dɔ:vɔ, da ja 'təm 'nɛ:kɛ na'rɔ:bɛ | ⊕ TAJČATI ⊕ SSKJ, SP 1962 (Plet. pod dopovedavati)

doprinesti ▶ dɛpər'nʲie:s't' -sem d. (⇒ NESTI) *čustv., star. d. komu izpolniti željo komu: u'sə mə dɛp'r'nʲie:sɛjə* | ⊕ ⇒ SPOLNITI ⊕ +

dopust ▶ dɛ'pust -a m (<) *dopust a |dovoljena začasna prekinitev dela|: 'kɔ:k pa 'mā:ž dɛ'pusta? • u pən'dɛ:lɛg_:'rɛ:m na dɛ'pust • nə'mā:žə p'rɛ: ja 'bɛ:u na dɛ'pustə • t'ri d'ni dɛ'pusta bɪ u'zɛ:u • za nɛ 'mɛ:sɪz d'ni sɪ dɛ'bɛ:u dɛ'pusta a sɛ 'lɛ:ɔnɛ dɛ'puzd zə kə'ris't'u? • na g'rā:d'nɛ dɛ'pust (⊕ ⇒ NAGRADNI) • redk. pərəd'niškɛ dɛ'pust (⊕ ⇒ PORODNIŠKA) b |letni dopust|: 'kām pa g'rɛ:te na dɛ'pust? | ⊕ URLAVB ⊕ +*

dorna ▶ 'dɔ:rna -e ž (<) • **Bo** *poud. biti pijan ko dorna biti zelo pijan*: ja 'bɛ:u p'jā:n kə 'dɔ:rna (⊕ ⇒ biti pijan ko KRAVA) • **Bo** *poud. napiti se ko dorna zelo se napiti (alkoholnih pijac)*: na'pʲi u se ja s'pɛ:t_()'a:k_()ə 'dɔ:rna (⊕ ⇒ napiti se ko KRAVA) | ⊕ ⊕

doršek ▶ 'dɔ:ršak -a m (<) *nš ostra trava, ki raste na močvirnih tleh*: 'dɔ:ršak smə pəkə'silɛ • t'ri m'rɛ:žā 'dɔ:ršaka | ⊕ ⊕

doručak ▶ dɔ'ručak (tudi dɛ-; tudi -čək) -čka tudi dɔ'ručak -čka m (<) *mesni narezek iz konzerve, izdelek tovarne Gavrilovič*: dɔ'ručak smə 'jəd'lɛ • nɛ dɔ'ručak p'r'nʲie:sɛ | ⊕ ⊕

doseči ▶ dɛ'sʲie:ɕt -'sɛ:žam d. (⇒ SEČI) *doseči |z iztegnjeno roko ali s kakim predmetom priti do česa|: 'pɔ:b 'zə dɛ'sɛ:žā dɛ k'lupɛ • a s 'pa:lɕɛ 'tud' na dɛ'sɛ:žāš 'jā:pke? | ⊕ +*

doseliti se ▶ dɛsɛ'lʲit se -lʲim se (in -sɛ-) d. (⇒ SELITI) *nov. doseliti se, priselitti se*: g'da:ɟ sta se pa vɛd'vā: 'sʲie:m dɛsɛ-'lʲiʒa? | ⊕ ⇒ PRISELITI SE ⊕ +

doshmal ▶ dɛsɛx'ma:u prisl. (<) *star. do zdaj, doslej*: dɛsɛx'ma:u sm 'ja:s 'a:uɔ 'vɛzʒa, 'de: ga bəš pa 'ti | ⊕ ⇒ do daj (⇒ DAJ prisl.) ⊕ + [Tominšek 1903: 25: »дъсѣмъ«]

doslej ⇒ DO DAJ (⇒ DAJ prisl.)

dosluzenje ▶ dəsʒə'žie:nɛ (Bo tudi -e) -e (in 'dɛ-) s (<) *nš, voj. sluzenje preostan-*

ka vojaščine: 'na:jp'rɛ: ja 'bɛ:u_ partɛ-'zā:nɛx, pa 'ni b'ʒə za'duɔ:s'tɛ, ja pa 'ma:gu 'jɛt na dəsʒə'žie:nɛ • na dəsʒə-'žie:nɛ ja 'bɛ:u, 'puo: ja 'šɔ: pa 'ka: u 'rʲie:st | ⊕ ⊕

dosluziti ▶ dəs'ʒuzɛt -žəm nd. (⇒ SLUŽITI) a *dosluziti |končati sluzenje|*: u 'p'ʲɔ:nɔ-vɛ sm 'ja:z dəs'ʒuzʒa b voj. *dopolniti sluzenje vojaščine*: dəs'ʒuzu 'səm, 'kɔ:kər ja b'ʒə ša pra'mā:žə | ⊕ +

dosoliti ▶ dɛ'suɔ:lɛt (in -lt) in dəsɛ'lʲit dəsɛ'lʲim d. (⇒ SOLITI) *dosoliti*: 'dɛ: mɛ 'sɔ:, da sɛ 'zupɛ dəsɛ'lʲim | ⊕ +

dostava ▶ dəs'tā:va -e ž (<) *nš, nov. dostava*: 'tā:ka nɛ'r'rɛ:dna dəs'tā:va 'pɔ:štɛ 'ja:, da se m p'r'tɔ:žʒa | ⊕ +

dosti ▶ 'duɔ:s't' (in -s'tɛ) prisl. (<) 1. a *dosti, veliko |izraža veliko količino ali mero|*: 'duɔ:s'tɛ 'vɔ:kɔ ja b'ʒə • dɛ'ʒa:uɔɔ ja 'jəm'o 'duɔ:s't' • 'duɔ:s'tɛ 'zʲie:mle ja 'ma:gu p'rʲie:dat • 'duɔ:s'tɛ s'tɛ pə'vɛ:d'lɛ • 'nʲisəm_:'ɔ:gu 'duɔ:s'tɛ 'pʲit • 'duɔ:s'tɛ u't'rʲuɔ:kəm ja pəmā:gaʒa na s'veit • p'r 'duɔ:s't' 'xišax ja 'ta:k b v nikalnih stavkih *dosti |izraža majhno mero|*: za u't'rʲuɔ:ka se pa na b'rʲiga ('kɛ:) 'duɔ:s'tɛ 2. s primernikom *dosti, veliko |izraža visoko stopnjo|*: 'le:c ja kəm'pɛr 'duɔ:s'tɛ dɛbɛ'lɛ:, kə ja 'bɛ:u 'ʒā:nɛ • ⇒ BOG vama daj dosti otrok pa malo nadlog | ⇒ ZADOSTI ⊕ k 1a, 2 PRECEJ, ČUDA prisl.; k 1b PRIDA prisl. ⊕ +

▶ **dosti** ▶ - 'duɔ:s'tɛx prid. (mn.: daj. -s'tɛm, tož. -s'tɛ, mest. -s'tɛx, or. -s'tɛm star., redk. -s't'mɛ) mn. **mnog a** |ki izraža veliko število oseb, stvari od kake celote|: ud 'duɔ:s'tɛɟ 'zɛ:nsk sm 'tɔ: 'čuʒa • duɔ:s'tɛm lɛ'dɛ:m ja t'rɛ:ba d've:kɪt pə'vɛ:dat b |ki izraža veliko število stvari sploh|: pə 'duɔ:s'tɛx 'lɛ:tɛx ja 'puo: da'mɔ: 'pa:rʒu | ⊕ SP 1962

▶ **dosti** ▶ - 'duɔ:s'tɛx m mn. (⇒ DOSTI prid.) *veliko število oseb*: 'duɔ:s'tɛm ja zə pəmā:gɔ • pər 'duɔ:s'tɛx ja zə 'bɛ:u | ⊕ ⊕

dostikrat ▶ 'duɔ:s't'krat (star. -s'tɛk'rāt; in -kərt) prisl. (<) *velikokrat*: pa sma lɛ-'žā:ʒa 'duɔ:s't'krat 'ka: u'buta • 'duɔ:s't'krɕ_()ɟ zə 'bɛ:u p'r 'nɛmə • 'dɛ: ja 'mārka u'rɛ:dna 'duɔ:s't'krat 'vʲie:ɕ kə prat_()'rɛ:m_()'e:snɕəm | ⇒ ZADOSTIKRAT ⊕ +

dostojen ▶ dəs'tɔ:ɟn -jna -ə prid. (rod. ed. m. sp. -jnɛga) redk. *dostojen |ki po kakovosti ustreza zahtevam, potrebam|*: dəs'tɔ:jna 'pɔ:js'tɔɟ ja b'ʒa: | ⇒ FAJN prid.

□ +

dosušavati ▶ dəsə'sšâ:vət -'šujam nâ. (dəsə-'šuj -te; dəsə'sšô:vô -š'vâ:fa -ə) nov. *sušiti seno do konca s prevetrovalno napravo*: dəsə'sšâ:vət ja t're:ba | □ ∅

dosušiti ▶ də'sušət (in -št) in dəsə'sšit dəsə'sšim a. (⇒ **SUŠITI**) nov. *posušiti seno do konca s prevetrovalno napravo*: 'sje:nə bæde pa s pravet'râ:vəne dəsə-'šilə | □ ∅

dosuti ▶ də'sət (nov. -'sut) -'sujam a. (də-'suj -te; də'su -'suŕa -ə) *dosuti*: də'suj ša 'pe:ska nə'mičkənə, da bô 'pô:nə | □ SSKJ, Plet.

▶ **dosut** ▶ də'sut -a -ə prid. (rod. ed. m. sp. -d'ga in -tega, daj. ed. m. sp. -t'mə in -temə) *dosut*: 'tət'le š'tâ:rter ja 'bè:u pəz'nə: də'sut | □ ∅

došel ipd. ⇒ **DOITI**

doštukati ▶ dəš'tukat -əm a. () *kaj podolgovatega narediti (bolj) dolgo*: t'râ:me smə dəš'tukalə • dəš'tukə š'trək | □ ∅

dota ▶ 'dô:ta -e ž () *dota*: šp'râ:mprat pa 'nyo:čnə lə'mâ:rcə ja nē'vè:sta də'bija ud'lo:ma za 'dô:tə | □ +

dotajčati ▶ də'ta:jčat -čəm a. () čustv., redk. *dopovedati a [s pripovedovanjem pojašniti]*: 'bô:x 've:, 'kâ: bə mə 'ra:d_:'əta:j_čô **b** [z utemeljevanjem doseči pri kom, da sprejme kako mnenje, nasvet]: na 'dâ: se jə də'ta:jčad_,'a se 'nə: na sē-'kè:ra | □ ⇒ **DOPOVEDATI** □ ∅

dotakniti se ⇒ **DOTEKNITI SE**, **PRITEKNITI SE**

dotalka ▶ dɔ'tâ:lka povdk. () čustv., redk. *izraža zelo veliko mero*: 'a:uŕə ja 'bè:u dɔ'tâ:lka • »u "kô:tə,« ja 'rje:kla "mija, »mâ:jə 'šišoča dɔ'tâ:lka« | □ ⇒ **TOTALKA** □ ∅

dotalno ▶ 'dɔ:tâ:lno (in də-) prisl. () redk. *popolnoma, totalno*: dɔ'tâ:lno se ja na'za:ru • a sē dɔ'tâ:lno s'le:p a 'kâ:? | □ ⇒ **ORNI** □ ∅

dotekniti se ▶ də'tje:kən't' -'tè:knem a. (də'tje:kne (in -kən') -kən'te; də'tje:kn'u -'tè:kənža -ə) nov., redk. d. se *koga/česa dotakniti se koga/česa [približati se tako, da pride do dotika, stika]*: da se mē na də'tè:kneš_()pô'xer:ta! | □ ⇒ **PRITEKNITI SE** □ ∅ (+ **dotakniti**)

doterati se ▶ də'te:rat -əm (in -'te:-) a. (⇒ **TERATI**) čustv. *zapiti se a [postati pijan]*: 'duo:ns_ē se pa 'fa:jn də'te:rə **b** [postati pijaneč]: 'kâ: bô 'kə: z 'nəmə? 'čjst se ja də'te:rə. | □ ⇒ **ZAPITI SE** □ ∅

▶ **doteran** ▶ də'te:rən -a -ə (in -'te:-) prid. (rod. ed. m. sp. -ŕga, daj. ed. m. sp. -n'mə) čustv. *zapit, pijan*: 'vəgne ja də'te:rə-

na | □ ⇒ **ZAPIT**, **PIJAN** □ ∅

dotikati se ⇒ **PRITIKATI SE**

dotlej ⇒ do **TEDAJ**

dotoj ▶ də'tô:j prisl. () star. 1. *tako dobro, s takimi pozitivnimi lastnostmi*: 'le:p_ē'cikl_ 'ja: - čə g'rè: də'tô:j, ja pa 're:s 'fa:jn • 'tô:le bə pa u'sâ:g z'nau də'tô:j na'rje:s't' • aŕg'le:škə z'nâ: "kâ:rmen də'tô:j kə sšə've:nskə **2. tako, na ta način**: 'tô: ja b'žə pa s'kuo:r də'tô:j kə 'zâ:d'ŕč, kə 'župnek 'ni z'va:nət 'pus'tu | □ k 1 **DOENTOJ** prisl.; k 2 ⇒ **TAKO** □ ∅

▶ **dotoj** ▶ də'tô:j povdk. () star. *tako dober, s takimi pozitivnimi lastnostmi*: nə-'bje:na 'jâ:pka 'ni də'tô:j kəkər 'câ:rje-vič • 'ni də'tô:j kəkər 'va:ča • nə'bje:ŕga na pəz'nâm, kə bə 'bè:u də'tô:j • 'sa:j də'tô:j 'ma:rəž 'bəd_,'a 'râ:zrad z'dè:kəš | □ ⇒ **DOENTOJ** povdk. □ ∅

dotolči ▶ də'tô:čt -čam a. (⇒ **TOLČI**) *dotolči*: 'kâ:čə ja s 'pâ:lčə də'tô:kū • brezos., čustv. 'pô:bôva s'mâ:rd ga ja 'vərgne də'tô:kia | □ +

dovolilnica ▶ dəvəl'ilenca -e (in -lŕ-) ž () nov. *dovolilnica*: a s' 'jəm'ə dəvəl'ilŕcə za 'ribe 'lô:vəç_:()'ə'bô:j? | □ ⇒ **POS** □ +

dovoliti ▶ də'vələt (in -lt) -əm a. () nov., redk. *dovoliti [dati dovoljenje, pristaneč]*: st'ric na də'vələt u g'rje:də 'xuo:dət | □ ⇒ **PUSTITI** □ +

▶ **dovoliti si** ▶ də'vələt sē (in -lt) -lēm sē a. () *dovoliti si*: pə 'nâ:šmə sē də'vələt 'va:zət | □ ⇒ **UPATI SI** □ SSKJ, SP 1962

dovolj ⇒ **ZADOSTI**

dovoljavati ▶ dəvəl'â:vət -əm nâ. () *dovoljavati*: 'jâ:s na dəvəl'â:vəm 'vie:č 'te:ga | □ ⇒ **PUŠČATI** □ ∅

dovoljenje ▶ dəvəl'je:nə (**Bo** tudi -e) -e s () nš *dovoljenje [v pisni obliki]*: g'râ:dbenə dəvəl'je:nə (□ ⇒ **GRADBENA**) • prô-'metnə dəvəl'je:nə (□ ⇒ **PROMETNA**) • vəz'niškə dəvəl'je:nə (□ ⇒ **VOZNIŠKA**) | □ +

DOZ ▶ 'dô:s -za m () **NŠ**, nekaj, v rabi do začetka 70. let *zavarovalnica [Državni osiguravavalni zavod]*: ud'lo:za ja 'pa:ršu ka'se:rat | □ ⇒ **ZAVAROVALNICA** □ SP 1962: 1038

doza ▶ 'dô:za -e ž () *doza* 1. a [škatla]: 'dô:za za čəg'a'rte (*cigaretnica*) **b** redk. [pločevinka]: 'dô:zə sē 'vəfnə **2. elektr.** [plastično ohišje]: a sē 'dô:ze žə u'zi-dô? | □ k 1b ⇒ **KONZERVA** □ SSKJ, SP 1962

doza ▶ 'dô:za -e ž () • šal.j. **dobiti dozo**

- popiti alkoholno pijačo, manjšo količino alkoholne pijače: "xɑ:n s ja 'zə 'dʊo:b'u 'dɔ:zə 'dʊo:n s | □ SSKJ, SP 1962
- dozdevati se** ⇒ ŠAJNATI SE
- dozidati** ▶ dɔ:zɪdət -əm d. (⇒ ZIDATI) *dozidati, prizidati*: ga'rɑ:zə sə dɔ:zɪdalə | □ ⇒ PRIZIDATI | □ +
- dozidovati** ▶ dɔ:zɪdɔ:vət -'dʊjam (in -zi- >) nd. (dɔ:zɪ'dʊj -te; dɔ:zɪ'dɔ:vɔ -d'vɑ:ʒa -ə) *dozidovati, prizidovati*: 'dɛ: bɛ zə pa 'bɛ:y 'ca:jd, a bɛ ne'xɑ:lɛ dɔ:zɪ'dɑ:vət () is'te 'kurneke tɪ kɔl 'xiʃa | □ ⇒ PRIZIDOVATI | □ ∅ (+ *dozidovati*)
- dozirati** dɔ:zɪrɑ:t ga -əm ga nd. ⟨⟩ • šalj., nov. **dozirati ga piti** (*alkoholne pijače*): 'dʊo:brə ga dɔ:zɪrɑ: 'ta:k () ə "xɑ:n s (□ ⇒ PITI ga) | □ SSKJ, SP 1962
- doziran** ▶ dɔ:zɪrən -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -n'mə⟩ šalj., nov. *pijan*: ja 'bɛ:y dɔ:zɪrən ʃa ut p'rɛ:d'nɛga d'nɛ:va | □ ⇒ PIJAN | □ SSKJ ≠
- dozoreti** ▶ dɔ:zɔ:rət (in -rt) -'zɔ:rəm d. (⇒ ZORETI) redk. *dozoreti | z rastjo priti do zrelosti*: g'rɔ:zdjə ja dɔ:zɔ:rɪə, ɕəp'rɔ: ja b'ɪə u'rɪe:me za'nɛɕ | □ ⇒ SEZORETI | □ +
- doživeti** ▶ dɔ:zɪvət [dɔ:zɪvɪm (f in -ži-) d. (⇒ ŽIVETI) nov. **1. doživeti** |v živiljenju priti do česa, biti deležen česa|: 'kɑ: sɛ 'kɛ: dɔ:zɪv'ɔ pə s'vɪe:tə? **2. doživeti, dočakati** |živeti do določene dobe, dogodka|: 'sɛ:dŋ'vəsɫɔdɛ'st' 'lɛ:t sə dɔ:zɪvɛɫ | □ k 2 ⇒ UČAKATI | □ +
- doživetje** ▶ dɔ:zɪ'vɛ:t'jə (**Bo** tudi -a) -a (in 'dɔ:-) s ⟨⟩ polcit. • ⇒ GNAR za doživetje | □ SSKJ, SP 1962
- drača** ▶ d'rɑ:ɕa -a z ⟨⟩ nš **1. dračje**: u 'da:r'vɔnɛɕ 'mɑ:mə 'sɑ:mə d'rɑ:ɕə **2. čustv. a nekoristne, odvečne stvari, navlaka**: 'kɑ:kə d'rɑ:ɕə 'mɑ:mə u 'kɛ:ɥdrə! **b Bo malo vredni drobni predmeti**: 'kɔ:k.ə-ʃtɑ: ta d'rɑ:ɕa? | □ k 1 DRAČJE k 2a ⇒ FAJDIGA; k 2b ⇒ KRAMA | □ Plet. ≠
- dračje** ▶ d'rɑ:ɕjə (**Bo** tudi -a) -a s ⟨⟩ nš *dračje*: 'da:ru 'ni u 'da:r'vɔnɛɕ, d'rɑ:ɕja ja pa 'pɔ:nə | □ ⇒ DRAČA | □ +
- drag** ▶ d'rɑ:k -ga -ə (**Bo** d'rɑ:-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -g:a in -gɛga; primernik d'rɑ:zɛ -- --⟩ *drag a* |ki stane veliko denarja|: 'jɔ:sɛx ja d'rɑ:k • 'na:jd'rɑ:zɛ 'zɑ:jfə sɛ 'kupʒa • 'va:zŋə u 'cɪe:lɛ p'rɪdɛ 'ka: d'rɑ:ga (je draga) • star., redk. a p'rɪdɛjə 'ɕɛ:ɥlɛ d'rɑ:gɛ 'kɥo:ʃtɑ:t? (ali so čevlji dragi?) **b** |ki prodaja, opravlja storitve po visokih cenah|: strɛ'zɑ:ɕə sə d'rɑ:gɛ • a s'te 'tələ d'rɑ:gɛ? • d'rɑ:k ʃə'fɪe:r 'sɛ • 'kək s u tɛ s'tɑ:rə ʃtɑ: 'cunɛ d'rɑ:gɛ, d'rɑ:zɛ kə u tɛ 'nɥo:vɛ! • ⇒ biti drag ko žefran • ⇒ to je drag špas | □ k b DRAGOLETEN | □ +
- ▶ **drago** ▶ d'rɑ:gə (star., **Bo** d'rɑ:-) prisl. ⟨primernik d'rɑ:zɛ⟩ *drago*: d'rɑ:gə smə p'ɫɑ:ɕalɛ tə 'rɛ:ɕ • 'ti sɛ pa 'ʃɑ:jtɔgə d'rɑ:zɛ p'ɫɑ:ɕɔ kə 'ja:s • ⇒ to ga bo pa drago prišlo (⇒ PRITI) | □ +
- ▶ **dragi** ▶ d'rɑ:gɛ -gɛga m živ. ⟨⟩ šalj., nov. *mož*: 'tɔ:j d'rɑ:gɛ ja 'bɛ:y p'rɛ: 'tələ | □ ⇒ MOŽ | □ SSKJ, SP 1962
- ▶ **draga** ▶ d'rɑ:ga -e (in d'rɑ:-) z ⟨rod. mn. -gɛx⟩ šalj., nov. *žena*: 'kɛ: pa 'mɑ:s 'sɥo:jə d'rɑ:gə? | □ ⇒ ŽENA | □ SSKJ, SP 1962
- dragec** ▶ d'rɑ:gɛc - m živ. ⟨⟩ nov., ljubk., kot nagovor *dragec*: 'ɔ:, 'ti 'mɔ:j d'rɑ:gɛc! | □ +
- draginja** ▶ dra'gɪnɛ -e z ⟨⟩ nš *draginja* |gospodarsko stanje z visokimi cenami|: 'kɑ:kɑ dra'gɪnɛ ja! | □ DRAGOTA | □ +
- dragoleten** ▶ dra'gɔ:lɛ:tŋ -tna -ə (in -ga-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -lɛ:t'nɛga⟩ star., redk. *drag* |ki prodaja, opravlja storitve po visokih cenah|: zɛ'dɑ:r ja dra'gɔ:lɛ:tŋ | □ ⇒ DRAG | □ SSKJ
- dragota** ▶ dra'gɔ:ta -e z ⟨⟩ nš, star. *draginja* |gospodarsko stanje z visokimi cenami|: 'dʊo:n s ja ʃɑ:lɛ dra'gɔ:ta! | □ ⇒ DRAGINJA | □ +
- drajkselj** ▶ d'rɑ:jksɛɫ -na (in -s'ɫ(-)) m ⟨⟩ les. *lesna stružnica* | ⇒ DREPONK | □ ∅
- drajksljati** ▶ d'rɑ:jks'let -ɛm nd. ⟨⟩ les. *stružiti les* |oblikovati vrteči se predmet|: zə nə 'lɛ:tə mɛ tɪs'te lɛ'sɛ:ne 'bunke pa 'rɥo:ɕke d'rɑ:jks'le | □ ⇒ DREJATI | □ ∅ (Planina 1978 *drakslati*)
- ▶ **drajksljan** ▶ d'rɑ:jks'lɛn -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -n'mə⟩ les. *stružen*: 'ja:jɕɛ ja 'ta:k 'lɛ:pə z'dɛ:lənə, kə bɛ b'ɪə d'rɑ:jks'lɛnə | ⇒ DREJAN | □ ∅
- drajsati** ▶ d'rɑ:jsɑt -əm nd. ⟨⟩ **1. drgniti, gultiti**: 'nɪe: pə 'pa:r'tɛ z 'nɥo:zə d'rɑ:jsɑt • u'rɑ:tɛ d'rɑ:jsɛjə **2. redk. d. kaj dražiti spolovilo za dosego spolne (samo)zadovoljstva**: 'lulɛkɑ sə ja d'rɑ:jsɔ | □ k 1 ⇒ GULITI; k 2 ⇒ DRKATI | □ SSKJ, SP 1962
- ▶ **drajsati se** ▶ d'rɑ:jsɑt se -əm se nd. ⟨⟩ *drseč se voziti*: 'nɪe: se pə u'grɑ:jə d'rɑ:jsɑt • ut'rɥo:ɕɛ se d'rɑ:jsɛjə (se drsafo) pə 'lɛ:də | □ ∅
- drap** ▶ d'rɑ:p -- -- prid. ⟨⟩ nov. *drap* |zelo svetlo rjave barve|: 'rɔ:pɕkɛ sə d'rɑ:p • d'rɑ:p 'ɕɛ:ɥlɛ səm.ə 'kupʒa • ʃ'tumfɛ bɛ 'ma:glɛ 'bɛd 'bəl d'rɑ:p | □ SSKJ, SP 1962

Drava ▶ *d'râ:va -e z () vod. i. *Drava* •
 ⇒ biti navlečeno, ko bi SAVA no Drava
 vkup prinesli | □ SP 1962

dravec ▶ d'ra:ɥc -a m živ. () *prašič z enim
 samim modom (v mošnj)* | □ Plet. ≠

dražba ⇒ LICITACIJA

dražiti ▶ d'râ:žet -əm nd. (d'râ:žə (in
 d'râ:š) -šte; d'râ:žu -žla -ə) *dražiti a
 d. kaj |spravljati šival v razburjenost|
 'nje: 'pəsa d'râ:žet • p'sa: ja d'râ:žu, ga
 ja pa u'g'riz'nu b redk. d. koga |spravljati
 koga v razburjenost, jezol: 'kək me
 d'râ:žə, kə se 'vəz'jə miəmə 'xiša! | □
 k b ⇒ UDRAŽITI □ +*

dražiti² ▶ d'râ:žet in dra'žit dra'žim nd.
 (d'râ:žə (in d'râ:š) -šte; d'râ:žu in dra-
 'žij dra'žila -ə, mn. dra'žile) *dražiti
 |zviševati cenol: as'fâ:lt 'ka: nap'rə:
 dra'žijə, u'sâ:g 'dəm 'bəl • 'mje:sə se
 dra'ži, m'le:kə pa çə'ni | ⇒ LICITIRATI
 □ +*

dražji ipd. ⇒ DRAG ipd.

dražnik ⇒ DREŽNIK

drča ▶ 'da:rča -a z () gozd. *lesena drča:*
 ud "â:nzə 'du:ɔl sə 'da:rča nar'dilə, kə
 sə pa pə 'nəx 'le:s_:'pušalə, sə jəx pa
 'mô:člə | ⇒ RIŽA □ +

drčati ⇒ DRČETI

drčeti ▶ 'da:rčat dər'čim nd. (–; 'da:rčə
 -čala -ə in dər'čé:la -ə, **Bo** dər'čā:la
 -ə) 1. *drseti |premikati se po gladki
 podlagi: c'vè:rən 'ma:ra čas 'tətələ
 'luknə dər'čat 2. brezos. d. komu drčati
 komu |biti v nevarnosti padca|: u
 š'kô:rnex mę ja dər'čé:la • a 'vəŋə 'ke:
 dṛ'či? | □ k 2 ⇒ POLZATI □ Ø (+ drčati)*

drdrati ▶ – dər'drâ:m nd. (–; – dər'drâ:la
 -ə) nov. 1. *drdrati |dajati ropotajoče
 glasove|: slâmə'rezənca ja dər'drâ:la,
 da ja b'lə və'sjə:lə 2. hitro, ropotajoč
 se premikati: 'va:zə sə dər'drâ:lə pə
 tis'tə 'çé:s'tə, p'rə:, kə ša 'ni b'lə as-
 'fâ:lta | □ ⇒ ROPOTATI □ +*

dregati ipd. ⇒ ŽOKATI ipd.

drejati ▶ d'rə:jat -əm nd. () strojn. *stružiti
 kovino |oblikovati vrteči se predmet|
 ⇒ DRAJKSLJATI □ Ø (Planina 1978 dreati)*

▶ **drejan** ▶ d'rə:jən -a -ə prid. (rod. ed. m.
 sp. -ŋgā, daj. ed. m. sp. -n'mə) strojn., za
 kovinske predmete *stružen: 'buŋke pṛ špə-
 'xe:rtə sə d'rə:jəne | ⇒ DRAJKSLJAN □ Ø*

drejar ▶ d'rə:jar -ja m živ. () *kovinostru-
 gar | □ Ø*

drek ▶ d'rjək -a m () 1. *blato, govno,
 iztrebek: u d'rjək sm s'tə:p'u • 'ni
 t're:ba p'ra:t – 'sə: 'ni z d'rjəkə na-
 'mâ:zənə • člə'və:škə d'rjək • 'kə'n's'kə*

d'rjək (□ FIGA) • k'ra:ujə d'rjək (□
 KRAVJAK) • 'kurjə d'rjək (□ KURJAK) •
 'mušjə (: 'pa:js'jə) d'rjək 2. nš *blato
 |razmočena zemlja|: 'ka: pə'pji:ɔ se ja
 pə d'rjəkə • u d'rjək sm za'gâ:z'u •
 pəg'lé:də, 'kək sę ud 'rjəkə 3. nš, čustv.
 kar je (nenamenoma) zmečkano, zdrob-
 ljeno: 'dɛ: 'mâ:š pa z 'jâ:bəg d'rjək 4.
 nš, čustv. kar je malo vredno, nepo-
 membno: za u'sâ:g d'rjək se c'mérə •
 u'sâ:ga d'rjəkə tɛ pa 'tud' 'ni t're:ba
 'kupɛt! • tɛga d'rjəkə pa 'na:m 'je:du? 5.
 čustv., v medmetni rabi izraža močno
 zantkanje ali omalovaževanje: 'e:
 d'rjək pa 'tâ:ka 'južna! • {A} 've:m! {B}
 d'rjəkə 'və:š! • d'rjəkə sę 'bè:u_:'šə:
 lə! • 'e:, d'rjək 'pa:js'jə, 'na:m tɛx
 tab'lət 'ja:mə! • poud., za človeka biti
 akliš (= aklišen) ko drek biti preti-
 rano natančen: 'na:s 'frənce ja pṛ
 m'le:kə 'zə 'â:kəš kə d'rjək • slabš.
 biti siten (= zrel ipd.) ko (pajsji)
 drek biti zelo nadležen: na 'mô:rəŋ ga
 pəs'lušat – ja 's'itŋ kə 'pa:js'jə d'rjək
 (□ ⇒ siten ko MUHA) • čustv. biti v
 dreku biti v neprijetnem, zapletenem
 položaju: 'dɛ: ja 'pa: u d'rjəkə – 'kâ:
 ja pa u'šə: (□ ⇒ biti v ZOSU) • poud.
 biti za en drek biti zelo nesposoben,
 slaboten: tiz'd_()è:da ja 'čiz_()a n
 d'rjək (□ biti za en KUREC) • čustv. bolj
 (ko) drek mešaš, bolj smrdi obrav-
 navanje občutljivih, neprijetnih
 zadev ni dobro: 'pus'tə 't'istə, 'kâ:m ja
 g'nâr 'šə: 'bəl kə d'rjək 'mɛ:šəš, 'bəl
 smṛ'di • čustv. dreka na špilji (= špago)
 izraža močno zanikanje: {A} a
 ja 'ša: u 'â:ustrijə? {B} d'rjəkə na
 š'pilə! • {A} a 'na:pta 'jutṛ 'pa:ršla?
 {B} d'rjəkə na š'pilə bəta 'pa:ršla –
 s'pè:c_()e pta pə'te:pač_()la: ka'kâ:m! •
 poud. en drek izraža zelo majhno mero:
 'dɔ:gə sę u 'šə:lə 'xujə'd'u, pa 'ta:k ən
 d'rjək 'və:š • ŋ d'rjək ja s'pa:u • 'tə:
 se pa 'ta:k ŋ d'rjək 'nuca • te
 st'rə:j_ia nɛ d'rjək u're:dŋ (□ en KUREC;
 eno FIGO) • čustv. imeti dreka na špilji
 (= špago) biti v neprijetnem, zaplete-
 nem položaju: 'de: pa 'mâ:ž d'rjəkə na
 š'pâ:gə, kə sę 'ta:k 'xiṭər 'vəzla • poud.
 imeti gnarja ko dreka imeti veliko
 denarja: st'rjic ja 'jəm'ə g'nâr:ja kə
 d'rjəkə (□ imeti denarja ko ŠUDRA) •
 preg. kar se odlaga, se v drek polaga
 kar lahko storiš danes, ne odlašaj na
 jutri: 'čim p'rə: 'mairmə p'lâ:čət. 'kar
 se ud'lâ:ga, se u d'rjək pə'lâ:ga. •*

čustv. **mešati drek** (= po dreku) *obravnavati občutljive, neprijetne zadeve*: 'nje: d'ri:ka 'me:šat, kə ŋkámər na p'ridemə • ⇒ pustiti kaj ko PRASICA drek • poud. **smrdeti ko drek zelo, močno smrdeti**: se 'ma:rəm 'jət u'lnit - smr-'dij kə d'ri:k (☒ ⇒ smrdeti ko KUGA) • poud. **spraviti** (= potegniti ipd.) koga **iz dreka rešiti koga iz nevšečnosti**: u'se sə g'liχ - 'ja:dŋ d'ruga 'vən u'lē:čajə (☒ spraviti koga iz šlamastike) • poud. **spraviti** (= poriniti = potegniti ipd.) koga **v drek spraviti koga v nevšečnosti**: 'sá:ma 'sje:be bæš u d'ri:k sp'ra:u-ła (☒ spraviti koga v šlamastiko) • star., redk. **štukati drek jesti**: »g'rémə d'ri:k š'tukat,« sə 'ri:klə "p'ličə st'rič • 'ká: ja pa 'du:onz_(ja d'ri:k š'tukat (*kaj je danes za jesti*)? • poud. **tako je ohrski** (= stisnjen, da bi (še) **drek za seboj požrl** (redk. če ne bi **preveč smrdel**) *zelo skop je*: ja 'ta:k s'tis'nen, da bə ša d'ri:g za se'bój pə'žaru, čə 'na: bə p'ri:več s'ma:rd'ə • čustv. **to je tako, ko če bi si z drekom rit brisal to povzroči več slabega kot dobrega**: směti na "xə:mce 'vəz'je, 'pju: jəχ pa 'pəvəd'ne na'zaj 'du: p'ri-'nie:se - 'tə: ja 'ta:k_()ə čə bə se z d'ri:kə 'rəd b'rišə • čustv. **znati iz dreka narediti gnar biti sposoben (zelo) povečati premoženje**: 'un' ja pa 're:z_nau_ z d'ri:kə g'nār na'ri:s't' | ☒ k 1 DREKEC; k 1-2 BLATO; k 3 ⇒ ČMAK m; k 4 ⇒ KRAMA ☒ +

► **drek** ► d'ri:k povdk. ⟨⟩ čustv. 1. *izraža omalovaževanje*: d'ri:k ja u'sə u'kupe 2. *biti vseeno*: 'čist u'sə n d'ri:k 'ja:, a g'rě:s u 'čérku a pa 'nie: | ☒ ☐

drekati ► d'ri:kat [d'rəkám (f in dre- [> ; [in dra-) nd. ⟨d'ri:kə -te; d'ri:kə [d'rəká:ła -ə) čustv., redk. d. po čem *delati kaj slabše, predvsem jed*: 'ká: pa 'dē: d're:ká:š pə sa'lá:tə! ? | ☒ ☐ ≠

drekec ► d'ri:kəc -kca m ⟨⟩ a manjš., čustv. < DREK 1: 'kók ja 'təle 'mušjəy d'ri:k-cə! b živ., otr. *blato, govno, iztrebek*: a se u d'ri:kca s'təp'u? | ☒ ⇒ KAKEC; k b ⇒ DREK ☒ SSKJ, SP 1962

dremati ► d'remat (in d're:) d're:mlem tudi [d're:məm (f in d're:) nd. ⟨d're:mle (in -məl) -melte in d're:mə -te; d're:mə -mała -ə (in d're:)⟩ *dremati [biti v stanju med budnostjo in spanjem*: 'mama u 'kuxnə d're:mle • d're:mat ja 'šo: • s smiselnim osebkom v dajalniku d're:mle se 'mə | ☒ +

dremota ► dra'mu:ta -e (in d'rə-) z ⟨⟩ nš *dremavica [želja, potreba po spanju*: 'pò:ba d'rəm'u:ta 'lò:mə (= 'dá:ja) (*drem-lje se mu*) • pəg'lédə 'nə, 'kəg_:a dra-'mu:ta (*kako se mu dremlje*) | ☒ ⇒ SPAN-NEC ☒ +

dremoten ► dra'mu:tn -tna -ə (in d'rə-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -t'nəga) *dremoten a [ki čuti željo, potrebo po spanju*: 'pò:bək ja d'rəm'u:tn b [ki povzroča željo, potrebo po spanju]: nə dra'mu:tn -tn 'dém ja 'du:ons | ☒ ⇒ ZASPAN ☒ +

dren ► d'ren -a (in d'rē:-) m ⟨⟩ *dren [grm ali nizko drevo*: u 'butarə se 'dā: d'rən • poud. **biti zdrav ko dren biti zelo zdrav**: st'rič ja zd'ra:u kə d're:n (☒ ⇒ biti zdrav ko RIBA) | ☒ +

drenaža ► dra'ná:ža -a (in d'rə-) z ⟨⟩ nš, nov. *drenaža a [odvajanje*: a s'te za d'rəná:žə žə skəpá:lə? b [sistem jarkov in kanalov]: kəl 'xiša smə d'rəná:žə nar'dilə | ☒ ⇒ KANALIZACIJA ☒ +

drenje ► d'ri:ne (Bo tudi -e) -e s ⟨⟩ nš, redk. *drenje, dretje* | < DRETI SE |: nə-'gò:uga d'ri:ne na 'mò:rəm 'vje:č pra-'ná:šat | ⇒ DRETNJE ☒ +

drenov ► d're:nə [-va -ə (in d'rē:-; [Bo tudi -nav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -nəga) *drenov*: d'rənə 'ga:riŋ | ☒ +

dreponk ► d'rē:po:ŋk -a m ⟨⟩ strojn. *kovinska stružnica* | ⇒ DRAJKSELJ ☒ ☐

dres ► d're:s -a (in d'rē:-) m ⟨im. mn. d'rē:-se) nov. 1. *dres*: d'rē:s 'ma:rmə 'jəmet u 'šo:lə 2. šalj. *delovna obleka*: a se 'žə s'pét u d'rēsə? | ☒ k 2 UNIFORMA ☒ SSKJ, SP 1962

dresen ⇒ ANDROSEN

dresirati ► d'rě:s'irat -əm (tudi dra-) d.tnd. ⟨⟩ *dresirati [živali*: 'miličars'ke 'pəse d'rě:s'ira | ☒ SSKJ, SP 1962

► **dresiran** ► d'rě:s'irən -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋgā, daj. ed. m. sp. -n'mə) *dresiran*: d'rě:s'irənə 'pəsa 'mā: | ☒ SSKJ

dreta ► d'rě:ta -e z ⟨⟩ *dreta*: d'rě:tə bə 'ma:gu 'jəmez_(a) 'čə:u_ za'sət | ☒ +

dreti ► d're:t (in d'rē:-) 'di:ram nd. ⟨'di:erə (in 'di:er) -rte; 'daru -rła -ə) 1. *dreti [silovito in hitro teči (npr. voda)*: 'vada (: g'rā:bŋ) 'di:era 2. čustv. *zelo hitro, množično in neurejeno se premikati*: 'lędə 'ka: 'di:erajə u 'kiŋə • ⇒ tiha VODA brege dere | ☒ +

dreti² ► d're:t (in d'rē:-) 'di:ram nd. ⟨⇒ DRETI¹) *dreti [odstranjevati kožo z živali*: me'sā:r 'žə 'di:era k'rā:və • ⇒ GRENČICA dere koga • ⇒ vpije, ko bi ga drli (⇒ VPITI) | ☒ +

dreti se ▶ d'rɛ:t (in d'rɛ:-) se 'd̥i:ɛ:ram se nd. (⇒ DRETI¹) **1.** za živali *oglašati se z močnim, neprijetnim glasom*: 't̥i:ɛ:le se 'd̥i:ɛ:ra • k'r̥a:v̥a se ja 'd̥a:r̥ʎa (*krava je mukala*), 't̥i:ɛ:le ja b'ʎə pa 'ca:r̥knɛnə **2.** čust., za ljudi **a** *zelo glasno, navadno neartikularno vpiti*: p'r̥ɔ: pə'vɛrgnɛ se ja 'd̥a:r̥ʎa **b** *zelo glasno jokati*: 'p̥ɔ:p se 'd̥i:ɛ:ra c d. se na koga *grobo, glasno oštevat* *koga*: za'k̥a: se 'd̥i:ɛ:raš na 'm̥ɛnɛ? • ⇒ dere se, ko bi ga iz kože devali • ⇒ dreti se ko grešna duša (v vicah) • ⇒ dreti se na vse GRLO | ☐ k 2 ⇒ VPITI | ☐ +

dretje ▶ d'rɛ:t'jə (**Bo** tudi -a) -a s ⟨ ⟩ nš *drenje, dretje* | < DRETI SE |: 'k̥a: ja 't̥ɔ: 'd̥ɛ: za nə d'r̥i:ɛ:nɛ? | ☐ DRENJE, JOK, VPITJE | ☐ +

drevariti ▶ dra'v̥a:rɛt (in -rt) -əm (in drɛ->) nd. ⟨dra'v̥a:rɛ (in '-v̥a:r) -rte; dra'v̥a:ru -r̥ʎa -ə) *držati plug (pri oranju)*: 'v̥əʎaškɛ b̥ɔ drɛ'v̥a:ru | ☐ SP 1962, Plet. (SSKJ ≠)

drevce ▶ d'rɛ:ɥɛɥɛ (**Bo** tudi -e) | d'rɛ:ɥca (| in d'rɛ:-) s ⟨ ⟩ manjš. *drevesce*: a s'te d'rɛ:ɥɛɥɛ žə nar'dilɛ? • bə'žičnə d'rɛ:ɥɛɥɛ • 'jutər ɔm 'šɔ: d'rɛ:ɥɛɥɛ 'iškət | ☐ DREVČEK | ☐ +

drevček ▶ d'rɛ:ɥɛk -čka (in d'rɛ:-) m ⟨ ⟩ manjš. *drevesce*: mɛd'v̥a: pa 'le:ɔ 'nai:ma d'rɛ:ɥɛk̥a • bə'žičnɛ d'rɛ:ɥɛk̥ | ☐ ⇒ DREVCE | ☐ SSKJ, SP 1962

drevesce ⇒ DREVCE

drevi ▶ d'rɛ:vɛ prisl. ⟨ ⟩ star., za označevanje dejanja v prihodnosti *danes zvečer*: d'rɛ:vɛ ma 'n̥a:z'b'ɔk 'ni:ɛ:s̥ʎa | ☐ ⇒ DONES večer | ☐ +

drevje ▶ d'rɛ:ɥjə (**Bo** tudi -a) -a s ⟨ ⟩ nš *drevje*: d'rɛ:ɥjə ja žə b'ʎə zɛ'li:ɛ:nə • 'bukɔvə (: 'sa:d̥nə) d'rɛ:ɥjə | ☐ | ☐ +

drevo ▶ d'r̥i:ɛ:və -a s ⟨mn. d'r̥i:ɛ:vɛ (in d'r̥i:ɛ:-) d'r̥i:ɥ, daj. d'r̥i:ɛ:vəm (in d'r̥i:ɛ:-; in d'r̥i:ɛ:vəm), or. star., redk. d'r̥i:ɥmɛ; dv. d'r̥i:ɛ:vɛ (in d'r̥i:ɛ:-) in d'r̥i:ɛ:və d'r̥i:ɥ, or. star., redk. d'r̥i:ɥmɛ) **1.** *drevo |lesnata rastlina*: d'r̥i:ɛ:və ja 'r̥a:st̥ʎə • d'vɛ: d'r̥i:ɛ:vɛ ša 'ma:r̥ma sk'l̥ɛ:s'tɛt (: p̥ə'sé:kat) • p̥əd'̥r̥i:ɛ:və s't̥ɔ:p̥ma **2.** star. *plug |orodje, priprava za oranje zemlje*: 'ja:z bəm 'šɔ: za d'r̥i:ɛ:və, 'ti bəš pa 'ku:ɔnɛ 'va:d'u • d'r̥i:ɛ:və za [krəm'p̥ɛ:r 'vən 'mi:ɛ:tət (| : ɥkə'p̥a:vət) | ☐ k 2 ⇒ PLUG | ☐ + [Tominšek 1903: 22: im. ed. »Črɛ^v, drɛ^v, čud̥ (rabijo se samo v sing.) sklanjajo se le po ɤ/o- sklanji [...].«]

drezati ipd. ⇒ ŽOKATI ipd.

drežnik ▶ draž'n̥ik -a (in drɛ-) m ⟨im. mn. -'nikɛ) *lesen žleb na makadamski ali gozdni cesti za odvajanje vode od padavin*: draž'n̥ik sm̥ ɥ 'c̥ɛ:stə 'da:lɛ • ja 'r̥ɛ:ku 'ra:d̥ɔ - »d̥r̥ɛž'nikɛ na'p̥i:ɛ:lɛ« | ☐ SP 1962, Plet. ≠

drgetati ⇒ TRESTI SE

drgljati ▶ 'da:r̥glet 3. os. ed. d̥ərg'l̥a: nd. ⟨-; d̥ərg'l̥a:ʎa -ə) brezos. drglja koga (= redk. po kom) *rahlo trese koga, predvsem od vznemirjenja ali mraza*: p̥ək'r̥iʎa sm̥ b'ʎa:, pa me ja 'ta:g d̥r̥g'l̥a:ʎə! • redk. 'a:ti ja 'kuru, pə 'm̥ɛnɛ ja pa d̥r̥g'l̥a:ʎə | ☐ Ø (SSKJ, Plet. ≠)

drgniti ipd. ⇒ ČOHATI ipd., DRAJSATI, GULITI, RIBATI ipd.

drgulj ▶ dər'gul -e m ⟨ ⟩ zastar. *jeremen, s katerim se kaj zadrgne*: m̥əš'n̥a:k ja 'b̥ɛ:ɥ na d̥r̥'gul na'r̥ɛt | ☐ Ø

druncati ▶ dər'guncat -əm nd. ⟨ ⟩ otr. *gugati*: a se ma d̥r̥'guncaʎa, 'ə? | ☐ GUGATI | ☐ Ø

drhteti ⇒ TRESTI SE

dribljati ▶ d'r̥iblɛt -əm nd. ⟨ ⟩ šport. *preigravati |voditi žogo mimo nasprotnega igralca*: 'ni:ɛ: 's̥a:m d'r̥iblɛt, p̥ə'dɛ: 'ra:j̥šə | ☐ Ø (SSKJ, SP 1962 *driblati*)

driker ▶ d'r̥iker -k̥erja m ⟨ ⟩ redk. *pritiskač* | ☐ ⇒ DRUKER | ☐ Ø

drinja ▶ d'r̥ine -e z ⟨ ⟩ **Vo listnjak |prostor za listje: d'r̥ine ja b'ʎa: pa'r̥_nas 'tut' | ☐ ⇒ LISTNICA | ☐ Ø**

drinje ▶ d'r̥inɛ -e s ⟨ ⟩ **Kr, PP listnjak |prostor za listje: u 'p'ʎɔ:nɔvɛ ja b'ʎa: na 'l̥ɛ:vɛ s't̥ra:nɛ š't̥a:ʎa, na 'd̥ɛ:s̥nɛ k'r̥a:ɥjə x'le:ɥ, u'm̥ɛ:s ja b'ʎə pa d'r̥inɛ | ☐ ⇒ LISTNICA | ☐ Ø**

driska ▶ d'r̥iska -e z ⟨ ⟩ nš *driska |menormalno pogosto iztrebljanje tekočega blata*: 't̥a:k̥ d'r̥iskə 'm̥a:m, da me b̥ɔ 'ku:ɔnc | ☐ PRELIV, ŠISA | ☐ +

driskav ▶ d'r̥iskɔ | -va -ə (| **Bo** tudi -kav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -koga) *driskav*: čə ja 'b̥ɛ:ɥ 'ku:ɔn' 'š̥i:šɔ, d'r̥iskɔ, ja b'ʎa: x'r̥a:stava š'k̥ɔ:r̥ja • na t̥ɛ'l̥iʎa ja 'ta:g d'r̥iskava - pa 'čudnə, d'ruge p̥ər 'is'tɛm̥ə ž'li:ɛ:bə pa 'ni:šə | ☐ ⇒ ŠISAV | ☐ SSKJ, SP 1962

drkati ▶ 'da:rkat -əm nd. ⟨ ⟩ **1.** a d. kaj *dražiti spolovilo za dosego spolne (samo)zadovoljitve*: 'lulɛka sɛ 'da:rka • 'ka: na'ɛ:n̥k̥t mɛ ga ja za'č̥ɛ:ʎa 'da:rkat • 'ta:g 'd̥ɔ:gɛ sm̥ jə 'pičkə 'da:rko, da jə ja 'pa:r̥š̥ʎə **b** *samozadovoljevati se*: a 'kɛ: 'da:rkaš̥? **2.** nizk., nov. d. koga *dražiti koga, norčevati se iz koga*: 'k̥a: se me pa p̥ə's'tiž 'da:rkat! • a 'kumɛ 't̥ɔ:k ja

kəš'tá:ʒə? 'nje: me 'dar:kat! | ☐ k 1a
 DRAJSATI; k 1b ⇒ TRAJBATI; k 2 ⇒ ZAJEBA-
 VATI ☐ + #

drljavbati ▶ dər'le:ʒbat -əm d.+nd. ⟨⟩ star.,
 redk. *dovoliti, dovoljevati*: 'ja:s 'te:ga
 na dṛ'le:ʒbəm | ☐ ⇒ PUSTITI ☐ Ø (Tomi-
 nec 1964 *drlaubati*)

▶ **drljavbati si** ▶ dər'le:ʒbat sɛ -əm sɛ
 d.+nd. ⟨⟩ star. *dovoliti si*: čə sɛ pa 'tɔ:g
 dṛ'le:ʒbɛjə, ja pa 'tut'ʒta 'zã:d'ne • na
 dṛ'le:ʒbəm (*upam*) sɛ, da bɛ pra're:zaʒa
 za've:sə | ☐ ⇒ UPATI SI ☐ Ø

drama ▶ 'dar:ma -e z ⟨⟩ *Bo, Vo* nš *surovo*
korenje, repa ali pesa: 'kã:ke sə 'ruo:
 ke ut_ɛ 'dar:me! | ☐ + #

drnec ⇒ TRAB

drob ▶ d'rɔ:p -ba m ⟨⟩ nš *a drobovina*
 |živalsko drobovje|: z d'rɔ:ba se kɪa-
 'bã:se nar'dijə **b** zastar. *trebuh* |del
trupal: nət u d'rɔ:bə me bə'li | ⇒ DROBI
 ☐ k a ⇒ DROBOVINA; k b ⇒ TREBUH ☐ +

drobčan ▶ d'rɔ:pčkən -a -ə prid. ⟨rod. ed.
 m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -n'mə) poud. *zelo*
droben: 'kã:g d'rɔ:pčkən kəm'pɛ:r ja
 'le:c! • d'rɔ:pčkənə 'diɛ:kəlčke | ☐
 SSKJ, SP 1962

drobec ⇒ KONČEK, KOŠČEK, ŠIBRA

droben¹ ▶ d'rɔ:obən -bna -ə prid. ⟨rod. ed. m.
 sp. -bnɛga, daj. ed. m. sp. -bnɛmə) 1. **a**
droben |ki ima majhne razsežnosti|:
 d'rɔ:obne c'vɛ:te 'mã: tɪsta 'rɔ:ža **b**
 čustv. *slaboten, šibek, nežen*: d'rɔ:obnə
 'va:tərčke 2. *droben* |ki sestoji iz
 majhnih enot|: d'rɔ:obne 'jã:pke •
 d'rɔ:obnə pɛ'čɔ:jə • star. 'duo:mɛ ja u'sə
 d'rɔ:obnə nar'é:du (*razbil*; ☐ ZDROBITI) ●
 ⇒ imeti (čisto) drobne oči (⇒ OKO) |
 ☐ k 1a ⇒ MIČKEN ☐ +

▶ **drobno** ▶ d'rɔ:obnə prisl. ⟨⟩ *drobno*:
 kə'fija pa 'ni g'liŋ d'rɔ:obnə zml'é:tə •
 drəp'tin'ce 'čizd_ 'ruo:obnə cvɛ'tijə •
 š'nit'lɛx na d'rɔ:obnə z'rɛ:žə | ☐ +

▶ **droben** ▶ d'rɔ:obən -bna -ə povdk.
 (⇒ DROBEN prid.) 1. *razbit, zdrobljen*:
 pɛ'pɛ:uŋɛk ja d'rɔ:obən 2. čustv. *zaspan,*
utrujen: 'čizd_ 'ruo:bna sŋ b'ɪa; sŋ
 pa pṛ tɛlɛ'vizɛjə 'ka: zas'pa:ɪa • 'ce:u
 'dɛ:n 'pija, vɛ'čɛ:r ja pa d'rɔ:obən
 (*pijan in nesposoben za delo*) | k 1
 ⇒ ZDROBLJEN ☐ k 2 ⇒ ZASPAN, ZMATRAN ☐ Ø

▶ **drobno** ▶ d'rɔ:obnə -nɛga s ⟨⟩ ● ⇒ DEŽ
 gre na drobno • čustv. *iti* (: hoditi) **na**
drobno iti z (zelo) kratkimi koraki:
 'kək ja 'čɛ:d'nə tɪstə 'diɛ:kle, pa 'čist
 na d'rɔ:obnə gr'é: • **na drobno na**
majhne koščke: 'miɛ:sə 'bəl na d'rɔ:ob-
 nə z'rɛ:žə (☐ na mičkeno (⇒ MIČKENO s))

• omilj. za moške **ženiti se na drobno**
imeti ljubezenske odnose z več oseba-
mi istočasno ali v kratkih časovnih
presledkih: 'iɪc_()e na d'rɔ:obnə 'žɛ:nɛ
 (☐ ⇒ KURBATI SE) | ☐ +

droben² ▶ dər'bɛ:n -a -ə (in drə-; in -'bɛ:-)
 prid. ⟨rod. ed. m. sp. -'bɛ:ŋga (in -'bɛ:-) in
 -'bɛ:nɛga, daj. ed. m. sp. -'bɛ:n'mə in -'bɛ:-
 nɛmə) *drobén* |iz drobovine|: dər'bɛ:nə
 kɪa'bã:se | ☐ DROBNAT, DROBNATEN ☐ +
 [Plet.: »drobén, adj. drobene klobase,
 t. j. jetrne in krvave, Savinska dol.;
 [...]]«

drobi ▶ d'rɔ:obɛ -ɛ z mn. ⟨⟩ nš *drob* |delci
 senal: d'rɔ:obɛ sŋ pṛ'nɛ:su - pɛr 'ble-
 'kã:čə sŋ jəɪ 'duo:b'u • ukol pas'ti sŋ
 d'rɔ:obɛ nat'rɔ:s'u | ☐ Ø

drobilnica ▶ dər'bijũca -e (in drə-; in
 -'bijvən-) z ⟨⟩ *sekira za razsekavanje*
smrekovih vej | ☐ + #

drobir ⇒ DROBI

drobiti ▶ d'rɔ:bɛt in [dər'bɪt dər'bɪm (| in
 drə- [>)] nd. ⟨d'rɔ:bɛ (in d'rɔ:p') -pte;
 d'rɔ:b'u in [dər'bɪu dər'bɪɪa -ə, mn.
 dər'bilɛ) *drobiti* |delati iz česa maj-
 hne, drobne dele|: pap'ɛ:r se dər'bi •
 'nje: d'rɔ:bɛt k'ruxa • d'rɔ:bɛc_()m'rɛ:č-
 jə (*razsekavati smrekove veje za ste-*
ljo) | ☐ +

drobiž ▶ dər'biš -ža (in drə-) m ⟨⟩ nš 1.
drobiž |denar, navadno kovanci|: a
 'mã:š 'kɛ: dər'biža? 2. ziv., ljubk. *droben,*
majhen otrok: 'kã:ga 'jušnɛga dər'biža
 'mã:jə! 3. čustv. *kar je drobno, majhno*:
 krəm'pɛ:r smə pə'bɛ:ralɛ - 'sã:m dṛ'biš
 'ja: | ☐ k 1 ŠUDER; k 2 ⇒ DROBIŽEK ☐ +

drobižek ▶ dər'bižek -a (in drə-) m ziv. ⟨⟩
 ljubk. *droben, majhen otrok*: 'kã:g dər-
 'bižek ja 'čɛ:dŋ! | ☐ DROBIŽ ☐ SSKJ, SP
 1962

drobljanec ▶ dər'bɪlã:nc -a (in drə-) m ⟨⟩
drobir iz smrekovih vej: k'rã:va na
 s'mɛ: də lɛ'ziša pṛit, kə bɛ 'liɛ:xkə
 kã:g dər'bɪlã:nc pə'zã:rɪa | ☐ TRANKELJC
 ☐ + [Plet.: »drobljã:nc, nca, m. [...]]
drobljanci odletavajo pri drobljenju
nastila, Savinska dol.; [...]]«

drobnarija ▶ drəbnã:rɪja -a z ⟨rod. mn. -ri⟩
 nav. mn. *drobnarija* |droben, navadno
 malo vreden predmet|: jə 'kã: pa 'nɔ:sɛš
 s_ɛ'pɔ:j te drəbnã:rɪja?! | ☐ SSKJ

drobnat ▶ d'rɔ:bnat -a -ə prid. ⟨rod. ed. m.
 sp. -d'ga in -tɛga, daj. ed. m. sp. -t'mə in
 -tɛmə) redk. *drobén* |iz drobovine|:
 d'rɔ:bnatɛx kɪa'bã:se 'na:_mə 'viɛ:ž 'de-
 'ɪalɛ | ☐ ⇒ DROBEN² ☐ Ø

drobnaten ▶ d'rɔ:bnatŋ -tna -ə prid. ⟨rod.

ed. m. sp. -t'neġa) redk. *drobén* [iz *drobovine*]: d'rɔ:bnat'ne k'l̥a'b̥a:se s̥əm s'p̥je:-k'l̥a [⇒ RAJŽEV] | [⇒] ⇒ DROBEN' [] Ø

drobnica ▶ drəb'n̥ica -'nice z̥ (<) *necep-ljena češn̥ja* [d'revo, sadež] | [] +

drobnjak ⇒ ŠNITLIH

drobovina ▶ drəbə'v̥ina -'vine z̥ (<) n̥š *drobovina* [živalsko *drobovje*]: drəbə'v̥ina pa 'ka: 'p̥əsə 'va:ržajə | [⇒] DROB [] +

drobtina ▶ dərpt̥ina -'tine (in drə-) z̥ (<) *drobtina* 1. [d'robec *kruha all peciva*]: dərpt̥ine 'piškə 'n̥je:sə • dərpt̥ine ut *kruha* 2. mn. a [d'robno *zmlēt posušen kruh*]: u 'ja:jcə 'de:, 'puo: ša pa u dərpt̥ine b [zavoječek *drobtin*]: d'va:jne dərpt̥ine 'kupe | [⇒] DRTINA [] +

drobtinica ▶ dərpt̥inca -'tin'ce (in drə-) z̥ (<) 1. *drobtinica* [< DROBTINA]: u's̥a:kə dərpt̥inčə smə p̥ə'jəd'l̥ə • dərpt̥in'ce p̥ə'b̥e:r̥ete, ut *k'ruha* 2. Kr bot. *navadna smetlika* | [⇒] k 1 DRTINICA [] +

drog ▶ d'rɔ:k -ga m (<) redk. *drog* [dɔlg, raven, navadno *okrogel predmet*]: e'le:kt̥r̥čn̥ə d'rɔ:k • t̥el̥ə'fɔ:ns'k̥ə d'rɔ:k [⇒] TELEGRAFŠTANGA | [⇒] ⇒ ŠTANGA [] +

drot ▶ d'rɔ:t -a m (<) 1. *žica*: z d'rɔ:tə sp'r̥a:v̥ə 'l̥a:te u'kupe • bak're:n (: p̥ə-'ciŋkən) d'rɔ:t • d'rɔ:t ja s k'l̥e:šəm pra'šien'u • d'rɔ:t [ud e'le:kt̥r̥ke (f = za e'le:kt̥r̥kə) (*električna žica*) • d'rɔ:z̥(̥)a t̥el̥ə'fɔ:n (*telefonska žica*) • b̥ə'd̥e:ž d'rɔ:t 2. redk. *kabel* [električni *vodnik*]: 'čuve, da 'na:uš u d'rɔ:te 'pa:r̥šu, kə 'va:r̥təš | k 2 ⇒ KABEL [] Ø (Plet. *drat*)

drotek ▶ d'rɔ:t̥ek -t'ka m (<) manjš. *žička*: 'še: 't̥a:g d'rɔ:t̥ek na 'm̥ɔ:ra 'da:ržat | [] Ø

drotnat ▶ d'rɔ:t̥nat -a -ə prid. (rod. ed. m. sp. -d'ga in -t̥eġa, daj. ed. m. sp. -t'm̥ə in -t̥eġə) *žičnat*: d'rɔ:t̥nata m'r̥e:ž̥a • d'rɔ:t̥nat 'm̥a:n't̥l̥ (žičnat *plašč za (dvo)kolo*) • 't̥a:ke 'l̥a:s̥ə 'm̥a:, kə b̥ə b'l̥ə d'rɔ:t̥nat̥ | [⇒] DROTNATEN [] Ø

drotnaten ▶ d'rɔ:t̥nat̥ -tna -ə prid. (rod. ed. m. sp. -d'ga in -t̥eġa, daj. ed. m. sp. -t'm̥ə in -t̥eġə) redk. *žičnat*: d'rɔ:t̥nat̥ 'm̥a:n't̥l̥ (žičnat *plašč za (dvo)kolo*) | [⇒] ⇒ DROTNAT [] Ø

drotpiršna ▶ d'rɔ:t̥p̥e:r̥šna -e z̥ (<) *žičnata krtiča*: 'f̥e:l̥n̥ə z d'rɔ:t̥p̥e:r̥šn̥ə s'pučə | [] Ø

drozg ▶ d'r̥uo:sk -zga m živ. (im. mn. -z'g̥ə) *drozg* | [] +

drozgati ipd. ⇒ DRUZGATI ipd. [Plet.: »dr̥ōz̥gati, am, vb. *impf.* maischen, quetschen, etwas weiches zerdrücken,

[...]; s kolom drozgati kaj, *Savinska dol.*«]

drože ▶ d'r̥uo:ž̥a d'r̥uo:š̥ z̥ mn. (rod. mn. tudi d'r̥o:š̥) redk. 1. *droži* [nadomestek za *kvass*]: d'r̥uo:ž̥a s̥ə b'l̥e: 'fa:jn, kə 'g̥ie:r̥ma 'ni b'l̥ə 2. *tropine* za pridobivanje *kisa*: d'r̥uo:ž̥a se uʒ'g̥uo:r̥ə na'b̥ie:r̥ajə 3. *črepinje* [koščki *razbite lončene posode*, lončenine]: d'r̥uo:ž̥a s̥ə b'l̥e: na t'l̥e:x̥ə, kə se ja sk'l̥e:da u'b̥iʒ̥a • ja b'l̥ə d'r̥uo:š̥ uc_(t)r̥e:š̥n̥eġa 'ce:g̥l̥a 'k̥o:k̥ər 'v̥əč | [⇒] k 1 ⇒ DROŽI; k 2 ⇒ TROPINE; k 3 DROŽI [] +

droži ▶ d'r̥uo:ž̥ə -ə z̥ mn. (<) 1. *droži* [nadomestek za *kvass*]: 'č̥a:s̥ə, kə se ša 'ni 'ta:k̥le 'g̥ie:r̥ma d̥ə'b̥iʒ̥ə, s̥ə 'ž̥e:n's'ke d'r̥uo:ž̥ə xran'v̥a:l̥ə - n̥ə'm̥a:ž̥ə 't̥ie:sta s̥ə p̥ə's̥t̥ile za d'r̥ugič 2. *tropine* za pridobivanje *kisa*: 'ja:s̥ 'j̥es̥əʒ̥ z d'r̥uo:ž̥ə 'de:l̥əm 3. *črepinje* [koščki *razbite lončene posode*, lončenine]: p̥ə's̥o:t̥ ja 'p̥o:m̥ə d'r̥uo:ž̥ə uč_(v)a:jbe | [⇒] k 1 DROŽE; k 2 ⇒ TROPINE; k 3 ⇒ DROŽE [] +

drsalec ▶ dər'sa:uc -a m živ. (<) *drsalec* [kdor se *drsa*; *športnik*] | [] SSKJ (SP 1962, Plet. *drsavec*)

drsalica ⇒ DRSELICA

drsalika ▶ dər's̥a:l̥ka -e z̥ (<) nav. mn. *drsalika* [kovinska *pr̥iprava*]: z d̥r̥s̥a:l̥k̥əm se 'da:rsa • 'kum̥ə 'd̥uo:br̥ə s 'š̥o:le p'ride, ja 'ž̥ə na d̥r̥s̥a:l̥k̥ex • zd̥r̥s̥a:l̥k̥ə m̥ə ja 'ja:d̥ŋ čas 'pa:r̥š̥č_(l̥)̥o: | ⇒ AJNZUH [] SSKJ (SP 1962 *drsavka*)

drsalika² ▶ dər'sa:u:ka -e z̥ (<) *drsalika* [žen-ska, ki se *drsa*; *športnica*] | [] SSKJ (SP 1962, Plet. *drsavka*)

drsanje ▶ da:rsən̥ə (**Bo** tudi -e) -e s (<) n̥š *drsanje*: a b̥əž 'da:rsən̥ə g'l̥e:do? | [] +

drsat ▶ 'da:rsat -əm nd. (<) *drsat* 1. [pre-mikati (se) po čem z dotikanjem]: s 'p̥a:l̥c̥ə 'da:rsəj̥ə p̥ə t'l̥e:x̥ə 2. [gojiti *drsanje*, *ukvarjati se z drsanjem*]: 't̥ət̥ale pa 'le:p̥ə 'da:rsa | ⇒ RAJSATI [] + ▶ **drsat** se ▶ 'da:rsat̥ -əm se nd. (<) *drsat* se: p̥ə 'd'r̥e:t̥ə sm̥ə se 'da:rsal̥ə | [] +

drselica ▶ 'da:rs̥elca -e z̥ (<) 1. *drsalnica*, *drsnica*: 'da:rs̥elc̥ə sm̥ə s̥ə nar'dil̥ə, 'puo: sm̥ə se pa 'da:rsal̥ə 2. redk. *tobogan* [pr̥iprava za *rsenje*, *spuščanje*]: 'p̥o:ba sma p̥ə 'da:rs̥elc̥ə s'pušaʒ̥a | [⇒] k 2 ⇒ TOBOGAN [] SSKJ, SP 1962 (Plet. ≠)

drseti ⇒ DRČETI

drstiti se ▶ 'da:rs̥et̥ se 3. os. ed. -e se nd. (< -; - 'da:rs̥l̥a se -ə se) star., redk. *drstiti se*: pra's̥ta:r̥v̥ə se 'da:rs̥j̥ə | [⇒] ⇒ DRSTITI SE [] Ø [Lekše 1891: 514: »Od glagola

rastiti ne bi pričakovali „*rašiti*“, ampak „*rasiti*“, kakor imamo istega korena glagol *drstiti* (Gorenja Savinjska dolina) za *drestiti se* laichen: „*ribe se drsijo*“ za pravilno „*se drestijo*“.«]

drstiti se ▶ 'da:rs'tet se 3. os. ed. -e se in dars'tit se 3. os. ed. -ti se nd. (-; -'da:rsti se -e se) *drstti se*: 'ribe se 'da:rs'tjə | ⊞ DRSITI SE ⊞ +

drtna ▶ dər'tina -'tine (in drə-) z (<) **Bo** zastar. *drobtina* | *drobec kruha ali peciva*: čə drət'inə 'videm, jə pə'bje:ram • dr'tine smə 'iškale | ⊞ ⇒ DROBTINA ⊞ Plet.

drtnica ▶ dər'tinca -'tin'ce (in drə-) z (<) *drobtinica* | < *DROBTINA*: dr'tin'ce u'se: z 'mize pəb'rišə | ⊞ ⇒ DROBTINICA ⊞ Plet.

drug ▶ d'ruk -ga -ə prid. (rod. (= tož.) -gəga in -g:a in -ga, **Bo** tudi d'rujga, daj. = mest. = or. -gəmə in -gmə) **1.** *drug a* | *ki ni tisti, na katerega se misli, iz katerega se izhaja*: x kākə d'rugə 'xišə 'jəde • p'ridej kąg d'rug 'dē:n • a 'ne:məš nə'bje:nga d'rua 'dē:ɬa? **b** nov. | *ki se po lastnostih razlikuje od določenega*: a se 'dā: ša na kąg d'ruk na'čjn də g'nārja p'rjɪt? **2.** nav. mn. *drug* | *ki v kaki skupini ali celoti obstaja poleg navedenega in se od tega razlikuje*: 'ja:s 'nišm 'tāk, ɔəkɾ sə d'rugə 'lɛd'jə • d'ruge 'lɛte (*prejšnja leta*) ja b'ɬə 'vje:č 'lā:bək, kə jən ja 'le:c **3.** *tuj* | *ki ni domač*: pɾ d'rugəx lɛ'de:x ja 'puo: 'živ'ɔ | ⇒ DRUGI stev. ⊞ k 3 ⇒ TUJ ⊞ +

▶ **drug** ▶ d'ruk -gəga in -g:a in -ga, **Bo** tudi d'rujga m živ. (daj. = mest. = or. ed. -gəmə in -gmə) **1.** *a drug človek, moški*: nɛ d'ruk ja 'bɛ:u, 'nje: 'tət' • "i'van ja 'bɛ:u - g'do: pa d'ruk! • 'kumə nɛx 'pār nas ja b'ɬə na ses'tā:ŋkə, tɛɟ d'rugəx pa na za'njima a 'kā: • 'da:r-žac_()e pa 'ma:ra č'ɬyo:veg zarad_()ru-gəx 'puo:l, čə d'rugə p'ridejə **b** *drug predmet*: 'tət'le mɛ 'ni u'šɛ:č - nɛga d'rug:a mɛ 'dɛ: • səm_()i'sɬɬa, da mɛ ja nɛga d'rujga u'zɛ:ɬa **2.** v zvezi z drug *kdor je s kom v medsebojnem razmerju, kot ga izraža glagol*: d'rug d'rugmə na vɛr'jā:mɛjə • slabš. **drug drugega sta vredna oba sta enako slaba**: 'e:, u'bā: sta g'liɬ - d'rug d'rua sta u're:dna | ⇒ DRUGI¹ m ⊞ SSKJ

▶ **druga¹** ▶ d'rua -e z (<rod. mn. -gəx) *druga ženska*: "i'ɬc_()ɛ ja 'zə d'rugə 'na:šu s'pɛ:t • 'kə'vā:č ja 'ra:z_()a d'rugəm g'lɛ:dɔ | ⇒ DRUGA² ⊞ SSKJ

▶ **druga¹** ▶ d'rugə -gəga in -g:a in -ga, **Bo** tudi d'rujga s (daj. = mest. = or. -gəmə in -gmə, tož. = rod.) **1.** *a druga stvar (poleg že znane)*: a bɛ 'rā:dɛ ša 'kɛ: d'rujga? • a ša 'li:ɛ:x kɛ d'rua pə've:š? • za d'rugə 'nɛč na 'rje:čam, sāmə na 'mā:terə bɛ pa 'zix nə'mā:ɬə 'bəl g'lɛ:dɔ **b** *ostanek*: nə 'ni'və sɛ ja u'b'da:rʒɔ, tə d'rugə ja pa u'sə p'rje:dɔ **2.** z nikalnico *drugo* | *poudarja omejenost na določeno, navedeno*: 'nɛž d'rug:a na z'nā: kə 'šimfat • pouč. **no pa ta drugo pa še veliko več** (in ne samo toliko): {A} s'to: ja b'ɬə 'bɔ:j 'ma:rtvɛx. {B} nə pa tə d'rugə! • {A} t'ri t'rā:ktɔrja 'mā:. {B} nə pa tə d'rugə! • star. **za drugo (nič) ne rečem, samo ... drugo se mi zdi sprejemljivo, samo ...**: za d'rugə 'nɛč na 'rje:čam, sāmə pɛt mɛ pa 'na:_bɛ b'ɬə t're:ba 'ta:g z'ɬə | ⇒ DRUGO² ⊞ k 1a, 2 DRUGAJ ⊞ SSKJ

drugače ▶ dər'ga:č prisl. (<) **1.** *drugače* | *izraža a drugačen, različen način dejanja*: dr'ga:č se u'lɛ:zə **b** z nikalnico *omejenost na določeno, navedeno*: 'na:_bɔ š'ɬə dr'ga:č, kə da mɛ k'rā:və pra'da:lɛ • 'nɛž dr'ga:č 'ni b'ɬə kə pa 'duo:mɛ • kot podkrepitev 'ta:k 'ja: pa 'nɛž dr'ga:č **2.** v vezniški rabi, v vzročnem priredju *drugače, sicer* | *za izražanje dejanja, stanja ob drugih, drugačnih priložnostih*: 'vič, kə bɛ 'ja:z:_a 'tā:kə 'vɛ:d'ɔ, bɛ pa na 'rɛ:ku, da sm̩ 'bɛ:u:_ parti'zā:nɛx, 'ta:g bɛ mɛ 'puo: mɔbli-'zɛ:rālɛ, dr'ga:ž bɛ 'šɔ: pa da'mɔ: • čə se ga na'pija, ja n'mā:ɬə 'tje:žag, dr'ga:č ja pa 'fɛ:st **3.** v vezniški rabi, v vzročnem priredju *sicer* | *za izražanje a posledice, če bi se prej povedano ne uresničilo*: 'li:ɛtɛ, dr'ga:č 'na:_bɛš 'pa:ršu pra:u 'ca:jt **b** redk. *podkrepitve, ukaza*: z'ginɛ, dr'ga:ž bɔ 'šjba 'pe:ɬa | ⊞ k 3 ⇒ ČE NE ⊞ +

▶ **drugače** ▶ dər'ga:č povdk. (<) *drugače* | *izraža razmere ali stanje, ki se razlikujejo od določenih*: 'čā:sɛ ja b'ɬə 'čjzd_()ɬ'ga:č, kə ja 'dɛ: • nov., kot vljudnostna fraza **pa** dr'ga:č - 'kək 'ja: (*kako je sicer*)? | ⊞ SSKJ

drugačen ▶ dər'gā:čən -čna -ə prid. (rod. ed. m. sp. -čnɛga) *drugačen* **1.** | *ki se razlikuje od določenega*: dr'gā:čnɛ 'čɛ:ɬlɛ səm_'is'lu 'kupɛt **2.** | *ki je spremenjen*: 'duo:ns:_e mɛ z'di pa 'ti:ɛta 'čjzd_()ɬ'gā:čna | ⊞ +

drugam ▶ d'rəgəm prisl. (<) *drugam*: 'iškɔ sm̩ 'jə, sɛ pa pə've:d'lɛ, da ja š'ɬa:, pa

'nje: u "cie:lę, 'nè:kəm d'rægəm • ka-'kâm d'rægəm bę ša 'ma:glę 'jet • d'rægəm ša 'jødę up'râ:šat | □ +

drugaj ▶ - rod. ed. d'ruge s () star. 1. *druga stvar (poleg že znane): a se se ša 'ke: d'ruge 'kup'u? • a se 'va:t'ò ke d'ruge pà've:dat?* 2. z nikalnico *drugega |pouudarja omejenost na določeno, navedeno|: na 'ču:jaš 'təm d'ruge kə 'nè:mška • u "k'lučə, k smə b'lę, 'tə pa 'nišmə 'mè:lę d'ruge kə nə 'va:rtə za zəļə'n'á:və, 'nišmə 'vi:č 'mè:lę d'ruge n'čè:sčca • sm 'is'lu - 'tata s'mart.)(ak 'ni'xuda. d'ruge me pa 'ta:k na 'čá:ka kə s'mart. • a 'ne:məš 'než d'ruge za g'varət? • 'se: sə tis'tę 'kõ:trə tɣ-'gʷo:r, kə 'nišə za d'ruge (nišo za nič drugega) kə za 'já:pke pək'rjvat | □ ⇒ DRUGO' | □ Ø*

drugec ⇒ DRUŽEC

drugekrati ▶ d'rugek'rát' prisl. () star. *drugič |pri ponavljanju na drugem mestu|: kə se ja te d'rugek'rát' 'pi:elə 'mie:mə, sm pa 'viđla, da ja 'nè:kə na'rò:bę • kə bəž d'rugek'rát' 'pa:ršu, se ma pa z'mè:nla | □ ⇒ DRUGIČ | □ SSKJ*

drugj ▶ d'ruk -ga -ə vrstil. štev. (⇒ DRUG prid.) *drugj 1. |ki v zapovrstju ustreza številu dve|: d'rugega au'gusta • d'rug:a 'lè:ta ja 'bè:u 'ruo:jan • z d'rugmə t'rans'põ:rtə sm pa 'puo: 'šo: • d'rugega 'lè:ta (leta 1902) sm 'bè:u 'ruo:jan • star. "á:nčka ja b'la: d'rug'a 'le:tŋca (rojena leta 1902) • u tę d'ruge 'xišə ja 'jəm'ò š'tá:ntmène 'tudę 2. a |izmed dveh bolj oddaljen|: na d'ruge st'ra:nę 'va:de • sm 'va:t'ò p'rit na d'ruk.)(ra:j 'va:de (želel, hotel sem priti na drugo stran reke) • sma š'la: pa u d'ruge x'rip b naslednji |ki sledi prejšnjemu|: 'ti:č sə b'lę ša u 'rè:də, d'rug 'dèn sə pa 'puo: zbəl'lélę • d'ruk.)(e:dŋ • d'ruk 'mę:sŋc • d'rugə 'lè:tə pa 'le: p'ridę, čə 'na: bəš p'rę: • ⇒ na enem ušesu gre (komu) noter, na drugem pa ven (⇒ UŠESO) | □ ⇒ DRUG prid. | □ Plet. (SSKJ, SP 1962 drugj) [Tomišek 1903: 25: im. ed. m. sp. »drugb [...] (navadno te* párvb i. t. d.)«]*

▶ **drugj** ▶ d'ruk -gęga in -g:a in -ga, **Bo** tudi d'rujga m živ. (daj. = mest. = or. -gęmə in -gmə) 1. (po vrsti) *drugj moški, druga stvar (moškega spola): te d'ruk (= d'ruge) ja 'bè:u 'bõ:lę kə p'rę: 'un', te 'pa:rřvę 2. a v zvezi z eden drugj |nedoločena oseba, stvar, ki se pri ločevanju navede na drugem mestu|:*

z'me:rəm ja b'lə 'ta:k - tēm 'ja:nēm g'rè: 'fa:jn, tę d'ruge se pa 'kumę 'tõ:čamə b v zvezi z drug ali eden kdor je s kom v medsebojnem razmerju, kot ga izraža glagol: d'rug (= 'ja:dŋ) 'druga se bə'ita • ⇒ do enega drugega (⇒ EDEN) • ⇒ drug drugega sta vredna (⇒ DRUG m) • ⇒ kakor eden, tako ta drugi (⇒ EDEN) | □ ⇒ DRUG m | □ +

▶ **drugj** ▶ d'ruge -gęga in -g:a in -ga, **Bo** tudi d'rujga m živ. (daj. = mest. = or. -gęmə in -gmə) 1. redk., v datumu, in sicer za vrstilnim številkom, ki izraža dan v mesecu *februar: t'rè:kęga d'rugega ja 'ruo:jan | □ ⇒ FEBRUAR | □ SSKJ, SP 1962 ≠*

▶ **drugj** ▶ d'rug -e ž (rod. mn. -gęx) 1. avt. *druga prestava: u d'ruge se 'mè:la, kə se spē'lá:važa • 'čist pə'čá:sə se ja 'pi:elə, 'na:jbarž z d'ruge 2. v zvezi z ena ali druga oseba, stvar ženskega spola, ki je z drugo v medsebojnem razmerju, kot ga izraža glagol: 'kuo:ze se 'ti:snə 'ja:na (= druga) d'ruge tę'šijə | □ ⇒ DRUGA' | □ SSKJ*

▶ **drugj** ▶ d'ruge -gęga in d'rug:a in d'rug:a, **Bo** tudi d'rujga s (⇒ DRUGO') • ⇒ eno z drugim (⇒ EDEN) • ⇒ pa eno pa drugo (⇒ EDEN) • ⇒ na eno drugo (⇒ EDEN) | □ ⇒ DRUGO' | □ SSKJ

drugič ▶ d'rugeč (in -gi-) prisl. () *drugič a |pri ponavljanju na drugem mestu|: 'duo:ns ja 'dõ:xter žə d'rugeč pŋ 'nè: b |ob naslednji, drugi priložnosti|: čə 'darvə 'ni 'čistə zg'rè:rè:žə, se ja pa d'rugič 'li:exkə 'di:žə 'nətər • 'e:ŋ-kŋd.)(rugeč ma pŋpəlá:žə 'ná:z'b'ok • d'rugič pa 'bəl 'čuvę | □ k a DRUGEKRATI, VDRUGIČ; k b DRUGKRAT, ENDRUGKRAT | □ +*

drugkrat ⇒ DRUGIČ

drugje ▶ d'ręę prisl. () *drugje a |izraža drug kraj dejanja, stanja|: 'ja:s.)(ŋ 'bè:u d'ręę u 'lā:gerjə • a se 'mõ:rat k'luč ka'kè: d'ręę pəs'tiža? • ŋ'kér d'ręę 'ni 'vi:č p'la:ca b |izraža druge kraje dejanja, stanja|: d'ręę 'má:jə 'vi:č 'rõ:š kə 'pa:rnas | □ k b DRUGOD, PODRUGOD | □ +*

drugkrat ▶ d'rukərt prisl. () star., redk. *drugič |ob naslednji, drugi priložnosti|: se pa d'rukŋt ug'lá:sę | □ ⇒ DRUGIČ | □ Ø (+ drugikrat; Plet.: »drugikrat, [...] ein anderesmal (nam. drugkrat)«*

drugod ▶ dər'gõ:t prisl. () 1. *drugod, drugje |izraža druge kraje dejanja, stanja|: dər'gõ:c.)(ə u'truo:cę 'bəl p'rid'nę • pə'sõ:d.)(ər'gõ:t ja 'bəl 'fa:jn kə pa 'duo:mę 2. drugod |izraža drug*

kraj pri premikanju iz kake smeri:
ud()g'g'ot ja 'pa:ršu, pa na 've:m
'ri:čt, ut 'k'ot • dər'g'od bę 'ma:gu
'jət, 'n'ie: pə 'c'és:tę | ☐ k 1 ⇒ DRUGJE
☐ +

drujec ⇒ DRUŽEC

druk ▶ d'ruk -a m ⟨ ⟩ nš, lov. udarna moč
(izstrelka): čə 'pəsa s š'r'otercę ustra-
'liš, ga d'ruk u'bija | ☐ PRITISK ☐ Ø

drukati ▶ d'rukat -əm nd. ⟨ ⟩ 1. d. za kaj
potegovati se za kaj |zelo si prizade-
vati za kaj|: 'ja:s na d'rukəm (za 't'ot),
da bę se p'ot'ica u šk'rinę 'da:ļa 2.
redk. d. za koga/kaj želeti komu/čemu
uspeh, navijati za koga/kaj: za 'k'ér-
ga pa 'ti d'rukəs - za 'n'a:ša a za
'ruse? • 't'ot: 'ni p'r'ot - səd'n'ik 'zame
d'ruka | ☐ ⇒ NAVIJATI ☐ Ø (Planina 1978
#)

druker ▶ d'ruker -kərja m ⟨ ⟩ pritiskač:
d'rukərja sę na'ši • b'luzā se mę z
d'rukərjəm 'za:pra | ☐ DRIKER, KONFETER
☐ Ø

drumlja ▶ d'rumle -e ž ⟨ ⟩ teh. zavorni
boben: kə'l'e:sə na d'rumlę namon't'ér:š
| ☐ Plet. #

družina ⇒ DRUŠTNJA

društija ▶ d'rušt'ne -e (in -šn-) ž ⟨ ⟩ nš
družina, družba a |skupina|: s (= u)
'k'a:kę d'rušt'ņę pa 'x'odęš u'k'olę!/? • u
s'ļa:bę d'rušnę 'ja: • u d'rušt'ņę ja
'žušən b |prisotnost koga|: za d'rušnę
ja 'fa:jn, 'živec()e pa 'na: bę 'da:ļa z
'nēmə • delati komu družtija biti s
kom, da ni sam: s't'ara 'ma:ma mē
d'rušt'ņę 'de:ļaję • pər 'jes'tę mę d'ruš-
ņę 'de:ļa (jé z menoj) • družtija gor
držati skrbeti za zabavo družbe:
d'rušt'ņę sta pa 'x'os'n'ik'ot pa 'j'ó:ža
'guo: 'dar:žāļa | ☐ Ø

društvo ▶ d'rušt'və -a s ⟨rod. mn. -tu⟩ nov.
društvo |organizirana skupina ljudi|:
u d'rušt'və 'de:ļa • čębe'l'ā:rskə (: ga-
'silskə) d'rušt'və • d'rušt'və upə'k'oj:anc'ot
| ☐ +

druzgati ▶ d'ruzgat -əm nd. ⟨ ⟩ drozgati:
g'r'oz'd'jə smə prp 'm'linērjə z
'mučkęlcę d'ruzgalę | ☐ ⇒ MUČKATI ☐
Plet. (+ drozgati)

druzgelica ▶ d'ruzgęlca -e ž ⟨ ⟩ mlin za
drozganje sadja | ☐ BRUZGELICA, MUČKA',
MUČKELICA ☐ Ø (+ drozgalica #)

družba ▶ d'ružba -e ž ⟨ ⟩ založba: 'm'ot'x'ot-
r'j'ova d'ružba (Mohorjeva družba) • 'pra-
'š'ė:rn'ova d'ružba (Prešernova družba) |
⇒ DRUŠTNJA ☐ +

družec ▶ d'ružc -a m živ. ⟨ ⟩ drugec,

družec |drugi roj iz iste čebelje
družine v istem letu|: 'na:j'p'rę: ja
'ruo:j, 'puo: ja d'ružc, 'puo: pa te t'r'ė-
kę • d'ružca 'm'a:m | ☐ +

družina ▶ drə'žina -'žine (in dər-; nov.
dru-) ž ⟨ ⟩ družina 1. a |zakonski par z
otroki ali brez njih|: a ja t're:ba, da
ja drə'žinə rəz'ba:j'k'ot? b |eden od
zakoncev in otroci|: 'k'ok jəx ja pa
b'ļə u dr'žinę? 2. s prilastkom |skupina
ljudi, ki jih družī organizirano sku-
pinsko delo|: 'l'ot'uska družina • ver.
sveta družina slika svete družine:
'č'a:sę sə 'm'ė:lę za s'v'ėtę drə'žinę
'p'al:cə, ja pa gəsp'əd'ār()'ė:ku - »a
p'rimem za s'v'ėtə drə'žinę?« | ☐
⇒ FAMILIJA ☐ +

družinski ▶ drə'žin's'kę -'žinska -ə (in
dər-; nov. dru-) prid. ⟨rod. ed. m. sp.
'žin's'kęga) družinski: drə'žinska
p'ok'oj'n'ina | ☐ +

drva ▶ 'darve 'da:ru s mn. ⟨ ⟩ drva a |raz-
žagan in navadno naklan les za kur-
javo|: 'darve 'c'ę:pēt (: z'ļā:gat : 'žā-
gat) • męd'vā: ša 'ka: z 'dar'vəm 'kurma
• 'm'yo:kra (: 'suxe) 'darve : g'nile
'darve (☐ ⇒ GNILAD) • 'p'ęč na 'darve •
s't'ā:va 'da:ru • 'buk'ovę 'darve • 'j'ədę
pə 'darve (prinesi jih iz drvarnice, iz
skladovnice) • nę 'm'ė:t'ę 'da:ru • d'vę:
k'ļā:ft'rə 'da:ru • 'jut'ę ma š'ļa: u 'dar-
ve (napravljat drva v gozd) • 'ar:te ja
u 'dar'vex (napravlja drva) b |les za
kurjavo sploh|: 'darve ja p'ę'p'ie:l'ot, 'd'ę:
j'ęy b'ot r'e:ba ša pa s'ž'ā:gat pa s'c'ę-
pēt • u p'lā'n'ijə sta š'ļa: pə 'darve -
s t'rā:kt'orjə j'ęy b'eta p'p'ę'lā:ļa |
⇒ DRVO ☐ DRVOVJE; k b DRVO ☐ +

drvar ipd. ⇒ OLCER ipd.

drvarnica ▶ dər'vā:rəncā -e ž ⟨ ⟩ nov.
drvarnica: 'j'et' u d'r'vā:rəncə pə 'pā-
c'ękə | ☐ ⇒ DRVNICA ☐ +

drvast ▶ 'dar'vast -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp.
's't'ęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s't'ęmə
in -s't'mə) 1. slabš. nagel, vročekrven
|ki ravna nepremišljeno|: 'm'liner ja
'ta:g 'dar'vazd, 'a se'b'ox us'milę •
'dar'vaš'č'ļ'ot'ovęk 'ja: 2. slabš. ki vozi
neprevidno in zelo hitro: ja žə 'd'ę:
'ta:g 'dar'vast - 'k'a: šāle 'b'ot, čə 'a:utə
d'ə'bi! | ☐ Ø

▶ **drvasto** ▶ 'dar'vastə prisl. ⟨ ⟩ slabš. <
DRVAST 2: kə 'le: 'na: bę 'ta:g 'dar'vastə
'vəz'u! | ☐ ⇒ DIVJE ☐ Ø

drvčko ▶ 'da:ručkə -a s ⟨ ⟩ manjš. drvce |<
drvo|: 'l'ę:, 'k'a:kə 'mičkənə 'da:ručkə
səm 'na:šu! | ☐ ⇒ DRVO ☐ Ø

drveti ⇒ DIVJATI

drvež ▶ 'dar:veš -ža m živ. ⟨⟩ 1. slabš. a kdor ne obvladuje svojih negativnih lastnosti: za:ká: se 'tá:g 'dar:veš!?! - zmer. prak'léd:'()a:rveš xu'dičō! b voznik, ki vozi neprevidno in zelo hitro: pōg'lédē ga, 'dar:veža, 'se: se bō ša za'liet'ō! • zmer. pečas'ne: 'va:ze, 'dar:veš 'já:s'ne! 2. Kr šalj., posam. kdor pripravljaja, napravljaja drva: 'ja:z bŋ pa 'duo:ns pa 'jutŋ ša za 'dar:veža | k 1 ⇒ POLENO □ SSKJ ≠

drvnica ▶ 'dar:vnca -e z ⟨⟩ *drvarnica*: se pa 'ka: s'pō:nem pa 'xiŋŋ 'tá:le u 'dar:vencē pa dē'bim nē 'dō:ge p'rē:kŋē • 'jēdē u 'dar:vncē pē t'rē:s'ke • iron. **drvnico bodo belili** ipd. (pri določeni hiši) v drvarnici nimajo drv: pēr 'nēx bēdē pa s'pē:d_'a:r:vnencē 'bē:l:ē | □ DRVARNICA □ SSKJ, Plet. (SP 1962 ≠) [Plet.: »drvnica, f. 1) die große Holzhacke mit langem Stiel, C., BIKr., Gor., Savinska dol.; [...]]*

drvo ▶ 'dar:vō -a s ⟨rod. mn. -ru⟩ 1. a redk. *drva* |les za kurjavo sploh|: za 'dar:vō ja 'puo: 'duo:bra 'tá:ka pŋata'nica, kē se rēzŋē'ti • 'dar:ve u d'jē:sēk • prak'lētē 'já:pkōvō 'dar:ve, kē na 'dā: nē'bije:ne 'lice b *poleno* |kos lesa|: 'une 'dar:ve s_'tā:ve 'ja:mŋē • 'tis'tele 'dar:ve ša pē'bije:rē c *kos lesa sploh*: 'tištē'te 'dar:vō 'tē'mle u'ziem' za pēd-'juo:žet • 'čā:ke, da 'ja:s nē 'dar:vē dē'bim, tē m pē:kā:žō xu'dičā 2. slabš. kdor ne obvladuje svojih negativnih lastnosti: 'se: mē bō uš'ŋa:, kē ja pa 'tā:kē 'dar:vō • zmer. prak'lētē 'dar:vō 'ti, a 'nišē 'muo:gŋa 'čuvat'?! | ⇒ DRVA □ DRVČKO; k 1a ⇒ DRVA; k 1b, 2 ⇒ POLENO; k 1c ⇒ ČACKA □ SSKJ, Plet.

drvojve ▶ dēr'vō:jē (Bo tudi -a) -a s ⟨⟩ nš *drva* a |razžagan in navažno naklan les za kurjavo|: 'de: pa 'mā:ma dŋ'vō:ja, se na bē'ima 'zime b |les za kurjavo sploh|: 'tā:kē, 'čā:rstnē dŋ'vō:jē smē dē'bilē | □ ⇒ DRVA □ Ø

drzniti se ⇒ UPATI SI

držaj ⇒ ROČEK, ŠTELJ

držalo ⇒ ROČEK

držati ▶ 'dar:žat dēr'žim nd. ⟨'dar:žē (in 'dar:š) -šte; 'dar:žō -aŋa -ə in dēr'žē:ŋa -ə in predvsem Bo, drugod redk. dēr'žā:ŋa -ə) 1. d. kaj držati kaj a |imeti kaj oprijeto z rokami|: ja žē 'dar:žō za k'lupē • z u'beim 'ruo:kēm sŋ se 'dar:žō za št'rāk • 'kēk 'čē:dne se dŋ'žita za 'ruo:ke! b |imeti kaj oprijeto z rokami

zaradi kakega namena, dela|: a na z'nā:ž 'dar:žat 'vilc? • 'dar:šte se za p'rē:lčē, da na 'pā:de:te • a bēš 'par:šu 'dar:žat pra'šiča (za 'rje:pēc)? 2. a držati |opravljati delo, ki kaj povezuje v celoto|: te 'liŋ pa 'reis 'fa:jn dŋ'ži b ne prepustčati tekočino: 'so:t na dŋ'ži 'vje:č, kē se ja rēs'ušu • 'pīpa na dŋ'ži • 'tētē 'čē:uŋē pa 'nišē za u mēk'rō:tē, kē na dŋ'žijē 3. d. (kaj) držati a |ohranjati kaj v določenem položaju kljub delovanju nasprotne sile|: d'rē:ujē ja 'ta:k 'pō:nē, da 'kumē dŋ'ži ('sāt) • s'ne:k 'pēsa dēr'ži, 'sa:rne pa 'niē: b d. koga/kaj |ohranjati kaj v določenem položaju, na določenem mestu sploh|: 'pō:ba sēm na 'ruo:keŋ dŋ'žē:ŋa 4. d. koga ohranjati koga pod vplivom, v oblasti: 'ka:rč me ja 'dar:žō pa 'ni 'va:t'ō s'pus'tēt 5. redk. trajati: da bē 'le: 'tā:kēle u'rje:me ša 'dar:žāŋē 'dē:n! 6. držati |biti tak, da ne more skozi tekočina, sipka snov, zrak|: š'kō:rneŋ na dŋ'žijē 'vje:č • a 'gumē dŋ'ži 'dē:, kē sŋ jē za'f'likō? 7. s prislovnim določilom držati |imeti določeno prostornino|: 'piškŋ dŋ'ži d'vā: 'liŋra • 'kō:k pa 'tā:ŋ za bēn'cīn dŋ'ži? 8. držati b |biti v skladi z resničnostjo|: 'tištē, kar smē se z'mē:n'le, pa na dŋ'ži 'vje:č b brezoz. |vztrajati pri obveznosti|: {A} pē'jutŋ-šneŋ se 'vid'ma 'puo: {B} dŋ'ži. • bō 'dar:žāŋē - 'ta:k 'ja: • ⇒ DRUŠTNJO gor držati • ⇒ držati GOBEC • ⇒ držati JEZIK • ⇒ držati ko PES ježa • ⇒ držati komu LUČ • ⇒ držati MAVELJ • ⇒ držati PRIDIGO • ⇒ držati RILEC • ⇒ držati ROKE skrižem • držati s kom stringjati se s kom in ga podpirati pri (škodljivem) delovanju: a 'ti z' 'nēme dēr'žiš? (□ ⇒ DRŽATI vkupaj) • ⇒ držati komu SVEČO • ⇒ držati kaj v GLAVI • držati vkupaj stringjati se in se podpirati med seboj pri (škodljivem) delovanju: u'kupe dēr'žijē, jēm pa 'nē:č na 'mō:rēš (□ DRŽATI s kom) • star. držati za kom dedovati po kom |dobiti premoženje po umrlem|: pēŋē'vičē ja 'dar:žō za 'tiē:tē (□ ⇒ JERBATI) • ⇒ držati koga za JEZIK • ⇒ NOREC drži koga | |držati plug| ⇒ DREVARITI; kot klic za ščuvanje psa dŋ'ži ga ⇒ šav; |voditi, peljati| ⇒ ITI □ k 1 DRŽIKATI; k 2b ⇒ DIHTATI; k 3b ⇒ IMETI; k 5 ⇒ TRAJATI; k 7 IMETI □ +

▶ **držati se** ▶ 'dar:žat se dēr'žim se nd. ⟨⇒ DRŽATI⟩ 1. a dotikati se, stikati se: 'xiša se u'kupe dŋ'žita b držati se

|biti pritrjen, prilepljen na čem|: š'kó:rnɔ se dɤ'zi d'rjɛ:k • pɛg'lé:dɛ, 'kək se 'ci:ɛg dɤ'zi c držati se |premi-kati se po določeni poti, določeni smeri|: 'ka: g'la:une 'cés'ste se 'dar:žə • 'lé:və se 'dar:žə, pa bəš p'rɔ: 'pa:ršu č ne oddaljevati se od česa, ne zapuščati česa: nə'ká:mər na g'ré: - 'ka: 'bəl 'dɤ:oma se dər'zi pa 'ma:me za 'kiklɛ **2. držati se** |delati, kot se zahteva, predpisuje|: čə se z'mɛjɛnəš 'nè:kɛ, se ja t're:ba ('tiz'd'ga) 'dar:žat 'pu: **3. držati se a** |z izrazom na obrazu in z obnašanjem kazati razpoloženje|: za'ká: se pa 'ta:k_()'išlə dɤ-'ziš' **b** |imeti, ohranjati telo v določenem položaju|: 'bəl pə'ku:ɔn'čɛ se 'dar:žə **4. nov. izraža željo ob slovesu**: 'dar:žə (: 'dar:šte: 'dar:šta) 'se! • ⇒ AVTO se dobro drži ceste • **dobro se držati** za ljudi **biti nadpovprečno zdrav, čil**: 'gɛ:la se 'dɤ:ɔbrə dər'zi za 'sɤ:ja 'lɛ:te • ⇒ DELO se vkup drži • **dobro se drži** za stvari **ne kvarj se, ne gnije**: 'já:pke se na bal'kɔ:nə 'dɤ:ɔbrə dər'ziɛ • ⇒ držati se koga/česa ko CEK • ⇒ držati se ko koga/česa ko CEK • ⇒ držati se ko KURA, ki se presiplje • ⇒ držati se ko lipov BOG • ⇒ držati se česa ko PIJANEC plota • ⇒ držati se ko mokra KURA • star. **držati se nazaj pri čem biti zmeren pri čem**: pa pər pɛ'já:čə se na'zaj 'dar:žə • šalj. pər pɛ'já:čə se na'zaj dər'žim, pər 'jəs'tɛ pa nap'rɛ: • **držati se vkupaj** **1. biti sprijet**: k'né:d'lca sta z'ma:rz'nena, se ɤ'kupɛ dər'žita **2. redk. družiti se**: u'kupɛ se 'dar:šta, da se na zgə'bi ka'kér • ⇒ GNAR se ne drži koga • čustv. **kislo se držati biti slabe volje**: 'ni: se 'ta:k_()'išlə 'dar:žat! (≡ imeti svoje CAJTE) • ⇒ ne vem, kje se me GLAVA drži • ⇒ SMOLA se drži koga | | +

država ▶ dər'žá:va -e z (rod. mn. -'žá:ɤ) **1. država** |politična skupnost; ozemlje| **2. nš državni aparat**: ud_ɤ'žá:ve də'biva g'nár • šalj. **biti država za sebe biti posebněž, biti izjema**: 'lɔ:js pa 's'ta:ne sta s'péd_()'išlə:va za 'sje:be - 'nɔ:čta 'da:d g'nárja za 'cè:stə | | +

državen ▶ dər'žá:ɤ -una -ə prid. (rod. ed. m. sp. -nɛga) **1. državen a** |ki je last države|: tɔ: ja dɤ'žá:unə štá:cuna, 'ni: pri'vá:t **b** |< DRŽAVNO s|: u dɤ'žá:unɛ 'gɔ:šə ja 'sékɔ **2. šalj. ki je plačan iz sredstev zdravstvenega zavarovanja**: dɤ'žá:une 'zəbe 'má:m • tɛ š'pɛ:glɛ sə

dɤ'žá:unɛ | | k 1b GRAŠČINSKI; k 2 ⇒ SOCIALEN | | +

državno ▶ dər'žá:unə -nɛga s () nš *posest Gozdnega gospodarstva Nazarje*: u dɤ'žá:unɛmə ja gə'ré:žə | | BANOVINSKO, GRAŠČINSKO | | 0

držikati ▶ 'dar:žəkət -əm nd. () otr. *držati |z rokami|*: 'nə, 'da:ržəkɛ 'a:jmɛrčək! | | ⇒ DRŽATI | | 0 (Plet. *držkati*)

ducat ▶ 'ducat -a m () redk. *ducat*: nɛ 'ducat 'rɔ:pčku səm_()ə 'kupža | | DVA-NAJST (kosov) | | +

duda ▶ 'duda -e z () *duda, cucelj*: 'kək 'čé:dnə 'mɤxa 'dudə ɤ'lɛ:ča (*sesa dudo*; *pije po dudi*) • 'ā:nža ɤ'lɛ:ča (= 'pija) pə 'dud'lɛ (*pije po dudi*) • tɛ'lé:ta sm g'liɤ 'kumɛ na'vá:dža na 'dudə | | CUCA, CUCEK, CUCELJ, DUDIKA, DUDLJA, GOLJUFIVČEK | | SSKJ, SP 1962

dudati ▶ 'dudət -əm nd. () **1. piti iz stekleničke z dudo**: a bɛ 'ra:d_()'udɔ? • 'žə s'pé:d_()'udəš • 'tje:le 'duda (*pije iz steklenice*) **2. sesati mleko iz mlečne žleze**: a bɔ 'pɔ:p_()'ɤ 'tje:b' 'dudɔ? • tɛ m'la:dɛ g'ré:de x pra'siçɛ 'dudat | | ⇒ ZIZATI | | SSKJ, Plet. #

dudika ▶ 'dudɛka -e z () **1. otr. dudu, cucelj**: 'lɛ; 'dudɛka ja 'žə 'təle **2. drobnejša rumena poletna hruška** | | k 1 ⇒ DUDA | | 0 (+ *dudka*)

dudlja ▶ 'dud'le -e z (rod. mn. -d'lj) *duda, cucelj*: 'di:ekle 'dud'lɛ ɤ'lɛ:ča (*sesa dudo*; *pije po dudi*) • (s f'žá:ša) pə 'dud'lɛ ɤ'lɛ:ča • 'de: mə 'dud'lɛ! • 'sa:rne pə 'dud'lɛ 'pija | | DUDA | | SSKJ (SP 1962 *dudla*)

dudljati se ▶ 'dud'let se -ɛm se nd. ('dud'lɛ se -te se; 'dud'lɔ se -ləža se -ə se) žarg. šol. **a učiti se mehanično, brez razumevanja**: 'sɛ: 'nɛč na z'ná: - kə se 'dud'le, 'ka: p'rɔ:kɛ ɤ'sə pə'žá:bɛ **b d. se kaj učiti se kaj**: 'kɔ:k 'ca:ɤta sɛ se pa 'dud'lɔ 'fizɛkə? | | ⇒ PIFLJATI SE | | 0 (SSKJ, SP 1962 *dudlati se*)

duh ▶ 'dux -a m () nš **a duh** |značilnost, ki se zaznava z vohom|: 'dux pə bən'ci:nə (: 'ga:ɤtrɔžax : križan'tɛ:mɛx : pɤ-'fumə : 'rɔ:žax) • u 'ɤɔ:pɛ ja 'dux pə ples'nɤ:ɔbɛ • pa 're:s 'má:š nɛ 'tá:g 'dò:bər 'dux - pə g'nó:jɛncɛ • **imeti duh a smrdeti**: 'mje:sə 'má: 'dux • 'ca:ɤtɛŋge 'má:jə 'dux pə bən'ci:nə (≡ ⇒ SMRDETI) **b** redk., s prilastkom *dišati* |*dajati prijeten vonj*|: 'cɔ:ta 'má: 'dux pə f'rišɛmə (≡ ⇒ DIŠETI) • **ne biti ne duha ne sluha od koga/česa nihče ne ve, kje je kdo/kaj**: ra'munke ja ɤ'zɛ:ɤ, 'dɛ: 'ni pa 'ni:

'duxa 'n̄je: s'ʃuxa ud 'n̄x̄ • ut_":ôna že pa 'p̄ar' let 'ni 'n̄je: 'duxa 'n̄je: s'ʃuxa • 'p̄o:ba sta s'ʃa: na 'ruske f'rõntõ, 'p̄uõ: 'ni b'ʃe pa 'n̄je: 'duxa 'n̄je: s'ʃuxa ud 'n̄x̄ • čustv. **p̄riti ko duh p̄riti tiho, neopazno, nepričakovano:** 've:žda se ustr̄a:šõm, k̄e pa p'rideš u 'kuxn̄e k̄e 'dux | \square + [Tom̄iñsek 1903: 14: im. mn. »Besede, kakor darõv̄, d̄hõv̄ so nastale po vplivu cerkvenega jezika.«; 14: mest. ed. »dúhъ«]

duh ▶ 'dux medm. ⟨⟩ kletv. *izraža podkrepitve trditve:* 'dux, 'd̄e:le m pa 'xuda! | \square ⇒ DUŠ \square Ø

duhati ▶ 'duxat -õm nd. ⟨⟩ redk. *smrdeti:* 'mie:sõ n'm̄a:žõ 'duxa | ⇒ VOHATI \square ⇒ SMRDETI \square + ≠ (Karničar 1990)

duhnamol ▶ 'duxnaxa'mõ:l medm. ⟨⟩ kletv. *izraža podkrepitve trditve:* 'k̄e: ja 'p̄a:lca, 'duxnaxa'mõ:l! ? | \square ⇒ DUŠ \square Ø

duhnamol ▶ 'duxna'mõ:l medm. ⟨⟩ kletv., redk. *izraža podkrepitve trditve:* 'duxna-'mõ:l, 'd̄e:te g'ma:x! | \square ⇒ DUŠ \square Ø

duhoven ▶ du'xõ:uõ -una -õ (in dõ-) prid. ⟨rod. ed. m. sp.-n̄ega⟩ *duhoven:* du'xõ:une 'v̄a:ja • ⇒ biti na duhovnih VAJAH | \square +

duhovnik ⇒ ŽUPNIK

dulec |pri lijaku| ⇒ CUCELJ

dunst ▶ 'dunst -a m ⟨⟩ • čustv., star. **ne imeti dunsta** o čem ([= od česa) (*skoraj*) nič ne vedeti o čem, ne biti seznanjen s čim, ne razumeti se na kaj: 'c̄e:l̄ska 'bõ:ln̄iça ša 'dunsta 'neima u 'tõt̄õ b̄e-'lie:z'n̄õ • u 'kišt̄õ 'd̄je:n̄õ pa'p̄e:r, 'n̄je: na 'va:gõn' - 'tud' 'nem̄õš n̄'b̄ie:n̄ga 'dunsta (\square ⇒ ne imeti POJMA o čem) | \square Ø (Tom̄inec 1964 *)

duplikat ▶ dupl̄e'k̄a:t -a (in -l̄i-) m ⟨⟩ redk. *duplikat, dvojnič [drugi izvod]:* a 'm̄a:ž dupl̄e'k̄a:t (ut) p'r̄uõ:šne? | \square ⇒ DVOJNIK \square +

duplina |v drevesu| ⇒ ŽLAMPOR

durak ▶ 'durak -a m živ. ⟨⟩ *durak a [igra]:* 'p̄e:m̄õ se 'duraka • 'se: sm̄õ u'č̄e:re 'duraka š'pilel̄õ **b** [igralec]: s'p̄e:c_()e 'durak | \square +

durh ▶ 'durx prisl. ⟨⟩ star. 1. *nenehno, neprestano:* 'dur̄y gva'ri • 'dur̄y b̄õ gl̄e:dõ t̄e:l̄e'vizej̄õ • 'durx me zaja'b̄a:va 2. redk. *skozi [izraža premikanje ali usmerjenost z ene strani na drugo glede na širino, globino]:* 'pušč̄õca ja š'ʃa: 'durx • 'k̄õk̄̄ ja š'ʃa: 'kug'ʃa 'nõt̄̄, 'ta:k ja š'ʃa: 'võn - 'dur̄y 'durx • redk. **durh na durh nenehno, neprestano:** 'durh na 'durx j̄õ ja spraš'v̄a:ž̄a, u'č̄i-t̄elca d̄ek'l̄e:ta (\square ⇒ kar NAPREJ) | \square k

1 ⇒ kar NAPREJ; k 2 ⇒ SKOZ \square Ø

durhcug ▶ 'durx'cuk -ga m ⟨⟩ star., redk. *prepih:* 'za:pr̄õ u'r̄a:te, k̄õ ja 'durx'cuk • 'mi u 'bõ:čn̄õ 'm̄a:m̄õ pa na p̄õs't̄a:j̄õ 'durx'cuk, k̄õ s̄õ n̄õm 'd̄je:s'ke 'võn s'tõ:k̄l̄õ | \square ⇒ PREPIH \square Ø (Thesaurus 1992)

durhmarš ▶ 'durx'ma:r̄š prisl. ⟨⟩ star., redk. *nenehno, neprestano:* us't̄a:nem up š't̄e:rax pa ja 'durx'ma:r̄ž 'd̄e:žõ • 'durx-'ma:r̄š me spraš'uju, 'k̄a:m b̄õp̄ š'ʃa: 'jut̄̄ | \square ⇒ STALNO \square Ø

duri ▶ 'durõ -õ ž mn. ⟨or. star., redk. 'durm̄õ⟩ star., redk. *vrata [odprtina; naprava; plošč̄a]:* 'za:pr̄õ 'durõ • 'p̄je:čn̄õ 'durõ • 'se: b̄õ ša 'durõ zd'rõ'b'õ, k̄õ j̄õx 'ta:g za'p̄je:rja • čustv., star., redk. **ne biti kar v durih biti daleč, ne biti v bližini:** 'va:žn̄e 'tut' k̄õš't̄a: - 'kiñõ 'tut' 'ni 'ka:r u 'durax | \square ⇒ VRATA \square +

durla ▶ 'dur̄la -le ž ⟨rod. mn. -r̄õl⟩ redk. *polšja samica, ki ima mladiče:* 'dur̄la ja 't̄i:sta, k̄õ 'm̄a: m̄la'diča pa d̄õi

duršlak ▶ 'duršlak -a m ⟨⟩ *cedilo z dvema ročajema, predvsem za pripravljanje solate:* sa'ž̄a:t̄õ u 'duršlak na'r̄e:d̄õ • s'kut̄õ čaz 'duršlak pra'č̄e:d̄õ | ⇒ CEDILO \square Ø

duš ▶ 'duš medm. ⟨⟩ kletv. *izraža podkrepitve trditve:* 'duš, 'k̄õk u'ri:ja! • 'duš 'j̄a:s'n̄õ! • ti 'duš ti 'j̄a:s'n̄õ! | \square BOH, AJDUH, AJDUŠ, ARBĀČMAŠINA, ARDUH, ARDUHANCA, ARDUNAJ, ARDUŠ, ARGOLINA, ARKA, ARKADUŠ, ARKAFIKS, ARKALAPIPALA, ARKUŠ, ARŠENBAŠ, ARŠENDUŠ, ARŠENFIKS, ARŠENIBAŠ, ARŠENIDUŠ, ARŠENIFIKS, BAJGEŽ, BOH, BOH AZIJA, DUH, DUH-NAMOL, DUHNAHAMOL, DUŠNAKOS̄E, EJDUŠ, GROMSKA STRELA, HARDUŠ, JEBELACESTA, HARKADUŠ, KADUŠ, KAŠLJEVBAŠ, KRŠĀENAMAST, KRŠĀENUŠ, KRŠĀENOPODILE, KRŠĀENFIKS, KRŠĀENIDUŠ, KRŠĀENIDUŠI, MOJDUH, MOJDUN, ORDUŠ, ORKA, ORKADIJA, ORKADUŠ, ORKAFIKS, ORKAMAŠINA, ORKODIJO, ORŠENDUŠ, ORŠENIDUŠ, PRIMOJDETEL, PRIMOJDUH, PRIMOJDUŠ \square SSKJ

duša ▶ 'duša -a ž ⟨⟩ *duša* 1. [neumrljivo bistvo človeka]: 't̄uõ:ja 'duša b̄õ š'ʃa: u 'p̄je:ku 2. [čustveno-moralna stran človeka]: u 'dušõ s̄õm_.'e:r̄na 3. **a** čustv., nav. s prilastkom *človek, predvsem z vidika njegovih značajskih, čustvenih značilnosti:* z'ž̄a:ta 'duša 'ja: • k̄õ 'le: ta 'duša 'na: b̄õ 'b̄e:u 'ta:g z'm̄e:šõn! • 'tõ: ja u'p̄č̄õt'l̄i:va 'duša • j̄ã 'k̄a: pa 'd̄e:ž̄õš, 'luba 'duša! ? • čustv. 'žive 'duša (nikogar) 'ni:sm̄a s'r̄e:č̄a:ž̄a • zmer.: pra-k'l̄e:ta 'duša! za'k̄a: te pa 'ni b'ž̄õ

u'čé:rə? • 'ti 'duša ('ti) 'jā:sna! 4. *losrednji, notranji del česa!*: 'duša pŕ petro'le:jkə (: 'žo:gə) • čustv. **imeti dušo počrez kljub težki bolezni ne umreti**: 'ma'rija 'tud' 'mā: 'dušə pə-č're:s • čustv. **kaj ti leži na duši? kaj želiš povedati?**: pə'vè:, 'kā: tɛ lɛ'ži na 'dušə • čustv. **letel sem ipd. (tako hitro), da [bi hmalu (f = sem skoraj) dušo izpustil zelo hitro teči**: sɛm 'ta:k 'liet'ɔ, da bɛ x'mā:lə 'dušə s'pu-s't'u • **mirne duše brez pomislekov, skrbi**: 'mie:rne 'duša ga spə's'tim na 'mo:rjə 'šā:mga • šalj., kadar se kaj razbije **saj nima duše predmet je mogoče nadomestiti**: a 'šā:lca se ja zdŕ'bija? 'nə, 'sɛ: 'ne:ma 'duša. • 'duša pa 'tut' 'ni 'jəm'ɔ te g'la:s • **vernih duš na verne duše** [praznik 2. novembra]: kə ja b'ɛ 'vè:rneɣ 'duš - 'a: smə 'čā:sɛ 'r'o:žəŋ-k'rā:nc 'mó:d'ɫlɛ! • 'jutər bɔ 'vè:rneɣ 'duš • poud. **vpiti** (= dreti se = kroliti ipd.) **ko grešna duša (v vicah) a zelo glasno, navadno neartikulirano vpiti**: 'ja:zəs, 'kək ja u'pija - 'kə g'rɛ:šna 'duša u 'vicex **b zelo glasno jokati** (E vpiti na vse GRLO; vpiti ko ČREVO (= SRAKA = ZVERINA = ŽERJAV = ŽIVINA)) • poud. **živa duša nihče**: 'živa 'duša me 'ni 'vidja, da b' mɛ pəmā:ga:la • 'živɛ 'dušə (nikomur) na pə've:m, 'kā: se ja nar'dj-ɛ • 'žive 'duša (nikogar) 'ni b'ɛ! E + [Tominšek 1903: 18: daj. ed. »dúšb«; 19: daj. mn. »dúšbm in dúšam«]

dušek ⇒ EKS

dušica ▶ 'dušca -e z ⟨⟩ ♦ bot. **materina dušica** a **materina dušica**: 'mā:terna 'dušca **b** redk. *migalica*: ma'rijenəm 'so:zɛkəm 'tut' 'ri:ɛ:čajə 'mā:terna 'dušca (E ⇒ marijina SOLZIKA) E +

dušiti ▶ 'dušət (in 'dušt) tudi də'šit də'šim nd. ⟨'dušə (in duš) -šte; 'dušu (tudi də-'šiu) də'šija -ə, mn. də'šilɛ itd.) 1. d. koga/kaj **dušiti koga/kaj** a [ovirati, ote-ževati dihanje]: 'dɛm'ɛ də'ši **b** [moriti z onemogočanjem dihanja]: u 'lā:gerjə sə jəɣ də'šilɛ 2. d. kaj **klati kaj** [ubi-jati domače živali za hrano, navadno z nožem]: 'kɔ:m g'rɛ:š pa 'dɛ: nap'rɛ: pra'siča də'šit? 3. nov. d. kaj **dušiti** [kuhati]: 'mie:sə ja t're:ba də'šit 'na:j-p'rɛ: E k 1 ⇒ DAVITI; k 2 ⇒ KLATI; k 3 ⇒ TENSTATI E +

▶ **dušiti se** ▶ 'dušət (in 'dušt) tudi də'šit də'šim nd. (⇒ DUŠITI) **dušiti se**: 'dušət smə se za'čɛ:lɛ, kə smə b'lɛ 'nətər zap'rɛ:tɛ - 'ri:ɛ:čə, 'kók nas ja b'ɛ! E

E GAGATI E +

dušnakose ▶ 'dušna'kɔ:se medm. ⟨⟩ kletv., redk. *izraža podkrepitev trditve*: 'duš-na'kɔ:se, 'le: pə'čā:kɛ 'me:! E ⇒ DUS E

dušnik ▶ dəš'nik -a m (im. mn. '-nikɛ) *dušnik* [odprtina za zračenje]: pŕ 'kɔ:pɛ sə b'lɛ pa 'ta:k u'kɔ:lnəu'kɔ:lɛ 'ta:k'ə nɛ dəš'nikɛ. 'pu: ja pa na tis'tɛɣ dəš'nikex 'pu:l tis'tɛ 'dɛm 'šɔ: 'vən. E +

dva ▶ d'vā: d've: d've: glav. štev. ⟨rod. = mest./or.⟩ d've:x (in d've:-), daj. = or. d've:m star., redk. d've:mɛ) **dva** 1. *izraža število* a v samostalniški rabi: 'ja:na pa 'ja:na ja d've: • 'kumɛ d'vā: s'ma:, pa 'tò:k ɛ'le:ktŕkɛ p'lā:čəma • 'ura ja d've: • ub d've:x p'ru:ɔ:č (*nekaj čez drugo uro*) ja 'pa:r'sha • ub d've:x pə'pɔ:d'nɛ (: 'zutŕɛ = pə'nɔ:čə) • 'dɛ: g'rɛ:ɣc na d've: (vklapl (električni aparat) na stopnjo ena; E DVOJKA) **b** v prilastkovni rabi: d'vā: b'rā:ta (: u't'ru:ɔ:ka) • d've: dɛk'lɛ:tɛ (: 'xišə) • [d've: 'ja:jɛɛ (f = d'vā: 'ja:jca) • prad.⟨⟩ve:m 'le:təm pa 'pɔ: **c** poudarja dvojino: tis'te d've: 'rus'-kine • 'kéra d've: um'rɛ:le sta 'vā:ša? • 'tətale d'vā: 'nɛ: g'rɛ:ta • ⇒ dati za dva DECI • ⇒ dve CVIBI • ⇒ ena dve (⇒ EN) • ⇒ EN dva tri • ⇒ imeti dve levi ROKI • ⇒ iti na dva DECI • ⇒ iti na dva KONCA • ⇒ iti se med dvema ognjema (⇒ OGENJ) • ⇒ narediti kaj na EN dva tri • ⇒ ta MLADA dva (MLADI m) • ⇒ ta STARA dva (STARI m) E ⇒ DVA², DVE E +

▶ **dva**² ▶ d'vā: -- glav. štev. m. sp. ⟨⟩ **dva** 1. *izraža število*: ukol d'vā: 'me:tra ja 'dɔ:ga 2. *izraža številkol*: a d'vā: 'ta:ɣ-žənd'iniŕjɔ **b** redk. 'te:kma ja b'la: d'vā: 'ja:na • d'vā: 'nu:la ja b'ɛ! E ⇒ DVA¹ E k 2b ⇒ DVE E + [Tominšek 1903: 25: im., daj. m. sp. »„dvā“ in ubá (dat. dvě-maj, u'bémaj!).«]

▶ **dve** ▶ d've: -- glav. štev. ž./s. sp. ⟨⟩ **dve** 1. *izraža število*: kɔl d've: 'lɛ:tɛ bɔ s'tā:ra 2. *izraža številkol*: a na'piž d've: • mate'mā:tɛkə 'mā:m d've: • pŕ sɛ'vɛ:nščinɛ ja d've: 'du:ɔ:b'u **b** 'nā:šə sə z'mā:galɛ d've: 'nu:la E k 2 DVA¹⁻²; k 2a ⇒ DVOJKA E +

dva³ ▶ d'va: ⟨⟩ polcit. • ⇒ narediti kaj na EN dva tri E +

dvadeci ▶ d'vā:'dɛ:ɛɛ -- prid. ⟨⟩ *dvadeci-litrski*: d'vā:'dɛ:ɛɛ g'la:š • d'vā:'dɛ:ɛɛ 'so:k (v *dvadecilitrski embalaži*) • 'tət'-le g'la:š ja 'dɛ:ɛɛ, 'un'le pa d'vā:'dɛ:ɛɛ E

□ ∅

dvadinerščak ▶ d'vâ:d'ineršak -a (in -nê-) m živ. ⟨⟩ nekđaj *kovanec v vrednosti dva dinarja*: a 'mâ:ž nêga d'vâ:d'ineršaka za pə'so:dêť? | □ ∅

dvaindvajset¹ ▶ d'vâ:nd'va:js't' -têx (star. -nêd-) glav. štev. ⟨⟩ *dvaindvajset [izraža število]*: d'vâ:nd'va:js't' 'le:ť ja s'ta:ř | ⇒ DVAINDVAJSET² □ SSKJ, SP 1962 [Tominešek 1903: 25: »dvândvâjst«]

dvaindvajset² ▶ d'vâ:nd'va:js't' -- (star. -nêd-) glav. štev. ⟨⟩ *dvaindvajset [izraža številko]* | ⇒ DVAINDVAJSET¹ □ SSKJ, SP 1962

dvaindvajseti ▶ d'vâ:nd'va:js'tê -sta -ə (star. -nêd-) vrstil. štev. ⟨rod. ed. m. sp. -s'têga in -z'd'ga, đaj. ed. m. sp. -s'têmə in -s't'mê) *dvaindvajseti*: d'vâ:nd'va:js'têga ja 'đu:ms • d'vâ:nd'va:js't'd'ga ('lê:ta) ja 'bê:ũ 'ru:jan | □ SSKJ

dvaindvajščak ▶ d'vâ:nd'va:jsčak -a (in -nêd-) m živ. ⟨⟩ star., redk. *moški, rojen leta 1922* | □ ⇒ DEVETINDVAJŠČAK □ ∅

dvajsen ⇒ POŠNAJSEN DVAJSEN, ŠNAJSEN DVAJSEN

dvajset¹ ▶ d'va:js't' -têx glav. štev. ⟨⟩ *dvajset [izraža število]*: a v samostalniški rabi: š'tê:řkrť 'pêt ja d'va:js't' b v prilastkovni rabi: d'va:js't' 'me:trô • z d'va:js'têmə 'pie:nêmə bê 'jəm'ô p'ri:evêž 'dê:ž | ⇒ DVAJSET² □ + [Tominešek 1903: 25: »dvajst«]

dvajset² ▶ d'va:js't' -- glav. štev. ⟨⟩ *dvajset 1. [izraža število]*: kôl d'va:js't' 'le:ť ja žê ut'hi:č 2. [izraža številko] a: 'têle ja na'pisənə d'va:js't' b d'va:js't' (a)ũžnt' (ô)lêřjô | ⇒ DVAJSET¹ □ k 2a ⇒ DVAJSETKA □ +

dvajsetdinerščak ▶ d'va:js't'd'ineršak -a (in -nê-) m živ. ⟨⟩ nekđaj *bankovec v vrednosti dvajset dinarjev* b *kovanec v vrednosti dvajset dinarjev ali dvajset par*: d'vâ: d'va:js't'd'ineršaka səm 'va:rgu | □ ∅ (Bunc 1940: 66 *dvajsetdinaršek*)

dvajseti ▶ d'va:js'tê -sta -ə vrstil. štev. ⟨rod. ed. m. sp. -s'têga in -z'd'ga, đaj. ed. m. sp. -s'têmə in -s't'mê) *dvajseti*: p'ř:ũ d'va:js't'mê 'lê:tê žê g'rê: • d'va:js'têga 'mâ:řca | □ +

dvajsetka ▶ d'va:js't'ka -e z ⟨⟩ *številka dvajset*: d'va:js't'ka ja b'ļa: na'pisəna | □ DVAJSET² □ ∅

dvajsetkrat ▶ d'va:js't'krat (in -kêrt) prisl. ⟨⟩ d'va:js't'krat sma 'žê b'ļa: p'ř 'nêmə, čê 'n'je: 'v'ie:čkrat | □ +

dvajščak ▶ d'va:jsčak -a m živ. ⟨⟩ star., redk. *moški, rojen leta 1920*: "garmô "jô:ž

ja 'bê:ũ d'va:jsčak | □ ⇒ DEVETINDVAJŠČAK

□ ∅

dvajščica [Plet.: »dvâjščica, f. = dvajsetica [= das Zwanzigkreuzerstück], *Mur., C., Mik., Savinska dol.*«]

dvakrat ⇒ DVEKRAT

dvakraten ⇒ TOPELJŠEN

dvanaajst¹ ▶ dva'na:js't -s't'êx glav. štev. ⟨⟩ *dvanaajst 1. [izraža število]*: a v samostalniški rabi: t'ri: k'rač' (')tê:ř ja dva'na:js't b v prilastkovni rabi: u dva'na:js'têx 'urax • dva'na:js't r'ô:pčkô (□ ⇒ DUCAT) | ⇒ DVANAJS'T², OPOLDNE, POLNOČ □ +

dvanaajst² ▶ dva'na:js't -- glav. štev. ⟨⟩ *dvanaajst 1. [izraža število]*: dva'na:js't 'le:ť ja 'xuo:đu u 'šo:žə 2. [izraža številko]: a 'câ:ger ja 'p'ařšə đə dva'na:js't • dva'na:js't ja 'p'isəžə na 'tâ:blê b dva'na:js't' (a)ũžnd' (in)erjô | ⇒ DVANAJS'T¹ □ k 2a ⇒ DVANAJS'TKA □ +

dvanaajsternik ▶ dvanaajst'ê:řnêk -a (in -n'j-) m ⟨im. mn. -nêkê (in -ni-) *dvanaajsternik, dvanaajstnik*: na dvanaajst'ê:řnêkə 'mâ: čê:ř | □ SSKJ, SP 1962

dvanaajsti ▶ dva'na:js'tê -sta -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'têga in -z'd'ga, đaj. ed. m. sp. -s'têmə in -s't'mê) *dvanaajsti*: dva'na:js'têga 'fê:bru'â:řja ja b'ļə • te dva'na:js'tê sŋ na 'va:řs'tê | □ SSKJ, SP 1962

▶ **dvanaajsti** ▶ dva'na:js'tê -s'têga in -z'd'ga m živ. ⟨đaj. = mest. = or. -s'têmə in -s't'mê) 1. redk., v datumu, in sicer za vrstilnim števnikom, ki izraža đan v mesecu *december*: d'rugêga dva'na:js'têga t'ri:n'pê:đêz'd'ga 'lê:ta sê 't'je:ta u'ma:řlê | □ ⇒ DECEMBER □ SSKJ, SP 1962 ≠

dvanaajstica ⇒ DVANAJS'TKA

dvanaajstka ▶ dva'na:js'tka (*Bo* tudi -s't'-) -s't'ke z ⟨⟩ *številka dvanaajst*: dva'na:js'tka ja b'ļa: na'pisəna | □ DVANAJS'T² □ Plet.

dvanaajstkrat ▶ dva'na:js'tkrat (in -kêrt) prisl. ⟨⟩ *dvanaajstkrat*: dva'na:js'tkrč' (in) 'bê:ũ u "c'ie:lê | □ SP 1962, Plet.

dvanaajstnik ⇒ DVANAJS'TERNIK

dvanaajščak ▶ dva'na:jsčak -a m živ. ⟨⟩ star., redk. *moški, rojen leta 1912* | □ ⇒ DEVETINDVAJŠČAK □ ∅

dve ⇒ DVA

dvekrat ▶ 'dve:krat (in -'vê:ř; in -kêrt) prisl. ⟨⟩ *dvakrat*: d've:krť 'pêt ja đê'set • d've:krat sê jê k'ri u'zê:lê • 'te:gale ja 'e:nkrť, 'ungale pa d've:krť 'v'ie:č kê 'žâ:nê • ⇒ ni dvekrat za REČI, da ... • ⇒ ni treba dvekrat REČI komu • ⇒ v MLINU se dvekrat pove | □ ∅ (+ *dvakrat*)

dvenadstropen ⇨ DVONADSTROPEN

dvesto ▶ d've:stɔ -tɛx in -- (in -'vɛ:-) glav. štev. ⟨ *dvesto*: za d've:stɔ 'mā:rg_()a dɛ'biš • z d've:stɔtɛm 'tɔ:lɛrjɛm 'xɔ:dɛ ɥ'kɔ:lɛ | **□** +

dvestodinerščak ▶ d've:stɔ'dinɛrʂak -a (in -nɛ-) m živ. ⟨ nekdanj *kovanec v vrednosti dvesto dinarjev*: d've:stɔ'dinɛrʂaka sm̄ 'nɛ:kɛ z'gub'u | **□** 0

dvig ▶ d'vɨk -ga m (im. mn. d'vigɛ) nov. *dvig* |sprejemanje pripadajočega, naročenega|: na'pišɛ 'lis'tɛg za d'vɨk | **□** +

dvigalka ▶ dvɛ'ga:ɥka -e (in -vɨ-) ž ⟨ nov. *avtomobilsko dvigalo*: a 'mā:ž dvɛ'ga:ɥkɛ za pɛ'sɔ:dɛt? | **□** ⇨ VINTA **□** SSKJ ≠

dvigalo ▶ dvɛ'gā:lɛ -a (in dvi-) s ⟨ *dvigalo* |naprava za prevoz|: z dvɛ'gā:lɛ smɛ se pɛ'lā:lɛ | **□** LIFT **□** +

dvigati ▶ d'vigat -gɛm nd. ⟨d'vigɛ itd.⟩ nov., redk. d. kaj *dvigati kaj* |sprejemati pripadajoče, naročeno|: 'kɛ: pa p'lā:čɛ d'vigɛš? | **□** ⇨ VZDIGOVATI **□** +

dvigniti ▶ d'vigɛn't' -gnem d. ⟨d'vigɛ (in -gɛn') -gɛn'tɛ; d'vigɛn'u -gɛn'ɫa -ɛ) nov., redk. d. kaj *dvigniti* |sprejeti pripadajoče, naročeno|: d'vigɛ 'ka:r 'vɛz g'nā:r | z 'bā:nkɛ (| = s k'nige) | **□** ⇨ VZDIGNITI **□** +

dvigovati ▶ dvɛ'gɔ:vət -'gujam (in -vɨ- >) nd. ⟨dvɛ'guj -tɛ; dvɛ'gɔ:vɔ -g'vā:lā -ɛ) nov., redk. *dvigati* |sprejemati pripadajoče, naročeno|: sɛ: tɛ 'ni t're:ba dvɛ'gɔ:vad g'nā:rja | **□** ⇨ VZDIGOVATI **□** +

dvobrzinec ▶ d'vɔ:bɛr'zɨnc -a m živ. ⟨im. mn. -'zɨn'ɛɟ) *kolo s pomožnim motorjem tovarne Tomos z dvema prestavama*: d'vɔ:bɛ'zɨnca sɛ 'mɛ:lɛ | **□** ⇨ AVTOMATIK **□** 0

dvocevka ▶ d'vɔ:'cɛ:ɥka (in -'ɛɟ:-) -'ɛɟ:ɥkɛ ž ⟨ lov. *dvocevka* | **□** +

dvofazen ▶ d'vɔ:'fā:zɛn -zna -ɛ prid. ⟨rod. ed. m. sp. -z'nɛga) elektr. *dvofazen*: d'vɔ:'fā:z'nɛ 'tɔ:k • 'tɔ:k ja 'tɛlɛ d'vɔ:'fā:zɛn, 'nɛ: t'rɔ:'fā:zɛn | **□** SSKJ, SP 1962

dvojček ▶ 'dɔ:jčɛk -čka m živ. ⟨ nav. dv., mn. *dvojček, dvojčica* |otrok|: d've:kɛt ja 'dɔ:jčkɛ 'mɛ:lā • tɨsta d'vā: 'dɔ:jčka sta za xu'diča st'rā:št | **□** +

dvojček² ▶ d'vɔ:jčɛk -čka m živ. ⟨ nov. *dvojček a* |hiša|: d'vɔ:jčka sta pɛ'stā:ɥlā • u d'vɔ:jčkɛ žɛ'vɨjɛ **b** |vsak od dveh telefonskih priključkov|: d'vɔ:jčka 'mā:m • na d'vɔ:jčka sɛ me pɛk'lučlɛ • d'vɔ:jčɛk ja tɛlɛfɔ'nɛ:rɔ, me pa 'nišɛ 'mɔ:gu dɛk'lɨcat | **□** SSKJ, SP 1962

dvojčeten ▶ 'dɔ:jčatɥ -tna -ɛ prid. ⟨rod. ed.

m. sp. -t'nɛga) *dvojčičen*: 'dɔ:jčat'nɛ ɥt'rɔ:ɛɟ 'nišɛ 'ta:k 'rɛ:t'kɛ • 'pɛ:trɥ ja 'dɔ:jčatɥ (*ima brata dvojčka ali sestro dvojčico*) • 'mɨca pa 'f'rɛnce sta b'lā: 'dɔ:jčatna (*sta se rodila kot dvojčka*) | **□** Plet.

dvojčičen ⇨ DVOJČETEN

dvojčka ▶ 'dɔ:jčka -e ž ⟨ nav. dv. *dvojčica*: 'dɔ:jčkɛ sta b'lɛ: z 'ā:nɛ | **□** 0

dvoje ⇨ DVOJEN

dvojen ▶ d'va:jɥ -jna -ɛ prid. ⟨rod. ed. m. sp. -nɛga) **1.** *dvojen a* |dvakrat tolikšen|: d'va:jnɛ 'dɛ:lɛ sɛ sɛ nar'dɨlā **b** |iz dveh delov, enot|: d'va:jna 'nɛt • d'va:jnɛ 'lɛ:tɛ (*vojni čas, ki se za pokojnino šteje dvojno*) **2.** pri množinskih samostalniki *dvoje* |skupina dveh enot|: d'va:jnɛ x'lā:ča (: 'us'tɛ : 'vilcɛ) • d'va:jnɛ š'kɔ:rɛɟ (*dva para*) | **□** k 1 TOPELJŠEN **□** +

▶ **dvojno** ▶ d'va:jnɛ prisl. ⟨ *dvojno*: d'va:jnɛ 'vidɛm • kɛ ja 'bɛ:ɥ_() partɛ-'zā:nɛx, se 'nɛmɛ d'va:jnɛ š'tɛ:ja | **□** TOPELJŠNO **□** SSKJ

▶ **dvojno** ▶ d'va:jnɛ -nɛga s ⟨ • **na dvojno** *na dvojno*: 'ja:zɛk ja 'mɛ:lā 'kā:ča na d'va:jnɛ na'rɛ:t | **□** SSKJ

dvojka ▶ d'vɔ:jka -e ž ⟨ **1.** *številka dve*: na'pišɛ d'vɔ:jkɛ • 'dɛ: (= 'šā:lɛɟ) na d'vɔ:jkɛ (*vklopi* |električni aparat) *na stopnjo dve*; | **□** ⇨ DVE **2.** *zadostno* |najnižja pozitivna ocena (v šoli)|: d'vɛ: 'd'vɔ:jkɛ 'mā:m | **□** DVE **□** +

dvojnik ▶ d'vɔ:jnɛk -a (in -nɨ-) m (im. mn. -nɛkɛ (in -ni-)) redk. *dvojnik* |drugi izvod|: p'rɔ:šɛnɛ 'ma:rɛš u d'vɔ:jnɛkɛ na'pɨsat | **□** DUPLIKAT **□** +

dvolisten |dvolistna senčnica| ⇨ divja ŠMARNICA

dvomiti ⇨ ne VERJETI

dvonadstropen ▶ d'vɔ:nact'rɔ:pɛn -pna -ɛ (tudi d'vɛ:-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -pnɛga) nov. *dvonadstropen*: d'vɔ:nact'rɔ:pɛn 'xišɛ bɔdɛ nar'dilɛ | **□** SSKJ, SP 1962

dvor ▶ d'va:r -a m ⟨ *Kr* nekdanj **1.** *ograjn prostor navadno ob hlevu za izpuščanje svinj*: pra'šiča smɛ na d'va:r spɛs'tilɛ **2.** redk. *gnoj* |ograjn prostor za iztrebke|: pɛ'pɛ:ɥ pa 'va:ržɛ na d'va:r | **□** k 1 ⇨ GORICA; k 2 ⇨ GNOJ **□** +

dvorana ▶ dvɔ'rā:na -e (tudi dvɛ-) ž ⟨ *dvorana*: u dvɔ'rā:nɛ sɛ 'fɛ:rlɛnkɛ gɛ'rɛ:lɛ | **□** +

dvovprežnik ⇨ CVAJŠPANIGER

džabe ▶ - tož. ed. 'žā:bɛ ⟨ • redk. *dobiti* (= kupiti ipd.) *kaj za džabe dobiti kaj zelo poceni*: 'a:ɥɔ sta za 'žā:bɛ dɛ'bɨlā

(⇒ ZASTONJ) | ☐ ∅

džem ▶ 'že:m -a (in 'žɛ:-) m ⟨⟩ nš *džem:*
s_:'liju sm 'že:m s'kuxaŋa ▪ 'že:m z ma-
're:lɛc | ☐ SSKJ, SP 1962

džems ▶ 'že:ms -a (in 'žɛ:-) m živ. (im. mn.
'že:mse) nekđaj *ameriški poltovorni*
avtomobil: 'že:msa ja 'va:z'u | ☐ ∅

džezva ▶ 'že:zva (in 'žɛ:-) 'žɛ:z've ž (rod. mn.

-zu) *džezva:* kə'fija 'kuxa u 'žɛ:zve | ☐
SSKJ, SP 1962

džip ▶ 'žip -a m živ. (im. mn. 'žipe) *džip:*
ž_'žipe se 'vəɛ ▪ 'žipa se ja 'va:t'ɔ
'kupɛt | ☐ SSKJ, SP 1962

džumbus ▶ 'žumbus -a m ⟨⟩ nš, redk. *kriča-*
nje, razgrajanje, hrup: 'nišm z'da:ržɔ
u tis't'mə 'žumbusə | ☐ ⇒ SUNDER ☐ ∅

- e** ▶ 'e: -ja tudi -- m ⟨⟩ *e* |samoglasnik; črka|: 'rie:čə 'e: • 'e:ja 'nisə na'p̥isə | ☐ A¹ medm. ☐ SSKJ, SP 1962
- e¹** ▶ 'e: medm. ⟨⟩ **1.** *izraža vdano, ravnodušno prepričanje o povedanem*: 'e:, 'd̥yo:ns ja ša 'čud̥, də 'jut̥ se bə pa 'zə u'je:z'd̥u! **2.** *izraža zavrnitev*: {A} a 'vi se 'nis'te 'ba:l̥. {B} 'e:. • {A} a ja b'zə 'xədə? {B} 'e:, 'ni b'zə. | ☐ A¹ medm., AH ☐ SSKJ
- e²** ▶ 'e: medm. ⟨⟩ **a** klic konju *stoj b* šalj., klic človeku *izraža zahtevo po prenehanju premikanja*: 'mã:t̥, 'kã:m pa gr̥e:te? 'e:!! | ☐ ⇒ VE ☐ SSKJ, SP 1962
- edelj** ▶ 'e:d̥l̥ -na m ⟨⟩ NŠ, grad. *malta* (za *zunanji omet*): a b̥ə m̥ə p̥ə'so:d̥l̥ə m̥ə'r-tã:l̥kə za 'e:d̥l̥? | ☐ ⇒ EDELJPUC, FASADA ☐ Ø
- edeljpuč** ▶ 'e:d̥l̥'puč -a m ⟨⟩ NŠ, grad. *malta* (za *zunanji omet*): 'e:d̥l̥'puč ša 'vai:r-žamə 'g̥yo:r | ☐ EDELJ ☐ Ø
- eden** ▶ 'ja:d̥n̥ 'ja:nə -ə glav. štev. ⟨rod. ed. m. sp. 'ja:n̥ga, daj. ed. m. sp. 'jan'mə; nenaglašeno n̥ə (in ŋ') na n̥ə, rod. ed. m. sp. n̥əga) **1.** *izraža število ena* | **a** v samostalniški rabi *eden*: 'ja:nə pa d'v̥e: ja t'ri • 'ja:d̥n̥ ja u'č'po:č'()ã:k̥ə, d'vã: sta pa 'g̥yo: 'pa:r̥šã 'ta:k p'ra:uj̥ə - čə 'v̥e: 'ja:d̥n̥, se na 'z'v̥e:, čə ja m̥et'()r̥e:m̥ə, ja med 'n̥e:m̥ə, čə ja m̥et'()r̥e:m̥ə, ja pa med u's̥e:m̥ə • 'ura ja 'ja:nə • ub 'ja:n̥x p̥ə'po:d̥n̥ə (: 'zut̥ə = p̥ə'n̥yo:čə) • 'šã:l̥t̥ə na 'ja:n̥ə (*vklopi (električni aparat)*) na *stopnjo ena*; ENKA) **b** v prilastkovni rabi *en*: n̥ə 'l̥it̥ə š'n'ò:psa • na 'šã:l̥ca m'l̥e:ka • 'kum̥ə n̥ə 'n̥yo:g̥ə ja 'jəm'ò • čaz ŋ' 'm̥e:sn̥ə pa s'p̥è:t p'ridem • star. ən 'ta:užənd'()e'v̥e:ct̥ə ča'ta:rt̥əga 'l̥e:ta sm̥ 'b̥e:u 'r̥yo:jan • pod poudarkom: 'ja:n̥ga pra'siča sm̥ 'kupl̥ə • 'ja:n̥ə 'k̥yo:zə ša 'mã:j̥ə • a 'mã:te 'ja:n̥ə k'rã:v̥ə a d'v̥e:? • m̥eč'n̥e: be'tõ:n̥:ã'r̥e:d̥ə - 'ja:nə 'ja:nə (*v razmerju en del cementa, en del peska*) • pri množinskih samostalnikih: ne x'lã:ča ša ma 'kupl̥a • 'kum̥ə n̥ə 'č̥e:ul̥ə s̥ə m̥ə ša p'r̥o: **2.** **a** v zvezi z drugi *en izmed dveh bližjil*: ut'r̥yo:c̥ə se z 'ja:n̥ga 'k̥yo:nca 'v̥ie:s̥ə 'po:j̥əj̥ə na d'rug:a **b** *izraža nedoločeno osebo, stvar, ki se pri razmejevanju navede na prvem mestu*: (t̥ə) 'ja:n̥ə s̥ə 'j̥əd'l̥ə š'm̥yo:r̥ən, d'rug̥ə s̥ə s̥ə 'ja:j̥ce 'p̥ie:kl̥ə • t̥ə 'ja:n̥ə se zaj̥ə'bã:v̥e:t̥ə, d'rug̥ə pa na'j̥e:bl̥em̥ə •

s predlogom 'ja:d̥n̥ ud 'b̥ə'čã:n̥ə ja 'b̥e:u c |*izraža medsebojno razmerje*: 'ja:d̥n̥ d'rug̥a se b̥ə'ita **3.** **a** *ki ni natančneje določen*: n̥ə (*kako*) k'n̥ig̥ə m̥ə p'r̥n̥ie:s̥ə • ne (*kake*) š't̥e:r 'kile ja 'vã:g̥ə • n̥əx (*kakih*) s't̥o: 'kil 'mã: • kr̥əm'p̥e:r̥ja ja pa 'l̥e:c ŋ (= ne) (*približno*) 't̥o:k'()ə 'l̥ã:n̥ə • 'ura ja b'zã: ne (*približno*) 'ja:nə • ub n̥əx 'va:s'm̥əx (*približno ob osmih*) ma 'pa:r̥šã • ne 'nã:ša z'lã:xte ja 'b̥e:u (*z nami je bil v sorodstveni zvezi, ki pa ni natančneje določena*) • v samostalniški rabi: 'ja:d̥n̥ (*nekdo*) ja u'ma:ru **b** mn., v samostalniški rabi *neka-teri*: t̥ə 'ja:n̥ə b̥əd̥ə pa 'd̥yo:ns 'm̥yo:kr̥ə • t̥əm 'ja:n̥əm gr̥e: 'fa:j̥n • te 'ja:n̥ə ša p̥ə'ra:j̥t̥əj̥ə 'n̥ie:, k̥ə r̥ə'd̥ij̥ə **c** star. *niti en (sam)*: 'ja:nə 'šã:l̥ca 'ni 'v̥ie:č 'ce:lã **4.** *nesestavljen, cel*: ta 'd̥ie:ska ja z 'ja:n̥ga 'k̥o:sa • ⇒ biti eno FIGO česa • ⇒ biti oblečena ko ena CIGANICA • ⇒ biti oblečen ko en CIGAN • ⇒ biti (taka) ko (ena) DESKA • ⇒ biti tak ko ena ČMERIKA • ⇒ biti tak ko ena GORILA • ⇒ biti tak ko en GREBEC • ⇒ biti za en DREK • ⇒ biti (oblečen) ko en MERIKANEC • ⇒ dati komu eno (ta) čez RIT • ⇒ dati komu eno (ta) za BUČO • ⇒ dati za en DECI • ⇒ dobiti eno (ta) čez RIT • ⇒ dobiti eno (ta) za BUČO • star., redk. **do enega vse popolnoma vse (dele celote)**: də 'ja:n̥ga da m̥ə u's̥e: k̥ə'n̥yo:fe p̥ə'b̥ie:raš (☐ ⇒ do ZADNJEGA) • star. **do enega drugega tesno skupaj**: za 'l̥ie:žac'()ma 'd̥ie:žã pa ne 'tã:kele 'darve, də 'ja:n̥ga 'druga • də 'ja:n̥ga d'rug:a sm̥ə s'ta:l̥ə u 'c̥e:rk̥v̥ə • **eden po eden po eden, posamič**: 'ja:d̥n̥ p̥ə 'ja:d̥n̥ sm̥ə 'x̥o:d̥l̥ə 'n̥ət̥ər • ⇒ en DREK • ⇒ enega LETA • ⇒ eno FIGO • star. **eno z drugim vse skupaj**: gr̥eš u šta'cunə, pa 'ja:n̥ə z d'rugm̥ə 't̥o:k p'r̥n̥ie:s̥e, da g'runt̥əš, a b̥ə na'zã:j 'da:u a 'kã: (☐ z enim drugim (⇒ EDEN)) • ⇒ GLIH en(e) toliko • ⇒ iti na en DECI • star. **kakor eden, tako ta drugi eden ravna tako kot drugi**: u'bã: sta g'l̥ix - 'k̥ək̥ər 'ja:d̥n̥, 'ta:k te d'r̥uk • ⇒ na enem ušesu gre (komu) noter, na drugem pa ven (⇒ UŠESO) • star. **na eno drugo zaporedoma, zdržema, neprestano, vedno znova**: 'čã:s' 'nišm̥ k̥ã:l̥eisa pra'dar̥ã n̥ə 'l̥e:t̥ə, 'čã:s' pa 'ka: na 'ja:n̥ə d'rug̥ə • na 'ja:n̥ə d'ru-

gə ja 'pɪʎa • na 'jamə d'rugə ja 'xʉod'u na stra'niščə • **pa eno pa drugo** in podobno, in kar je še takega, in tako dalje: sɲ u'sə pə pra'vic' pəv'èdɔ, a'njɛ, da sɲ 'bè:u: partižà:nex pa da sɲ 'bè:u:()jət, pa 'kà: sɲ 'təm 'dè:ʒɔ 'tudɛ, pa 'jamə pa d'rugə • ⇨ po enem KOPITU • ⇨ še enega CUKRA ne prinesti • čustv., star. **(to) je** | **enkrat ena** (| = redk. ena) *(to) je gotovo, nedvomno*: 'tɔ: ja 'enkrɪt 'ja:na, da na 'mò:rəš 'ka: nap'rɛ: da'mɔ: 'xʉo:s't' • 'bò:ga ša 'bɔ: pɪtəm tɛ'ližnekə – 'tɔ: ja 'jamə - 'enkrɪt 'ja:na 'ja:, da ja 'bè:u: 'jã:nɛz:()ra:ɲnə (| ⇨ SIGURNO povdk.) • ⇨ vse ena FIGA je • ⇨ za eno gromsko (⇨ GROMSKA ž (⇨ GROMSKI)) • star., redk. **Z enim drugim vse skupaj**: z 'ja:n'mə d'rugmə ja 'tɔ: n' mɛ'l'jò:n (| eno z drugim (⇨ EDEN)) | ⇨ ENCAJT, HENIKRATI, ZAEDEN | k 3b GOTOVI, NEHTERNI | + [Tominešek 1903: 25: m. sp. »jè'dn, gen. jè'nga, dat. jè'nmɛ = loc. = instr.«; 25: ž. sp. »jè'na (po a-sklanji).«; 26: im./tož. ed. »ɲn (tudi le ɲ), ɲna (ali: „na“) ɲnɛ (ali „nɲ“): „ɲn nòu klabúk" ali: „ɲnòu klabúk".«]

edin ▶ e'din -a -ə (in e-) prid. (rod. ed. m. sp. e'dinga (in e-) in e'dinɛga, daj. ed. m. sp. e'din'mə in e'dinɛmə) nov. *edini* | *ki obstaja v enem samem primerku*: 'iɲɔc ja 'nè:n e'din 'sɲn • e'dine 'šɔ:lnɛ g'rè:š fr'dè:rbat | | Plet. (SSKJ, SP 1962 ≠; SSKJ, SP 1962 *edini*)

edinec ▶ e'dinc -a (in e-) m živ. (im. mn. e'din'cɛ) nov. *edinec* | *sin*: 'žã:rko ja e'dinc | | +

edinka ▶ e'dinka -'dinke (in e-) ž () nov. *edinka* | *hčt* | | +

edino ▶ e'dinə (in e-) prisl. () nov. *edino* 1. | *izraža omejenost na navedeno*: u'sɛ sə pə'mã:rɫɛ, e'dinə 'un' ja 'va:stɔ 2. z oslabljenim pomenom | *poudarja pomen pri-slova*: 'tɔ: ja b'ʎə e'dinə p'rɔ:, da sɛ 'ka: p'ʎã:čɔ | | k 1 ⇨ SAMO; k 2 ⇨ NAJBOLJ | SSKJ, SP 1962 (Plet. pod *edin*)

ednajst ▶ ad'na:jst -s'tɛx glav. štev. () *enajst* | *izraža števililo a* v samostalniški rabi: ad'na:jst jəx ja b'ʎə • ub ad'na:j-s'tɛx də'pɔ:d'nɛ (: vɛ'čér) • u 'pʉo:ʎə ad'na:jstɛx • t'ri čã'tã:rt na ad'na:jst b v prilastkovni rabi: 'kã:m pa 'nɛ: g'rè:ta z ad'na:jstɛm ut'rʉo:kəm?! | ⇨ EDNAJST² | | (+ *enajst*; Thesaurus 1992) [⇨ ENAJST]

ednajst² ▶ ad'na:jst -- glav. štev. () *enajst* | *izraža številko*: ad'na:jst ja 'pɪsaʎə

'gʉo:r • ub ad'na:jst-'ã:ɲžənt 'mã:rk ja 'pa:ršu | | |

ednajsti ▶ ad'na:jstɛ -sta -ə vrstil. štev. (rod. ed. m. sp. -s'tɛga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tɛmə in -s't'mə) *enajsti*: ta ad'na:jsta sɛm pa 'ja:s • ad'na:jstɛga 'mã:rca | ⇨ EDNAJST¹ | | (+ *enajsti*; Thesaurus 1992)

▶ **ednajsti** ▶ ad'na:jstɛ -stɛga in -z'd'ga -'viɛ:-) m živ. (daj. = mest. = or. -s'tɛmə in -s't'mə) 1. redk., v datumu, in sicer za vrstnilim števnikom, ki izraža dan v mesecu *september*: pɛt'na:jstɛga ad'na:jstɛga dɛ'vè:tɲ'pè:dɛz'd'ga 'lè:ta ja b'ʎã: pa 'mã:nca rɛ'ja:na | | ⇨ NOVEMBER | SSKJ, SP 1962 ≠

ednajstka ▶ ad'na:jstka (*Bo* in -s't'-) -s't'ke z () 1. *številka enajst*: zɪɔn ad'na:jst'ke na'pɪšə na'va:js't' 2. *enajstica* | *pri športni napovedi*: ad'na:jstka ja 'mənda 'jəm'ɔ (= za'diɛ:ɲ) | | ENAJSTICA, ENAJSTKA; k 1 EDNAJST² | | (SSKJ, SP 1962 *enajstka*)

efe ▶ e'f'e: -ja (in 'e:-) m živ. () grad. *zidak, izdelan iz elektrofilitrskega pepela*: 'xišə sə z 'e:f'e:ja nar'dilɛ • 'e:f'e:ja sə də'bɪɫɛ | | |

ehcem ▶ e'x'cɛ:m -a (in ex-; in e'x'cɛ:-) m () nš *ekcem*: e'x'cɛ:m 'mã:m na (= pə) 'rʉo:kɛ • e'x'cɛ:m se meɟ ja na'rè:d'u | | EKSCEM | SSKJ, SP 1962

ej ▶ e:j (in 'e:j) medm. () *izraža neprijetno spoznanje, zavrnitev*: 'e:j, 'tɔ: pa 'ni b'ʎə 'dʉo:brɛ | | ⇨ AJ | +

ejduš ▶ e:j'duš (in 'e:j-) medm. () kletv., redk. *izraža podkrepitev trditve*: 'e:j'duš, 'ã: se ma s'tiɛ:pʎã 'dɛ:le! | | ⇨ DUŠ | SSKJ

ek ▶ e:k -a (in 'e:k(-)) m (im. mn. 'e:kɛ) ◆ les. *odrezati* ipd. v *ek odrezati tako, da stranici tvorita pravi kot*: 'iverkə ja t're:ba u 'e:k ud'rè:zat | | ⇨ KOT | |

ekcem ⇨ EHCEM

ekonom¹ ▶ ekɔ'nɔ:m -a (in e-) m () *ekonom-lonec*: u ekɔ'nɔ:m 'dɛ: 'župə 'kuxat | | EKONOMISKER | | (SSKJ *ekonom lonec*)

ekonom² ▶ ekɔ'nɔ:m -a (in e-) m živ. () *ekonom* | *službenec*: za ekɔ'nɔ:ma ja 'bè:u 'čã:sɛ na 'sm'rè:kɛ | | SSKJ, SP 1962

ekonomija ▶ ekɔ'ɲɔ:mija -a (in e-; tudi -'ɲɔ:mɛ;- in -mɪ-) ž () nš, prva leta po 1945 *veliko kmetijsko družbeno posestvo*: na 'ra'čicɛ ja u ekɔ'ɲɔ:mijə 'dɛ:ʎã:ʎã • x'mɛ:ɲ ja pa ša pə 'va:js'kɛ 'mè:ʎã ekɔ'ɲɔ:mɛja na 'gɪ'žɔ:ɲɔ:mə u 'gò:rɲɛmə

'g'ra:ðe | □ SSKJ, SP 1962
ekonomlonec ⇒ EKONOM¹
ekonompisker ▶ ek'o'nõ:m'piskər -kra (in e-) m ⟨⟩ **ekonomlonec** | □ ⇒ EKONOM¹ □ Ø (SSKJ *ekonom lonec*)
ekran ▶ ek'rân -a (in e-) m ⟨⟩ **a** *televizijski zaslon*: ek'rân ja 'ca:rkn'u **b** *računalniški zaslon, prikazovalnik* | □ SSKJ, SP 1962
eks ▶ 'e:ks -a (in 'e:-) m ⟨⟩ • **spiti na eks** *izpiti kozarec do dna, ne da bi se vmes oddahnil*: ja 'mis'lu, da ja š'n'õ:ps, ja pa na 'eks:_'pè:u | □ ⇒ EKSA-TI | □ Ø (SSKJ, SP 1962 *eks medm.*)
eksaminirati ⇒ SAMINIRATI
eksati ▶ 'e:ksat -əm (in 'e:k-) a.+nd. ('e:kšə itd.) *izpiti kozarec do dna, ne da bi se vmes oddahnil*: "rõ:za n' g'la:š 'ta:užnt-'rõ:š 'ka: 'eksa | □ spiti na EKS | □ SSKJ, SP 1962
ekscem ▶ eks'ce:m -a (in ek-; in '-ce:-) m ⟨⟩ NŠ, redk. *ekcem*: na 've:m, 'kè: sm̩ eks-'ce:m də'bija | □ ⇒ EHCEM | □ SP 1962 *pod ekcem*
eksplozija ▶ eksp'lõ:zèja -a (in e-; in -zi-) ž (rod. mn. -zi) nov. *eksplozija a* | *sprostitvev energijel*: də eksp'lõ:zèja ja 'pa:ršlè **b** | *pok*: eksp'lõ:zija se ja 'čuļa | □ k 2 ⇒ ŠUS | □ Ø
ekspresen ▶ ekspre:sən -sna -ə (in e-; in '-rè:-) prid. (rod. ed. m. sp. '-rè:s'nèga) *ekspresen a* | *ki zelo hitro vozil*: a ja 'bè:u na'vá:dŋ a ekspre:sŋ 'cuk? | □ ⇒ EKSPRESNI **b** | *ki se dostavi takojl*: eksp're:snə 'pišmè | □ SSKJ, SP 1962
▶ **ekspresno** ▶ eksp're:snə (in e-) prisl. ⟨⟩ *ekspresno* | < EKSPRESEN b | 'pišmè 'puo:šlè ekspre:snə, pa bõ p'ra:u 'ca:jt 'pa:ršlè | □ SSKJ
▶ **ekspresni** ▶ eksp'rè:s'nè -nèga (in e-) m ⟨rod. mn. -s'nèx) *ekspresni vlak*: z ekspre:s'nègə sma se pè'lâ:le | □ Ø
▶ **ekspresna** ▶ eksp're:sna (in '-rè:-) '-rè:s'nè (in e-) ž ⟨⟩ • **pripeljati** (: priti ipd.) z **ekspresno pripeljati zelo hitro**: ja 'ta:g z ekspre:s'nè p'p'je:lõ, da ga sp'lõ:x 'nišŋ 'vidļa • z ekspre:s'nè ja 'pa:ršu pa 'tut' 'ka: 'šõ: | □ Ø
ekstra ▶ 'e:kstra -- -- (in 'e:k-) prid. ⟨⟩ **a** *nenavaden, poseben* | *ki se razlikuje od drugih*: 'sâ:me 'e:kstra ra'ci sè 'mè:lè 'duo:mè **b** *izvrsten, odličen*: 'tõ: ja pa 'e:kstra 'sè:r **c** *poseben* | *samo za določèn namen*: 'kyo:s'tè sè u šk'rinè u 'e:stra u'rè:čkè • u 'kuxnè 'mâ:mè 'e:kstra š'kârja za 'kurjè 'mje:sə | □ k a ⇒ POSEBEN | □ SSKJ, SP 1962

▶ **ekstra** ▶ 'e:kstra (in 'e:k-) prisl. ⟨⟩ **1. a** *posebej* | *izraža, da dejanje poteka ločeno od drugega*: p' 'tè:užə ja u'sâ:k 'e:kstra 'je:du • a 'ti bəš 'pa:u pa 'e:kstra? • za 'mène ja t're:ba 'e:kstra 'kuxat **b** v zvezi z vsak | *izraža, da je dejanje ločeno izvedeno in porazdeljeno na večje število enot*: u'sâ:ga sə 'e:kstra zasl'iš'vâ:lè **2.** *čustv. zelo, posebej* | *izraža visoko stopnjo*: te 'kura sə 'e:kstra pət'rucəne • 'e:kstra sm̩ 'čuvaļa na m'le:kə - pa mē ja u'sə-'ja:nə s'kipeļə • 'e:kstra 'le:pə 'di'e:kle 'ja: **3.** redk. *samo* | *izraža omejenost na navedeno*: te 'nuo:š ja 'e:kstra za k'rəx | □ k 1 ⇒ POSEBEJ; k 2 ⇒ ZELO; k 3 ⇒ SAMO | □ SSKJ, SP 1962
▶ **ekstra** ▶ 'e:kstra (in 'e:k-) -- s ⟨⟩ NŠ *posebno, posebna stvar*: a 'mâ:š 'kè: 'e:kstra za na'rõ:čat? • ta 'muzèka 'ni pa 'nèč 'e:kstra | □ ⇒ POSEBNO s | □ SSKJ
ekstracimer ▶ 'e:kstra'cimər -mra (in 'e:-) m ⟨⟩ *posebna soba*: u 'mè:n'zè smə u 'e:kstra'cimrə 'mè:lè ses'tâ:nek | □ posebna SOBA | □ Ø
elastičen ▶ e'lâ:s'tèčən -čna -ə (in e-; in -ti-) prid. (rod. ed. m. sp. -čnèga) *elastičen 1. a* *prožen*: e'lâ:s'tèčən 'le:s **b** *raztegljiv*: e'lâ:s'tèčnè 'zõ:knè • e'lâ:s'tične x'lâ:ča **2.** *čustv., redk. lahkoten, gibčen*: pəg'lè:dè 'lè, 'køk ja 'nâ:šə 'di'e:kle e'lâ:s'tičnə | □ LASTIČEN | □ +
elastika ▶ e'lâ:s'tèka (in -tj-) [-e (in e-; [in -ti-) ž ⟨⟩ *elastika*: e'lâ:s'tèka mē ja 'põ:kŋļa • e'lâ:s'tika p' 'gâtex me d'r'ži | □ GUMILASTIKA, LASTIKA | □ SSKJ, SP 1962
električar ▶ e'lè:ktřčar -ja (in e-; in e'lè:-) m živ. ⟨⟩ *električar* | *poklic*: za e'lè:ktřčarja se je 'zuču | □ SSKJ
električen ▶ e'lè:ktərčən -čna -ə (in e-; in e'lè:-; tudi e'lè:ktrič-; redk. e'lè:tər-; redk. -'le:tər-) prid. (rod. ed. m. sp. -čnèga) **1. električen** | < ELEKTRIKA 1 | e'lè:ktřčnè pas'tèr • e'lè:ktřčna b'lâ:zina (: 'ura) • e'lè:ktřčna 'pè:čka (: 'žâ:ga) **2. naelek-tren**: 'de:kna ja e'lè:ktřčna • e'lè:ktřčne 'la:sè 'mâ:m **3.** redk. *boleč zaradi udarca v podlahtnični živec* | < ELEKTRIKA 3 | e'lè:ktřčnə 'ruo:kə 'mâ:m • 'pa:rs'te 'mâ:m 'vərgnè e'lè:ktřčne • ⇒ električni PASTIR | □ +
elektrika ▶ e'lè:ktərka (tudi e'lè:ktriķa) -e (in e-; in e'lè:-; tudi e'lè:ktrik-; redk. e'lè:tər-; redk. -'le:tər-) ž ⟨⟩ NŠ **1. elek-trika** | *tok*: a: e'lè:ktřka [me ja strè:sļa (: ga ja u'bija) • 'pèč na e'lè:ktřkə

• e'le:ktřkə sə jəm u'zè:lə (prekinili so jim dovod električnega toka) **b:** e'le:k-
třka ja 'pa:rs'ša • e'le:ktřkə ja z'me:n-
kaž • 'cérku 'dè: p'ri:e:več e'le:třkə
pə'nuca • za e'le:ktřkə (električno
energijo) ja 'pa:rsu pə'bè:rat **2.** elek-
trika |napeljava|: g'da:j s'te pa u 'vè:s
e'le:ktřkə nape'lá:lə? **3.** redk. **a** pod-
lahtnični živec: 'a:u, 'kək sŋ se u
e'le:ktřkə u'dá:r'ša! **b** bolečina zaradi
udarca v podlahtnični živec: e'le:ktř-
kə 'má:m u 'pa:rs'tex • šalj., redk. **biti**
hin, ko bi vzel električno čemu/komu v
trenutku poginiti, umreti: p'ri:e:se ja
b'žə 'x'in, 'kə bə mə e'le:ktřkə u'zè:u (E)
biti hin, ko bi vzel tok čemu/komu | E k
1-2 TOK; k 1b LUČ | +

element ▶ e'lə'me:nt -a (in '-mè:-) m (im. mn.
-mè:n'tə) nov. kos kuhinjskega pohi-
štva, ki se lahko uporablja sam ali se
kombinira z drugimi kosi: d'vá: e'lə-
'me:nta 'ma:rma ša 'kupət, namist 'ja:n-
ga bə 'pa:rsu pa x'la'dilneč | | + #

elektrika ipd. ⇒ ELEKTRIKA ipd.

elija ▶ e'lija () • poud. | peljati se (f =
iti ipd.) ko elija zelo hitro peljati:
's'tá:nkə se 'vəzə z 'mə:pədə 'kə e'lija •
brezos. z 'a:utə ja s'žə kə e'lija (E) pe-
ljati se ko ALELUJA | | Ø (SP 1962
Eliza)

emajl ▶ e'ma:jl -ža (in e-) m () nš emajl
|steklasta snov za prekrivanje|:
e'ma:jl ja pə'pə:kə | E ⇒ LOŠČ | SSKJ,
SP 1962

emajliran ▶ emajl'é:rən -a -ə (in e-; in
-ma'lè:-) prid. (rod. ed. m. sp. -ŋgə, daj. ed.
m. sp. -n'mə) emajliran: 'be:žə emajl'é-
rən špə'xe:rt | | SSKJ, SP 1962

emaliran ⇒ EMAJLIRAN

embalaža ▶ emba'la:ža -a (in e-) ž () trg.
embalaža |kar se rabi za zavijanje,
zaščito izdelkov|: a se ja emba'la:ža
s'ta:rgaža? | E AMBALAŽA | SSKJ, SP
1962

emigrirati ▶ e'məg'rè:rat -əm (in -mi-) d.+nd.
() e. kam emigrirati kam: nov. 'va:š ja u
'a:ustrijə e'məg'rè:rə, a'nje:? | E POTE-
GNITI jo kam | SSKJ, SP 1962

emze ▶ 'e:m'zə: -ja (in e-) m živ. motorno
kolo (vzhodno)nemške tovarne MZ
(Motorradwerk Zschopau): 'e:m'zə:ja ja
'jam'ə | | Ø

en ▶ 'e:n -a -ə (in 'e:n(-)) (v rabi samo im.
ed.) polcit., v medmetni rabi ena |izraža
število ena|: 'e:n, d'vá:, t'ri - s'kuo:čə!
• 'e:na, d've:, t'ri - z'da:j! • čustv., nov.
ena dve v trenutku, v hipu: 'e:na d've:

bə pə'čje:mə (E ⇒ GREDOČ) • čustv. en dva
tri v trenutku, v hipu: 'e:n d'vá: t'ri
bŋ na'za:j (E ⇒ GREDOČ) • čustv. narediti
kaj na en dva tri (na) hitro narediti:
a 'mis'ləž, da 'lje:x k'lo:p 'kar na 'e:n:
d'va: t'ri nar'dim? • kə bə 'mυo:glə
'cè:stə na 'e:n d'vá: t'ri nar'rie:z'd', bə
jə žə 'mé:lə | ⇒ EDEN | +

enaindvajset ▶ 'ja:nand'va:js't' -s'təx
(star., redk. -nəd-) glav. štev. () enaindvaj-
set |izraža število|: 'sè:dŋkřt()'ri ja
'ja:nand'va:js't' • u 'ja:nand'va:js'təx
'lè:təx | ⇒ ENAINDVAJSET² | SSKJ, SP 1962
[Tominšek 1903: 25: »énandvájst«]

enaindvajset² ▶ 'ja:nand'va:js't' -- (star.,
redk. -nəd-) glav. štev. () enaindvajset
|izraža številko| **a:** 'xiša štə'vilka
'ja:nanə'd'va:js't' **b:** 'ja:nand'va:js't_:'a:u-
žənt 'má:rk | ⇒ ENAINDVAJSET¹ | SSKJ, SP
1962

enaindvajseti ▶ 'ja:nand'va:js'tə -sta -ə
(star., redk. -nəd-) vrstil. štev. (rod. ed. m. sp.
-s'təga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'təmə
in -s't'mə) enaindvajseti: 'ja:nan-
d'va:js'd'ga 'má:rcə sŋ 'ruo:jan • star.,
redk. na 'ja:nand'va:js'tə štə'vilke ja
'duo:mə (številk nje gove hiše je 21) |
| SSKJ

enaindvajščak ▶ 'ja:nand'va:jsək -a (in
-nəd-) m živ. () star., redk. moški, rojen
leta 1921 | E ⇒ DEVETINDVAJŠČAK | Ø

enainštirideset ▶ 'ja:nanš'tè:rdeš't' (star.
-sət; star., redk. -sè:t) -s'təx (star., redk.
-nəš-) glav. štev. () enainštirideset |iz-
raža število|: u 'ja:nanš'tè:rdeš'təx
'lè:təx | ⇒ ENAINŠTIRIDESET² | SSKJ, SP
1962

enainštirideset² ▶ 'ja:nanš'tè:rdeš't' --
(star., redk. -nəš-; star. -sət; star., redk.
-sè:t) glav. štev. () enainštirideset |iz-
raža številko|: 'bə:rc ud 'lè:ta
'ja:nanəš'tè:rdešət | ⇒ ENAINŠTIRIDESET¹ |
SSKJ, SP 1962

enainštirideseti ▶ 'ja:nanš'tè:rdeš'tə [-de-
sta -ə (star., redk. -nəš-; [in -də-) vrstil.
štev. (rod. ed. m. sp. -s'təga in -z'd'ga, daj.
ed. m. sp. -s'təmə in -s't'mə) enainštiri-
deseti: 'jā:, 'təc_ (e ja pa sk'ri:və ud
'ja:nanš'tè:rdež'd'ga 'lè:ta | | SSKJ

enajst ipd. ⇒ EDNAJST ipd. [Tominšek 1903:
25: »anájst«]

enajsterac ▶ enajs'terac -rca (in e-; in
-tə:-) m () žarg. šport. enajstetrovka:
'nišə 'da:lə enajs'te:rca | | Ø

enajstica ▶ enajs'tiča -s'tice (in e-) ž ()
nov. 1. številka enajst 2. enajstica
|pri športni napovedi| | E ⇒ EDNAJSTKA

□ +

enajstka ▶ e'na:jstka (*Bo* in -s't'-) -s't'ke (in e-) ž (<) nov. 1. *številka enajst 2. enajstica [pri športni napovedi]: se-gurnə ga e'na:jstka čā:ka* | □ ⇒ EDNAJSTKA □ SSKJ, SP 1962

enajstmetrovka ⇒ ENAJSTERAC

enak ipd. ⇒ GLIH ipd.

enako ▶ e'na:kə (in e-) prisl. (<) polcit., nov. 1. kot odgovor na voščilo pri jedi *hvala enako*: {A} dōbr̥ t'ɛ:k. {B} e'na:kə. 2. kot zamenjava za drugič izrečeno zahvalo *hvala*: {A} x'va:ʒa. {B} e'na:kə. (□ ⇒ HVALA) | □ k 1 ⇒ HVALA enako □ SSKJ, Plet.

encijan ▶ e'n'cɛ'jā:n -a (in e'n'-; in -ci-) m (<) nš *encijan [žgana pijača]: e'n'cɛ'jā:na mɛ 'dɛ: • e'n'cɛ'jā:n sm vəm pr'niɛ:sʒa* | □ +

endivija ▶ e'n'diujja -a (nov. -'divɛj-; nov. -'divij-) z (rod. mn. -'divi) *endivija a nš [jesenska solata]: e'n'diujjə 'mā:m u g'rjɛ:dɛ • t'ri g'ʒa:ve e'n'diujja b [glava te solate]: d'vɛ: e'n'diujjə mɛ pr'niɛ:s'* | □ +

endrugkrat ▶ e'n'drukərt prisl. (<) star., redk. *drugič [ob naslednji, drugi priložnosti]: 'tɔ:lɛ ʒa pəpi, tɛ pa n'drukrt 'na: bɔ pɛ'jā:ča pr'niɛ:sʒa • n'drukrd (kdaj drugič) bŋ 'pa:rʒʒa* | □ ⇒ DRUGIČ □ ∅

enekcija ▶ e'nɛ:kɛjja -a (in -ci-) z (rod. mn. -ci) **a** *injekcija [vbrizganje]: a sɛ žə 'duo:b'u e'nɛ:kɛjja? • u'sā:g 'dɛ:n ja də'bija e'nɛ:kijə 'mɔrfija • e'nɛ:kijja jə 'dā:jəjə (= eustv. št'ɛ:plɛjə) b [injekcijska brizgalka]: e'nɛ:kijja se ja za-bija • a 'mā:š e'nɛ:kɛjə s:ə'bɔ:j?* | □ IMFPA, PIKICA □ ∅ (+ *injekcija*)

enesu ▶ e'nɛ:s'u -ja (in -'ɛ:s- m živ. (<) *tip osebnega avtomobila znamke NSU (zahodnonemške tovarne iz Neckarsulma): 'dɔ:gə ja tiz'd'ga e'nɛ:s'uja 'jəm'ɔ* | □ SP 1962: 1041 (NSU)

enica ⇒ ENKA

enka ▶ 'ja:ŋka -e z (<) 1. *številka ena: 'ja:ŋka 'me:ŋka • na 'ja:ŋkə 'dɛ: (= 'šā:l-tɛ) (vklopi (električni aparat) na stopnjo ena; □ ⇒ ENA) 2. negativna ocena (v šoli): s'pɛ:t ja 'ja:ŋkə 'duo:b'u* | □ k 2 CVEK, ČIK, FAJFA, GAJŽLA, KOL, ŠUS □ SSKJ, SP 1962

enkrat ▶ 'e:ŋkrat (in 'e:ŋ-; tudi 'ja:ŋ-; star. iŋ-; in -kərt) prisl. (<) 1. *enkrat a [izraža, da kaj nima ponovitve]: 'e:ŋkr̥t sm 'bɛ:u də z'dɛ: na 'mɔ:rjɛ, 'kumɛ 'e:ŋkr̥t • kə bɛ 'sa: jə 'e:ŋkr̥t 'pa:rʒu da'mɔ:!* **b** *[izraža eno ponovitev]: 'ša: 'e:ŋkr̥d bɔ*

*t're:ba p'ʒā:čət • de pta pa 'iŋkrat p'rɛ:šā:ʒa, 'puo: ša pa d'ruk_()ɛ:dŋ 'iŋkrat 2. nekoč, enkrat a [izraža ne natančneje določen čas]: 'e:ŋkr̥c_()ə pa 'ma:ma 'rjɛ:klɛ - »'dɛ: mə pa š'lɛ» • a pa 'e:ŋkr̥c_()mə š'lɛ pa z "vəʒage • pa p'rā:vɛm 'nā:šmə 'pɔ:bə, dā 'bəm ša š'ʒa:, čə bɛ ša 'živeʒa, 'lɛ:c 'ja:ŋkrat 'ša: ta'guo:r g'lɛ:dat • kə'da:j sm 'pa:rʒu? 'ta:kle u's'rɛ:d 'lɛ:ta 'ja:ŋkr̥t. • pə'nuo:čə 'iŋkrat nəm ja 'mā:čkə pə-vəʒɛə **b** [izraža zapovrstnost pri menjavanju]: 'e:ŋkr̥t ja 'duo:bra 'vələ, d'rugič pa 'puzd_()ja 'bɔ:x pə'mā:ɛɟə 3. **a** *enkrat [izraža nastop česa po daljšem prizadevanju]: kə 'mi 'e:ŋkr̥z_()ja:čnɛmə 'dɛ:ʒat, 'puo: ja xu'dič, se na ne'xā: **b** *končno, nazadnje: kə bɛ se 'le: žə 'e:ŋkr̥c_()tɛ:gn'u! • eustv. pa ne enkrat (in to) večkrat: sɔ te k'ljɛ:ʒa, pa 'niɛ: 'e:ŋkr̥t • ⇒ (to) je enkrat ena (⇒ EDEN) • ⇒ TUDI enkrat | □ ANKRAT □ +***

enojen [z enojnimi šipami] ⇒ ANFAČEN

enoličen ▶ e'nɔ'ličɛn -čna -ə (in e-) prid. (rod. ed. m. sp. -čnɛga) nov. *enoličen: 'tɔ: ja 'tā:kə e'nɔ'ličnə 'dɛ:ʒə* | □ ⇒ zmerom GLIH □ +

enomalo ▶ nə'mā:ʒə (in ŋ'mā:-) prisl. (<) *malo, nekaj 1. a [izraža majhno količino ali mero]: • na u'sā:kmə k'rā:jə ja b'ʒə pa 'ta:k ŋ'mā:ʒə nɛga pɔ:ta • čaz nə'mā:ʒə 'ca:jta (čez nekaj časa) pta pa 'pa:rʒʒa ta'guo:r • 'sɛ:tɛ 'tələ 'duo: nə'mā:ʒə • 'vɔ:kɔ ja b'ʒə 'duo:s'tɛ, 'niɛ:ka n'mā:ʒə • 'kumi p'ride nə'mā:ʒə ud 'vjɛ:sɛ, mə ja pa 'kuo:n' 'ta:k sk'rulu, da 'ni 'mɔ:gu 'neʒ 'dijɛ:lɛ • nə'mā:ʒə p'rɛ: ja 'bɛ:u na də'pustə **b** v zvezi z manjkati ipd. [izraža, da je dejanje blizu uresničenja]: 'kumɛ n'mā:ʒə (zelo malo) ja 'me:ŋkaʒə, pa bɛ se s'tjɛ:plɛ 2. [izraža nedoločeno omejitve povedane-ga]: tə 'mjɛ:sə žə pa nə'mā:ʒə 'duxa • 'təm smə n'mā:ʒə 'pilɛ • "ā:nčka ja b'ʒa: nə'mā:ʒə sta'rɛ:jšə • ⇒ biti enomalo čez LES • ⇒ biti enomalo PRISMUKNEN | □ ENOMIČKĒNO, MALO □ ∅*

enomickeno ▶ nə'mičkənə prisl. (<) *malo, nekaj 1. a [izraža majhno količino ali mero]: nə'mičkənə k'ruxa mə ša 'dɛ: • 'kumɛ nə'mičkənə (čisto malo) bɛ'n'čina ja 'ša: • 'čjɛstə nə'mičkənə ša pə'čā:kɛ • čaz nə'mičkənə 'ca:jta (čez nekaj časa) se ja pa z'bud'u • nə'mičkənə ja pə'jɛ:du pa 'ka: 'šɔ: 'lɛ:č • sma š'ʒa: nə'mičkənə nap'rɛ: ta'duo: 'ša: - 'a:jdɛ, sə 'žə blɛ 'bɛ:učkɛ s'pɛ:t **b** v zvezi z*

manjkati ipd. |izraža, da je dejanje blizu uresničenja|: nə'mičkənə ja fa-'lijə, pa bə bə ɟ ust'rə:lu 2. |izraža nedoločeno omejitev povedanega|: nə-'mičkənə m'ɫa:jšə ja ɟd 'mənə • nə'mičkənə ša pə'čá:kə | | ⇒ ENOMALO | | Ø

enonadstropen ▶ 'e:nɔnact'rɔ:pən -pna -ə prid. (rod. ed. m. sp. -pnəga) nov. *enonadstropen*: 'e:nɔnact'rɔ:pna 'xiša | | SSKJ, SP 1962

enosmeren ▶ 'e:nɔs'mé:rən -rna -o (in 'e:-) prid. (rod. ed. m. sp. -rnəga) nov. *enosmeren*: 'e:nɔs'mé:rən prɔ'met • 'təm ja 'cə:sta 'e:nɔs'mé:rna | | SSKJ

enostaven ▶ enɔs'ta:vən -na -ə (in 'e-) prid. (rod. ed. m. sp. -nəga) nov. *preprost, nezapleten*: ta 'rə:č 'ni 'ta:k enɔs'ta:una, kə bə č'ɫu:vek 'mis'lu | | ⇒ ANFAK | | +

▶ **enostavno** ▶ enɔs'ta:vənə (in 'e-) prisl. () nov. *poudarja trditve*: tɛx 'ja:nɛx 'ja:s enɔs'ta:vənə na zastɔ:pəm | | ⇒ SPLOH | | SSKJ, SP 1962

enoten ▶ e'nɔ:tɔn -tna -ə (in 'e-) prid. (rod. ed. m. sp. -t'nəga) *enoten*: e'nɔ:tna 'mɔ:ka • ⇒ biti oblečen ko enotna MOKA | | SSKJ, SP 1962

enovprežnik ⇒ AJNŠPANIGER

entlati ipd. ⇒ ENTLJATI ipd.

entljati ▶ 'e:n't'let -ɛm nd. () obl. *entlati* |s cikcak vbodi robiti blago|: 'tj:ta ša 'e:n't'le | | Ø (SSKJ, SP 1962 *entlati*)

▶ **entljan** ▶ 'e:n't'lɛn -a -ə prid. (rod. ed. m. sp. -nga, daj. ed. m. sp. -n'mə) *entlan* |obrobljen|: b'ɫa:gə 'ma:ra 'bɛt 'e:n't'lɛnə | | SSKJ

entljerica ▶ 'e:nt'lɛrca (in -lɛ-) -lɛrce ž () obl. *stroj za entlanje* | | Ø (SSKJ *entlarica*)

enzelj ▶ 'e:n'zɛl -na (in -z'lj(-)) m () star., redk. *manjši kos zemljišča*: "vɔ:rxɛ 'má:jə na d'rugɛ s'tra:nɛ 'jɛr'nɛ:čkɔ tis'tɛ 'e:n'zɛl ('zi:mle) | | ⇒ FLIKA | | Ø

erb ipd. ⇒ JERB ipd.

eroplan ▶ erɔp'ɫa:n -a (in 'e-; **Bo** in -'ɫá:-) m () *letalno*: erɔp'ɫa:n | se ja ɟz'dign'u (| : 'le:ta pə 'ɫuftə) • erɔp'ɫa:n ja 'duo: 'pá:du • a bə se 'ra:ʒ() erɔp'ɫa:nə 'pjɛ:lɔ? • jad'rá:lnɛ erɔp'ɫa:n • erɔp'ɫa:n s

pa'pé:rja | | LETALO | | Ø (SSKJ, SP 1962 *aeroplan*)

eroplanček ▶ erɔp'ɫa:nčɛk -čka (in 'e-; **Bo** in -'ɫá:-) m () manjš., ljubk. *letalce*: erɔp'ɫa:nčɛk sm tɛ 'kup'u | | Ø

esbeštek ▶ 'e:zbɛš'te:k -a (in 'e:z-; in -'tɛ:-) m (im. mn. -'tɛ:kɛ) star., redk. *jedilni pribor* | | ⇒ BEŠTEK | | Ø

esih ipd. ⇒ JESIH ipd.

eto ▶ 'e:tɔ (in 'e:-) medm. () s predmetom v rodilniku, redk. *glej* |izraža opozorilo na to, kar se pojavi, opazil|: 'e:to, pa 'má:te as'fá:lt! • 'e:tɔ 'ga:, pa sɛ se 'le: pr:'pjɛ:lɔ! • 'e:tɔ 'jɛɟ - 'de: smə pa ɟ'sɛ | | ⇒ EVOTI | | Ø

etoti ▶ 'e:tɔtɛ (in 'e:-; -ti) medm. () s predmetom v rodilniku *glej* |izraža opozorilo na to, kar se pojavi, opazil|: 'e:tɔtɛ, 'tələ ja pɛ'cikl • 'e:tɔtɛ 'já:neza! • 'e:tɔtɛ 'ga:, sɛ 'pa: te p'rá:vɛ! | | ⇒ EVOTI | | Ø

eva ▶ 'e:va medm. () kletv. *izraža močno podkrepitev trditve*: ma'dɔ:na ('bɔ:x) 'e:va, 'a: me zaje'bá:va! | | ⇒ PORKA | | Ø (SP 1962 *Eva*)

evangelij ▶ evan'gɛ:li (in e-; in -lɛ-) -lja m () () *evangelij* |odlomek pri maši|: 'ká:k ja 'bè:ɟ pa evan'gɛ:li 'duo:ns? | | ⇒ VANGELIJ | | +

evo ▶ 'e:vɔ (in 'e:-) medm. () s predmetom v rodilniku *glej* |izraža opozorilo na to, kar se pojavi, opazil|: 'e:vɔ, ɟ'sə sm pɛ'je:du • 'e:vɔ 'já:bək • 'tələ ja g'ná:r, 'e:vɔ 'ga: • 'e:vɔ 'ja: - pa sɛ 'le: 'pair-šla! • 'e:vɔ 'jɛx, sɛ 'žə 'tə! | | ⇒ EVOTI | | SSKJ, SP 1962

evoti ▶ 'e:vɔtɛ (in 'e:-; in -ti) medm. () s predmetom v rodilniku *glej* |izraža opozorilo na to, kar se pojavi, opazil|: 'e:vɔti 'tɔ:kca • 'e:vɔti 'ja: - 'ká: ja pa 'tjɛ:be pr'niɛ:sɫə? • 'e:vɔtɛ 'jɛx - 'g'da:j s'te pa pr'xó:d'lɛ? | | ⇒ ETO, ETOTI, EVO | | Ø

ezez ▶ 'ɛ:zəs medm. () star., redk. 1. *izraža čustveno prizadetost, zaskrbljenost*: 'ɛ:zəs, 'kək ja b'ɫə 'xədə! 2. *izraža zanikanje*: prad 'nuo:umə 'lé:tə, 'ɛ:zəs, prad bə'zičə ja b'ɫə | | ⇒ JEZES; k 2 ⇒ NE | | Ø

- f** ▶ 'fə -ja tudi - m (<) *f* |soglasnik; črka|:
'fə sę pəz'áb'u na'pšat | **□** SSKJ, SP
1962
- fabrički** ▶ fab'ričkę -a -ə prid. (rod. ed. m. sp.
-kęga) *tovarniški* |< FABRIKA|; a sə 'tɔ:le
fab'ričkę 'nud'ɫčę? • ta ɯb'le:ka ja fa-
b'rička | **□** STORJEN **□** Ø (+ *fabriški*)
- fabrika** ▶ fab'rika -'rike z (<) *tovarna a*
večje podjetje; u fab'rikę sŋ 'de:ɫaɫa
b |stavba|: fab'rika ja zgə'rė:ɫa | **□** +
- face** ▶ 'fā:ca -e z (<) sleng., slabš. obraz
prednja stran glave: 'fā:cə 'mā: pa
'tā:kə kə nę 'kɯ:n' • u 'fā:cə tę m
š'pukn'u | **□** ⇒ LICE **□** Ø
- facati** ▶ 'fa:cat fa'cā:m tudi -əm nd. (<'fa:cę
-te; 'fa:cɔ fa'cā:ɫa -ə tudi 'fa:caɫa -ə)
čustv. 1. f. kaj *mazati kaj |delati kaj*
umazano: g'dɔ: ja pa pə 'kuxnę 'fa:cɔ?
2. f. koga *nestrokovno delati, ravnati s*
kom: na 'upəm sę 'jət u 'bɔ:lɫcə - se
bə'jɫm, da bę me 'dɔ:xtərjə 'ka: 'ta:k
fa'cā:lę | **□** k 1 ⇒ MAZATI; k 2 ⇒ PACATI
□ Ø
- facek** ▶ 'fa:cęk -a m živ. (<) manjš., otr. *rutica*
|< FACEL|: 'fa:cęka sę za'vė:žə • 'jɔdę
sę pə 'fa:cęka | **□** ⇒ FACEL **□** Plet. ≠
(Tominec 1964)
- facel** ▶ 'fa:cɔ fa'cɛ:le m (<) *ruta* |pokri-
valol|: 'fa:cɔ sę ša ɯ'vė:žəm pa g'rė:m •
'tɛ:ta z'mė:rəm 'fa:cɔ 'nɔ:s'jə • u 'fa:cɔ
se ɯ'vė:žə | **□** ⇒ FACEK, FACELČEK, FACELEK
□ Ø
- facelček** ▶ fa'cɛ:lčək -čka m (<) manjš. *ru-
tica* |< FACEL|: u tis't' ər'dė:č fa'cɛ:lčək
ja b'ɫa ɯ'vė:žəna | **□** ⇒ FACEL **□** Ø
- facelek** ▶ fa'cɛ:lęk -a m živ. (<) manjš., otr.,
redk. *rutica* |< FACEL| | **□** ⇒ FACEL **□** Ø
- fafelčka** ▶ 'fā:fəlčka -e z (<) manjš. *perutni-
čka* |< FAFLA 1|: 'kā:ke 'čė:d'ne 'fā:fəlčke
'mā: | • čustv. a bėš 'fā:fəlčkə 'jɔdɫa? | **□**
⇒ FAFLA **□** Ø
- fafila** ▶ 'fā:fɫa (tudi -le) -le z (rod. mn. -fəl)
1. a *perut, perutnica* |organ za leta-
nje na trupu ptičev| 'kura sę ja 'fā:-
fɫə z'ɫɔ:mɫa • 'kurə sŋ 'fā:fle pŋst'rɫg-
ɫa • 'kək 'mā:xa s 'fā:fɫəm! • 'ja:n'mə
'fā:fle, d'rugmə 'fā:fle, 'sɛ:ibę pa 'zɫpkə
• 'gęɫ'jā:žɔva 'pɔ:ba sta uc_(/)'tā:ra 'mā:-
tera 'kɯ:žəx rəz're:zaɫa, 'pɯ: sta s'
pa 'ta:k nar'dɫɫa kə ne 'fā:fle, da bę ɯ
'd'ra:ge sŋ'čė:ɫa, ta'gɯ:rlə ɯ 'rɔ:t •
čustv. 'ta:g_(/)'rė:, kə b' 'mė:ɫa 'fā:fle
(*hitro, urno*) b *krilo* |organ za letanje
- pri žuželki*: tis'te čę'bę:le s'kɯ: 'nęč
'fā:fəl 'nė:mjə 2. *krilce pri naoknici*:
'fā:fle ɯ 'pɔ:lknex sə rəpə'tā:le 3. redk.
krilo |pri letalu|: d'va:jne 'fā:fle ja
'jəm'ɔ tis't' ərɔp'ɫa:n (tj. *letalo je*
bilo dvokrilnik) | **□** k 1 FAFELČKA; k 3
⇒ KRILŌ' **□** Ø
- faflati** ▶ 'fa:fɫat faf'ɫā:m nd. (<'fa:fle -te;
'fa:fɫɔ faf'ɫā:ɫa -ə) 1. *letati, leteti*
|premikati se a s perutmi|: 'ɫā:stɔke
faf'ɫā:jə • 'kura 'čā:s' 'tut' faf'ɫā: b redk.
s *krilil*: a čę'bę:le 'dɯ:ɔns 'kę: faf'ɫā:jə?
2. čustv. a *hoditi večkrat opravititi*
kako pot: pə 'cę:le d'nę:ve faf'ɫā:
ɯ'kɔ:lę b *teči, hiteti*: 'kā:m pa 'ta:k
faf'ɫā:s? 3. redk. *plapolati viseti in se*
valujoče gibati zaradi premikanja
zrakal: zast'tā:va faf'ɫā: | **□** ⇒ LETATI,
LETETI **□** Ø (+ *fafɫati* ≠)
- fah** ⇒ FOH
- fahman** ▶ 'fā:xmən -a m živ. (<) *strokov-
njak* |kdor kako stroko (dobro) obvla-
da|: 'ɫa:ɯtner ja 'pa: 'bė:ɯ 'fā:xmən! •
'tis'tę sə pa 're:s 'fā:xmənę, kə z'nā:jə
s pŋ'kɔ:lęčarjə 'ca:ɯfat • iron. 'tɔ:le s'
pa 'fa:jn fɫ'dė:rbo - te p'rā:ivę 'fā:xmən
'sę | **□** FOHMAN **□** Ø
- fajdiga** ▶ faj'dɫga -dige z (<) **Bo** NS, čustv.
nekoristne, odvečne stvari, navlaka:
faj'dɫga ja kɔɫ 'xiša • 'tā:kəle faj'dɫgə
'mā:mə, kə 'kɔ:lēmə | **□** ⇒ NAROBEST **□** Ø
(Glonar 1936 ≠)
- fajerberker** ▶ 'fa:jar'bɛ:rker -kərja (in
-ję-) m živ. (<) zastar. *gasilec*: 'čā:s', pŋrę:
'ša:, sə ga'silcəm 'rɛ:klę 'fā:jar'bɛ:r-
kərjə | **□** ⇒ GASILEC **□** Ø (Thesaurus
1992 *fajerberkar* pod *fajarber*)
- fajercajg** ▶ 'fā:jar'ca:jg -ga (in fa-; in
-ję-) m (<) pridvsem **Bo** *vžigalnik* |pri-
prava za *prižiganje* (cigaret)|: 'kā:-
mənčək za 'fā:jar'ca:jg • 'fā:jar'ca:jg za
p'ɫɫɫ | **□** ⇒ FARACAJG **□** Ø (Thesaurus
1992 *fajercajg*)
- fajermaver** ▶ 'fā:jar'ma:ɯŋ -ra (in -ję-) m (<)
zidan zatrep (pri *stavbi*): 'xiša ja
'mė:ɫa 'ɫuknę ɯ 'fā:jęr'ma:ɯŋ, 'ta:g da
sŋ 'ɫɛ:xkə s'kɔ:s 'šɔ: | **□** Ø (Thesaurus
1992 *fajermaver*)
- fajfa** ▶ 'fa:jfa -e z (<) 1. *pipa* |za *kajenje*:
'fa:jfə ša na'filęm, pa g'rė:ma • 'na:š
'a:te sə 'fa:jfə ka'dilę • bərc'lā:masta (:
lę'se:na) 'fa:jfa • te'bā:g za 'fa:jfə • nę
'fa:jfə te'bā:ka ša pėka'dɫm • 'ma'tɛ:ɯ-

škō "jā:ka ja 'mis'lu, da ja u p'la'ninē
'fa:jfə z'gub'u, jə 'šo: pa ta'guo:, ja pa
'ni 'na:šu. ja 'paršu pa da'mq:, sə mə
pa 'rje:klē - »jə u 'us'tex jə 'mā:š!« 2.
žarg. sol. *negativna ocena:* 'fa:jfə pɾ
'fa:jfə 'mā:m - u'čē:rē sɾ t'ri 'njo:ve
'fā:sq | 𐀀 k 2 ⇒ ENKA 𐀀 +

fajfati ▶ 'fa:jfat -əm nd. ⟨⟩ *čustv. a spolno občevati:* a sɛ te 'me:sɾc žə 'kɛ: 'fa:jfə?
b f. koga *imeti spolni odnos s kom:* a 'ti
'kɛ: 'bā:be 'fa:jfəš? | 𐀀 ⇒ KAVSATI 𐀀 0
(Thesaurus 1992)

fajfika ▶ 'fa:jfəka -e z ⟨⟩ *manjš., otr. pipica*
|< FAJFA 1|: 'kā: 'mā: pa st'rjic u_:'stex?
'fa:jfəke, a'nje: ? | 𐀀 ⇒ FAJFA 𐀀 0

fajhnoba ▶ fajx'njo:ba -e (tudi -xt'njo:-) z
⟨⟩ nš *vlaga |manjša količina vode|:*
fajx'njo:ba pə s't'etnē 'guo: 'silē - ut
fajx'njo:be ja u'sə p'lē:s'n'evə | 𐀀 TUN-
ŠNOBA, VLAGA 𐀀 0

fajhtati ▶ 'fa:jxtat -əm nd. ⟨⟩ *vlažiti:* a pɾ
'pe:g'ænē 'fa:jxtəš | s 'cɔ:tɛ (| = čas
'cɔ:tə) a 'mā:ž_:'ə 'pe:g'lezn̩ 'tāk? | 𐀀 0
(Thesaurus 1992)

fajhten ▶ 'fa:jxtɛ -tna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp.
-t'nega) 1. *vlažen a |ki je prepojen z*
manjšo tekočino vode|: 'tətele 'fa:jxt'ne
s'ra:jce pa 'jā: 'na: bəš ub'jā:ču! - 'ce:
gu ja 'fa:jxtɛ - 'fa:jxtɛ 'zɛt **b** |ki ima
precej vlage|: 'fa:jxtɛ p'rje:star 2.
čustv. okajen |(nekoliko) pijan|: "mija
ja s"pēt 'vərgnē 'fa:jxtna | 𐀀 k 1 TUN-
ŠEN, VLAŽEN; k 2 ⇒ PIJAN 𐀀 0 (Thesaurus
1992)

▶ **fajhtno** ▶ 'fa:jxtnə prisl. ⟨⟩ *vlažno* |<
FAJHTEN 1|: 'fa:jxtnə gra'tuja | 𐀀 TUNŠNO
prisl., VLAŽNO prisl. 𐀀 0

▶ **fajhtnə** ▶ 'fa:jxtnə povdk. ⟨⟩ *vlažno* |<
FAJHTEN 1|: p'rje:več 'fa:jxtnə ja b'jə tɾ
'nətər | 𐀀 TUNŠNO povdk., VLAŽNO povdk. 𐀀 0

fajhtnoba ⇒ FAJHNOBA

fajk ▶ 'fa:jk medm. ⟨⟩ *kot obrazec, pri izzivanju izraža sprožitve dejanja z neugodnimi posledicami:* 'rje:čə 'fa:jk! ● ⇒ REČI fajk
| 𐀀 Govorca A in B sta se sporekla, zato izživalec A vpraša (ali sprašuje) B-ja, če si ta upa reči 'fa:jk. (Po mnenju A-ja B ne verjame, da si A upa storiti kako dejanje, ki bi lahko imelo predvsem za B-ja neugodne posledice, lahko tudi posredne, npr. pljuntiti ga, naščuvati nanj psa ali razbiti steklenico na cesti pred B-jevo hišo.) Če izzivani B izreče obrazec 'fa:jk, izživalec A stori dejanje, zaradi česar prvotno besedni spor lahko preraste v kaj resnejšega, npr. v pretep; če B

obrazca ne izreče, A dejanja ne stori, vendar pa ima potem B-ja za strahopetnega. - Tak pogovor je lahko predvsem med odraslimi tudi šaljiv, saj je že vnaprej jasno, da neugodnih posledic ne glede na (ne)odgovor ne bo.
𐀀 0 (Thesaurus 1992 *fajg* #)

fajmešter ▶ 'fa:jmeštər -tra m ziv. ⟨⟩ 1.
župnik: 'kā: ja pa 'fa:jmeštər 'djo:ns
'kɛ: pə'vè:dɔ? 2. *duhovnik:* "pəšk'ruxɔ
ja za 'fa:jmeštra 'šo:, bɔ 'fa:jmeštr | 𐀀
⇒ ŽUPNIK 𐀀 0 (SSKJ, Plet. *fajmošter*)

fajn ▶ 'fa:jn -- -- tudi -a -ə prid. ⟨rod. ed. m.
sp. -- tudi -nega) s širokim pomenskim obse-
gom 1. **a dober, lep:** 'fa:jn s'ljika tɛ ja
g'rā:taja - 'fa:jn x'lā:ča sɛ 'kupɛ - 'fa:j-
na ja 'pa:jsa 'le:c **b dober, okusen:** 'kɛ:
s' pa 'tāk 'fa:jn k'rəx 'kup'u? **c dober,**
prijazen: 'fa:jn č'ju:vek ja 'tɔ: 2. **a**
prijeten: sə 'ka: 'fa:jn 'lɛdɛ b'lɛ tɾ
'nətər **b lep:** na 'fa:jngə k'rā:jə 'mā:jə
'xišə - 'fa:jn u'rje:me (*sončno, brez*
padavin) 'mā:mə | 𐀀 k 1 ⇒ DOBER'; k 2a
⇒ FEST; k 2b ⇒ LEP 𐀀 0 (Thesaurus
1992)

▶ **fajn** ▶ 'fa:jn prisl. ⟨⟩ 1. *dobro:* 'fa:jn smə
se zas'tɔ:plɛ - p'rɛ: mə ja š'jə 'fa:jn -
'fa:jn smə 'živelɛ - sɾ se 'ka: 'fa:jn
zagə'vārjɔ, 'fɛ:st 2. *močno, zelo:* 'di:š
pa 'djo:ns 're:s 'fa:jn 'pā:da - 'fa:jn ga
ja pra'tɔ:ku - 'fa:jn me bə'li - 'fa:jn ga
'cuka (*zelo pije*) - se 'fa:jn ka'di, čə
'vo:gu 'kuxəš - p'rɔ: 'fa:jn ja smər'dé:žə
● ⇒ fajn se imej (⇒ IMETI SE) | 𐀀 k 1
⇒ DOBRO prisl.; k 2 ⇒ ZELO 𐀀 0 (Thesau-
rus 1992)

▶ **fajn** ▶ 'fa:jn povdk. ⟨⟩ *dobro |izraža*
precejšnjo zadovoljivost razmer, oko-
liščin|: 'təm ja b'jə 'ka: 'fa:jn - 'ka:
'fa:jn mə ja 'təm 'dɛ: 'bɛ:j ● *nov. fajn*
bodi (: bodite : bodita) *izraža željo*
ob slovesu: 'fa:jn 'bɔ:dɛ! a'dijɔ! | 𐀀
⇒ fajn se imej (⇒ IMETI SE) | 𐀀
⇒ DOBRO povdk. 𐀀 0 (Thesaurus 1992)

▶ **fajno** ▶ - 'fa:jnəga s ⟨⟩ nš, *nov. dobra*
stvar: a ja u 'ca:jtəngɛx 'kɛ: 'fa:jnəga?
- 'ti z'me:rəm 'kɛ: 'fa:jnəga s'kuxəš | 𐀀
⇒ DOBRO s 𐀀 0

fald ▶ 'fa:ʉt -da m ⟨⟩ *Bo guba |pri namer-*
nem zapognjenju tkanine|: d'vā: 'fa:ʉda
bɛ 'žə b'jə 'fa:jn 'jəmet - 'kiklɛ na
'fa:ʉde mɛ na'rè:tɛ | 𐀀 ⇒ FALTEN 𐀀
Plet.

falden ▶ 'fa:ʉdɛ -dna m ⟨im. mn. -d'nɛ) *Vo*
guba |pri namernem zapognjenju tka-
nine|: na 'fa:ʉdne na'rè:tə 'kikle | 𐀀
⇒ FALTEN 𐀀 0

faliti ▶ fa'lit -'līm a. ⟨-; fa'liju -'la -ə, mn. -'lilē ita.⟩ **1.** *zgrešiti a* |pri streljanju ne zadeti|: p'rā:zn̄ 'gō:l ja fa'liju **b** |pri premikanju ne videti|: a se ū'rā:te fa'lija? **2.** star. f. česa primanjkovati česa, manjkati česa |ne biti v zadostni meri|: ne 'ta:užənt 'mā:rk jəm ja fa'lije | ⇒ FALJEN | k 1 ZGREŠITI; k 2 ⇒ MENJKATI | Plet.

faljen ▶ fa'lie:n -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -'n̄ga, daj. ed. m. sp. -n'mə⟩ **1.** redk. *okvarjen, poškodovan, defekten*: 'tjistale d'rie:və ja fa'lie:nə - 'žuč ja fa'lie:na - tē fa'lie:nə 'kō:rpčə pa ūk'ra:j 'va:rzmə **2.** slabš., nov. *omejen, neumen*: 'tō: ja pa 're:s nē fa'lie:n 'tip | k 1 ⇒ PRDERBAN; k 2 ⇒ NEUMEN | Plet.

falot ▶ fa'lō:t -a m živ. ⟨⟩ slabš. *slab, malo-priden človek*: 'f'rēnce ja fa'lō:t | Plet. + **fals** ⇒ FAVŠ

falten ▶ 'fā:ltŋ -tna m ⟨im. mn. -t'nē⟩ *Kr, Ko guba |pri namernem zapognjenju tkanine|: ucp'rēdē 'mā:m na 'kiklē t'ri 'fā:lt'ne na'rē:te | ⇒ FALD, FALDEN | Plet.*

familija ▶ fa'milēja -a (in -li-) ž ⟨rod. mn. -li) *družina a* |zakonski par z otroki|: z 'lē:ke fa'milēja 'ja: **b** |eden od zakoncev in otroci|: »fa'milējə 'mā: 'duo:mē,« sm 'rē:ku, »pəg'lē:dētə 'na:nga n'mā:žə« | ⇒ DRUŽINA | Plet. +

fangelj ▶ 'fā:ŋgəl -na m ⟨⟩ *zidarska zajemalka* | Plet.

fangljica ▶ 'fā:ŋgəlca -e ž ⟨⟩ *Bo* star., redk. *okrogla, proti dnu ožja posoda za kuhanje*: 'fā:ŋgəlca 'mā: 'ruo:cək pa nē 'pō:d'rugē 'litr̄ d'i'zi | Plet.

fant ipd. ⇒ POB ipd.

fantazija ▶ fanta'zija -a ž ⟨⟩ nš *domišljija* |kombiniranje misli in predstav ali sposobnost zanj|: u fanta'zije se prac'ta:ulēm, 'kək ja b'žə - 'mā: pa 're:s fanta'zije! | ⇒ DOMIŠLJIJA | Plet. +

fantilček ▶ fan'tilčək -čka ⟨⟩ *ventil zračnice*: fan'tilčək ja s'pus't'u - 'miličarjə sē 'ka: fan'tilčke pəb'ra:lē, čə pŋ pē'cikəlne 'žučə 'nisē 'jəm'ō | ⇒ FENTILČEK | Plet.

fantovščina ⇒ SLOVA

fara ▶ 'fā:ra -a ž ⟨⟩ *župnija* |upravna enota|: 'mi s'pā:dəmə pəd ra'čičkə 'fā:rə | ⇒ ŽUPNIJA | Plet. +

faracajg ▶ fara'ca:jg -ga (in 'fa:-; in 'fā:-) m ⟨⟩ *vžigalnik* |priprava za prižiganje (cigaret)|: 'fā:ra'ca:jg sm̄ čas 'xišə 'va:rgu - 'čā:s' ja b'žə t'rē:bē ū fara'ca:jg 'da:t 'kā:mənčək pa 'bātə pa 'tā:xt pa ben'čin - 'fā:ra'ca:jg na ben-

'čin (: p'ljin) - fara'ca:jg za p'ljin (*priprava za prižiganje plina za kuhanje*) - ū 'a:uətə ja ben'čina ša za fara'ca:jg 'mō:rat (*v avtu je še zelo malo bencina*) | ⇒ FAJERCAJG, FOGA | Plet.

faran ▶ fa'rā:n -a m živ. ⟨⟩ *župljan, faran*: 'ja:s_ŋ 'tələ fa'rā:n - 'vəčəm 'bēt ū pəkəpā:n 's'mā:rt'nē | ⇒ farman | Plet. +

farba ▶ 'fā:rba -e ž ⟨⟩ *barva* **1.** |lastnost predmeta|: 'čārna 'fā:rba - 'tə sə pa ū'se: 'fā:rbe z'mē:šəne - ta ūb'le:ka ja pa xəd'le:jsas'te 'fā:rbe - 'fā:rbe se 'tjē:pējə (*se ne ujemajo*) - 'čud'ne 'fā:rbe ja tē 'mje:sə **2.** |naravna obarvanost kože, obraza|: 'kā:ke 'fe:st 'fā:rbe 'se! - na 'mō:rjə se pa n'mā:žə 'fā:rbe də'bija, 'ə? **3.** |sredstvo|: pŋ - 'nje:sə tē zē'lie:nə 'fā:rbe (*tj. izmed več različnih barv, ki so na voljo*) - 'fā:rba za 'ja:jece (fā:rbat) **4.** |igralne karte kralj, kraljica in fant|: 'sā:mə 'fā:rbe sm̄ 'duo:b'u | ⇒ k 1-3 BARVA | Plet.

farbast ▶ 'fā:rbast -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tēga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tēmə in -s't'mə⟩ **1.** *barven*: 'fā:rbast_:'rak **2.** *barvast* |drugačne barve, kot jo ima navadno|: 'fā:rbast pa'pēr **3.** *pisan*: ū 'kā:kex 'fā:rbas'tēx 'čotex 'xō:dē ūb'le:čana! | ⇒ BARVAST; k 1 ⇒ BARVEN; k 3 ⇒ PISAN | Plet.

farbati ▶ 'fā:rbat -əm nd. ⟨⟩ **1.** f. kaj *barvati kaj* |prepažati, pokrivati z barvo|: 'čō:te smē 'fā:rbalē, da 'nišmə blē 'ta:g ū'tō:žnə ūb'le:čanə **2.** *povzročati obarvanost*: g'rō:zdjə 're:z_:'ō:rə, 'nje: da bē 'ka: 'tak se 'fā:rbažə - 'lis't'jə se 'fā:rba **3.** *čustv.*, nov. *zardevati* (*od sramu*): za'kā: pa 'fā:rbəš? **4.** *čustv. f.* koga *lagati komu*: 'se: me 'ni t'rē:ba 'fā:rbat - t'ri 'lētə jə ja 'fā:rbo, da jə 'mā: 'rat **5.** *dajati slabe karte*: 'nje: 'fā:rbat, 'ā:sa 'va:ržə, čə ga 'mā:s | ⇒ k 1-2 BARVATI; k 4 ⇒ LEGATI SE | SSKJ

▶ **farban** ▶ 'fā:rbən -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -'n̄ga, daj. ed. m. sp. -n'mə⟩ redk. *barvan* |< FARBATI 1|: k'ŋō:p ja b'ža: na f'rīšnə 'fā:rbəna | ⇒ ⇒ PREFARBAN | Plet.

farben ▶ 'fā:rbən -bna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -bnēga) *barven*: 'fā:rbnē s'vinčnēkē (*barvice*; ⇒ BARVICA) | ⇒ ⇒ BARVEN | Plet.

farbenblint ▶ 'fā:rbən'blint -- -- povdk. ⟨⟩ *barvno slep, slep za barve*: a se 'ti 'fā:rbən'blind_ na 'vidēž, da ja 'tō:le p'ža:və? | Plet.

farbica ▶ 'fā:rbēca (in -bi-) | -e (| in -bice) ž ⟨⟩ **1.** mn. *barvice*: 'tē:mpera

'fâ:rbice 'ma:rmə pɾ'nie:s't' • və'de:nə
 'fâ:rbice **2.** *barvni svinčnik*: zə'li:enə
 'fâ:rbice sɿ z'ʎu:m'u | **█** BARVICA **█** **█**

farman ▶ 'fâ:rmən -a m živ. ⟨⟩ star., redk.
župljan, faran: 'fâ:rmənə p'ʎâ:čəmə 'ʎuč
 | **█** ⇨ FARAN **█** +

farof ▶ 'fâ:raf -a m ⟨⟩ *župnišče*: a sə
 gəs'pə:d zə ʏ 'fâ:raf š'lə? | **█** **█** SSKJ,
 Plet.

farovski ▶ 'fâ:roškə -a -ə prid. ⟨rod. ed. m.
 sp. -kega⟩ *župniški, župniščen* | < FAROF |
 'tə: ja 'fâ:roškə s'veit | **█** +

▶ **farovško** ▶ 'fâ:roškə -kega s ⟨⟩ *Bo gozd
 v lasti župnišča*: 'f'rɑ:nčək ja 'šə: ʏ
 'fâ:roškə na're:ʝat | **█** **█**

fasada ▶ fa'sâ:da -e z ⟨⟩ *a zunanja povr-*
šina navadno stanovanjske hiše: fa-
 'sâ:də smə 'sè:dŋdž'd'gə 'lè:ta ʏmet-
 'vâ:lə **b** *zunanji omet navadno pri*
stanovanjski hiši: fa'sâ:də mə 'le:z
 'gʏo: 'dai:lə (= 'va:rglə) | **█** + ≠

fasati ▶ 'fâ:sat 'fâ:šam a. ⟨'fa:šə (in 'fa:š)
 -šte; 'fâ:sə -saʎa -ə) redk. f. kaj **1.** *čustv.*
dobiti kaj a | *postati imetnik*: 'tətəle
 'čə:ʏle sɿ na 'šixtə 'fâ:sə • ʏ'sâ:ke 'pə:
 'lè:ta 'fâ:šam 'nʏo:və ʏb'le:kə • za 'va:-
 'gen' na 'vè:ləkə sə'bò:tə sɿ pa 'ja:ʝə
 'fâ:sə a pa k'rəx **b** *čustv.* | *postati dele-*
žen kakega stanja: na 've:m, 'kè: sɿ
 g'rɨpə 'fâ:sə **2.** *žarg. šol. dobiti slabo ali*
negativno oceno: s'pè:c_()əm d'və:ʝkə
 'fâ:sə • ⇨ fasati eno (ta) za bučo •
 ⇨ fasati eno (ta) čez RIT • *čustv.* **fasati**
jih biti tepen: čə bə ša nap'rə: 'tâ:ke
 k'ʎâ:t'u, jəy bə pa 'fâ:sə | **█** ⇨ DOBITI
 (jih) • ⇨ fasati jih po PUKELJČU •
 ⇨ fasati jih po BUČI • ⇨ fasati jih po
 RITI • ⇨ fasati jih (ta) čez RIT • ⇨ fa-
 sati jih (ta) za bučo | **█** ⇨ DOBITI **█**
 SSKJ

fascikel ▶ fas'cikəl -'čikʎa in -'cikle m ⟨⟩
registrator | *kartonaste platnice*: ʏ
 fas'čikʎə smə 'vɨnə ʏ 'fè:rmə 'nò:s'lə |
█ SSKJ, SP 1962

faseljč ▶ 'fâ:səljč -a (in -s'ʎ-) m ⟨⟩ star.,
 redk. *sod a* | *posoda*: p'râ:zən 'fâ:s'ljč **b**
 | *ʏsebinaj*: nɿ 'fâ:s'ljč 'vɨna | **█** **█** (The-
 saurus 1992 *fasel*)

fasenga ▶ 'fâ:səŋga -e z ⟨⟩ **1.** *nš zaloga*
živil: 'čixt neč 'fâ:səŋge 'ne:m • 'fâ:-
 səŋgə sma s šta'cune pɾpə'lâ:ʎa • 'kâ:
 bə t're:ba za 'fâ:sŋgə 'kupət? • s_:'tâ:rə
 'ma:mə sma š'ʎa: (ʏ šta'cuna) pə 'fâ:sŋgə
 (kupit zalogo živil) • 'və:zəkə **2.** *okov*
(za žarnico): 'žâ:rəncə ʏ 'fâ:səŋgə
 ʏs'ra:ʏfəš • 'ni kəntâ:kta ʏ 'žâ:rəncə |
 k **1** ZALOGA; k **2** GRLO **█** **█** (Planina 1978

fasunga ≠)

faš ▶ 'fa:š -a m ⟨tož. mn. -a in -ə) **1.** *les. a*
v splavu podolgem zvezane deske **b**
zvezane deske za ladijski pod: t'ri
 'fa:šə ša 'ma:рма na'rɨ:s't' **2.** *grad. iz-*
ravnalni pas ometa: 'fa:šə - 'tə: sə
 'tâ:kə 'pa:sə, kə se na'mè:čajə na 'zət •
 'fa:šə smə 'gʏo: 'va:rglə • 'na:ʝp'rə: se
 šp'rɨz 'gʏo: 'va:rʎa, 'pʏo: se 'fa:šə na-
 'mè:čajə, 'pʏo: se ɿnšta'ʎâ:čəja napə'lâ:
 'pʏo: se ʏ'mè:ča, 'pʏo: p'ride pa 'puc |
█ k **1b** ⇨ ZVEZ **█** **█** (Kotnikov zbornik
 1956: 60)

faširati ▶ fa'šè:rat -əm a.+nd. ⟨⟩ **1.** (*meso*)
na drobno (z)mleti ali (se)sekljati:
 ma'šɨna za 'mɨ:sə fa'šè:rat **2.** *nd., čustv.*
s pretranimi zahtevami povzročati
komu nepríjetnosti, slabo voljo: 'nɨ:
 me zarad 'a:ʎta fa'šè:rat | **█** k **2** ⇨ SE-
 KIRATI **█** SSKJ, SP 1962

▶ **faširan** ▶ fa'šè:rən -a -ə prid. ⟨rod. ed. m.
 sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -n'mə) *na drobno*
zmlet ali sesekljan: fa'šè:rəŋga 'mɨ:sə
 pɾ'nie:sə nə 'kiʎə | **█** ⇨ FAŠIRANO • fa-
 'šè:rən z'rə:zək | **█** ⇨ MLET **█** SSKJ, SP
 1962

▶ **faširano** ▶ fa'šè:rənə -ŋga s ⟨daj. ed.
 -n'mə) *nš na drobno zmleto ali sesek-*
ljano meso: fa'šè:rənə mə 'jəd'lə 'dʏo:ns
 • pɾ'nie:s' ne 'pə: 'kile fa'šè:rəŋga |
█ **█**

favček ▶ 'fa:učək -čka (*Bo* 'fə:č-) m ⟨⟩
žepni nož z lesenimi platnicami: 'čâ:kə
 - 'kè: 'mâ:m 'ja:s 'fa:učək, da tɿ k'ri
 s'pijam? | **█** **█**

favd ipd. ⇨ FALD ipd.

favl ▶ 'fa:ʏl (in -ʎ) -ʎa m ⟨⟩ šport. *prekr-*
šek, prestopek: 'tə: ja 'bè:ʏ pa 'fa:ʏl |
█ SSKJ, SP 1962

favlencati ▶ faʏ'lè:ncat -əm (in fə- >; in
 -'lè:- [>) *nd.* ⟨faʏ'lè:n'čə -te; [faʏ'lè:n-
 čə -caʎa -ə) *čustv.* *lenariti* | *ne (hoteti)*
delati: 'mɨ smə bəʝə'nè:ralə, 'un' ja pa
 fə'lè:ncə • pə 'čè:le d'nè:ve faʏ'lè:nca |
█ ⇨ LENARITI **█** **█** (Thesaurus 1992)

favlirati ▶ faʏ'lè:rat -əm (tudi fə-) a.+nd. ⟨⟩
 šport. **a** *nd.* *delati prekrške*: 'ka: nap'rə:
 faʏ'lè:ra **b** a. f. *koga narediti prekršek*
nad kom: 's'ta:ne ga ja faʏ'lè:rə | **█** **█**

favljust ▶ 'fa:ʏlest -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp.
 -s'təga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'təmə
 in -s't'mə) *slabš., star. len* | *ki ne dela*
rad: ja 'ta:k 'fa:ʏlest 'kə xu'diç • 'ti
 'dɨ:kle 'fa:ʏlest! | **█** ⇨ NEMAREN prid.
█ **█** (Thesaurus 1992 *favljust*)

▶ **favljust** ▶ 'fa:ʏlest -a -ə povdk. (⇨ FAV-
 LJAST prid.) *čustv.* *biti f. za kaj biti len*

za kaj |ki nima volje za kako opravi-
lo|: 'fa:u|esta ja, pa za 'kè:rə 'kɔ:lə
'dè:lə • ša za 'ja:st ja 'fa:u|est - 'kà:
bɔ z 'nəga!?! | ⊞ ⇒ NEMAREN povdk. | ⊞ ∅

► **favljasto** ► 'fa:u|estə prisl. ⟨⟩ leno |<
FAVLJAST pridi: 'n|e: se 'nə 'ta:k 'fa:u|est-
stə 'nɔ:st' | ⊞ ⇒ NEMARNO | ⊞ ∅

favš ► 'fa:uš -- -- (Bo 'fɔ:š) povdk. ⟨⟩ 1.
nevoščljiv, zavisten: 'fa:uš sə 'vã:mə,
kə 'mã:ta 'a:u|tə • {A} 'n|e: 'v|e:č 'pət.
{B} a s' mē 'kə: 'fɔ:š? • ja s'tɔ:p|ã nət u
de'lã:u|nə, jəx ja pa 'v|d|ã, da se
kəšujata. ja pa 'jɔ:žã 'r|e:k|ã - »nə,
a s' mē 'fɔ:š?« • ⇒ BOG ti požegnaj, saj
ti nisem favš • kot v|judnostni obrazec **saj**
ti nisem (: nismo : nisva) **favš izraža**
željo za prenehanje kašlja, kadar se
komu zaleti |pride v sapnik tujek|: 'sə:
tə 'n|sɪp (: 'n|sɪmə : 'n|sɪma) 'fa:uš (= 'fɔ:š) • redk. g'višnə, da tē 'n|sɪmə 'fɔ:š |
⊞ FOVŠERIT, FOVŠERITEN | ⊞ k •: *Množino ali*
dvojino lahko govorec uporabi glede
na število prisotnih. Na izraženo
željo se ne odgovarja z zahvalo. | ⊞ ∅
(Planina 1978 *fovš*)

favšerit ipd. ⇒ FOVŠERIT ipd.

favšfoter ► 'fa:uš'fɔ:tər -tra (Bo 'fɔ:š-) m
⟨⟩ nš, star., redk. *poživilo za živino,*
predvsem za konje: 'di:u|ja 'bu|ča ja b'lã:
za 'fa:uš'fɔ:tər • 'fa:uš'fɔ:tra se na s'mē:
'kɔ:nə 'da:it - 'na:j|p'rē: ja 'le:p, čaz ŋ
'ca:jt pa s'x'era | ⊞ ∅ (Videčnik 1988:
53 *fošfuter, foušfuter*)

favtner ► 'fa:u|tner -t'nərja m ⟨⟩ 1. *pre-*
mična lesena vratca za živino: pŕ
'kurnekə ja 'fa:u|t'ner na'r'et • 'jət'
'fa:u|t'ner 'za:pŕt • u'rã:te na 'fa:u|t'ner
2. *pokrov pri svinjskem koritu*: 'fa:u|
t'ner pŕ k'ər|tã, da se ja 'za:pŕ|ã, da
'n|sə pra'š|ičə 'nət 'mɔ:oglē 3. *zaporni-*
ca pri vodnem koritu 4. *premična*
vratca pri žitni skrinji: 'fa:u|t'ner pŕ
'kò:štə | ⊞ ∅

faza ► 'fã:za -e z ⟨⟩ elektr. *fazni vodnik*:
'ja:dŕ 'd'rò:t ja 'fã:za, te 'druk ja 'nu|ã,
te t'rè:kə pa u|zem'l|tu | ⊞ SSKJ, SP
1962

fazan ► fa'zã:n -a m živ. ⟨⟩ 1. *fazan* |pti-
ca|: š'lã: sma na fa'zã:na (šla sva
ustrelit fazana) • fa'zã:nə sə 'təmle
'du: 2. voj., šalj. *vojak na začetku*
služenja vojaščine: 't|e:č sŕ 'ja:z 'bè:u
ša fa'zã:n | ⊞ +

fazenprifer ► 'fã:zənp'rifer -fərja m ⟨⟩ teh.
indikator električne napetosti v
faznem vodniku: s 'fã:zənp'riferjə pə-
g'lè:dəš, čə ja ɛ|le:ktŕka u š'tè:kərjə |

| ⊞ ∅

fazona ► fa'zɔ:na -e z ⟨⟩ *fazona* |ovratni-
ški del obleke|: 'kã:kə fa'zɔ:nə bəš pa
'mè:lã pŕ kəst'ĩmə? • pra'vè:l|kə fa'zɔ:nə
ja nar'd|ã | ⊞ SSKJ

februar ► 'fe:bru'ã:r -ja (in 'fè:-; star.
-rə'vã:-; star., redk. -bə'vã:-) m ⟨⟩ *febru-*
ar: d'va:jz'd'ga 'fe:bru'ã:rja ja b'lã •
'fe:brə'vã:rja səm 'hè:lã 'rɔ:js't'nə 'dè:n
• st'r|ic:ə u'mã:r|ē 'fe:bə'vã:rja • 'pust
ja 'bè:u 'fe:bru'ã:rja (= star., redk. 'fè:rə-
'vã:rja 'me:sŕca) | ⊞ DRUG² m | ⊞ +

februarski ► 'fe:bru'ã:rs'kə -ska -ə (in 'fè:-;
star. -rə'vã:-) pridi. (rod. ed. m. sp. -s'kəga)
februarski: 'fe:bru'ã:rska 'çɔ:lŕga | ⊞ +

febuvar ⇒ FEBRUAR

fecijati ⇒ FICLJATI

federacija ► fèdè'rã:çəja -a (in -dè;- in
-ci-) z ⟨⟩ nš *vzmetenje |celota naprav|*:
'kã:kə 'fa:jn fèdè'rã:çəjə ja 'mè:lã ta
'mã:lã 'žã:ba • na 'va:zə 'ruka, kə 'ne:ma
fèdè'rã:çəja | ⊞ + #

federbati ipd. ⇒ FRDERBATI ipd.

federirati ► fèdè'rè:rat -əm (in -de;- in
-d'rè:-) a.+nd. ⟨⟩ *zibati se a na vzmete-*
nju: 'kək 'fa:jn u tēmə 'a:u|tə'busə fèdè-
'rè:ra! **b na vzmetnici**: 'pò:js't'ɔ p'rɔ:
'vərgnə fèdè'rè:ra | ⊞ SP 1962 #

fedra ► 'fè:dra -a (in 'fè:-) z ⟨rod. mn. -dər⟩
1. *vzmet a |za blaženje sunkov|*: 'fè:drə
ja z 'd|vãna 'vən p'ər|ĩnã • 'fè:dra
šk'r|iplējə • star. məd'rɔ:ç na 'fè:dra
(*vzmetnica, vzmetna žimnica*; ⊞ JOGI) •
star. 'vɔ:s na 'fè:dra (*zapravl|jivček*; ⊞
⇒ ZAPRAVLJIVČEK) • pŕ pŕ|kɔ:l|icə sə
'fè:dra 'du: 'sè:d'le *zaradi obremenitve*
so se vzmeti popolnoma podale **b pero**
|za premtkanje česal|: 'fè:dra u 'urə ja
'pɔ:kŕ|ã 2. star. (*večje*) *pero |pri ptici|*:
'kã:ke 'lè:pe 'fè:dra 'mã: p'è:t|e:l'ən! 3.
čustv., pri moškem *daljši lasje ob ušesih*:
'sã:mə da 'f'rənce 'fè:dŕ 'ne:ma - 't|st
ja 'ta:g|'ã:rdə! 4. *ies. pero |stanjšani*
rob deske za stik z u|torom|: 'fè:dra
'ma:ra u 'nòit 'pã:sat • šalj. **fedre so**
dol sedle *komu mirujoč na mestu (s*
težkim bremenom) težko stoji: 'm|ça
ja žə 'ta:k 't|e:škə 'da:r|žãla - u 'u|šã-
kə 'rɔ:çə ja 'mè:lã n' 'cè:ker 'da:ru -,
'pu: jə ja ša pa "čəndè'lã:kɔ u|sè:x
'sò:rt sprašɔ:vɔ, 'ta:g da sə jə 'fè:dra
'vərgnə 'du: 'sè:d'le | ⊞ k 2, 4 ⇒ PERE
| ⊞ ∅ (Thesaurus 1992 *feder*)

fedrčka ► 'fè:dərčka -e (in 'fè:-) z ⟨⟩ manjš.
peresce |< FEDRA 1|: 't|stãle 'fè:dŕčka
bɔ za za'mè:net | ⊞ ∅

fedirati ⇒ FEDERIRATI

fehtanje ▶ 'fè:xtəņę (*Bo* tudi -e) -e s ⟨ ⟩ nš
1. *beračenje, prosjačenje*: kə ja s'põ-
młat 'pa:ršła, se ja pa 'čā:sę 'fè:xtəņę
za'čē:ž 2. slabš. *prošenje*: př 'nēmə pa
're:s 'ni ŋ'kõ:l 'kũo:nc tēga 'fè:xtəņę za
pę'jā:čē | ☐ k 1 ⇒ PETLJANJE; k 2 FEHTERI-
JA | ☐ Ø

fehtariti ▶ fex'tā:rət (in -rt) -əm (in fę- >)
nd. (fex'tā:rə (in fex'tā:r) fex'tā:rte;
fex'tā:ru -rļa -ə) slabš. 1. *beračiti,*
prosjačiti: na cęg'nıca ja 'pa:ršła, ja
fex'tā:rļa 2. slabš. f. koga (za kaj) *prositi*
koga za kaj: za pę'jā:čē me ja s"pēt
fex'tā:ru, 'ta:k_()ə z'me:rəm | ☐ k 1
⇒ PETLJATI; k 2 ⇒ PROSITI | ☐ SSKJ

fehtati ▶ 'fè:xtat -əm nd. ⟨ ⟩ 1. *beračiti,*
prosjačiti: da bę 'lè:žə 'fè:xtalę z 'nę-
mə, sə ga čaz ne pę'či 'va:rglę 2. slabš.
f. koga (za kaj) *prositi koga za kaj*: t'ri
d'ni me žə 'fè:xta, 'nę: jə 'dām g'nār
za 'nũo:ve 'šõ:lne 3. čustv., star., redk. f.
koga *jemati moč komu, slabiti koga (s*
fizičnim delom): 'nię: 'põ:ba 'ta:g z 'dè-
žə 'fè:xtat | ☐ k 1 ⇒ PETLJATI; k 2
⇒ PROSITI; k 3 ⇒ MATRATI | ☐ SSKJ

▶ **fehtati se** ▶ 'fè:xtat se -əm se nd. ⟨ ⟩
čustv., star. *mučiti se* | *opravljati kako*
fizično delo z veliko truda: za'kā: se
pa 'ta:k 'fè:xtəš? a t' ja t'rę:bę? | ☐
⇒ MATRATI SE | ☐ Ø

fehter ▶ 'fè:xtər -tęrja m živ. ⟨ ⟩ slabš. *kdor*
prosi, predvsem za denar, pijačo: pę-
gl'è:dę 'ga, 'kāk 'fè:xtər 'ja: | ☐ Ø

fehterica ▶ 'fè:xtərca (in -tę-) -tęrce z ⟨ ⟩
slabš. *ženska, ki prosi, predvsem za*
denar: 'nā: dę'sét 'jurjõ, 'fè:xtərca |
☐ Ø

fehterija ▶ fęxtę'rıja -a (in -tę-) z ⟨ ⟩ nš,
slabš. *prošenje*: 'ka: nap'rę: 'xõ:dę za
pę'jā:čē u'kõ:lę. 'e:, přk'l'è:ta fęxtę'rı-
ja xu'dičõva! • 'sā:ma fęxtę'rıja ga 'ja:
| ☐ ⇒ FEHTANJE | ☐ Ø

fej ⇒ FUJ

fejst ⇒ FEST

feldbebelj ▶ 'fę:ld'bę:bəl -na m živ. ⟨ ⟩ zastar.
narodnik | *avstro-ogrski vojski* | ☐ Ø
(Cigale 1860 pod *Feldwebel*)

feler ▶ 'fę:lər -lęrja m ⟨ ⟩ star. *napaka* 1.
| *kar ni v skladu a z določenim pravi-*
lom: a sę u 'te:stə 'dũo:s't' 'fę:lęrjõ
na'rè:d'u? b z *resničnostjo*: u 'ca:jtņ-
gex ja 'tõ:k 'fę:lęrjõ, da se 'bõ:x
us"milę! c z *zahtevanimi lastnostmi*:
x'łā:ča 'mā:ję 'fę:lər, za'tõ: sə pa cęņę:
2. *idejanje, ki ni v skladu z določenim*
ciljem: 'tə sę pa 'fę:lər na'rè:d'u, kə sę
mə 'vęz g'nār 'ka:r 'da:u | ☐ ⇒ NAPAKA

☐ Ø (Thesaurus 1992 *felar*)

felerski ▶ 'fę:lęrs'kę [-lęrska -ə (f in
-lę-) prid. (rod. ed. m. sp. -lęrs'kęga) *tak,*
ki ima napako: s'ra:jca ja 'fę:lęrska •
tę 'kę:ksę sə pa 'fę:lęrs'kę - sə n'mā:žə
zažgā:ņę • 'rõ:ba ja 'kumę n'mā:žə
'fę:lęrska | ☐ Ø

feljen ▶ fę'ljē:n -a -ə (in fę-) prid. (rod. ed.
m. sp. -ņga in -ņęga, daj. ed. m. sp. -n'mə
in -nēmə) *okvarjen, poškodovan, defek-*
ten: 'kõ:žə ut 'kũo:ne ja 'na:jbarž b'ļa:
fę'ljē:na, za'tõ: ja b'ļa: pa 'ta:k pə'cę:-
ņę | ☐ ⇒ FRDERBAN | ☐ Ø

felna ▶ 'fę:lna -e z (rod. mn. -lņ (in -lņ))
platišče | *pri (motornem) kolesu, avto-*
mobilu: 'fę:lne sę skr'vıjũ • a na 'vidęš?
'guma t' ja 'põ:kņļa, se pa pə 'fę:lne
'vęžęš | ☐ FELTNA | ☐ Ø

feltna ▶ 'fę:ltna -e z (rod. mn. -tņ) *platišče*
| *pri (motornem) kolesu, avtomobilu*:
'fę:ltne ja s'tõ:kũ | ☐ ⇒ FELNA | ☐ Ø

fen ▶ 'fę:n -a (in 'fę:-) m (im. mn. 'fę:ņę)
sušilnik za lase: s 'fę:nə sę 'łā:sę
pə'sušə | ☐ SSKJ, SP 1962

fendra ▶ 'fę:ndra -a (in 'fę:-) z (rod. mn.
-dər) gozd. a *na kup vzdolžno zložene*
veje, navadno na poseki: na f'rā:tę sə
'fę:ndra nar'dilę • u 'fę:ndrax sə 'lę:pe
ma'line b *več na kup vzdolžno zložē-*
nih hlodov: pəd 'rižə ja b'ļa: na'rè:ta
'fę:ndra s płata'ņic | ☐ Ø

fendrati ▶ 'fę:ndrat -əm (in 'fę:-) nd. (fę:n-
drę itd.) gozd. f. kaj a *zložiti veje raz-*
potegnjeno na kup, navadno na poseki:
'vę:ja smə 'fę:ndralę b *zložiti hlode*
vzdolžno na kup: 'le:s_ı:mə šlę 'fę:n-
drat - kə p'rę: 'le:s pə'se:kəš, ga nara-
'diš, 'pũo: ga pa 'dè:dę nad 'rižə s'fę:n-
drəjə, uc'põ: pa 'pũo: s'pēt: | ☐ Ø

fenik ▶ 'fę:ņęk -a m ⟨ ⟩ čustv. a *novec maj-*
hne vrednosti: nę 'fę:ņęk səm 'na:šu b
mn. *denar sploh*: se bņ 'ja:z_ı:a tis'te
'fę:ņęke 'mā:trõ - 'sę: 'nišņ z'mę:šøn! •
'kā: pa də'bım tis'tęx 'fę:ņęku! | ☐ k a
FIČNEK, HELER; k b ⇒ GNAR | ☐ Plet.

fenka ▶ 'fę:ņka (in 'fę:-) 'fę:ņke z ⟨ ⟩ bot.
beka a | *grm ali drevo*: 'fę:ņka př 'ša-
'tıncə 'rās'te b | *šiba*: s 'fę:ņkę se 'pũo:
'butara pə'vıja | ☐ MEKA | ☐ Ø

fentati ▶ fę:ntat -əm d. ⟨ ⟩ čustv. 1. f. koga/kaj
ubiti koga/kaj, usmrtiti koga/kaj: a t'
ja b'łə t're:ba 'kā:čə 'fę:ntat? • př
'z'vip'lõmə kə'zõ:cə ja 'nè:dę 'ta:rņõga
'fę:ntõ 2. f. koga *zelo pretepstvi, kazno-*
vati koga: 'ma:ma ga bõ 'fę:ntāžə, čə
bõ z've:dıa, 'kā: ja na'rè:d'u • ⇒ JEZEN
sem, da bi te fental | ☐ ⇒ UBITI | ☐

SSKJ, Plet.

► **fentati se** ► 'fè:ntat se -əm se a. ⟨⟩
 čustv. *ubiti se, storiti samomor*: zarad
 'žē:n's'ke se ja 'fè:nto · čə 'tə: nar'diš,
 se m pa 'ka: 'fè:ntaŋa | ⊞ ⇒ UBITI SE
 ⊞ ∅

fentil ► fən'til -'tjŋa tudi -'tile (in fe-) m
 ⟨⟩ *Bo ventil [naprava]* | ⊞ ⇒ VENTIL ⊞ ∅

fentilček ► fən'tilčək -čka (in fe-) ⟨⟩ redk.
ventil zračnice: a t' ja guma na fe-
 n'tilčəkə spəs'tjŋa? | ⊞ ⇒ FANTILČEK ⊞ ∅

fer.. ⇒ FR..

ferank ⇒ FIRANK

fergazer ► fer'gā:zer -zərja (in fe-) m ⟨⟩
 strojn. *uplinjač*: fer'gā:zer se ja za'bəu |
 ⊞ ∅

ferguson ► 'fe:rgu'so:n -a (in 'fe:-) m živ. ⟨⟩
traktor beograjske tovarne Industri-
ja motora i traktora: 'fe:rgu'so:na ja
 'kup'u ● šalj., redk. *smrčati ko ferguson*
zelo smrčati: 'nā:ša smr'či kə 'fe:rgu-
 'so:n (⊞ ⇒ smrčati ko TRAKTOR) | ⊞ ∅

ferlink ⇒ FIRLENK

fertajler ► fer'ta:jler -lərja (in fe-) m ⟨⟩
razdelilnik vžiga (pri bencinskem
motorju) | ⊞ ∅

fertik ► 'fe:rtək -- -- (*Bo* tudi 'fje:-) prid. ⟨⟩
 redk. *gotov [ki je v svoji končni obliki]*:
 'kiklę 'mā:š 'fe:rtək · 'tjē:ta 'mā: ud
 'mame 'mā:nt'j 'fe:rtək (*teta je izdelala*
mamin plašč, plašč za mamo) · 'fe:r-
 tęg 'dē:lə 'mā:m 'na:'ra:jšə | ⊞ ⇒ STORJEN
 ⊞ ∅ (Thesaurus 1992)

► **fertik** ► 'fe:rtək -- -- (*Bo* tudi 'fje:-)
 povdk. ⟨⟩ **1.** *gotov a [ki je v svoji kon-*
čni obliki]: k'lo:p ja 'žə 'fe:rtək · 'južna
 ša 'ni 'fe:rtək **b** [ki konča, opravi kako
 delo]: s 'kuxnę smj 'fe:rtək · 'mā:ler ja z
 u'rātəm žə 'fe:rtək · z 'va:knəm bə pa
 pə'ju:tršnəm **2.** čustv. **a** *zelo utrujen,*
zdelan: 'ta:k smj 'dē:lə 'ce:u 'dēm, da smj
 'vərgnę 'fe:rtək **b** *zmeden, prestrašen*:
 'ta:k se ja 'pəsa ūstrā:šu, da ja 'bē:u
 'čist 'fe:rtək – sə mə 'ma:glę 'ka: 'cu-
 krove 'va:de 'da:t **c** redk. *mrtev, ubit*:
 p'rjē:se ja 'fje:rtək | ⊞ k 1 GOTOV¹⁻²
 povdk.; k 2a ⇒ ZMATRAN; k 2b ⇒ ZMEŠAN; k
 2c ⇒ MRTEV ⊞ ∅

► **fertik** ► 'fe:rtək (*Bo* tudi 'fje:-) prisl. ⟨⟩
 ● ⇒ fertik NAREDITI ● ⇒ fertik NARET ●
 čustv. **pa fertik in konec [izraža od-**
ločnost, nepopustljivost]: 'na:uš u tę
 s'ra:jčę 'šo:, pa 'fe:rtək! (⊞ ⇒ pa KONEC)
 | ⊞ ∅

fest ► 'fe:st -- -- (in 'fe:-; redk. 'fe:jst; redk.
 'fijst) prid. ⟨⟩ **1.** **a** *ki ima pozitivne*
lastnosti v precejšnji meri: 'gə'lo:pka

ja b'la: 'fe:st · s x'rjibə 'sə, pa 'ta:k sə
 'fe:st · 'fe:st 'lęd'jə 'sə **b** *dober [ki ima*
zaželeno lastnost, kakovost v precej-
šnji meri]: 'fe:st 'xišə sę ja na'rē:d'u ·
 'fe:st 'ja:, aŋtə'mā:t **2.** **a** *postaven, lep*:
 'na:ndi ja 'fe:st 'pə:p · 'kā:ka 'fe:zd
 'bā:ba 'ja:! **b** *debel, rejen*: 'zə:rka ja
 'ta:k 'fe:zd 'bā:bŋca – ja 'ma:glā u
 'bə:lŋcə na 'xujšənę 'jət | ⊞ FAJN prid. ⊞
 SSKJ pod *fejst*

► **fest** ► 'fe:st (in 'fe:-; redk. 'fe:jst; redk.
 'fijst) prisl. ⟨⟩ **1.** < *FEST* 1: 'ta:kle sę
 'na:jbəl 'fe:zɔ_()'rjixtɔ **2.** *dobro, izvrst-*
no: 'fe:sc_()mə se 'mē:lę · 'fa:jn smj se
 zagə'vā:rjə, 'fe:st · brezos. smə pa 'ta:k
 ves'vā:le – 'fe:st ja b'lə **3.** *zelo, hudo*:
 'de:lac_()əm_()'a:gu 'ka: 'fe:st · grō:-
 z'djə ja žə 'fe:st s'la:tkə | ⊞ FAJN prisl.
 ⊞ SSKJ pod *fejst*

fetec ► 'fətəc -cia m ⟨⟩ *Bo* NŠ, otr. *zrak, ki*
se piha v našobljenimi ustnicami: 'se:
 'mā:š 'fətəc, sę pa 'pixe 'župə! | ⊞ FULA
 ⊞ ∅

fetna ► 'fē:tna (in 'fē:-) 'fē:t'ne z ⟨⟩ NŠ *ma-*
zivo: s 'fē:t'nę na'mā:žə | ⇒ ŠMIR ⊞ ∅
 (Thesaurus 1992)

fezljati ⇒ FIZLJATI

fiat ► 'fijat -a m živ. ⟨⟩ redk. *fiat [avtomō-*
bil]: 'fijata ja 'jəm'ə ● nov. **poljski**
fiat osebni avtomobil fiat 126: 'pə:l-
 s'kəgə 'fijata ja 'mē:lā (⊞ ⇒ BOLHA) | ⊞
 ⇒ FIČKO ⊞ SSKJ, SP 1962

ficek ⇒ FIČNEK

ficelj ► 'ficəl -na (in -c'j(-)) m ⟨⟩ **1.** *bicelj*
[del noge pri konju tik nad koptom]:
 kə'bija sę ja 'njo:gə u 'fic'j'nə z'lo:mja
 · čə 'mā: 'kjo:n' 'bē:le 'fic'jne pa jəx
 čaz 'va:də 'videš, ga 'žixər 'kupeš, 'ta:g
 'dō:bər 'ja: **2.** redk. *štrcelj [po odstra-*
nitvi dela uda preostali del]: 'a:te sə
 sę na 'fic'j (štrcelj noge) p'rō:te:žə
 'da:lę · s' tis'təm 'fic'elnəm ja 'kjo:sə
 b'rūs'u **3.** redk. *noga [ud]*: bę 'duo:b'u
 tiz'dga p'rā:sca – bę ga p'rim'u za
 'fic'jne 'zā:d'ne | ⊞ ∅

ficljati ► 'fęc'let fęc'lā:m nd. ('fęc'lę -te;
 'fęc'lə fęc'lā:ŋa -ə) čustv., redk. *trgati*
[na več manjših delov]: za'kā: pa fęc'-
 'lā:š pa'pēr: 'kā: tę ja na'rē:d'u?! ·
 'nje:xę 'mi:esə 'fęc'let pa ga pə'jə
 'ra:jšə | ⊞ ∅ (+ *fecljati* ≠)

fičipoki ► 'fiči'poki -ja m živ. ⟨⟩ nov., šalj.
osebni avtomobil fiat 126 | ⊞ ⇒ BOLHA
 ⊞ ∅

fičko ► 'fičko -ta (*Bo* tudi -ja) m živ. ⟨⟩
fiat [avtomobil]: 'fičkəta 'mā: · s 'fič-
 kətə se ja ū'ba:rŋja | ⊞ FIAT, FIČO ⊞

SSKJ, SP 1962

fičnek ▶ 'fičnek -a (in ne-) m (im. mn. -neķę) čustv. **a** *novec majhne vrednosti*: 'kâ: 'ke: dâ'biž za te 'fičnek! **b** mn. *denar sploh*: tis'te 'fičneķe 'ka: 'xiṭṭ zap'râ:vem | ⊕ ⇒ FENIK; k b ⇒ GNAR ⊕ ∅ (SSKJ, SP 1962 *fičnik*)

fičo ▶ 'fičo -ta, **Bo** tudi -ja m živ. ⟨ ⟩ *fiat [avtomobil]*: 'fičoṭa sê 'mê:lę | ⊕ ⇒ FIČKO ⊕ SSKJ

fifik ▶ 'fifęk -- -- prid. ⟨ ⟩ **Bo** čustv., star., redk. *domišljav, prevzeten*: a 'noč u'ziet 'keksu? 'a: sę 'fifęk! | ⊕ ⇒ VISOK ⊕ ∅

figa ▶ 'fiġa 'fiġe z ⟨ ⟩ 1. *figa, smokva [sad, predvsem posušen]*: 'fiġe bę 'je:du • s'rō:ve 'fiġe 'tut' nap'rę: 'žie:neġe 2. pri zavrnitvi *pest s palcem, položenim med kazalec in sredinec*: 'fiġe mę ja pë'kâ:zō 3. *konjski iztrebek*: 'pō:nē 'fik ja na 'čë:s'tę • 'kōnska 'fiġa 4. *na tilniku v šop speti kratki lasje*: 'fiġe 'nō:sę • 'ļa:sę 'mâ: ũ 'fiġe na'rë:te 5. nš, čustv. *kar je malo vredno, nepomembno*: za ũ'sâ:kē 'fiġe se 'tud' 'jō:kēs 6. nš, v medmetni rabi *izraža močno zavrnitev*: 'fiġe, na grëm! • 'evōṭi 'fiġe, na dē'biš me z'ra:unē! • poud. **biti eno figo** česa *biti (zelo) malo česa*: nē 'fiġe lę'di ja b'žē na pęgr'rë:bē (⊕ biti en KUREC česa) • čustv. **biti glihna figa biti enako, biti enaki**: sē kēmō'nis'tę a pa 'tētę 'dę: - [ũ'sē ja (f : ũ'sę sē) g'līx-na 'fiġa • poud. **eno figo zelo malo**: (p'rō:) nē 'fiġe me b'rīġa, 'kâ: 'mâ:jē 'tēm - a se zas'tō:pjē a 'nię: • p'rę: ja 'jēm'ō 'duo:z'd' g'nâr:ja na k'nigę, 'puo: ja pa nē 'fiġe 'vën 'duo:b'u (⊕ en KUREC) • **Bo** čustv., redk. **figo freško izraža močno zavrnitev**: a g'nâr:, 'misłęž, da 'ja:?! 'fiġe f'rę:ške! • čustv. **prava figa vseeno**: prâ:va 'fiġa, čō mę 'a:uṭo ũk'râ:deġe - 'sę: 'ni 'neč ũ're:dŋ (⊕ ⇒ VSEENO) • čustv. **vse ena figa je vseeno je**: ũsē na 'fiġa 'ja:, a gr'rë:š a pa 'nię: (⊕ ⇒ vseeno) | ⊕ k 3 ⇒ konjski DREK ⊕ +

figole ▶ 'fiġole medm. ⟨ ⟩ nov., redk. *izraža močno zanikanje*: 'fiġole, 'mēne 'žē na dē'bijē z'ra:unē! | ⊕ ∅

figura ▶ fę'ġura -a (in fi-) z ⟨ ⟩ • star. **delati figure skakati [z odri vi se oddaljovati od podlage]**: 'kâ:ke fę'ġura ja 'dē:lō 'kuo:n', kō sŋ ga s'pus't'u! (⊕ ⇒ SKAKATI) | ⊕ +

fijakovski ▶ fę'jâ:kōs'ķę -ska -ē (in fi-) prid. (rod. ed. m. sp. -s'ķęga) *fijakarski*:

'tâ:ga fę'jâ:kōs'ķęga 'kuo:ne ja 'jēm'ō, 'nię: t'ra:jnōs'ķęga | ⊕ ∅ (SSKJ, SP 1962 *fijakarski*)

fijst ⇒ FEST

fiks ▶ 'fiks -a m (im. mn. 'fiksę) *dlakava rast na spodnji čeljusti*: 'fiks 'mâ: (= 'nō:sę) • 'fiks_()ę ja 'pus't'u ('ra:st) | ⊕ ∅

fiksati ▶ 'fiksati -əm nd. ⟨'fiksę ita.⟩ čustv. f. koga *nadlegovati, razburjati koga z neupravičenimi zahtevami, ukazi*: 'nię: me zarat 'pō:ba 'fiksati! • 'ce:ũ 'dē:ne me žē 'fiksa, kē sēm 'pię:ne 'kup'u • na pës'tim se 'fiksati! | ⊕ ⇒ ZAJEBAVATI ⊕ SSKJ

fiksenfertik ▶ 'fiksən'fę:rtęk (in -sēm; **Bo** tudi -'fię:-) prisl. ⟨ ⟩ redk. *dokončno, gotovo*: 'dę: ja pa ũ'sē 'fiksŋ'fę:rtęk na'rë:tē • 'fiksŋ'fę:rtęk ũ'sē sēm 'sâ:m ũr'ix-tō | ⊕ ⇒ do KRAJA ⊕ ∅

fiksirati ▶ fęk'së:rat -əm (in fi-; in fi-) nd. ⟨ ⟩ čustv., redk. f. koga *nadlegovati, razburjati koga z neupravičenimi zahtevami, ukazi*: 'nię: ga fęk'së:raz_()arad neš'rë:ča | ⊕ ⇒ ZAJEBAVATI ⊕ + ≠

filc ▶ 'filc -a m ⟨ ⟩ nš *polst, klobučevina*: ũ'łō:šķę za ũ 'čę:ũle sē s 'filca | ⊕ SSKJ

filenga ▶ 'fiłęnga -e z ⟨ ⟩ les. *polnilo, panel [uokvirjena plošča v vratih]*: pēr ũ'râ:tex ja 'fiłęngę 'vën z'bęũ | ⊕ ∅

filja ▶ 'file -e z ⟨ ⟩ nš *nadev*: 'file za pē'tiċe (: 'pâ:prkē) • s 'filę na'ma:žē • 'na:_m 'je:du 'file, 'mię:sē 'bēm • 'pō:p s 'ke:ksō 'vën 'filę pę'je: | ⊕ FRONTA', FRUNTA ⊕ ∅

filjati ▶ 'fileti -ęm nd. ⟨ ⟩ 1. f. kaj **a** *polniti kaj [dajati v kaj v tolikšni meri, da postaja polno]*: 'nię: 'žâ:kle 'ta:k 'filed - bō 'pō:kn'u! • 'kâ: sę 'fileš (⊕ BASATI, MAŠITI, TLAČITI) ũ 'us'te? **b** *nadevati kaj [pripravljati jed z nadevom]*: 'pe:mē kłâ'bâ:sē 'filet • k'râ:pe bēm 'fileļa 2. čustv. f. koga/kaj *pretirano hraniti koga/kaj [dajati hranilo]*: 'tię:ta sē me 'filelę z ũ'mę:šōn'mē krēm'pë:rjē pa č'i'žâ:nę | ⊕ k 2 BASATI ⊕ ∅ (Planina 1978 *filati*)

▶ **filjati se** ▶ 'fileti se -ęm se nd. ⟨ ⟩ čustv. f. se s čim *pretirano, pohlepno jesti kaj*: 'nię: se 'ta:k 'filec_() pę'čę:nķę! | ⊕ ⇒ JESTI ⊕ ∅

▶ **filjan** ▶ 'filęn -a -ē prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -n'mē) *polnjen (z nadevom)*: 'filęnē 'pâ:prkē mē 'jäd'lę • 'filęn 'za:jc • 'filęnę 'ķę:ksę | ⊕ ∅

film ▶ 'filęm (in -lŋ) -lma m ⟨ ⟩ *film* 1.

- [trak (s posnetki): a s' 'kup'u 'filēm? • na'rète: s'like me ja 'da:u, 'filma pa 'niē: 2. *umetniško delo*: a už g'lédō 'filēm? • 'kér: 'filēm bō 'd̥yo:ns (*kateri film bodo predvajali danes*)? • šalj, nov. **film se je utrgal** komu *zaspal je*: tēlē'vizijē sēm už'ga:ša pa 'lè:gša, se me ja pa 'filēm u'ta:rgō (☐ ⇒ ZASPATI) | ☐ SSKJ
- filozof** ▶ fēļōz'zō:f -a (in fī-) m živ. ⟨⟩ 1. slabš. *kdor (rad) obširno, razvlečeno govori*: 'ká: 'vəča pə'vè:dat...e fēļōz'zō:f? 2. *Kr posam., šalj. tapetnik*: 'mò:j b'rat ja fīļōz'zō:f, kə 'zò:fe 'file | ☐ k 2 ⇒ TAPETNIK ☐ +
- filozofija** ▶ fēļōzō'fija -a (in fī-) ž ⟨⟩ nš, slabš. *razvlečen, dolgočasen govor | sestavek o kaki stvari ali njegovo podajanje*: g'dō: bō pəs'lušō tē fēļōzō'fijē | ☐ + #
- filozofirati** ▶ fēļōzō'fè:rat -əm (in fī-) nd. ⟨⟩ slabš. *vsebinsko prazno, razvlečeno govoriti*: 'kək tət'le pə tēlē'vizijē fēļōzō'fè:ra! • 'niē:xē fēļōzō'fè:rat pa 'pē:dē | ☐ SSKJ, SP 1962 #
- filter** ▶ 'filter -tērja m ⟨⟩ *filter* pər p'rā:l'nēmə str'ōjē se ja za'bēu • cēga'rētē s 'filterjē | ☐ SSKJ, SP 1962
- filtercigaret** ▶ 'filtercēga'reit -a (in -tē-; in -rē:-) m (im. mn. '-rētē) redk. *cigareta s filtrom*: 'ja:s ka'dim 'filtercēga'rētē | ☐ ☐
- fin** ▶ 'fin -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. 'fiŋga in 'fiŋga, daj. ed. m. sp. 'fin'mə in 'finēmə) nov., redk. 1. *fin |ki se vede v skladu z družabnimi pravili in se izbrano oblači*: 'tō: sē 'fiŋē 'lēdē 2. *boljši, izbran |ki je višje, bolj izbrane vrste*: 'sā:mē 'fiŋe ra'či ja 'da:ša na 'mizə • z'šē 'fiŋē 'kē:ksē tē g'rā:tōjē 3. *zelo natančno, podrobno izdelan*: 'fiŋe rəka'vice 'mā:š | ☐ ⇒ FAJN prid. ☐ +
- ▶ **fin** ▶ 'fin -a -ə povdk. ⟨⇒ FIN prid.⟩ nov., slabš., redk. *domišljav, prevzetan, izbirčen*: 'ká: sē 'kē: 'ta:k 'fiŋa! • 'niē: 'bēt_()a:k 'fin pa u'ziēmē pət'itē, 'nə! | ☐ ⇒ VISOK povdk. ☐ ☐
- ▶ **fino** ▶ 'fiŋə prisl. ⟨⟩ nov., redk. 1. *natančno, podrobno izdelano* |< FIN prid. 3|: 'ruo:čkē sē 'fiŋə na'rētē 2. slabš. *v knjižnem ali ljubljanskem pogovornem jeziku*: 'fiŋə ja g'va:ru 3. *v medmetni rabi izraža navdušeno pritrjevanje*: {A} za 'vəsnōt 'tō:lērjō sm ga 'duo:b'u. {B} 'fiŋə! | ☐ k 1, 3 ⇒ FAJN; k 2 ⇒ GOSPODSKO ☐ SSKJ
- financminister** ▶ fē'nā:ncmē'nīstər -tra (in fī-; in -mi-) m živ. ⟨⟩ šalj. *kdor v družini plačuje večje zneske*: 'kè: pa 'mā:te fē'nā:ncmē'nīstəra, da bō p'lā:čō 'va:dē? | ☐ ⇒ FINANČNI ☐ ☐
- finančni** ▶ fē'nā:ncnē -nēga m živ. ⟨⟩ šalj. *kdor v družini plačuje večje zneske*: pə'čā:kē, da 'na:š fē'nā:ncnē pə'vē:, čē ma š'la: na iz'let | ☐ FINANCMINISTER ☐ SSKJ #
- finfer** ▶ 'fiŋfər -fərja m ⟨⟩ čustv. **a** *novec majhne vrednosti*: za u'sā:kmə 'fiŋfərjē se ja 'jō:kō, 'ta:k ja 'bē:u 'o:xərs'kē **b** mn. *denar sploh*: kumē də'bim tīs'tē 'fiŋfərja, 'žə braz 'nēx us'tā:nem | ☐ ⇒ FIČNEK; k b ⇒ GNAR ☐ ☐ (Thesaurus 1992, Bunc 1940: 60 *finfar*)
- fingrat** ▶ 'fiŋgrat -a m ⟨⟩ **a** *naprstnik*: ža'lè:zən 'fiŋgrat • 'fiŋgrat sē 'dē: guo na 'pa:rst **b** čustv. *zelo majhna posoda*: a 'puo: 'dā:š pa kə'fija pa u te 'fiŋgrat 'kuxat? | ☐ ☐ (Thesaurus 1992)
- finka** ▶ 'fiŋka 'fiŋkə ž ⟨⟩ 1. *zunanje spolovilo samice*: pra'siça se 'buča - 'mā: 'fiŋkə 'čist r'dé:čē 2. nizk. **a** *žensko spolovilo*: 'fiŋkə sēm jē 'vid'ō. 'kək 'čā:rnə 'mā! **b** *ženska, predvsem mlada*: pəg'lè:dē, 'kā:ka 'fiŋka g'rè: 'təmlē! | ☐ k 1 RIT; k 2 ⇒ ŠIŠKA ☐ Plet.
- finšten** ▶ 'fin'stŋ -tna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -t'nēga) *binkošten*: 'fin'st'nē pən'dē:lək | ☐ BINKOŠTEN ☐ ☐
- finšti** ▶ 'fin'stē -ō || -u m mn. ⟨⟩ *binkošti*: g'da:j sē pa 'fin'stē? • ut 'fin'stō 'siē:m te 'ni b'šē da'mō • 'fin'stəm sē 'čā:sē 'riē:klē ta d'ruga (= 'mā:ša) 'vè:lka 'nō:č | ☐ BINKOŠTI ☐ ☐ (Plet. *finkošti*)
- finštnica** ▶ 'fin'stŋca -e ž ⟨⟩ *Kr zastar. šmarnica |rastlina* | ☐ ⇒ ŠMARNICA ☐ ☐
- finta** ▶ 'fiŋta 'fin'te ž ⟨⟩ sleng. *prevara, zvižaja, trik*: 'kā:kē 'fin'te z'gā:nē (: z'nā)! • sleng. **dobiti** (= vreči) *koga na finto prevarati koga*: na 'fiŋtə ga ja 'duo:b'u, da mē ja pə 'šixtə 'šō: pə'mā:gat - 'puo: mē 'ni pa 'nēč p'lā:čō • a sē te s'pēt na 'fiŋtə 'va:rglē? (☐ ⇒ PRINESTI koga okoli) | ☐ SSKJ, SP 1962
- finirati** ▶ fī'n'tè:rat -əm (in fin'-; in fēn'-) nd. ⟨⟩ sleng. *varati |zavajati v zmoti*: z'mè:rəm 'ta:k fēn'tè:ra, da ja 'puo: ša na s'lā:pšəm | ☐ ⇒ PRINAŠATI okoli ☐ +
- firank** ▶ 'fè:raŋk -a (tudi -rə-) m ⟨⟩ redk. **a** *zavesa |kos tkanine za omejevanje svetlobe*: a s'te 'fè:raŋkē žə u'bē:s'lē 'guo:r • ud'ga:rnē 'fè:raŋk **b** *kar je podobno zavesi*: 'pəšə 'ma:rmə na 'kō:čnek 'dat 'fè:raŋ'_'uor: | ☐ ⇒ FIRLENK ☐ ☐ (Thesaurus 1992 pod *firhank*)

firbčen ▶ 'fè:rpčən -čna -ə prid. (rod. ed. m. sp. -čnēga) *radoveden* [ki bi rad vedel stvari, ki mu jih ni nujno potrebno vedeti]: 'silē 'fè:rpčən ja 'pò:p • 'fè:rpčna pa s'té:knena ja b'la: 'rē'nā:ta • šalj. 'kā:kē 'fè:rpčnē 'kurē 'mā:mē! | ⊞ FIRBIČEN ⊞ SSKJ

firbec ▶ 'fè:rbēc -pca m () 1. nš *radovednost* a [lastnost, značilnost radovednega človeka]: 'fè:rbēc ga ja g'na:u u 'nē:mčijē b [želja vedeti stvari, ki jih ni nujno potrebno vedeti]: s 'fè:rpca (iz *radovednosti*) ja 'rin'u_u 'š'mā:rtne 2. živ., čustv. *radovednež*: g'do: ja pa tēga 'fè:rpca k'ličō?! • 'fè:rpčē sē 'zē z'ra:unē • slabš. 'ti 'fè:rbēc 'ti 'bā:bjē, 'kō:m 'kē: 'silēš! • čustv. **firbec matra** (= daje = ima) koga *radoveden je*: me 'mā: 'fè:rbēc, 'kā:g bō 'kū:nc 'filma • elipt. a te 'fè:rbēc (*ali si radoveden*), 'kā: ja 'nētē? • čustv. **pasti** (= prodajati ipa.) **firbec zadrževati se kje in si radovedno ogledovati kaj**: a 'zē s'pēt 'fè:rbēc 'pā:seš! • a sta 'dē: pra'da:la 'fè:rbēc (*ali sta si zdaj potešila radovednost*)? | ⊞ SSKJ

firbičen ▶ 'fè:rbēčən -čna -ə (in -bi-) prid. (rod. ed. m. sp. -čnēga) redk. *radoveden* [ki bi rad vedel stvari stvari, ki mu jih ni nujno potrebno vedeti]: tē 'ja:nē ut'ru:ō:čē sē 'zē 'ta:k'fē:rbēčnē, da se ut'ruca | ⊞ ⇒ FIRBIČEN ⊞ ∅ (Thesaurus 1992 *firbečen*)

firkeljč ▶ 'fè:rkəlč -a m () star. 1. *četrt a del časovne enote*: 'fè:rkļč 'ura • 'fè:rkəlč 'me:nka [dē 'šjē:s'tēx (f = star., redk. 'šjē:s'tēx) b redk. *del merske enote*: 'fè:rkļč 'me:tra • 'fè:rkəlč (*četrt litra*) 'vjna ja pēpiju • **zvoni firkeljč zvoni 15 minut pred začetkom maše**: 'fè:rkəlč_()və'ni | ⊞ ⇒ ČETRT ⊞ SP 1962

firlenk ▶ 'fè:rlēŋk -a m () a *zavesa* [kos tkanine za omejevanje svetlobe]: 'ziē: lēn 'fè:rlēŋk • 'kā:ke s'ta:rgōne 'fè:rlēŋkē 'mā:je! • na 'ru:ō:kē na'rē:te 'fè:rlēŋke ma 'kupla b *kar je podobno zavesi*: 'fè:rlēŋk pŕ 'kō:čnekē (*kos plastične folije za varovanje pred mrazom*) | ⊞ FIRANK ⊞ ∅

firma¹ ▶ 'fè:rma -e z () *birma*: a x 'fè:rmē bēž_ō 'šō:?. • g'da:j s' pa 'ti b'la: pŕ 'fè:rmē? • 'kē:r š'kuoif ja pa 'tjē:č 'jēm'ō 'fè:rmē? • **vezati firmo biti za birmanskega botra**: 'kē:zō:čka 'gō:ta mē ja 'fè:rmē 'vē:za:la (⊞ vezati BIRMO) | ⊞ BIRMA ⊞ Plet.

firma² ▶ 'fè:rma -e z () *podjetje*: 'urē sm

na (= pŕ = u) 'fè:rmē 'du:ō:b'u | ⊞ PODJETJE ⊞ +

firmanski¹ ▶ 'fè:rməns'kē -ska -ə prid. (rod. ed. m. sp. -s'kēga) *birmanski*: 'fè:rməns'kē 'gō:t'ŋ' • 'fè:rmənska 'gō:ta (: ub'le:ka : 'ura) | ⊞ BIRMANSKI ⊞ ∅

firmanski² ▶ 'fè:rməns'kē -ska -ə prid. (rod. ed. m. sp. -s'kēga) *ki je last podjetja* | < FIRMA²: 'fè:rmənska 'xiša | ⊞ ∅

firmati ▶ 'fè:rmət -əm d.+nd. () 1. *birmati*: 'kō:k sē jōx pa 'du:ō:ns 'fè:rmalē? • 'kē:r š'kuoif te ja 'fè:rmō? 2. šalj. *dati zaušnico*: 's'rē:čō me ja 'fè:rmō | ⊞ k 1 BIRMATI; k 2 ⇒ KLOFUTITI, KLOFUTATI ⊞ ∅ (Thesaurus 1992)

firož ▶ 'fè:rōš -za m () nš *juha s štrukeljci iz moke in svinjske krvi*: kē smē 'mē:lē kē'line, smē pa 'čā:sē z'mē:rēm 'fè:rōš 'jōd'lē | ⊞ ∅

firšpati ▶ 'fè:ršpat -əm d.+nd. () **Bo pripraviti, pripraviti**: na 'k'rō:pē, kē ja k'lā:nc, sē z'mē:rē 'fè:ršpalē | ⊞ FORAJTATI ⊞ ∅ (Videčnik 1988: 14)

firtaf ▶ 'fè:rtaf -a m () 1. a *predpasnik* [za sprednji del telesa]: 'fè:rtaf sē 'dē: 'gū:ō:r • 'fè:rtaf sēm ub'le:kla b *polovični ženski predpasnik (od pasu navzdol)*: 'jā:pke sē ja pa u 'fè:rtaf nab'ra:la (*tako da je na spodnjem robu nabrani predpasnik prišla z roko*) 2. *ženska halja brez rokavov predusem za delo doma* | ⊞ FIRTAFCĚK, FIRTAH, FIRTEK ⊞ ∅

firtafček ▶ 'fè:rtafčək -čka m () manjš. *predpasniček* | < FIRTAFA 1: p'ro: 'čē:dŋ 'fè:rtafčək sē ja sēšjila • živ., otr. (*polovični*) *predpasnik*: a 'fè:rtafčka bē 'rat 'jēm'ō? | ⊞ ⇒ FIRTAFA ⊞ ∅

firtah ▶ 'fè:rtax -a m () redk. 1. a *predpasnik* [za sprednji del telesa]: 'fè:rtax ub'lē:čē • a 'ka: bras 'fè:rtaxa 'kuxəš? b *polovični ženski predpasnik (od pasu navzdol)* 2. *ženska halja brez rokavov predusem za delo doma* | ⊞ ⇒ FIRTAFA ⊞ ∅ (Thesaurus 1992 *firteh*)

firtek ▶ 'fè:rtək -a (tudi -t'ka) m () manjš. *predpasniček* | < FIRTAFA 1: 'kā:k 'fè:rtək 'lē:p 'mā:š! • živ., otr. (*polovični*) *predpasnik*: 'fè:rtēka mē 'kupē! | ⊞ ⇒ FIRTAFA ⊞ ∅

fišlak ▶ 'fišlak -a m () nš (*ribiška*) *vrvičca iz umetne snovi*: s 'fišlakē sm 'lō:v'u • 'fišlak se ja ut'argō | ⊞ ∅ (SSKJ *laks*)

fit ▶ 'fi:t -a m (im. mn. 'fitē) *avtomatska varovalka (za prekinitvev tokokroga)*: 'jōdē 'fi:t utk'lō:pēt • **fit je ven vrglo**

ipd. *avtomatska varovalka je prekinila tokokrog*: 'fít ja 'vən zab'rísašə, kə ja st'ok:ɫa u'da'riɫa (☐ ⇒ AVTOMAT je ven vrglo) | ☐ ⇒ AVTOMAT ☐ Plet. ≠

fizekelj ⇒ FIZETELJ

fizetelj ▶ fě'zě:t'lj -na (in fi-; tudi fě'zě:-; **Bo** tudi fě'zě:kəl(-)) m ⟨⟩ nav. mn., star., redk. *moška nogavica, navadno debelejša*: ne d'ruge fě'zě:t'ljne u'buɟ • u fě'zě:t'ljnə ja 'žukne | ☐ ⇒ ZOKEN ☐ ☐

fizika ▶ 'fizěka (in -zi-) -zěke (in -zi-) ž ⟨⟩ nš *fizika [šolski predmet]* • ⇒ biti PROFESOR kurje fizike | ☐ +

fizkultura ▶ 'fíškultúra -a ž ⟨⟩ nš, star. *telesna vsgoja, telovadba*: pɾ s'odá:tex smə 'mè:lě 'fíškul'turə • a 'má:ta 'fíškul'turə, kə se 'ka: nap'rě: s p'e'cikljnə u'k'olě 'vəsta? | ☐ ⇒ TELOVADBA ☐ SSKJ, SP 1962

fizljati ▶ 'fěz'lět fěz''lám nd. ⟨'fěz'lě -te; 'fěz'l'ə fěz''lám -ə) star., redk. f. kaj *neredno dajati kaj*: 'fěz'l'ə mę ja 'č'oləɟgə - 'təm pa 'təm_č'ə ja 'ke: 'da:u | ☐ ☐

fížek ▶ 'fěžək -a (tudi 'fě-) m živ. ⟨⟩ manjš. *fížolček* [< fízol]: a bəš 'fěžəka 'jě:du? | ☐ ⇒ FIZOLEK ☐ ☐

fížol ▶ 'fěžu in fě'ž'ə: fě'ž'ò:ɫa m ⟨⟩ 1. *fížol a* nš [rastlina]: 'fěžu cvě'ti • 'fěžu sma sa'díɫa 'du'ɔ:nə • x fě'ž'ò:ɫə bəma p'rě:kle 'da:ɫa • 'pér:rjə ut fě'ž'ò:ɫa **b** [sad (strok s semeni)]: g'rém na 'nìvə 'fěžu nab'rát • st'ru'ok fě'ž'ò:ɫa • a bəš 'jěidu ust'r'ò:čjə 'fěžu? • za'bě:lel 'fěžu **c** [seme]: 'tis'tele fě'ž'ò:le ša p'ə'bìe:rə s t'le:u • fě'ž'ə: m na'm'ò:číɫa, 'jutɾ ga 'dɛ:pa 'kuxat • **jabkov** (= jabolčen) **fížol jed iz fížola, jabolk, drobtin in podmeta**: 'já:pk'ə 'fěžu | ☐ Mlajši govorci *govortjo, kot da se fížol seje, ne sadi*. (⇒ BRAZDOVEC) ☐ ☐

fížolček ⇒ FIZOLEK

fížolek ▶ fě'ž'ò:lək -a m ⟨⟩ manjš. *fížolček* [< fízol]: nę fě'ž'ò:lək mę ja 'na:t'le 'pá:du • a ja 'd'ò:bər fě'ž'ò:lək? | ☐ FÍŽEK ☐ Plet.

fížoliti ▶ 'fě'ž'ò:lět (in -lt) -əm nd. ⟨-; fě-'ž'ò:lu -lɫa -ə) **Bo** šalj, redk. (*rad*) *jesti fížol*: a 'žə s'pét fě'ž'ò:lte? | ☐ ☐

fížolov ▶ fě'ž'ò:ɫ'ə [-va -ə (f **Bo** tudi -ɫav-)] prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ɫ'əga) *fížolov*: fě'ž'ò:ɫ'əva 'župa • fě'ž'ò:ɫ'əvə ɫə'sine | ☐ +

fížolovka ⇒ PREKLA

flahajzelj ▶ f'l'a:x'a:zjəl -na (in -z'lj(-)) m ⟨⟩ *tračno železo*: uc'p'ò:d bę 'ma:gu f'l'a:x-a:zjəl na'bět | ☐ ☐

flahnoba ▶ f'lax'n'uo:ba -e ž ⟨⟩ *jasa*: na f'lax'n'uo:bə sma 'paršɫa | ☐ FLAKNOBA

☐ ☐

flajšmašina ▶ f'l'e:jšma'siɫna -šine ž ⟨⟩ *mesoreznica*: 'mìe:sə mə z'rě:zalə s f'l'e:jšma'siɫnə • 'ša:jbə za f'l'e:jšma'siɫnə 'kupta, šte'vilke 'vəsəm | ☐ ☐

flajšter ▶ f'l'e:jštər -tra m ⟨⟩ *obliž* [lepljiv trak]: a 'má:š kák f'l'e:jštər, kə sɟ sə u'rě:z'ə? | ☐ ☐ (Plet. *flašter*)

flajštrati ▶ f'l'e:jštrat -əm nd. ⟨⟩ f. koga *lepiti obliže komu*: 'sɛ: me 'ni t'r'e:ba 'ta:k f'l'e:jštrat! | ☐ FLIKATI ☐ ☐

flajštrček ▶ f'l'e:jštərčək -čka m ⟨⟩ manjš. < FLAJŠTER: nę f'l'e:jšt'čəg b'ə za'duo:s't' | ☐ ☐

flajzer ▶ f'l'e:jzər -zərja m ⟨⟩ star. *prostor* [del zemeljske površine]: na n'mə f'l'e:j-zərjə 'guo: 'ta:g_()ɔ:be 'rá:s'tějə | ☐ ⇒ PLAC ☐ ☐

flaknoba ▶ f'lak'n'uo:ba -e ž ⟨⟩ redk. *jasa* | ☐ ⇒ FLAHNOBA ☐ ☐

flam ▶ f'lám -a m ⟨⟩ nš *potrebušina*: f'lám za 'župə • d'vá: 'k'ò:sə f'lám:ma | ☐ +

flanca ▶ f'lá:nca -e ž ⟨⟩ *sadika, predvsem zeljna*: 'ziɟnə f'lá:nce ša 'marəm u'sá:dəɟ | ☐ ☐ (Tominec 1964 *flancat*)

flancat ▶ f'lá:nca -a m ⟨⟩ *flancat iz kvašenega testa*: f'lá:nca:te m nar'díɫa | ⇒ ŠTRAVB ☐ SSKJ, SP 1962

flancati ▶ f'lá:nca -əm nd. ⟨⟩ **Bo** *saditi sadike na stalno mesto*: b'ə t'r'e:ba s'p'ě:c_()a'ɫá:tə f'lá:nca:te | ☐ ☐

flancati² ▶ f'lá:nca f'lancá:m nd. ⟨f'lá:nce -te; f'lá:nco f'lancá:ɫa -ə) slabš. 1. *vsebinsko prazno, dolgovezno govortti*: 'ká: 'ke: 'd'ə'fá:nc_()p'ět f'lancá:?! 2. f. koga *lagati komu*: 'máne 'ni t'r'e:ba s 'tá:kmə f'lá:nca:te, kə te pra'duo:brə p'ez'nám • p'rě: jə ja f'lá:nco, da b'ə s'ka:rb'ə 'za:nę, 'puo: 'ni b'ɫə pa 'n'ęž z u's'ęga u'kupe | ☐ k 1 ⇒ GOVORITI; k 2 ⇒ LEGATI SE ☐ SSKJ

flaneta ▶ f'lá:n'e:ɫa (in -n'ɛ-) -n'ę:le ž ⟨⟩ nš *flaneta*: s'ra:jca ja pa 'tá:ka, kə bę b'ɫa: s f'lá:n'ę:le na'r'ě:ta • d'vá: 'm'e:tra f'lá:n'ę:le | ☐ +

flaneta ▶ f'lá:n'ę:lka -e ž ⟨⟩ *flaneta* [rjuha]: f'lá:n'ę:lka ja za p'ezimę 'fa:jn, kə ja 'bəl 'tu'op'ɫa | ☐ SSKJ

flaša ▶ f'lá:ša -a ž ⟨⟩ *steklenica* [posoda]: f'lá:ša se ja zdr'biɫa • nə f'lá:šə 'p'ě:ra ša pɾ'nìe:s' • u m'ə'm'e:ntə ja 'jəm'ə f'lá:šə p'rá:znə • f'lá:ša ut 'kis'le 'va:de (= redk. k'is'ɫa'va:dna f'lá:ša) • f'lá:ša ut 'p'ě:ra (= redk. p'ě:rova f'lá:ša) • f'lá:ša ud 'v'ina (= redk. 'v'inska f'lá:ša) • f'lá:ša ud 'v'ale (= redk. 'v'elnatna

f'la:ša) • f'la:ša na š'ra:uř (z navojem) • f'la:ša na 'ro:p (za kronasti zamašek) • u g'la:s se na'tu:čə, 'mənda 'ja: 'na: bəš 'ka: s f'la:ša 'pə:u! • za dojenčka a "mija žə [pə f'la:šə (= s f'la:ša) 'pija? • kot igra **spuščati flašo spuščati steklenico, da drsi po žlebu, narejenem v snegu:** a g'rè:ma f'la:šə s'pušat? | ☐ k a BARIGLA ☐ SSKJ, Plet.

flašencug ▶ f'la:šən'cək (in '-cuk) '-cuga m () redk. *škripec:* 'ša:jtrgə bə 'li:əkə s f'la:šən'cugə ta'guo: pə'te:glə | ☐ ⇒ ŠKRIBEC ☐ Ø

flaša ▶ f'la:ška -e z () *steklenička:* p'laš-'nā:ta f'la:ška • f'la:škə za pər'fum ja b'la t're:ba s'ə:'bò:j 'jəmet • te 'mā:lə [pə f'la:škə ([= s f'la:ške) 'pija | ☐ ☐ SSKJ

flaža ▶ f'la:ža -a z () nš *ruša [vrhnja plast zemlje z rastlinjem]:* 'na:jprə: smə f'la:žə pə'b'ra:lə 'duo:l | ☐ Ø

flegma ▶ f'le:gma -- -- (in f'le:-) prid. () *ravnodušen, flegmatičen:* f'le:gma 'dè:da 'ma:rəš 'jəmet, pa 'ja: • "ā:na ja f'le:gma, se na s'kè:ra 'kə: 'duo:s't' • 'čistə 'neč jəm na pəmā:ga – 'va:n ja f'le:gma | ☐ SSKJ

▶ **flegma** ▶ f'le:gma (in f'le:-) prisl. () *ravnodušno, flegmatično:* 'čist f'le:gma ja 'pa:ršu, ud'v'e:x ja g'nār: pə b'ra:u pa 'šo: | ☐ SSKJ

flegmatičen ipd. ⇒ FLEGMA

flegmatik ▶ fleg'mā:tək -a (in flə;- in -tj-) m ziv. (im. mn. -təkə (in -ti-)) *flegmatik:* "mè:rə ja fleg'mā:tək, da mə 'ni 'pā:ra | ☐ SSKJ, SP 1962

flek ▶ f'le:k -a (in f'le:-; in f'lie:-) m (im. mn. f'le:kə in f'lie:kə) 1. *madž:* 'le:, 'kā:ke f'le:kə s'ə na'rè:d'u s 'fā:rbə • f'lie:k ut č'nhija (: k'rəvə) 2. *maroga [lisa, navadno temenjšča]:* na 'zis'kə se mē ja r'dè:č f'le:k na'rè:d'u • f'le:ke 'mā: pə 'no:u:gex • čə 'mā:š r'dè:čə bə'lə:žən, də'biš tṃ pə'so:t pə t'ruplā r'dè:ča f'le:kə | ☐ Ø

flekast ▶ f'le:kast -a -ə (in f'le:-; in f'lie:-) prid. (rod. ed. m. sp. -s'təga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'təmə in -s't'mə) 1. *madžast:* f'le:kasc_ (t'ruo:p • uble:kə 'mā:š f'le:kastə ud b'la:ta 2. *marogast:* kə me 'zè:be, 'mā:m 'vərgnə f'lie:kas'te 'nuo:ge | ☐ Ø

flerjanovo ▶ flər'jā:nəvə -nəga (in fle-) s () nš *praznik sv. Florijana 4. maja:* na flər'jā:nəvə ja "xā:ns 'šo: u "p'lo:nəvə "flər'jā:mə za 'gə:t 'vo:šət • jajčar'ija ja na flər'jā:nəvə • u flər'jā:nəvə se

'fəžu sa'di | ☐ Ø

fleten ▶ f'lè:tṃ -tna -ə prid. (rod. ed. m. sp. -t'nəga) *čist [brez umazanije, prahu]:* 'sə: 'mā:m f'lè:t'nə 'zə:kne • a ja te 'ro:pčək f'lè:tṃ? • "b'erta ja f'lè:tna 'žè:nska (ki ima smisel in skrb za snago) | ☐ Plet. (SSKJ, SP 1962 ≠)

▶ **fletno** ▶ f'lè:t'nə prisl. () *čisto [brez umazanije, prahu]:* 'kək 'mā:te 'pa:r_vas f'lè:t'nə! • u 'kè:udrə ja 'fa:jn f'lè:t'nə | ☐ Ø (SSKJ ≠)

fličkati ▶ f'ličkat -əm nd. () a f. s čim *pokati s čim [s tankim, prožnim predmetom]:* z 'ga:jžlṃ sṃ f'lička:la – š'mič ja 'ma:gu 'bət na 'kuo:ncə b čustv. f. koga/kaj *udarjati koga/kaj [s tankim, prožnim predmetom]:* za'kā: ga pa s'pè:t f'ličkəš? | ☐ k a ⇒ POKATI; k b ⇒ MLATITI | ☐ Ø

fligehorn ▶ f'ligə'xə:rən -rna m () glasb. *krilni rog:* 'ja:dṃ ja na tis't' f'ligə'xə:rən š'pilə • f'ligə'xə:rən, 'to: ja tista ta 'vè:lka z'vita trə'benta | ☐ Ø

flider ▶ f'lidər -dra m () star. *španski bezeg* | ☐ ⇒ španski BEZEG ☐ Ø (The-saurus 1992)

fligelica ▶ f'ligəlca -e z () *krilna vodna črpalka:* s f'ligəlčə smə 'va:də 'pum-palə | ☐ FLIGERICA ☐ Ø

fligeljč ▶ f'ligəlč -a m () *okensko krilo:* f'liglčə 'duo: pə'b'ie:rə | ☐ FRIGELJC ☐ Ø

fligerica ▶ f'ligerica (in -gə-) -gərce z () *krilna vodna črpalka:* pṃ "tin'čkə smə f'ligercə 'mè:lṃ, p'rṃ, kə ša 'ni b'la vòd'vò:da | ☐ ⇒ FLIGELICA ☐ Ø

flika ▶ f'lika f'like z () 1. a *zaplata, krpa [manjši kos blaga, usnja, gume za prekrivanje, nadomeščanje raztrganega, izrabljenega dela]:* f'lika pṃ f'likə ja b'la: na ub'lè:kə • f'lika za 'gumə (: pə'cikəl) b *krpa [manjši kos blaga, ki ostane pri krojenju]:* a ša 'mā:š kākə f'likə ud 'mā:nt'lina? c *krpa [manjši kos blaga]:* nə f'likə 'nucəm, da m pəs'kus'u 'šivat 2. čustv., redk., nav. s prilastkom *kar je podobno zaplati:* f'li-ke s'nije:ga sə ša b'le: 3. čustv., z rodilnikom *manjši kos zemljišča:* nə f'likə 'zie:mle 'mā: tṃ'duo:l | ☐ k lc COTA; k 3 ENZELJ, FLIKICA, OGEL' | SSKJ

flikati ▶ f'likat -əm tudi f'ličam nd. (f'li-kə -te tudi f'ličə (in f'lič) f'ličte; f'likə -ka:la -ə) 1. a f. kaj *krpati kaj [prekrivati s krpo]:* 'gumə (: mo'tə:r : pə'cikəl : 'vo:ž) f'likəm b čustv., redk. f. koga *lepiti komu obliže:* 'kā: s' s'ə pa nar'dija, da te f'likəje? 2. f. kaj po-

pravljati kaj |zadelavati luknje|: u'sâ:kə 'létə ja b'ʎə t'rɛ:ba t'rɪkɾt, š'tè:rkɾt 'cè:stə f'lɪkat, p'rɛ:, kə ša 'ni b'ʎə as'fâ:lta • 'ma:ɟce pa 'gâ:te f'lɪkəm • *kə'vâ:čɔ 'zd'ra:ɟc ja 'pɪskra f'lɪkɔ **3.** star., redk. *fotografirati:* 'una, kə z 'a'mjɛ:rke p'rɪde, 'ta:k 'râ:da f'lɪka – s'lɪka | \square k 1b \Rightarrow FLAJŠTRATI; k 3 \Rightarrow SLIKATI | \square \emptyset

► **flikati se** ► f'lɪkat se –əm se tudi f'ličam se nd. (\Rightarrow FLIKATI) *čustv.*, redk. *prebijati se* |(s težavo) se prežvljati|: {A} 'kâ: 'de:žeta? {B} 'e:, f'ličama 'se: | \square \Rightarrow TOLČI SE | \square \emptyset

flikica ► f'lɪkca f'likce ž (<) **1.** manjš. *krpica* |< FLIKA| **a** |manjši kos blaga, usnja, gume za prekrivanje, nadomeščanje raztrganega, izrabljenega dela|: f'lɪk-cə sɛ na 'ʎa:xt na'si **b** |manjši kos blaga, ki ostane pri krojenju|: 'kumə d'vɛ: f'likcɛ b'ʎa:ga sta u's'ta:le **c** |manjši kos blaga|: nə f'lɪk-cə mɛ 'dɛ: za 'pužəkə u'b'lɛ:čt **2.** *čustv.*, redk., z rodinikom *manjši kos zemljišča:* jə 'kâ: sm pa 'liɛ:x 'mè:ʎa na tis'tɛ f'likcɛ 'nive!?' | \square k 1c \Rightarrow COTIKA; k 2 \Rightarrow FLIKA | \square \emptyset

flikniti ► f'liknɪt' -knem a. (<f'liknɛ (in -kən') -kən'te; f'likn'u f'liknɪa -ə) **1.** slabš. *umreti:* 'bəm 'šɔ: u'd'ɔ:ma, pa čə 'ka: f'liknem **2.** *čustv. f. koga/kaj vreči koga/kaj |s silo povzročiti, da (po zraku) preide na drugo mesto|:* tə š'kâ:tɪə ša 'ma:rma u'k'ra:j f'liknɪt' • st'rân f'liknɛ 'čɛ:ɟle, čə jəx na 'mis'lɛš 'vje:č 'nɟo:sɛt **3.** *čustv. f. koga/kaj fotografirati koga/kaj:* 'ka: na 'xɪtɾ nas ja f'lik'n'u, pa sə 'ta:kele 'fa:jn s'like g'râ:tale | \square k 1 \Rightarrow UMRETI; k 2 \Rightarrow VREČI; k 3 \Rightarrow SLIKATI | \square SSKJ, SP 1962 ≠

flinta ► f'lɪnta f'lin'te ž (<) slabš. *puška |orožje|:* 'kâ:kə f'lɪntə pa 'mâ: | \square \Rightarrow PUKŠA | \square SSKJ, Plet.

flobert \Rightarrow FLOBRT

flobrt ► f'ʎɔ:bɛrt -a m (<) *flobert |puška za streljanje na kratke razdalje|:* s f'ʎɔ:bɛrtə ja st'rɛ:lɔ | \square \emptyset (SSKJ, SP 1962 *flobert*)

floder ► f'lɔ:dɛr -dra m (<) nš *barva, ki ponareja lesno strukturo:* u'rɛ:xɔ f'lɔ:dɛr • f'lɔ:dɛr se 'le:pə dɾ'ʒi | \square \emptyset

fiodrati ► f'lɔ:drat –əm nd. (<) *fiodrati |z barvanjem ponarejati lesno teksturo|:* a bəš pə'xištəvə f'lɔ:drɔ? | \square SSKJ

flomaster ► f'ʎɔ:mâ:stɛr -tra (in f'ʎɔ-) m (<) *flomaster* | \square SSKJ

florjanovo \Rightarrow FLERJANOVO

flos ► f'ʎɔ:s -a m (<) *splav |za plovo po reki povezan ali s klini zbit les|:* 're:zən (: 'vɛ:zən) f'ʎɔ:s • pə 'pɛ:t, 'šɛ:st f'ʎɔ:su ja na'ɛ:ŋkɾç_()ʎə • f'ʎɔ:s_mə u'da:rlɛ | \square SP 1962, Plet.

flosar ipd. \Rightarrow FLOSER ipd.

flosati ► f'ʎɔ:sat –əm nd. (<) *čustv. f. kaj metati kaj a |s silo, navadno ročno, povzročati, da prehaja po zraku na drugo mesto|:* za'kâ: pa 'ta:k f'ʎɔ:sɛž 'dɛ:skɛ?! **b** brezos. |s silo povzročati, da prehaja v velikih količinah na drugo mesto|: pəg'lɛ:dɛ, 'kək f'ʎɔ:sa 'va:dɛ! | \square \Rightarrow METATI | \square \emptyset

floser ► f'lɔ:ser –sɛrja m živ. (<) *splavar:* 'čâ:sɛ sm 'ja:s 'tud' 'bɛ:ɟ f'lɔ:ser | \square \emptyset (+ *flosar*)

floserski ► f'lɔ:sɛrs'kɛ [-serska -ə (f in -sɛr-) prid. (rod. ed. m. sp. -sɛrs'kɛga) *splavarski:* 'tɔ: ja 'tâ:kə f'lɔ:sɛrskə 'jɛs'tɛ ♦ 1es. \Rightarrow floserske KLEŠČE • \Rightarrow floserski BAL | \square SSKJ, SP 1962 (*flosarski*)

► **floserski** ► f'lɔ:sɛrs'kɛ -kɛga m živ. (<) *flosarski bal |tradicionalna prireditel na Ljubnem ob Savinji|:* a g'rɛ:š na f'lɔ:sɛrs'kɛga? | \square floserski BAL | \square \emptyset

flosk ► f'ʎɔsk medm. (<) *posnema zamolkel glas pri udarcu, padcu:* f'ʎɔsk ja nar'dɪʎə, kə ja 'ja:ɟɛ u d'rɛ:və pɾɛ-'tɛ:ʎə | \square Plet. (+ *plosk*)

fluder ► f'ludɛr -dra (reak. f'ʎu-) m (<) *odprtina na jezu za prehajanje splavov:* f'ʎɔ:s ja 'šɔ: pɾ 'ja:zə čas f'ludɛr | \square \emptyset

fočkanje ► 'fɔ:čkənɛ (tudi -e) -e s (<) • **Bo** ITI SE ZA FOČKANJE *skrivati se |otročka igral|:* 'pe:mə se za 'fɔ:čkənɛ (| \square \Rightarrow SKRIVATI SE) | \square \emptyset

fočkati se ► 'fɔ:čkat se –əm se nd. (<) **Bo** *skrivati se |otročka igral|:* 'fɔ:čkat smə se š'lɛ | \square \Rightarrow SKRIVATI SE | \square \emptyset (SSKJ *pofočkati*)

fodresati se ° *fədrɛsat se* ž os. ed. -a se d.+nd. [] **Vo** f. se komu zamalo se zdi komu: 'ta:k se mɛ fədrɛ:sa | \square \Rightarrow zamalo se zdi komu (\Rightarrow ZDETI SE) | \square \emptyset

foga ► 'fɔ:ga -e ž (<) **ŠD** *posam. vžigalnik |priprava za prižiganje cigaret|:* a 'mâ:s 'fɔ:gə? | \square \Rightarrow FARACAJG | \square \emptyset

fogati ► 'fɔ:gat –əm d.+nd. (<) **Kr** šalj., star. f. *koga ubogati |narediti tako, kot kdo predlagal|:* čə mɛ 'na:ɟš 'fɔ:gaʎa, bɾ 'xut | \square \Rightarrow UBOGATI | \square \emptyset

foglovž ► 'fɔ:gʎɔš -ža m (<) **a** *ptičja kletka:* 'tɔ:na ja g'r'ličə s 'fɔ:gʎɔ:ža s'pu-s't'u **b** redk. *kletka |za (divje) živali|:*

med'vé:da 'má:jə 'nət u tis't'mə 'fɔ:gɫɔ-
zə zap'rɛ:d'gə | □ □ (Thesaurus 1992)

foh ▶ 'fuo:x -a m ⟨⟩ stroka: 'tišlɛrs'kɛ
'fuo:x • **biti domaj v tem fohu biti**
strokovnjak na tem področju: "pétər
ja 'bəl ɥ tɛmə 'fuo:xə 'duo:mɛ kə 'ja:s,
kə ja 'tišlɛr | □ □ (Thesaurus 1992)

fohman ▶ 'fuo:xmən -a m živ. ⟨⟩ redk. *stro-*
kovnjak [kɔr kəko stroko (dobro)
obvlada]: 'tišlɛrs'kɛ 'fuo:xmən • šalj.
"iɥc ja za 'bá:be 'fuo:xmən | □ □ ⇒ FAH-
MAN □ □ (Thesaurus 1992 pod fohmon)

fojšner ipd. ⇒ FOJŠTNER ipd.

fojštner ▶ 'fò:jštner -t'nerja (in -šn-) m
živ. ⟨⟩ gozdar [strokovnjak]: 'fò:jštner
ja 'bè:ɥ ɫə'gár, pa 'ni 'sá:mə utka'zɔ:vɔ
- 'čá:s', ša pr'ɛ:, sɛ mə 'ká:rtə 'ma:gu
pə'ká:zat, čə sɛ 'vat'ɔ ɥ ma'line 'jɛt |
□ □ ⇒ FORŠTNER, GOZDAR □ □

fojštnersko ⇒ PO FOJŠTNEŠKO

folc ▶ 'fuo:lɔ -a m ⟨⟩ ies. *brazda* | □ □

folcati ▶ 'fuo:lcat -əm nd. ⟨⟩ ies. f. kaj *dela-*
ti brazdo, brazde v kaj: g'rè:ma 'fuo:l-
cat_(i)s'te 'lã:te • 'fuo:lcaɫa ma pa na
sekə'lã:rjɛ | □ □ (Planina 1978 ≠)

folcer ▶ 'fuo:lɔer -ɔerja m ⟨⟩ ies. *venčnjak,*
venčenjak [skobljč] | □ □ ⇒ FOLCHOBELJ □ □

folcfrklajdenga ▶ 'fuo:lɔfɛrk'lɛ:jdɛŋgə -e z
⟨⟩ ies. *podbojna obloga na strani z*
vratnim krilom: na 'ja:nɛ str'anɛ, 'təm,
kə sɛ ɥ'rã:te, ja 'fuo:lɔfɛrk'lɛ:jdɛŋgə, na
drugɛ pa 'çè:r'fɛrk'lɛ:jdɛŋgə | □ □

folchobelj ▶ 'fuo:lɔ'xɔ:bəl -na m ⟨⟩ ies.
venčnjak, venčenjak [skobljč] | □ □
⇒ FOLCER □ □

folcvagen ▶ 'fò:lɔvã:gən -gna m živ. ⟨⟩ *tip*
osebnega avtomobila znamke Volkswa-
gen: 'fò:lɔvã:gna ja 'jəm'ɔ | □ □ HROŠČ
□ □ (SSKJ *folksvagen*; SP 1962 *volks-*
wagen)

folencati ⇒ FAVLENCATI

folgas ▶ 'fò:l'gã:s -a m ⟨⟩ nš, avt. *polni*
plin: s 'fò:l'gã:sə 'vɛzɛ • 'de: 'fò:l'gã:s
'pɫitisi na pedal za plin do konca;
pelji kar se da hitro | □ □

folgati ▶ 'fò:lɔgat -əm nd. ⟨⟩ 1. f. *komu doha-*
jati koga [delati enako hitro kot kdo
drug]: na 'fò:lɔgəm 'jəm z be'tɔ:nə, 'ta:k
'xɫɪɾ be'tɔ'nɛ:rɛjə 2. f. kaj *požirati kaj*
[biti tak, da lahko prehaja skozi]: 'ce:ɥ
'ni 'fò:lɔgãɫa 'va:de 3. čustv. *dojemati,*
razumevati: a 'fò:lɔgəš, kə rɛz'lã:ga? •
na 'mò:rəm 'vɛ:č 'fò:lɔgat | □ □ k 1 DOHA-
JATI; k 2 ⇒ POŽIRATI; k 3 ⇒ ZASTOPIITI □ □

folija ▶ 'fò:lɛjə -a (in -li-) z ⟨rod. mn. -li⟩
nov. *folija* [tanek list] | □ □ SSKJ, SP
1962

folirati ⇒ FAVLIRATI

foliš ▶ 'fò:lɛš -- -- (in -li-) povdk. ⟨⟩ redk.
jezen [ki ima negativen, odklonilen
odnos do koga]: "rusɛ sɛ b'lɛ pa 'silɛ
'fò:liš • 'fò:liš ja b'lã: nan'gə | □ □ ⇒ JE-
ZEN □ □

folk ▶ 'fò:lɔk -a m ⟨⟩ nš, sleng. *ljudje* [sku-
pina ljudi]: 'kò:k 'fò:lɔka ja b'lã na
'igrə! | □ □ ⇒ LJUDJE □ □ (Thesaurus
1992)

folksvagen ⇒ FOLCVAGEN

fora ▶ 'fò:rã -a z ⟨⟩ sleng. 1. nš *prednost*
[boljši položaj pri tekmovanju]: d'vã:
'gò:lã 'mã:jə 'fò:rã 2. slabš. *misel, mne-*
nje, domislek: 'mã:š pa 'fò:rã, da se
'bɔ:x us'milɛ • 'ká: ja pa 'tɔ: 'dɛ: za na
'fò:rã? | □ □

forajtati ▶ 'fò:rã:jtat -əm a.+nd. ⟨⟩ *Kr, Ko*
pripreči, pripragati: ka'məjə smj 'va:-
z'u, "iɥvan ja pa 'fò:rã:jtɔ | □ □ FIRŠPATI
□ □ (Tominec 1964; Videčnik 1988: 13)

forati ▶ 'fò:rat -əm nd. ⟨⟩ čustv., redk. f. kaj
metati kaj [s silo, navadno ročno,
povzročati, da prehaja po zraku na
drugo mesto]: 'nɛ: 'dã:rɥ 'ta:k 'fò:rat! |
□ □ ⇒ METATI □ □

format ▶ fɔr'mã:t -a (tudi fɔr-) m ⟨⟩ *format*
[velikost pol papirja] | □ □ +

formerati ⇒ FRMERATI

forsitija ⇒ FORZICIJA

forsibati ▶ 'fò:r'sibãt -əm a.+nd. ⟨fò:r'sibɛ
itd.⟩ redk. f. kaj *poriniti, porivati kaj* [s
sunki, rinjenjem povzročiti, povzroča-
ti (hitrejše) premikanje]: 'nə, 'dɛ: ša
pa tɔ š'kã:tɛ 'fò:r'sibɛma • smj ga
'vid'ɔ, kə ja 'aɥtɔ 'fò:r'sibɔ | □ □ (Pla-
nina 1978)

forštner ▶ 'fò:rštner -t'nerja m živ. ⟨⟩ redk.
gozdar [strokovnjak] | □ □ FOJŠTNER □ □
(Thesaurus 1992 *forštner*)

fortenzija ▶ fɔr'tɛ:n'zɛjã -a (in -zi-) z ⟨rod.
mn. -zi⟩ *hortenzija* [rastlina] | □ □
(SSKJ, SP 1962 *hortenzija*)

fortrajber ▶ 'fò:r'trã:jbɛr -ɔerja m živ. ⟨⟩
šalj. *ščegetavček*: 'fò:r'trã:jbɛrja jə ja
zma'sè:rɔ | □ □ PETELINČEK, VASERPINC □ □

fortuna ⇒ FRTUNJA

forzicija ▶ fɔr'zicɛjã -a (in -ci-) z ⟨rod. mn.
-ci⟩ *forsitija* [okrasni grm] | □ □ SSKJ

forželj ▶ 'fò:ržəl -na m ⟨⟩ *veriga* (za pri-
vezovanje goveda k jaslim) | □ □ SSKJ,
Plet.

fošfoter ⇒ FAVŠFOTER

fotelj ▶ fɔ'tɛ:l | '-tɛ:lã (f in '-tɛ:-) tudi
-tɛ:le m ⟨⟩ *fotelj*: 'na:jrã:šə pa 'zə ɥ
fɔ'tɛ:lɛ sɛ'dɪm pa tɛlɛ'vɛzɛjə g'lɛ:dəm |
□ □ SSKJ, SP 1962

foter¹ ▶ 'föt:ət -tra m (⟨) nš 1. *krma* |hrana, *navadno rastlinska, za živali*: a se 'föt:ət žə našt'è:lə? • 'föt:tra jəm ja z'men'kašə • 'föt:ət za 'sa:rne (: s'vəne) 2. *vmesna podloga* |za oblačilo, obuvallol: a se pr'nie:šla 'föt:tr̥ za 'mánt'lj? | k □ ∅ (Thesaurus 1992)

foter² ▶ 'föt:ət -tra (tudi 'fuo:-) m živ. (⟨) *ata, oče*: 'ná:š 'föt:ət sə 'ka: 'le:pə s'tá:rast u'čá:kalə • 'tjsta ja b'la: ma'čó:xa 'ná:šmə 'föt:trə • ut 'f'rənca 'fuo:tər | □ ⇒ ATE □ *Pri mlajših govorcih preha ja v območje slabšalnega.* □ ∅ (Planina 1978)

fotoparat ▶ 'föt:əpa'rát -a m (⟨) *foto-grafski aparat* | □ APARAT za slikati □ SSKJ, SP 1962

fotograf ▶ fə'təgrá:f -a m živ. (⟨) *fotograf* | □ SLIKAR □ +

fotografija ⇒ SLIKA

fotografirati ⇒ SLIKATI

fotirati ▶ 'föt:trat -əm nd. (⟨) 1. a f. kaj *krmiti kaj* |*dajati (živali(m)) krmol*: "zjie:fa 'föt:tra k'rá:ve šale u'pə:'njo:čə, da se 'puo: 'čjstə z 'viža b f. temu kaj *krmiti kaj s čim* |*dajati (živali(m)) krmol*: s'vənem 'de:le žə 'já:pke 'föt:trəm 2. f. koga *hraniti koga* |*dajati hranol*: a 'rə-'ná:ta 'pö:ba 'föt:tra? • g'do: ga bə pa 'föt:trə pa 'rjxtə? 3. d.+nd. f. kaj s tim *podložiti, podlagati (oblačilo, obuvallol) s podlogo*: 'tj:eta ja te 'mánt'lj z 'bátə 'föt:raša • 'čə:ylə sə 'šə:šterjə 'čá:sə 'föt:tralə, na d'va:jnə sə 'ljmalə - u'z'gvo:rə sə 'dai:lə 'tè:nə 'lè:dər, uc'pə:t pa s'vin's'kəga 4. čustv. f. koga *lagati komu*: a da se p'ra:u 'ca:jd_()a-'mo: 'pa:ršu?! 'nje: me s 'tá:kmə 'föt:rat! | □ k 3 ⇒ PODLOŽITI, PODLAGATI; k 4 ⇒ LEGATI SE □ ∅ (Thesaurus 1992)

▶ **fotran** ▶ 'föt:trən -a -ə prid. (rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -n'mə) 1. *krmljen*: š'čé:mə sə pa b'lə 'föt:trənə pra'šičə, da se 'ta:k 'le:pə? 2. *podložen* |*kot podloga prišit, prilepljen oblačilu, obuvallu*: 'föt:trənə 'čə:ylə • a ja te 'mánt'lj z 'vátə 'föt:trən? | k 2 ⇒ PODLOŽEN □ ∅

fovček ⇒ FAVČEK

fovš ipd. ⇒ FAVŠ ipd.

fovšerit ▶ foš'a'ri:t -a -ə povdk. (rod. ed. m. sp. -'rid'ga in -'ritəga, daj. ed. m. sp. -'rit'mə in -'ritəmə) *nevoščljiv, zavisten*: za'ká: se pa foš'a'ri:ta? | □ ⇒ FAVŠ □ ∅

fovšeriten ▶ foš'a'ri:tŋ -tna -ə povdk. (rod. ed. m. sp. -'rit'nəga) redk. *nevoščljiv*,

zavisten: pəg'lè:de 'ga:, 'kək ja foš'a'ri-tŋ! | □ ⇒ FAVŠ □ ∅

fovšija ▶ fə'šija -a (redk. fə'u-) z (rod. mn. -'ši) 1. nš *nevoščljivost, zavist*: zarat fə'šija ja 'pa:ršlə də k'rəga • fə'šija ga 'má:tra • ut fə'šija ja 'bè:u 'ka: 'zjie:le:n 2. bot. *drobnocvetni rogovilček*: pə 'nivə fə'šija 'rá:s'te • 'čá:sə sə 'rjè:klə grag'rá:nska fə'šija, kə se ja u 'gó:rŋmə 'g'ra:də za'čé:ša, pə 'lunə 'va:js'kə. 'čá:sə ja za'čé:ša 'ra:st jə'se:nə, 'de: pa 'ce:šə 'lè:tə 'rá:s'te | □ SSKJ

frača ▶ f'rá:ča -a z (⟨) *frača* |*igrača*: s f'rá:čə sm̥ 'žá:be str'è:lə | □ +

fraj ▶ f'ra:j (Bo f'rə:) -- -- prid. (⟨) *prost* 1. |s katerim lahko človek sam razpolaga, ker nima določene obveznosti|: u'se: f'ra:j sə'bò:te za'bija za 'ba:jtə • 'tj:č sə'bò:te ša 'njšə b'le: f'ra:j 2. |ki ni zaseden, oddan|: nə'bje:ne f'ra:j 'šyo:be 'ni 'vje:č • a ja kák s'tə: ša f'ra:j? • f'ra:j 'zjç_()ə 'na:jdə | □ ∅ (Thesaurus 1992)

▶ **fraj** ▶ f'ra:j -- -- (Bo f'rə:) povdk. (⟨) *prost* 1. *prost* |*brez obveznosti*: up sə'bò:tex smə b'lə f'ra:j, žə 'ni b'lə 'vje:č_()ə:lə 2. star. f. česa *prost česa* |*ki ga to, kar izraža dopolnilo, ne vežel*: a se s'ə'dá:tə (: 'šə:lə) žə f'ra:j? 3. *prost* |*ki pri določenem dejanju ni vezan, omejen s kako zahtevo*: me ja pə'stjla, 'de: sm̥ pa f'ra:j 4. a *prost* |*ki ni oviran, omejen v svobodi gibanja*: 'pəs ja f'ra:j b *svoboden* |*ki mu kdo s silo, prisilo ne omejuje gibanja*: 'puo: smə b'lə pa f'ra:j, da smə 'ljə:x š'lə da'mə: 5. *prost, prevozen, prehoden*: 'cè:sta ja s'pét f'ra:j • ⇒ BITI LEDIK pa fraj | □ k 2 ⇒ KONEC povdk.; k 4a PROST; k 4b SVOBODEN □ ∅ (Thesaurus 1992)

▶ **fraj** ▶ - tož., mest. ed. f'ra:j s (⟨) • **biti na fraj biti svoboden, izpuščen**: a ja 'pəs na f'ra:j? • ⇒ GROZDJE je na fraj • **izpustiti koga/kaj na fraj izpustiti koga na svobodo**: a se 'ti 'pəsa na f'ra:j s'pus't'u? | □ ∅

frajer ▶ f'rá:jar -ja m živ. (⟨) sleng., čustv. a *moški, navadno mlajši, ki se vpadljivo vede in oblači*: pəg'lè:de 'ga:, f'rá:jarja, 'kək se ja z'rjxtə b *fant* |*moška oseba, ki je v ljubezenskem odnosu do dekleta*: d'ru:ga f'rá:jarja se ja 'na:šla | □ k b ⇒ POB □ SSKJ

frajerski ▶ f'rá:jars'kə -ska -ə prid. (rod. ed. m. sp. -s'kəga) sleng., čustv. < FRAJER a: f'rá:jars'kə 'a:u'tə 'má: | □ SSKJ

► **frajersko** ► f'râ:jarskø prisl. ⟨ ⟩ sleng. < *FRAJERSKI*: f'râ:jarskø se 'nò:sə̃ | □ SSKJ
frajhant ► f'râ:jxânt prisl. ⟨ ⟩ a *izraža, da se pri vožnji s kolesom krmila ne drži z nobeno roko*: 'n̩je: se f'râ:jxânt 'va:zə̃t b šalj., redk. *brez pripomočkov, posode, orodja*: 'xa:ns ja 'ka: f'râ:j-xânč_()o: ʉ ma'line | □ ∅
frajla ► f'râ:jla -le z ⟨ ⟩ čustv. *gospodična | naslov za doraslo mlado žensko*: pə̃g'lè:də̃ 'nâ:šə̃ - 'kâ:ka f'râ:jla 'ja:! - 'kə̃m pa gr'èš, f'râ:jla? | □ GOSPODIČNA | □ SSKJ
frajlavf ► f'râ:jla:uf -a m ⟨ ⟩ *prosti tek*: na'vâ:də̃ pə̃'cikəl 'mâ: f'râ:jla:uf, 'rə:ner ga pa 'ne:ma | ⇒ FRAJLAVFATI | □ ∅
frajlavfati ► f'râ:jla:ufat 3. os. ed. -a (*Bo f'rə:*) nd. (⇒ LAVFATI) *prосто se urteti*: kə̃lè:sə̃ f'râ:jla:ufa - pa pər_()ə:nerjə̃ se 'ni šta:k 'ri:eklə̃ - za 'uŋga, kə̃ 'mâ: p're:mzə̃ na 'njo:ge | ⇒ FRAJLAVF | □ ∅
frajljka ► f'râ:jljə̃ka -e z ⟨ ⟩ manjš., čustv. < *FRAJLA*: 'kâ:ka f'râ:jljə̃ka sə̃ 'žə̃! | □ SSKJ
frajtonerica ► f'râ:j'tò:nerca (in -nə-) -nerce z ⟨ ⟩ redk. *diatonična harmonika* | □ ⇒ lobasove RAMUNIKE | □ ∅ (SSKJ 5: 1039 *frajtonarica*)
frakelj ► f'râ:kəl -na m ⟨ ⟩ *frakelj a | prostorninska mera, osmina litra*: nə̃ f'râ:kəl š'n'ə̃psa b | *steklenička za to mero* | □ FRAKELJC | □ + [Tominšek 1903: 10: im. ed. »frâkl̩«]
frakeljč ► f'râ:kəlč -a m ⟨ ⟩ *frakelj a | prostorninska mera, osmina litra* | b | *steklenička za to mero* | □ ⇒ FRAKELJ | □ +
franconkljevo ► frən'cò:ŋkljə̃və -lə̃ga (in -ra-) s ⟨ ⟩ NŠ, star., redk. *porcijunkula* | 2. *avgust*: 'duə̃:ns ja frən'cò:ŋkljə̃və - se 'rə̃pa 'sə̃:ja | □ ∅
francoz ► fran'cò:s -za (in frə-) m ziv. ⟨ ⟩ *francoz | priprava*: 'də̃: mə̃ fran'cò:za | □ SSKJ, SP 1962
frank ► f'râ:ŋk -a m ⟨ ⟩ 1. a NŠ *kavni nadomestek iz cikorije*: a 'dâ:š zron f'râ:ŋka k'ne:jp 'tut? b *zavožček tega kavnega nadomestka*: d'vâ: f'râ:ŋka mə̃ p'ri'n̩je:sə̃ 2. *frank* [denarna enota] | □ k 1 CIKURIJA | □ + #
franže ► f'râ:nža f'râ:nš z mn. ⟨ ⟩ *črta na steni pod stropom, ki zaključuje z valjčkom naneseni vzorec*: z'vâ:lcno sŋ 'žə̃ - f'râ:nža ša 'ma:rəm na'rè:də̃t (= pə̃tè:gən't) | □ +
frata ► f'râ:ta -e z ⟨ ⟩ *krčevina, poseka*: u tē̃ s'pò:d'nə̃ f'râ:tə̃ sə̃ 'lɛ:pə̃ ma'line - u 'kò:z'jamə̃ 'lâ:zə̃ ja 'tud' b'lâ: 'čâ:sə̃ f'râ:ta, 'dɛ: se ja pa za'râ:stlə̃ ♦ gozd.

sekati (: posekati) na *frato sekati na golo*: 'p'ļə̃:ŋə̃s'kə̃ sə̃ na f'râ:tə̃ pə̃'se:kalə̃ | □ +
frbolter ► fər'buə̃:ltər -tərja m ziv. ⟨ ⟩ šalj., redk. *neugnan, razposajen fant, otrok*: 'kâ: s'pé:č_()p'ilə̃š, fr'buə̃:ltər?! | □ ⇒ RAZBOJNIK | □ ∅
frčada ► fər'čâ:da -e z ⟨ ⟩ *zakriviljen del toporišča pri cepinu*: fr'čâ:da ja ʉd'lə̃tè:lâ (: 'pə̃:kŋlâ) - za fr'čâ:də̃ p'rim' | | pri hiši | ⇒ AHER | □ SSKJ ≠
frčati ⇒ PRČETI
frčeti ► f'a:rčət fər'čijm nd. ⟨f'a:rčə̃ (in 'f'a:rč) -čte; 'f'a:rčə̃ fər'čè:lâ -ə̃ tudi 'f'a:rčâ:lâ -ə̃) čustv. a *hitro, slišno leteti*: čə̃'bə̃:lə̃ (: 'tičə̃) fr'čijə̃ pə̃ 'ʉftə̃ - erə̃p'lân ja 'f'a:rčə̃ nad 'vi:esə̃ b *letati, švigati*: 'iskra se fr'čè:lə̃ | □ ⇒ LETETI; k b ⇒ LETATI | □ ∅ (+ *frčati*)
frdamen ► fər'dâ:mən -a -ə̃ prid. (rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -n'mə̃) slabš. *ki izraža nekoliko negativen odnos do osebe, stvari*: fr'dâ:mə̃na 'rə̃č 'ti, da ja 'ma:glə̃ 'ti:le p'ruə̃č p'rit! - ša 'ka: 'di:š 'pâ:da - 'ti ʉ'râ:k fr'dâ:mən(ə̃) 'ti! - zmer. 'dɛ: g'ma:x, 'bâ:ba fr'dâ:mə̃na! b poud. *ki izraža občudovanje*: fr'dâ:mə̃nə̃ 'di:kle, 'kək ja 'fə:st! | □ ⇒ PRESNET | □ SSKJ
frdamanski ► fər'dâ:mə̃ns'kə̃ -a -ə̃ prid. (rod. ed. m. sp. -s'kə̃ga) a slabš. *ki izraža nekoliko negativen odnos do osebe, stvari*: fr'dâ:mə̃nska 'va:jška 'ti! - zmer. 'ti 'dè:da fr'dâ:mə̃ns'kə̃! b poud. *ki izraža občudovanje*: 'ə̃, 'ti fr'dâ:mə̃nska 'ljo:ža 'ti, 'kək sə̃ se z'r̩xta:lâ! | □ ⇒ PRESNET | □ ∅
► **frdamansko** ► fər'dâ:mə̃nskə̃ prisl. ⟨ ⟩ *izraža veliko mero stanjal*: 'kək fr'dâ:mə̃nskə̃ mē̃ 'ruə̃:ka bə̃'li | □ ⇒ PRESNETO | □ ∅
frderbati ► fər'dè:rbat -ə̃m (tudi fə̃'dè:-) a. ⟨ ⟩ 1. a f. *kaj pokvariti kaj | narediti slabše, neuporabno*: 'lɛ:pə̃ 'dè:lə̃ s pə̃'cikl̩nə̃, da ga na fər'dè:rbeš - 'ura se ja fə̃'dè:rba:lâ - p'ra:ʉjə̃, da se bə̃ ʉ'r̩e:me fr'dè:rba:lə̃ (*postalo bo deževno, mrzlo*) b f. *koga pohabiti koga*: s' tis't'mə̃ 'va:zə̃ sə̃ ja k'riš fr'dè:rbo - 2. čustv. f. *koga/kaj ubiti, usmrtili koga/kaj*: 'bâ:bə̃ bə̃ x'mâ:lə̃ fr'dè:rbo - 'tri 'pišate sŋ fr'dè:rbo - a sə̃ 'təm d'vâ: pra'šiča fr'dè:rbo (*zaklal*)? 3. čustv. f. *koga zelo preteptati, kaznovati koga*: 'â:te te bə̃ fr'dè:rbo, čə̃ 'na:bə̃š_()ə̃: da'mə̃: ● ⇒ JEZEN sem, da bi te frderbal | □ k 2-3 ⇒ UBITI | □ ∅ (Tominec 1964)

► **frderbati se** ► fər'dé:rbat se -əm se (tudi fə'dé:-) d. ⟨⟩ 1. *pokvariti se a* |postati neužiten, slab|: u'sež ža'io:če sē se fr'dér:balę **b** |postati slabši, neuporaben|: st'rō:j se ja fr'dér:bo 2. čustv. *ubiti se, storiti samomor*: "vā:nč se ja fr'dér:bo – ust'rē:lu se 'ja: | ⊞ k 2 ⇒ **UBITI SE** ⊞ ∅

► **frderban** ► fər'dé:rbən -a -ə (tudi fə'dé:-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga, daj. ed. m. sp. -n'mə⟩ 1. **a** *pokvarjen* |< FRDERBATI 1|: p'rā:lnę st'rō:j_()a fr'dér:bən **b** *pokvarjen, defekten*: 'ruo:ka ja fr'dér:bəna 2. *ubit, usmrčen*: na:šlę sē ga fər'dér:bəŋga | ⊞ k 1b **DEFEKT** prid., **DEFEKTEN**, **FALJEN**, **FELJEN** ⊞ ∅

frderbovati ► fərder'bō:vat -'bujam (redk. fəd- >; in -dę- >) nd. ⟨fərder'buj -te; fərder'bō:vō -b'vā:la -ə⟩ 1. f. kaj *kvartiti kaj [delati slabše, neuporabno]*: 'nīe: 'nə ma'šine frder'bō:vat • 'nīe: 'mīe:sa 'vənę 'pušat, kə se frder'bujaja 2. čustv. f. koga *ubijati koga, usmrčevati koga*: u 'lā:gerjē sē jəx 'puo: fəderb'vā:lę • 'kək se u tę 'va:js'kę 'lędę frder'bujajō • "mījan 'tak frder'bujaja pra'šiča (*kolje prašiče*) – pə š'tēr na 'dén! | ⊞ k 2 ⇒ **POBIJATI** ⊞ ∅

► **frderbovati se** ► fərder'bō:vat se -'bujam se (redk. fəd- >; in -dę- >) nd. (⇒ **FRDERBOVATI**) *kvartiti se a* |postajati neužiten, slab|: sa'lā:ta se frder'bujaja, čə ja u p'lā:stičnę u'rē:čkę **b** |postajati slabši, neuporaben|: kə'le:sə se frder'bujaja, čə 'ta:g_()a:rdə p're:mzəš | ⊞ ∅

freh ► f're:ix -- (in f're:x) prid. ⟨⟩ star., redk. *nesramen*: 'kāk f're:x č'luo:vek ja 'tō: • na 'bō:dę 'nə 'ta:k f're:x! | ⊞ ⇒ **NESRAMEN** ⊞ ∅ (Thesaurus 1992)

► **freh** ► f're:x (in f're:x) prisl. ⟨⟩ star., redk. *nesramno*: 'nīe: se 'ta:k f're:x ub'nā:šat | ⊞ ⇒ **NESRAMNO** ⊞ ∅

frekinstler ► f'rē:'kin's't'lerja m živ. ⟨slabš., redk. *kdor opravlja navadno obrtniška dela brez dovoljenja* | ⊞ ⇒ **ŠUŠMAR** ⊞ ∅

freški ► - f're:ška - prid. ⟨⟩ • ⇒ **FIGO** freško | ⊞ ∅

freza¹ ► f're:za (in f're:-) f're:ze z ⟨⟩ **a** *prekopalnik, freza*: s f're:zę bō 'šō: pə 'nivę **b** *rezalnik silaže*: f're:zə 'mā:, za 'siļōš | ⊞ SSKJ, SP 1962

freza² f're:za -e z ⟨⟩ 1es. *pokončni del okvirja pri vratnem krilu* | ⊞ ∅

frezati ► f're:zat -əm (in f're:-) nd. ⟨f're:zę itd.⟩ 1. nov. *rigolati*: 'nīvə męd'vā: f're:-

zad_':ā:ma 2. 1es. *rezkati, frezati*: a bəš 'tō:le f're:zō? • na sekə'lā:rjē 'tīe:škə f're:zəš, 'ma:rəš 'jəmet f're:zercə | ⊞ SSKJ, SP 1962

frezer ► f're:zer -zērja m ⟨⟩ 1es. *rezkar, frezalo* |orodje| | ⊞ SSKJ, SP 1962 ≠

frezerica ► f're:zercə (in -zę-) -zercə z ⟨⟩ 1es. *rezkalnik, frezalnik* |stroj|: f're:zercə ja ma'šina za f're:zat | ⊞ ∅

frfuliti ► fər'fulēt -ęm nd. ⟨fər'fulę (in -'ful) -lte; fər'fulu -līa -ə⟩ čustv. *opazno, pozornost vzbujajoče se česati, kodrati*: za 'kuo:ga se pa 'ta:k fr'fulęš? • 'ma:mə fr'fulem (*mami urejam priče-sko*) | ⊞ ∅

frheranje ► fər'xē:rəŋę (**Bo** tudi -e) -e (in -'xę:-) s ⟨⟩ nš *zasliševanje* |strogo in natančno izpraševanje koga z namenom ugotoviti resnico|: 'kā: ja pa 'tō: za nə fr'xē:rəŋę!? | ⊞ ∅

frherati ► fər'xē:rat -əm (in -'xę:-) nd. ⟨fər'xę:rę itd.⟩ f. koga *zasliševati koga* |strogo in natančno izpraševati koga z namenom ugotoviti resnico|: 'ta:g 'dō:gə jə ja fr'xē:rō, da mə ja 'puo: pə've:dā, g'dō: ja 'gume p'p'pīe:lō • 'ma:rəm 'ka:r 'čuvat na ut'ruo:ka, da jəx 'na:_bō ęŋka'sā:nt 'kę: fr'xę:rō zarat_()ęlę'vizija | ⊞ ⇒ **SPRAŠEVATI** ⊞ ∅

frigeljc ► f'rigəlc -a m ⟨⟩ **Bo** *okensko krilo*: f'riglc 'kumę ša na 'n'mə 'pāntə vę'si | ⊞ ⇒ **FLIGELJC** ⊞ ∅

frika ► f'rika f'rike z ⟨⟩ **Do** nš *jed iz pražene slanine in sira*: f'rikə sə sę 'vəlčerjē 'de:žalę, sə jə zrōŋ pəl'ęntə a pa ž'gā:ncō 'jəd'lę | ⊞ ∅

fris ► f'riš -a m (im. mn. f'rišę) *obraz a slabš.* |prednja stran glave|: 'kək se ja pə f'rišə pə'tō:ku! • f'riš tę m s'ta:ušō (= s'tō:ku) **b** čustv. |z *mimiko izraženo razpoloženje, stanje*|: 'kāk f'riš ja na'rēd'u, kə ja 'ču, 'kō:k smə 'də'bīlę za 'xišə! • čustv., redk. **pokati frise spakovati se**: 'nīe:xę se spa'kōvat pa f'rise 'pō:kat! • čustv., redk. **pokati (si) frise iz** koga *norčevati se iz koga*: za'kā: sę s_:'trīca f'rise 'pō:kəš? (⊞ ⇒ *delati si NORCA iz koga*) | ⊞ k 1 ⇒ **LICE** ⊞ SSKJ

frišen ► f'rišən -šna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -šnęga) *svež* 1. a |*dobljen, pripravljen pravkar in še ni izgubil svojih bistvenih dobrih lastnosti*|: f'rišŋ k'rəx • f'rišnə m'le:kə u'zīe:m' • a ja tə 'jə-s'tę f'rišnə? **b** |*ki vsebuje še veliko vlage*|: f'rišŋ 'fō:tər • f'rišne sa'lā:me na 'mō:rəm, 'suxə pə: 2. |*ki še ni uporabljen, izrabljen*|: nə'mā:ž f'rišnęga

'lufta 'nəc_()pus'tę • f'rišna 'va:da • u f'rišne 'cõ:te (oprana, zlikana oblačila) je ja ub'lekļa, te s'tā:ra pa 'tut' 'ka: zaž'ga:ļa • f'rišne (oprano, zlikano) s'ra:jcõ u'zje:mę **3. a** |pravkar ali pred kratkim narejen|: cę'mie:nt ja ša f'rišõn • f'fā:rba ja f'rišna (se še ni posušila) **b** |nastal na novo, pred kratkim|: {A} a sõ 'ca:jtņę f'rišne? {B} 'nie:, u'čēršne. • te 'mā:lę 'mā: f'rišne (nahlo vneto) 'rit'kõ **4. a** |prijetno hladen|: f'rišõn 'v'etr; • f'rišõn 'lõft **b** |hladen|: 'de: sõ pa 'jutra žõ 'võrgņę f'rišne • ⇒ frišna župa | SSKJ, SP 1962, Plet.

► **frišno** ► f'rišne prisl. () sveže **1.** |< FRIŠEN 2|: pęgl'ėdę, kš 'mā: ša f'rišne (svežo rano) • na f'rišne ja 'bė:u_()b'ri:t **2.** |< FRIŠEN 4b|: 'duõ:nz_()u-trę ja b'ļõ pa z'lõ f'rišne | SSKJ, SP 1962, Plet.

► **frišno** ► f'rišne -ņęga s () **1.** umit, opran, prebeljen: põ f'rišņemõ dę'si **2.** < FRIŠEN 1b: a sę 'kę: za f'rišne na'ko:s'u? (ali si nakosil kaj sveže krme?; PRELAST) | SSKJ, SP 1962, Plet.

fritof ► f'ri:taf -a m () pokopališče a |prostor za pokopavanje mrličev|: a bēta š'ļa: na f'ri:taf? **b** |prostor za pokopavanje živali|: s'tar: 'ate sõ b'ļę 'šinjler - sõ pę 'ā:nzę 'mėlę f'ri:taf za 'ca:rknęnõ ž'vāt • nizk. **gniti na fritofu biti mrtev**: "lõ:jza pa 'ni 'duõ:mę - kõ na f'ri:tafę g'nija (⇒ ⇒ gniti na BRITOFU) | SSKJ, SP 1962, Plet. (Thesaurus 1992)

friza ► f'ri:za f'ri:ze z () **Bo** redk. frizijka |krava pasme črno-belega goveda|: f'ri:za ja 'mė:ļa gl'ļx ub 'ra:jtņęę | SSKJ, SP 1962, Plet.

frizer ► f'ri:zi:er -ja (in fri-) m živ. () frizer: za f'ri:zi:erja se ja 'zuču • g'da:j bõš pa 'šõ: x fri:zi:erjõ (kdaj se boš šel ostrič)? • šalj. a 'duõ:ns_ę pa 'ti za f'ri:zi:erja (ali danes ti strižeš, urejaš pričesko)? | SSKJ, SP 1962, Plet.

frizerija ► frize'rija -a (in fri-) z () frizer:ski salon: uc'põt 'mā: šta'cunõ pa frize'rijõ | SSKJ, SP 1962, Plet.

frizerka ► f'ri:zi:erka -e (in fri-) z () frizerka: za f'ri:zi:erka se ja š'ļa: 'učõt • šalj. a 'ti sę b'ļa: za f'ri:zi:erka (ali si ti strigla, urejala pričesko)? | SSKJ, SP 1962, Plet.

frizijka ► f'ri:zėka (in -zi-) [-zėke (f in -zi-) z () frizijka |krava pasme črno-belega goveda|: f'ri:zėkõ sõ 'kupļę • te 'kuõm' ja pa 'tā:k_õ na f'ri:zėka | SSKJ, SP 1962, Plet.

frizirati ► f'ri:zė:rat -õm (in fri-) nd. () frizirati |strokovno urejati lasel|: a se g'rė:s'š'pėt f'ri:zė:rat? • 'mā:nca me ja u'čė:rę f'ri:zė:raļa (mi je uredila pričesko) | SSKJ, SP 1962, Plet.

frizura ► f'ri:zura -a z () frizura, pričeska: u'sā:g 'dė:n 'mā: d'rugõ f'ri:zurõ | SSKJ, SP 1962, Plet.

frjunks ► fər'juņks -a m () • zastar. iti na frjunks iti od doma tja, kjer se človek prijetno počuti: 'dę: s'te pa s'pė:č_()lę na fər'juņks | SSKJ, SP 1962, Plet.

frklajdenga ► ferk'le:jdęga -e z () 1es. podbojna obloga: ferk'le:jdęgõ ma na'b'ļa • ferk'le:jdęga ja za'tõ, da se pę u'rā:tex š'tuõ:g zak'rija | SSKJ, SP 1962, Plet.

frmenski ► fər'mė:n's'kę [-'mė:n'ska -õ (f in -mė:-) prid. (rod. ed. m. sp. -'mė:n's'kęga) slabš. ki izraža nekoliko negativen odnos do osebe, stvari: 'nišõ 'neč 'pāršlę, f'f'mė:n's'kę! • ti xu'dič f'f'mė:n's'kę, kōk sm se ga u's't'rā:šļa! **b** poud. ki izraža občudovanje|: 'ti 'bā:ba f'f'mė:n'ska, 'kōk ja 'čė:dna! | SSKJ, SP 1962, Plet.

frmerati ► fər'mė:rat -õm (in -'mė:-) nd. (fər'mė:rę itd.) **Bo** star. delati, početi: 'kā: sta pa f'f'mė:raļa tņ 'nātõr? | SSKJ, SP 1962, Plet.

frmežen ► fər'mė:žøn -žna -õ prid. (rod. ed. m. sp. -žņęga) **Kr** zastar. živahen |ki se lahkotno in veliko giblje|: f'f'mė:žnõ 'va:trak • 'kōk ja 'bė:u f'f'mė:žøn, kõ ja 'bė:u 'mičkn! • pęgl'ėdę tõ 'kuõ:zėkõ f'f'mė:žnõ! | SSKJ, SP 1962, Plet.

frnažiti ► fər'nā:žõt -õm nd. () čustv. peči, kuhati: 'kā: mõ pa 'duõ:ns f'f'nā:žlę? • 'na:š sę 'võs 'ca:jt 'ka: 'ja:jcę f'f'nā:žõ • 'sę: na 'mis'lēm, da ja t're:ba 'ka: 'ku-xat pa f'f'nā:žõt | SSKJ, SP 1962, Plet. (Thesaurus 1992 ≠)

frnikola ⇒ FRNIKULA

frnikula ► fər'nīkuļa -le z () frnikola | SSKJ pod frnikola

froc ► f'ruõ:c -a m živ. () slabš. otrok |v odnosu do staršev|: 'kõ:k se zarat_ęga f'ruõ:ca prasė'kė:rēm! • 'lę:ga, f'ruõ:ca, kõ zas'tõ:pę! • 'šė:st f'ruõ:cõ ja 'mė:ļa, pa u'sā:ga z d'rugmõ 'dė:dõ - 'nõ 'jā:, 'dõ:jčķe sta b'le: 'na:j'barš ud 'ja:nęa • zmer. prõk'lėt' f'ruõ:c xu'dičõ, p'ric_'i:em, da te za u'šę:se! | SSKJ, SP 1962, Plet.

frocovje ► frõ'cõ:jõ (**Bo** tudi -a) -a s () nš, slabš. več otrok, otroci: pa 'kā: se tõ frõ'cõ:jõ 'tak pra'gā:ne?! • zmer. x'itę 'vøn - prak'lėtõ frõ'cõ:jõ! | SSKJ, SP 1962, Plet. (Thesaurus 1992)

frokati ▶ f'rò:kat -əm nd. ⟨⟩ zastar. *peči, kuhati*: 'ná:ša s'pét: n'è:ké f'rò:ka | ⇒ FRNAŽITI | ⇒ KUHATI, PEČI | ∅

fronta' ▶ f'rònta -e z ⟨⟩ ns 1. *nadev a za klobase, želodce*: te ža'lož:c ja s'la:pšə, kə ja z d'ruge f'rònt: na'rè:t **b** *za potico, štruklje*: ja b'la 'tò:k tis'te f'rònt: za ū pət'icə, da sta jə 'ma:glə 'ka: 'sá:mə pə'ja:st 2. *masa | snov, surovina*: 'kò:k ja te f'rònta za š'n'ò:ps! | | k 1a, 2 FRUNTA, MASA; k 1b ⇒ FILJA | Plet.

fronta' ▶ f'rònta -e z ⟨⟩ *fronta | področje, kjer se spopadata dve sovražni vojski*: u "rusejə sm 'bè:ŷ na f'ròntə • na 'so:škə f'ròntə sə 'aite 'par:šlə ūb 'nū:ogə | | SSKJ, SP 1962

froškati ▶ f'rò:škat -əm nd. ⟨⟩ *zajtrkovati*: a sə žə f'rò:škə? • kə'fija sm f'rò:škə pa mčma'la:də na k'ruxə • g'da:j pa f'rò:škə? • 'ja:s na 'mò:rŋ f'rò:škat, šale 'pū: 'jem, ūb nęŷ dę'siə:tęx, 'pū:žə ad'nai:js'tęx | | ∅ (Thesaurus 1992 *fruštkati* pod *fruštek*)

fróštek ▶ f'rò:štək -ška m ⟨⟩ *zajtrk a | obrok hrane*: a žə 'má:s f'rò:štęž žə našt'elən? • 'tə: ja 'bè:ŷ pa 'vərgnə f'rò:štək • ja 'dū:omə, pa mə na našt'elē f'rò:ška **b** *| uživanje tega obroka*: ut f'rò:ška 'nišŋ ša 'nęč 'jē:du | | ∅ (Thesaurus 1992)

froškati ⇒ FROŠKATI

frotir ▶ f'ròt'ir -ja m ⟨⟩ ns *frotir*: nę 'me:tŷ f'ròt'irja • bri'sá:ča s f'ròt'irja (| ⇒ FROTIRKA) | | SSKJ

frotirast ▶ f'ròt'irast -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə⟩ *frotiren*: f'ròt'irast b'la:gə • f'ròt'irasta bri'sá:ča (| ⇒ FROTIRKA) | | ∅

frotirka ▶ f'ròt'irka -e z ⟨⟩ *frotirka*: tə r'miə:mə f'ròt'irkə mę 'dę: | | SSKJ, SP 1962

frpant ▶ fər'pánt -a m ⟨⟩ *povoj | za zavarovanje rane, poškodovanega dela telesa*: s f'r'pántə ū'bè:zat (= pə'vęt) kə'lémə • e'la:stičən f'r'pánt | | POVEJ | ∅

fršlus ▶ fərš'lus -a m ⟨⟩ 1. *zadrga | priprava za zapenjanje česal*: 'va:prə (= 'vəfnę : 'za:prə) sę f'rš'lus • 'čę:ŷlę (: š'lič) na f'rš'lus 2. *zaklep | del strelnega orožja*: f'rš'luš:a 'pukšə sŋ sę 'kup'u | | k 2 ZATVARAČ | ∅ (Planina 1978 *feršlus* ≠)

fršolati ▶ fər'šo:lat -əm nd. ⟨⟩ 1. *delati | opaz za beton*: 'ra:də f'r'šo:la za 'já:

šək 2. *sleng., čustv. spolno občevati*: pŷ 'tat'já:nę ja f'r'šo:lož | | k 2 ⇒ KAVSATI | ∅

fršolenga ▶ fər'šo:žəngə -e z ⟨⟩ *opaz za beton*: f'r'šo:žəngə sm na'rè:d'u (: rəz'da:ru) • f'r'šo:žəngə z 'di:esək (: 'i'verk) | | ∅ (Planina 1978 *feršolnga*)

frtunja ▶ fər'tune -e z ⟨⟩ *plaha, nevihta*: 'lę:, 'kək se ū'rjē:mə na'rē:ja - f'r'tune 'bō: • x f'r'tunę se pŷst'elūja • t'ri f'r'tune sə žə b'le: 'dū:ɔns | | naliV, nevihta | ∅ (Plet. or)

frtušati ▶ fər'tušat -əm a.+nd. ⟨⟩ *čustv. ubiti, usmrtiti, ubijati, usmrčevati*: pə'gl'è:dę, žə t'ri 'dè:dę ja f'r'tušala • t'ri 'má:čke sm f'r'tušə • 'mišan 'ta:k f'r'tušə pra'siča 'kə pə te'kō:čmə t'ra:kə - 'kò:k sę jəx pa 'žə 'le:c? | | ⇒ UBITI | ∅

frunta ▶ f'runta -e z ⟨⟩ ns 1. *nadev a za klobase, želodce*: a ja f'runta za ža'lož:cə žə 'fē:rtęk? **b** *za potico, štruklje*: na'rè:dę 'nə f'runtə za št'rukle! 2. *masa | snov, surovina*: 'pēt:is'te f'runte 'dá: 'ja:mə š'n'ò:psa • pra'má:žə ja b'la 'dū:bra f'runte, ja pa s'vęča s'la:bə gə'rè:la | | k 1a, 2 ⇒ FRONTA; k 1b ⇒ FILJA | Plet.

frzenkati ▶ fər'zē:nkat -əm (in '-zē:-) nd. ⟨fər'zē:nkę ita.⟩ *ies. zabijati globlje v les, predvsem žeblje z izbijanjem*: 'sē:tę 'ni t're:ba f'r'zē:nkat | | ∅

frzenker ▶ fər'zē:nker -kərja m ⟨⟩ *ies. izbijajč, izbijalo*: ž'rjē:bļ s f'r'zē:nkerjə za'bi 'bəl nətŷ | | ∅

fržanček ▶ fər'žā:nčək -čka m ⟨⟩ *Kr posam. a skodelica za pravo kavo*: 'dę: ša nę f'r'žā:nčək • f'r'žā:nčək sm zd'rō:b'u • pŷ f'r'žā:nčək ja 'rū:čək ud'liē:t'ō **b** *vsebina skodelice za pravo kavo*: d'vā: f'r'žā:nčka kə'fija sm žə pə'piža | | ⇒ ŠALČKA | ∅ (SSKJ *fildžan*)

fržmagati se ▶ fər'žmā:gat se 3. os. ed. -a se a.+nd. ⟨⟩ f. se komu *zamalo se zdi komu*: fər'žmā:ga se 'mę, kə 'tā:kə 'dē:žəžə z 'mənę • čl'əv'è:kə se f'r'žmā:ga, kə də'bi tįstə 'bō:gə pē:n'zijə | | ⇒ zamalo se zdi komu (⇒ ZDETI SE) | ∅

fržol ▶ fər'žō: fər'žō:la m ⟨⟩ salj., star., redk. *fizol*: 'a: sŷ se f'r'žō:la na'jē:du! | | ⇒ FIZOL | Plet.

fuč ▶ 'fuč -- -- (in 'fəč) povdk. ⟨⟩ 1. *a poškodovan, uničen*: x'la:ča sə 'fuč • š'kò:rne 'mām 'fəč • lē'dice 'mā: 'bō:j 'fəč 2. redk. *utrujen*: 'ta:k sm 'dē:lož 'ce:žə də'pō:d'nę, da sm 'čist 'fuč 3. *izločen (iz igre)*: na 'mò:rəš se 'vič

'jæt - sę 'žə 'fuč | ☐ k 1-2 ⇒ HIN; k 3
AVS, VEN povdk. ☐ SSKJ

fučkati se ▶ 'fučkat se -əm se ⟨⟩ čustv. f. se komu *izraža popolno nezanimanje, neprizadetost*: 'fučka se 'mə, 'kək ja z 'mənę • ut'ruo:čę se mə p'ro: 'fučkəjə • 'fučkəm se 'ja:z 'dė:də! | ☐ ⇒ BRIGATI ☐ SSKJ

fufla ▶ 'fufļa -le z ⟨rod. mn. -fəl⟩ *Kr* čustv., star. 1. *ženska, ki se (rada) potepa*: 'to: ja ta p'rā:va 'fufļa • zmer.: 'kə:t' pa 'xó:dęš, 'fufļa 'fuflasta!?! • 'ti 'fufļa 'ti! 2. redk. *ženska, ki dela počasi in neučinkovito*: 'nə, pə'žurə, 'fufļa | ☐ k 1 ⇒ POTEPIVNICA ☐ Ø (Plet. *fuflja* ≠)

fuflast ▶ 'fufļast -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə⟩ *Kr* čustv., star. < *FUFLA* 1: tə 'nā:šə 'dje:kļe ja 'fufļastə • 'ti 'fufļa 'fufļasta 'ti! | ☐ ⇒ FUPLAT ☐ Ø

fuflat ▶ fəf'ļāt -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -d'ga in -tęga, daj. ed. m. sp. -t'mə in -tęmə⟩ *Kr* čustv., star. < *FUFLA* 2: fəf'ļā:ta 'žė:nska 'nęč na nar'di 'ce:u 'dė:n | ☐ ⇒ FUPLAST ☐ Ø

fuflati ▶ fəf'ļat fəf'ļā:m nd. ⟨fəf'ļe -te; 'fəf'ļə fəf'ļā:la -ə⟩ *Kr* čustv., star. *potepati se |hoditi okrog brez dela, cilja*: 'kə:čę s'pė:t fəf'ļā:la!?! • 'nię:xę 'nə 'fəf'ļat pə 'vię:sę! | ☐ ⇒ POTEPATI SE ☐ Ø (Plet. *fufļjati* ≠)

fuga ▶ 'fuga -e z ⟨⟩ grad. *fuga, reža |pre-sledek med dvema zidakoma, ploščica-ma*: u stra'niščə sə 'tā:ke, glę'xə:ne 'fuge • na t'le:xę na s'mę: 'bę't 'fuk | ☐ SSKJ

fugirati ▶ fu'gė:rat -əm (tudi fə-) nd. ⟨⟩ grad. *fugirati |zalivati, zadelavati fuge, reže*: a 'mis'ļęš p'rę: fu'gė:rat a bəš 'ka: u'mė:tə? | ☐ SSKJ

fuj ▶ 'fəj (in 'fuj) medm. ⟨⟩ *izraža zoprnost, gnus*: 'fuj, 'kək 'təle sm'rdi! • 'fəj te 'bə:t' - 'lę:, 'kāk 'sę! | ☐ +

fuk ▶ 'fuk -a m ⟨⟩ NŠ, nizek. *spolno občevanje*: pa 'jā: 'mėnda 'na:bəš tęga 'fuka gl'ė:də! | ☐ ⇒ KAVS ☐ Ø

▶ **fuk** ▶ 'fuk povdk. ⟨⟩ nizek., nov. *izraža met*: sm pa 'die:skə 'fuk na 'a:u'tə pa səm 'šə: | ☐ Ø

fukati ▶ 'fukat -əm nd. ⟨⟩ nizek. 1. *a spolno občevati*: 'nęč na də'bi za 'fukat p' (= ud) 'nė: • a ša 'kę: 'fukəš? **b** f. koga *imeti spolni odnos s kom*: g'da:j sę pa 'kę: na'zā:d'nę 'bā:bə 'fuko? • ni se pəs'tiļa 'fukat 2. f. koga *nadlegovati koga, dražiti koga, norčevati se iz koga*: čə me ša 'də:gə 'mis'ļęš 'fukat, ()e m 'ta:k

u'su! • nizek. *ne me fukati izraža pre-senečenje, dvom*: 'nie: me 'fukat! 'tə:k sę 'dai:u 'za:ŋga!?! (☐ ⇒ ne me HECATI) | ☐ k 1 ⇒ KAVSATI; k 2 ⇒ ZAJEBAVATI ☐ SSKJ, SP 1962

▶ **fukati se** ▶ 'fukat se -əm se nd. ⟨⟩ nizek. 1. f. se s kom *imeti spolni odnos s kom*: z 'bā:bę sta se u nę b'rā:z'dę 'fukaļa 2. f. se s čim *truditi se s čim, mučiti se s čim*: 'na:m se 'vię:č s' tęmə 'kā:mnə 'fuko | ☐ ⇒ KAVSATI SE; k 2 ⇒ MATRATI SE ☐ Ø

fukica ▶ 'fukęca (in -ki-) -kęce (in -ki-) z ⟨⟩ sleng., šalj. *ženska, ki ima (rada) spolne odnose*: 'dita - 'təta ja b'ļa: šale 'fukica! ja 'mė:ļa 'dė:du! | ☐ Ø

fukiš ▶ 'fukęš -- -- (in -ki-) prid. ⟨⟩ sleng., nizek., za ženske (*spolno*) *privlačen*: 'kā:ka 'fukęž 'bā:ba ja b'ļa:! • 'da'rina ja 'tud' b'ļa: 'fukiš | ☐ Ø

fukniti ▶ 'fukən't' -knem d. ⟨'fuknę (in -kən') -kən'te; 'fukn'u -kən'la -ə) nizek. 1. f. kaj *vreči kaj |s silo povzročiti, da preide (po zraku) na drugo mesto*: kə'le:sə sm 'fukn'u u 'a:u'tə pa sma š'ļa: • səm 'lię:t'ə, səm pa pə t'le:x 'fukn'u • brezos. čāš'a:jbə ga ja 'fukn'ə 2. f. koga *vreči |s silo spraviti na tla*: u mə'mėntə ga ja 'na:t'le 'fukn'u 3. s prislovnim določilom f. koga/kaj s *silu spraviti koga/kaj od kod*: z gəs'tilne sə ga 'fukn'ę • u'rā:te bę 'ma:gu 'vən 'fukən't' pa ža'le:z'ne u'z'idat • ⇒ fukniti koga iz šOLE • ⇒ fukniti koga s ŠIHTA | ☐ ⇒ VREČI ☐ Ø

▶ **fukniti se** ▶ 'fukən't' se -knem se d. (⇒ FUKNITI) nizek. 1. *vreči se |hitro, sunkovito uleči sel*: ta na 'pə:js't'ə se 'fukne pa 'ə:dma:z 'pi | ☐ ⇒ VREČI SE ☐ Ø

▶ **fuknjen** ▶ 'fuknen -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -nęga (in -nę-), daj. ed. m. sp. -nęn'mə) nizek., redk. *neumen, nespameten*: 'kā: se m s' tęmə 'fuknən'mə 'kif'lcə 'mę:n'u!?! • a sę 'ti 'čist 'fuknen a 'kā: tę 'ja:?! | ☐ ⇒ PRISMOJEN ☐ Plet.

fuks ▶ 'fuks -a m živ. ⟨⟩ 1. *fuks |konj rdečkaste barve*: u 'p'ļə:nəvę sə 'mė:lę 'fuksa 2. čustv. *zvit, prebrisan moški*: a bę ša n' 'cukər_()at? 'a:, 'ti sę 'fuksl! | ☐ k 2 FUKSELJ ☐ SSKJ

fuksa ▶ 'fuksa -e z ⟨⟩ 1. *fuksa |kobilā*: 'a:te sə 'fukse u'p'rė:glę pa š'lę 2. čustv. *zvita, prebrisana ženska*: sę 'pa: 'fuksa! • 'ti 'fuksa 'fuksa'ta 'ti! | ☐ SSKJ

fukselj ▶ 'fuksl' -na m živ. ⟨⟩ čustv., redk. *zvit, prebrisan moški*: sə pa 'tut' 'fuk-

- s'ljnɛ - g'ná:r bɛ ɥ'zélɛ, 'da:ru pa 'na: bɛ pɛpɛ'lá:lɛ • sɛ 'ti nɛ p'rá:vɛ 'fuk's'lj! • 'ti 'fuk's'lj 'fuk'sas'tɛ! | ☐ ☐
⇒ FUKS ☐ ☐
- fuksija** ▶ 'fukseja -a (in -si-) z (rod. mn. -si) *fuksija* |rastlina|: 'lɛ:pɛ 'fukseja 'má:š | ☐ ☐ SSKJ, SP 1962
- fukššvanc** ▶ 'fukšš'vá:nc -a (in 'fukš:'vá:-) m () les. *Úsičji rep* |ročna žaga| | ☐ ☐ ☐
- fula** ▶ 'fula -le z () *Kr, Ko* nš, otr. *zrak, ki se piha z našobljenimi ustnicami*: 'lɛ: 'pixɛ 'župə, 'sɛ: 'má:š 'fulə! | ☐ ☐ PETEC ☐ ☐
- fuliti** ▶ 'fulɛt (nov. -lt) 3. os. ed. -ɛ nd. ('fulɛ (in ful) -lte; 'fulu 'fula -ə) redk. *pihati, vleči z glasovi, podobnimi zavijanju*: 'vɛ:tər 'fulɛ • brezos. 'vənɛ ja p'rɔ: 'fulɛ | ☐ ☐ ⇒ ULITI ☐ ☐ Plet.
- ▶ **fuliti se** ▶ 'fulɛt (nov. -lt) se -ɛm se nd. ('fulɛ (in 'fulɛ) 'fulte; 'fulu 'fula -ə) čustv. f. se komu kaj *lagati komu kaj*: 'ká: se jəm pa s'pɛ:t 'fulɛš? | ☐ ☐ ⇒ LEGATI SE ☐ ☐
- fundament** ▶ fənda'mi:ent -a m () star., redk. *temelj* |nosilni del kakega gradbenega objekta v zemlji|: 'xišə sma s fənda'mi:enta 'vən pəs'ta:ɥa | ☐ ☐ ⇒ TEMELJ ☐ ☐ SSKJ, SP 1962
- funt** ▶ 'funt -a m () nekđaj *funt* |utežna mera, približno pol kilograma|: 'funt ja 'bɛ:ɥ 'šesɥ'pɛ:dež'd'_()ɛ:k | ☐ ☐ +
- funten** ▶ 'funtɥ -tna -ə prid. (rod. ed. m. sp. -t'nɛga) • ⇒ funtna VAGA | ☐ ☐ +
- fura** ▶ 'fura -a z () *prevoz, voznja a* |s konjsko vprego|: t'ri 'fura sɥ 'žə na-'rɛ:d'ɥ, ša d'vɛ:, pa bɔ 'fɛ:rtɛk b |z motornim vozilom|: 'a:te ja 'šɔ: na 'furə • 'dɔ:ga 'fura ja b'la: z 'mɔ:rja | ☐ ☐ k b VOZNA | ☐ ☐ SSKJ
- furati** ▶ 'furat -əm nd. () *voziti, prevažati s konjsko vprego*: u "ná:žɛrja sɛm 'lɛ:s 'furɔ • s 'kɥo:nɛ ja 'furɔ • 'kɥo:ne smə 'mɛ:lɛ za 'furat, 'nʲɛ: za 'já:xat • "ble-'ká:čɔ str'ic_ə 'rɔ:žɛŋk'rá:nc 'mò:d'l'ɛ, sɛ pa ɥ'mɛz:_ad're:məlɛ, sɛ pa zɥ'pilɛ - »dija, 'dija!« kɛ sɛ 'mišɥlɛ, da 'furəjɛ | ☐ ☐ SSKJ
- furem** ▶ 'furəm -rma m () • star. *na ta furem tako, na tak način*: na te 'furəm ja sk'rá:žəna kɛ 'ti • 'ti sɛ pa na te 'furəm na'rɛ:t kɛ 'na:š 'a:te - 'tud' 'nɔ:čəš u 'cɛ:rku 'xɥo:dɛt (☐ ⇒ TAKO) • star. *ne imeti (nobenega (pravega))*
- furma** 1. *izraža neprimernost, nepotrebnost česa*: 'sɛ: 'ne:ma n'bi:ŋga p'ra:ɥa 'furma, da ša 'xò:deš u 'šɔ:lɛ • a 'má: 'tɔ: ká:k 'furəm, da bɛ 'ja:s 'xò:dla x 'nɛ:, kɛ sɥ s'tá:ra pa bɛ'lɛ:na? 2. *ne imeti prave, primerne oblike*: tʲɪsta 'xiša 'ne:ma n'bi:ŋga p'ra:ɥa 'furma | ☐ ☐
- furija** ▶ 'furja -a z (rod. mn. -ri) 1. nš, čustv. *naglica, razburjenje*: s' tɛ 'furjə 'tut' 'nɛč na nar'diš 2. slabš. *vihrava, razburljiva ženska*: 'ná:ša 'ni za 'va:zɛt, ja pra'vɛ:lka 'furja | ☐ ☐ +
- furijast** ▶ 'furjast -a -ə prid. (rod. ed. m. sp. -s'tɛga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tɛmə in -s't'mə) čustv. *vihrav, neučakan, nagel*: 'f'rá:ncɛk u'sə na'pɔ: nar'di, kɛ ja 'ta:k 'furjast • 'furjasta 'kɛ:lnerca | ☐ ☐ +
- ▶ **furijasto** ▶ 'furjastə prisl. () čustv. *vihravo, neučakano, naglo*: 'nʲɛ: 'nə 'ta:k 'furjastə 'va:zɛt | ☐ ☐ SSKJ
- furkelj** ▶ 'fukəl -na m () • čustv. *furkeljne zganjati* (= tudi špiljati) *delati, govoriti kaj šaljivega*: na 'pusta ja ɥ 'mɔ:zɛ:rjə tis'tɛ 'x'rʲɪbar 'fuklɥne z'gá:n'ɔ (☐ AFNE guncati; FURKELJCE zganjati) | ☐ ☐
- furkeljc** ▶ 'fukəlɥ -a m () • čustv. *furkeljce zganjati* (= tudi špiljati) *delati, govoriti kaj šaljivega*: a se ja 's'ta:ne za'da:ržɔ a ja s'pɛ:t tis'tɛ 'sɥo:ja 'fukəlɥce z'gá:n'ɔ? • g'rɛ:m na vɛšɛ'l'icɛ, 'sá:mə čə 'na:_bəs s'pɛ:t ká:kɛx 'fuklɥčɔ š'pilɔ (☐ ⇒ FURKELJNE zganjati) | ☐ ☐ ☐ (Tominec 1964 *furkeljc*)
- furman** ▶ 'furmən -a m živ. () *voznik, prevoznik* |kdor vozi, prevažá a s konjsko vprego|: 'furməna ja 'dɥo:ns 'tʲɛ:škə 'dɥo:bɛt b z *motornim vozilom*: 'furməna za 'da:rve 'išam | ☐ ☐ VOZNIK | ☐ ☐ SSKJ
- furmanski** ▶ 'furməns'kɛ -ska -ə prid. (rod. ed. m. sp. -s'kɛga) *vozníški, prevozníški* |< FURMAN|: 'furməns'kɛ 'kɥo:n' (: 'vɔ:s) • 'furmənskə 'dɛ:žə ja b'žə 'tʲɛ:škə • 'furmənska gəs'tilna • 'furmənskə 'jɛ-s'tɛ • ⇒ furmanska LAHTERNA | ☐ ☐ SSKJ
- furmovka** ▶ 'furmɔka -ɛ z () nekđaj *laterna, ki so jo uporabljali vozniki, prevozniki s konjsko vprego*: lax'tɛ:rɥə se ja 'rʲɛ:kʲə š'turmɔka 'tut', a pa 'furmɔka, čə jə ja 'furmən 'jəm'ɔ na 'va:zə ɥ'bɛ:šanə | ☐ ☐ furmanska LAHTERNA | ☐ ☐
- furnir** ▶ fur'nér -ja m () les. *furnír*: 'bukɔ fur'nér | ☐ ☐ SSKJ, SP 1962
- fusbal** ▶ 'fuz'bá:l -la (in -ba:-) m () nš, sleng. *nogomet*: a g'rɛ:mə 'fuz'bá:l š'pilɛt? | ☐ ☐ ⇒ NOGOMET | ☐ ☐
- fusbaler** ▶ fuz'báljɛr -ja m živ. () sleng. *nogometas* | ☐ ☐ ⇒ NOGOMETAS | ☐ ☐
- fusbalski** ▶ 'fuz'bá:l's'kɛ -ska -ə prid. (rod.

ed. m. sp. -s'kega) *nogometen* |< *FUSBAL*:
 'fuz'bá:lska 'te:kma | ☐ ⇒ *NOGOMETEN* ☐ ∅
fuš ▶ 'fuš -a m ⟨⟩ *nš opravljanje navadno obrtniških del brez dovoljenja*: na 'fuž 'de:ša • ud 'fuša žə'vi | ☐ SSKJ 5: 1039
fušer ▶ 'fušar -ja m živ. ⟨⟩ *slabš., redk. kdor opravlja navadno obrtniška dela brez dovoljenja*: a k'io:p s'te 'da:lę pa tēmə 'fušarjə 'de:šat? | ☐ ⇒ *ŠUŠMAR* ☐ ∅
fušati ▶ 'fušat -əm nd. ⟨⟩ **1. a** *opravljati navadno obrtniška dela brez dovoljenja*: dəu'pə:d'nę ja na 'šixtə, pə'pə:d'nę pa 'fuša • {A} a 'má: u'ba:rt? {B} 'əə, 'fuša. **b** *šalj. delati popoldne, po opravljeni službi*: a s'pè:t 'fušəš? te

mə pɾ'ja:uļę. **2. peti, igrati napačne tone**: g'do: te bə 'kę: pəs'zušo, kə 'ta:k 'fušəš! | ☐ k 1a *ŠUŠMARITI*; k 1b ⇒ *DELATI* ☐ SSKJ 5: 1039
futeć ⇒ *FETEC*
futer ipd. ⇒ *FOTER*¹ ipd.
futrola ▶ fət'rò:ša -le (tudi -'rə:-) ž ⟨⟩ *tok, etui*: fət'rò:ša za š'pę:gle • pęš'tò:šə ja 'da:u: fət'rə:šə | ☐ ∅ (SSKJ *futeral*)
fuzati se ▶ 'fuzat se -əm se nd. ⟨⟩ **a** *izločati nadev pri obarjanju, pečenju*: kła'bá:se se 'fuzəjə **b** *redk. trgati se, tako da izteka sipka vsebina*: tę 'žá:klę se 'rá:dę 'fuzəjə • 'žá:kəl, za'ká: se 'fuzəš!? | ☐ ∅

G

- g** ▶ 'gə -ja tudi -- m ⟨⟩ *g* |soglasnik; črka|: 'gə bə 'ma:gu 'rjē:čt • na 'gə se 'piša | □ SSKJ, SP 1962
- ga** ▶ 'ga: medm. ⟨⟩ otr. *ga* |posnema glas rac|: 'rā:čka 'de:la 'ga: 'ga: ('ga:) | □ SSKJ
- gabarden** ⇒ GABRDEN
- gabati**¹ ▶ 'gā:bat -əm nd. ⟨⟩ čustv. **a** za živali *poginjati*: ž'vāt 'ka: 'gā:ba ū tē ūrə- 'činę **b** za ljudi, čebele *umirati*: tjštə 'va:trak se ja 'jō:kāļə pa 'gā:baļə • čustv. ⇒ *gabati* ko MUHE | □ k a ⇒ CRKAVATI; k b ⇒ UMIRATI | □ Plet.
- gabati**² ▶ 'gā:bat -əm nd. ⟨⟩ *Bo* star., redk. **g**, sneg *gaziti po snegu* | □ ⇒ GAZITI | □ Plet.
- gaber** ▶ 'gā:bər -bra m ⟨⟩ **a** *gaber* |drevo|: 'təmle 'duo: sta d'vā: 'gā:bra **b** nš *gabrov les*: za 'ra:jkəl ja 'bē:ŷ te 'bō:lę 'gā:bər | □ +
- gabez** ▶ 'gā:bes -za m ⟨im. mn. -bežę⟩ bot. *gabez*: 'gā:bes na 'ma:s'tę | □ +
- gabezov** ▶ 'gā:bezə -va -ə (in -bē-) prid. (rod. ed. m. sp. -zōga) < GABEZ: 'gā:bezəva 'ma:st ja za 're:ŷmə | □ ∅
- gabiti se** ⇒ GADITI SE
- gabrden** ▶ gabər'de:n -a (in -'dē:-) m ⟨⟩ nš *gabarden*: 'kikle z gabr'de:na | □ ∅ (SSKJ, SP 1962 *gabarden*; SSKJ *gabarden* pod *gabarden*)
- gabrov** ▶ 'gā:brə [-va -ə (| *Bo* tudi -rav-) prid. (rod. ed. m. sp. -roga) *gabrov*: 'gā:brə 'le:s (□ ⇒ GABER) • 'gā:brəva 'vija 'ma:ra 'bęž_(a) 'ra:jkəl | □ +
- gaciti** ⇒ ŠOPATI
- gad** ▶ 'ga:t -da m živ. ⟨⟩ *gad* |strupena kača|: 'kā: 'mis'lęš, a ja 'bē:ŷ 'ga:t a 'mēdras? | □ +
- gaditi se** ▶ 'gā:dēt se -ęm se nd. ⟨-; 'gā:d'ŷ -d'la -ə, mn. -d'lę itd.⟩ **g**. se komu *gabiti se komu*, *gnusiti se komu*: 'neč se tē 'ne: ta pēt'ica na 'gā:dę - 'sę: 'ni b'la: zron mř'liča • 'čudnə, da se jə tiz'd'_(')ēda 'neč na 'gā:dę • 'mənę bę se pa 'tāk pę'jā:nz 'gā:d'ŷ | □ GRAVŽATI SE | □ **Kr** "tairnə "f're:nk (iz *Kraš*), ut'_(')əd'ga "f're:nka str'ic, ja ŷ 'kā:štę na 'dilej ža'ļo:c ubgr'izu, 'puo: ga ja pa pēt 'pō:js't'ō 'va:rgu. sə pa 'va:ča 'pa:ršlę, sə pa tiz'ž_(')a'ļo:c 'na:šlę, sə pa 'rjē:klę - »'lę:, 'mež ga 'ja:, 'de: ga bō t're:ba pa ŷk'ra:j 'varšt.« "f're:nk ja pa 'rēku - »'e:, 'va:ča, 'ka: 'mənę pa
- 'dę:te, 'mənę se pa 'neč na 'gā:dę.« (Po *Logar* 1993: 86) | □ Plet.
- gaga** ▶ 'ga:ga -e z ⟨⟩ otr. *raca*: a sə 'to: 'ga:ge? | □ ⇒ RACA | □ +
- gagati** ▶ 'ga:gat -əm (in 'gā:-) nd. ⟨⟩ 1. *gagati* |oglašati se z glasom ga|: 'rā:ce 'ga:gəjə 2. čustv. *dušiti se*: ŷ'rō:čə ja b'ļə 'ta:g, da smə 'kar: 'gā:galę | □ k 2 ⇒ DUŠITI SE | □ +
- gagica** ▶ 'ga:gęca (in -gį-) -gęce (in -gi-) z ⟨⟩ otr. *raca*: pөг'lē:dę, 'kə 'ga:gęce lę- 'tijə | □ ⇒ RACA | □ SSKJ ≠
- gajba** ▶ 'ga:jba -e z ⟨⟩ *gajba a* |lesena zabo|: 'ga:jbe sma 'de:laļa (= z'bijaļa) • 'ga:jba se ja rēzļētē:ļa (= nīzk. sə- s'ra:ļa) **b** |vsebina gajbe|: d've: 'ga:jbę krēm'pē:rja ja 'kup'ŷ | □ ⇒ KIŠTA | □ +
- gajbica** ▶ 'ga:jbęca -e (in -bi-) z ⟨⟩ manjš. *gajbica a* |lesen zabo|: 'ga:jbęca mə ja z 'a:ŷta 'pā:d'la **b** |vsebina gajbe|: t'ri 'ga:jbęce g'rō:z'd'ja | □ ⇒ KIŠTA | □ +
- gajcast** ▶ 'ga:jcast -a -ə prid. (rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə) slabš., star. *skop* |ki nerad daje, porablja denar|: s'rō:ŷ 'ja:, pa 'ga:jcast 'kək - utrū:kəm nē'čę:sərca na př'vō:sš | □ ⇒ OHRSKI | □ ∅
- gajcati** ▶ 'ga:jcat -əm nd. ⟨⟩ slabš. *skopari- ta*. "ra: g'lē:da, 'kөг bę ša 'bəl 'ga:jcaļa | □ ∅
- gajge** ▶ 'ga:jge 'ga:jk z mn. ⟨⟩ star., redk. *violina*: "i'van ja na 'ga:jge š'pilə | □ ⇒ VIOLINA | □ ∅
- gajst** ▶ 'ga:jst -a m ⟨⟩ nš 1. star. *alkohol, mentol* (*v živilih*): ŷ tē pę'jā:čə ja pa 'ga:jst'_(')ut' 2. *grenčica* |grenka žgana pijača| | □ k 1 ⇒ MENTOL | □ ∅
- gajsten** ▶ 'ga:jstŷ -tna -ə prid. (rod. ed. m. sp. -s't'nęga) star. *ki vsebuje alkohol, mentol*: 'ga:jstŷ 'cukər (mentolni bon- bon(i)) | □ ⇒ MENTOLEN | □ ∅
- ▶ **gajsten** ▶ 'ga:jstŷ -tna -ə povdk. (⇒ GAJSTEN prid.) čustv., redk. *prizadeven, mar- ljuv, priden*: 'kək ja 'ga:jstŷ př 'dē:la! | □ ⇒ PRIDEN | □ ∅
- ▶ **gajstno** ▶ 'ga:jstnə prisl. ⟨⟩ čustv., redk. *prizadevno, marljivo, pridno*: 'vөгnę 'ga:jstnə se ŷ'či | □ ⇒ PRIDNO | □ ∅
- gajtižen** ▶ 'ga:jtęžən -žna -ə (in -ti-) prid. (rod. ed. m. sp. -žnęga) 1. slabš. *skop* |ki nerad daje, porablja denar|: te 'pō:p_a 'na: bō 'ga:jtęžən, kə g'nār 'ka: z'dā:ja 2. redk. *varčen*: "čę'gā:ļovę 'dē:dę

sə b'lɛ ɥ'sɛ p'rid'nɛ pa 'ga:jtɛžnɛ | ☐ k 1 ⇒ OHRSKI; k 2 ⇒ ŠPAROVEN ☐ Ø (ESSJ *gajtičen* pod *ganiti* II)

gajželnik ▶ 'ga:jželnik -a (in -nɛ-) m (im. mn. -nɛkɛ) zastar. *bič* [palica z *jerme-nom*]: sɔm 'rjɛ:kʲa 'va:čə - »na'rɛ:tɛ mɛ 'nə 'ga:jželnik,« kə sɔm 'pɑ:sʲa | ☐ k 1 GAJŽLA ☐ Ø

gajžla ▶ 'ga:jžla -le z (rod. mn. -žəl) 1. *bič* [palica z *jerme-nom*]: z 'ga:jžlɛ ga ja ɥ'dɑ:ru • 'ga:jžlɛ ja pɾ 'kɥo:nɛ x 'kɔ:ma-tə za'tjɛ:kn'u • š'tjɛ:l [ud 'ga:jžlɛ (f = pɾ 'ga:jžlɛ) (☐ GAVŽNEK) 2. zarg. sol. *negativna ocena*: d'vɛ: 'ga:jžlɛ ja s 'šɔ:lɛ pɾ'nɛ:su • **Bo** zastar. **dobiti** v **gajžlo** *zaslužiti* s *prevažanjem* s *konjsko vprego*: tɔ 'žə na g'rɛ:m, kə 'nɛç u 'ga:jžlɛ na dɔ'bim | ☐ k 1 BIČ², GAJŽELNEK; k 2 ⇒ ENKA ☐ Plet. (Videčnik 1988: 44)

galama ▶ ga'lɑ:ma -e z (☐) nš *kričanje*, *razgrajanje*, *hrup*: na g'rɛ: na vɛšɛ-'lɪçə, kə ga tɪsta ga'lɑ:ma 'mɔ:tɛ • g'do: bɔ tɔ ga'lɑ:mə pɛs'lušɔ!?! • 'kɑ:kə ga'lɑ:ma ja b'ʲa: (= š'ʲa:)! • 'kɑ:kə ga'lɑ:mə ja nag'na:ɥ (= na'rɛ:d'u) • **zganjati** (= delati) **galamo vpititi**, *razgrajati*: 'ce:ɥ vɛ'čɛ:r sɔ ga'lɑ:mə z'gɑ:nɛlɛ (☐ ⇒ GALAMITI) | ☐ ⇒ ŠUNDER ☐ Ø

galamiti ▶ ga'lɑ:mɛt (in -mt') -mɛm nd. (ga'lɑ:mɛ (in -lɑ:m') -mte; ga'lɑ:m'u -mʲa -ə) *razgrajati*: 'njɛ:xɛ ga'lɑ:mɛt! | ☐ delati GALAMO (= HUDIČA) ☐ Ø

galeja ▶ ga'lɛ:ja -a z (☐) slabš. **a** *velika stauba*, *predvsem stanovanjska hiša*: 'kɑ: sma š'ʲa: 'tɑ:kə ga'lɛ:jə 'de:ʲat! **b** *velik avtomobil*: 'kɑ:kə ga'lɛ:jə sɛ ja 'kup'u! | ☐ SSKJ (SP 1962, Plet. #)

galun ▶ ga'ʲun -a m (☐) nš *galun*: 'a:te sɔ se ɥ'b'rɪlɛ, 'puo: sɔ se pa z ga'ʲunə na'mɑ:zalɛ | ☐ +

gambelja ▶ 'ga:mbeʲle -e z (☐) **Vo** čustv. (*človekova*) *noga* | ☐ ⇒ NOGA ☐ Ø (Plet. *gambele* z mn.)

gams ▶ 'ga:ms -a (star. 'gə-) m živ. (☐) *gams*: 'nɑ:ša 'kɥo:za ja 'tɑ:kə kə nɛ 'gɔms • poud. **iti ko gams iti zelo hitro**, *predvsem navkreber*: "zjɛ:fa g'rɛ: kə 'ga:ms | ☐ SSKJ, SP 1962

gamsov ▶ 'ga:msɔ [-va -ə (star. 'gə-; [**Bo** tudi -SAV-) prid. (rod. ed. m. sp. -sɔga) *gamsov*: 'ga:msɔvə 'mjɛ:sə ♦ lov. ⇒ gamsov čop | ☐ SSKJ, SP 1962

gamSPORT ▶ 'ga:ms'puo:rt -a m (☐) star. *gamsov čop*: 'zjɛ:ɫɛn kʲa'buk ja 'jɛm'ɔ pa 'ga:ms'puo:rt 'puo: 'gɥo:r | ☐ Ø

ganiti ipd. ⇒ GENITI ipd.

gank ▶ 'gəŋk -a (tudi 'gɑ:-) m (☐) *pokrit balkon* z *ograjno a* na *gospodarskem poslopju*: 'gəŋk na (= u) 'mɑ:rafə • t'rɑ:ge 'njɛ:sɛ na 'gəŋk **b** na *hiši*: s 'kuxne se g'rɛ: na 'gəŋk • z 'gəŋka ja 'pɑ:dʲa | ☐ SSKJ, SP 1962

ganljiv ⇒ ŽALOSTEN

gantner ▶ 'gɑ:ntnɛr -t'nɛrja m (☐) 1. *a deblo*, *po katerem se valijo hlodi na voz*: mɔč'nɛ: 'gɑ:nt'nɛrja bɛ 'ma:glɛ ɥ'zjɛ:t **b** *deblo*, *na katerem ležijo hlodi*: pʲata-'nice ja t're:ba 'jɔmɛt na 'gɑ:nt'nɛrjax **c** *eden od dveh tramov v žagi*, *po katerih se hlod pelje proti žaginemu listu*: ɥ 'zɑ:gɛ g'rɛ: pʲata'nɪca pɔ 'gɑ:nt'nɛrjax na 'va:zə pɾɔɥ 'zɑ:gɛ 2. *lega* [lesena podloga za sode v klet]': 'gɑ:nt'nɛr ja g'nɪɥ | ☐ Ø (SSKJ, Plet. *gantnar*)

garáč ▶ ga'rɑ:č -a m živ. (☐) nov. *garač*: 'ble'kɑ:čɔ st'rɪç:ɛ ga'rɑ:č | ☐ SSKJ, SP 1962

garancija ▶ ga'rɑ:ncɛja -a (in -ci-), nov. *garan'cija* -a z (rod. mn. ga'rɑ:nci, nov. *garan'ci*) nš *garancija* a [obveza za *brezplačno popravilo*]: xʲa'dilnɛk ['mɑ: ša (f = ja ša ɥ) ga'rɑ:ncɛjə **b** [garancijski list]: 'kɛ: ja pa garan'cija? | ☐ SSKJ, SP 1962

garanje ▶ ga'rɑ:nɛ (Bo tudi -e) -e s (☐) nš *garanje*: nɔ 'sɑ:mə ga'rɑ:nɛ 'ja: pɾ tɛ 'xišə, 'nɛç 'ne:mia 'ca:jta | ☐ SSKJ, SP 1962 (Plet. #)

garanten ▶ ga'rɑ:ntɥ -tna -ə prid. (rod. ed. m. sp. -t'nɛgə) *garancijski*: ga'rɑ:nt'nɛ 'lɪst | ☐ SSKJ, SP 1962

garantirati ▶ garan'tɛ:rat -əm (in -rən-) d.+nd. (☐) 1. *garantirati*, (*zajjamčiti*): 'ce:nə garan'tɛ:rɔjə dɔ 'kɥo:nc 'me:sɔca 2. *čustv. zagotoviti, zagotavljati* [da je ali da bo povedano uresničeno]: garan'tɛ:rəm, da bɔ 'pɑ:rteja pɾa'pɑ:dʲa | ☐ SSKJ, SP 1962

garaški ▶ ga'rɑ:škɛ -a -ə prid. (rod. ed. m. sp. -kɛgə) *garaški* [izredno naporen, težek]: 'kɑ:kə ga'rɑ:škə 'dɛ:ʲə ja b'ʲə 'tɔ: | ☐ SSKJ

garati ▶ 'gɑ:rat ga'rɑ:m tudi 'gɑ:rəm nd. (gɑ:rɛ -te; gɑ:rɔ ga'rɑ:ʲa -ə tudi 'gɑ:raʲa -ə) *garati*: 'mɑ:ma 'ta:g'ɑ:rɑ:, da se bɔ z'nucala • 'ce:ʲə dɔ'pɔ:d'nɛ smɛ 'vɔrgnɛ ga'rɑ:lɛ na 'nivɛ • a 'tak 'mis'lɛš? 'ja:z ga m u'kɔ:lɛ s'ra:ɥ, 'ti pa 'gɑ:rɛ. • ⇒ garati ko (črna) živina • garati ko KONJ | ☐ +

garaža ▶ ga'rɑ:žə -a z (☐) *garaža*: 'dɛ: 'a:ɥ-tɔ ɥ ga'rɑ:žə • ɥ'rɑ:te ɥd ga'rɑ:žə

- (garažna vrata) | □ SSKJ, SP 1962
- garažen** ▶ ga'rā:žən -žna -ə prid. (rod. ed. m. sp. -žnəga) *garažen*: a sə ga'rā:žne u'rā:te utk'lē:ne? | □ SSKJ, SP 1962
- garbati** ▶ 'gā:rbat -əm nd. ⟨⟩ 1. *Bo goliti | strgati ščetine*: 'pa:r:vəga pra'siča 'gā:rbəmə 2. *čustv. močno tepsti*: 'milčar ga ja 'gā:rbə pə 'rū:əkex, pa se 'ni'vat'ə s'pus'tət • 'a: sta se 'gā:rbā! • ⇒ garbati koga ko [(črnega) BIKa (f = (staro) coto) | ☒ k 1 PAŽULITI □ SSKJ, Plet.
- garda** ▶ 'gā:rda -e z ⟨⟩ *garda izbrana vojaška enota*: u 'tj:tovej 'gā:rdə sm s'žuzu | □ SSKJ, SP 1962
- gare** ▶ 'gā:ra 'gā:r z mn. ⟨⟩ 1. *a gare | roč-ni voziček, navadno na dveh kolesih*: 'gā:ra ja 'pje:ɬə pə 'cē:s'tə b slabs. *vozi-lo, predvsem avtomobil*: s tēm 'gā:rəm se 'na: m 'vje:č 'va:z'u 2. *gare, gornje jasli* 3. redk. *staja, predelek | ločen, ograjen prostor*: u tis'teɣ 'gā:rax 'mā: pra'siča | ☒ k 1a ⇒ CIZA; k 1b AVTO; k 2 ⇒ JASLI; k 3 ⇒ BOKS² □ +
- garjav** ▶ 'gā:rjə [-va -ə (f *Bo* tudi -jav-) prid. (rod. ed. m. sp. -jogā) *garjav | ki ima garjel*: 'gā:rjə 'pəs • 'mā:čka ja 'gā:rjəva | □ +
- garje** ▶ 'gā:rja -ri z mn. ⟨⟩ *garje*: 'pəs 'mā: 'gā:rja • 'gā:ri sm se na'le:zu • 'gā:rja se nar'dijə u 'z'gē:nex | □ +
- garkelj** ▶ 'gā:rkəl -na m ⟨⟩ *Vo* star., redk. *greda | ploskev zemlje*: 'nā:ša ja b'ļa: g'liɣ u 'gā:rkəlne | ☒ ⇒ GREDA □ Ø (DLS *gartelj*)
- garn** ▶ 'gā:rən -rna m ⟨⟩ *preja, sukanec*: z 'gā:rna se p'rtičkə 'de:ɬəje | □ Ø
- gas** ▶ 'gā:s -a m ⟨⟩ *NS a plin | zmes zraka in bencinskih hlapov*: 'dē: 'gā:s (= 'gā:sa) (*dodaj plin*) • s'pus'tə 'gā:s (*odzemi plin*) b *pedal, ki uravnava dotok goriva*: p'rie:več sm p'rtišnā na 'gā:s, ja pa 'a:u:to 'ca:rknu • 'nje: 'tak na 'gā:s tišat • šalj. *biti pod gasom biti pijan*: 'tō:na ja 'bē:u s'pēt nē'mičkəne pəd 'gā:sə (☒ ⇒ PIJAN) | □ SSKJ, Plet.
- gasilec** ▶ ga'silc -a m ⟨⟩ *gasilec*: "nā:žer-s'kə ga'silcə sə bl'ə tē 'pa:r:və na "č'rētə | ☒ FAJERBERKER □ SSKJ (SP 1962, Plet. *gasivec*)
- gasilen** ▶ ga'silən (in -lŋ) -lna -ə prid. (rod. ed. m. sp. -lnəga) *gasilen | ki je za gašenje*: ga'silnə apa'rāt • ga'silnə (*gasilski*) 'dɔ:m | □ +
- gasilski** ▶ ga'sils'kə -ska -ə prid. (rod. ed. m. sp. -s'kəga) *gasilski*: ga'silska vėšə-l'iča (: ub'le:ka = unə'fɔ:rma) • ga'sil-s'kə 'ā:u:to (= 'kɔ:mbi) • ⇒ gasilska VESELICA | □ SSKJ (SP 1962, Plet. *gasilski*)
- gasiti** ▶ ga'sit in 'gā:sət ga'sim nd. ⟨gā:sə (in 'gā:s) -s'te, 2. os. dv. 'gā:sta; ga'sij in 'gā:s'u ga'siļa -ə, mn. ga'silə itd.) 1. *gasiti*: a sə 'li:exkə 'kə: ga'silə? • sm 'pa:ršu š_()ixta, sm 'šo: pa 'ka: pə'mā:gat 'va:gən' ga'sit • na "bā:rdəm p'rē: 'čā:sə 'nīsə 'mē:lə za'du:os't' 'va:de za 'gā:sət (*za gašenje*) • 'ā:pne smə ga'silə (*živo apno smo polivali z vodo*) 2. šalj., za moške *opravljeni malo potrebo (na prostem)*: a st'riz ga'si? | ☒ k 2 ⇒ SCA-TI □ +
- gasmaska** ▶ 'gā:s'mā:ska -e z ⟨⟩ *plinska maska*: kə sm 'bē:u ša p' s'ɔ'dā:tex, smə 'vje:čk'rd 'gā:s'mā:skə 'nu:os'lə • 'gā:s-'mā:skə bē 'nuco, 'tak smər'di 'tələ | □ Ø
- gašenje** ▶ ga'sje:nə (*Bo* tudi -e) -e s ⟨⟩ *NS gašenje*: sm 'bē:u 'ja:s 'tut' p' ga'sje:nə z'ra:unə | □ +
- gašperček** ▶ 'gā:špərčək -čka m živ. ⟨⟩ *gašperček* | p'čl: 'gā:špərčka bē 'jəm'ə, mə pa 'na:bə 'lā:t'rē:ba zmər'zɔ:vət | □ SSKJ, SP 1962
- gate** ▶ 'gā:te 'gā:t z mn. ⟨⟩ *spodnje hlače*: u 'sā:məɣ 'gā:tex ja u'kɔ:lə s'kākə • 'dɔ:ge (: k'rāt'ke) 'gā:te • 'žē:n's'ke 'gā:te | ☒ GATKE, spodnje HLAČE, (spodnje) HLAČKE □ +
- gater** ▶ 'gā:tər -tra m ⟨⟩ 1. les. *gater, jarmentik* 2. mn. *železna okenska mreža*: na "v'p'tā:čax sə 'pɔ:bə 'ka: 'gā:tra pə-'žā:gale, da sə ɣ dək'lētəm 'pa:ršlə • 'təm na 'un'mə 'va:knə pa 'ni 'gā:trə | □ SSKJ, SP 1962
- gaterpetelj** ▶ 'gā:tər'pət'l -na m ⟨⟩ *otroška posteljica*: 'pɔ:p u 'gā:t'pət'l'nə s'ti pa u'kɔ:lə g'lēda | ☒ GATRC, otroška POJSTEL, otroška POJSTELJA □ Ø
- gatke** ▶ 'gā:t'ke 'gāt'k z mn. ⟨⟩ manjš. *otroške spodnje hlače*: 'gā:t'ke sə se me s'ta:rgale • d'va:jne 'gā:t'ke u'z'iem' s_()ə'bɔ:j | ☒ ⇒ GATE □ Ø
- gatrast** ▶ 'gā:trast -a -ə prid. (rod. ed. m. sp. -s'təga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'təmə in -s't'mə) *mrežast | ki vsebuje vzorec, podoben mreži*: tə 'gā:trastə 'kiklə ub'lē:čə | □ Ø
- gatrc** ▶ 'gā:tərc -a m ⟨⟩ 1. *stranica pri otroški posteljici*: 'gā:t'rc p' 'pɔ:js'tē-lə se 'dā: 'vən u'z'iet 2. *otroška posteljica*: 'gā:t'rc 'mā:, pa 'pɔ:js't'ə zə 'tut' 'kuplənə | ☒ k 2 ⇒ GATERPETELJ □ Ø
- gatre** ▶ 'gā:tra -tər z mn. ⟨⟩ *rešetka | pri-prava iz vzporednih ali prekržanih*

- navadno železnih palic): 'gá:tra na 'va:kne ja pra'žá:go • 'čaz 'gá:tra be 'ra:z_z'le:zu • 'gá:tra per 'já:škə | |v kurišču| ⇒ ROŠ □ 0
- gavge** ▶ 'ga:uge 'ga:uk z mn. ⟨⟩ *vislice*: kə čas "xə:m gr'è:š, sə 'ga:uge 'təm • 'ga:uge be se zas'lužu, 'tá:kə 'de:la z 'nəm | |VISLICE □ SSKJ (Plet. *galge*)
- gavner** ▶ 'ga:uner -nerja m živ. ⟨⟩ slabš. *neugnan, razposajen fant, otrok*: "və:jkə ja 'bè:u 'ga:uner • zmer. 'o:, 'ti 'ga:uner 'já:s'nə! | |⇒ RAZBOJNIK □ 0
- gavnerca** ▶ 'ga:unerca (in -nə-) -nerce z ⟨⟩ slabš. *neugnana, razposajena ženska, predvsem dekllica*: 'ná:ša 're'ná:ta ja b'la: ta p'rá:va 'ga:unerca | |□ 0
- gavnerski** ▶ 'ga:uners'kə [-nerska -ə (| in -nə-) prid. (rod. ed. m. sp. -ners'kəga) slabš. *neugnan, razposajen*: "c've:ta ja 'mè:la 'sá:me 'ga:uners'ke ut'ru:oke • 'kək ja tə 'va:trag_':a:unerskə! • 'ti f'ru:oc 'ga:uners'kə! | |□ 0
- gavtroža** ▶ 'ga:utroža -a z ⟨⟩ *vrtnica*: dyo pr'gr'ie:də 'rá:s'teje r'mi:ene 'ga:utroža | |□ SSKJ
- gavžnek** ▶ 'ga:užnek -a m (in -nə-) ⟨im. mn. -nekə⟩ zastar. *bičevnik |držaj pri biču*: 'ga:užnek ja 'ma:gu 'bət b'rin'ə, 'ga:jžla ja b'la: pa 'gu:oc z 'lè:dra - 'kija ja b'la: pa u t'ri c'vibe | |□ 0 (Plet. *gaj-želnik*; Videčnik 1988: 44 *gajžnek*)
- gaz** ▶ 'gá:s ['ga:zə (in 'gá:-) z ⟨⟩ *gaz |pot v snegu*: pə 'ga:zə 'pə:də, 'ni:ə pə cə-'linə | |□ +
- gaza** ▶ 'gá:za -e z ⟨⟩ *gaza*: a 'má:š 'kə: 'gá:ze? | |□ SSKJ, SP 1962 (Plet. ≠)
- gazda** ▶ 'gá:zda -a m živ. ⟨⟩ nov., redk. (*hišni*) *gopodar*: a 'má:te 'gá:zda 'dyo:mə? | |⇒ BIRT □ +
- gazdarica** ▶ 'gá:zdarca -e z ⟨⟩ nov., redk. (*hišna*) *gospodinja, (hišna) gospodarica*: a ja 'gá:zdarca b'la: 'kə: u "ləb-'lá:nə? | |□ +
- gaziti** ▶ 'gá:zət (in 'gá:s't) 'gá:zəm nd. ⟨'gá:zə (in 'gá:s') 'gá:s'te, 2. os. dv. 'gá:sta; 'gá:z'u -zla -ə, mn. -z'lə⟩ g. *sneg*, g. po snegu *gaziti sneg |hoditi*: də 'pa:sə smə 'gá:z'lə s'ne:k • ut'ru:ocə 'gá:z'jə pə s'ni:egə • na s'mə:š s'ni:ega 'gá:s't' | |⇒ GABATI' □ +
- gege** ▶ 'gə:ge ['ge:k (| in 'gə:-) z mn. ⟨⟩ a *žabe |otroške hlačne nogavice*: 'gə:ge u'b'lə:čə b *hlačne nogavice*: ne 'gə:ge sɔ sə 'kupla • pr' 'gə:gex ja 'zá:nka š'la: | |⇒ GEGICE, HOLAHOPE, PEGICE, SKOKE, ŽABE □ Plet.
- gegice** ▶ 'gə:gəce (in -gi-) -gəc (in -gi-) z mn. ⟨⟩ a *žabe |otroške hlačne nogavice*: d'va:jne 'gə:gice 'mám za 'pò:ba b redk. *hlačne nogavice* | |⇒ ⇒ GEGE □ Plet.
- gehajte** ▶ 'gə'xa:jte -'xa:jt (in gə-) z mn. ⟨⟩ *Kr čustv., zastar., posam. trebuch |trebušna votlina (z organi)*: u 'gə'xa:jtex me bə'li | |⇒ ⇒ TREBUH □ 0
- gelender** ▶ 'gə'lə:nder -dərja m ⟨⟩ *oprifje-malo pri ograji*: za 'gə'lə:nder se p'rim'te | |□ 0
- geljuf** ▶ 'gə'luf -a m živ. ⟨⟩ *goljuf*: "grube-lič ja 'gə'luf - 'pus'tə 'gə'lufa pr' g'má:xə | |⇒ PETRIGER □ 0 (+ *goljuf*)
- geljufati** ipd. ⇒ GOLJUFATI ipd.
- genav** ▶ 'gə'na:u -- -- (in gə-) prid. ⟨⟩ *točen |ki se sklada z resničnim stanjem*: a ja 'vá:ša 'ura 'gə'na:u? | |⇒ ⇒ TOČEN □ 0
- ▶ **genav** ▶ 'gə'na:u (in gə-) prisl. ⟨⟩ *natančno, točno*: 'gə'na:u ub 'ja:nəx ja 'pa:ršu • a 'tuo:ja 'ura 'gə'na:u 'xó:də? • 'gə'na:u 'ta:k ja b'la, pa ŋ'kó:ŋ'kəkər d'gá:č • 'gə'na:u prad 'məne ja u'st'rə:lu • bə'tə:na na 'mó:rəš 'ta:k na 'gə'na:u z'g'li:xtat • {A} a t'ri 'me:tra 'ká:b'la tə 'nə: pr'ni:ə:sem? {B} 'gə'na:u! | |⇒ ⇒ TOČNO □ 0
- general** ▶ 'gə'nə:rá:l -la in -le (in gə-; in gəne-) m živ. ⟨⟩ 1. *general |čin* 2. iron. *kdor se dela imenitnega*: 'də:te gəne-'rá:lə za 'pət pa za 'jə:st • šajj. ití (= goditi se) komu **ko generalu imenitno se goditi komu**: "m'ixə gr'è: kə 'gə'nə:rá:lə (| ⇒ ití komu ko BARONU) • šajj. **ležati** ipd. **ko general imenitno ležati**: u 'gá:tr'pə:t'lnə lə'ži kə 'gə'nə:rá:l (| ⇒ ležati ko BARON) | |□ k 2 ⇒ BARON □ +
- geniti** ▶ 'gje:nət (in -n't) 'gè:nem d. ⟨'gje:nə (in 'gjen') -n'te; 'gjen'u 'gè:nla -ə⟩ z *nikalnico narediti gib, premakniti*: z 'nu:ogə 'ni:səm_':uo:gla 'gje'n't' | |⇒ ⇒ MIGNITI □ Plet. (SSKJ, SP 1962 *ganiti*)
- ▶ **geniti se** ▶ 'gje:nət (in -n't) se 'gè:nem se d. ⟨⇒ GENITI z *nikalnico ganiti se a |spremeniti položaj*: ša 'gje'n't' se 'ni:səm_':ò:gu, 'tò:k lə'di ja b'la 'nətər b |oditi|: da se mə na 'gè:neš ut 'xiša! | |⇒ ⇒ PREMEKNITI SE □ Plet. (SSKJ, SP 1962 *ganiti se*)
- geometer** ▶ 'geo'me:tər -tra (in gə-; in -'me:-) m živ. ⟨⟩ *geometer*: 'geo'me:tra smə də'b'ilə, da ja 'mi:ə:jə z'mè:ru | |⇒ ŽONIR □ +
- gepelj** ▶ 'gə:pəl -na m ⟨⟩ *gepelj*: kə smə m'lá:t'lə, smə 'mé:lə na 'gə:p'l na'rè:tə | |□ SSKJ, SP 1962
- gepirati** ▶ 'gə'pè:rat -əm d.+nd. ⟨⟩ star., redk. g. komu 1. *pripadati komu |biti določen*:

- bę mə 'kò:j gę'pè:rałə, da bę ša 'du:omě 'kə: 'jərbo **2. spodobiti se za koga:** 'tis'tmə, kə ja 'du:omě, ša 'bəl gę'pè:ra, da bę 'šə: x 'má:šə • u'sá:k 'ma:ra 'de:lat_()i'stə, 'kar mə gę'pè:ra | **□** k 2 ⇒ ŠKATI SE **□** 0
- gerenga** ▶ 'ge:rəŋga -e (in 'gę:-) z (⟨) NŠ, 1es. *zajera* [poševno prižagana ploskev]: 'tə:le 'ma:ra u 'ge:rəŋgə u'žá:gat • u 'ge:rəŋgə 'ciŋkat (skrito rogljičiti, spahovati) | **□** 0
- gerengtruga** ▶ 'ge:rəŋkt'ruga -e (in 'gę:-) z (⟨) 1es. *jerálnik* | **□** ŠNAJTLADELJ **□** 0
- germ** ▶ 'gę:erəm -rma m (⟨) *kvaa* a NŠ [snov za *vzhajanje testa*]: 'kò:k ja pa 'gę:erma na nə 'kiłə 'mò:kə t'rę:bę 'dat? • 'gę:erŋ se ja pə'susu • s_:'uxmə 'gę:ermə pa na z'ná:m 'tjē:sta u 'rē:də na'riē:s't' **b** [zavitek, vrečka kvasa]: d'vá: 'gę:erma 'má:m, tę 'ja:ŋga 'liē:y 'dám: | **□** KVAS **□** 0
- gerofelj** ▶ 'gę:rafəl -fle m živ. (⟨) star., redk. *skrbnik* (pri *zapuščini*): za 'gę:rafle bę jəm_:'a:gu 'bęt | **□** ⇒ VARUH **□** 0 (Plet. *gerob*)
- gerofer** ▶ 'gę:rafer -fęrja m živ. (⟨) star. *skrbnik* (pri *zapuščini*): čə bə káke 'jerpšne, bə 'xitř za 'gę:raferja z'ra:u:nə | **□** ⇒ VARUH **□** 0 (Kotnikov zbornik 1956: 71 *gérofer*)
- geroferica** ▶ 'gę:raferca (in -fę-) -fęrce z (⟨) star. *skrbnica* (pri *zapuščini*) | **□** 0
- geštapovec** ▶ gęš'tá:poc -a (in ge-) m živ. (⟨) *priradnik gestapa*: d'vá: gęš'tá:poca sta 'pa:ršla • slabš. **biti ko en** (= kak) **geštapovec biti surov, strog, nasilen**: ja 'pa:ršu, nas ja zaję'bá:və 'kə kág_:'ęš'tá:poc | **□** 0 (SSKJ, SP 1962 *gestapovec*)
- geštelj** ▶ gęš'tę:l -e (in ge-) m (⟨) redk. *ogrodje* (*motornega*) *kolesa*: gęš'tę:l mę ja 'pò:kn'u • u'sə sə pək'rá:d'lę, g'liŋ gęš'tę:l ja 'va:sto, kə ja 'bė:u pę-k'lė:nen | **□** ⇒ GRUŠT **□** 0
- getribe** ▶ gę'tribe -ri:p (in ge-) z mn. (⟨) 1. teh. *zobniško predležje*: 'nu:ogə mə ja u gę'tribe pətė:gnłə **2. menjálnik**: u gę'tribex 'ni b'łə 'nęč 'vəle • 'kək pa prasta:ulęš - bəž gę'tribe sə'suła! • čustv. **dobiti koga v getribe ozmerjati koga**: u kęg'liše sə ga də'bilę u gę'tribe • čustv. **imeti koga v getribah zmerjati koga**: 'kė:rga 'má: pa 'tjē:ta 'du:ons u gę'tribex? • čustv. **pasti komu v getribe biti ozmerjan od koga**: ja 'šə: miēmə 'xiša, ja pa 'mimę u gę'tribe 'pá:du | **□** 0
- gevint** ▶ gę'vint -a (in ge-) m (im. mn. -'vin'tę) nav. mn. *navoj* [grebeni spiralne oblike]: gę'vintę sə se z'nucalę • gę'vin'te bəš 'nė:su (*izrabil boš navoje*) • u'ręžə 'nu:ove gę'vin'te • redk. za d'vá: gę'vinta ša pr'vi (*naredi še dva obrata* (pri *vijaku, pripravi*)) | **□** 0
- gibati** ▶ 'gibat 'giblem in 'gibəm nd. (⟨) *gible* (in -bəl) -bəl'te in 'gibę -te; 'gibə -bała -ə) redk. *gibati* [delati *gibe*]: z 'ru:okę na s'męš 'nęž 'gibat | ⇒ MIGATI **□** +
- ▶ **gibati se** ▶ 'gibat se 'giblem se in -əm se nd. (⇒ GIBATI) redk. *gibati se* [biti, *zadrževati se kje*]: 'vje:č se 'ma:rəš 'vənę 'gibat | **□** ⇒ BITI², HODITI **□** SSKJ, Plet.
- gibčen** ▶ 'gipčən -čna -ə prid. (rod. ed. m. sp. -čnęga) *gibčen* [ki se z *lahkoto gibleje, premika*]: 'rė:ná:ta ja b'ła: 'gipčne 'va:trak • pəg'lė:dę, 'kək ja 'pò:b 'gipčən! • ja 'gipčən kə 'ba:rgic • ⇒ biti gibčen ko *BALETKA* | **□** +
- gift** ▶ 'gift -a m (⟨) NŠ, star. *strup* [snov]: 'gifta za pəd'gáne 'ma:erŋ 'du:obęt • 'gifta mę 'dę:te, da bə g'ma:x | **□** ⇒ STRUP **□** 0 (DLS)
- giftati** ▶ 'giftat -əm nd. (⟨) *giftę* itd.) star. *zastrupljati*: za'ká: se pa s čęga're:təm 'giftəs? | **□** ⇒ STRUPITI **□** 0
- giften** ▶ 'giftŋ -na -ə prid. (rod. ed. m. sp. -gift'nęga) star. *strupén*: 'vər'tá:čkę 'f'rənce 'no:ča š_()k'rine 'mie:sa 'ja:st - p'rá:vę, da ja 'giftnə | **□** ⇒ STRUPEN' **□** 0
- gimnazija** ▶ gęm'ná:zēja -a (in gi-; in -zi-) z (rod. mn. -zi) *gimnazija*: 'ná:ša na gęm'ná:zižə 'xò:dę • u 'pa:r'vemə 'lę:tnikę gęm'ná:zižə (= star., redk. u 'pa:r've gęm'ná:zižə) sm 'bė:u 'tjē:č | **□** +
- giniti** ▶ 'ginęt (in 'gin't) -nem nd. (⟨) *ginę* (in 'gin') -n'te, 2. os. dv. 'ginta; 'gin'u 'ginja -ə, mn. 'gin'lę) redk. **a** za živali *poginjati*: ž'vát 'ka: 'gine ud urəčine **b** redk., za ljudi *umirati, giniti*: 'lędę 'ginejə pa d'rugę 'pu: p'ridęjə | **□** k a ⇒ CRKAVATI; k b ⇒ UMIRATI **□** +
- gips** ▶ 'gips -a m (im. mn. 'gipsę) 1. nš *mavec* [prah]: nə 'kiłə 'gipsa 'kupę • z'męšę 'gips • z 'gipsə zaf'likę • 'gips 'má:m u 'zəbə **2. mavčna obveza**: 'gips ja 'du:ob'u • g'da:j sə tę pa 'pu: 'gibz 'du: u'zė:lę? • 'ru:okə 'má: də 'rəmə u 'gipsə • ce:u ja u 'gipsə 'mənda | **□** +
- gipsati** ▶ 'gipsat -əm nd. (⟨) *gipse* itd.) *obdelovati, popravlјati, prekrivati z mavcem*: 'łukne (: 'zęt) 'gipsəm | **□** +

gir ▶ 'gér -a m ⟨⟩ *osti |vilice za lovljenje rib|*: 'ribe smə 'čá:sə lə'vilə [z 'gè:rə (f = na 'gér)] □ □ 0

glad ▶ g'lá:t -da in g'lá:də m ⟨⟩ nš, redk. *glad, lakota* 1. |občutek potrebe po jedi|: 'tá:g_()l'á:t up'čutəm, da se mę 'ka: 'vəmatnə 'de:lá 2. |pomanjkanje hrane|: ta k'rulová 'tje:ta sə naz g'lá:da 'rə:šlę • ud g'lá:də ša 'žə 'na:mə pə'mairlę • u 'lá:gerjə smə g'lá:t_:_t'pé:lę • 'de: nəm 'ni t'rə:bę g'runtat na g'lá:t | □ ⇒ LAKOTA □ + [Tomlinšek 1903: 12: rod. ed. »säd», sträh» [...] gläd» (nom. pə sträh, säd ..., nasprotno kakor: bēk : bika).«]

gladek ▶ g'lá:dək (tudi -dek (in -dęk) -tka -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -t'kęga) *gladek* 1. a |ki ima površino brez izboklin, vdolbin|: g'lá:tka 'di:eska • 'ti 'má:š_á g'lá:tkə 'kó:žə b |preprosto oblikovan|: g'lá:t'kę 'l'a:sę (ki niso kodrasti, skodrani) ^{ies.} g'lá:dek 'le:s (brez grč) c *gladek* |spolzek|: st'rə:xa ja b'lá: g'lá:tka, mə ja pa spət'pö:zŋlę | □ k 1a GLIHOVEN □ +

▶ *gladek* ▶ g'lá:dək -tka -ə povdk. (⇒ GLADEK prid.) slabš. *normalen |duševno uravnovešen|*: a sę 'ti 'čjzd g'lá:tka? • 'ká: pa 'vəča ud ut'rjo:ka?! 'sę: 'ni g'lá:dək! | □ ⇒ NORMALEN povdk. □ 0

▶ *gladko* ▶ g'lá:tkə prisl. ⟨⟩ 1. < GLADEK: g'lá:tkə pə'čə:səņę 'l'a:sę 2. a *izraža podkrepitev trditve ali zanikanja*: bę 'ma:gu g'lá:tkə na'za:j_()ət, čə bę 'nyoi:ža pə'záb'u • g'lá:tkə zamə'dj'la 'bę, čə 'na:_bę 'a:utč'bus 'jem'ö za'mude b *popolnoma, čisto*: tō: sę ja pa g'lá:tkə z'mjşŋlā • g'lá:tkə smę pə'záb'la, 'ká: ja t'rē:ba na'rjē:s't | □ k 2 NARAVNOST □ +

▶ *gladko* ▶ g'lá:tkə -t'kęga s ⟨⟩ nš *gladka površina*: na g'lá:t'kęmə mę ja spə'darkŋlę | □ 0

gladilka |zidarska gladilka| ⇒ HOBELJ

gladilnik ⇒ ABCIGŠTAJN

gladiti ▶ g'lá:dət -ęm nd. ⟨g'lá:dę (in g'lá:t') -t-re, 2. os. av. -t:a; g'lá:d'u -d'la -ə, mn. -d'lę itd.⟩ 1. g. kaj *gladiti kaj |delati gladko, ravnol|*: pəlę'turə na 'le:s ul'ijaš, 'pjo: pa 'tók 'ca:jta g'lá:dęž, da se 'fa:jn s'vę:tę 2. a g. kaj *gladiti kaj |premikati roko po čem|*: 'ruse sę ja g'lá:d'u pa 'sukö b redk. g. po čem *gladiti po čem |božati|*: pə 'l'a:səx jə ja g'lá:d'la | □ k 2b ⇒ BOŽATI □ +

gladovati ▶ g'lá:dö:vət -'dujam nd. ⟨g'lá'duj -te; g'lá:dö:vö -d'vá:ia -ə⟩ star., redk. *stradati |živeti v pomanjkanju hrane|*:

'kək smə pə 'va:js'kę g'lád'vá:lę! | □ ⇒ LAKATI □ +

gladoven ▶ g'lá:dö:n -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga in -nęga, daj. ed. m. sp. -n'mə in -nęmə) star., redk. *lačen* 1. |ki čuti potrebo po jedi|: a sę z'lę g'lá:dö:n? • 'ti ž'väd g'lá:dö:na 'ti! 2. |ki živi v pomanjkanju hrane|: 'vje:č smə b'lę g'lá:dö:nę kə 'sitę | □ ⇒ LAČEN □ +

glajštati ▶ g'le:jštət -əm d. ⟨⟩ star., redk. g. kaj *imeti kaj |izraža, da je kaj osebkova svojina, lastnina|*: a g'le:jštəs 'kę: k'ruxa? • 'ša: d've:stö 'dinerjə na g'le:jštəm • na g'le:jštəs 'mišə na 'dilex, čə ja ta p'rá:va 'má:čka pŋ 'xišə • ⇒ tudi DINERJA ne glajštati | □ ⇒ IMETI □ 0 (+ *gleštati*)

glajz ▶ g'le:js -za m ⟨⟩ 1. *vlakla |žlebasta vdolbina v tleh za spravljanje lesa do gozdne ceste|*: u 'gö:šə sə y'lá:člę pə g'le:jzə 2. *tir |nosilec, po katerem kaj drsi|*: pŋ sekə'lá:rjə ja 'fa:jn, čə sə g'le:jzę na'rétę 3. *tir |tirnice|*: 'diner na g'le:jz 'dás: pa pə'čá:köz, da 'cuk p'ride | □ k 3 ⇒ TIR □ 0

glanc ipd. ⇒ GLONC ipd.

glas ▶ g'lá:s -a m ⟨⟩ *glas* 1. nš |zvok, ki ga a dela človek|: 'di:ə:b'ö (: g'lə'b'yo:k : 'nizek : 'ti:enək : vę'syo:k : zah'rjipən) g'lá:s • čustv. ja 'jem'ö 'tá:g_()l'á:s kə s t'ruge (nizek) • 'ká:ke g'lá:se s'puša! • 'čjsc_()ŋ ub g'lá:s 'pa:ršu, k smę 'pjo:jo p'rjē:več b *daje živali|*: 'ká:g 'žá:fastŋ g'lá:s 'má: 'pəs, kə 'f'ra:nčęka 'ni 2. |zvok izvajalca pri petju|: 'j'já:nes 'má: 'fa:jn (= 'le:b) g'lá:s 3. |zvok, ki ga daje kak predmet|: 'ká:g'lá:s 4. |odločitev pri glasovanju|: kə 'e:ŋkrđ_á:ž g'lá:s, ja 'kjo:nc, sę na 'mörəs 'vje:č pra'mis'lt • za štér g'lá:se (raz'like) ja z'má:go • star. *dati glase intonirati*: 'dę: g'lá:se • čustv. *imeti glas lepo peti*: 'bö:lk pa 'j'já:ka na 'körə 'pjo:jəta, kə 'má:ta g'lá:se • poud. *na ves glas zelo glasno*: na 'vəz g'lá:s jem ja pŋpə'vje:dvo, 'kək ja b'lę • čustv. *ni glasa od koga nič se ne ve o kom, ker se ne javi*: ud 'ná:žga 'tó:na žə t'ri 'lę:te 'ni nə'bje:ŋga g'lá:sa | ⇒ NAGLAS □ k 1-3 ⇒ ŠTIMA □ + [Tomlinšek 1903: 16: tož. mn. »gláse*«]

glasba ▶ g'lá:zba -e ž ⟨⟩ nš, nov. 1. *glasba |umetnost|*: za mə'djē:rənə g'lá:zbə 'mənę 'ni 2. *glasba |izvajanje|*: g'lá:zbə 'ja:s 'rá:da pəs'lušəm 3. zarg. šol. *glasbeni pouk*: 'jutər 'mámə 'zá:d'ņę 'urə g'lá:zbə | ⇒ ALIJE, ARIJE □ k 1-2 ⇒ MUZIKA; k

3 GLASBENI □ +

glasben ▶ g'la:z'ben -a -ə (in -be-) prid. (rod. ed. m. sp. -benġa (in -be-) in -benġa, daj. ed. m. sp. -ben'mə in -benġmə) nov. *glasben*: g'la:z'benġ pə'uk (□ GLASBA, GLASBENI) • g'la:z'bena 'šo:la (□ GLASBENA)

□ □ +

▶ **glasbeni** ▶ g'la:z'benġ [-benġa (f in -be-) in -benġmə m (daj. ed. m. sp. -ben'mə in -benġmə) NŠ, žarg. šol. *glasbeni pouk*: pŕ g'la:z'ben'mə sm pa 'rat □ □ ⇒ GLASBA □ ∅

▶ **glasbena** ▶ g'la:z'bena -z'bene z (<) NŠ, nov. *glasbena šola*: 'mar'ja:na ja u g'la:z'bena 'xó:d'la, 'ja:s pa 'n'is'm s'mé:la □ □ ∅

glasbilo ⇒ INSTRUMENT

glasen ▶ g'la:sən -sna -ə prid. (rod. ed. m. sp. -s'nġga; primernik 'bəl g'la:sən -sna -ə in [g'la:s'nġ: -- --) *glasen* 1. a [zelo dobro slišen]: g'la:sən z'g'o:var se ja 'ču tŕ'dyo:l b [slišen sploh]: 'ká:kə g'la:snə u'pit'jə ja b'la 2. a [ki zelo slišno govort]: na 'b'o:dġ 'nə 'ta:ġ(ŕ)la:sən, kə 'p'op s'pi • ut'ruo:cġ sə pa 'du:ns 're:z g'la:s'nġ - 'd'ie:ž 'b'o: b [ki ima moġen glas]: 'kək ja 'ra:dijp g'la:sən! 'de: ga na 't'ixə. □ □ +

▶ **glasno** ▶ g'la:snə prisl. (primernik 'bəl g'la:snə in g'la:s'nġ:) *glasno*: za'ká: 'ta:ġ(ŕ)la:snə gva'riš? • g'la:s'nġ pə'vġ:, da te mə 'čulġ □ □ SSKJ, SP 1962

glasovati ▶ g'la:s'o:vət -'sujam d.+nd. (g'la-'suj -te; g'la:s'o:və -s'vá:la -ə) 1. *glasovati*: 'ja:s_ŕ na rġfġrġndumə g'la:s'o:və 'za: 2. *voliti [izražati odloġitev o kandidatui]*: a sġ žə g'la:s'vá:la? • "xa:ns ja za 'kučana g'la:s'o:və, ja pa 'lis'tek 'netər 'va:rgu, ja pa 'za:ġp 'jā:mrat - »'jəzəz, 'de: sm pa "kučana upk'r'o:žū.« □ □ k 1 VOLITI; k 2 ⇒ VOLITI □ +

glava ▶ g'la:va -ve z (<rod. mn. g'la:u) 1. *glava [del človeškega ali živalskega telesa]*: g'la:va me bə'li • 'dġ:knə sm 'da:u čaz g'la:və • u g'la:və ja 'bġ:u 'rā:nen • s'v'jnskə g'la:və ja u'bġ:ro • g'la:və (lase, del glave, ki ga pokriva-jo lasje) sġ g'rġ:m u'mġt • na g'la:və (z glavo naprej) ja 'pā:du • za nġ g'la:və (za višino glave) ja 'vġ:čġ ud 'mġne • u g'la:vġ mġ zvə'ni • tab'le:tə za g'la:və 'ma:rəm u'ziġt • za izražanje žalosti, zadrege 'ja:nġm sə se 'ka: g'la:vġ pə'vġ:s'le (nekateri so kar povesili glave) 2. *glava [pri človeku kot središče njegovega razumskega življenja]*: 'ká:mə 'kġ: 'xó:dġ pġ g'la:vġ? • 'ja:s na 'm'ò:rəm

u'sġga u g'la:vġ 'nuo:sġt • 'ká: tġ ja 'kġ: u'dā:rġə u g'la:vġ? • 'na:š 'ni g'li:x ut-prġte g'la:vġ • u g'la:vġ 'n'is'm 'v'ie:ġ 'ta:k_()ə sm b'la: - na za'p'o:nġm sġ 'v'ie:ġ • poud. 'tət' ja 'pa: g'la:va (pameten)! 3. *glava a [del česa po obliki]*: ž'rġe:blġm g'la:vġ pə'siplġ b [del rastline]: 'zi:na g'la:va • redk. na g'la:va čə'bule (ena čebula) • ⇒ a ti bo KRONA padla z glave, čġ ...? • slabš., redk. **biti prehlajen (ta) v glavo ne delati pametno, ne biti normalen, duševno zdrav**: 'tət' ja pa 'tu't_ ta u g'la:vġ prax'la:jan • zmer. a sġ 'ti ta u g'la:vġ prax'la:ja:na? (□ ⇒ biti ZMEŠAN) • ⇒ biti v glavo tak ko en SRAKOPER • preg., kadar kdo kaj pozabi **čġ nimaš v glavi, imaš pa v petah pozabljiv človek se mora večkrat urniti: čġ ne:məš u g'la:vġ, 'mā:š pa u'pi:etex** • **delati po svoji glavi ravnati brez upoštevanja mnenja drugih**: 'n'ie: u'sġga pə 'suo:jġ g'la:vġ 'de:la:t - pə's'lušġ 'me: (□ biti SAMOVIŽEN; DELATI po svoje) • **držati** (= nositi) kaj v glavi **zapomniti si kaj**: pə'zā:b'la 'səm - 'ja:s na 'm'ò:rəm u'sġga u g'la:vġ 'da:ržat • 'ká: u'sə 'ma:ra č'lyo:vek u g'la:vġ 'da:ržat! • šalj., redk. **glava hodi komu ko zaklanemu zajcu glava niha komu, z glavo dela neurejene gibe**: g'la:va mġ 'xó:dġ kġ zak'la:n'mġ 'za:jġə • čustv. **glavo dam vkraj, čġ ... izraža podkrepitev trditve**: g'la:vġ 'dā:m uk'ra:j, čġ 'ni 're:s (□ ⇒ BUČO dam vkraj, čġ ...) • ⇒ glavo imam ko ČEBER (= KIBLO) • poud. **imeti koga/česa navrh glave biti zelo naveličan koga/česa**: 'šole 'mā:m na'va:rg g'la:vġ (□ imeti koga/česa navrh BUČE) • ⇒ imeti SLAMO v glavi • čustv. **iti komu iz glave pozabiti**: z g'la:vġ mġ ja š'la, 'ká: sm tġ ša 'mġ:la za pə'vġ:dət • na g'rġ: mġ z g'la:vġ (ne morem pozabiti), 'kək sġ 'm'ò:gu 'bġ:t_()ā:k s'n'q:čġ (□ ⇒ POZABITI) • čustv. **izbiti komu kaj/koga iz glave pozabiti kaj/koga, ne misliti na kaj/koga**: 'm'q:rġ sġ pa 'le:c 'ka: z g'la:vġ z'bi (□ izbiti komu kaj/koga iz BUČE) • iron. **kapljati komu na glavo ne biti normalen**: a 'tġ:ġġ na g'la:vġ kap'lā: a 'ká:, da 'tā:kġ gva'riš? • čustv. **ne gre komu kaj v glavo ne razume, ne zapomni si česa**: kġ smġ se pa u 'šo:lġ 'tāle 'xó:d'ġ 'uġġt, sm pa 'mis'lu - 'mġne bġdġ 'ta:k ustra'lilġ, 'ja:s_ġe na 'm'ò:rəm na'uġġt. 'ni mġ š'la u g'la:vġ , u 'šo:lġ. (□ ne gre komu v BUČO) • čustv. **ne vem, kje se**

me **glava drži imam zelo veliko skrbi**: uc.(i)kr'bi na 've:m, 'kè: se me g'la:va dr'ži • 'tók ja 'dè:la, da na 've:m, 'kè: se me g'la:va dr'ži (☐ glavo imam ko ČEBER (= KIBLO)) • čustv., z nikalnim stavkom **pa če se na glavo postaviš poudarja zanikano trditev**: 'na:m na'rè:d'u, pa če se na g'la:və pəs'tá:vəš (☐ pa če se na bučo postaviš) • čustv. **po glavi hodi** komu kdo/kaj misli na koga/kaj, premišlja o kom/čem: 'ka: nap'rè: mę 'xò:dę pə g'la:vę, 'kək smə z 'ma:mę nar'dilę • 'tis't' 'pò:p mę pə g'la:vę 'xò:dę 'ka: nap're: • 'ká: tę 'kę: 'xò:dę pə g'la:vę? • čustv., redk. **postaviti** (= obrniti) kaj na **glavo obrniti narobe** [tako, da je zgornja stran spodaj]: xla'dilnək smə 'ma:glę na g'la:və u'ba:rən't', ja pa s'pè:d_()'e:lɔ (⇒ NAROBÉ) • **skočiti** (: skakati) na glavo **skočiti z glavo naprej**: na g'la:və ja s'kuo:ču u 'va:də • 'nje: na g'la:və s'ká:kat • ⇒ SOLATA dela glave • čustv. **ubijati si glavo** [s čim (l = zarad česa) *delati si skrbi s čim* (l = zarad česa) *delati si skrbi s čim, veliko razmišljati o čem*: zarad g'ná:rja sę pa nękar 'nje: g'la:ve u'bijat – bə 'zə 'nè:kak (☐ ⇒ delati si SKRBI zarad česa) • star. **vedeti** (= znati : računati ipd.) **iz glave vedeti na pamet**: a 'ti u'sə 'tɔ: z glave 'vęš? • 'te:ga pa na z'nám z g'la:ve zra'čunat • čustv. **zabiti** (= zapikniti si) kaj v glavo **trdno se odločiti kaj doseči, narediti**: sę ja za'pikn'u u g'la:və, da bə 'šo: – pa 'nę: g'rè! | ☐ k 1–2 BUČA, BUTICA, BUTIČKA, PISKER ☐ + [Tominšek 1903: 18: daj. ed. »gläv̄v̄«; 18: tož. ed. »gläv̄v̄«; 19: daj. mn. »gläv̄m in gläv̄am«; im./tož. dv. »(dve) [...] gläv̄v̄«]

glavat ▶ g'la'vát -a -ə prid. (rod. ed. m. sp. -d'ga in -tęga, daj. ed. m. sp. -t'mə in -tęmə) *ki ima debelo, veliko glavo*: se ša s'pò:nęm – 'mičkən, 'pust pa g'la-'vá:d_()'è:da ja 'bè:u | ☐ +

glavčka ▶ g'la:učka -e z ⟨⟩ 1jubk., manjš. < GLAVA: 'ká:kə 'čè:dne g'la:učka 'má: | • 'tók 'ca:ja ja 't're:ba 'témence 'pu-s'tęd_()'a se g'la:učka s'tis'ne (da se mečava zaraste) • otr. 'čuvę na g'la:učka | ☐ GLAVICA ☐ 0

glaven ▶ g'la:un (in -n) -na -ə prid. (rod. ed. m. sp. -nęga) *glaven [po pomembnosti na prvem mestu in največji]*: g'la:una nag'rá:da • tę g'la:unę 'ljo:ger ja 'bè:u pa 'nət u "dá:xomə | ☐ +

▶ **glavni** ▶ g'la:un (in -n) -nęga m živ. ⟨⟩ *kdor ima večjo, največjo odgovornost*:

g'do: ja te g'la:un? • 'un' ja za tęga g'la:unęga • pŕ tęmə g'la:unęmə sm 'bè:u | ☐ SSKJ

▶ **glavna** ▶ g'la:una -e z ⟨rod. mn. -nęx⟩ *ženska, ki ima večjo, največjo odgovornost*: ta g'la:una ja na uđ'ę:lke | ☐ 0

▶ **glavno** ▶ g'la:unə -nęga s ⟨⟩ *najpomembnejša stvar*: 'tɔ: ja tə g'la:unə, da sę 'ce:u 'va:stɔ | ☐ SSKJ, SP 1962

glavica ▶ g'la:uca -e z ⟨⟩ redk. *glavica* 1. manjš., 1jubk. < GLAVA: 'dę: g'la:ucə 'təle 'sje:m 2. [del rastline]: g'la:ucə 'čie:sna 'nucəm | ☐ k 1 ⇒ GLAVČKA; k 2 ⇒ GLAVA ☐ +

glavnat ▶ g'la:unət -a -ə prid. (rod. ed. m. sp. -d'ga in -tęga, daj. ed. m. sp. -t'mə in -tęmə) *glavnat*: g'la:unata sa'lá:ta | ☐ GLAVNATEN ☐ +

glavnaten ▶ g'la:unətŋ -tna -ə prid. (rod. ed. m. sp. -t'nęga) redk. *glavnat*: g'la:unatna sa'lá:ta | ☐ ⇒ GLAVNAT ☐ 0

glavnik ▶ g'lo'nik -a m ⟨im. mn. -'nikę⟩ *glavnik* [za česanje las]: 'gozd (: 're:dəg_()'lɔ'nik • g'lo'niŋ z alu'miŋja (aluminijast glavnik) • žal'ezən (aluminijast) g'lo'nik • š'pilet na g'lo'nik (piskati na papir, položen na glavnik) | ⇒ KAMPELJC ☐ GLAVNIKEC ☐ +

glavnikec ▶ g'lo'nikəc -kca m živ. ⟨im. mn. -'nikčę⟩ manjš., otr. *glavnik*: u'zie:mę g'lo'nikca | ☐ ⇒ GLAVNIK ☐ 0

glazura ▶ g'la:zura -a z ⟨⟩ nš 1. *glazura* [steklasta snov na keramičnih izdelkih]: g'la:zura na sk'lè:dę se ja uđ'lušla 2. *finejša cementna prevleka*: g'da:j mə pa na stap'niščə g'la:zuro nar'dilę? • be'tɔ:nska g'la:zura 3. *glazura* [za obli-vanje peciva]: g'la:zura na 'tòrtę | ☐ k 1 ⇒ LOŠČ ☐ SSKJ, SP 1962

glaz ▶ g'la:š g'la:ža m ⟨⟩ *kozarec* 1. a [steklena posoda za pitje]: 'pɔ:ŋ g'la:š 'ta:užənt'ro:š ja pə'pija • g'la:ža sə 'mètalę u s'tenə b [vsebinska te posode]: s'pi te g'la:š, 'puo: tę mə ša pa 'ja:nŋa na'lilę • nęx 'pár g'la:žu sm pə'pè:u 2. [steklena posoda za shranjevanje živil]: g'la:š ud 'murk • g'la:ž za s'ta:rt 3. *steklena posoda pri petrolejki*: š'pe:gu pŕ pə'tro'lę:jkę se ja zd'ro:b'u, g'la:š ja pa 'ce:u usta'u 4. čustv. (huda) *poledica*: prad upə'tę:kę 'ni 'mò:gu s'pje:let – 'sá:m g'la:š • šalj. **biti si po glazu v zlahti** (s kom) *pijančevati* (skupaj s kom): "jó:ža pa 'z'vɔ:ne sta sę pə g'la:žə u ž'lá:xtę • cesta ipd. **je ko glaz** na cesti je (huda) *poledica*:

'vənə ja u'sə lə'de:nə - 'cè:sta ja 'kə
g'la:š | [] k 1-2 GLAŽEK; k 4 ⇒ POLEDICA
[] SSKJ, Plet.

glazelek ▶ g'la:žək -a (tudi g'la:ž-) m () manjš.
kozarček |< GLAŽ 1-2|: g'la:žəg za
š'n'ɔ:ps • nę g'la:žək š'n'ɔ:psa sm̩ za-
'žəu, 'nęč 'v'ie:č • nę g'la:žək s'ta:rde tę
m 'da:u • 'kumę t'ri g'la:žəke 'vin'čka
ja pə'pupɔ | [] SSKJ, Plet.

glazevina ▶ g'la:žəna -e z () nš a steklene
črepinje: nę 'kʷo:nz_g'la:žəne se mę ja
pət 'kò:žə za'rəu **b** poškodba, poškodbe
avtomobila v prometni nesreči: u'sə ja
u 'rè:də, 'než d'ruga 'ni b'iz kə g'la:žə-
na • a misliš, da si iz glazevine
(naret)? stopi tako, da mi ne boš za-
stiral pogleda: 'jonę 'nə sprat_()elę'vi-
zēja! a 'mis'lež, da se z g'la:žəne (na-
'rét)? | [] k b ⇒ ČREPINJA [] +

glazevinat ▶ g'la:žənat -a -ə prid. (rod. ed.
m. sp. -d'ga in -tęga, daj. ed. m. sp. -t'mə
in -tęmə) ki se nanaša na steklene
črepinje |< GLAZEVINAI: g'la:žənatę
'kʷo:ncę uč_()a:jbe | [] STEKLEN [] Plet.

gledati ▶ g'lè:dat -əm na. () 1. a gledati
[upirati pogled]: 'ka: napr: čas 'va:knə
g'lè:da • u t'le: g'lè:da **b** gledati [imeti
odprte oči]: g'lè:daša 'bę - za'ká: s' pa
'mè:žala? • a 'za:jčkę žə g'lè:dəje? **c**
gledati [z gledanjem dojemati vsebino
česa]: erɔp'la:n smə š'lę g'lè:dat, kə ja
'dʷo: 'pā:du • 'a:te g'lè:dəje tēlę'vizejə •
g'lè:daļę sə 'na:s • 'ja:s_()m̩ pa g'lè:də
'vən, čas_()p'ra:nę, 'ká: ja 'dè:žə 2. s
prislovom gledati [s pogledom izražati
kaj]: 'kəg_()a:rdə g'lè:dəš! 3. g. proti
čemu gledati proti čemu [biti obrnjen,
usmerjen kam]: 'va:knə ja g'lè:dašə
prɔx 'z'vè:rəm • 'xiša g'lè:da prɔx
'v'ie:sę 4. gledati [izstopati iz svoje
okolice]: 'pa:rs'tę sə mə š 'čę:ule g'lè-
daļę 5. nov. g. na kaj gledati na kaj
[imeti določen odnos do česa]: 'kək 'ti
g'lè:dəš na u'sə 'tɔ:ž? • za'ká: na u'sə
'ta:g z'viška g'lè:dəš? 6. g. na koga/kaj
gledati na koga/kaj [prisofjati po-
membnost]: 'nęč na g'lè:da na g'nā:r,
'ka: zap'ra:ule • na 'pò:ba bę pa 'žixər
nə'mā:žə 'bəl g'lè:də 7. gledati [delati,
da se zgodit zaželeno]: 'le: g'lè:dę, da
na us'tā:než braz u'sęga • 'sā:mə na 'tɔ:
g'lè:da, kəg bę ša 'v'ie:č nag'rā:b'u 8.
čustv. prenašati, trpeti: te kr̩bę'r'ija
'na: 'mò:rəm 'v'ie:ž g'lè:dat • čustv. de-
belo gledati zelo neumno ali začude-
no gledati: 'ka: dę'bè:žə ja g'lè:daša,
'ni 'mʷo:ğla 'v'ie:rjat | [] ⇒ gledati ko

TELE v nova vrata) • ⇒ gleda tebe MAN-
DI • ⇒ gledati ko TELE v nova vrata •
⇒ gledati ko HUDIČ iz krugle • ⇒ gle-
dati ko zaboden BIK • ⇒ gleda koga MANDI
• ⇒ gledati na vsak DINER • ⇒ gledati
se ko PES pa mačka • ⇒ gledati spod
ČELA • ⇒ gledati s ta belim (⇒ BELO s
(⇒ BEL prid.)) • ⇒ gledati v LUFT • čustv.,
star. **gor si gledaj** (: gledajte : gledaj-
ta) pazi se [izraža grožnjo, svarilo]:
'gʷo: sę g'lè:dę, čə se 'la:žəš! • čə
'ša:jbə u'bijaš, sę 'ti g'lè:dę 'gʷo:r! •
⇒ iti gledat na URO • ⇒ KUREC te gleda
• čustv., redk. **pisano gledati biti (zelo)**
jezen: g'rè:m - pa za'ká: 'ta:k 'p'isəne
g'lè:dəš? | [] ⇒ skrižem GLEDATI • **skri-
žem gledati** 1. škiliti: a 'pò:bək skri-
žəm g'lè:da? 2. čustv. biti (zelo) jezen:
'ka: sk'rižəm ja g'lè:də, 'ta:k ja 'bè:u
'jəzən • za'ká: pa 'mama 'ta:k skrižəm
g'lè:da? | [] k 1 ⇒ škiljavo GLEDATI; k 2
PISANO gledati) • **šiljavo gledati ški-
liti**: 'dušiča ja nə'mā:žə 'šilɔvə g'lè-
daša | [] skrižem GLEDATI • čustv. **zviška**
gledati na koga/kaj **uzvišeno**, z zanče-
vanjem presojati koga/kaj: 'na_nę pa
u'sę 'ta:g z'viška g'lè:dəje, kə ja 'dè:da
u'ma:ru | [] ZEJATI [] +

glede ⇒ ZARAD; |glede na| ⇒ PROH

glej ipd. ⇒ LEJ ipd.

glen ▶ g'lè:n -a (in g'lè:-; **Bo** g'l'ie:-) m ()
nš **glen**: 'kò:k ja b'žə na t'ra:uņękə pə
'pò:vəd'nę g'lè:na! • g'lè:n ja pr'ni:esžə
(= na'nò:sžə) | [] DLEN [] +

glesen ▶ g'lè:sən -s'nę z () star., redk. **dle-
sen**: ta s'pò:d'ne g'lè:sən • g'lè:s'nę me
bəl'ijə | [] ⇒ DLESEN [] Ø

gležnar ▶ g'lè:žnar -ja m () nav. mn., nov.
gležnjar: pə'čę:nę g'lę:žnarja sm̩ 'na-
šļa | [] GLEŽNJAR [] Ø

gležnjar ▶ g'lę:žner -nērja m () nav. mn.,
nov., redk. **gležnjar**: 'ja:s na 'mò:rŋ g'lę-
žnērju 'nʷo:s't' | [] ⇒ GLEŽNAR [] SSKJ 5:
1040

glid ▶ g'l'et (tudi g'l'it) g'l'ida m (im. mn.
g'l'idę) člen [verige, verižice]: g'l'et ja
praš'è:nža s k'lę:səm • g'l'ida ud vę-
'rišce na 'na:jdem • vę'rišca 'mā: 'gɔ:-
s'te g'l'ide (verižica ima majhne in
sorazmerno debele člene) | [] Ø

glih ▶ g'l'ix -- -- prid. () enak 1. [ki se po
lastnostih ne razlikuje a med seboj]:
'tɔ: sta g'l'ix 'p'iskra • pəg'lè:dę, 'kək
'rā:s'te! s'kʷo: g'l'ix sta 'žə! **b** pri dveh
ali več osebah, stvarah]: a sta ta d'va:
'zɔ:kna g'l'ix fārbe? • te d've: 'd'jes'kę
sta g'l'ix • nə'b'ie:dŋ ud 'nɔx 'ni 'kę:

p'rjda - u'se sɛ g'liχ | ☐ GLIHEN, GLIHOVEN ☐ Plet.

- ▶ **glih** ▶ g'liχ -- -- povdk. ⟨⟩ **1. enak** |ki v primerjavi drugega z drugim nobeden nima prednosti, večjih pravic|: u'se sɛ g'liχ - nɔ'bi:ŋga 'ni 'kɛ: p'rjɔ 2. enak |ki ima lastnosti, značilnosti nespremenjene|: 'ā:na ja z'me:rɔm g'liχ **3. enoličen**: ta 'mužeka ja pa z'me:rɔm g'liχ, da člɔ'vɛ:kɔ 'ka: 'dɔ:k 'ca:jɔ g'rā:ta | ☐ k 3 ENOLIČEN ☐ Ø
- ▶ **glih** ▶ g'liχ prisl. ⟨⟩ **1. enako** |< GLIH|: u'bɛ: sma g'liχ 'tjɛ:ʂke • z'me:rɔm 'xɔ: dɛ g'liχ ub'lɛ:čana **2. ravno a** |izraža odsotnost kakršne koli omejitve|: g'liχ u 'sɛ:n'svɛ:tɛx ja b'ʒɔ • g'liχ 'dɛ:lɛ (ravnokar) sɱ |pa:r'su da'mɔ: • g'liχ 'dɔ:brɛ (ravnokar) ja z 'va:žne |pa:r'su • gliχ 'tā:kɛ 'čɛ:ɥlɛ mā: kɛ 'ti • čɛ 'ka: prad u'rāt:tɔm stɔ'ji 'cɛ:ʒɔ mā:sɛ, ja g'liχ 'tā:k,ɔ: da bɛ nɛč na 'ʂɔ: ɥ 'cɛ:rku • 'pɔ: sɱ pa 'bɛ:ɥ g'liχ 'tā:k(ɔ) na zgɔb'liɛ:na 'ɔ:ca • sɱ pa g'liχ 'tā:k 'ʂɔ: ž 'nɛ:mɛ kɛ 'nɛč (hitro, brez pomisljanja sem odšel z njimi) • 'ra:dijɔ ja 'bɛ:ɥ g'liχ 'tɔ:g(ɔ)'ʒa:sɱ, da 'nišɛm'ɔ:ɔ:gu zas'pat • g'liχ p'rɔ:, da sɛ |pa:r'sʒa, bɛš p'r 'južnɛ pɛmā:gaʒa • g'liχ 'tɔ:g (malo je manjkalo), da me s 'pɔ:js'tɛlɛ 'ni 'va:rgʒɔ **b** z oslabljenim pomenom |pouudarja pomen besede, na katero se veže|: g'liχ za 'niɛ:lɛš tɛ 'na:m 'kup'ɥ sɔdɔ'le:da • 'tā:k sɛ kɔ'pujaš, kɛ da 'mā:mɛ g'liχ na 've:m 'kɔ:g(ɔ)'nā:rja • iron. {A} x 'nɛmɛ g'rɛ:m. {B} pa g'liχ 'čā:kɔ tɛ 'bɔ: (ne bo te čakal)! **c** v zvezi s šɛ |izraža omejitve za uresničitev dejanja|: g'liχ ša 'pɔ: 'ura 'ca:jtā: mā:ma **3.** v nikalnih stavkih ravno |izraža nezadostno stopnjo|: 'ni g'liχ 'pā:metɱ • 'župa pa 'ni na 've:m 'kɔk u'rɔ:ča **4. ravno(kar), pravkar** |izraža, da se je dejanje zgodilo v najbližji, neposredni preteklosti|: g'liχ 'na:šʒa sɱ tɛ'stɛ 'ca:jtɱgɛ, 'dɛ: tɛ ʒɛx pa 'liɛ:xkɛ 'dā:m • g'liχ u'gā:s'ɲ't' sɱ |va:t'ɔ 'ra:dijɔ, ja pa st're:ʒa ɥdā:rjʒa **5. ravno(kar), pravkar** |izraža sočasnost dogajanja v a sedanjosti, gledano s stališča govorečega|: g'liχ 'južnɛmɛ • kɛ sɱ žɛ g'liχ 'tɔ, bɱ pa pɛčā:kɔ **b** preteklosti, gledano s stališča govorečega|: g'liχ sp'ra:ɥlɔ sɱ 'sɛ:, pa p'rjɔ **6. natančno, natanko**: g'liχ 'd'vā: 'dinɛrja ša 'mā:m • na 'mɔ:rɔm 'rjɛ:čt g'liχ, 'kɔ:kɛga 'lɛ:ta ja b'ʒɔ **7. edino** |izraža omejenost na navedeno|: g'liχ 'tjɛ:plɛ me

'nišɛ, d'rugɔ sɛ pa ɥ'sɛ 'dɛ:ʒalɛ z 'mɛn' • u'se sɛ |pa:r'sʒɛ, g'liχ 'jā:neza 'ni b'ʒɔ, kɛ ja 'bɛ:ɥ u 'ruseʒɔ 'tjɛ:č • **glih en(e) toliko približno toliko**: 'vɔlɛ p'rjɔ 'kɔ:ʂtad g'liχ nɛ (= ŋ) 'tɔ:k,ɔ: 'jɔsɛx • **glih kako kako (zelo)**: ja 'pɪ-saʒa, g'liχ 'kɔk 'fa:ɲ ja b'ʒɔ • pa p'ra:ɥjɔ, g'liχ 'kɔg da sɛ 'dɔ:brɛ 'tɔ:rte • ⇒ ITI glih za glih | ☐ k 1 GLIHNO, GLIHOVNO; k 4, 5a GLIHKAR; k 6 TOČNO; k 7 ⇒ SAMO ☐ Plet.

gliha ▶ g'liχa g'liχɛ z ⟨⟩ • **preg. gliha vkup štrih ljudi podobnih, navadno slabih lastnosti se radi družijo, dobro razumejo**: 'mɪma pa 'vɪda se 'fa:ɲ zas'tɔ:pta - g'liχa ɥ'kɔp š'triχa • **star. pri eni glihi približno**: p'r nɛ g'liχɛ 'vɛ:mɔ, 'kɔ:k ja d'rue 'mɛ:sɛnce za p'ʒā:čat (☐ ⇒ Približno) | ☐ Plet.

glihati ▶ g'liχat -ɔm nd. ⟨g'liχɛ itd.⟩ **1. ravnati a** |delati ravno|: 'a:te 'vɔnɛ |pa:rzd g'liχa **b** |delati, da pride kaj v naraven, pravičen položaj|: 'rɔ:kɔ sɛ mɔ g'liχalɛ pa g'liχalɛ, nau'sɔ'zā:d'ɛ se mɔ ja pa na'rɔ:bɛ za'rā:stʒa **2. pogajati se za ceno**: za 'xišɛ sta g'liχa-ʒa, pa nɔ'biɛ:dɱ 'ni 'va:t'ɔ 'jɔnet | ☐ k 1 ⇒ RAVNATI ☐ SSKJ, Plet.

glihen ▶ g'liχɛn -xna -ɔ prid. ⟨rod. ed. m. sp. g'liχnɛga⟩ **star. 1. enak** |ki se po lastnostih ne razlikuje a med seboj|: 'čizd g'liχne 'kā:mne mām **b** pri dveh ali več osebah, stvarih|: p'r pɛ'jā:čɔ 'mā:ta g'liχnɛ vɛ'sjɛ:lɛ **c** od določene-ga, primerjanega|: g'liχne 'čɛ:ɥlɛ kɔkɔr 'ti sɛ ja 'kupʒa **2. redk. isti** |z katerega se izhaja|: na g'liχnɛ 'dɛ:n sma rɔ'ja:na, 'sām d'vɛ: 'lɛ:tɛ na'rā:zen • ⇒ biti glihna FIGA | ☐ k 1 a-b ⇒ GLIH; k 2 ⇒ ISTI prid. ☐ Ø

▶ **glihno** ▶ g'liχnɔ prisl. ⟨⟩ **redk. enak** |< GLIHEN a|: g'liχnɔ 'vɛ:lka s'ta: | ☐ ⇒ GLIH prisl. ☐ Ø

glihkar ▶ g'liχ'kar prisl. ⟨⟩ **ravno(kar), pravkar** **1.** |izraža, da se je dejanje zgodilo v najbližji, neposredni preteklosti|: g'liχ'kar sɛm us'ta:ɥ **b** |izraža sočasnost dogajanja v sedanjosti, gledano s stališča govorečega|: g'liχ'kar mɔ 'pišam | ☐ GLIH prisl. ☐ Ø

glihoven ▶ glɛ'xɔ:n -a -ɔ (in glj-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga in -nɛga, daj. ed. m. sp. -n'mɔ in -nɛmɔ⟩ **star. 1. enak** |ki se po lastnostih ne razlikuje a med seboj|: 'tɔ: sta s'kɔ: glj'xɔ:ne 'fā:rbe **b** pri dveh ali več osebah, stvarih|: glɛ'xɔ:ɲ krɛm'pɛ:r ja 'bɛ:ɥ **c** od določene-ga,

primerjanega: ta s'lika ja gl'e'xona
'un'e 2. a enakomeren |ki je prostor-
sko enako razporejen|: 'tət'le 'kə: ja
pa 'ta:g_()l'e'xə:n, da na 'v'e:š, 'k'e: ja
u'z'g'uə:rə pa 'k'e: u'c'p'uə:də b brez izbo-
klin in vboklin, raven: t'le: sə gl'e-
xə:ne | | k 1a-b ⇒ GLIH prid.; k 2b
⇒ RAVEN | | Ø

▶ **glihovno** ▶ gl'e'xə:nə (in gl'i-) prisl. ⟨
star. *enako* |< GLIHOVEN|: u'sə ja gl'e'xə:nə
pə'fā:rbənə • 'tə:le ša 'mā:rmə gl'e'xə:nə
na'ri:e:s't' | | ⇒ GLIH prisl. | | Ø

gliina ⇒ ILOVKA

glinast ▶ gl'i'nast -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp.
-s't'ęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s't'ęmə
in -s't'mə) *glinast, glinen* |iz gl'ine|:
gl'i'nasta skl'ė:da • 'l'e: te p'e't'i:el'ęn ja
pa gl'i'nast | | GLINATEN | | +

glinaten ▶ gl'i'natn̩ -tna -ə prid. ⟨rod. ed. m.
sp. -t'nęga) redk. *glinast, glinen* |iz
gl'ine|: gl'i'natna pə'sə:dva | | ⇒ GLINAST
| | Ø

glinen ⇒ GLINAST

glista ▶ gl'i'sta gl'is'te z ⟨⟩ 1. *glista*
|zajedavec|: gl'is'te sma 'm'e:la • gl'i'stə
sm̩ 'na:šu, kə sm̩ 'šə: na str'ā:n 2. slabš.
suh, slaboten človek: ta gl'i'sta ša
ca'p'ɪn 't'i:e:škə 'n'i:e:sə • poud., redk. **biti**
suh (= tak) **ko** (ena) **glista biti zelo**
suh: sę 'tā:kə kə na gl'i'sta, 'v'i:e:č
'ma:rəš 'j'e:st (| | ⇒ biti suh ko TRLICA) | |
| | +

glistav ▶ gl'i'stə [-va -ə (| **Bo** tudi -tav-)
prid. ⟨rod. ed. m. sp. -təga) *glistav*: gl'i-
stə 'pəs • gl'i'stavę smə b'lę | | | | +

gliste ▶ gl'is'te gl'i'st z mn. ⟨⟩ *prostor za*
sušenje mesa nad ognjiščem: 'm'i:e:sə
smə u gl'is'te 'da:lę 'sušt | | Plet. pod
glista (+ *glisti*)

glistaj ▶ gl'iz'de: prisl. ⟨⟩ *kmalu, vsak hip*:
'ka: 'n'i:e:xeta, kə bə gl'iz'de: 'južna na
'mizę | | ⇒ vsak CAJT | | Ø

glizdajle ▶ gl'iz'de:le prisl. ⟨⟩ redk. *kmalu,*
vsak hip: gl'iz'de:le bə 'a:ti 'd'uə:mę | |
| | ⇒ vsak CAJT | | Ø

globa ⇒ ŠTRAF

globača ▶ gl'ə'bā:ča -a z ⟨⟩ *globača* 1.
|vdolbina, navadno v valovitem svetu|:
'kā:kə gl'ə'bā:ča sə t'j'g'uə: u p'la'ninę!
2. |globoko zajedna kolovozna pot|:
'k'e:r 'bə:dę ja b'la: gl'ə'bā:ča, 'p'uə: ja
b'la t're:ba pa 'pa:jsat | | | | +

globanek ▶ gl'ə'ba:nək -a (in -nę-) m ⟨im.
mn. -nękə) star. *jurček, goban* |goba|:
d'vā: gl'ə'ba:neka sm̩ 'na:šu | | ⇒ JURČEK
| | Ø (+ *globanja*)

globek ⇒ GLOBOK

globin ▶ gl'ə'bɪn -a m ⟨im. mn. -'binę) a nš
loščilo, pasta za čevlje: 'č'e:ule sę z
gl'ə'bɪnə na'ma:žə b *škaticla tega lo-*
ščila: d'vā: 'ča:rna gl'ə'bɪna 'kupe | | | |
MAZA, MAŽA | | SSKJ, SP 1962

globina ▶ gl'ə'bɪna -'bine z ⟨⟩ nš *globina* 1.
|razsežnost v navpični smeri navzdol|:
gl'ə'bɪna (= redk. gl'ə'bɪne) ja pa 'təm ne
'p'e:t 'm'e:tru 2. |prostor, ki je nižje,
globlje od okolja|: u 'kā:kə gl'ə'bɪnə ja
'pā:du! | | | | +

globiti ▶ gl'ə'bɪt -'bɪm nd. ⟨-; gl'ɪə:b'u in
gl'ə'bɪu gl'ə'bɪla -ə, mn. -'bilę itd.) *glo-*
biti, poglabljati: u 'k'rā:šax
s'p'e:c_()t'rugə gl'ə'bɪjə | | | | +

globočjeje ⇒ GLOBOKO

globočejši ipd. ⇒ GLOBOK

globok ▶ gl'ə'bʊ:k (star., redk. gl'ə'bək)
gl'ə'bʊ:kə -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -kęga in
-g'a, daj. ed. m. sp. -kęmə in -kmə; primer-
nik 'bəl gl'ə'bʊ:k (star., redk. gl'ə'bək)
gl'ə'bʊ:kə -ə tudi gl'ə'bə'č'e: -- -- tudi
gl'ə'bə'č'e:jšə -a -ə in -- --, rod. ed. m. sp.
-- tudi -šęga in --) *globok* 1. a |ki ima
navzdol razmeroma veliko razsežnost|:
gl'ə'bʊ:kə 'jā:mə • 'va:da ja 'təm z'la
gl'ə'bʊ:kə • gl'ə'bʊ:k 'tā:ler b |ki je
navzdol razmeroma zelo oddaljen od
površine|: 'jā:pka ja 'm'e:la gl'ə'bʊ:kə
kra'nine c z izrazom količine |ki izraža
razsežnost navzdol|: 'va:da ja 'təm
gl'ə'bʊ:kə kāga 'pə: 'm'e:tra, 'd'uə: 'nižę
ja pa gl'ə'bə'č'e:, ja pa na d'vā: 'təm ja
pa tis'tę part'e:žā:n_ 'ə:t 'pā:du. 2. a |ki
ima vodoravno v notranjost razmeroma
veliko razsežnost|: a ja 'šus na'r'e:d'u
gl'ə'bʊ:kə 'l'uknę? b z izrazom količine |ki
izraža razsežnost vodoravno v notra-
njost|: lę'mā:ra ja gl'ə'bʊ:kə 'šę:jdēs't'
3. |ki ima zamolkel, nizek zven|: 'tā:kə
gl'ə'bʊ:kə š'ti:mə ja 'jəm'ə | | | | k 3
⇒ DEBEL | | +

▶ **globoko** ▶ gl'ə'bʊ:kə prisl. ⟨primernik
'bəl gl'ə'bʊ:kə tudi gl'ə'bə'č'e:|: *globoko* 1.
|< GLOBOK 1|: gl'ə'bə'č'e: ša bę 'ma:gu
s'k'uə:pat 'jā:mə • za vəd'və:t ja t're:ba
'k'uə:pat 'vəsəndęz'd' gl'ə'bʊ:kə 2. |<
GLOBOK 2|: bəl gl'ə'bʊ:kə 'ma:rəš_ia
z'va:rtat 3. |< GLOBOK 3|: gl'ə'bʊ:kə ja
g'va:ru | | | | k 3 ⇒ DEBELO | | Ø

globus ▶ gl'ɪə:bus -a m ⟨⟩ *globus* | | | | +

glodati ▶ gl'ɪə:dat -əm nd. ⟨⟩ g. kaj *glodati*
kaj |z zobmi odlamljati|: 'pəz gl'ɪə:da
'kə:st • šalj. 'kā: pa s'p'e:d gl'ɪə:dəš
(*ješ*)? | | ŠKRUCATI | | +

glok ▶ gl'ɪə:k -a m ⟨⟩ • **Bo** na **glok** *zvona-*
st(o): na gl'ɪə:k x'la:ča sę m 'da:la

na'ri'e:s't' • 'kikle bɔ na g'ɫɔ:k na'rè:ta
(☐ ⇒ na GLOKEN) | ☐ ☐

gloken ▶ g'ɫɔ:kən -kna m ⟨⟩ • *Kr, Ko na gloken zvonast(o):* na g'ɫɔ:kən 'má:nt'ɫ' 'mám • 'kikle ja na'rè:ta na g'ɫɔ:kən
(☐ na GLOK) | ☐ ☐

glomazen ▶ glɔ'má:zən -zna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -z'neĝa⟩ redk. *velik |ki zavzema velik prostor|*: 'ká: bæš s 'tá:kmə glɔ-'má:z'neĝə 'a:ʉtə! | ☐ ⇒ VELIK | ☐ ☐

glonc ▶ g'ɫɔ:nc -a m ⟨⟩ nš *lesk |videz, ki ga daje odbijanje svetlobe|*: t'le: 'ma:rəš na g'ɫɔ:nc'.'bɪksat | ☐ ☐ (Planina 1978)

gloncati ▶ g'ɫɔ:ncat -əm nd. ⟨⟩ *loščiti |dajati lesk z mazanjem in drgnjenjem|*: 'ka: g'ɫɔ:ncə 'čə:ʉle, 'ta:g 'dɔ:gə, da se bæðə 'vərgnə s've:t'ɫə | ☐ BIKSATI | ☐ ☐ (Planina 1978)

glota ▶ g'ɫɔ:ta -e z ⟨⟩ bot. *glota: g'ɫɔ:ta* ja plə've:ʉ: 'žitə | ☐ +

gluh ▶ g'ɫux -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -xəga in -ɣga, daj. ed. m. sp. -xəmə in -xmə⟩ *gluh |ki ni sposoben dojemati zvokel|*: 'tjɛ:ta sə b'ɫə g'ɫuxə • na nə ʉ'sə:sə ja g'ɫux • nə'mičkənə səŋ g'ɫux (*ne slišim dobro*) • 'mutast ja 'bè:ʉ, g'ɫux pa 'nɪe: • čustv. 'nɪe: 'ta:g'()ʉ:asnə g'vart - 'sə: 'nɪsmə g'ɫuxə! • **gluh pa mutast glu-honem**: 'kə'má:rjəva 'tjɛ:ta ja b'ɫa: g'ɫuxa pa 'mutasta (☐ GLUHONEM) | ☐ +

gluhonem ▶ g'ɫuxɔ'ne:m -a -ə (in '-ne:-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. '-ne:mga (in '-ne:-), daj. ed. m. sp. '-ne:mə; rod. ed. ž. sp. '-ne:me) nov. *gluhonem*: ud 'ruɔ:jstva ja g'ɫuxɔ-'ne:mə | ⇒ GLUH pa mutast | ☐ +

glušec [Tomlinšek 1903: 12: im. ed. »glúšč«]

glušnik ▶ glɔš'ɲik -a m ⟨im. mn. '-ɲikə⟩ nov. *glušnik*: glɔš'ɲik ja 'dʉo: ʉ'zè:ʉ, 'dɛ: se pa s 'tá:kmə mɔ'tɔ:rjə ʉ'kɔ:lə 'vəzə | ☐ SSKJ, SP 1962

gmah ▶ g'ma:x g'má:xa m ⟨⟩ nš, star. *mir |stanje brez hrupa, ropota|*: 'ce:ɫə 'nɔ:č 'ni b'ɫə g'má:xa • a 'bɔ: g'ma:x a ga 'na: bɔ? • a 'na: bɔ g'má:xa? • 'tɔ:le ša s'pɪjamə 'ná:gɫə, pa ja g'ma:x (*ne bomo več govorili o pijači*) • redk. **biti pri** (= na = v) **gmahu mirovati**: 'bɔ:də 'nə pɫ g'má:xə! (☐ ⇒ biti pri MIRU) • **dati (si) gmah mirovati**: 'dɛ: pa 'dɛ: g'ma:x, čə tɛ 'rije:čam! (☐ ⇒ dati (si) MIR) • **dati** komu **gmah ne motiti (koga)**, **ne nadlegovati (koga)**: 'le:, 'nɔ:ča mɛ 'da:d g'má:xa (☐ ⇒ dati komu MIR) • brezos., čustv. **ni dalo** komu **gmaha ni se mogel premagati, ni dalo komu miru**: mɛ 'ni 'da:ɫə g'má:xa, sm jə pa 'rije:kɫa - »ká: pa 'va:š, kə ja

'bè:ʉ z'ra:ʉnə?« • 'ni mɛ 'da:ɫə g'má:xa, sm pa š'ɫa: pəg'lè:dat, 'kək ja s' tɛmə 'má:lmə (☐ ni dalo komu MIRA) • **pustiti** koga **pri** (= na = v) **gmahu ne motiti, ne nadlegovati, ne vznemirjati koga**: 'pus't' me pɫ g'má:xə, a 'čujaš!? (☐ pustiti koga pri MIRU) • **sedeti** ipd. **pri** (= na = v) **gmahu mirno sedeti**: pɫ g'má:xə 'sɛ:də (☐ ⇒ sedeti pri MIRU) | ☐ ⇒ MIR | ☐ Plet.

gmajn ▶ g'ma:jn -- -- prid. ⟨⟩ zastar. *preprost |ki je brez višje izobrazbe, višje kulture|*: p'rije:vež g'ma:jn ja b'ɫa: 'za:ne • za kákə 'pa:ʉrskə sə 'čá:sə 'rije:kɫə, da ja g'ma:jn | ☐ ☐

gmajna ▶ g'ma:jna -e z ⟨⟩ nš *gmajna |neobdelan, na redko porasel svet, navadno skupna last vaščanov|*: u (= na) g'ma:jnə sm 'pá:šɫa k'rá:və • ⇒ živeti ko TELE v gmajni | ☐ GMAJNŠČNO, SOSEDSKO, VEŠKO | ☐ +

gmajnski ipd. ⇒ GMAJNŠČEN ipd.

gmajnsčen ▶ g'ma:jnšən -šna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -šneĝa⟩ *gmajnski*: 'təm ja b'ɫa: pa g'ma:jnšna 'zɪe:mle • čustv. a 'mi-s'ɫəž, da ja te 'a:ʉtə g'ma:jnšən (*skupen*)? | ☐ SOSEDSKI, VAŠKI | ☐ ☐

• **gmajnsčno** ▶ g'ma:jnšnə -neĝa s ⟨⟩ nš *gmajna |neobdelan, na redko porasel svet, navadno skupna last vaščanov|*: na g'ma:jnšnəmə ja 'pá:su | ☐ ⇒ GMAJNA | ☐ ☐

gmajnsčica ▶ g'ma:jnšca -e ⟨⟩ les. *deska, debela 14 milimetrov*: g'ma:jnšca ja pra'tjɛ:nka za t'rugə - st'rɔ:pɫca ja ta p'rá:va | ☐ ☐ (Kotnikov zbornik 1956: 47 *gmajnsca*)

gnar ▶ g'nár -ja m ⟨⟩ 1. nš *denar a |plačilno sredstvo|*: 'dɛ: mɛ g'nár: za ʉ šta'cunə • g'nár: ja 'da:ʉ | na (= u) 'bá:nkə (| = star. na k'ɲə | = zastar. u 'ká:sə) • a pɫ tɛ 'rije:čə 'kɛ: g'nár:ja zas'ɫuzəš? • 'ká:m grè: g'nár: (*za kaj se porabi denar*)? • **b** |kovinski ali papirnat predmeti kot plačilno sredstvo|: p'rɛ: sm tɛ 'voz g'nár: 'da:ɫa • a 'má:š 'ta:ʉžənt'()ò:lɛrjə za z'mɛ:net? • pa'pè:rnatɔ g'nár: (*bankovec, bankovci*) • žal'è:zən g'nár: (*kovanec, kovanci*) 2. mn., s prilastkom *plačilo, znesek*: za d'ra:ge g'nár:ja sma 'kupɫa te 'pušɫc • čustv. a **misliš, da gnar na cesti pobiram?** *denar težko zaslužim*: 'na:mə 'kupɫə, pa 'kʉo:nc - a 'miž, da g'nár: na 'cɛ:s'tɛ pə'bɛ:rəmə?! • **biti pri gnarju a imeti denar**: a sɛ 'ti kɛ 'bəl pɫ g'nár:rjə kə 'ja:s? • 'nɪsma 'mɪe:-

sa 'kupla, kə 'njsma b'la: pɾ g'ná:rjə b *biti premožen*: 'tá:ga 'déd:da bə sɛ 'ma: g'la 'na:jt', kə ja 'bəl pɾ g'ná:rjə • čustv. **biti svojega gnarja vreden biti slab, pokvarjen človek**: 'já:nəs ja 'tuc_()ó:j-ga g'ná:rja ɥ're:dn̩ • **debel gnar bankovec večje vrednosti**: a 'má:š 'ka: 'dié:b'ɔ g'ná:r, 'než dr'biža? • redk. **gnar se ne drži** koga *ne varčuje, je zapravljiv*: na 've:m, 'kək ja z 'mənɛ, da se me g'ná:r na dr'ži • pri življenjskem zavarovanju **gnar za doživetje izplačana določena vsota ob koncu zavarovalne dobe**: a sɛ žə 'du:ɔ:b'u g'ná:r za doži-'ve:t'jə? • ⇒ imeti gnarja ko DREKA • ⇒ iz DREKA narediti gnar • čustv. [**lep gnar** (l̩ = lepi gnarji) *veliko denarja*: 'pét.'a:užənt 'má:rk – 'tɔ: ja pa 'le:b g'ná:r za tə k'rjə • **metati** ipd. **gnar metati dinar**: g'ná:r sma 'mè:taɫa, g'do: bɔ 'šɔ: • čustv. **metati** ipd. **gnar vkraj prekomerno zapravljati**: na s'mež g'ná:rja ɥ'kra:j 'mié:taɫ_()a 'tá:ke ble-sa'rija • čustv. **poznati** koga **ko star gnar dobro poznati slabe strani koga**: 'neč 'na: mə 'kuplɛ ɥt_.'i:be – te pə-z'námə kə s'tar g'ná:r • čustv. **za gnar me** ipd. **baše sem v stiski z denarjem**: za g'ná:r me ja 'bá:saɫə, pa 'njsm̩ š'la: na jz'le:t • **za malo gnarja malo muzike za malo denarja se malo dobi**: 'a:ɥtɔ ja 'žə pə'čɛ:nɛ, sá:mə – za 'má:ɫə g'ná:r-ja 'má:ɫə 'muzɛke • čustv., z nikalnico **za nobene gnarje sploh**: za nə'bje:ne g'ná:rja 'na:_bɛ 'šɔ: na'zaj ɥ 's'má:rtnə • ⇒ znati iz DREKA narediti gnar | DINER, DINERČEK, DINERČI, FENIK, FIČNEK, FINFER, GROŠ (+ *denar*)

gnaren ▶ g'ná:rən -rna -ə prid. (rod. ed. m. sp. -rnɛga) *premožen, bogat*: 'bəl g'ná:rnɛga 'déd:da sɛ pə'išə | (+ *denaren*)

gnati ▶ g'nat 'žie:nem na. (<'žie:nɛ (in 'žie:n) -n'te; g'na:ɥ -la -ə) **1. a g. kaj gnati kaj |delati, da se giblje, premika**: 'vétər 'žie:ne 've:trəncə **b g. koga/kaj gnati koga/kaj |delati, da se zelo hitro giblje, premika**: za'ká: 'ta:g 'žie:neš 'kɥo:ne? **2. g. kaj/koga gnati kaj/koga |delati, da pride na določeno mesto**: k'rá:ve sm̩ g'na:ɫa da'mɔ: • čustv. 'tje:ta 'žə 'žie:ne 'f'ra:nčɛka da'mɔ: **3. čustv. a povzročati, da mora biti kdo zelo aktiven, gnati**: 'təm sə nas pa 'fa:jn g'na:lɛ (ɥ 'dè:ɫə) • 'kjsɫə m'le:kə nap'rɛ: 'žie:ne • brezos. na 'va:də me 'žie:ne **b delati, povzročati, da pride kdo v**

določeno stanje: 'bɔ:x 've:, 'ká: ga ja g'na:ɫə ɥ s'ma:rt **4. čustv. kar naprej govoriti, ponavljati**: 'ka: nap'rɛ: 'žie:ne tə 'sɥo:jə • ⇒ gnal te bom ko HUDIČA, če ... • ⇒ gnati si k SRCU | k la, 3a ⇒ GONITI +

▶ **gnati se** ▶ g'nat se 'žie:nem se na. (⇒ GNATI) *izredno si prizadevati za kaj*: p'rje:več se 'žie:neš – spə'či 'sɛ | BUSATI SE +

gneča ⇒ GUŽVA

gnesti ▶ g'nje:s't' g'nje:dem na. (g'nje:dɛ (in g'nje:t') -t:e; g'nè:du g'nje:dla -ə, mn. -d'lɛ ita.) *gnesti |obdelovati mehko snov*: 'tje:stə g'nje:dem z 'rɥo:kəm, 'nje: z ma'sinɛ | **gnesti se** ⇒ GUŽVATI SE +

gnezdo ▶ g'ne:zdə -a (in g'ne:-) s (mn. g'ne:zde) **1. gnezdo a |prostor, ki si ga pripravi ptica za nesenje jajc in valjenjel**: 'lá:stɔke sə sɛ ɥ x'le:və nar'dile 'nɥo:və g'ne:zdə • t'ri g'ne:z'de 'má:jə 'lá:stɔke 'vənɛ pəd 'ná:pšə **b |prostor, kjer imajo mladiče nekatere druge živali**: g'ne:zdə ɥd 'mišə **2. gnezdo |istčasno skoteni ali izvaljeni mladiči**: tɛ 'pəšə sə z 'ja:nɟa g'ne:zda **3. otr. postelja, ležišče**: a ša 'nišɛ z'le:zu vən z g'ne:zda? • p'ridɛ ɥ g'ne:zde, 'nə **4. šalj. žensko spolovilo**: 'má: 'tá:kə k'rátkə 'kiklɛ, da se je s'kɥo: g'ne:zdə 'vidɛ | k 2 PONT; k 4 ⇒ ŠIŠKA +

gnida ▶ g'njda g'nide z (<) *gnida |jajčece uši*: 'pɔ:nə g'njɫ ja 'jəm'ɔ pə g'la:vɛ | +

gnil ▶ g'njɥ -la -ə prid. (rod. ed. m. sp. g'nilega in g'njuga; rod. ed. ž. sp. g'nile) **1. gnil |ki gnije ali je že zgnil**: g'njɥ 'le:s • te š'tó:r ja g'njɥ • 'kɔ:t'nɛkɛ sə b'lɛ g'nilɛ **2. čustv. a moker |polit ali prepojen z vodo**: 'mɔ:ɟɾc_()əm_()é:ɫa 'čistə g'njɥ • p'rɔ: g'njɫə s'ra:jcə 'má:m **b znojen, poten**: 'tak sm̩ 'xit'ɔ, da sm̩ 'vərgnɛ g'njɥ • ⇒ gnilo JAJCE | k 2a ⇒ MOKER; k 2b ⇒ PREŠVICAN +

▶ **gnilo** ▶ g'njɫə g'njuga in g'nilega s (<) nš *gniloba |gnila snov*: g'njɫə pa 'vən z'rɛ:žə | ⇒ GNILOBA SSKJ

gnilad ▶ gnɛ'lá:t -dɛ (in gnj-) z (<) nš *gnilad*: 'tá:kə gnj'á:c_()ə pɾpɛ'lá:lɛ, da 'ni za j'kó:n'čie:sərce | +

gnile ▶ g'nɛle – m živ. (<) *slabš., redk. zelo len človek*: 'tá:g_()nɛle 'ja:, da mə 'ni 'pá:ra • zmer. prak'léd' g'nɛle 'já:s'nɛ! | ⇒ LENUH

gnile ▶ g'nɛle – s živ. (<) *slabš., redk. zelo*

len človek: 'zd'ra:uɔ ja nə g'nɛle • zmer.
'ti g'nɛle xu'diɔvə! | ⊞ ⇒ LENUH ⊞ ∅

gniloba ▶ gnɛ'ɫuo:ba -e (in gni-) z ⟨ ⟩ nš 1.
gniloba a |razkroj organskih snovi|:
'kâ:kə gni'ɫuo:ba 'mâ:ṣ u.'s'tex • pə
gnɛ'ɫuo:bɛ smɾ'di b |gnila snov|: 'nje:sɛ
'nə tɛ gnɛ'ɫuo:bə 'vən • gnɛ'ɫuo:bə 'vən
z'rɛ:žə 2. slabš., redk. *zelo len človek*:
'kâ: bə s' te gnɛ'ɫuo:be! ? | ⊞ k 1b GNILO
s; k 2 ⇒ LENUH ⊞ +

gniti ▶ g'nɛt (nov. g'nɛt) g'nijam nd. ⟨g'nɛ
-te (nov. g'ni -te); g'nɛy (nov. g'nɛy)
g'nɛɫa -ə, mn. g'nɛle itd.⟩ 1. *gniti* |raz-
krajati se zaradi delovanja bakterij|:
krəm'pɛ:r ja pa 'le:c na 'nivɛ g'nɛy, kə
ja b'ɫə 'ta:k 'mɛ:krə • 'ɫuo:ga mə
g'nija 2. slabš. *živeti v nedejavnosti*,
negibnosti: d'vâ: 'me:sɫca žə 'du:me
g'nija • ⇒ gniti na BRITOFU | ⊞ k 2
⇒ LENARITI ⊞ +

gnjat ▶ g'n'ât -ɛ z ⟨ ⟩ nov. *gnjat* | ⊞
⇒ BUNKA ⊞ +

gnjatnica ▶ g'n'ât:ɫɫca -e (in -'nâ:-) z ⟨ ⟩
gnjat: a mə g'n'ât:ɫɫcə 'jɛd'lɛ? | ⊞
⇒ BUNKA ⊞ +

gnoj ▶ g'nó:j g'ɫuo:ja m ⟨ ⟩ 1. a nš *gnoj*
|iztrebki|: g'nó:j ša s'kɛdɛm • g'nó:j
t'rɔ:sɛt • 'kɔ:n's'kɛ (: 'kurjə : s'vin's'kɛ)
g'nó:j • u g'nó:j ga ja za'ɫuo:pə b *gnoj*
|ograjnjen prostor za iztrebke|: 'tɔ:le
'va:ržə na g'nó:j c nš *gnojilo*: u'mɛ:t'nɛ
g'nó:j • 'f'ranɕek pa u'mɛ:t'nɛ g'nó:j
t'rɔ:sɛ 2. nš *gnoj* |pri vnetjih|: g'nó:j
se mɛ ja u kə'lɛ:nə nab'ra:u • g'nó:j mɛ
'vən 'tɛ:ča (se cedi) 3. živ., nizk. *zelo*
len človek: tiz'd'ga g'ɫuo:ja se 'nɛ: zɛ-
'bije, pa jəm bə 'bɔ:lɛ š'ɫə • poud. *tolik*
ko je česa, da se *gnoj dela* (iz njega
ipd.) *zelo veliko je česa*: 'jâ:bək ja 'le:c
'tô:g, da se g'nó:j 'de:ɫa (z 'nɛx) | ⊞ k
1b DVOR; k 3 ⇒ LENUH ⊞ +

gnojen ▶ g'ɫuo:jɫ -jna -ə prid. ⟨rod. ed. m.
sp. -jnɛga) *gnojen a* | < GNOJ 1a|: g'ɫuo:j-
nɛ 'vɔ:s • g'ɫuo:jna 'jâ:ma • g'ɫuo:jne
'vile b | < GNOJ 2|: g'ɫuo:jna 'buɫa • 'râ:-
na ja g'ɫuo:jna | ⊞ +

▶ **gnojno** ▶ g'ɫuo:jnɛ prisl. ⟨ ⟩ < GNOJEN: na
'ɫuo:kɛ, kə sm̩ se 'zâ:d'ɫɔ u ž'rɛ:bj̩, se
mɛ ja pa g'ɫuo:jnɛ nar'diɫə (*ognojilo*) •
g'ɫuo:jnɛ se tɛ 'de:ɫa (*gnojil se ti*) | ⊞
SSKJ

gnojenje ▶ gnɛ'ja:nɛ (Bo tudi -e) -e s ⟨ ⟩ nš
gnojenje: gnɛ'ja:nɛ ša naš'č'â:ka | ⊞ +

gnojiti ▶ g'ɫuo:jɛt in gnɛ'(j)ɛt gnɛ'(j)ɛm nd.
⟨g'ɫuo:jə (in g'ɫuo:j) -jte; g'ɫuo:ju in
gnɛ'(j)ɛ gnɛ'(j)ɛɫa -ə, mn. gnɛ'(j)ɛlɛ itd.⟩
gnojiti |dodajati gnojilo|: 'pa:r_naz

gnɛ'ɫimə s 'kɔ:n's'kɛm g'ɫuo:jə • te 'rô:-
žə 'na:_bɛ s'mjɛ:u g'ɫuo:jɛt | ⊞ +

▶ **gnojiti se** ▶ g'ɫuo:jɛt se in gnɛ'(j)ɛt se
3. os. ed. gnɛ'(j)ɛ se nd. ⟨⇒ GNOJITI⟩ 3. os.
g. se komu/čemu *gnojiti se komu/čemu*:
'ɫuo:ga se mɛ gnɛ'ji • brez. na 'ɫuo:gɛ
se mɛ ja gnɛ'jɫə | ⊞ +

gnojnica ▶ g'nó:jɛnca -e z ⟨ ⟩ nš *gnojnica*:
'tô:na s'pɛ:d g'nó:jɫcə t'rɔ:sɛ • g'nó:-
jɛncə ja t're:ba 'na:jprɛ: z'mɛ:šat •
'sɔ:z_()a g'nó:jɫcə | ⊞ +

gnusiti se ⇒ GRAVŽATI SE

go ipd. ⇒ GOR ipd.

goba ▶ 'gɔ:ba -e z ⟨ ⟩ *goba 1. a* |rastlina|:
u 'gɔ:be g'rɛ:ma (*gobe greva nabirat*) •
stɾ'pɛ:ne 'gɔ:be • na 'vɛ:l'kə sə'bô:tə se
g'rɛ: pə 'va:gən' s pəsə'siɛmɛ 'gɔ:bɛ (z
d'rɛ:va) (s *posušeno kresilno gobo*) b
hišna goba: 'ɫɔ:js ja u t'le: 'ɫuo:pə, kə
ja 'gɔ:bə 'jəm'ɔ u 'xišə 2. |kar je po
obliki podobno gobi|: 'gɔ:ba za ('zɔ:kne)
š'tɔ:ftat 3. |luknjčast predmet, ki
vpija vodo|: z 'gɔ:bɛ pəb'rišə • u'žɛ:mɛ
'gɔ:bə • poud. **biti siten** ipd. **ko goba**
biti zelo siten: na 've:m, 'kâ: mə 'ja: -
'du:ms ja 'tɛ:čna kə 'gɔ:ba (⊞ ⇒ biti
siten ko MUHA) • **biti v gobah nabirati**
gobe: 'kɛ: s' pa 'bɛ:u u 'gɔ:bɛx? • **iti v**
gobe iti nabirat gobe: u 'gɔ:be sma
š'ɫa: u 'tɛ:bər • poud. **napiti se ko**
goba zelo se napiti a alkoholnih pijač
b vlage: tis'tɛ t'râ:mɛ sə 'čɛ:z d'g'nɛlɛ
- sə se na'pilɛ 'kə 'gɔ:ba (⊞ k a
⇒ napiti se ko KRAVA) • poud. **piti ko**
goba zelo piti: 'xa:ns 'pija kə 'gɔ:ba
(⊞ ⇒ piti ko KRAVA) | ⊞ +

goban ⇒ JURČEK

gobavec [Tominešek 1903: 12: im. ed.
»góbouc«]

gobcati ▶ 'gɔ:pcat gəp'câ:m in 'gɔ:pcəm nd.
⟨'gɔ:pcɛ -te; 'gɔ:pcɔ gəp'câ:ɫa -ə in
'gɔ:pcâ:ɫa -ə) a slabš. *veliko, predrzno*
govoriti: 'ka: 'nɛ: gəp'câ:jə, 'kô:kər
'vɛčjə, 'se: jəy bə 'mɛ:nɫə b nizk. *govori-*
ti: jəx 'liɛ:y də'bi pə 'ma:uɫnə, čə
'na:_bɔ 'nɛ:ɫɔ 'gɔ:pcat | ⊞ ⇒ GOVORITI ⊞
SSKJ, SP 1962

gobčen ▶ 'gɔ:pčən -čna -ə prid. ⟨rod. ed. m.
sp. -čnɛga) čustv. *klepetav, jezikov*:
'gɔ:pčnə 'bâ:bə 'pa: 'mâ: • 'a: ja 'gɔ:pčən!
| ⊞ ⇒ ZGOVOREN ⊞ SSKJ, Plet.

gobec ▶ 'gɔ:bɛc -pca m ⟨ ⟩ 1. *gobec* |pred-
nji del glave pri nekaterih sesalcih
in ribah|: k'râ:va 'mâ: 'ma:uɫ, s'vɛne
'riɫɔ, 'pəs pa 'gɔ:bɛc • 'pəs_ɛ ja
us'ca:u, səm_ɔ pa 'gɔ:bɛc 'nət na'mɛ:u:-
ču • nizk. 'nɛga pa 'ni d'rug:a kə 'gɔ:bɛc

pa t'ruplæ (samo govori, ne stori pa ničesar) • nizk. 'tət' pa 'mâ: 'gõ:bəc! (zna spretno govoriti, prepričevati)

2. nizk. a obraz: u 'gõ:bəc tɛ m š'pukn'u

b usta [del obraza]: te m 'ta:k pə

'gõ:pcə u'sé:kõ, da uš 'vid'õ xu'diča! •

nizk., iron. {A} 'sâ:ma m u'sə nar'diļa, da

'vė:š! {B} 'jâ:, z 'gõ:pcə (z govorjenjem)

'mõ:rat! 3. ziv., nizk. kdor veliko, predr-

zno govori: 'lâ:na, 'jâ: - tõ: tɛ ja 'gõ:-

bəc! • poud. biti mrzel ko pajsji gobec

biti zelo mrzel: 'rjõ:ke 'mâ:š pa 'ma:r-

z'le kə 'pa:js'jə 'gõ:bəc • nizk. dobiti (=

fasati ipd.) jih po gobcu biti tepen,

kaznovan zaradi predrznega, zabavlji-

vega govorjenja: 'ka: g'vairə 'tâ:kə -

jəy bæš pə 'gõ:pcə 'dju:b'u (⇒ ⇒ dobiti

jih po GOFLJI) • nizk. držati gobec mol-

čati: ja 'bė:u z 'rjė:stə, kə 'ni z'na:u

'gõ:pca 'daržat - 'daržə 'gõ:bəc! (⇒

⇒ držati JEZIK) • nizk. imeti dolg

gobec grdo, neprimerno govoriti (o

kom/čem): 'põ:b, 'dõ:g_-'õ:bəc 'mâ:š (⇒

⇒ imeti dolg JEZIK) • nizk. otresati

gobec govoriti: 'ni tɛ t're:ba zarad'

'nəga 'gõ:pca ut're:sat (⇒ ⇒ GOVORITI) •

nizk. zapreti gobec umolkniti: 'za:prə

'gõ:bəc, tɛ 'rjė:čam! (⇒ ⇒ zapreti GOF-

LJO) • nizk. zapreti gobec komu onemogo-

čiti ugovarjanje komu, pripraviti koga

do molčanja: a 'dɛ: tɛ ja pa 'za:pru

'gõ:bəc, 'ə? (⇒ ⇒ zapreti GOFLJO komu) | ⇒

k 2a ⇒ LICE; k 2b ⇒ USTA; k 3 GOFLJA

□ +

gobelin ▶ gobə'ljin -a m (im. mn. -'linə)

gobelin | □ SSKJ, SP 1962

god ▶ 'gõ:t -da m (<) god [dan v letu]: čaz

ŋ' 'ke:dŋ bŋ 'jəm'õ pa 'gõ:t (⇒ ⇒ REŠEVA-

TI SE) • 'ma:ma, kə sə b'lɛ 'tõ:nčka, sə

'mė:lɛ sɛd'na:jz'd'ga 'ja:nu'ârja 'gõ:t pa

'rjõ:js't'nɛ 'dė:n, u'sə u'kupɛ • 'kâ: sɛ

pa də'bija za 'gõ:t? • a s'te jə za 'gõ:t

'kɛ: u'fė:ralɛ • za 'gõ:c_()ə mɛ 'pa:ršlɛ

'võ:šət • 'čâ:s' ja 'bė:u 'gõ:t 'nė:kɛ - za

'rjõ:js't'nɛ 'dė:n ša 'vė:d'lɛ 'nišmə | □ +

[Tomlinšek 1903: 12: rod. ed. »gõda«]

godba |godba na pihalal ⇒ PLEHMUZIKA

godec ▶ 'gõ:c 'gõ:ca in 'gõ:c:a m ziv. (<)

godec [kdor igra na preprosto glasbi-

lol: a ja b'lɛ 'kɛ: 'gõ:c_u 'tut'? • g'dõ: ja

pa 'bė:u za 'gõ:c:a na 'õ:xcɛtɛ? • za

'gõ:c:a bõ 'põ:p, kə 'ta:k 'rat u 'pišõ

'pixa | ⇒ MUZIKANT □ +

goden ▶ 'gju:dŋ -dna -ə prid. (rod. ed. m. sp.

-d'nɛga) redk. *goden*: kə bədə z're:s'kɛ

'gju:d'nɛ, jəy bæš pa 'da:ļa na 'mižə •

'zâ:b'õ ja 'gju:dŋ • 'diɛ:k'le ja žə

'gju:d'nə za žə'njtu | □ +

goditi ▶ 'gõ:dɛt -ɛm nov., redk. -em nd. ('gõ:-

dɛ (in 'gõ:t) -t:ɛ, 2. os. dv. -t:a; 'gõ:d'u

-dļa -ə, mn. -d'lɛ itd.) 1. *gosti* |igrati,

predvsem na godalo: 'le:pə 'gõ:dɛjə 2.

g. nad kom *gosti*, *godrnjati*: 'põ:ba 'ka:

nap're: 'nė:kɛ 'gõ:t'ta • 'kâ: pa 'gõ:dɛš? •

pə na'vâ:dɛ 're'nâ:ta 'ta:g_()õ:dɛ nad

'mən', kə na 'dâ:m za'dju:z'd' g'rušk

'sušət • ud 'nė:gdɛ sə 'gõ:d'lɛ 'dė:dɛ za

u'sâ:kə st'vâ:r | ⇒ PASATI □ + ≠ (+ *gosti*)

goditi se ▶ gə'dit se 3. os. ed. gə'di se nd.

(-; gə'diju -dija -ə, mn. -dilɛ itd.) redk.

1. *goditi se*, *dogajati se*: 'tâ:kə se

gə'di pə s'vɛ:tɛ, da 'bõ:x pə'mâ:gɛ! •

'kâ:kə ra'či se 'dju:nstɛ'dė:n gə'dijə! 2.

g. se komu *goditi se komu* |*biti*, *živeti v*

določenih razmerah: 'kək se tɛ gə'di u

'lɛb'lâ:nɛ? • 'dju:brə (: s'lâ:bə) se mə

gə'di • dobro | se godi (| = gre) komu

živi v dobrih gmotnih, zdravstvenih

razmerah: 'dju:brə nəm ja š'lə p'rɛ: -

'dɛ: nəm 'niɛ: 'vjɛ:č 'ta:k (⇒ ODREZATI) •

⇒ goditi se komu ko BARONU • ⇒ KRIVICA

se godi komu | ⇒ k 1 ⇒ BITI²; k 2 ⇒ ITI

□ +

godlja ▶ 'gõ:d'le -e z (<) nš *godlja a* |*kar*

ostane po obarjanju krvavic: 'gõ:d'lɛ

'mi 'ka: u'kra:j z'lijamə b |*gosta juha*:

'čâ:sɛ sə 'gõ:d'lɛ 'jə'd'lɛ, 'dɛ: ja pa 'niɛ:

'vjɛ:č | k a črna župa □ +

godovati ipd. ⇒ REŠEVATI SE ipd.

godoven ▶ gə'dõ:n -a -ə povdk. (rod. ed. m.

sp. -nɛga) star., redk. *ki goduje*: a sɛ 'ti

'dju:nz gə'dõ:na? (⇒ ⇒ REŠEVATI SE) | □

Plet. ≠

godrnjati ⇒ GODITI

goflja ▶ 'gõ:flɛ -e z (<) slabš. 1. *usta*: pə

'gõ:flɛ te 'bəm 2. *kdor veliko*, *predr-*

zno govori: 'tət' ja šale 'gõ:flɛ! • zmer.

'tixə, 'gõ:flɛ! • čustv. **dobiti** (= fasati

ipd.) **jih po goflji biti tepen**, *kazno-*

van zaradi predrznega, zabavljivega

govorjenja: s'pɛ:t jəx ja pə 'gõ:flɛ

'fâ:sõ, kə se ja jɛ'zɛkõ (⇒ dobiti jih

po GOBCU) • čustv. **držati gofljo molčati**:

čə bɛ z'na:u 'gõ:flɛ 'daržad, bɛ tɛ pa

'bõ:lɛ š'iə (⇒ držati JEZIK) • čustv.,

redk. **imeti dolgo gofljo grdo**, *nepri-*

merno govoriti (o kom/čem): pa za'kâ:

'mâ:š 'tâ:kə 'dõ:gə 'gõ:flɛ? (⇒ ⇒ imeti

dolg JEZIK) • čustv., redk. **zapreti gofljo**

umolkniti: 'vɛ:š 'kâ:, 'ka: 'za:prə 'gõ:flɛ

pa g'ma:ɣ 'dɛ: (⇒ zapreti GOBEC) • čustv.

zapreti gofljo komu onemogočiti ugo-

varjanje komu, pripraviti koga do

molčanja: z'ra:unə sə ga u'zɛ:lɛ, sə mə

pa 'gɔ:flɛ 'za:prlɛ (☐ zapreti GOBEC komu)
| ☐ GOBEC ☐ +

gojenje ▶ 'gɔ:jɛnɛ (in -ja-; **Bo** tudi -e) -e s
(> nš *godenje, godrnjanje* |< *CODITI*:
'na:m tɛga 'gɔ:jane pɔs'ʃuʂɔ | ☐ ≠

gojzar ⇒ GOJZER

gojzder ▶ 'gɔ:jz'dɛrja -dɛrja m (<) nav. mn.
gojzar: 'gɔ:jz'dɛrja sɱ 'ɲo:ve 'duo:b'u |
☐ ⇒ GOJZER ☐ ∅

gojzer ▶ 'gɔ:jzɛr -zɛrja m (<) nav. mn. **a**
gojzar: 'gɔ:jzɛrja u'buj • 'gɔ:jzɛrja sɛ
za'čɛ:lɛ 'ɲo:sɛt 'pá:r 'lɛt prad_()'rugɛ
'va:js'kɛ **b** *smučarski čevlji*: s'muča sɱ
'jɛm'ɔ, 'gɔ:jzɛrja pa 'ɲiɛ: | ⇒ BERŠTAJGER
☐ GOJZERICA; k a GOJZDER ☐ SSKJ pod *goj-*
zar

gojzerica ▶ 'gɔ:jzɛrca (in -zɛ-) -ɛrce ž mn.
(>) nav. mn., redk. **a** *gojzar* **b** *smučarski*
čevlji | ☐ ⇒ GOJZER ☐ SSKJ pod *gojza-*
rica

gol ▶ 'gɔ:l -la m (<) *gol* sport. **a** *vrata pri*
nogometu, rokometu ali hokeju: 'gɔ:l se
ja pɔ'da:ru **b** *zadetek pri nogometu,*
rokometu ali hokeju: t'ri 'gɔ:le ja 'da:u
• d'vá: 'gɔ:la 'fɔ:ra 'má:jɛ | ☐ SSKJ, SP
1962

gol ▶ -, mn. gɔ'li -'li z (<) *gol* |obsekano
tanjše deblo: gɔ'li sɛ b'le: u m'la:ke
'var:žane, namiz_d_()a p ka'mɛja na'sulɛ
| ☐ +

gol ▶ 'gɔ:u -la -ə prid. (rod. ed. m. sp. -uga
in -lɛga) **1.** *gol* |ki je brez dlake, las,
perja ali listja: g'la:vɛ 'má: 'čistɛ
'gɔ:la, kɛ sɛ jɛ u'p'se:valɛ • 'tičɛ (:
'za:jcɛ) sɛ ša 'gɔ:u:lɛ • d'rɛ:ujɛ ja 'žɛ
'gɔ:u:lɛ • pɛ 'šiškɛ ja 'gɔ:u:la, pa 'na:bɔ
'dɔgɛ 'vje:č **2.** *gol* |na katerem ni bla-
zine, podloge: na 'gɔ:u:lɛx t'le:x ja
'lie:žɔ **3.** čustv. *poudarja pomen samo-*
stalnika, na katerega se veže: 'tɔ, kar
sɱ pɔ'vɛ:dɔ, ja 'gɔ:u:la rɛs'ɲiɛ | ⇒ NAG;
|na golo nogo | ⇒ BOS; |sekati na golo |
⇒ FRATA ☐ +

golaž ⇒ GOLEŽ

goldiner ▶ gɛl'dinɛr -nɛrja m (<) *goldinar*
|denarna enota|: kákeɟ gɛl'dinɛrjɔ ja
dɔ'bija za 'dó:tɛ | ☐ +

gole ⇒ GORLE

golež ▶ 'gò:leš -ža m (<) *golaž*: a bəž 'gò:-
leš 'jɛ:du? |segedinski golež ⇒ SEGEDI-
NER ☐ ∅ (SSKJ, SP 1962 *golaž*)

golf ▶ 'gɔ:lf -a m živ. (<) *golf* |avtomobil|:
'f'rá:nčɛk 'má: 'be:uga 'gɔ:lfa | ☐ SSKJ
5: 1040

golida ⇒ ŽEHTAR

goliti se ⇒ PRESPATI SE

goljuf ipd. ⇒ GELJUF ipd. [Plet.: >goljuf,

úfa, m. [...] 2) der Bauernstrumpf ohne
Fußsack, C.; goljufe so nosili, da niso
golih meč kazali, Kr., *Savinska dol.*:
[...]«

goljufati ▶ 'ga:lfat [gal'fá:m (| in gɛ- | >)
d. <'ga:lɛ -te; 'ga:lɔ [gal'fá:la -ə) **1.**
g. koga *ogoljufati koga* |okoristiti se|:
kɛ ja 'a:uɔ 'kup'u, sɛ ga gal'fá:lɛ za
'pá:r 'ta:užɛnt 'má:rk **2.** goljufa koga
zmoti se kdo |naredi napako|: sɛm
'diɛ:skɛ 'rɛ:zɔ, mɛ ja pa gɛl'fá:lɛ za
dɛ'sɛ:t cɛn'tɛ'mɛ:trɔ | ⇒ GOLJUFAVATI ☐ k
1 okoli PRINESTI; k 2 ⇒ ZMOTITI SE ☐ +
(nd.)

goljufavati ▶ gal'fá:vət -əm (in gɛ-) nd. (<)
g. koga *goljufati koga* |okoriščati se|:
pɛ m'le:kɛ naz gal'fá:vɛjɛ • u šta'cunɛ
gɛl'fá:vɛjɛ | ☐ okoli PRINAŠATI, ŠVINGLJATI
☐ ∅

goljufija ▶ gal'fija -a (in gɛ-) s (rod. mn.
-fi) *goljufija*: te rɛfɛ'rendum ja 'bɛ:u
na 'vɛ:lka gɛl'fija • gal'fija ja z'gá:n'ɔ,
sɛ ga pa 'za:prlɛ | ☐ ŠVINGLERIJA ☐ +

goljufiv ▶ gal'fijv -va -ə (in gɛ-) prid. (rod.
ed. m. sp. -fijuga; rod. ed. ž. sp. -five) **1.**
goljufiv: tɪsta 'po:štarca ja b'la:
gal'fiva **2.** *varljiv* |ki vara, zavaja|:
z'la gal'fiva ja ta 'ba:ru - 'bɔ:x 'vɛ:, čɛ
bɔ z'da:ržaia • tɛ u'rjɛ:mɛ ja gal'fivɛ -
'videt ja 'tɔ:ɔplɛ, sxla'di se pa 'tut'
'ka:r 'xitɛ | ☐ +

goljufivček ▶ gal'fijvčɛk -čka (in gɛ-) m živ.
(>) redk. *duda, cucelj*: 'na, tɛ mɛ gɛl'fijv-
čka 'da:lɛ, pa 'bɔ: | ☐ ∅

golman ▶ 'gɔlman -a m živ. (<) **1.** sport. *vratar*:
'ja:s_()m 'bɛ:u 'na:j'vje:čkrɔ 'gɔ:l-
man (= za 'gɔ:lmana), kɛ 'ɲisɛm_()'ɔ:gu
'le:tat_()'ɔ:k **2.** šalj., redk. *vratar* |v
'ustanovi|: na 'g'linɛ ja za 'gɔ:lmana |
☐ k 2 ⇒ VRATAR ☐ SSKJ, SP 1962

golob ▶ gɔ'ɔ:p -ba (in g'ɔ:-) m živ. (or. mn.
star., redk. -b'mɛɟ; or. dv. star., redk. -b'mɛɟ)
golob **a** |ptica|: gɔ'ɔ:pɛ valijɛ • gɔ-
'ɔ:pɛ 'fò:tra • d'vá: g'ɔ:ba mɛ ja u'zɛ:-
la • ud g'ɔ:ɔ:ba 'ja:jcɛ • ud gɔ'ɔ:ba
d'rjɛ:k (*golobjak*) **b** |samec|: tɛ r'ja:u ja
g'ɔ:ɔ:p, ta 'siva pa g'ɔ:ɔ:bica | ☐ +

golobek ▶ gɔ'ɔ:pɛk -a (in g'ɔ:-) m živ. (<)
manjš., ljubk. *golobček*: kra'gul ja gɔ'ɔ:p-
bɛka u'zɛ:u | ☐ ∅

golobica ▶ g'ɔ:ɔ:bica -bice ž (<) *golobica*
|samica|: ub g'ɔ:ɔ:bicɛ sɱ 'pa:ršu | ☐ +

golobička ▶ g'ɔ:ɔ:bička -e ž (<) manjš. *golo-*
bička: 'tá:kɛ 'fa:jn g'ɔ:ɔ:bičkɛ sɱ 'jɛm'ɔ |
☐ +

golobivnek ▶ g'ɔ:ɔ:biɲɛk -a (in -'biɲ-; in
-nɛ-) m (im. mn. -nɛkɛɟ) *golobnjak* |pro-

stor|: u 'p'lxonovę sę st'rjic u'sa:kę 'lę: -
tę g'łębiuņęke pęm'ęie:d'lę | □ 0

golobnjak ⇒ GOLOBIVNEK

golobuč ▶ g'ła'buč -a -ę prid. (rod. ed. m. sp. -žga, daj. ed. m. sp. -čmę) *plešast*: nęga g'ła'bužga 'dę:da sę ja dę'bija • nęmičkņę ja žę g'ła'buč | □ 0 (+ *golobučen*)

gologlav |brez pokrivala| ⇒ OGLAV

golša |povečana ščitnica| ⇒ KROF; |pripticah| ⇒ KROŠ

goltanec ⇒ GRATANEC

goltniti ▶ 'gõt:t'ņ't -t'nem d. (<'gõt:t'ņę (in -t'ņ') -t'ņ'te; 'gõt:t'n'u -t'ņ'la -ę) **Bo** čustv., star., redk. *narediti požirek, griž-ljaj*: s f'lā:ša ja n'mā:žę 'gõt:t'n'u • 'rō:za 'ša: 'gõt:t'ņ'la 'ni 'ra:jža | □ 0 ⇒ GOLZNITI □ +

golzniti ▶ 'gō:zēn't' (in -z'ņ') [>] -z'nem d. (<'gō:z'ņę (in [-zēn't'] -zēn'te; 'gō:z'n'u -zēn'la -ę) **Kr** čustv., star., redk. *narediti požirek, grižljaj*: k'ra:ujęga m'le:ka 'kū:za ša 'gō:zēn'la 'ni | □ 0 GOLTNITI □ 0

gombelja ▶ 'gō:mbeļe -e z (<) čustv. (*človekova*) *noga*: k'ā: ste'gujaž 'gō:mbeļe? • 'gō:mbeļę sņ sę z'lō:mļa | □ 0 ⇒ NOGA □ 0

gombuza ▶ gēm'buza -e z (<) 1. **a** *krasta* |posušen izcedek|: gēm'buze 'mā:m (: se mę 'de:lęję) pę 'ņū:geč • pŕ ž'va:dex sę se gēm'buze nar'dile pa 'čairvę sę b'lę 'nētŕ **b** *buška bunka*: sņ 'pā:dļa, 'mā:m pa gēm'buze **c** *škrļup* (*na sadežih sadnega drevja, na krompirjevih gomoljih*): na krēm'pę:rję sę 'tud' gēm'buze, na d'rjē:vę pa 'ņjē:, ja 'ra:k 2. čustv. *zelo zvit les za drva*: tis'te gēm'buze sę pŕpę'lā:lę | □ 0 k 1a, c ⇒ KRASTA; k 1b ⇒ BUNKA □ 0

gombuzast ▶ gēm'buzzast -a -ę prid. (rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmę in -s't'mę) **Bo** **a** *krastav*: kę 'lę:nę 'mā:m gēm'buzzastę, kę sņ se pę'tō:kļa **b** *buškast, bunkast*: gēm'buzzast bęš pę g'ļa:vę, kę 'ta:k u ũ'rā:te t're:skęš **c** *škrļupast*: 'lā:nę ja 'bē:ũ 'tis'te 'sōrte krēm'pę:r gēm'buzzast | □ 0 k a, c ⇒ KRASTAV □ 0

gondati ▶ 'gęndat gęn'dā:m nd. (<'gęndę -te; 'gęndę gęn'dā:lā -ę) 1. g. kaj *zviјati in pri tem mečkati kaj*: za'kā: 'čō:te 'ta:g_ęn'dā:š! 2. čustv. g. koga *zelo oblačiti koga*: 'sę: 'ni 'čudņę, da ja 'pō:p 'ka: nap'rę: prax'ļajjan, kę ga pa 'ta:g_()ņ'dā:ję! | □ 0 k 1 MOTATI; k 2 ⇒ OBLAČITI □ 0

▶ **gondati se** ▶ 'gęndat se gęn'dā:m se nd. (⇒ GONDATI) *zviјati se in se pri tem*

mečkati se: 'tę:pęč se gęn'dā: pęd 'ņū:gęm | □ 0

goniti ▶ 'gū:ņęt (in -n't') 'gō:ņęm nd. (<'gū:ņę (in 'gū:ņ') -n'te; 'gū:ņ'u 'gō:n-ļa -ę) 1. **goniti a** *delati, da se giblje, premikal*: čaš 'čŕ'n'ō:c ja t'reba pa 'fa:jn 'gū:ņ't' pę'čikęl **b** *delati, da se zelo hitro giblje, premikal*: 'ņjē: 'kū:ņę tag_ 'ū:ņęt! • 'bā:bę ja 'gū:ņ'u kōļ 'xiša 2. **goniti** |delati, da pride navadno žival na določeno mesto|: 'kō:m s'te pa 'gō:nlę k'rā:ve? 3. čustv. **a** *pozročati, da mora biti kdo zelo dežaven, goniti*: pra'mā:žę sę me 'gō:nlę, se pa 'ņișņ 'uču **b** *odganjati*: 'męnda jęx ja s'pēt ut 'xiša 'gū:ņ'u 4. čustv. *kar naprej govoriti, ponavlјati*: 'ka: nap'rę: 'gō:ņę 'ja:nę pa 'ištę | □ 0 k 1a, 3a GNATI; k 1b-3a, 4 TERATI; k 3b ⇒ POJATI □ +

▶ **goniti se** ▶ 'gū:ņęt (in -n't') se 'gō:ņęm se nd. (⇒ GONITI) 1. **a** *goniti se* |kazati nagnjenje za parjenje|: pra'sjca se 'gō:ņę **b** nizk. *vlačugati se, vlačiti se*: ũ:sę, kar ja p'rō: - 'gū:ņ'c_()e tę pa 'na_ bę b'lę t'reba 2. slabš. *poditi se, divјati*: ut'ŕū:čę se 'gō:n'ję pę 'vje:sę | □ 0 k 1a, 2a BUKATI SE, POJATI SE; k 1b ⇒ KURBATI SE □ +

gor ▶ 'gū:ōr (in 'gū:ō) prisl. (s prislovnim določilom kraja gūō in gūōr) 1. *gor* |izraža gibanje ali smer proti višjemu kraju|: 'ta:jle 'gū:ōr 'jędę • 'tęle 'gū:ō (sem gor) pęg'lę:dę • bal'kō:n 'mā: 'tō:d' 'gū:ōr ũ'ba:rnen • 'gū:ō pa 'dū:ō pę 'kuxņę ga 'vęz'ma ũ 'va:žę • 'ta:jle 'gū:ōr bę b'lę za 'jēt • š'pica 'ma:ra 'będ 'gū:ō (*navzgor*) ũ'ba:rņena • ũ's'ta:ņę 'gū:ōr (*vstani*) • s prislovnim določilom kraja gūō pę k'lā:nčę ja t'reba 'jēt • 'nē:kę gūō pę s'tęņę 'lę:ze 2. *gori* |izraža stanje ali položaj na višjem kraju|: 'jā:, 'kē: 'gū:ō ja 'šęnt'jō:št! • 'tęmle 'gū:ō sę 'tičę • s prislovnim določilom kraja gūō ũ b'rjē:gę 'mā:mę 'xišę • 'čjzd gūō pęc_()t'rē:xę sę sę 'lā:stōke g'ņe:zdę nar'dile • ⇒ dati gor (⇒ DATI!) • ⇒ GOR SI GLEDAJ (⇒ GLEDATI) • ⇒ narediti se gor (⇒ NAREDITI) • ⇒ PLAČATI gor • ⇒ priti si gor (⇒ PRITI) • ⇒ ROKE gor • ⇒ SPRAVITI koga gor • ⇒ VZET gor • ⇒ ZRASTI gor • ⇒ ZREDITI gor | ⇒ TAGOR, TAGORLE, TAMGOR □ k 2 GORLE □ +

gora ▶ 'gū:ōra -a z (<rod. mn. 'gō:r tudi 'gū:ōr; or. ed. zastar. gę'rō:j) **a** *gora* |vzpētinal: 'ņiška (: š'pica:ta : vę'sū:ō:ka) 'gū:ōra • 'kā:kę 'gū:ōra sę 'tęm vę-

'syo:ke! • zastar. pəd gər'ró:j sta sę 'xišə s'cǐmpraša **b Bo** mn. *hrībi, hrībovit svet:* 'un' z neę 'gō:r ja tē'lē:ta u'zē:u, čə 'ni 'bē:u znad 'b'rā:sǐoč • čustv., kot vzklik **križana gora izraža strah, vznemirjenje obup:** k'rīžəna 'gyo:ra, jā 'kā:ka sę 'pa:!? | ⇒ **PODGORA** | k b **HRIB** | + [Tominšek 1903: 18: or. ed. »V obče so te vrste tvorbe redke, izključne pa niso nikjer: v̂dūj (= vodoj), r̂kūj, n̂gūj, ĝrūj in morebiti še katera druga. Pa tudi: v̂d̂b, r̂k̂b, n̂ĝb.«]

gorat ▶ gər'rat -a -ə prid. (rod. ed. m. sp. -d'ga in -tęga, daj. ed. m. sp. -t'mə in -tęmə) *gorat:* gər'rat s've:t | | +

gorčica ⇒ ZENP

gorec ▶ 'gō:rc -a m živ. () sleng. *gorsko kolo:* z 'gō:rcə se u'kō:lę 'vəzę • 'gō:rcə mē 'kupte | | ⇒ **gorsko KOLESO** | + ≠

goreč ▶ gər'č -a -ə prid. (rod. ed. m. sp. -žga, daj. ed. m. sp. -čmə) čustv., redk. *goreč* [razgret od boleznī, napora]: 'lice mā: gər'čə | | +

goreti ▶ 'gō:rat [gər'rim ([in g'rī-) nd. (g'yo:rə (in 'g'yo:r) -rte; 'g'yo:rō [gər'č -la -ə ([in g'rē:-)] 1. *goretī* [zginjati v ognju]: 'dar:ve gər'rije • 'k'yo:zuc ja 'g'yo:rō • a u špor'xeirtə ša gər'i? • brezoz. pər 'ble'kā:čə ja gər'č:lə 2. *goretī* [dajati svetloba]: 'luč (: s've:ča : 'zārŋca) gər'i • 'luč ja ne'xā:la 'g'yo:rat 3. čustv. [biti razgret od boleznī, napora]: 'ka: gər'rim, 'tak mę ja u'rō:čə • 'čie:lə mē gər'i 4. brezoz., vzklik pri metanju kocke *kocka se s spodnjo ploskvijo ni dotaknila podlage:* gər'č:lə 'ja! 'ša: 'e:ŋkɪt 'var:žə. | | +

gori ⇒ GOR

gorica ▶ gər'ričə (in g'rī-) -'rice (in g'ri-) z () nekđaj *ograjnjen prostor navadno ob hlevu za izpuščanje svinj:* u gər'ričə smē 'mē:lę pra'šičə • ka'kē: sē 'mē:lę u g'r'ričə m'lā:kə 'tut, da sē se pra'šičə 'nət 'vā:lelę | | DVOR | +

gorila ▶ gər'riļa -'rile z () nov. *gorila* [največja človeku podobna opica]: u ži'vā:ls'kēmə 'va:rtə smē gər'riļə 'vid'lę • poud. **biti tak ko ena gorila biti zelo močen, orjaški:** ja 'tā:k:ə na gər'riļa | | +

gorile ⇒ GORLE

gorjanec ▶ gər'jā:nc -a m živ. () 1. *gorjanec:* gər'jā:ncə sē 'fe:st 'lędę 2. slabš. *neroden, neuglajen človek:* za'kā: sę 'tā:g_ŋ'jā:nc? | ⇒ **POLJANEC** | k 1 **HRIBOVEC** | +

gorjanski ▶ gər'jā:ns'kę -ska -ə prid. (rod.

ed. m. sp. -s'kęga) slabš. *neroden, neuglajen:* na 'bō:dę 'nə 'ta:g_ŋ'jā:nska pa 'jōdę na 'p'yo:grap • čā:sę smē b'lę 'bəl gər'jā:ns'kę, šale pə d'rugę 'va:js'kę sē nas 'p'yo: za'čē:lę 'rixtat | | ⇒ **GORSKI** | +

▶ **gorjansko** ▶ gər'jā:nskə prisl. () slabš. *nerodno, neuglajeno:* pə gər'jā:nskə se 'nō:sę • redk. pə gər'jā:nskə g'rē: zron pę'cikəlna (*hodi ob (dvo)kolesu po desni strani*) | | ⇒ **GORSKO** | SSKJ

gorjup ▶ gər'jup -a -ə prid. (rod. ed. m. sp. -pęga) zastar. *grenek* [neprijetnega okusa kot pelin]: 'p'yo: ja kəfija zə gər'jupə, čə se tę p'ri:evēč cəkər'lina 'nət u'suja | | ⇒ **GRENEK** | +

gorle ▶ 'g'yo:rlə in 'g'yo:le prisl. () *gori* [izraža stanje ali položaj na višjem kraju]: 'g'yo:le u'ziem' 'le:stucə • 'g'yo:rlə ja erop'laan, a 'vidęš? • 'təmle 'nētŋ 'g'yo:rlə sēm 'die:la 'pismə | ⇒ **TAGORLE, TAMGORLE** | ⇒ **GOR** | 0

gornjak ▶ gər'n'āk -a m () NŠ, star., redk. *gornik* [veter]: gər'n'āk u'lē:ča | | +

gornji ▶ 'gō:rnę -e -ę prid. (rod. ed. m. sp. -nęga) redk. *zgornji* [ki je višje]: na 'gō:rnę pəl'ičə pęg'lē:dę • ⇒ **gornja HIŠA** • ⇒ **gornji KAMEN** | | ⇒ **ZGORNJI** | +

gorovje ▶ gər'ō:jə (**Bo** tudi -a) -a s () NŠ *gorovje* [v celoto povezane gore]: kōl 'rəbā:noga 'kō:ta ja gər'ō:jə, ja pa 'dō:gə 'marzļə | | +

gorski ▶ 'gō:rs'kę -ska -ə prid. (rod. ed. m. sp. -s'kęga) slabš. *neroden, neuglajen:* 'tā:ka, 'bəl 'gō:rska 'ō:xet ja b'la: • na 'bō:dę 'nə 'ta:g_ŋ'ō:rska! | | ⇒ **GORJANSKI** | +

▶ **gorsko** ▶ 'gō:rskə prisl. () slabš. *nerodno, neuglajeno:* p'rō: 'gō:rskə 'ja, čə 'kar u'se: lę'di 'tīkōš • 'š'te:fa 'xō:dę zron pę'cikəlna pə 'gō:rskə (*hodi ob (dvo)kolesu po desni strani*) | | ⇒ **GORJANSKO** | +

gorski ▶ 'gō:rs'kę -ska -ə prid. (rod. ed. m. sp. -s'kęga) • ⇒ **gorsko KOLESO** | | +

goršati ▶ 'gō:ršat -əm nd. () star., redk. *lepšati, delati lepše:* 'f'rā:ncęk 'gō:rša 'a:uŋ • 'xišə 'gō:ršəmə | | ⇒ **LEPŠATI** | Plet.

▶ **goršati se** ▶ 'gō:ršat se -əm se nd. () star., redk. *postajati a lepši:* 'mā:nca se g'līx'kar 'gō:rša **b** za vreme *boljši:* u'rje:me se 'gō:rša | | k a ⇒ **LEPŠATI SE;** k b ⇒ **BOLŠATI SE** | Plet. (SP 1962 ≠)

gorši ▶ 'gō:ršə -- -- tudi -a -ə prid. (rod. ed. m. sp. -- tudi -šęga in -žga, daj. ed. m. sp. -- tudi -šmə in -šmə) star., primernik

gospodariti ▶ gəspə'dá:rət (in -rt) -əm nd. (gəspə'dá:rə (in -'dár:) -rte; gəspə'dá:ru -rša -ə) **a** *gospodariti na (kmečkem) posestvu*: "tò:nčka 'ka: 'čè:dna gəspə'dá:rə **b** *gospodariti* [upravljati, uporabljati materialne dobrine]: 'kək pa gəspə'dá:rjə, da gr'è: ɥ'sə x_:'u'dičə?! | ☐ ⇒ BIRTOVATI ☐ +

▶ **gospodariti se** ▶ gəspə'dá:rət (in -rt) se -əm se nd. (⇒ GOSPODARITI) **a** *gospodariti* [upravljati, uporabljati materialne dobrine]: pə'rə'čile sə b'le:, 'kək smə se čəbela:rjə gəspə'dá:rlə **b** redk. *prebijati se* (skozí življenje), *preživljati se*: pɤ 'tin'čkə se 'ka: 'nəkakə gəspə'dá:rjə | ☐ k a ⇒ BIRTOVATI; k b ⇒ RIHTATI SE ☐ Ø

gospodična ▶ gəspə'dična -e z () šalj., nov. *gospodična* [naslov za doraslo mlado žensko]: 'se: sɛ žə 'ce:ša gəspə'dična! | ☐ ⇒ FRAJLA ☐ +

gospodinja ▶ gəspə'dine -e z () *gospodinja* [ženska, ki opravlja ali vodi domača dela]: a 'du:ns_()ɛ pa 'ti za gəspə'dinɛ! | ☐ +

gospodinjiti ▶ gəspə'dinɛt (in -n't) -ɛm nd. (gəspə'dinɛ (in -'din') -n'te; gəspə'din'u -'dinja -ə, mn. -'din'lɛ itd.) **a** *gospodinjiti*: 'jaz gəspə'dinɛm, 'un' pa na 'šixt 'xò:dɛ **b** g. koga *preživljati, vzdrževati*: "mija nas ja 'pɥo: gəspə'dinja pa 'kuxaša 'nəm | ☐ k b ⇒ RIHTATI ☐ +

gospodnica ▶ gəsp'ò:dɲca -e z () • **mala gospodnica** *malí šmaren, 8. septembra*: 'má:ša gəsp'ò:dɲca • **velka gospodnica** *velki šmaren, 15. avgusta*: na 'vè:lke gəsp'ò:dɲca sma se 'žè:nša - u 'vè:lke gəsp'ò:dɲcɛ ja b'la | ☐ Plet.

gospodničen ▶ gəsp'ò:dɲčən -čna -ə prid. (rod. ed. m. sp. -čnɛga) *iz časa med velikim in malim šmarnom*: | < GOSPODNICA: gəsp'ò:dɲčne 'ja:jce sə se 'čá:sɛ ɥ'la:-gale ɥ 'žjtə | ☐ Ø

gospodski ▶ gəsp'ɥo:c'kɛ -cka -ə prid. (rod. ed. m. sp. -c'kɛga) **1.** *gospodski* | < GOSPOD **1**, GOSPODA: 'tɔ: ja gəsp'ɥo:c'kɛ č'ɥo:vek **2.** čustv. *dragocen, razkošen*: 'ká:ka gəsp'ɥo:c'ka 'južna ja b'la: | ☐ NOBLIH prid. ☐ Plet.

▶ **gospodsko** ▶ gəsp'ɥo:ckə prisl. () **1.** *gospodsko* **a** | < GOSPODSKI **1**: gəsp'ɥo:ckə se 'nò:sɛ **b** | < GOSPODSKI **2**: p'rɔ: (pə) gəsp'ɥo:ckə ž'vita **2.** redk. *v knjižnem ali ljubljanskem pogovornem jeziku*: ut 'kɔ:t ja 'bè:ɥ, da ja 'ta:k pə gəsp'ɥo:ckə g'va:ru? | ☐ k **1** NOBLIH prisl.; k **2** FINO,

LJUBLJANSKO, SLOVENSKO ☐ Ø

gosposki ipd. ⇒ GOSPODSKI ipd.

gost ▶ 'gɔ:st -a m (im. mn. -s'tɛ) redk. *gost* [kdor je kam povabljen in pogosto]: 'gɔ:s'te 'má:mə • šalj. 'ti sɛ pa 'bəl 'rɛ:deg_:'ɔ:st pɤ 'našə 'xišə | ☐ +

gost ▶ 'gɔ:st -a -ə prid. (rod. ed. m. sp. -s'tɛga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tɛmə in -s't'mə) *gost* **1.** [ki je bolj v trdnem kot v tekočem stanju]: 'gɔ:sta 'župa **2.** [skozí katerega se težko vidi]: gɔ:zd_()'ɛm • 'ká:ka 'gɔ:sta 'mje:gla ja ɥ 'ž'rɛ:lɛ! **3.** **a** [razvrščen v majhnih medsebojnih presledkih]: 'zəbɛ pɤ glɔ-'nikə sə 'gɔ:s'tɛ • 'gɔ:s'tɛ 'la:sɛ • 'gɔ:stə gr'mɔ:jə • 've:ja sə 'gɔ:s'te **b** [ki sestoji iz enot, razvrščenih v majhnih medsebojnih presledkih]: 'gɔ:sta kr'tá:ča • 'bəl 'gɔ:stə 'çɔ:tə ja 'trɛ:ba 'jəməz_()a m'le:kə çɛ'dit | ☐ +

▶ **gosto** ▶ 'gɔ:stə -s'tɛga in -z'd'ga s (daj. ed. -s'tɛmə in -s't'mə) nš **1.** *gosto živilo, predvsem juha*: 'bəl 'gɔ:stə mɛ 'dɛ: - 'nɔ:čəm 'čis'tɛga • 'nɛž 'gɔ:s'tɛga na 'mò:ra 'ja:st **2.** | ⇒ PRENAGOSTO ☐ SSKJ

gosti ⇒ GODITI

gostija ▶ gəst'ija -a (in gəs'-) z (rod. mn. -'ti) *gostija, pojedina*: 'ká:kə gəs'tije sə naš'tè:lɛlɛ! | ☐ POJEDA ☐ +

gostilna ▶ gəst'ilna -e (in gəs'-) z () *gostilna*: u 'š'márt'nɛ sta d've: gəst'ilnɛ • 'na:š s'pè:t u gəs'tilnɛ 'pija • x 'južnɛ sm 'xɥo:d'u pa ɥ (= zastar. na) gəs'tilnə • ⇒ biti na HRANI v gostilni • ⇒ hoditi na HRANO v gostilno | ☐ OŠTARIJA ☐ +

gošča ▶ 'gɔ:ša -a z (or. mn. star., redk. -mɛ; or. dv. star., redk. -mɛ) *gozd* [drevje ali z njim porasel svet]: u 'gɔ:šə sma š'la: ɥ s'tɥo:rža • 'təle 'rje:čamə tɤ pəč_()'tuke 'dɥo:l, tɤ za 'gɔ:šə • 'gɥo:r sə 'dɛ: žə 'çɛ:lɛ 'gɔ:ša • z 'gɔ:šmɛ se ɥ 'zá:drugɛ 'ni ub'nje:sə! | ⇒ GOŠČAVA; |v kavi | ⇒ ZOC ☐ ZAVOD ☐ +

goščava ▶ gə'shá:va -e z () nš **1.** **a** *goščava* [gosto grmovje in drevje ali z njima porasel svet]: na p'rɛdɛž 'dɛ: čas tɪstə gə'shá:və • gə'shá:va 'rá:s'tɛ 'dɛ: tɤ'gɥo:r **b** čustv. *plevel*: z 'nive 'ma:rmə tə gə'shá:və sp'rá:vɛt **2.** *gošča* [kar je gostega, navadno v tekočini]: 'ni b'la 'gɔ:stə - se ja "tò:na 'čud'u, da ja gə'shá:ve ɥ 'grɛ:zəncɛ 'ta:k 'má:lə | ☐ k **1b** ⇒ PLEVEL ☐ +

goščen ▶ 'gɔ:šən -šna -ə prid. (rod. ed. m. sp. -šnɛga) *gozden*: 'gɔ:šne jə'gò:dɛ smə nab'ra:lɛ • te 'gɔ:šnɛ 'pušɔ_()əm pɤ-

'nje:sla (šopek iz gozdnih rož, cvetlic)

⇒ GOZDEN □ ∅

goščika ▶ 'gɔ:šeka -e z ⟨⟩ manjš. *gozdiček* |< *gošča*|: 'kã: pa 'mã: tis'te 'gɔ:šekę - pa ša 'tɔ: bɔ s'tɔ:ku! | □ ∅

gota ▶ 'gɔ:ta -e z ⟨⟩ star. *botra* |*zastopnica otroka pri krstu ali priča pri birmi*|: 'se: 'gɔ:ta sɛ x'mã:žɛ 'pɔ:ɹ: 'mã:rlę, 'gɔ:t'ŋ' sɛ pa ša b'lę 'pɔ: kãkɛ 'lɛ:tɛ • 'žɔ:lɔva 'gɔ:ta sɛ pa bɛ'lɛ:nę • 'kɛk sɛ ja 'jɔ:kãžã, kɛ sɛ 'mã:rlę 'gɔ:ta 'mɔ:ja! • a sɛ 'tɛtɛle 'rɔ:žã ɹd 'gɔ:te (*botrine*)? | □ ⇒ BOTRA □ ∅ (Plet. *gotica*)

gotenj ▶ 'gɔ:t'ŋ' -t'ne m živ. ⟨⟩ star. *boter* |*zastopnik otroka pri krstu ali priča pri birmi*|: 'mɔ:je 'kã:st'nę 'gɔ:t'nę sɛ b'lę pa 'jurčkãvę z 'rɔ:ta • 'fɛ:rmen's'kę 'gɔ:t'ŋ' • 'tɛt'le 'ã:ɹtɔ ja ɹd 'gɔ:t'ne (*botrov*) | □ ⇒ BOTER □ ∅ (Plet. *goter*)

gotenjček ▶ 'gɔ:t'ŋ'čɛk -čka m živ. ⟨⟩ ljubk., star. *botrček* |< *GOTENJ*|: 'dɛ: 'gɔ:t'ŋ'čkɛ 'pã:pã, 'nɛ | □ ⇒ BOTRČEK □ ∅

gotika ▶ 'gɔ:t'ka -e z ⟨⟩ ljubk., star. *botrica* |< *GOTA*|: 'tɔ:le mę ja pa 'gɔ:t'ka 'kupžã | □ ⇒ BOTRICA □ ∅

gotin ▶ 'gɔ:tɛn -a -ɛ (in -tj-) prid. ⟨mn. -tɛnę (in -ti-)⟩ star., redk. *botrin* |< *GOTA*|: 'gɔ:tɛne 'čɛ:ɹle sŋ dɛ'bžã | □ ∅

gotnjev ▶ 'gɔ:t'nɔv | -va -ɛ (| *Bo* tudi -nev- (in -nev-)) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -n'ɔga⟩ star., redk. *botrov* |< *GOTENJ*|: 'pus'tę, 'tɔ: sɛ 'gɔ:t'nɔvę š'pɛ:glę | □ ⇒ BOTROV □ ∅

gotov¹ ▶ gɛ'tɔ:ɹ -va -ɛ (tudi -'tɔ:-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ɹga in -vęga⟩ mn., star., z oslabiljenim pomenom *določen, neki, nekateri*: gɛ'tɔ:ɹvɛm lɛ'dɛ:m 'ni u'sɛ:č, kɛ mɛ as'fã:lt nar'dilę • 'tɔ: sɛ gɛ'tɔ:ɹve stvã'ri, kɛ se jɛx ja 't're:bã 'dã:ržãt | □ ⇒ ta eni (⇒ EDEN) □ +

▶ **gotov¹** ▶ gɛ'tɔ:ɹ -va -ɛ (tudi -'tɔ:-) povdk. (⇒ GOTOV¹ prid.) **a** redk. *gotov* |*ki konča, opravi kako delo*: a sę žɛ gɛ'tɔ:ɹva s pɛ'mivɛnę? **b** *napravljen, oblečen*: pa da bɛž gɛ'tɔ:ɹu up 'šjɛ:s'tɛx, kɛ g'rɛ:ma | ⇒ GOTOV² povdk.; ⇒ SIGUREN □ k a ⇒ FERTIK; k b ⇒ PRIŠTE-LJAN □ SSKJ

▶ **gotovo¹** ▶ gɛ'tɔ:ɹvɛ prisl. ⟨⟩ star., v medmetni rabi *seveda* |*izraža soglasje, pritrditev, pritrdjevanje*: {A} na 'mɔ:rma pžã:čãt u'sęga na'e:ŋkɹt. {B} gɛ'tɔ:ɹvɛ, 'se: se zas'tɔ:pę, da 'nje: • {A} a pte š'lę? {B} 'bɛm, gɛ'tɔ:ɹvɛ. | ⇒ GOTOVO² □ ⇒ SIGURNO □ +

gotov² ▶ 'gɔ:tɔɹ (tudi -tɔ) | -va -ɛ (| *Bo*

tudi -tav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ɹga⟩ • ⇒ pa gotova MAŠA | □ ∅

▶ **gotov²** ▶ 'gɔ:tɔɹ (tudi -tɔ) -va -ɛ povdk. (⇒ GOTOV² prid.) biti gotov redk. **1.** *biti gotov a* |*ki je v svoji dokončni obliki*: 'xiša ja 'žɛ 'gɔ:tɔva **b** |*ki konča, opravi kako delo*: sŋ 'žɛ 'gɔ:tɔɹ z 'rɛ:zɛnę **2.** čustv. **a** *biti pokvarjen*: 'kɛkɛr 'nɔ:ž z b'ruse pɛ'tɛ:gneš, ja 'žɛ 'gɔ:tɔɹ **b** *poginili, umreti*: 'zã:jca sŋ š'tixn'u - ja 'bɛ:ɹ uč_()juba 'gɔ:tɔɹ **c** *biti utrujen*: sma 'ce:ɹ 'dɛ:n 'dɛ:žãžã, sma pa 'vɛrgnę 'gɔ:tɔva | ⇒ GOTOV¹ povdk.; ⇒ SIGUREN □ FERTIK povdk. □ ∅

▶ **gotovo²** ▶ 'gɔ:tɔvɛ (in -vɔ) prisl. ⟨⟩ v medmetni rabi, redk. < *GOTOV²* povdk. **1.** {A} a s'te žɛ 'fɛ:rtɛk? {B} 'gɔ:tɔvɔ! • čustv., redk. **pa gotovo izraža odločnost, nepopustljivost**: 'ta:g 'bɔ:, kɛ sŋ 'rɛ:ku, pa 'gɔ:tɔvɔ! (□ ⇒ pa KONEC) | ⇒ GOTOVO¹ □ ⇒ KONEC □ ∅

▶ **gotovo** ▶ 'gɔ:tɔvɛ (in -vɔ) povdk. ⟨⟩ redk. < *GOTOV²* povdk. **2b.** 'kɛkɛr s'vɛne ɹz_()ã'pã:rtja na 'sɛ:rja, ja 'gɔ:tɔvɛ z 'nɛmɛ • 'tɔ:lę šã 'nje:s'mã, pa ja 'gɔ:tɔvɛ za 'dɹ:ns | □ ⇒ FERTIK povdk. □ ∅

gotovina ▶ gɛtɔ'vina -'vine z ⟨⟩ nš, nov. *gotovina*: a 'mã:š'kɛ: gɛtɔ'vine? | □ +

govedina ▶ 'gɔ:vedna -vɛd'ne in gɛ'vɛ:dna -d'ne z ⟨⟩ nš *govedina* |*meso*: d'vɛ: 'kilę 'gɔ:vɛd'ne sŋ tɛ 'kupžã | □ +

govedo ▶ gɛ'vɛ:dɛ -ã s ⟨mn. tudi gɛ'vɛ:dę -ę in 'gɔ:vɛdę -ę⟩ **1.** *govedo a* |*žival*: 'pɛ:d gɛ'vɛ:t (= gɛ'vɛ:dę = 'gɔ:vɛdę) 'mã:jɛ **b** nš |*več goved, goveda*: gɛ'vɛ:dɛ ja 'dɛ: pɛ'cɛnę - 'ni 'fɔ:tra **2.** slabš. *neroden, navadno surov človek*: 'tã:jga gɛ'vɛ:da šã pa 'tud' na 'vɛ:m • zmer. 'mã:rš 'vɛn, gɛ'vɛ:dɛ za'rुकãnɛ! | □ k 2 ⇒ SUROVINA □ + [Plet.: »govędo, n. [...] tudi psovka: ti si pravo govedo! Savinska dol.«]

goveji ▶ gɛ'vɛ:jɛ -ã -ɛ prid. ⟨rod. ed. m. sp. -jga in -jęga⟩ nov. *goveji*: gɛ'vɛ:ja 'župa • ⇒ goveja ŽUPA | □ ⇒ GOVEJSKI □ +

govejski ▶ 'gɔ:vɛ's'kę | -veska -ɛ (| in -vɛ-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -vɛ's'kęga⟩ **1.** *goveji*: 'gɔ:veskɛ 'mje:sɛ • sɛ 'rje:klę - »dɛ 'tɔ:d'le se 'žixɛr 'ɔ:ce 'pã:sęje, 'tɛle pa 'gɔ:veska ž'vãt (*goveja žovina*) **2.** slabš., redk. *surov, neotesan*: 'tã:g, 'bɛl 'gɔ:vɛ's'kę 'ja:, se pa 'ra:t_()ie:pe • ⇒ govejaška ŽUPA | □ k 1 GOVEJI; k 2 ⇒ SUROV □ Plet.

govno ⇒ DREK

govor ▶ 'gɔ:vɔr -ã m ⟨⟩ nov. *govor* |*sestavka o kaki stvari ali njegovu podaja-*

njel: 'gɔ:vɔr ja 'bɛ:u 'čist k'râ:tək • g'do: ja pa 'gɔ:vɔr na'p̃isɔ? • "bâ:kɔ "jô:ža ja 'jəm'ɔ 'gɔ:vɔr (je govori) na pəg'rɛ:bə | □ +

govoranca ▶ gɔvɔ'râ:nc̃a -e z mn. ⟨⟩ nav. mn., slabš., nov. *govorjenje, govor* | *sestavek o kaki stvari ali njegovo podajanje*: na 'mô:rəm pəs'lušat_()eɣ gɔvɔ'râ:nc̃ • s'pét: 'mâ: "dɾ'no:ušak tis'te gɔvɔ'râ:nc̃e b'ra:zvè:z'ne | □ FILOZOFIJA, GOVORANCIJA | □ SSKJ, SP 1962

govorancija ▶ gɔvɔ'râ:nc̃ija -a z mn. ⟨rod. mn. -ci⟩ nav. mn., slabš., nov. *govorjenje, govor* | *sestavek o kaki stvari ali njegovo podajanje*: gɔvɔ'râ:nc̃ija sê t'râ:jale s'kɥo: nê 'urê • u'gâ:s'nê 'nê te gɔvɔ'râ:nc̃ija (izključi radijski ali televizijski sprejemnik, kjer predvajajo govor) | □ ⇒ GOVORANCA | □ ∅

govoriti ▶ g'vairət (in gə'va:- | > ; in -rt) g'varim̃ na. (f g'varə (in g'var) g'var:te; g'varu (in gə'va:-) star. gə'vɔ:ru (in g'vɔ:-) g'varija -ə, mn. -rile) 1. *govoriti a | oblikovati besede, povedi z govorilnimi organi*: 'bəl 'tixə g'vairə • čaz 'nɔ:z g'variš b | *biti sposoben oblikovati besede*: na 'mô:ra g'vairət, kə ja 'mutast 2. *govoriti | izražati misli z govorjenjem*: na zas'tɔ:pəm 'ga:, 'kâ: g'vari • na s'me:š 'tâ:ga g'vairət • za 'sta'néta pa na 'vɛ:š, a g'vari a 'sérja 3. *govoriti | znati, obvladati jezik, predusem v govorjeni obliki*: (pə) xra-'va:čkə pa 'bəl s'la:bə g'vari • pə 'nâ:šə ja gə'vɔ:ru 4. nov. *govoriti | podajati sestavek o kaki stvari*: g'do: ja pa g'varu na pəg'rɛ:bə? 5. nav. 3. os. g. kaj *govoriti | širiti kaj, navadno s pripovedovanjem*: 'lɛdɛ g'varijə u'se:x 'sò:rt ra'či ud 'nɛga • redk. g'vari 'se:, da 'mâ: tiz'd'ga dɛk'lé:ta z "jâ:nezə 6. g. s kom *govoriti | izmenjavati mnenje, misli z govorjenjem*: 'pɔ: 'ura sma g'varija pə tɛlɛ'fɔ:nə • g'daj sɛ pa z 'ma:mɛ g'varu? 7. g. s kom *biti s kom v normalnih odnosih*: žə 'pâr 'leit na g'varijə, k sê se sk'regalɛ • "jô:ža na g'vari | z 'nɛmə (f = star. 'na:nga) • čustv. *govorijo vsi skrižem vsevprek govori*: u'sɛ sk'rižəm g'varijə, sɛ pa 'nɛč na 'čuja • star., redk. *govoriti čez koga udríhati po kom, kritizirati koga, očitati napake komu*: 'ka: naprɛ: g'vari 'čie:žnɛ • 'né:kɛ ja g'varija | čaz 'nɛga (f = 'čie:žnɛga = č'rje:žnɛga) s"pét (□ ⇒ ŠIMFATI) • ⇒ govoriti, ko bi bil NAVIG • ⇒ govoriti, ko bi PANKELJCE strigel • ⇒ govori-

riti ko strgan DOHTER • ⇒ govoriti (po) nemško na ROKE • ⇒ govoriti táko, da se (še) HUDIČU gravža • ⇒ govoriti (ta) v tri dni (⇒ DEN) • čustv., ob pomoti **kaj kaj govori!** *izraža preklíc povedane-ga*: d'va:js't' 'le:t ja s'tair. 'e:, 'kâ: 'kɛ: g'varim̃! t'ridɛs't'. (□ ni RES) • ⇒ ko bi STENI govoril | □ ČEBULITI, ČVEKATI, ČVONITI, FLANCATI, GOBCATI, OTRESATI GOBEC; k 5 ⇒ PRAVITI; k 6 ⇒ ZGOVARJATI SE | □ +

govorjenje ▶ gvar'ja:nɛ (Bo tudi -e) -e s ⟨⟩ nš *govorjenje*: 'kâ:kə gvar'ja:nɛ ja pa 'dɛ: 'tɔ:ɣ? | □ ⇒ ZGOVOR | □ +

govornik ▶ gɔ'vɔ:rɛŋk -a (in -ni-) m živ. ⟨im. mn. -nɛkɛ (in -ni-)⟩ nov. *govornik*: "dər'no:ušɛk ja 'bəl s'la:p gɔ'vɔ:rɛŋk | □ +

gozd ipd. ⇒ GOŠČA ipd.

gozdar ▶ gəzdâr -ja m živ. ⟨⟩ nov. *gozdar* | *strokovnjak za gozdarstvo* | □ ⇒ FOJŠTNER | □ +

gozden ▶ 'gɔ:zdɛn -dna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -z'd'nɛga⟩ nov. *gozden*: 'a:te sê b'lɛ 'gɔ:z'd'nɛ dɛ'la:ɥ • 'gɔ:zdna 'cè:sta • 'gɔ:zdna up'râ:va (□ ⇒ GOZDNA) | ⇒ GOŠČEN | □ +

▶ **gozdna** ▶ 'gɔ:zdna -z'd'ne z ⟨rod. mn. -z'd'nɛx⟩ *gozdna uprava*: 'a:te sê pɣ 'gɔ:z'd'nɛ 'dɛ:laɛ • na 'gɔ:z'd'nɛ (na sedežu gozdne uprave) sm̃ 'bɛ:u | ⇒ GRAŠČINA | □ ∅

gož ▶ 'gɔ:š -ža m živ. ⟨⟩ *gož* | *kača*: x'mâ:žə bɛ na 'gɔ:ža s'tɔ:p'u | □ gož z | □ +

gož ▶ 'gɔ:š -žə z ⟨⟩ redk. *gož* | *kača*: 'gɔ:š ja b'la: | □ ⇒ GOŽ m | □ ≠

gož | pri cepcu | ⇒ LEDER

graben ▶ g'râ:bən -bna (Bo in g'ra:-) m ⟨⟩ 1. *jarek | podolgovata vdolbina*: g'râ:bən sê čas t'ra:unɛk nar'dilɛ • 'kâ:ke g'râ:bne ja 'd̃ie:š na'rè:d'u! 2. *potok* | *voda*: čaz 'vɛ:s 'ti:čə g'râ:bən • u g'râ:bne smə 'ra:ke žə'vilɛ • k'ra:škɛ g'râ:bən (*potok, ki teče skozi Kraše*) • "sɛ:čkɛ (= "vər'tâ:čkɛ) g'râ:bən | □ k 1 GRABNICA | □ + [Tomínšek 1903: 14: mest. ed. »grábnъ«]

grabencek ▶ g'râ:bəncək -čka m ⟨⟩ manjš. *potoček* | < GRABEN 2|: jə 'kò:k ja pa tiz'd'ga g'râ:bənc̃ka!?' sɛ: ga 'ni 'tò:g, da bɛ 'li:ɛ:x 'ribe 'jəm'ɔ 'nɛtər! | □ SP 1962

grabiti ▶ g'râ:bɛt -ɛm na. ⟨g'râ:bɛ (in g'râ:p) -pte; g'râ:b'u -bja -ə) 1. g. kaj *grabiti kaj* | *z grabljami*: 's̃ie:nə smə g'râ:blɛ • t'râ:və g'rɛ:m g'râ:bɛt • u'ku-pɛ g'râ:bɛt (zgrabljati; □ ZGRABLJEVATI) • za 'kupəm sm̃ g'râ:bja (*grabila na*

čisto, potem ko je seno v kupih) **2. a** g. za kaj *grabiti* za kaj [močno prijematl]: za rə'ka:u me ja g'rā:b'u **b** g. [za čim ([= po čem) *grabiti* po čem, za čim [prizadevati si z roko priti do česa]: pəg'lé:de, 'kək 'čé:dne g'rā:bə ta pə f'lā:šə **3.** čustv., redk. *polasčati se, prevzemati*: 'kā: te 'kə: s'pé:d g'rā:bə?! **4.** *imeti močno, stiskajočo bolečino*: 'ka:rč me u 'rūo:kə (= 'rūo:kə) g'rā:bə • brezos., z mest. u 'nūo:gə me g'rā:bə • ⇨ NOREC grabi koga | ☐ k 2 GRAJFATI; k 3 ⇨ PRIJEMATI | ☐ +

grablje ▶ g'rā:ble -bəl z mn. () *grablje* **1.** [orodje]: na g'rā:ble ja s'to:p'u • š'ti:el pɾ g'rā:blex (*grabljische*; ☐ GRABLJIŠČE) • d'va:jne g'rā:ble pɾ'njies' • lə'sə:ne (: ža'lé:z'ne) g'rā:ble **2.** [*pregrada v rekli*]: na g'rā:ble u s'truge sə se 'və:ja u'žə-vile pa 'tā:kə | ☐ + [Tominšek 1903: 19; or. mn. »grāble«]

grabljica ▶ grab'ljica -lice z () *grabljica* [ženska, ki grabi seno]: t'ri grab'lice smə b'le: | ☐ +

grabljice ▶ g'rā:bəlce -bəlč z mn. () manjš. *grabljice*: u'zjē:mə g'rā:bəlce pa la-pāt'kə | ☐ +

grabljische ▶ grab'lišə (*Bo* tudi -a) -a s () *grabljische*: grab'lišə ja 'pɔ:kŋlə | ☐ ŠTELJ pri grabljah | ☐ +

grabnica ▶ g'rā:bəncə -e z () *Bo* zastar. **a** *jarek* [podolgovata vdolbina]: 'təle sə b'le: g'rā:bəncə **b** *tekoča voda v jaraku*: 'čā:sə sə 'təle pəd 'nā:šə 'xišə tis'te g'rā:bəncə 'tjē:kle | ☐ ⇨ k a GRABEN | ☐

grad ▶ g'rā:t -da in g'ra:də m () **a** *grad* [utrjeno poslopje]: na 'gra'dišə ja 'čā:z' g'rā:t s'ta:u **b** poud. *velika hiša*: 'kā:g.'rā:t 'mā: | ☐ k b ⇨ GRAŠČINA | ☐ + [Tominšek 1903: 12; rod. ed. »sādъ, strāhъ [...] grādъ [...] (nom. pa strāh, sād ..., nasprotno kakor: bĕk : bĭka).«; 16; tož. mn. »grāde«]

gradbena ▶ g'rā:dbenə (in -bə-) -bənə z (rod. mn. -nəx) *gradbeno dovoljenje*: g'rā:dbenə žə 'mā:m | ☐ ⇨ gradbeno DOVOLJENJE | ☐

graditi ▶ gra'dit -'dij nd. (g'rā:də (in g'rā:t') -tē; gra'dij -lā -ə, mn. -'dilə) nov. *graditi* (*stavbo*): 'xišə gra'dita | ☐ ⇨ ZIDATI | ☐ +

gragulj ▶ gra'gul -e m živ. () redk. *kragulj*: 'rə'jā:s ja gra'gule u'strē:lu | ☐ ⇨ KRAGULJ | ☐

grah ▶ g'ra:x g'rā:xa (in g'ra:-) m () *grah* a [*rastlina*]: γ g'ra:xə bə t're:ba ša

'pa:lce 'nət na'tjē:kŋ't' **b** [stroki]: g'ra:x ša z'lušəm **c** [sadovl]: a bə z g'rā:xa 'župə (*grahovo juho*) 'jē:du • za n' g'ra:γ də'bē:lā brada'vica • z'lušan g'ra:x | ☐ +

grahamkruh ▶ g'ra:xamkrəx (in -'ru-) -'ruxa (in g'rā:-) m () nov. *grahamkruh* | ☐ SSKJ, SP 1962 *graham kruh*

grahast ▶ g'rā:xast -a -ə prid. (rod. ed. m. sp. -s'tēga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tē-mə in -s't'mə) *grahast* [siv z belimi in črnimi pikami ali lisami]: g'rā:xasta 'kura • *Kr* posam. g'rā:xast krəx (*grahamkruh*; ☐ ⇨ GRAHAMKRUH) | ☐ +

graja ▶ g'rā:ja -a z (rod. mn. g'ra:j in g'rā:j) sol. *negativna ocena ob ocenjevalni konferenci*: š'tē:r g'rā:ja sm 'jəm'ə up t'rē:kə kɔmpf'ərə:n'čə, ta 'pē:ta mē ja pa cvē'tē:lā | ☐ +

grajati ⇨ TADLATI

grajfati ▶ g'ra:jfat -əm nd. () star. g. [za čim ([= po čem) *grabiti* po čem, za čim **a** [močno prijematl]: a ja 'tɔ: 'tis't', kə ga ja žə p'rē: g'ra:jfɔ? • 'njē:xə me g'ra:j-fa:(a) 'kiklə **b** [*prizadevati si z roko priti do česa*]: pə jg'ricə g'ra:jfa | ☐ ⇨ GRABITI | ☐

gram ▶ g'rā:m -a m () *gram*: 'kɔ:g.'()rā:mu 'mā: 'dē:ka? | ☐ ⇨ DEKA², KILA | ☐ +

gramenal ⇨ GREMENAL

gramofon ▶ gramɔ'fɔ:n -a m () *gramofon*: gramɔ'fɔ:n pəs'lušəm • p'lyo:šča za gramɔ'fɔ:n (*gramofonska plošča*) | ☐ SSKJ, SP 1962

grampav ▶ g'rā:mpɔ [-va -ə ([*Bo* tudi -pav-) prid. (rod. ed. m. sp. -poga) redk. **a** *krstav*: g'rā:mpɔ krəmp'ər • g'ruške sə g'rā:mpavə **b** *hrapav, raskav* [ki ni gladek]: 'rūo:čkə sə z'lā'kē:rənə, pa sə ša z'mē:rŋ g'rā:mpovə | ☐ k a ⇨ KRASTAV; k b ⇨ HRAPAV | ☐ +

granata ▶ gra'nā:ta -e z () *granata* [topovski izstrelak] | ☐ +

granek ▶ g'rā:nek -a (in -nə-) m (im. mn. -nəkə) *žerjav* [naprava za dviganje, prenašanje]: g'rā:nek sə pəs'ta:ulə • b'ra:t ud 'nəga zas'lužə t'ri 'ta:užənt 'vəsŋstɔ 'mā:rk - 'dē:lā na g'rā:nəkə • čustv. **si težek, da bi te z granekom ne prestavil** ipd. *zelo si težek*: sē 'ta:k 'tjē:ška, da bə te z g'rā:nəkə 'tjē:škə prastā:v'u (☐ ⇨ biti težek ko centna VAGA) | ☐ ŽERJAV | ☐ (Planina 1978 *granik*)

granica ▶ g'rā:nēca (in -nī-) [-nice ([in -nī-) z () star., redk. *državna meja*: za 'bugars'kə g'rā:nēčə ja 'va:jskə s'lužu -

ja 'bè:u g'rà:nèčar | ☐ ⇒ MEJA ☐ +
graničar ▶ g'rà:nèčar -ja (in -ni-) m (<)
graničar: 'na:š 'pò:p ja 'bè:u g'rà:nèčar
 (= za g'rà:nèčarja) | ☐ +
grapast ▶ g'rà:past -a -ə prid. (rod. ed. m.
 sp. -s'tèga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tè-
 mæ in -s't'mæ) redk. *hrapav, raskav*:
 g'rà:pastə 'kò:žə 'má: pə 'licə | ☐ ⇒
 ⇒ HRAPAV ☐ +
graščina ▶ gra'sčina -'šine ž (<) 1. a *gra-
 ščina* [poslopje]: gra'sčinə y 'nâ:zerjax
 sə ybnə'vilə (grad Vrbovec v Nazarjah)
 • gra'sčina y 'gò:rnəmə 'g'ra:də (škofij-
 ski dvorec) b poud. *velika hiša*: 'ce:žə
 gra'si'nə s' ja pəs'tá:v'u 2. nš, star.
*gozdna uprava v gradu Vrbovec v
 Nazarjah*: na gra'sčinə sm š'la: pə pl'á:
 čə | k 2 ⇒ GOZDNA ☐ k 1b GRAD ☐ k 2:
*Ozemlje (predvsem gozdovi) ljubljans-
 ke škofije v Zgornji Savinjski dolini
 je bilo po drugi svetovni nacionalizir-
 ano in je prešlo v last Gozdnega
 gopodarstva Nazarje. Uprava tega
 ozemlja je bila ves čas v gradu Vrbo-
 vec v Nazarjah.* ☐ +
graščinski ▶ gra'sin's'kə -'šinska -ə prid.
 (rod. ed. m. sp. -'šin's'kəga) < GRAŠČINSKO:
 't'istə ja b'žə pa y gra'sin's'kəmə
 s'vjetə | ☐ ⇒ DRŽAVEN ☐ +
graščinsko ▶ gra'sin's'kə s (<)
 nš, star. (po drugi svetovni vojni
 nacionalizirano) *ozemlje v Zgornji
 Savinjski dolini v lasti ljubljanske
 škofije*: y gra'sin's'kəmə ja 'sè:kə |
 ⇒ GRAŠČINA ☐ ⇒ DRŽAVNO ☐ 0
gratati ▶ g'rà:tət -əm a. (<) 1. s povedkovim
 določilom *postati a* [izraža, da nastopi
 lastnost ali stanje osebkaj]: 'lâ:čən sm
 g'rà:tə • kə ja 'tə: 'ču, ja g'rà:tə pa
 'ka:r 'jəzən • s'xujə 'ja:, sə mə pa x'lâ:
 ča p'rə: g'rà:tale • ud g'rə:ze sm
 'ta:rd g'rà:tə (odrevenel sem) • g. komu:
 'š'la:bə mē ja g'rà:tažə • brezos. x'lâ:dne
 (: 'tje:mne) ja g'rà:tažə (shladilo (:
 stemnilo) se je) b redk. [izraža dosego
 poklica, položaja]: 'tje:č ja 'lâ:məca
 'zə:bəzdrə'nica g'rà:tažə 2. g. (komu)
posrečiti se (komu), uspeti (komu) a
*uresničiti se tako, kot se želi, pričaku-
 kuje*: 'mâ:ncə ja pa pət'iča 'fa:jn
 g'rà:tažə • s'like tē pa 'n'isə g'rà:talə
 b [izraža uresničitev dejanja, kot ga
 nakazuje sobesedilo]: a tē ja g'rà:tažə
 'duo:bəd b'ri:žə • 'ni nəm g'rà:tažə, da
 bē se z'məm'lə 3. nav. s prislovnim določi-
 lom *obroditi*: krəm'pér ja 'lèc 'duo:brə
 (= 'fa:jn : 'š'la:bə) g'rà:tə • ka'ruza nəm

ja ša 'ka:r 'nè:kag' :râ:tažə • 'lâ:nə
 pša'n'ica 'ni g'rà:tažə • ⇒ gratati BOGI
 • ⇒ gratati HUD (na koga) • **hudo je
 gratalo** komu *obšla ga je slabost*: 'ma:
 mē ja 'xədə g'rà:tažə | ☐ k 2 ⇒ POSREČI-
 TI SE; k 3 UGRATATI ☐ Plet.
gratovati ▶ g'rà:tə:vət -'tujem nd. (g'r'atuj
 -te; g'rà:tə:və -t'vâ:žə -ə) 1. s povedkovim
 določilom *postajati a* [izraža, da nasto-
 pa lastnost ali stanje osebkaj]: g'lâ:
 sən ja za'čè:y g'rà:tə:vət • šladə'lə:ž(ə)
 'mie:geg'ra:tuja • čə'dje:lə 'bəl v'ese:y
 ja g'rà:tə:və • g. komu: 'də:k'ca:jt mē
 g'rà:tuja • brezos. x'lâ:dne ja g'rà'tvâ:žə
 2. g. komu *uspevati komu* [uresničevati
 se tako, kot se želi, pričakuje]: y'sə
 mə g'rà:tuja, pa k'era 'ri:čə se žə p'r-
 s'tə:pə 3. *uspevati* [imeti ustrezne
 pogoje za rast, razvijanje]: krəm'pér
 pa 'le:b g'rà:tuja • sa'lâ:ta jəm pa 'g'uo:
 g'rà:tuja, čəp'rə: ja 'ta:k v'ə'suo:kə | ☐
 Plet.
gravžati se ▶ g'ra:žat se -əm se nd. (<) g.
 se komu kaj *gabi se komu kaj, gnusi se
 komu kaj*: 'jəstə se mē g'ra:žə •
 'čudne, da se jə tiz'd(ə):da y'mâ:zənə
 'nəč na g'ra:žə • čustv. pə'liteka se mē
 g'ra:žə • ⇒ biti grad, da se HUDIČU
 gravža • ⇒ govoriti táko, da se (še)
 HUDIČU gravža | ☐ ⇒ GADITI SE ☐ 0 (Pla-
 nina 1978)
grb ▶ 'ga:rp -ba m (<) *grb*: jugošlə'vâ:ns'kə
 'ga:rp | ☐ +
grba ipd. ⇒ PUKELJ ipd.
grbančiti ▶ gər'bâ:ncət -əm nd. (gər'bâ:ncə
 (in -'bâ:nc) -čte; gər'bâ:ncu -čla -ə)
grbančiti, gubančiti, gubati: 'n'je: 'ta:k
 'čie:žə g'r'bâ:ncət! • brezos. 'kò:žə mē ja
 za'čè:žə g'r'bâ:ncət | ☐ +
 ▶ **grbančiti se** ▶ gər'bâ:ncət se -əm se
 nd. (⇒ GRBANČITI) *grbančiti se, gubančiti
 se, gubati se*: 'kò:žə se mē g'r'bâ:ncə •
 'já:pke se g'r'bâ:ncjə pa 'suxe g'rà:tujajə
 | ☐ SSKJ, Plet.
grča ▶ 'ga:rča -a ž (<) 1. *grča* [del veje]:
 nə'b'je:ne 'ga:rča na s'mə: 'bət • 'ga:rča
 ja 'vən 'pâ:d'la 2. *buška, bunka*: na
 g'lâ:və se mə ja 'ga:rča nar'di'la 3.
 poud. *krepek, trden človek*: 'já:, 'lâ:na
 ja 'ga:rča, zd'râ:va pa 'ča:rstna | ☐
 ⇒ BUNKA ☐ +
grčav ▶ 'ga:rčə [-va -ə ([*Bo* tudi -čav-)
 prid. (rod. ed. m. sp. -čəga) *grčav* [poln
 grč]: 'ga:rčə 'leis • ta 'd'je:ska ja pa
 p'ri:vež 'ga:rčəva | ☐ +
grad ▶ 'g'art -da -ə prid. (rod. ed. m. sp. -d'ga
 in -d'əga; primernik 'ga:ršə -- -- tudi -a

-ə, rod. ed. m. sp. -- tudi -šəga) *grd* 1. **a** *lestetsko negativni*: 'gairdə 'kuxnə 'mā:jə • dɤ'gɑ:č 'ni s'ʔa:bɑ, ʏ f'ris ja pa p'rɔ: 'gairdə **b** *umazan, nečist*: s'ra:jcə 'mā:ž 'gairdə • pə b'luzə sɤ 'gairdə 2. **a** *iz moralno negativnimi, nesprejemljivi mi lastnostmi*: 'gɑ:rt ja, 'nəž ga 'ni p'rɪdɑ • 'gɑ:rdə stvɑ'ri mɤ ja pə'veidʒɑ ud 'nəga • zmer. le'nʊo:bɑ 'gairdə! • otr. a ja 'pəz 'gɑ:rt, kə ja "mɑ:rjɑnɑ ʏg'rɪ-z'n'u? • 'gɑ:rt (*brezobziren*) ja 'bɛ:ʏ [də 'nɛ: ([= 'zɑ:nɛ) **b** *ki je posledica teh lastnosti*: 'mā:s pa 'tuɔ' 'gairdə nɑ'vɑ:də, dɑ z'mɛ:rəm 'vɛčəž z'rɑ:ʏnə s'vɛ:tɛt • 'ni ja 'gɑ:ršə stvɑ'ri, kə čə 'mā:tɛ ʏt'rʊo:kɑ zɑ'vɑ:ržɑ 3. s širokim pomenskim obsegom *slab, nekakovosten*: 'gɑ:rc_()'ve:t • 'təm tɑ'gʊo:r ja 'gairdə 'pɔ:t • 'gɑ:rdə ʏ'rjɛ:mɛ 'mā:mə (*deževno, oblačno*) • ⇨ biti *grd* ko COPRNICA • ⇨ biti *grd*, da se (še) HUDIČU gravža • ⇨ biti *grd* ko HUDIČ • ⇨ biti *grd* ko smrtni GREH • ⇨ *grda* ROKA • **grd se narediti umazati se**: a sɤ se s'pɛ:d nɑ're:d'u? (⇨ UMAZATI SE) | □ + [Tominašek 1903: 10: im. ed. m. sp. »gärd«]

▶ **grdo** ▶ 'gairdə prisi. (primernik 'gairšə) 1. *grdo* **a** |< *GRD* 1a|: 'pišata pa ʏ'bɑ: 'tɑ:g_':airdə, dɑ šɑ 'jɑ:s 'lɛpšə, kə nɑ 'vidɛm • 'nɪɛ: 'tɑ:g_':airdə (*grdo, jezno*) g'lɛ:dat **b** |< *GRD* 1a|: 'gairdə 'de:ʔəjə z 'nɛ: 2. čustv. *zelo izraža visoko stopnjo*: 'gairdə se ja pə'tɔ:kʏ • 'kək se jəm 'gairdə (*močno*) kɑ'di z 'ra:jfnɛka! • ⇨ pisati (tako (*grdo*)) ko (kak) DOHTER • ⇨ pisati (tako (*grdo*)) ko KURA | □ k 2 ⇨ ZELO □ +

▶ **grdo** ▶ 'gairdə povdk. (primernik 'gairšə) *grdo* 1. *izraža neprimernost česa*: z'ʔə 'gairdə ja, čə se ʏt'rʊo:cɛ nɑ zɑ'stɔ:pjə, 'ša: 'gɑ:ršə 'pa:, čə 'mā:t' x 'te:mə pɤpə-'mɔ:ra 2. *deževno, oblačno*: zɑ 'jutər pə:ra:ʏjə, dɑ bɔ 'gairdə • 'gairdə se 'de:ʔə (*vreme se slabša*) | □ k 2 ⇨ DEŽEVNO, OBLAČNO □ SSKJ

grdoba ▶ gər'dʊo:bɑ -e z (<) 1. nš *grdost, grdota*: zɑrɑd gɤ'dʊo:bɛ jə ja 'pus't'u - kə ja 'gairdə 'tɑ:k 2. slabš. **a** *grda, neprikupna, zoprna stvar*: jə 'kɛ: sɤ pɑ 'nɑ:jdu tə 'žɑ:bə!?' 'nɪɛ:sɤ 'nə ʏk'ra:j, gər'dʊo:bə! **b** *malopriden, malovreden človek*: pəg'lɛ:dɛ ga, gɤ'dʊo:bə, 'dɛ: ja šɑ pɑ vɛ'se:ʏ • zmer. gɤ'dʊo:bɑ 'jɑ:snɑ! | □ +

grdobija ▶ gər'də'bija -ɑ z (<rod. mn. -'bi) *grdobija* [slabo ravnatelj]: 'kɑ: nɑ'pɤ:kɑkə gɤ'də'bija 'de:ʔə • 'nɪɛ: gər'də'bi

'g'vɑ:rət | □ +

grdost ⇨ GRDOBA

grdota ⇨ GRDOBA

grebator ▶ gre'bɑ:tɔr -ja (in gre-) m živ. (<) sleng., slabš. *stremuh*: "mɑ:rkɔ ja gre-'bɑ:tɔr, se ʏ'či kə z'mɛ:šən | □ 0 (SP 1990: 133)

grebatorka ▶ gre'bɑ:tɔrka -e (in gre-) z (<) sleng., slabš. *stremuhinja* |< GREBATOR | □ 0

grebčev ▶ g'rɛpčɔ [-va -ə ([*Bo* tudi -čav-) prid. (<rod. ed. m. sp. -čoga) *ocvirkov* |< GREBEC|: g'rɛpčɔ 'zɑ:b'ɔ • g'rɛpčɔvɑ 'mɑ:s't (: pɛ'tɪcɑ) | □ 0

grebec ▶ g'rɛbɛc -pca m (<) 1. *ocvirek* [košček mesa]: g'rɛpčɛ 'mɑ:rjə 'bɛt_()'ɑ:k 'vɛ:lɛkə kə nɛ 'tičə • ʏ pɛ'ticɛ sə g'rɛpčɛ 2. živ., slabš. *majhen, slaboten fant, otrok*: 'kɑ: tɛ g'rɛbɛc 'mɔ:ra nɑ-'rjɛ:s't! • poud., predvsem za otroka **biti tak ko en grebec biti zelo majhen, slaboten**: 'f'ra:nčɛk ja 'tɑ:k_:'ə nɛ g'rɛbɛc (⇨ biti tak ko eno ZGRIZE) | □ k 2 ⇨ KROTA □ Plet. (»GREBEC, bca, m. die Griebe, Savinska dol.; - iz nem.<)

grebelica ▶ grabɛ'lica -lice (in gre-) z (<) *Bo bunčica, nastala pri piku žuželke*: nɑ 'rʊo:kɛ sə se mɤ grabɛ'lice nɑ'r'dile | □ 0

greben ▶ gra'be:n -ɑ (in gre-; in -'bɛ:-) m (<im. mn. -'bɛ:nɛ) 1. *greben* [na vrhu *petelinove glave*]: 'nɑ:š pɛ'tɪɛ:lɛn 'mā: pɑ 're:s 'le:b gra'be:n 2. *priprava za česanje preje* • čustv. **greben raste** komu *domišljav postaja*: jə 'žə s'pɛ:t 'rɑ:s'tɛ gra'be:n • čustv. **greben se je povsil** komu *pokazal je svoje razočaranje, neprijetno presenečenje*: 'ɑ: se mɤ ja pə'vɛ:s'u grɛ'bɛ:n, kə ja 'vid'ɔ, dɑ 'vɛ:mə, 'kɑ: ja z dɛk'lɛ:tə | □ +

grebljica ▶ g'rɛ:bɛlca -e z (<) *priprava za čiščenje, strganje*: g'rɛ:bɛlcə pɤ'nɪɛ:s' | zɑ žerjavico, pepel | ⇨ ŠIRAKELJ □ +

grebljica ▶ g'rɛ:bɛlca -e z (<) redk. *greblja* [kup *nametanega kamenja*]: med 'nɪvəm sə b'le: g'rɛ:bɛlcɛ | ⇨ BAKOVE GREBLJICE | □ GROBLJA □ 0

grebsti se ▶ g'rjɛ:ps't' se g'rjɛ:bem se nɑ. (<g'rjɛ:bɛ (in g'rjɛ:p') se -pte se; (g'rɛ:-bu) g'rjɛ:bɪɑ -ə) sleng., slabš. g. se zɑ kaj *stremeti po čem, za čim*: a se g'rjɛ:bež zɑ 'pɛ:tɛkə? | □ 0 (+ *grebsti* ≠)

greda ▶ g'rjɛ:da -e z (<) *greda* [ploskev *zemlje*]: pɑrɑ'dɑ:jɛ šɑ 'mā:m ʏ g'rjɛ:dɛ • 'tʊo:plɑ g'rjɛ:da | GARKELJ, VRT, VRTO □ +

grede ▶ g'rɛ:dɛ grɛ't z mn. (<) *gredi* [priprava *iz palic, na kateri prenočuje,*

počiva perutnina: 'kura sə na g'rè:dex se'dè:le, uc'pò:t sə bl'ę pra'sičə, ja pa 'ja:na 'duo: z g'rèt 'pá:dfa, sə jə pa 'tut' ka: pə'za:rlę | **L** +

grede ⇒ GREDOČ

gredeļnica ▶ g'rè:d'ļenca -e z () *gredeļnica* [venec iz hrastovih, gabrovih ali brezovih trt, s katerim je na splavu veselnik pritrjen na stožir]: g'rè:d'ļenca ja 'gęl'jā:žə 'jō:ža 'de:lǝ | **E** GREĻJICA **L** +

gredenca ▶ gra'de:nca (in -'dę:-) -'dę:n'ce z () *kuhinska kredenca*: ze'ļie:nə gra'de:nca smə 'mè:lę 'čā:sę pr 'tin'čkę | **L** Ø (SSKJ, SP 1962 *kredenca*)

greder ▶ g'ręder -dęrja m živ. () *greder*: g'rę:dęrja 'vəzę - z g'rę:dęrjə bədə 'pa:ršlę zg'l'ixat | **L** SSKJ

gredoč ▶ g'rđo:č prisl. () 1. *gredoč* [izraža, da kdo kaj opravi medtem, ko kam gre]: gra'do:č sm 'da:u ša kə'le:sə u ga'rā:žə 2. v trenutku, v hipu: gra'do:č sm ga 'jəm'ǝ na t'l'ę:xę | **E** k 2 AJNS cvaj; za čas posla; ena dve (⇒ EN); EN dva tri; v MOMENTU; TA GREDOČ, **L** +

greļjica ▶ g'ręgəlca -e z () *gredeļnica* [venec iz hrastovih, gabrovih ali brezovih trt, s katerim je na splavu veselnik pritrjen na stožir] | **E** ⇒ GREDEĻJICA **L** Ø

greh ▶ g're:x -a (in g'rę:-) m (im. mn. g'rę:-xę) *greh* 1. ver. [kršitev božje ali cerkvene zapovedi]: 'sę: 'nę:m g'rę:xu, 'kā: m 'xuo:d'u x s'povędę! - za g'rę:xe bə 'dè:lǝ pə'kǝ:rə - s'ma:rt'nę g're:x - g're:x ja na'rè:d'u (= star. s'tǝ:ru) 2. čustv. *prekršek, prestopek*: tǝ: ja 'kā:žən za g'rę:xe • poud., za ljudi **biti grd ko smrtni greh biti zelo grd**: 'i'van ja 'ga:rt kə s'ma:rt'nę g're:x (**E** ⇒ **biti grd ko HUDIČ**) • preg., ob vztrajnem poizvedovanju po storilcu kakega dejanja **greh se pove, grešnika pa ne dejanje se razkrije, storilec pa zamolči**: g're:x se pə've:, g'rę:šnęka pa 'nįe: • šalj., za ženske **vredna greha privlačna, zapeljiva**: 'ā:na ja ša z'me:rəm u'rę:dna g're:xa | **L** + [Tominšek 1903: 14; mest. ed. »gréhъ«; 16; mest. mn. »gréhъh«; 17; or. mn. »gréhъ«]

▶ **greh** ▶ g're:x (in g'rę:-) povdk. () čustv. *pokvarjeno, neumno*: g're:γ bę 'bè:u, čə bę tǝmə 'župnękə ša nę 'diner u 'cè:rku 'nįe:s'lę - 'bā:be 'jā:gat ja g're:x | **L** SSKJ

Grehčev ▶ 'g'rè:xčǝ [-va -ə (f **Bo** tudi -čav-) (rod. ed. m. sp. -čǝga) < HŠ. I.

[Kraše 27] • ⇒ **biti dobro ko Grehčev PAJ** | **L** Ø

grelec ▶ g're:yc -a (in g'rę:-) m (im. mn. g'rę:ycę) *grelec a* [grelna naprava]: g're:yc pǝ 'p'rā:l'nęmə st'rǝ:jə **b** [del grelna naprave] | **L** SSKJ (SP 1962 *grevec*)

grelnik [za vodo] ⇒ BOJLER

gremenal ▶ grame'nā:l -ļa (in grę;- in -mę-) m () redk. *krmilo pri kolesu ali motornem kolesu*: čaz grame'nā:l ja z'lįe:tǝ | **E** ⇒ **BALANCA** **L** Ø

grena ▶ g're:nca (in g'rę:-) g'rę:nc'e z () zastar. *državna meja*: də g'rę:nca ja 'pa:ršu, 'dįe:l pa 'nįe: | **E** ⇒ **MEJA** **L** Ø

grenčica ▶ gręn'čica -čice (tudi gra-) z () • **Bo grenčica dere** koga *zgaga peče koga*: 'kək 'məne 'duo:nz žə 'ce:u 'dė:n gręn'čica 'dįe:ra! (**E** ⇒ **ZGAGA peče koga**) | [grena žgana pijača] ⇒ **GAJST** **L** +

grenek ▶ g'rįe:nək (in -nę-) -ņka -ə prid. (rod. ed. m. sp. -ņkęga) *grenek* [neprijetnega okusa kot peltni]: g'rįe:nke rəc'nę:ja - ra'dič ja g'rįe:nək - kəfija bņ 'piā g'rįe:nkə (brez sladkorja) | **E** GORJUP **L** +

greneti ⇒ GRENITI

greniti ▶ gręn'it -'nįm (in gra- >) nd. (<-; gręn'it -ļa -ə, mn. -'nįlę) 1. 3. os. *greneti* [imeti nekoliko grenek okus]: sa-'lā:ta (: 'sè:r) gręni • murke gręni² 2. nov. g. kaj *greniti kaj* [delati manj prijetno, manj srečno]: te 'pǝ:p mę gręni ži'u'ļie:nę | **L** +

gres ▶ g'rè:s -a m () *zdrob a* nš [izdelek za pripravo živil]: pša'ničnę g'rè:s - pa 'nįe: 'cę:le s'kāt'le g'rè:sa 'nət u'sət! - nǝ:kərļę z g'rè:sa (*zdrobovi žličniki*) - m'lę:čnę g'rè:s (pšenični zdrob, kuhan na mleku) **b** [zavojček zdroba]: d'vā: g'rè:sa səm_')é:ļa, 've:m | **L** SP 1962, Plet.

gresnokrlj ▶ g'rè:s'nǝ:kərəl -rle m () **Bo** nav. mn. *zdrobov žličnik*: g'rè:s'nǝ:kərle sm nar'dila za u 'župę | **E** ⇒ **gresov** NOKRLJ **L** Ø

gresov ▶ g'rè:sǝ [-va -ə (f **Bo** tudi -sav-) prid. (rod. ed. m. sp. -sǝga) • ⇒ **gresov** NOKRLJ | **L** SP 1962

grešati ▶ g'rę:šat -əm nd. () star., redk. *pogrešati*: a 'vę:š 'ti, kək səm te 'ja:z g'rę:šaļa, da b' mę 'da:rve na'ņuo:s'u? | **E** ⇒ **POGREŠATI** **L** +

grešen ▶ g'rę:šən -šna -ə prid. (rod. ed. m. sp. -šnęga) *grešen*: g'rę:šnə ži'u'ļie:nę 'ja:, čə žə'viš na ka'ruzę • ⇒ **vpiti ko grešna DUŠA** (v vicah) | **L** +

- **grešno** ► g're:šnə prisl. () *grešno*: g're:šnə zə'vɪta, kə 'nɪsta u'žə:nəna | [] SSKJ
- grešiti** ► gre'šit -'šim (in gra-) nd. (g're:šə (in g're:š) -šte; gre'šij -la -ə, mn. -'šilə ita.) ver. *grešiti* [kršiti božjo ali cerkveno zapoved]: 'kâ: pte 'xò:d'lə x s'pò:vəde!?' a sę 'kə: gre'šilə? | [] +
- greška** ► g're:ška -e z () redk. *napaka* [dejanje, ki ni v skladu z določenim ciljem]: 'kè: ja 'kə: g're:škə na'rè:d'u? | [] ⇒ NAPAKA [] Ø
- grešnik** ► g're:šnək -a (in -nĭ-) m živ. (im. mn. -nĕk (in -nĭ-)) čustv. *kdor napravi prekršek, prestopok*: a 'ti sę 'tis'tę g're:šnək, ()ə ja 'va:knə zd'rò:b'u! • ⇒ GREH se pove, grešnika pa ne | [] +
- greti** ► g'rĭet g're:jam nd. (g'rè: -te; g'rĭe:u (tudi g'rè:u) g'rè:la -ə) 1. **a** *greti* [oddajati toploto]: 'pe:č (: 'sò:n'cę) g'rĭe:ja • 'mâ:n't'l g'rĭe:ja (šĉiti pred mrazom) **b** g. *koga/kaj greti koga/kaj* [povzročati občutek toplote]: 'ta:k 'ja: - z 'ja:ne st'ra:nę te g'rĭe:ja 'sò:n'cę, z d'ruge st'ra:nę te pa 'zè:be 2. g. *kaj greti kaj* [delati toplo]: 'va:də g're:jam | [] +
- **greti se** ► g'rĭet se g're:jam se nd. (⇒ GRETI) *greti se*: 'na:'ra:jšə se pŕ 'pĭe:čə g'rĭe:ja • 'kâ:ča se ja na 'sò:nčə g'rè:la • c'vè:dər se p'rĭe:več g'rĭe:ja (přehitro postaja vroč) | [] +
- grezilo** ⇒ PLAJBĀ
- greznica** ► g're:zəncə -e (in g're:-) z () *greznica*: g're:zncə bŕ t're:ba sp'râ:zĕn't', ja 'pò:na | [] +
- grgrati** ► g'a:rgrat gərg'râm nd. (-; 'g'a:rgrŕ gərg'râ:la -ə) *grgrati* [zadrževati in premikati tekočino v grlu z izdihavanjem zraka]: ka'mĕ:lce 'ma:rəš pə'pĕt, pa 'nĭe:, da jəx ta'duə: pə'žĭe:raš - gŕg'râ:š jəx | [] +
- grguliti** ⇒ GRUGULITI
- grič** ► g'rəč (in g'ri-) g'riča m () *grič*: na tiz'd' g'rəč sma 'puə: 'pa:ršla | [] + [Tomineš 1903: 17: or. mn. »gričb«]
- griček** ► g'ričək -čka m () manjš. *griček* | [] +
- gričevje** ► gri'čə:jə (Bo tudi -a) -a (tudi grə-) s () nš *gričevje*: | [] SSKJ, SP 1962 (Plet. #)
- gričevnat** ► gri'čə:nat -a -ə (tudi grə-) prid. (rod. ed. m. sp. -d'ga in -tĕga, daj. ed. m. sp. -t'mə in -tĕmə) *gričevnat*: gri'čə:nat s'vet | [] SSKJ, SP 1962
- **gričevnato** ► gri'čə:natə -tĕga in -d'ga (tudi grə-) s (daj. ed. -tĕmə in -t'mə) nš

- gričevanata pokrajina*: 'təm ja 'tâ:kə 'bəl, gri'čə:natə | [] Ø
- grif** ► g'rĭf (in g'rĭf) g'rĭfa m () • **imeti** *grif rutinsko obvladati ročno opravilo*: me'sâ:r 'ka: 'ta:k 'lĭe:xkə k'rĭžnə 'kŕ:st rəs'è:ka, kə 'mâ: g'rĭf | [] #
- gril** ► g'rĭl (in g'rĭl) g'rĭla in g'rĭle m živ. () *ščurek*: 'kŕ:k sə g'rĭlŕ 'mè:lę 'təm! | [] +
- grimat** ► g'rĭmat -əm in g'rimlem nd. (g'rĭmę -te in g'rimlę (in -məl) -mĕlte; g'rĭmŕ -mała -ə) star. g. za kom'ĭim *žalovati* [čutiti žalost zaradi izgube koga]: 'kəg'ĭrimle za 'â:nĭcę! • st'rĭc:ə g'rĭmalę za 'pŕ:bmę, 'puə: sə pa s'câ:galę • 'ra:t()e 'mâ:m, 'dĭe:kalkĕ, pa g'rimlem za 'tĭe:bę • 'kək ja g'rĭmała pə 'tis't'mə, kə ja u'ma:ru! | [] ⇒ ŽALOVATI [] Plet. #
- grinta** ► g'rĭnta g'rĭn'te z () • čustv., star. *iti komu za grinte biti v težkem položaju*: xu'di'čŕvə jəm ja za g'rĭn'te š'lə, da jəm 'ni u'sə zgŕrè:la • kə tę g'rè: za g'rĭn'te, pa p'rĭdeš (⇒ ZAGUSTITI) | [] +
- grintavec** ► g'rĭntŕc -a m () bot. *grintavec* | [] +
- gripa** ► g'rĭpa g'ripe z () nš *gripa*: g'rĭpə sŕ 'jəm'ŕ • g'ripe ja 'duə:b'u • star. **biti v gripi imeti gripo**: 'ma:ma ja u g'ripe, 'ja:s pa 'tu'd' nĭšŕ zd'ra:u | [] SSKJ, SP 1962
- gristi** ► g'rəs't' (in g'rĭst) g'rĭzem nd. (g'rĭzę (in g'rĭs') -s'te; g'rĭzu -zla -ə, mn. g'rĭz'lę ita.) 1. *gristi a* [drobiti z zobmi]: 'nĭe: 'cukra g'rəs't' **b** g. *kaj* [zasajati zobe v kaj, predvsem v zadržgi, jezi]: 'nĭo:fte sę g'rĭze 2. **a** *gristi* [rad napadati z zobmi]: 'sę: te 'pəs na g'rĭze • 'muxə g'rĭzĕjə **b** *pikati* [zasajati želo v kožo]: b'rè:cĕlnę g'rĭzĕjə 3. brezoz. *črvičiti* [imeti sunkovite bolečine v trebuhu]: 'â:nza s'pè:d g'rĭze • čə ja 'kĕ:one g'rĭzĭlə, ja b'la: pa 'pŕ:xŕva 'ma:st | [] k 2b ⇒ PIKATI; k 3 ⇒ ZVIJATI | [] +
- griva** ► g'rĭva g'rĭve z (rod. mn. g'rĭv) **a** *griva* [pri konjuli]: kâ:kə g'rĭvə ja 'jəm'ŕ tis't' p'ra:mč! **b** čustv. *dolgi, gosti, navadno neurejeni lasje, griva*: g'rĭvə tę bŕ pəsmə'dĭla pə'nĭo:čə, kə bəš s'pa:u, čə 'na:'bəš()ŕ: x frĭ'zĭe:rjə | [] +
- grivat** ► g'rĭvat 3. os. ed. -a nd. (-; - - g'rĭvalə) *griva koga žal je komu* [izraža neprijetno čustvo, žalost zaradi storjenega slabega, nepravilnega

dejanja ali opustitve česa dobrega, koristnega|: g'rjva 'me:, da 'nišəm 'šq: γ 'dō:xtərjə žə p're: • 'ma:mə bə ša g'rjvaŋə, kə 'ni s'tā:ra 'ma:mə da'mq: u'zē:ža | ⇒ žAL □ ∅ (Plet. *grevatti*)

grivenga ▶ g'rjvəŋga -e z ⟨⟩ • star. delati (= tudi imeti) **grivenge** (zarad česa) obžalovati kaj: 'tā:ke g'rjvəŋge ja 'dē:žq, kə 'ni 'da:u za 'mā:šə • "vā:nč se ja ūst're:lu, 'pūo: sə st'rjz g'rjvəŋge 'dē:žale, za'kā: mē 'nišə ma'tō:rja 'kuplę • 'kā: bəš 'jəm'q 'tā:ke g'rjvəŋge zarat k'rā:ve! | □ ∅ (Plet. *greviŋga*)

griza ▶ g'riza -a z ⟨⟩ nš *griza* [bolezni]: utrūo:cę sə ū'sę za g'riza pə'mar:ŋ | □ +

grizev ▶ g'rizo -va -ə (Bo tudi -ža-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -žoga⟩ *grizav* |ki ima grizo|: 'niē: tēx 'jā:bək 'je:st! 'grižovə 'bəš! | □ +

grizljaj ⇒ USTA

grlica ▶ gər'lica -lice z ⟨⟩ *grlica* | □ +

grlo ▶ 'gar:ŋə -a s ⟨rod. mn. -rəl⟩ 1. *grlo a* [gornji del sapnika]: 'gar:ŋə me bə'li • 'va:sa ga ja ū 'gar:ŋə 'pikŋja b redk. [sprednji, srednji del vratu]: 'gar:ŋə mē ja prār'rē:zq 2. redk. okov (za žarnico) • poud., nov. **vpiti** (= dreti se = kroliti ipd.) **na vse grlo a zelo glasno, navadno neartikulirano vpiti**: na ū'sə 'gar:ŋə ja k'rō:lu b *zelo glasno jokati* (⇒ vpiti ko grešna duša (v vicah)) | [najožji del predmeta] ⇒ VRAT □ k 1 ⇒ GRTANEC; k 2 ⇒ FASENGA □ +

grm ▶ 'gar:əm -rma m ⟨⟩ *grm*: 'ma:ča se ja ū 'gar:ŋ sk'rjžə | □ + [Tominšek 1903: 15; rod. mn. »pāpežbū, pastirjbu, ribčbū ali: gārmbū (= grmov), stō'lbū, piskrbū, vāt'lbū.«]

grmavša ▶ gər'ma:uša -a z ⟨⟩ nš, čustv. *plevel*: tə g'r'ma:ušə kq' 'xiša ša m pə'kō:s'u | □ ⇒ PLEVEL □ ∅

grmček ▶ 'gar:əmčək -čka m ⟨⟩ manjš. *grmiček*: pəg'lē:dę, 'kō:kə ja na tēmə 'gar:əmčəkə br'q'nič! | □ ∅ (+ *grmiček*)

grmenje ▶ gər'mjēnę (Bo tudi -e) -e s ⟨⟩ nš *grmenje*: g'r'mjē:nę se 'čuja | □ +

grmeti ▶ 'gar:met 3. os. ed. gər'mi nd. ⟨-; 'gar:m'q gər'mē:ža -ə⟩ brezos. *grmeti* [dajati zelo slišne glasove]: 'kək ja gər'mē:žə 'ce:žə 'nq:č! • ⇒ če v takemle čajtu grmi, se leto novi | □ BOGEC se krega □ +

grmičar ⇒ BRAZDOVEC

grmovje ▶ gər'mq:jə (Bo tudi -a) -a s ⟨⟩ nš *grmovje*: sę'kē:rə sŋ ū gər'mq:jə 'va:r-gu • 'kura se pə gər'mq:jə sk'rjvəjə |

□ +

grob ▶ g'rūo:p -ba m ⟨⟩ 1. *grob a* [prostor v zemlji]: "iivan bə g'rūo:p s'kūo:pq • a ja g'rūo:b žə za'sut? b [pokrit, zasut prostor]: a pta š'ža: 'kę: na 'ma:męŋ g'rūo:p? • g'rūo:p se ja ū'sē:du • na g'rō:bə ja 'mōnda prq: 'čē:dnə na'rētə • 'kē: 'mā: 'mā:čka g'rūo:p? 2. *cvetlična greda v obliki gomile*: prat 'xišə mē 'rō:žə ū g'rūo:p nasa'dilę 3. a *krompirjevi gomolji ene krompirjeve zeli*: a ja te krəm'pē:r z 'ja:ŋga g'rūo:ba? b *prostor, kjer so krompirjevi gomolji*: pəg'lē:dę, 'kō:k ja ū tēmə g'rūo:bə krəm'pē:rja! • čustv. **napol sem** (: je) (že) v **grobu kmalu bom umrl**: 'na:m 'vi:ž 'dq:gə, səm žə na'pō: ū g'rūo:bə (⇒ ne bom več dolgo) • čustv. **spraviti koga v grob** (z neustreznim ravnanjem, obnašanjem) *povzročiti smrt koga*: 'dē:da me bə ū g'rūo:p sp'rā:v'u, kə 'ta:k 'pija | □ + [Tominšek 1903: 16; mest. mn. »grō'bh«; 17; mest. mn. »grb'bh«]

grob ▶ g'rō:p -ba -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -bga in -bęga⟩ 1. *velik* [ki dosega visoko stopnjo glede na razsežnost]: z 'bəl g'rō:bę ž'licę ja t're:ba 'župə pəs'ne-mat • 'kək ja 'pō:b žə g'rō:p! • 'kā:kə g'rō:bə 'xišə 'mā:jə 2. nov., redk. *grob* [ki v odnosu do ljudi na žaljtv način kaže svoje negativne lastnosti]: g'rō:p ja də (= z) nē: | □ k 1 ⇒ VELIKI prid. □ k 1 X 2 Kr: kə sə š'ma:rčkę 'župŋək "kŋtak š'lę ta'guo: 'nē:kəm ū "rō:t, jəx ja "jurjə "jā:nes_ 'rē:čq, jəm ja pa 'rē:ku - »kām pa g'rē:s?« sə mē pa 'župŋək 'ri:eklę - »ti, 'pōp, 'ti sę pa g'rō:p« - kə jəx 'ni 'vikq. "jā:nes ja pa 'rē:ku - »a, 'kā: 'ja:s, 'mō:j b'ra:t, "jurə, 'tis't' ja šale g'rō:p, ja za d've: g'žā:vę 'vē:čə ūd 'mōne.« (Po Logar 1993: 86) □ + [Plet.: *grōb*, grōba, adj. 1) *massiv, grob*: grobo hrastje, ogr.-C., *Savinska dol.*; [...]]

▶ **grobi** ▶ g'rō:p -bęga in -bga m živ. ⟨⟩ *odrasel človek, moški*: ū'ka:kəš se pa 'bəl kə kāg_ ('rō:p | □ ⇒ VELIKI m □ ∅

▶ **grobo** ▶ g'rō:bə -bęga in -bga s ⟨⟩ • **na grobo** 1. *grobo* [izraža, da kaj vsebuje velike dele]: kə'fija ja na g'rō:bə zml'ētə 2. redk. *zelo*: na g'rō:bə ga 'žō:mę (⇒ ZELO) | □ +

grobar ⇒ TUTENGROBER

grobati ▶ g'rō:bat -əm nd. ⟨⟩ *osipavati, ogrebati*: g'da:j pta pa krəm'pē:r g'rō:baža? | □ OBSIPAVATI □ +

- grobek** ▶ g'rʋo:bək -a m ⟨⟩ manjš. *grobek*: a s'te 'muc'kə 'n'ies:'le 'kə: 'r'o:š na g'rʋo:bək? | ☐ +
- grobež** ▶ g'rʋo:běš -ža m živ. ⟨⟩ poud. *nenavadno velik in močen moški*: čə te g'rʋo:běš 'pá:de, bə xu'dič | ☐ ⇒ VELIKAN | ☐
- grobjan** ▶ grɔb'jân -a m živ. ⟨⟩ nov. 1. *čustv. grobjan* |grob človek|: *j'e'linčič ja grɔb'jân 2. poud., redk. *nenavadno velik in močen moški*: pəg'l'édə 'ga:, 'kək ja z'rá:stu! pəvərgnə grɔb'jân 'ja: | ☐ k 2 ⇒ VELIKAN | ☐ +
- grobja** ▶ g'rʋo:ble -e ž ⟨⟩ *Kr groblja* |kup nametanega kamenja|: tis'te g'rʋo:ble sə b'le:, 'p'yo: sə pa 'g'yo:r u'nételce 'rá:s't'le | ☐ ⇒ GREBLJICA | ☐ +
- grobница** ⇒ ŽERK
- grof** ▶ g'rʋo:f -a m živ. ⟨⟩ 1. *grof* |plemič| 2. iron. *kdor se dela imenitnega*: 'nə, u'sta:nə, g'rʋo:f! • šalj. *iti* (= goditi se) komu **ko grofu imenitno se goditi komu**: 'na:šmə 'dɛ:, kə ja u 'pɛ:nzije, g'r'è: kə g'rʋo:fə (☐ ⇒ iti komu ko BARONU) • šalj. **ležati** id. **ko grof imenitno ležati**: 'pò:p lə'ži kə g'rʋo:f (☐ ⇒ ležati ko BARON) | ☐ k 2 ⇒ BARON | ☐ +
- grofica** ▶ grə'f'ica -'fice ž ⟨⟩ *grofica* |plemkinja|: 'e:nkɔt ja b'la: na grə'f'ica | ☐ +
- grozdje** ▶ g'rò:z'd'jə -a (in -zd-) s ⟨⟩ nš, star., redk. **a grozdje**: 'čá:sə smə 'mè:lə g'rò:z'dja 'v'ie:č kə 'dɛ: • kə'sice ud g'rò:z'd'ja smə pra'žigalə **b trta** | ☐ k a ⇒ GROZDJE; k b ⇒ TRTA | ☐
- grozdjev** ▶ g'rò:z'd'jə [-va -ə (in -zd-; | *Bo* tudi -jav-) prid. (rod. ed. m. sp. -jōga) star., redk. *grozden* |nanašajoč se na grozdje|: kə kə'fija 'ni b'lə, smə g'rò:j-z'd'jove kə'sice pra'žigalə | ☐ ⇒ GROZDJEV | ☐
- grom** [Tominšek 1903: 12: rod. ed. »grōma«]
- gromska strela** ▶ g'rɔmska st're:la (in st'rɛ:-) medm. ⟨⟩ kletv., redk. *izraža podkrepitev trditve*: 'ká: ja pa 'dɛ: 'tɔ:, g'rɔmska st're:la! | ☐ ⇒ DUŠ | ☐
- gromski** ▶ g'rɔ:ms'kə -ska -ə prid. (rod. ed. m. sp. -s'kəga) • ⇒ GROMSKA STRELA • ⇒ za eno gromsko STRELO | ☐ +
- ▶ **gromska** ▶ g'rɔ:mska -e ž ⟨⟩ • *čustv., redk. za eno gromsko za silo* |izraža stopnjo ali mero, ki zadostuje za uresničitev dejanja, stanja|: {A} 'kəg_()r'è:ʔ {B} 'e:, za nə g'rɔ:mskə. • za nə g'rɔ:mskə z'nám 'nɛ:mškə (☐ ⇒ za SILO) | ☐
- groš** ▶ g'rʋo:š -a m ⟨⟩ 1. *groš a* nekaj |av-

- strijski novec*: 'čá:sə sə b'lə g'rʋo:šə, 'de: sə pa 'dinɛrjə **b** |avstrijski kovanec, stotinka šilinga| 2. *čustv. denar sploh*: nɛx 'pá:r g'rʋo:šu ja p'lá:čo, ja pa 'puf 'va:rn'u | ☐ k 2 ⇒ GNAR | ☐ +
- grot** ▶ g'rʋo:t -a m ⟨⟩ *grot* |pri mlinu|: pša'nica u g'rʋo:t lə'ti | ☐ +
- groza** ▶ g'rʋo:za -e ž ⟨⟩ nš *groza* |velik strah|: ud g'rʋo:ze sm 'ta:rd g'rá:tɔ • poud. **imeti od** (= do) **groze česa imeti zelo veliko česa**: 'fɛ:rdɔ 'má: də g'rʋo:ze 'dɛ:la • poud. **od groze zelo**: ud g'rʋo:ze 'd'yo:s't' jəx ja b'lə na pəg'r'è:bə • ud g'rʋo:ze 'xədə ja b'lə (☐ ⇒ ZELO) | ☐ +
- ▶ **groza** ▶ g'rʋo:za povdk. ⟨⟩ *čustv., redk. izraža veliko težavnost, mučnost česa*: g'rʋo:za 'ja:, kə ja u'sə 'dɛ:le na 'kupə - 'd'vɛ: k'rá:və mə:mə na 'ca:jtə pa mɛd'vá: 'n'jsma zdrá:va pa u'sə 'tá:kə • poud. **da je groza no strah zelo**: 'ta:k ja sət'ná:ru, da ja b'lə (= b'la:) g'rʋo:za nə strá:x (☐ ⇒ ZELO) | ☐ SSKJ
- grozd** ▶ g'rʋo:st -zda m ⟨im. mn. -z'də⟩ **a grozd** |sad vinske trte|: 'ká:kə na b'itɛ g'rʋo:z'də 'sə! **b grozdu podoben sad**: 'ká:kə g'rʋo:z'də 'má: 'r'ibes! | ☐ +
- grozden** ⇒ GROZDJEV
- grozdje** ▶ g'rò:z'd'jə -a (in -zd-) s ⟨⟩ nš **a grozdje**: g'rò:z'd'jə ja z'r'è:la • 'mučkat (: p'rɛ:šat) g'rò:z'd'jə • ud g'rò:z'd'ja kə'sice ja t're:ba 'vən pluvat • u g'rò:z'd'jə (v *grozdu*, v *grozdih*) sə st'rigelce **b** redk. *trta* |rastlina|: 'pa:r_naz g'rò:z'd'jə pər ba'rá:kə 'rá:s'te • star. **grozdje je na fraj trta raste na latniku**: na 'sɛ:čax sə 'mè:lə g'rò:z'd'ja na 'f'ra:j (⇒ ODER) | ☐ k a GROZDJE; k b ⇒ TRTA | ☐ +
- grozdjev** ▶ g'rò:z'd'jə [-va -ə (in -zd-; | *Bo* tudi -jav-) prid. (rod. ed. m. sp. -jōga) *grozden* |nanašajoč se na grozdje|: med 'va:js'kə smə 'žie:lət pra'žigalə za cə'kurjə pa g'rò:z'd'jove kə'sice, da smə sɛ kə'fija 'kuxalə | ☐ GROZDJEV | ☐ +
- grozen** ▶ g'rʋo:zən -zna -ə prid. (rod. ed. m. sp. -z'nəga) 1. *grozen* |ki prinaša veliko trpljenje, hude težave|: 'ra:k ja g'rʋo:zna b'è:lə:zən 2. *čustv. ki povzroča odpor, nenaklonjenost*: 'dɛ:da ja 'bè:u p'rɔ: g'rʋo:zən za 'videt 3. *čustv. ki se pojavlja v zelo visoki stopnji*: u g'rʋo:z'nɛx skr'be:x sm b'la: 'za:nə | ☐ + [Plet.: »grozen, zna, adj. [...] 2) stättlich, schön, Gor., Tolm., Savinska dol.-C.; [...]«]
- ▶ **grozno** ▶ g'rʋo:znə prisl. ⟨⟩ *čustv. grozno*

|< GROZEN 2|: g'ruo:znə 'xədə ga ja b'lə
g'lē:dat • g'ruo:znə me ja b'lə st'rā:x |
☐ ⇒ ZELO | ☐ SSKJ, Plet.

► **grozno** ► g'ruo:znə povdk. () čustv. *izraža veliko težavnost, mučnost česa*: u 'lā:gerjə ja b'lə g'ruo:znə • nov. pŕ tis'te 'xišə ja g'ruo:znə (*imažo zelo neurejene razmere*) | ☐ SSKJ

groziti ► grə'zit -'zim nd. (–; grə'ziu -la -ə, mn. -'zilē itd.) nov. *groziti |obljubljati kaj neprijetnega|*: grə'ziu 'ja:, da se bə 'fē:ntə | ☐ +

grožnja ► g'ruo:žne -e z (rod. mn. -žən') nov. *grožnja*: nē'gō:vəy g'ruo:žən' sŕ žə 'šet | ☐ +

grši ⇒ GRD, GRDO

grtanec ► gər'tā:nc -a m () *grlo, goltanec* a |zgornji del sapnika|: a se tē ja 'kō:st u gər'tā:nz_()a'piklā? **b** |sprednji, srednji del vratu|: za gr'tā:nc me ja zag'rā:b'u | ☐ GRLO ☐ Plet.

grtavze ► gər'ta:uze -'ta:us z mn. () nizk. *usta |del obraza|*: te m 'ta:k pə gr'ta:uzex! • 'ta:k sŕ 'kōz:lā, da səm_ 'i:snā, da mē bə gr'ta:uze u'ta:rgaļə | ☐ ⇒ USTA ☐ Ø

gruba ► g'ruba -e z () *gruda |kos sprijete prsti|*: g'rube sŕ 'tō:kla | ☐ Ø

grubnek ► g'rubnek -a (in -nē-) m (im. mn. -nēkə) *bat za tolčenje grud*: g'rubnek ja za g'rube 'tō:čt | ☐ Ø

gruča ⇒ GRUPA

gruda ipd. ⇒ GRUBA ipd.

grudobran ► g'rudōbrā:n -a m () voj. *prso-bran*: 'šičg'rā:bən smə skə'pā:lē, uc'p'rē:də ja 'bē:u pa 'puo: g'rudōbrā:n | ☐ Ø

grugru ► g'rug'ru medm. () *grugru*: gə'lo:b 'de:lā g'rug'ru | ☐ SSKJ

gruguliti ► grə'gulēt (in -lt) -ēm (redk. gər'gu- >) nd. (grə'gulē (in -'gul) -lte; grə'gulu -lā -ə) redk. **a** *gruliti |oglašati se z glasom grugru|*: 'na:ž gə'lo:p, čə g'rē:š ub dē'siē:təx a pa u'pō:nuo:čə 'miē:mə, 'za:čne gr'gulēt • 'kəg_ə'lo:b grə'gulē! **b** čustv. *dajati gruljenju podobne glasove*: a 'čujaš 'mīxca, 'kəg_()r'gulē? • 'pō:bək s'pē:d grə'gulē | ☐ Ø

gruliti ⇒ GRUGULITI

grunt ► gr'ənt -a (tudi g'ru-) m (im. mn. -n'tē) 1. *grunt |večje kmečko posestvo|*: bə se 'liē:xkə u'žē:nlā na g'runt • nad 'lučəm 'guo: sə 'sāmə 'vél:kə g'runtē • 'pō: g'runta ja 'duo:b'u 2. *nš tla |semelj-ska površina|*: 'təm sma kə'pā:lā za tīstə 'ba:jtə, a'nīē:, u gr'ənt | ☐ ⇒ TLA

☐ +

gruntati ► g'runtat -əm nd. () 1. *star. pre-mišljevati, razmišljati*: a bə 'vi g'runtalē, a bə 'guo:r us'ta:lē a bə da'mo: 'pa:ršlē? • 'fa:jn smə 'živelē 'nət u tis't'mə 'lūo:gerjə, sāmə kə 'nišə 'nēž 'dē:lō, 'ka: g'runtə 'sē, ja b'lə pa 'ka:r 'dō:k'ca:jt • ņ'ca:jt g'runtəm, xu'dič, səm_()is'lu, 'tō: bə pa u'sə b'lə 'mo:žnə 2. *star. a g. na koga/kaj misliti na koga/kaj*: g'liz'dē:le sŕ g'runtaļa na 'vā:jə **b g.** *koga/kaj misliti na koga/kaj, pre-mišljevati o kom/čem*: 'ka: nap'rē: jə ja g'runtə • ša z'me:rŕ 'tis'te 'ca:jte g'runta | ☐ ⇒ MISLITI ☐ SSKJ, SP 1962 (Plet. ≠)

grunthobelj ► g'runt'xō:bəl -na m () les. *osnovnik |skobljčič|* | ☐ Ø

gruntpoden ► g'runt'pō:dn_ -dna (tudi g'rə-) m () *star., redk. izpisek iz zemljiške knjige* | ☐ ⇒ zemljiški LIST ☐ Ø

grupa ► g'rupa -e z () redk. *gruča, skupina ljudi*: u d'vē: g'rupə smə se nar'dilē | ☐ SSKJ, SP 1962

grušc ⇒ ŠUDER

gruše ► g'rušə -va -ə (**Bo** tudi -šav-) prid. (rod. ed. m. sp. -šoga) *hruškov*: g'rušə 'le:s • g'rušə diu'jā:k • g'rušə pl'a'tičək (*hruškov krhelj*) • g'rušə 'tō:kəc (*hruškovec |mošti|*) • g'rušəva 'va:da (*hruševka, hruškovka*) | ☐ ⇒ kofije je tako ko gruše

gruše **VODA** | ☐ GRUŠKOV ☐ Plet.

gruševec ► g'rušəc -a m živ. () **Bo** zastar. *oreh z velikimi sadovi* | ☐ Plet. ≠

gruška ► g'ruška -e z (rod. mn. -šək in -šk) *hruška |drevo ali njegov sad|*: g'ruškə smə 'mé:lē prat 'xišə • 'duo:bra g'ruške sə b'le: • d'vā: 'cē:kərja g'rušək • 'suxe g'ruške | ☐ Plet. [Tominešek 1903: 18: daj. ed. »grúšk«]

gruškov ► g'ruškə [-va -ə (f **Bo** tudi -kav-) prid. (rod. ed. m. sp. -koga) redk. *hruškov*: g'ruškə 'le:s | ☐ ⇒ GRUŠEV ☐ Plet.

grušt ► gr'əšt -a (tudi g'ru-) m () 1. **a** *ostrešje |nosilno ogródje|*: a ja g'rəž_()ə 'guo:r? • gr'əšt pər 'xišə (: 'mā:rafə) • čustv. *nə'mā:lə 'bəl ga ja 'žə pə gr'əštə kə 'māne (malo močnejši, debelejši je kot jaz)* **b** *strelha pri stavbi*: na 'vər'tā:čax ja 'bē:u na g'rūštə nē 'kūo:nz g'ruške, kə ja čəb'ō'n'ā:k rəz'nīē:slā 2. *ogrodje (motornega) kolesa*: gr'əšt pŕ pē'cikəlne mē ja 'pō:kn'u • **grušt potegniti** (: vleči) *gor postaviti ostrešje*: g'rəšt smə 'guo: u'lē:klē | ☐ k 1b ⇒ STREHA; k 2

GEŠTELJ □ Plet. ≠

guba |pri namernem zapognjenju tkanine| ⇒ FALTEN [Tominšek 1903: 19: im./tož. dv. »(dve) [...] gúbъ«]

gubanciti ipd. ⇒ GRBANČITI ipd.

gubati ipd. ⇒ GRBANČITI ipd.

gugalica ⇒ GUGELICA

gugalnica ⇒ GUGELICA

gugati ▶ 'gugat -əm in -glem nd. (<'guge -te in guglę (in -gəl) 'gugelte; 'gugō -gaža -ə) 1. *gugati*: 'ti ša 'guge 'pō:ba • na 'gungelcę se ja 'gugaža • 'pe:ma se 'gugat 2. čustv. guga koga drgetati |močno se trestil: kō 'ni 'duo:b'u š'n'ō:psa, ga ja 'ka: 'gugažə | □ k 1 DRGUNCATI, GUNCATI, GUNGATI; k 2 ⇒ TRESTI SE □ +

▶ **gugati se** ▶ 'gugat se -əm se in -glem se nd. (⇒ GUGATI) 1. *gugati se, majati se* |biti majav|: s'tō: se 'guga • 'zō:p se mę 'gugle 2. čustv. opotekajoče se, okorno hoditi: pөг'lē:de, 'kək se 'xa:nz da'mō: 'gugle | □ k 1 GUNCATI SE, GUNGATI SE □ +

gugelica ▶ 'gugelca -e z ⟨⟩ *gugalnica*: na 'gugelcę se 'guga • a sta 'gugelcə žə nar'diža? • 'de: ga na 'gugelcə | □ GUNCALICA, GUNGELICA □ 0 (+ *gugalica*)

guliti ▶ 'gulēt (in -lt) -ęm nd. (<'gulę (in 'gul) -lte; 'gulu -lļa -ə) drgniti, *guliti*: 'ka: 'gulę x'lā:ča, da uš 'mē:ža x'mā:žə 'nuo:ve! | □ DRAJSATI □ +

▶ **guliti se** ▶ 'gulēt (in -lt) se -ęm se nd. (⇒ GULITI) žarg. sol. a učiti se mehanično, brez razumevanja: 'kək se 'gulę -pa 'neč mę u g'ļa:vę na uštā:ne! b učiti se sploh: t'ri d'ni sņ se 'gulļa 'fi-zękə • za 'ra:unaka (tj. matematiko ali fiziko) sņ se 'gulu | □ k a ⇒ PIFLJATI SE; k b ⇒ UČITI SE □ SSKJ, SP 1962

guma ▶ 'guma -e z ⟨⟩ 1. nš *guma* |snov|: za bēn'ciņ na s'mę: 'bēd 'guma, p'lā:s'tęka ja 'žixər • 'puo:d (: 'puža) z 'gume 2. a *guma* |izdelek|: 'guma za 'piškər b *plašč* |za na kolo|: 'guma ja 'pō:kņļa • tə p're:d'nę 'gumə pr' a:utə sņ pra'sé:ko | □ 2b ⇒ MANTELJ □ +

gumb ipd. ⇒ KNOF ipd.

gumbnica ⇒ KNOFLUKNJA

gumer ▶ 'gumer -męrja m, tudi živ. ⟨⟩ *voz z gumijastimi kolesi*: 'gumerja sę 'duo:bę | □ GUMIVOZ □ 0 (SSKJ *gumar*)

gumi |žvečilni gumi| ⇒ ČIGUMI

gumica ▶ 'gumęca (in -mi-) -męce (in -mi-) z ⟨⟩ 1. manjš. *gumica* |< GUMA (izdelek)|: a 'mā:š kākə 'gumęcə za g'ļa:ž 'za:prēt? • u'rę:čkə z 'gumęcę 'za:prə • 'gumęca za p're:mzə pr' pęciklņə 2. redk. *radirka*: 'gumičə mę pə'sō:dę | □ k

2 ⇒ RADIRKA □ SSKJ, SP 1962

gumidefekt ▶ 'gumęde'fe:kt -a (in -mi-; in -de-; in -de'fę:-) m ⟨im. mn. -de'fę:ktę) *okvara na pnevmatiki*: 'višę 'k'rō:pe smə 'mē:lę 'gumęde'fe:kt | □ ⇒ DEFEKT □ 0 (SSKJ *gumi defekt* pod *gumi*)

gumijast ▶ 'gumjast -a -ə prid. (rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tę-mə in -s't'mə) *gumijast, gumén*: 'gum-jast 'puo:tpłat • 'gumjas'tę š'kō:rnę • gumjasta 'dixtęnga | □ GUMNATEN □ SSKJ, SP 1962

gumilastika ▶ gəmə'lā:s'tęka (in -ti-) [-tęke (in gu-; in -mi-; [in -ti-) z ⟨⟩ star. *elastika*: gəmə'lā:s'tęka [sę ja u'ta:r-gaža ([= ja 'pō:kņļa) | □ ⇒ ELASTIKA | □ SSKJ, SP 1962

gumivoz ▶ 'gumę'vō:s -za (in -mi-) m ⟨⟩ *voz z gumijastimi kolesi* | □ ⇒ GUMER □ 0 (SSKJ *gumi voz* pod *gumi*)

gumnaten ▶ 'gumnatņ -tna -ə prid. (rod. ed. m. sp. -t'nęga) *Kr* redk. *gumijast, gumén*: 'gumnatņ pratp'rā:žņk • 'gumnat'nę š'kō:rnę • 'gumnat'ne rəka'vice | □ ⇒ GUMIJAST □ 0

gumolezenga ▶ gəmə'le:zənga -e (tudi gu-; in -lę:-) z ⟨⟩ *lepilo za gumo*: š'ļa:uř pa f'l'ikə z gəmə'le:zəngę na'mā:žāš pa pəs'tiš, da se n'mā:žə pəsə'si, pa pr-'liməš - 'puo: pa d'ři:zi, 'duo:kler d'ři:zi | □ 0

gunca ▶ 'gunca medm. ⟨⟩ (večkrat) ponovljen *pri ujčkanju, zibanju otroka*: 'gunca 'gunca 'gunca, d'vā: dę'bē:ža 'junca | □ 0

guncalica ⇒ GUNCALICA

guncati ▶ 'guncat -əm nd. ⟨⟩ *gugati*: 'pe:ma se 'guncat • ⇒ AFNE guncati | □ ⇒ GUGATI □ +

▶ **guncati se** ▶ 'guncat se -əm se nd. ⟨⟩ *gugati se, majati se* |biti majav|: 'miza (: 'vō:s) se 'gunca | □ ⇒ GUGATI SE □ Plet.

guncelica ▶ 'guncelca -e z ⟨⟩ redk. *gugalnica*: u d'rje:və ja 'guncelca u'bę:šana | □ ⇒ GUGELICA □ 0 (SP 1962, Plet. *guncalica*)

gungalica ⇒ GUNGELICA

gungati ▶ 'gungat -əm nd. ⟨⟩ *gugati*: 'nə, 'gungę 'me: | □ ⇒ GUGATI □ Plet.

▶ **gungati se** ▶ 'gungat se -əm se in nd. ⟨⟩ *gugati se, majati se* |biti majav|: 'lā:d-ja se 'gunga | □ ⇒ GUGATI SE □ 0

gungelica ▶ 'gungelca -e z ⟨⟩ *gugalnica*: 'de: ga na 'gungelcə, da bō g'max | □ ⇒ GUGELICA □ 0

gunt ▶ 'gunt -a m ⟨im. mn. -n'tę) *hunt*

|rudniški voziček|: 'ta:rjə smə b'lɛ, da smə na tis'tɛj 'guntex 'vəz'lɛ 'vən tis'tɛ 'šudɾ, a'njɛ, tɪstə ka'məjə • 'tɪstə 'va:zɛ sə b'lɛ 'gun'tɛ | □ ∅ (SSKJ, SP 1962 hunt)

gura ▶ 'gura -a z ⟨⟩ slabš., star. *konj |žival|*: 'gura 'no:ča pə'tɛ:gənt' | □ ⇒ KONJ □ Plet.

gurati ▶ 'gurət -əm nd. ⟨⟩ čustv., redk. **a** g. kaj/koga *mučiti kaj/koga |povzročati napor|*: 'ni 'le:pə, da 'kjo:ne 'ta:g_:'ura **b** redk. *s težavo se preživljati*: z d'ne:-va y 'dɛ:n 'gurəmə • čustv., redk. **gura-ti jo s težavo se preživljati**: {A} 'kək vəm gr'è: {B} 'e:, 'gurəm 'jə. □ ⇒ TOLČI SE | □ ⇒ k a ⇒ MATRATI; k b ⇒ TOLČI SE □ Plet.

▶ **gurati se** ▶ 'gurət se -əm se nd. ⟨⟩ čustv., redk. *s težavo se preživljati*: zd'rà:va 'nɪsma, pa 'gurəma se 'pa: 'nɛ:kak | □ ⇒ TOLČI SE □ ∅

guzniti ▶ 'guzənt' (in -z'ŋ'(-)' [>) -z'nem a. ('guz'nɛ (in [-zɛŋ') -zɛŋ'te; 'guz'n'u -zən'la -ə) nizk. **a** *umreti*: 'guz'nɛ, 'kó:r-ba 'jâ:sna! **b** redk., za živali *poginiti*: p'ri:se 'ni pa 'ni 'va:t'ə 'guz'n't' | □ ⇒ UMRĒTI □ +

gužba ▶ 'gužba -e z ⟨⟩ star., redk. *gneča*: 'kâ:ka 'gužba ja b'la: y 'a:ʊtə'buse! | □ ⇒ GUŽVA □ ∅

gužbati se ▶ 'gužbat se -əm se nd. ⟨⟩ star., redk. **a** g. se kje *gnesti se kje*: 'ta:k se ja t're:ba 'gužbat, kə na 'dâ:jə d've:x 'a:ʊtə'buse **b** g. se kam *tlačiti se kam, riniti se kam*: 'njɛ: se 'gjo: 'gužbat | □ ⇒ k a ⇒ GUŽVATI SE; k b ⇒ BASATI SE □ ∅

gužva ▶ 'gužva -e z ⟨⟩ *gneča*: 'tâ:ka 'gužva ja b'la: y 'cɛ:rkvɛ, da sp'ɫə:x 'nɪsəm 'nətər 'šo: | □ ⇒ GUŽBA □ ∅

gužvati se ▶ 'gužvat se -əm se nd. ⟨⟩ **a** g. se kje *gnesti se kje*: a sɛ se 'ti 'tuʒ_()'ra:ʏnə y 'a:ʊtə'buse 'gužvə? **b** g. se kam *tlačiti se kam, riniti se kam*: | □ ⇒ k a ⇒ GUŽBATI SE; k b ⇒ BASATI SE □ ∅

gvaltik ▶ g'va:ʊtɛk povdk. ⟨⟩ star., redk. *izraža, da je kdo telesno dovolj močen za izvršitev določenega dela*: uz'di-gə'n'ma 'tə:le. a 'bəʒ g'va:ʊtɛk? | □ ⇒

⇒ UKOS □ ∅ (Karničar 1990)

gvant ▶ g'vənt -a (tudi g'vâ:-) m ⟨⟩ star. *obleka |oblačilo, ki pokriva zgornji in spodnji del telesa predvsem moškega|*: 'njo:ʏ g'vənt sm sɛ 'kup'u • d'vâ: g'vən-ta 'mâ: 'njo:va • u 'teməle s'tâ:rmə g'vəntə 'pa: 'na:_m š'la: | □ ⇒ OBLEKA □ SSKJ

gver ▶ g'vje:r -a (in g'vè:-) m ⟨⟩ star. *puška*: g'vè:r sm 'jəm'ə | □ ⇒ PUKŠA □ ∅

gvinjati ▶ g'vinet -əm a. ⟨⟩ star. *zmagati |v vojaškem, fizičnem spopadu, na tekmo-vanju, pri družabni igri|*: smə 'kârte š'pilelɛ, sm t'ri:kərd g'vin'ə • "â:na pa 'ša: 'ja:dŋ sta se š'la: 'vâ:d'let - pa na 've:m, g'də: ja g'vin'ə • u 'tətɛ 'va:js'kɛ sə "ruse pa "mer'kâ:ncɛ g'vineleɛ | □ ⇒ ZMAGATI □ ∅

gvirati ▶ g'vè:rat -əm nd. ⟨⟩ star. g. koga *zadoščati komu |biti v skladu s pričakovanim, zahtevanim, potrebnim|*: g'vè:rəjə te tɛ 'čɛ:ʏlɛ • nɛ škər'nic'ɫ u'rè:xə ga bə g'vè:rə za'e:ŋkɾt • nəb'je:ŋga 'fè:rleŋka 'ne:mjə, pa jəx 'ka: g'vè:ra "mɪ:ča bɛ ga 'tut' 'ka: g'vè:rafa | □ ∅ (Karničar 1990 *gverati*)

gvišen ▶ g'višən -šna -ə povdk. ⟨rod. ed. m. sp. -šnega) *prepričan, gotov*: a sɛ g'vi-šna, da sɛ jə 'da:la g'nâ:r? | □ ⇒ SIGUREN □ ∅

▶ **gvišno** ▶ g'višnə prisl. ⟨⟩ star. **1.** čustv. *izraža nepreklicnost česa*: pa da 'jutɾ 'čɪstə g'višnə p'rideš • {A} a ja t're:ba p'rit? {B} s'tə:kərd g'višnə, da 'njɛ: **2.** v medmetni rabi *seveda |izraža soglasje, pritrditev|*: {A} a bəʒ zasɛ'gurnə 'nè:su g'nâ:r? {B} g'višnə, da ga 'bəm. | □ ⇒ k 2 ⇒ SIGURNO □ SSKJ

▶ **gvišno** ▶ g'višnə povdk. ⟨⟩ star. **a** čustv. **a** *izraža prepričnost o čem*: g'višnə, da na 'mó:ra p'rit **b** v medmetni rabi *izraža pritrdjevanje*: g'višnə, da tɛ 'nɪsmə 'fo:š • 'čɪstə g'višnə, da na 'mó:ra 'jət | □ ⇒ SIGURNO □ SSKJ

gzunt ▶ g'zunt -- -- povdk. ⟨⟩ *Kr* čustv., posam. *duševno zdrav, uravnovešen*: ta 'bâ:ba 'ni 'čɪstə g'zunt | □ ⇒ NORMALEN povdk. □ ∅

- h** ▶ 'xə -ja tudi -- m ⟨⟩ h |soglasnik; črka|: 'xə bę 'ma:ɣlɛ 'pɪsət, 'nɪe: 'bɛ | □ SSKJ, SP 1962
- h** ▶ x predl. ⟨y pred b g z ž žj⟩ z dajalnikom (Bo redk. z orodnikom) k 1. a |za izražanje cilja|: 'vɔ:k na g'rè: x 'lucə • Bo redk. a bəš_()ɔ: x ut'rɥo:kex? b |za izražanje splošne usmerjenosti|: x_:'i-šə ja b'la: u'ba:rɲena 2. |za izražanje pripadnosti|: ɣ zę'dá:rjəm sə me 'da:lę 3. a |za izražanje namena|: ɣ 'dɪe:žə se pɾštę'lɥja b |za izražanje primernosti|: a 'tətęle 'čę:ɥlę g'rè:də x ub'lę:kę? | □ + (+ k)
- ha** ▶ 'hə medm. ⟨⟩ 1. *izraža obotavljanje, pomislek*: 'hə, na 've:m, 'kâ: 'nɛ: 'rɪe:čam - š'pa:sna 'ja: 2. *izraža posmeh*: 'hə, a 'ti bę 'ra:č_()ɔ: z'ra:ɥnɛ!? | □ +
- habat** ▶ 'xəbət -a m ⟨⟩ bot. *habat* | □ +
- hacati** ▶ 'xâ:cat -əm nd. ⟨⟩ redk. *kuriti a |delati in vzdrževati ogenj|*: z 'da:rɥəm 'xâ:cəɣ b |ogrevati, segrevati|: 'nɪe:xę 'nə 'ta:k 'xâ:cat ɥ de'la:ɥncę! | □ ⇒ KURITI □ ≠
- hacenga** ▶ 'xâ:cəŋga -e ž ⟨⟩ 1. *kurišče |prostor v napravi|*: 'xâ:cəŋgə bę b'la t're:bę ɥb'zɪdət 2. redk. *odprtina kurišča*: pɾ tę 'nɥo:vę 'pɪe:čə ja 'vè:čə 'xâ:cəŋga | □ ∅
- hacer** ▶ 'xâ:cer -čerja m živ. ⟨⟩ redk. *kurjač*: 'ja:z bəm u 'pɪe:kɫə za 'xâ:čerja | □ ⇒ KURJAČ □ ∅
- ha-cih** ▶ 'xa-'ciχ medm. ⟨⟩ otr. *posnema glas pri kihanju*: 'nə, 'kək 'rɔ:žəka de'šɪ? 'xa:'ciχ, a'nɪe:? | □ ⇒ HA-ČIH □ ∅
- ha-čih** ▶ 'xa-'čɪχ medm. ⟨⟩ otr. *posnema glas pri kihanju* | □ HA-CIH □ ∅ (SSKJ *ha-či*)
- hafteljč** ▶ 'xâ:ft'ɫc -a m ⟨⟩ *spenec, zapenec* | □ ⇒ AFTELJC □ ∅
- hajdi** ▶ 'xa:jt' prisl. ⟨⟩ star., redk. *izraža stopnjo ali mero, ki zadostuje za uresničitev dejanja, stanja*: čə čę'bę:le 'vən g'rè:də, ša 'xa:jt' 'lɪe:xkə 'de:ləš u čęb'ɔ'n'â:kə • a bəš 'ti 'pɪe:lɔ 'â:te? 'tɔ: bę ša 'xa:jd' b'la, 'na:'jbo:lę bę pa b'la, kə bę 'šɔ: ša 'nət u ambə-'lâ:ntə zɾɔŋ_'ęga. | □ ⇒ BRŽ □ ∅
- hajdi** ▶ 'xa:jdę (in 'ha:-; in 'xa:jt' (in 'ha:-)) medm. ⟨⟩ redk. *izraža ukaz, spodbudo*: 'xa:jdę, 'diži 'sidrɔ! • 'xa:jt', 'xɪtər da'mɔ! • čustv. *hajdi ga izraža nejevoljo, zavrnitev*: 'ha:jdę 'ga:, 'tɔ: sę mə pa 'fa:jn pə've:dɔ! • čustv. *hajdi jok*

izraža močno zavrnitev: 'ha:jdę 'jɔ:k pa 'tâ:ka pə'litęka! • 'ha:jdę 'jɔ:k, na g'rè:m z'ra:ɥnɛ! • ⇒ hajdi v rit (⇒ RIT?) | □ ⇒ AJDI □ +

- hajka** ▶ 'xa:jka -e ž ⟨⟩ a med narodnoosvobodilnim bojem *hajka |akcija proti vojaškim enotam|*: 'xa:jka ja b'la, pa 'kâ:ka - 'tɪe:č sɲ 'bè:ɥ pa ɥ'jət b čustv. *dirjanje, hitenje, tekanje* |mrzlično, množično prizadevanje za kaj|: 'kâ:ke 'xa:jke sə za tēm_ 'â:rkəm! | □ ⇒ LETANJE □ SSKJ, SP 1962
- hajkati** ▶ 'xa:jkat -əm nd. ⟨⟩ a med narodnoosvobodilnim bojem h. koga *hajkati koga |nastopati proti vojaškim enotam|*: š'vâ:be smə 'xa:jkalę b čustv., redk. h. kaj *goniti kaj, preganjati kaj, loviti kaj*: pɾa'šiča sə pə 'va:rtə 'xa:jkalę • 'fušarja bədə za'čè:lę 'xa:jkat, da 'na:'bdə s'mé:lę 'dè:lât | □ k b ⇒ POJATI' □ SSKJ, SP 1962 (Plet. #)
- ▶ **hajkati se** ▶ 'xa:jkat se -əm se nd. ⟨⟩ a *biti preganjan v hajki*: t'ri 'me:sɥce smə se 'xa:jkalę pə 'dəl'ɛn's'kę b čustv., redk. *poditi se |razposajeno, živahno tekatil|*: ut'rɥo:cę se pə 'gɔ:šə 'xa:jkəɣ | □ SSKJ
- hajmatbund** ▶ 'xa:jmad'bunt -da m ⟨⟩ nš, med narodnoosvobodilnim bojem *hajmatbund*: 'puo: sə pa 'na:šlę ut 'xa:jmad'bunda ęs'kâ:zɥcə | □ SSKJ
- hakejlc** ▶ 'xâ:kəlc -a m ⟨⟩ redk. 1. *železen kavelj* 2. *bistvo pri kaki stvari*: 'a:, ɥ 'te:mə ja 'xâ:kəlc! | □ ⇒ AKELJ □ ∅
- hakljati** ▶ 'xâ:klet -ęm nd. ⟨'xâ:klę -te; 'xâ:klɔ -lela -ə⟩ 1. h. kaj *prijemati kaj s kakim predmetom tako, da ostri del prodre vanj, zapenjati kaj*: pɫata'nice sə z 'â:kəlnəm 'xâ:klelę 2. čustv., z oslabljenim pomenom h. koga *izraža nastop dejanja, ki ga določa samostalniik*: 'nâ:šə "mɪčə 'čɪstə ɥ'sâ:ka bə'le:zən 'xâ:kle | □ ∅
- hala** ▶ 'xâ:la -le ž ⟨⟩ nov. *hala |prostor za industrijska dela|*: 'kək ja na 'šɪxtə ɥ 'xâ:lę ɥ'rɔ:čə! | □ SSKJ, SP 1962
- halja** ▶ 'xâ:la (in -le) -e ž ⟨⟩ *halja*: 'xâ:lə sę 'za:pɲę • 'dɥo:mę sɲ tə 'xâ:lę 'na:šla | |brez rokavov| ⇒ FIRTA' □ +
- halo** ▶ xâ'lɔ: -ja m ⟨⟩ • čustv. *narediti (= nagnati) halo začeti se razburjati*: 'pɔ:ba 'ni b'la, sə pa xâ'lɔ: nar'dilę • 'kâ:k xâ'lɔ: sə nag'nâ:lę, kə smə kana-

le'zâ:cijə dr'gɔ:c_()pe'lâ:lə! (☐ ⇒ na-gnati PANIKO) | ☐ SSKJ, SP 1962

halo ▶ xa'lɔ: (in 'xa:-) medm. ⟨⟩ nov., pri telefoniranju *izraža opozorilo*: xa'lɔ:, g'dɔ: ja 'təm? | ☐ +

halva ▶ 'xâ:lva -e z ⟨⟩ *Kr* NŠ, posam. *halva orientalsko pecivo*: 'jutər mə pa 'xâ:l-və 'jəd'lə | ☐ SSKJ

ham ▶ 'xa:m (**Bo** 'xâ:-) povdk. ⟨⟩ z glagolom v pretekliku ali prihodnjiku, otr. *izraža uživanje jedl*: a sɛ 'duo:nz žə 'kɛ: 'xa:m ('xa:m) (ali si danes že kaj jedel)? | ☐ +

hamati ▶ 'xa:mat -əm (**Bo** 'xâ:-) nd. ⟨⟩ otr. *jesti*: a bəma 'xa:ma?a • 'pɛ:dɛ 'xa:mat • pəg'lè:dɛ, 'kək pra'si:čək 'xâ:ma | ☐ ⇒ JESTI | ☐ +

handrati ▶ 'xâ:ndrat -əm nd. ⟨⟩ *Kr* redk. *prekupčevati*: 'ka: nap'rɛ: sta 'nè:kɛ 'xâ:ndraža | ☐ ⇒ KŠEFTATI | ☐

hap ▶ 'xa:p medm. ⟨⟩ klic konju *stopaj previdno*: 'xa:p 'xa:p ('xa:p)! | ☐ ≠

harbatonka ▶ 'xa:rba'to:nka -e z ⟨⟩ redk. *harbatovka a* |debelejše jabolko, ki dozori avgusta| b |drevol| | ☐ ⇒ HARBATOVKA | ☐

harbatovka ▶ 'xa:rba'to:uka -e z ⟨⟩ *harbatovka a* |debelejše jabolko, ki dozori avgusta|: 'xa:rba'to:uke sə b'le: 'duo:bra, čər'vive pa 'tud' râ:de • 'pɔ: 'kuo:ša 'xa:rba'to:uk b |drevol|: 'xa:rba'to:uke smə pə'da:r'lə | ☐ HARBATONKA | ☐ (BSJ *harbatovka*)

harduš ▶ 'xa:r'duš medm. ⟨⟩ kletv., redk. *izraža podkrepitev trditve*: 'xa:r'duš, 'a: smə ga s'ra:lə! | ☐ ⇒ DUŠ | ☐

harkaduš ▶ 'xa:rka'duš medm. ⟨⟩ kletv., redk. *izraža podkrepitev trditve*: 'xa:rka'duš, 'kók jəx ja b'lə pɾ' tis'tɛ 'xišə! | ☐ ⇒ DUŠ | ☐

harmonika ▶ xar'mɔ:nka -e z ⟨⟩ nov., redk. **a** *harmonika*: 'ja:dŋ_na xar'mɔ:nkə š'pile b mn. *harmonika*: 'kəg bɛ 'ja:s 'rat xar'mɔ:nkə 'jəm'ɔ! | ☐ ⇒ RAMUNIKE | ☐ +

harpuna ⇒ HRPUNA

hasek ▶ - rod. ed. 'xâ:ska m ⟨⟩ NŠ, star., redk. *korist* |kar predstavlja določeno vrednoto kot posledico kakega dela, dodelovanja|: s pra'si:čəm 'ni 'xâ:ska • ut_()e:ga pa 'ni 'xâ:ska | ☐ ⇒ KORIST | ☐ +

hasniti ▶ 'xâ:sɛn't' (in -s'ŋ'(-) | >) -s'nem nd. ⟨'xâ:s'nɛ (in [-sɛŋ]) -sɛn'te; 'xâ:s'n'u -sən'la -ə) star., redk. 1. h. komu *koristiti komu* |dajati, prinašati ugodne, pozitivne posledice|: a tɛ bo ta 'ša:jtrga ša 'kɛ: 'xâ:sŋa? • g'nâ:r 'nɛč na 'xâ:

s'ne, čə zd'ra:uja 'ni 2. h. kaj *narediti kaj, postoriti kaj*: 'duo:ns pa 'nišm 'duo:s't' 'xâ:s'n'u | ☐ k 1 ⇒ KORISTITI; k 2 ⇒ NAREDITI | ☐ +

hav ▶ 'xa:u medm. ⟨⟩ otr. *hov* |posnema pasji glas|: {A} 'kək ja na'rè:d'u 'pəšɛk? {B} 'xa:u 'xa:u. | ☐ SSKJ

havba ▶ 'xa:uba -e z ⟨⟩ 1. *pokrov avtomobilskega motorja ali prtljajnega prostora*: tə 'zâ:d'nɛ 'xa:ubə 'mâ:s u'to:čanə • 'xa:ubə ja pə'zâ:b'u 'za:pɾt 2. *sušilna kapa*: pət 'xa:ubɛ sɛ bŋ 'la:sɛ pəsə'si:la | ☐ SSKJ

havdrast ▶ 'xa:udrast -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -s'tɛga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tɛmə in -s't'mə) slabš. *lahkomiseln, lahkoživ* |HAVDRE m, s|: 'pus'tɛ 'jə, kə ja 'xa:u-dra:sta | ☐

havdre ▶ 'xa:udra - m živ. ⟨⟩ slabš. *lahkomiseln, lahkoživ moški*: 'kâ:k 'xa:udra 'ja: 'na:š 'pò:p! • zmer. 'xa:udra 'xa:udra-s'tɛ! | ☐ ⇒ HAVDRE s | ☐

havdre ▶ 'xa:udra - s živ. ⟨⟩ slabš. *lahkomiseln, lahkoživ človek, predvsem ženska*: tə 'pəg'lè:čkə 'xa:udra se 'ta:k 'xa:udrastə ub'nâ:ša • zmer. 'mɔ:čə, 'xa:u-dra! | ☐ ⇒ HAVDRE m | ☐

havsbal ▶ 'xa:uz'bâ:l -la m ⟨⟩ nov. *domača zabava*: za 'ruo:js't'nɛ 'dɛ:n ja na'rè:d'u 'xa:uz'bâ:l | ☐ (SSKJ *hausbal*)

havsniiti ▶ 'xa:usɛn't' (in -s'ŋ'(-) >) -s'nem d. ⟨'xa:us'nɛ (in [-sɛŋ]) -sɛn'tɛ; 'xa:us'n'u -sən'la -ə) redk. *šavsniiti* |hitro, nepričakovano zgrabiti z zobmi|: 'xa:us'ne 'tut' pɾi:se, čə 'ni dr'ga:č | ☐ ⇒ ŠAVSNITI | Plet.

havstor ▶ 'xa:us'tɔ:r -a m ⟨⟩ redk. *hišna vhodna vrata* | ☐ ⇒ VRATA | ☐

hcevojve ▶ xce'vɔ:jə (**Bo** tudi -a) -a (in xce-) s ⟨⟩ nš *orodje, predvsem gozdarsko*: xce'vɔ:jə ja 'duo:mɛ 'pus't'u • ja 'šɔ: 'tâ:le, xce'vɔ:ja ja 'jəm'ɔ s_ɛ'bó:j | ☐ ⇒ ORODJE | ☐

hčer [Tominešek 1903: 23: im. ed. »hč̣er«; ed. »nom. hč̣er (ali: hč̣era), gen. hč̣ere«, dat. hč̣erb i. t. d.«]

hčera ▶ x'če:ra -a (in x'če:-) z ⟨⟩ *hči* |žen-ska v odnosu do svojih staršev|: x'če:-ra ja 'tâ:ka də 'nè, da 'bɔ:x pə'mâ:ge • š'tér x'če:ra sta 'mé:la • 'tɔ: ja ut x'če:ra (*hčerina*) 'xiša | ☐ Plet. *hčer* (SSKJ, SP 1962 *hči*) [Tominešek 1903: 23: ed. »nom. hč̣er (ali: hč̣era), gen. hč̣ere«, dat. hč̣erb i. t. d.«]

hčerin ▶ x'če:rɪn -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -rɪŋga, daj. ed. m. sp. -rɪn'mə) nov. *hčerin*: x'če:rɪn 'a:utɔ | ☐ ⇒ od HČERE | ☐ +

hčerka ▶ x'č'erka -e (in -'č'ɛ:-) ž ⟨⟩ čustv.
hči: 'já:, 'tɔ: ja pa 'mʊo:ja x'č'erka | ☐
 ⇒ HČERA ☐ +

hči ⇒ HČERA

hebelj ▶ 'xɛ:bəl -na m ⟨⟩ *ročica | del pri-prave, s katerim se sproža, uravnava delovanje te priprave, strojal: za 'xɛ:bəl ja pɛ'tɛ:gn'u* | ☐ ☐

hec ▶ 'xɛ:c -a (in 'xɛ:-) m ⟨im. mn. 'xɛ:cɛ⟩
neresen, smešen ali zabaven dogodek, šala, potegavščina: 'xɛ:c 'ma:ra 'bɛt • 'ká:ke 'xɛ:ce ja p'rá:vu! • 'nɪsɿm te 'ja:s 'rukn'u, 're:z, b'ras 'xɛ:ca (*lahko ver-jameš*) • za 'xɛ:c_(e) 'tjɛ:peta • čustv.
biti za hece rad se šaliti, rad sode-lovati pri potegavščinah: "mišan ja za 'xɛ:ce • čustv. **koliko pa pride tale** (= takle) **hec? koliko stane ta stvar?**: 'kók pa p'ride 'tɔt'le 'xɛ:c? • čustv. **ne biti za hece biti resen, ne marati potegavščin:** 'u, 'va:na pa 'ni za 'xɛ:ce, ja 're:sna | ☐ k 1 ŠPAS ☐ SSKJ

▶ **hec** ▶ 'xɛ:c povdk. ⟨⟩ *smešno* | < HECEN 1|: 'ká:k 'xɛ:c ja 'bɛ:u, kɛ smɔ š'lɛ z vɛšɛ-'lice! • čustv. **biti hec proh čemu biti** (*nepomembna*) *malenkost nasproti čemu: 'tɔ:, kar sɛ p'lá:čɔ, ja 'xɛ:c p'ɔx tis'tɛm 'šjɛ:s'tɛm mɛ'l'já:rɔdɔm* | ☐ ☐

hecati ▶ 'xɛ:cat -əm (in 'xɛ:-) nd. ⟨'xɛ:cɛ⟩
 itd.) h. koga s čim za šalo prikazovati *komu kaj neresničnega kot resnično:* za'ká: sɛ ga pa 'xɛ:cɔ, da mɔ bɛš 'kup'u 'a:uɔ? • 'dɔ:gɔ jɛ ja 'xɛ:cɔ z žɛ'nit'vɛ, na'zá:d'nɛ jɛ ja pa 'pus't'u • čustv. **ne me hecati!** *izraža presenečenje, dvom:* a 'tók sɔ ʊk'rá:d'lɛ?! 'njɛ: mɛ 'xɛ:cat! (☐ ne me FUKATI (= JEBATI)!) | ☐ SSKJ

▶ **hecati se** ▶ 'xɛ:cat se -əm se (in 'xɛ:-) nd. (⇒ HECATI) 1. *šaliti se:* a se 'xɛ:cɔš? • 'kɔk sɔ se 'ma:ma 'tjɛ:č_(j)a 'xɛ:calɛ! 2. h. se iz koga norčevati se iz koga: 'njɛ: se 'xɛ:cad z 'mɔne | ☐ ŠPASATI ☐ SSKJ

hecen ▶ 'xɛ:cɛn -cna -ə (in 'xɛ:-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. 'xɛ:c'nɛga⟩ 1. *smešen | ki vzbuja smeh:* 'tá:k 'xɛ:cɛn 'filɛm ja pɛ tɛlɛ'vi-zijɔ 2. *nenavaden | ki se obnaša nena-vadno, nepredvidljivo:* "tò:nčka ja 'xɛ:cna, da se 'bɔ:x us'milɛ • 'xɛ:cɛn 'dɛ:da ja, 're:s | ☐ ŠPASEN ☐ SSKJ

▶ **hecno** ▶ 'xɛ:cɛnə (in 'xɛ:-) prisl. ⟨⟩ *nenavadno, neobičajno:* 'kɔk 'xɛ:cɛnə gva'ri • u 'ra:dijɛ se 'tak 'xɛ:cɛnə 'ču:ja | ☐ ŠPASNO prisl. ☐ SSKJ

▶ **hecno** ▶ 'xɛ:cɛnə (in 'xɛ:-) povdk. ⟨⟩ *smešno* | < HECEN 1|: a ja 'xɛ:cɛnə, 'ə? pɛ'má:gɛ 'ra:jšɔ! • 'xɛ:cɛnə 'ja:, čɔ se pɛ 'vjɛ:sɛ

'tá:k'le 'ká:žáš | ☐ ŠPASNO povdk. ☐ ☐

▶ **hecno** ▶ 'xɛ:cɛnə (in 'xɛ:-) 'xɛ:c'nɛga s ⟨⟩
smešen pripetljaj, dogodek: 'tɔ: 'ni pa 're:s 'nɛč 'xɛ:c'nɛga, čɔ ʊ 'va:dɔ 'pá:deš | ☐ ŠPASNO s ☐ ☐

hecner ▶ 'xɛ:cer -čerja m živ. ⟨⟩ *šaljivec:* "jó:ža, 'já:, 'tis't' ja šale 'xɛ:cer! | ☐ ☐

heftati ▶ 'xɛ:ftat -əm (in 'xɛ:-) nd. ⟨'xɛ:ftɛ itd.) *naudarjati | spenjati z rahlimi vbodi:* {A} 'ká: pa 'de:žɔš? {B} ud 'jɔ:ža 'kiklɛ 'xɛ:ftɔm. | ☐ ☐

hej ▶ 'xɛ:j medm. ⟨⟩ *klic kravi naprej* | ⇒ DIJA ☐ STOPAJ, STOPI ☐ +

heja ▶ 'xɛ:ja -a ž ⟨⟩ otr. *krava | žival:* a ja 'tɔ:le 'xɛ:ja? | ☐ ⇒ KRAVA ☐ ☐

hejika ▶ 'xɛ:jɔka -e ž ⟨⟩ otr. *krava | žival:* a g'rɛ:ma 'xɛ:jɔke g'lɛ:dat? 'pɛ:ma 'xɛ:jɔke g'lɛ:dat, 'nɔ! | ☐ ⇒ KRAVA ☐ ☐

hekljati ▶ 'xɛ:klet -ɛm nd. ⟨⟩ star., redk. *kvačkati:* 'xɛ:k'lele s'mɔ pa š't'rikale | ☐ ⇒ KVAČKATI ☐ ☐ (Planina 1978 *heklati*)

▶ **hekljan** ▶ 'xɛ:klɛn -a -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -ŋga, rod. ed. m. sp. -n'mə⟩ star., redk. *kvačkan:* 'xɛ:klɛn 'part • 'xɛ:klɛna 'jɔ:pa | ☐ ⇒ KVAČKAN ☐ ☐

heksenšus ▶ 'xɛ:ksɔn'sus -a (in 'xɛ:-) m ⟨⟩ *tilnični usek:* u ʊ'ratɔ 'má:m 'xɛ:ksɔn'sus | ☐ ☐

hekt ▶ 'xɛ:kt -a (in 'xɛ:-) m ⟨im. mn. 'xɛ:ktɛ⟩
Bo zastar. *polovnjak | sod, 280 litrov:* 'xɛ:kt ja 'da:ržɔ t'rjstɔ 'lɪt'ru | ☐ ⇒ POLOVNJAK ☐ SSKJ #

hektar ▶ xek'tá:r -a tudi -ja (in 'xɛ:-) m ⟨⟩ *hektar:* 'tiz'd'ga 'tra:ʊnɛka ja d'vá: xek'tá:ra | ☐ +

heler ▶ 'xɛ:lɛr -lɛrja m ⟨⟩ čustv., star., redk. *novec majhne vrednosti:* kák 'xɛ:lɛr sɔm 'dʊo:b'u | ☐ ⇒ FENIK ☐ SSKJ #

heľfati ▶ 'xɛ:l'fat -əm nd. ⟨⟩ star. *pomagati pri delu, opravilu:* pɿ ma'sinɛ mɛ ja dɛ'sɛ:t 'lɛ:t 'xɛ:lfaʒa, pa ša ʊ'sɛl 'ni z'na:ʒa • šalj. p'ride 'xɛ:l'fat (*pit, jest*) | ☐ ⇒ POMAGATI ☐ ☐

helfer ▶ 'xɛ:l'fɛr -fɛrja m živ. ⟨⟩ star., redk. *pomočnik:* a sɛ za 'xɛ:l'fɛrja? | ☐ ⇒ POMOČNIK ☐ ☐

helikopter ▶ xɛlɛ'kɔ:ptɛr -tɛrja (in -lɪ-) m ⟨⟩ *helikopter* | ☐ SSKJ, SP 1962

hemoroidi ⇒ zlata žILA

hende ▶ 'xɛ:ndɛ (in -dɛ) ⟨⟩ • polcit., kot ukaz **hende hoh!** *roke gor:* ja pa 'pa:ršu dɛ 'mɔne pa se za'da:ru - »'xɛ:ndɛ 'xɔ:x! (☐ ⇒ ROKE gor) | ☐ ☐

henikrati ▶ xnɛk'ratɛ prisl. ⟨⟩ star. *hkrati, naenkrat:* ʊ'sɔ xnɛk'ratɛ bɛš pa 'tjɛ:škɔ 'nɛ:su • xnɛk'ratɛ sɔ ʊ'sɛ 'pa:ršlɛ |

⇒ NAENKRAT □ ∅

herc ▶ 'xɛ:rc -a (in 'xɛ:-) m živ. (im. mn. 'xɛ:rçɛ) *srce [igralna karta]: 'xɛ:rca sm 'jəm'ɔ* | □ SRCE □ ∅

herčev ▶ 'xɛ:rčɔ [-va -ə (f **Bo** tudi -čav-) prid. (rod. ed. m. sp. -čoga) *srčev: 'xɛ:rčɔ 'çɛ:ner* | □ SRČEV □ ∅

heroj ▶ xɛ'rɔ:j -a (in xɛ-) m živ. (⟨ *heroj: 'ʔuka ja 'bɛ:ɥ 'nâ:rɔd'nɛ xɛ'rɔ:j* • iron. sɛ 'pa: xɛ'rɔ:j, da sɛ 'ka: ɥ'ʂɔ: | □ HEROR □ SSKJ, SP 1962

heror ▶ xɛ'rɔ:r -ja (in xɛ-) m živ. (⟨ **SD** posam. *heroj: 'na:ʂ ja 'bɛ:ɥ xɛ'rɔ:r* | □ ⇒ HEROJ □ ∅

herpankelec ▶ 'xɛ:r'pâ:ŋkɛlc -a (in 'xɛ:-) m (⟨ *star. zgornji svetleči se kovinski rob pri zidanem štedilniku* | □ ∅

hi ▶ 'xi medm. (⟨ • ⇒ hi, pôl pa počij (⇒ POČITI) | □ +

hiba ▶ 'xiba 'xibe z (⟨ redk. *napaka, motnja: a 'mâ: te ma'tɔ:r kâkə 'xibə?* | □ ⇒ FELER □ +

higieničen ▶ xɛçɛ'jɛ:nɛçɛn -čna -ə (in xi-; in xigi-; in -ni-) prid. (rod. ed. m. sp. -čnɛga) *higienski* | < *higiiena (stanje): tjašta 'bâ:ba pa 'ni xɛçɛ'jɛ:nična* | □ +

hilzna ▶ 'xilzna -z'ne z (rod. mn. -zɛn) *tulec a [del naboja]: 'xilz'ne sɛ lɛ'žâ:le 'təm u'kɔ:lɛ b [kar ima cevasto obliko]: 'xilz'ne za d'rô:t pɾ 'sartɕɛx pɾ'niɛ:s', çɛ jɛx 'mâ:jɛ* | □ ∅

himna ▶ 'ximna 'ximne z (rod. mn. 'ximɛn) *himna [simbol države, organizacije, gibanja]: 'niʂm z'na:ɥ 'ximne za'puo:jat* | □ +

hin ▶ 'xin povdk. (⟨ *star., redk. 1. slabš. mrtev, ubit: ɥ'sɛ sɛ b'lɛ ɥ mo'mɛ:ntɛ 'xin* 2. *utrujen: 'çist 'xin sm b'la: 3. poškodovan, uničen: 'vič, 'diɛ:ska ja 'žə 'xin* • 'çɛ:ɥlɛ sɛ 'xin • š'kô:rne 'mâ:m 'xin • ⇒ biti hin, ko bi vzel električno čemu/komu | □ k 1 ⇒ MRTEV, UBIT; k 2 ⇒ ZMATRAN; k 3 FUČ □ ∅ (Karničar 1990)

hinavec ▶ xɛ'na:ɥc -a (in xi-) m živ. (⟨ *hinavec: 'no:çɛʂ pə'vɛ:dat, kɛ sɛ xɛ'na:ɥc* • zmer. xɛ'na:ɥc 'tuklɛr's'kɛ' | □ +

hinavski ▶ xɛ'na:ɥs'kɛ -ska -ə (in xi-) prid. (rod. ed. m. sp. -s'kɛga) *hinavski: za'kâ: sɛ 'ta:k xɛ'na:ɥs'kɛ?* | □ +

▶ **hinavsko** ▶ xɛ'na:ɥskɛ (in xi-) prisl. (⟨ *hinavsko: xɛ'na:ɥskɛ se ja 'rɛ:žɔ* | □ SSKJ

hinavščina ▶ xɛ'na:ɥʂne -e (in xi-) s (⟨ *nš hinavščina: s xɛ'na:ɥʂne 'na:ɥž 'diɛ:lɛç 'pa:rʂu* • čustv. *zganjati hinavščino hinavsko se vesti ali govoriti:*

a s'pɛ:t xɛ'na:ɥʂnɛ z'gâ:ne? | □ +

hinlegati ▶ 'xin'le:gat -əm (in '-lɛ:-) nd. (⟨ 'xin'le:gɛ itd.) *star., redk. (na ukaz) legati na tla: na 'vɛ:m, za'kâ: ja 'ma:ɥxer 'ma:gu 'tiɛ:ç 'xin'le:gat* • 'gɾ'din ja 'xin'le:gɔ, kɛ ja sm'rɛ:kɛ 'mɛ:ru, 'kô:k ja vɛ'sɥo:kə | □ ∅

hinrihtati ▶ 'xin'rixtat -əm d. (⟨ 'xin'rixtɛ itd.) *čustv. 1. redk. umoriti, usmrtili: 'nɛ:ŋga 'va:ča sɛ pa ɥ 'frɛŋ'kô:lɔmɛ 'xin'rixtalɛ* 2. **Bo** *pokvariti, uničiti: 'râ:dijo bɛʂ 'xin'rixtɔ, çɛ bɛʂ 'tâ:kɛ z 'nɛmɛ 'dɛ:lɔ* | □ k 1 ⇒ UBITI; k 2 ⇒ FRDERBATI □ ∅

hip ⇒ MOMENT

hirati ▶ 'xɛ:rat -əm nd. (⟨ *hirati: p'rɔ: 'vidɛ se ja 'fâ:nikɛ, 'kɛk 'xɛ:ra* • d'rjɛ:və 'xɛ:ra | □ +

hisca ▶ 'xiʂca 'xis'ce z (⟨ *manjša soba v (kmečk) hiši, navadno za spanje: z 'lɔ:pɛ se g'rɛ: na 'lɛrvɥ ɥ 'xiʂcɔ, na 'ra:ɥnoʂt u 'kuxnɛ, na 'dɛ:snɛ pa ɥ 'xiʂɔ, 'puo: ʂa pa naprɛ: ɥ 'kâmrɛ* • čaz 'va:kɛnɛ ɥt 'xis'ce bɛ 'ljɛ:x nɛt 'pa:rʂu | □ ∅ (SSKJ *hišica*)

hiša ▶ 'xiʂa -a z (or. mn. *star., redk. -mɛ; or. dv. star., redk. -mɛ*) 1. *hiša [stavba]: 'kâ:k 'jô:k ja 'ʂɔ: kɔl 'xiʂa!* • ut 'xiʂa łtɛ 'vilka (*hišna łtevilka*) • pɛ 'xiʂax sm 'xô:dla • ut 'xiʂa dɛ 'xiʂa sɛm 'ʂɔ: z 'va:gɛnɛ na 'vɛ:l'kɛ sɛ'bô:tɛ • 'duo:mɛ 'sta:, sâ:mɛ ɥ 'xiʂɛ jɛx 'ni 2. *družinska skupnost, družina: pɾ tɛ 'xiʂɛ sɛ ɥ'sɛ nɛ'mâ:lɛ 'žjuçnɛ* • g'da:j:â pa 'pa:rʂla x tɛ 'xiʂɔ? • a kôlɛtɛ (: 'mâ:te kâkɛ 'mô:t'kɛ) pɛr 'vâ:ʂɛ 'xiʂɛ (*pri vaš*)? 3. *hiša [(glavni) stanovanjski prostor v kmečki hiši]: ɥ 'xiʂɛ ja ɥ'rɔ:çɛ, kɛ 'nâ:ʂa ɥ 'pɛ:ç 'kurɛ* • ɥ'râ:tɛ ɥt 'xiʂa 4. *hišica [zunanje ogrodje nekaterih živali]: 'xiʂa ɥt 'pɔ:žə* • salj. *bela hiša upravna stavba (bele barve) podjetja Glin v Nazarjah: 'un' pa ɥ 'bɛ:lɛ 'xiʂɛ 'dɛ:lâ* • dati (: iti) kaj od hiše dati, prodati kaj, kar je bilo last družine: ta 'zâ:d'ne k'râ:va ja s'la: ɥt 'xiʂa • gornja hiša soba v nadstropju kmečke hiše: ža'lɔ:ce smɛ 'mɛ:lɛ ɥ 'gô:rɛnɛ 'xiʂɛ | □ k 1 HIŠKA; k 1-2 BAJTA; k 2 ⇒ FAMILIJA; k 4 ⇒ HIŠKA □ + [Tominešek 1903: 17: rod. ed. »hiše«; 18: daj. ed. »hišɛ«; 19: tož. ed. »hišɛ«; 19: or. mn. »hišmɛ«]

hiščen ▶ 'xiʂçɛn -čna -ə prid. (rod. ed. m. sp. -čnɛga) redk. < *HISCA: 'xiʂçnɛ 'va:kɛnɛ ja 'tut' praʂ'triɔ* | □ ∅

hišen ▶ 'xiʂɛn -šna -ə prid. (rod. ed. m. sp. -šnɛga) 1. *hišen: 'xiʂnɛ p'rak* • 'xiʂna

- šte'vilka 2. < HIŠA 3: 'xišne u'râte
'za:prə | □ +
- hišica** ⇒ HIŠKA
- hiška** ▶ 'xiška -e z ⟨⟩ *hišica* 1. ljubk., manjš.
|< HIŠA 1|: 'tâ:kə 'čédnə 'xiškə sta sę
pəs'ta:uřa! • 'tičja 'xiška 2. |*zunanje*
ogrodje nekaterih živali: ut 'pořa
'xiška | □ k 1 ⇒ HIŠA; k 2 HIŠA □ +
- hišnik** ▶ 'xišņek -a (in -ni-) m živ. ⟨im. mn.
-ņekę (in -ni-)⟩ *hišnik*: u 'nę:mčijə ja
za 'xišņeka | □ +
- hit** ▶ 'xīt prisl. ⟨⟩ nov., redk., v zvezi z velelni-
kom *hitro*: 'xīt p'rit' pə'mâ:gat! • 'xīt
pəgl'édę: 'kâ: mə 'ja: | □ ⇒ NAGLO □ 0
- hiter** ▶ 'xītər -tra -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp.
-trəga⟩ *hiter* 1. |*ki lahko opravi kako
pot ali delo v kratkem času*: 'kâ:k
'xītř 'a:uřə 'mâ: | 2. |*ki nastopi v raz-
meroma kratkem času*: 'na: 'bɔ:lę ja
'xītra s'ma:rt | □ ⇒ NAGEL □ +
- ▶ **hitro** ▶ 'xītər prisl. ⟨⟩ *hitro* 1. |< HITER|:
'ta:k 'xītř p'ride də 'lâ:dřca, da se
č'řuovək řa za'vę: 'nīę: • 'kək 'xītř
'xó:dęř 2. a |*izrařa, da se dejanje
zgodi brez odlašanja*: 'xītər p'rite •
u'sə z'řę 'xītř zas'tɔ:pę b |*izrařa, da se
dejanje zgodi v kratkem času*: 'tītę
se ja pa 'xītř pa z 'a'mīę:rikę pə'vė:zɔ
• 'xītř smə b'ľę 'fę:rtęk • ⇒ letel sem
(tako hitro), da bi hmalu dušo izpustil
| □ ⇒ NAGLO prisl. □ +
- ▶ **hitro** ▶ 'xītər povdk. ⟨⟩ *hitro* |*izrařa, da
se dejanje zgodi v kratkem času*: a
u'ma:řla 'ja:?' 'tɔ: ja b'řę pa 'xītər! | □
⇒ NAGLO povdk. □ 0
- ▶ **hitro** ▶ - tož. ed. 'xītər s ⟨⟩ • **na hitro**
na hitro: na 'xītř ja u'ma:ru • p'rię:se
ja na 'xītər s'fɔ:trənə (□ na BRZAKA, na
BRZINO, na HITRICO, na hoj (⇒ HOJ m), na
hojdi (⇒ HOJDI m), na naglo (⇒ NAGLO s))
| □ +
- hiteti** ▶ 'xitet | xę'tīm (| xi- >) nd. ⟨'xiteę
(in 'xit')|: 'xite; 'xit'ɔ 'xiteřa -ə in xę-
'tė:řa -ə) *hiteti* 1. |*hitro se premikati*:
'kɔ:m pa xę'tiš? 2. |*hitro delati, oprav-
ljati kaj*: 'ta:k sm 'xiteřa 'ce:u 'dė:n,
pa 'nė:m 'kę: pə'kâ:zat | □ ŽURITI; k 1
LETETI, ŠIBATI □ +
- hitrica** ▶ 'xītərca -e z ⟨⟩ 1. nř *hitrica*
|*sorazmerno velika hitrost*: 'se: se na
'mó:rř u'męř, kə ja pa 'tâ:kâ 'xītřca 2.
redk. *prestava* |*položaj zobnikov*: u
t'rė:kə 'xītřcə sm 'da:řa (= pras'ta:uřa)
• **na hitrico na hitro**: 'sę: u'sə 'ta:k
na 'xītřcə nar'di (□ na hitro (⇒ HITRO
s)) | □ k 1 ⇒ NAGLICA; k 2 ⇒ PRESTAVA □ +
- hitrost** ⇒ BRZINA
- hkraju** ▶ xk'râ:jə prisl. ⟨⟩ • ⇒ dati kaj
hkraju (⇒ DATI) | □ ⇒ VKRAJ □ 0
- hkрати** ⇒ NAENKRAT
- hlače** ▶ x'lâ:ča x'lâ:č z mn. ⟨⟩ 1. *hlače*:
x'lâ:ča 'mâ:ř s'ta:rgəne • u tęmə 'lė:u)mə
'žīę:pə ut x'lâ:č (v *levem hlačnem řepu*)
'mâ:m př'tyo:řřc • 'řuokə ja 'jəm'ɔ 'vəs
'ca:jř()a x'lâ:čəm • 'rɔ:p_řř x'lâ:čax •
x'lâ:ča na 'a:uřra (: 'pâ:s) • 'dɔ:ge (:
k'râ:t'ke) x'lâ:ča • teiř'vâ:d'ne x'lâ:ča
(□ TELOVADKE) • x'lâ:ča na 'a:uřra (: 'pâ:s)
• nov. s'pó:d'ne x'lâ:ča (□ GATE) • nov.
'dɔ:ge s'pó:d'ne x'lâ:ča (□ dolge GATE) •
čustv. da se 'na: bəř u x'lâ:ča (u's'ca:u
: pəs'ra:u = pə'kidɔ) 2. a *razcep* |*kraj,
prstor, kjer se cesta razcepi*: ud
'mɔ:sta də x'lâ:č ja 'mīę:n' kə də'vė:c-
tɔ 'me:trɔ b *rogovila* |*v dva ali več
krakov razraslo deblo, vejal*: 'řuɔ:, kə
sə x'lâ:ča, ja 'ľpa 'pɔ:k'nena | |*jahalne
hlače*: ⇒ RAJTHOZNE □ k 1 HLAČKE □ SSKJ,
SP 1962 (Plet. *hlača*)
- hlačen** ▶ x'lâ:čən -čna -ə prid. ⟨rod. ed. m.
sp. -čņęga) nov. *hlačen*: x'lâ:čņę kəs'tīm
• x'lâ:čņę k'riřę | □ +
- hlačevina** ipd. ⇒ CAJG ipd.
- hlačke** ▶ x'lâ:čke x'lâ:čk z mn. ⟨⟩ 1. manjš.,
otr. *hlače*: x'lâ:čke 'mâ:ř na kəl'ė:nex
s'ta:rgəne 2. nov. *ženske ali otroške
spodnje hlače*: a sə x'lâ:čke pə'kâ:kə-
nė? • s'pó:d'ne x'lâ:čke | □ k 1 ⇒ HLAČE;
k 2 ⇒ GATE □ SSKJ, SP 1962
- hlad** ▶ x'lâ:t -da in x'lâ:də m ⟨⟩ nř *hlad*
|*zmerno nizka temperatura*: 'tâ:ga
x'lâ:də 'ni, kə ja pəd 'nâ:řmə u'rė:xə •
nə'mâ:řə řa pə'čâ:kę, da u x'lâ:t p'ri-
dėm | □ +
- hladen** ▶ x'lâ:dņ -dna -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp.
-d'ņęga; primernik 'bəl x'lâ:dņ -dna -ə in
x'lâ:d'ņę: -- --) *hladen* a |*ki ima zmerno
nizko temperaturo*: 'va:da ja x'lâ:dna •
x'lâ:d'ne 'ņuɔ:ge 'mâ:ř • 'župa ja žə
x'lâ:dna b |*ki vřbuja, povzroča občutek
hlada*: 'xiřa ja 'fa:jn x'lâ:dna c |*ki ima
temperaturo okolice*: 'nīę: x'lâ:d'ņęga
m'ľe:ka 'přt • 'va:da ja u'sâ:g 'dė:m 'bəl
x'lâ:d'na • u x'lâ:d'ņę: 'va:dę, kə ja 'təta-
ľe, se pa 'na: bę 'mó:gu 'kɔ:pat | □ +
- ▶ **hladno** ▶ x'lâ:dņ povdk. ⟨primernik 'bəl
x'lâ:dņ in x'lâ:d'ņę:⟩ *hladno*: 'nətər
'jėdę, kə ja x'lâ:dņ • 'vənę ja x'lâ:d'ņę:
kə 'nətř | □ SSKJ
- ▶ **hladno** ▶ x'lâ:dņ -d'ņęga s ⟨⟩ nř 1.
hladna pijača, jed: 'nė:kę x'lâ:d'ņęga
bę pəjė:du 2. *hladen prstor*: na
x'lâ:dņ 'dė: pę'čę:ņk | □ SSKJ
- hladiľnik** ▶ xla'dilņęk -a (in -ni-) m ⟨im. mn.

-neķe (in -ni-) *hladilnik* 1. |naprava za shranjevanje živil: x'la'dilneķ se ja fr'dè:rbø 2. |priprava za hlajenje: x'la'dilneķ pr' a:u'tø (☐ KILLER) | ☐ +

hladiti ▶ x'la:dət tudi x'la'dit x'la'dim nd. <x'la:də (in x'la:t') -t:e, x'la:d'mø; x'la:d'u tudi x'la'diju x'la'diža -ø, mn. x'la'dilē ita.) 1. a *hladiti* |odajati, dajati *hlad*: x'la'dilniķ na x'la'di 'vje:č b h. koga *hladiti* koga |povzročati občutek *hlada*: 'vè:tøt me x'la'di 2. h. kaj *hladiti* kaj |delati *hladno*, *mrzlo*: 'vi:nø smø u 'va:də x'la'dilē | ☐ +

▶ **hladiti** se ▶ x'la:dət (tudi x'la'dit) se x'la'dim se nd. (⇒ HLADITI) *hladiti* se: u 'sø:n'cø se x'la'dimø | ☐ SSKJ, Plet.

hlajenje ▶ x'la'janə (BO tudi -e) -e s () 1. nš, nov. *hlajenje* |< HLADITI: x'la'janə m'le:ka 'ma:rmø ša z'rixtat 2. *naprava za hlajenje v avtomobilu*: x'la'janə už'gə | ☐ +

hlapec ▶ x'la:pəc -pca m živ. () *hlapec* 1. |najet moški na kmetiji: za x'la:pca bæš'ø: • za x'la:pca pa 'na:m • pr' "kø:čnikə ja 'bè:u za x'la:pca • "mà:rkø x'la:pəc ja "ra:kca u g'nø:j za'kyo:pø 2. |kar se rabi kot opora, podstava, pomoč pri kakem delu: x'la:pəc ja u š'tøntø u'be:šan ((zdevalni) stol) • 1es. 'dø:ga 'di:skø 'dà:š na n'mø 'kyo:ncø na x'la:pca, na d'rugmø ja pa uš'ra:uføš u 'vè:ršat | za sezuvanje škornjev | ⇒ ZAJEC; 1es. ⇒ KNEHT | ☐ + [Plet.: »hlápec, pca, m. [...] priprava, na kateri stoji človek, ki žito v kozolec zлага, Savinska dol.« - Tomišek 1903: 12: im. ed. »hlápcъ«]

hlapeti ▶ - 3. os. ed. x'la'pi nd. <-; x'la'pje:u x'la'pè:ža -ø) nov., redk. *hlapeti* |spremi-njati se iz tekočega stanja: bən'cjin 'nà:gžø x'la'pi | ☐ +

hlastati ipd. ⇒ ŠAVSATI ipd.

hleb ▶ x'lje:p -ba (in x'lè:-) m () 1. star. a *hlebec* |krogelnemu odseku podobno oblikovan kruh: 'ce:u x'lè:p k'ruxa pø'jə: • d'vâ: x'lje:ba k'ruxa b |kar je podobno hlebcu: x'lje:p 'sè:ra 2. nš, zastar. *kruh sploh*: nø:kè:r 'nišø 'mè:lə 'ta:jga x'lè:ba kəkr pr' 'x'ra:s'neķə u "š'mâ:rt'nə | ☐ k 1 ⇒ HLEBEC; k 2 ⇒ KRUH | ☐ +

hlebec ▶ x'le:bəc -pca (in x'lè:-) m (im. mn. x'lè:pçə) a *hlebec* |krogelnemu odseku podobno oblikovan kruh: 'šə:st x'lè:pcu səm s'pje:kžə • x'le:bəc k'ruxa b |kar je podobno hlebcu: d'vâ: x'lè:pca 'sè:ra smj də'bija na 'za:drugə | ☐ HLEB | ☐ +

hlev ▶ x'le:u -va (in x'lè:-) m (im. mn. x'lè:və) (*goveji, tudi svinjski*) *hlev*: 'pe:ma u x'le:u • a sə x'le:u žə zak'lie:-n'u? • nat x'le:və žø'vi • u'râ:te u't x'le:va (*hlevska vrata*) • slabs. **biti ko v hlevu biti neurejeno, umazano**: 'pa:r_nas ja u š'pa:jžø 'tâ:kø kə u x'le:və (☐ ⇒ biti ko v SVINJAKU (= ŠTALI)) • čustv. **iti iz hleva iti v zakol, iti v prodajo**: fr'iza bø š'la: s x'le:va | |konjski hlev | ⇒ ŠTALA; |svinjski hlev | ⇒ SVINJAK | ☐ +

hlevski ▶ x'lè:us'kə [x'lè:uska -ø (| in x'lè:-) prid. (rod. ed. m. sp. x'lè:us'kəga) *hlevski*: x'lè:us'kə u'râ:te • x'lè:uska "mica (*Mica, ki je stanovala nad žeh-ljevim hlevom v Šmartnu ob Dreti*) | ☐ SSKJ, SP 1962

hliniti se ▶ x'linət (nov. -n't') se -əm se nd. <x'linə (in x'lin') -n'te; x'lin'u x'linža -ø, mn. x'lin'lə ita.) VO redk. *čmeriti se* |lahno jokati s tožečim glasom: 'kâ: se uš x'lin'u?! 'sə: te 'ni 'ta:k u'dâ:ru! | ☐ ⇒ ČMERITI SE | ☐ + †

hlobiti ▶ x'lo:bət -əm nd. <x'lo:bə (in x'lo:p') x'lo:pte; x'lo:b'u -bža -ø) čustv. 1. h. kaj *rezati kaj na debele kose*: 'nje: sa'la:me 'ta:k na də'bè:žø x'lo:bət 2. h. koga *tepsti koga, pretepati koga*: 'bâ:ba ga ja x'lo:bža kə ku'diča, pa u'trø:çə 'tut' | ☐ k 1 ⇒ REZATI; k 2 ⇒ TEPSTI | ☐

hlod ⇒ PLATANICA

hmalu ▶ x'mâ:žø prisl. () *kmalu* 1. |izraža, da se dejanje zgodi v kratkem času: 'nø, pa ja rez x'lè 'ta:k, da smø b'lə x'mâ:žø spøš'je:nə • 'se: bø 'ta:k x'mâ:žø 'kyo:nc 'va:js'ke • pa x'mâ:žø 'kə: 'pišø • x'mâ:žø p'ridə da'mø (☐ ob CAJTU) 2. s pogojnim naklonom |izraža, da je bilo dejanje blizu uresničenja: x'mâ:žø bə ga pə'va:z'u • ⇒ letel sem (tako hitro), da bi hmalu dušo izpustil | ☐ k 2 ni dosti menjkalo, pa ... (MENJKATI), SKOR | ☐ (+ kmalu) [Tomišek 1903: 26: »z lépga, s célyga i. t. d.; le „hmálъ“ = kmalu se pravi še vedno.«]

hmel ▶ x'mè:u [-ža (in x'mè:-; | in x'mie:-) m () a nš *hmelj* |rastlina: pr' "pâ:rklnə u "pus'təmə "pvo:lə sə 'tud' 'mè:lə x'mè:u • na 'varxə ja 'bè:u x'mè:u 'bəl 'di:eb'ø - sə b'lə s'tuoržə a pa 'ø:ce, uc'()pø:t pa møšice, smø 'rje:klə • pr' "gra'gø:rnə sə x'mè:u 'vøn 'va:rglə (opustili so hmeljski nasad) • š'tâ:nga za x'mè:u (*hmeljevka*; ☐ HMELOVKA) • ži-čanca za x'mè:u • 'diujə x'mè:u (*podiv-*

jani hmelj) **b** *kobula* [plod *hmelja*]: 'tis'teale t'ri x'me:le pə'b'ie:re • **biti** v *hmelu obrati hmelj*: u x'me:lə sma b'la:, pa da'mo: p'ri'dema, sma pa z've:d'la, da ja "garmō str'rič u'ma:ru • **iti** v *hmel iti obrat hmelj*: a gr'e:š u x'me:u? • 'kuo:nc au'gusta smə š'lə u x'me:u | □ ∅ (+ *hmelj*)

hmelj ⇒ HMEL

hmeljevka ⇒ HMELOVKA

hmelovka ▶ x'me:l'oka -e (in x'me:-) ž (< *hmeljevka* [d'rog]: č'ā:sə 'ni b'lə 'zič'enc, 'sā:mə x'me:l'oke | □ SSKJ, SP 1962

hobelj ▶ 'xo:bəl -na m (< 1. *zidarska gladilka*: s 'xo:bəlne ša zg'lā:dəm, pa 'bo: 2. les., redk. *skobljič*, *oblič* | □ k 2 ⇒ **OBLIČ** | □ ∅ (DLS *hobel*)

hobeljmašina ▶ 'xo:bəlma'sina -š'ine ž (< 1. les. *skobeljnik* [st'roj]: 't'ie:də bə sē 'ma:gu 'xo:bəlma'sinə 'kupə't, 'n'ie: pa 'a:u'ta | □ ∅

hobeljponk ▶ 'xo:bəl'po:ŋk -a m (< 1. les., redk. *skobeljnik* [m'izal: 'me:tər ja na 'xo:bəl'po:ŋkə • u 'xo:bəl'po:ŋk uš'ra:ufə 't'o:le | □ ⇒ **VERSTAT** | □ ∅

hobhajilski ▶ xupxa'ils'kə -ska -ə (in -'jil-) prid. (rod. ed. m. sp. -s'kega) *obhajilen* [ki se nanaša na prvo *obhajilo*]: xupxa'ilska ub'le:ka | □ ⇒ **OBHAJILSKI** | □ ∅

hoda ▶ 'xo:da medm. (< otr. *izraža spodbu-do k hoji*: 'nə, 'xo:da 'xo:da | □ ∅

hodati ▶ 'xo:dat -əm nd. (< otr. *hoditi*: 'nə, pə'ka:žə, 'kəg žə 'xo:dəš | □ ⇒ **HODITI** | □ ∅

hodikati ▶ 'xo:dək'at -əm nd. (< otr. *hoditi*: 'nə, 'kə 'pō:bək 'xo:dəka | □ ⇒ **HODITI** | □ ∅

hoditi ▶ 'xuo:dət in 'xuo:s't' 'xō:dəm nd. (<'xuo:də (in 'xuo:t') -t'e; 'xuo:d'u 'xō:d'la -ə, mn. -d'lə itd.) 1. **a** *hoditi* [premikati se s korakanjem]: 'nè:də 'xō:də kəl 'xiša • 'ri'tn'skə (= na'za:j) 'xuo:dət **b** *opravl'jati določeno pot, potovati*: na 'mō:rjə smə 'xō:d'lə š'tér 'ura • pə 'xišax (od *hiše do hiše*) sm 'xō:d'la • 'kō:c_()ə 'xuo:d'u (*kje si se zadrževal*)? 2. **hoditi** **a** [večkrat opraviti kako pot]: 'kō:m pa 'xō:dəš u šta'cunə? • star., redk. x 'nyo:gəm (peš) smə 'xō:d'lə na "b're:z'-jə • čə'b'e:le 'xō:d'jə (*letafo*) u "ble'kā:čovə 'lipə **b** z oslabljenim pomenom [izraža, da se osebek ukvarja z delom, dejavnostjo, ki jo nakazuje določilo]: na 'xō:də 'vie:č u šixt • 'le: p'ri'dnə 'xuo:də u 'šō:šə • 'ra:t 'xō:də 'jā:gat • pra'puo:znə 'puo:znə 'xō:dəš 'l'e:č 3. nov.

h. (s kom) *biti v ljubezenskem odnosu* (s kom): "mā:nca ja p're: z "juratə 'xō:d'la • nəx 'sér'dm 'le:c_()ta 'xō:d'la, 'puo: sta se pa u'žē:n'la 4. čustv., z oslabljenim pomenom **a** s predložnim povedkovim določilom *izraža, da je osebek oblečen, obut, kot nakazuje določilo*: na s'me:š 'xuo:dət u'kō:lə u 'tā:kə k'rā:t'kə 'kiklə • 'tā:ka 'xō:də ub'l'e:čana 'kə na 'a:uša • braz um'r'e:le 'xō:də u tēmə 'd'ie:žə **b** s povedkovim določilom *izraža, da je osebek v stanju, razpoloženju, kot ga nakazuje določilo*: 'n'ie: 'vəŋə 'bo:s 'xuo:s't'! • s'tā:ra 'žē:n's'ke p're: 'nišə ŋ'kō:l vag'lā:ve 'xō:d'le 5. *iti*: a sm tē 'ri'e:k'la, da na 'xuo:də x 'pəšə! 6. brezos., redk. hodi (s čim) *hitro se da peljati s čim*: a ja z'lə 'xō:d'la z 'a:u'tə? • 'a: ja 'xō:d'la, kə smə se 'sā:nkalə! (*zelo hitro smo se vozili s sankami*) 7. zastar., v zvezi z dež, sneg ipd. *padati*: 'd'ie:š (: s'nək) 'xō:də • čustv. **á** *bova hodila, če ...! izraža grožnjo*: 'n'ie: pə m'lā:kə s'kā:kat! "ā:n'za! 'a: ma 'xō:d'la, 'le: pə'čā:kə! ⇒ **hoditi** ko **LUCIFER** • ⇒ **hoditi** ko po **JAČIH** • ⇒ **hoditi** na **BLATO** • ⇒ **hoditi** na **drobno** (⇒ **DROBNO** s) • ⇒ **hoditi** na **HRANO** v **gostilno** • ⇒ **hoditi** komu na **MISEL** • **hoditi** komu **narobe povzročati težave komu**: na'rō:bə mē 'xō:də, kə sēm u šta'cunə š'lā: 'puo: tē pa 'ca:jta z'mə:n'ka. • iron. ja 'ta:k_()šā:jt, da mē na'rō:bə 'xō:də • ⇒ **hoditi** na **VODO** • **hoditi nazaj vračati se po smrti kot duh**: pra'u:jə, da m'lič 'li'e:x na'za:j 'xō:də, pa 'ja:s na vēr'jā:mēm 'te:ga • čustv., nov. **hoditi po kom delati, da je kdo v zelo neprijetnem, težavnem položaju**: 'na:_m 'pus't'u, da bē 'vi pə 'mənə 'xō:d'lə • **hoditi česa premalo primanjkovati česa, manjkati česa**: g'nā:rja nēm pra'mā:lə 'xō:də, 'tō: 'ja: (□ ⇒ **MENJKATI**) • **hoditi česa preveč preostajati česa**: a tē 'jēs'tə p'ri'e:več 'xō:də a 'kā:, da 'tā:kə 'de:ləž z 'nēmə!? • tē 'žə g'nā:rja p'ri'e:več 'xō:də • **hoditi skrižem** 1. *biti križem* [v neurejeno križajočih se smereh]: 'd'ie:s'ke sk'rižəm 'xō:d'jə 2. star. *obiskovati se* [zaradi prijateljskih, družabnih stikov]: a za'to: sə s 'ce'sā:rjovəm sk'rižəm 'xō:d'lə, kə sə b'lə u ž'lā:xtə! • ⇒ **hoditi** v **CERKEV** • ⇒ **hoditi** v **VES** • predvsem z osebkom moškega spola **hoditi** za kom *prizadevati si pridobiti ljubezensko naklonjenost koga*: 'ja:s_()m za 'ma:mə 't'ie:č 'xuo:d'u • star. **ne hodi mi** ipd.

blizu ne približuj se mi: a sëm tɛ 'rè:ku?! 'nje: mɛ b'lijə 'xuo:s't' • ⇒ po glavi hodi komu kdo/kaj • čustv. **to ga** ipd. (= mu ipd.) **bo pa drago hodilo to bo imelo zanj slabe posledice:** {A} k'la'fu-t'u ga 'ja:. {B} 'tɔ: ga bɔ pa d'rã:gə 'xó:džə. (⇒ to ga bo pa drago prišlo (⇒ PRITI)) • ⇒ TRDA hodi komu | ⇒ BALON-DATI, BONGATI, GIBATI SE | k 1, 4 HODATI, HODIKATI; k 5-6 ⇒ ITI; k 7 ⇒ PADATI | +

hodničen ▶ 'xuo:dŋçən -čna -ə prid. (rod. ed. m. sp. -čnega) redk. **hoden, hodničen:** 'xuo:dŋčna 'ã:nt'vɛle | ⇒ HODNJI | +

hodnik ▶ 'xɔ:d'ŋɛk -a (in -nɪ-), tudi | xɔd-'nɪk -a (| in xə- >) (mn. -ŋɛkɛ (in -nɪ-), tudi | -nikɛ) **hodnik lozek, dolg prostor:** 'xɔ:d'ŋɛk smə pradɛ'lilɛ • 'tɔ:rba ja u (= na) 'xɔ:d'ŋɛkə | | +

hodnji ▶ 'xuo:d'ŋɛ -e -ɛ prid. (rod. ed. m. sp. -d'ŋɛga) **hoden, hodničen:** 'xuo:d'ne s'ra:jca • 'xuo:d'ŋɛ p'la:tne | | HODNIČEN | | (+ **hoden**)

hodrlajsast ▶ xədər'lɛ:jsast -a -ə prid. (rod. ed. m. sp. -s'tɛga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tɛmə in -s't'mə) čustv. **a pisan |ki je zelo različnih barv:** u 'tã:kɛ xədər-'lɛ:jsastɛ ub'lɛ:kɛ u'kɔ:lɛ 'xó:dɛ, da se bɛ ja 'ka: ust'rã:šu • slabš. ud 'ja:kija s'like sə 'sɪvə xədər'lɛ:jsastɛ 'fã:rbe **b marogast:** 'čɪst xədər'lɛ:jsastɛ 'kó:žə 'mã: • me 'zè:be, da sm 'vəs xədər'lɛ:jsast | | k a ⇒ PISAN; k b ⇒ MAROGAST | | SSKJ **kodrlajsast**)

Hoffmanov ▶ 'xɔ:fmanɔv | -va -ə (| **Bo** tudi -nav-) prid. (rod. ed. m. sp. -nɔga) • ⇒ Hoffmanove KAPLJICE | | +

hoh ▶ 'xɔ:x -- -- prid. (č) **domišljav, pre-vzet:** pa 'kək 'xɔ:x ja b'la:!' • kə 'na: bɛ 'tã:ke 'xɔ:y 'bã:be u'zè:u, bɛ b'la pa u'sə dr'ga:č | | ⇒ VAŽEN povdk. | | +

▶ **hoh** ▶ 'xɔ:x prisl. (č) • ⇒ HENDE hoh • ⇒ hoh se nositi (⇒ NOSITI SE (⇒ NOSITI)) | | +

hoj ▶ - tož. ed. 'xɔ:j m (č) • čustv., redk. **na hoj na hitro:** na 'xɔ:j_(j)a 'pa:ršu, pa bɛ 'ma:gla 'tut' 'ka: 'jɛt (⇒ na hitro (⇒ HITRO s)) | | +

hoj ▶ 'xɔ:j medm. (č) **izraža opozorilo:** 'xɔ:j ('xɔ:j), 'kè: s'tɛ 'pa:?' a ja kag'dɔ: 'duo:mɛ? | | +

hoja¹ ▶ 'xó:ja -a z (č) nš **hoja** |premičanjel: 'tã:ka 'xó:ja člã:vè:ka z'mã:tra | | HOJE-NJE | | +

hoja² ▶ 'xó:ja -a z (č) redk. **jelka, hoja a** |drevo|: d'vɛ: 'xó:jə sə pə'da:rlɛ **b** nš |les|: 'xó:jə u'ziɛ:m' za k'lɔ:p | | ⇒ HOJ-KA | | +

hojdi ▶ - tož. ed. 'xɔ:jt' m (č) • čustv., redk.

na hojdi na hitro: na 'xɔ:jc_(j)ə jə u'pɛ-'rè:ralɛ (⇒ na hitro (⇒ HITRO s))

hojdi ▶ 'xɔ:jdɛ medm. (č) • ⇒ hojdi v rit (⇒ RIT²) | | +

hojenje ▶ 'xó:janɛ (**Bo** tudi -e) -e s (č) nš **hoja** |premičanjel, **hojenje:** ja 'ka: na-p'rɛ: tɪstə 'xó:janɛ 'sɪɛ:m pa 'ta:j, se pa č'luo:vɛg z'mã:tra | | ⇒ HOJA¹ | | SSKJ, Plet.

hojev ▶ 'xó:jɔv | -va -ə (| **Bo** tudi -jav-) prid. (rod. ed. m. sp. -jɔga) **jelov, hojev:** 'xó:jɔ 'lɛ:s • 'xó:java s'ta:rt | | SSKJ, SP 1962

hojka ▶ 'xó:jka -e z (č) **jelka, hoja a** |dre-vo|: t'ri 'xó:jke pa d'vɛ: sm'rè:kɛ **b** nš |les|: ta 'dɪɛ:ska ja 'xó:jka | | HOJA | | +

hokej ▶ 'xɔ:kɛj -a m (č) nš **hokej:** 'pɛ:mə 'xɔ:kɛj š'pilet • pə tɛlɛ'vizɛjə ja 'xɔ:kɛj | | SSKJ, SP 1962

hokejka ▶ 'xɔ:kɛjka -e z (č) **hokejska pali-ca:** s 'xɔ:kɛjkɛ me ja u 'nuo:gə u'dã:ru | | +

holadri ▶ - tož. ed. 'xɔ:lad'ri m (č) • **biti (naret) na holadri** 1. šalj. **biti vese-ljaški, lahkoživ:** "ã:nɛka ja 'bəl na 'xɔ:lad'ri (na'rè:ta) 2. slabš. **majav, po-vršno izdelan:** pɛ k'luo:pɛ pa 'čuvɛtɛ, kə ja 'bəl na 'xɔ:lad'ri na'rè:ta (⇒ biti (naret) na CIGUMIGU) | | SSKJ

holahopke ▶ 'xɔ:la'xɔ:pke -'xɔ:pk z mn. (č) **a žabe** |otroške hlačne nogavice|: 's'ta:ne ja 'xuo:d'u_u 'xɔ:la'xɔ:pke ub'lɛ:čan, pa za 'lulɛka ja 'jɛm'ɔ 'luknɛ na'rè:tə u 'ne: **b hlačne nogavice:** d'va:jne 'xɔ:la-'xɔ:pke mɛ pɛ'nɪɛ:s' | | ⇒ GEGE | | SSKJ pod **hulahupke**

holc ▶ 'xɔ:lc medm. (č) **Bo** 1. **stoj!** |izraža zahtevo po prenehanju premikanja|: 'xɔ:lc! pəs'tɔ:j! 2. **pozor!** |izraža opozorilo|: ja pa 'bã:ba 'va:də 'va:tla, sm pa 'rɪɛ:kla 'sã:ma pɛ 'sɪɛ:bɛ - 'xɔ:lc! tɛ-'ca:jt, kə bɛ 'ja:s pə 'va:də š'la:, bɛ pa 'una g'nã:r pəb'ra:la. | | ⇒ HOLT; k 1 ⇒ STOJ | | +

holender ▶ 'xɔ:lɛ:n'dɛr -dɛrja m živ. (č) **kdor se izseli na Nizozemsko ali vrne iz nje** | | +

holt ▶ 'xɔ:lt medm. (č) 1. **stoj!** |izraža zahtevo po prenehanju premikanja|: sm 'pa:ršu dɛ 'ta:j_(j)a pa 'rè:ku s'ɔdã:t - »x'ɔ:lt!« 2. **pozor!** |izraža opozorilo|: çɛg'nɪca ja 'va:də 'va:tla - 'xɔ:lt - 'ja:s_(j)ɛ 'ka: 'vɛ:dla, 'kã: 'ja: | | HOLT; k 1 ⇒ STOJ | | +

homoseksualec ipd. ⇒ BUZARANT ipd.

hop ▶ - tož. ed. 'xɔ:p m (č) • čustv., star. v

- hop prijeti** (= vzeti) koga zahtevati od koga, da kaj pove, naredi: 'a:te sə ga u 'xɔ:p_-'rè:lɛ, da ja pə'vè:dɔ, g'dɔ: ja ša 'bè:u z'ra:uənə | □ □
- hop** ▶ 'xɔ:p medm. ⟨⟩ **hop** 1. |izraža spodbudo pri skoku|: 'xɔ:p, s'kʷo:čə, 'nə! 2. |izraža nagel prijem, ujetjel|: 'xɔ:p - 'dɛ: te pa 'mâ:m | □ +
- hopala** ▶ 'xɔ:pâla medm. ⟨⟩ izraža opozorilo na možnost padca ob spotiku: 'xɔ:pâla, 'čuvɛ | □ ⇒ HOPLA □ □
- hopla** ▶ 'xɔ:pâla medm. ⟨⟩ 1. **hop** |izraža spodbudo pri skoku|: 'xɔ:pâla, s'kʷo:čə, 'nə! 2. **a** izraža padec: 'xɔ:pâla, a sɛ 'pâ:du? **b** izraža opozorilo na možnost padca ob spotiku: 'xɔ:pâla, 'čuvɛ, da na 'pâ:deš | □ k 1 ⇒ HOP; k 2 HOPALA, OPALA, OPLA □ SSKJ
- hopsati** ▶ 'xɔ:psat -əm nd. ⟨⟩ čustv., redk. zasledovati |iti za kom|: 'kək ja b'ɛ pa 'tjè:č, kə ja s'tâ:rga 'a:te nɛ 'vɔ:k 'xɔ:psɔ? | ⇒ LOVITI □ SSKJ ≠
- hopsniti** ▶ 'xɔ:psn't (in -s'n'(-) >) -s'nem d. ⟨'xɔ:ps'nɛ (in [-s'n]) -s'n'te; 'xɔ:p-s'n'u -sən'la -ə) čustv. **prijeti, zgrabiti, aretirati**: 'milɛčarjɛ sə ga 'xɔ:psnɛ | □ ⇒ PRIJETI □ SSKJ, SP 1962 (Plet. ≠)
- horoskop** ▶ xɔrɔs'kɔ:p -a (tudi 'xɔ:-) m ⟨⟩ **horoskop**: 'kâ: tɛ pa u xɔrɔs'kɔ:pə 'pi-ša? | □ SSKJ, SP 1962
- hortenzija** ⇒ FORTENZJA
- horuk** ▶ 'xɔ:'ruk medm. ⟨⟩ pri skupnem dvigu, premiku česa težkega **horuk**: u'z'digən'mə, 'nə - 'xɔ:'ruk | □ SSKJ
- hosta** ▶ 'xɔ:sta -s't'e z ⟨⟩ nš **suhljad, dračje**: na 'nɪvə 'xɔ:s't'e nau'lɛ:čaš pa za'z'gijaš | □ +
- hostija** ▶ 'xɔ:s't'ja -a z ⟨rod. mn. -s'ti) **hostija** **a** nš |ploščice za obhajanje|: 'župnɛk ja s'pè:t up 'xɔ:s't'jə 'pa:ršu • kə sm̩ 'bè:u məst'ru:ɔ:nt, smə u 'cè:rkvɛ 'vje:čkɔt 'vɪnə pə'pɪlɛ pa u'sə 'xɔ:s't'jə pə'jɛd'lɛ **b** |posamezna ploščica|: a'nɪɛ:, da u nɛmə d'ne:və na s'mɛ:ž d've:x_-'ɔ:-s'ti 'du:ɔ:bɛt? | □ +
- hot** ▶ 'xɔ:t' medm. ⟨⟩ redk., klic konju **hovt, na desno** | □ ⇒ DIHOT □ SSKJ
- hotel** ▶ xɔ'tɛ:l [-'tɛ:lə (in -'tɛ:-) tudi -'tɛ:le m ⟨mn. -'tɛ:lɛ) **hotel** **a** |gostinski obrat|: a u xɔ'tɛ:lə s'te b'lɛ? **b** |poslopjel|: prat xɔ'tɛ:lɛ te m pə'čâ:kɔ **c** čustv. **zelo velika hiša**: 'kâ:kə 'xišə bɔ 'jəm'ɔ! 'ce:u xɔ'tɛ:l! | □ SSKJ, SP 1962
- hoteti** ⇒ OTETI²
- hov** ⇒ HAV
- hovt** ⇒ HOT
- hraber** ⇒ KORAŽEN
- hrana** ▶ x'râ:na -e z ⟨⟩ nš **hrana** |jed|: x'râ:na ja b'ɛa: u 'rè:də • pɛ 'sʷo:jɛ x'râ:nɛ 'bədə • za x'râ:nə sm̩ 'dè:lɔ • **biti na hrani** **v** (= zastar. na) **gostilni** **uživati redne dnevne obroke** **v** **gostilni**: u 'mɛ:nzɛ ja na x'râ:nɛ • **hoditi na hrano** **v** (= zastar. na) **gostilno hoditi na redne dnevne obroke**: na x'râ:nə sm̩ 'xʷo:d'u na gəst'ɪlnə • **imeti koga na hrani** **dajati komu redne dnevne obroke**: str'ɪca 'mâ:mə na x'râ:nɛ | □ ⇒ JE-STI s □ +
- hranilnik** ipd. ⇒ ŠPAROVEC ipd.
- hraniti** ▶ x'râ:nɛt (in -n't') -em d. ⟨x'râ:nɛ (in x'râ:n') -n'te; x'râ:n'u -n'la -ə) h. kaj **shraniti kaj** **a** |dati na določeno mesto za kasnejšo uporabo|: 'zâ:b'ɔ sma sɛ pa x'râ:n'le za 'xude 'ca:jte • a mɛ x'râ:nɛž g'nâr? • x'râ:nɛ mɛ pɛ'čɛ:nkə za vɛ-'čè:rjɛ **b** |narediti, da se kaj ohrani|: u'sâ:ke s'tâ:ra 'čɛ:ule ja x'râ:n'u na 'dile | |dajati hrano| ⇒ FOTRATI □ + ≠ (+shraniti)
- ▶ **hranjen** ▶ x'râ:nɛn -a -ə (in -nɛ-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -nɛn'ga (in -nɛ-), daj. ed. m. sp. -nɛn'mə) **shranjen**: 'kè: pa 'mâ:te 'mʷo:rtɔçə x'râ:nɛnə? | □ ≠ (SSKJ **shranjen**)
- hranjevati** ▶ xra'n'ɔ:vət -'n'u'jam nd. ⟨xra-'n'uj -te; xra'n'ɔ:vɔ xran'vâ:lə -ə) h. kaj **shranjevati kaj** **a** |dajati na določeno mesto za kasnejšo uporabo|: za'kâ: pa g'nâr:rja ka'kè: d'rɛgɛ na xra'n'ujata? • pəz'nɛ: ma 'ca:jtɔgɛ u p'rɛ:'çʷo:bɛ xran-'vâ:lə • 'kɔ:m pa š'pɛ:gle xra'n'ujaš (daješ)? **b** |delati, da se kaj ohrani|: 'ma:ma sɛ u'se: s'tâ:ra 'pis'me pa 'kâ:r-te xran'vâ:lɛ | □ Plet.
- hranjiv** ⇒ KREPTEN
- hrapav** ▶ x'râ:pɔ [-va -ə (f **Bo** tudi -pav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -pɔga) **hrapav** |ki ni gladek|: 'lɛ:, kək ja ta dɪɛ:ska x'râ:pɔva • 'vɛrgnɛ x'râ:pɔvə 'ru:ɔ:ke 'mâ:m | □ GRAMPV, GRAPAST, RASKAV □ +
- hrast** ▶ x'râ:st -a m ⟨⟩ **hrast** **a** |drevo|: x'râ:st ja 'təm 'čâ:sɛ 'râ:stu • x'râ:sc_)(t're:lə na 'sɪɛ:be u'lɛ:ča **b** nš |les|: x'râ:st 'ni 'bè:u 'dò:bɛr za 'vɔ:gu • pə'xištʷə 'mâ:jɛ s x'râ:sta | □ +
- hrastov** ▶ x'râ:stɔ [-va -ə (f **Bo** tudi -tav-) prid. ⟨rod. ed. m. sp. -tɔga) **hrastov**: x'râ:stɔ 'le:s • x'râ:stɔva 'dɪɛ:ska (: 'mɪza) • x'râ:stɔva 'gɔ:ša (**hrastov gozd**) • x'râ:stɔva 'šiška • x'râ:stɔvə pə'xištʷə | □ +
- hrastovec** ▶ x'râ:stɔç -a m ⟨⟩ nš **zeleno hrastovo listje, hrastovi poganjki**: pɛ

"čep'lâ:kę x'râ:stȍc 'ka: pę t'lę:xę 'râ:s'te | Plet. #

hrastovje ▶ xras'tȍ:ję (*Bo* tudi -a) -a s ⟨
Bo nš *hrastovo grmovje*: xras'tȍ:ję ja 'vən sp'râ:v'u | *hrastov gozd* | ⇒ **HRASTOVA GOŠČA** | **HRAŠČINA** | +

hraščina ▶ xra'shina -'šine z ⟨
Kr, Ko nš *hrastovo grmovje*: 'tıştâle xra'shine ša mę 'tut' 'ma:glę sp'râ:vęť | **HRASTOVJE** | + #

hrbet ▶ 'xar:bęť -pta m ⟨
hrbet 1. a | *del trupa*: 'xar:bęť me bę'li • pę 'xar:ptę mę ja 'tjiekłę • u xar:ptę me 'ta:rga (: š'tixa) • s'vin's'kę 'xar:bęť b | *hrbtna stran telesal*: na 'xar:ptę sm ɫę'žâ:žâ na s'reit 'kuxne **2. del predmeta**: na 'xar:ptę ut 'pisma ja nas'ɫȍ:u • kag'dȍ: 'mis'lę, da bȍ pę 'xar:ptę ud 'nuȍ:ža u'dâ:ru, pa pę ujt'srinę 'mâ:xne • čustv. *delati* (: narediti) kaj komu za **hrbtom delati kaj brez vrednosti koga**: 'tȍ: sę pa "micę za 'xar:ptę nar'dilę • ⇒ živetí **BOGU** za **hrbtom** | | +

hrbten ▶ 'xar:ptę -tna -ę prid. ⟨
rod. ed. m. sp. -t'nęga) nov. *hrbten*: na 'xar:pt'nę st'ra:nę ja nas'ɫȍ:u | | +

hrbtenica ▶ xęrptę'nica -'nice z ⟨
hrbtenica del trupa: ja 'pâ:du, sę ja pa xęrptę'nice z'ɫȍ:m'u | | +

hrbteničar ▶ xęrptę'ničar -ja m živ. ⟨
nov. *kdor ima poškodovano hrbtenico*: 'mi, xęrptę'ničarję, smę 'bȍ:gę - 'ni tęp'ɫjȍ:â 'na:s | | 0

hrbtišće ▶ xęrp'tišę (*Bo* tudi -a) -a s ⟨
hrbtenica prašiča z nekaj mesa: nę xęrp'tišę ša m 'da:žâ z'ra:unę | | **SSKJ** (SP 1962, Plet. #)

hrcati ▶ 'xar:cat -ęm nd. ⟨
hrkati spravljati sluz iz grla: ša 'dę: 'xar:cęm g'nȍ:j | | **HRKATI** | Plet. #

hrcniti ▶ 'xar:cęn't' (in -c'ņ'(-) [>) -c'nem a. ⟨
'xar:cęnę (in ['xar:cęn') -cęn'te; 'xar:cęn'u -cęnža -ę) *hrkniti*: k'ri ja ša 'xar:cęn'u, 'puȍ: ja pa 'tut' 'ka: u'ma:ru - 'męnę na 'ruȍ:kex ja u'ma:ru • 'ša: 'xar:cęn't' na s'mem pę'nuȍ:čę, mę 'nâ:ša na pęst'i | | **HRKNITI** | Plet. #

hren ▶ x'ri:en -a m ⟨
a *hren* | *rastlina*: namist x'ri:ena ja 'šišȍca nab'ra:u - kę sta sę pę'dȍ:bna b nš *jabolčni hren*: x'ri:en sm nar'dižâ | | +

hrenovka ▶ x'ri:enȍka -e z ⟨
hrenovka: u'sâ:g d've: x'ri:enȍkę sma pęjędžâ • t'ri 'šugęlne x'ri:enȍk 'dę: 'kuxat | | **SSKJ**, SP 1962

hreščati ipd. ⇒ **HRŠČETI** ipd.

hrib ▶ x'ri:p -ba m ⟨
im. mn. x'ribe) *hrib a*

| *višja vzpetina*: na x'ri:bę u 'zagra'di-šę ja 'bę:u 'čâ:sę 'bȍ:j g'rât • 'ta:kłę 'guȍ: u x'ri:bę se ja z'gȍ:var 'ču • u d'rugę x'ri:p sma š'žâ: **b** mn. | *višji in hribovit svet*: s x'ri:bę 'sę, pa 'ta:k sę 'fę:st • nov. g'ręma u x'ribe (*v planinski, gorski svet*) | | **k 2 GORE** | +

hribovec ▶ x'ri:bȍc -a m živ. ⟨
redk. *hribovec* | *kdor živi v hribih ali je doma s hribov* | | **GORJANEC** | +

hribovje ▶ xri'bȍ:ję (*Bo* tudi -a) -a s ⟨
nš *hribovje* | *u celoto povezani hribi*: 'tęm ja xri'bȍ:ję, da se 'bȍ:x us'milę | | +

hripav ⇒ **ZAHRIPAN**

hrkati ▶ 'xar:kat -ęm nd. ⟨
hrkati spravljati sluz iz grla: 'ti 'žę 'ka: nap'rę: 'xar:kâš | | ⇒ **HRKATI** | +

hrkniti ▶ 'xar:kęn't' -knem a. ⟨
'xar:kęnę (in -kęn') -kęn'te; 'xar:kęn'u -kęnža -ę) *hrkniti*: 'nišm 've:džâ, da ja 'na:ž 'duȍ:mę, sę š'žâ: pa na strâ'nišćę, sm pa 'čužâ, da ja 'xar:kęn'u | | ⇒ **HRKNITI** | +

hrlikati ▶ 'xar:ɫękat -ęm nd. ⟨
otr. *smrčati* | *dajati v spanju hrkajoče, piskajoče glasove*: 'lubęka, 'nię: 'xar:ɫękat | | ⇒ **SMRČATI** | 0

hrliiti ▶ 'xar:ɫę -rɫęm nd. ⟨
'xar:ɫę (in 'xar:ręł) -ręłte; 'xar:ɫę -ręłžâ -ę) **a** *smrčati* | *dajati v spanju hrkajoče, piskajoče glasove*: pę'nuȍ:čę sę pa s'pęt 'xar:ɫęžâ **b** čustv., redk. *smrčęč spati*: {A} kâ: pa 'de:žâ 'ma:męca? {B} 'xar:ɫę. **C** čustv., redk. *spati*: 'na:š se u'łę:žâ pa 'žę 'xar:ɫę | | **k a SMRČATI**; **k b-c** ⇒ **SPATI** | **SSKJ**, Plet.

hrljenje ▶ 'xar:ɫęnę (*Bo* tudi -e) -e s ⟨
smrčanje: 'kâ:kę 'xar:ɫęnę g'rę: | | 0

hrom ▶ x'rȍ:m -a -ę prid. ⟨
rod. ed. m. sp. -mga in -męga) *hrom*: ut 'pa:sę 'duȍ: ja x'rȍ:m • [pę 'dę:s'nę st'ra:nę ja x'rȍ:ma (f = 'dę:snę st'ra:n 'mâ: x'rȍ:mę = 'dę:sna st'ra:n ja x'rȍ:ma) | **hrom** človek ⇒ **KRIPELJ** | +

hropsti ⇒ **HRPULITI**

hrošč ▶ x'ruȍ:šć -a (in x'rȍ:-) m živ. ⟨
1. *hrošč a* | *žuželka*: 'kȍ:k x'ruȍ:šćȍ 'ja: **b** *koloradski hrošč*: a ja 'kę: x'ruȍ:šćâ 'pa:r_vas? • kęž'râ:c'kęga x'rȍ:šćâ p'rę: 'čâ:sę 'ni b'žę **2.** redk. *tip osebnega avtomobila znamke Volkswagen*: 'žę'râ:čȍ mer'kânc ja 'jęm'ȍ x'ruȍ:šćâ | | **rjavi, majski hrošč** | ⇒ **KEBER** | **k 2** ⇒ **FOLCVAGEN** | +

hroščev ⇒ **KEBROV**

hrovački ▶ xra'va:čkę -a -ę prid. ⟨
rod. ed. m. sp. -kęga) *hrvaški*: smę 'pa:ršłę na xra'va:čkę st'râ:n | | 0

▶ **hrovačko** ▶ xra'va:čkę prisl. ⟨
redk.

szbohruvaško: pɤ vɔj'já:kex smə (pə) xra'va:čkə gva'r'ilə • xra'va:čkə sm z'na:ɥ 'du:ɔ:brə | ☐ ⇒ SRBSKO ☐ ∅

hrovat ▶ x'ra:vət xra'vá:ta m živ. ⟨⟩ slabš. *neuglažen, omežen, neumen moški*: ja pa 'šɔ: st'râ:n kə kâk x'ra:vət • na 'bɔ:də 'nə (t'â:k) x'ra:vət! • 'le:ga xra'vá:ta, a 'na: bəš 'nə:ž 'da:ɥ za pɛj'já:čə?! • zmer. prak'lét x'ra:vət xu'dičɔ! | ☐ ∅

hrpiti se ▶ xər'pít se -'pim se nd. ⟨-; xər-'piɥ -l̩a -ə, mn. -'pilə itd.⟩ redk. *postavljati se*: 's'ta:nə bɛ se 'ta:k 'ra:t xɤ-'piɥ, 'kək ja 'bè:ɥ kə'ra:žən | ☐ ⇒ VAŽITI SE ☐ Plet. ≠

hrpiliti ▶ xər'pulət (in -lt) 3. os. ed. -lɛ nd. ⟨-; xər'pulu -l̩a -ə) brez. hrpuli komu *hrope komu*: u 'pa:rsex mɛ xɤ'pulɛ • 'kək jəm ja xər'pul̩ə 'nətər! | ☐ ∅

hrščanje ⇒ HRŠČENJE

hrščanje ▶ xər'šije:nɛ (Bo tudi -e) -e s ⟨⟩ NŠ *hřeščanje*: a ja 'tɔ: kâka 'muzɛka - 'sâ:mə xɤ'šije:nɛ! | ☐ ∅ (+ *hřeščanje*)

hrščeti ▶ 'xa:ršat 3. os. ed. xər'ši nd. ⟨-; 'xa:ršɔ -šâ:l̩a -ə in xər'šè:l̩a -ə nov. xɤ-'šâ:l̩a -ə) *hřeščati [dajati nečist, s šumi pomešan glas]*: 'ra:diɔ xər'ši • brez. u 'ra:diɛ ja xər'šè:l̩ə, sm ga pa u'gâ:sn̩l̩a | ☐ SSKJ, Plet.

hruliti ▶ x'rulət (in -lt) -əm nd. ⟨x'rulɛ (in x'rul) -lte; x'rulu -l̩a -ə) redk. h. na koga *hruliti (na) koga*: za'kâ: pa 'ta:k x'rulɛš 'na:n̩ga? | ☐ ⇒ VPITI ☐ +

hrup ⇒ ŠUNDER

hrust ▶ x'rust -a m živ. ⟨⟩ poud. *velik, zelo močen moški*: 'kâ:k x'rust ja 'f'râ:nčək! | ☐ ⇒ VELIKAN ☐ +

hrusta ▶ x'rusta -s'te ž ⟨⟩ redk. *hrustava skorja*: a 'təta pɛč'iča nar'di x'ruste? • x'rustə pɤ pɛč'ɛ:nkɛ 'mâ:m ša 'ɛ:kstra 'râ:da | ☐ ∅

hrustanec ▶ xərs'tâ:nc -a (in xɤs-) m ⟨⟩ *hrustanec [tkivo v organizmu]*: 'tiz'd'ga pa na 'mò:ra 'jɛ:st, kə ja xɤ'stâ:nc • xɤ'stâ:nc_()ə mɛ pər upɛ'râ:cije ž 'nyo:sa 'vən u'zè:lɛ | ☐ +

hrustati ▶ x'rustat -əm nd. ⟨⟩ 1. h. kaj *hrustati kaj a [drobiti z zobmi]*: a 'ču:š, 'kək "runɔ 'kɥo:s'tɛ x'rusta? b [jesti (kaj tršega)]: s"pè:č_()əka'l̩â:də x'rustəš 2. *hrustati [dajati glasove pri drobljenju z zobmi]*: š'kò:rja x'rusta • brez. 'ta:k ja 'jɛ:du, da ja 'ka: x'rusta-l̩ə | ☐ +

hrustavka ▶ x'rustɔka -e ž ⟨⟩ *hrustavka [češnja]*: nɛ škr'nic'ɫ x'rustɔk ja pɤ-'né:su | ☐ +

hruščati ipd. ⇒ HRUŠČETI ipd.

hruška ipd. ⇒ GRUŠKA ipd.

hrvaški ipd. ⇒ HROVAČKI ipd.

hubertus ▶ xu'be:rtus -a (in -'bɛ:-) m ⟨⟩ NŠ *hubertus a [tkanina]*: 'mâ:nt'ɫ s xu-'be:rtusa b [plašč]: u xu'be:rtus ja 'bè:ɥ_()b'lɛ:čan | ☐ SSKJ, SP 1962

hud ▶ 'xut -da -ə prid. ⟨rod. ed. m. sp. -d'ga in -dɛga; primernik 'xujšə -- -- in -a -ə, rod. ed. m. sp. -- tudi -šəga) *hud* 1. [pre-tirano strog]: 'bâ:ba ja 'xuda 'kə 'ta:j-fəl 2. [ki napada človeka]: 'xudɛga 'pəsa 'mâ:jə 3. v primerniku ali presežniku [ki ima v moralnem pogledu negativne lastnosti]: 'bâ:ba ja ša 'xujšə kə 'sâ:m -te 'pó:p ja pa te šxujšə ɥd u'se:x 4. [ki prinaša trpljenje]: sm 'mis'lu - 'təta s'ma:rt 'ta:k 'ni 'xuda 5. [ki se pojavlja v visoki stopnji, v močni obliki]: 'kâ:k 'xut pəzɛ:p ja 'bè:ɥ 'tiz'd'ga 'lè:ta! • 'xut (močen) 'vè:tər • u 'kâ:kmə 'xud'mə (strmem) b'rie:gə 'sə (☐ ⇒ STRM) • x'ri:en ja 'xut (☐ ŠARF) • redk. 'va:š p'rie:šič ja 'bè:ɥ ša 'xujšə (težji; ☐ ⇒ TEŽEK) 6. *zelo vnet, navdušen*: 'xut pɛj'jâ:nc ja 'bè:ɥ • ⇒ huda URA • ⇒ visok ko hudo LETO • ⇒ za hudo SILO | ☐ k 1-2 ČUDEN prid.; k 4 ⇒ TEŽEK ☐ +

▶ **hud** ▶ 'xut -da -ə povdk. (⇒ HUD prid.) h. [na koga ([= redk. nad kom) *hud na koga* [ki ima zaradi nasprotja, spora z okoljem odklonilen odnos do njega]: 'xudɛ sə b'lɛ na 'məne • 'ma:ma ja b'l̩a: z'l̩ə 'xuda • 'a: bɔ 'â:te 'xut! • 'xuda səm b'l̩a: nad 'nɛmə • a sɛ nad "runɔjə 'xut? • šalj. a ste hudi? ali koljete?: a s'te 'vi 'tut' 'xudɛ? • ⇒ biti hud ko VRAG • star. *gratati hud (na koga) razjeziti se na koga [izraziti veliko jezo]*: 'f'rɔnce ja na 'pó:ba 'xud g'râ:tɔ • 'ču:vɛ, da 'na:m 'ja:s 'xud g'râ:tɔ! | ☐ ČUDEN povdk. ☐ SSKJ

▶ **hudo** ▶ 'xədə (redk. 'xu-) prisl. (primernik 'xujšə) redk. *hudo* [< HUD prid. 5]: 'nišm 'xədə 'žajna • a 'mis'lɛž, da ja 'ta:k 'xədə ɥ'mâ:zənə? • 'ta:k 'xədə se mɛ ja sɛ'n'â:l̩ə | ☐ k 1 ⇒ ZELO; k 2 TEŽKO ☐ +

▶ **hudo** ▶ 'xədə (redk. 'xu-) povdk. ⟨⟩ h. je komu 1. *izraža duševno bolečino, žalost*: 'kək ja b'l̩ə 'mənɛ 'xədə, kə sə 'ma:ma ɥ'ma:rlɛ! 2. *izraža neprijetnost, težavnost česa*: 'sɛ: 'xudə nəm 'ni b'l̩ə, 'sɛ: 'ni b'l̩ə 'nəm 'təm 'xədə ɥ 'š'kò:fjə "l̩ɔ:kɛ 'pa:č • 'xədə ga ja 'rixtat, 'ša: 'xujšə pa g'lè:dat, kək tɤ'pi • 'xədə ja ɥ 'tâ:kmə 'živet • {A} 'tò:j 'mɔ:š ja pa s'xujɔ. {B} 'xədə mɛ g'rè: (= 'ja). • ⇒ biti komu hudo pri ⇒ SRCU • ⇒ hudo

je gratalo komu (⇒ gratati) | ☐ TEŽKO poudk. ☐ SSKJ

► **huda** ► 'xuda -e z (ž) šalj., kadar kdo nekoliko krvavi *kri*: ta huda mora ven 'jət • star. **huda je za kaj težko je dobiti kaj**: 'xuda ja b'ža: za 'jəs'tę | ☐ +

► **hudo** ► 'xudə -dęga tudi -d'ga (zastar. 'xə-) s (j) *huda stvar* |< HUD 4|: 'sę: tę 'nə:čəm 'neč 'xudęga! • u partę'zā:nex səm jəm 'v'jē:č 'xudęga na'rē:d'u kəkər 'ā:sna • star. **biti si v hudem zarad česa/koga biti sprt zaradi česa/koga**: 'pυo: smə sę b'lę 'ŋ'ca:jt u 'xudęm zarad 'm'jē:ja • šalj. **če hujšega ne bo, še smrti ne bo izraža zadovoljstvo z obstoječim stanjem**: m'le:kə ja s"kipe-žə. nə, čə 'xujšęga 'na:_bə, ša s'ma:rtę 'na:_bə. • ⇒ iti na oni KRAJ hudega • star. **iz hudega po prep'iru**: s 'xudęga me ja 'duo:b'u, da sm tę'lē:ta 'da:rzaža, kə smə k'la:lę • s 'xudęga sə jəx s 'xiša 'vən prag'na:lę • čustv., redk. **na hudo zelo**: męd'vā: 'm'jē:sa na 'jē:ma 'ta:k na 'xədə (☐ ⇒ ZELO) • čustv., star., redk. **skregati** (: toževati ipd.) **se do hudega zelo, grdo se spreti**: se 'nišə 'mυo:glę z'mę:n't', sə se də 'xudęga təz'vā:lę • də 'xudęga sta se sk're:gaža (*sprla sta se tako, da ne govorita*) | ☐ +

hudič ► xu'dič -a (redk. xə-) m živ. (j) 1. *hudič* |duhovno bitje|: xu'dičə sə u 'piē:kļə • kietlv.: ŋ'ca:jt g'runtəm, xu'dič, sm 'mis'lu, 'tə: bę pa u'sə b'ļə 'mə:žnə • jā s'v'ēt: xə'dič! • 'ti xu'dič 'ti ('jā:s'ņę)! • xu'diča 'jā:s'ņęga, a 'res na 'mō:rəš 'čuvat?! 2. **a** slabš. *zloben, hudoben človek*: te xu'dič bę mę ša ka'č'jē:sę na'rē:d'u **b** čustv., z oslabiljenim pomenom *izraža negativen odnos do osebe ali stvari*: 'kām 'kę: 'dē:ne g'nār, xə'dič 'bā:bjə? • u'sęga xu'diča (*vse mogoče stvari*) sę 'kupę, u'sə, kar 'vidę 3. čustv., v prislovni rabi *izraža a visoko stopnjo*: də xu'diča 'mā: g'nārja • ut xu'diča kə'ra:žən 'ja: **b** močno zanikanje: 'kυo:s 'ni u'reidŋ 'pə: xu'diča • {A} 've:m. {B} xu'diča 'vę:š! 4. čustv., v medmetni rabi *izraža a močno čustveno prizadetost*: {A} pətə:ku se 'ja:. {B} xu'diča! **b** podkrepitev trditve: 'ni xu'dič, da nāmę 'na:_bə g'rā:taļə 'xiša p'riē:dat **c** jezo, nejevoljo nad kom: xu'dič_ga 'nē: u'zē:me! • poud. **bati se koga/česa ko hudič križa zelo se bati koga/česa**: 'jā:nša se pa 'sa:rbę b'iję kə xu'dič k'riža • poud. **biti grd, da se**

(še) **hudiču gravža biti zelo grd**: ja 'ga:rda, da se ša xu'dičə g'ra:uža (☐ ⇒ biti grd ko HUDIČ) • poud. **biti grd** (: siten ipd.) **ko (živ) hudič biti zelo grd**: tįsta 'bā:ba ja 'ga:rda 'kə xu'dič (☐ biti grd ko HUDIČEK (= smrtni GREH = TAJFELJ = VRAG); biti grd, da se (še) HUDIČU gravža) • poud. **biti od** (= do) **hudiča** 1. *biti zelo poreden, hudoben*: "və:jkə ja 'bē:u ut xu'diča - pŋ "və:r-xę ja u'se: 'ja:jce pəb'ra:u pa jəx ja u s'te:nə z'mjē:tə (☐ ⇒ biti za HUDIČA strašiti) 2. *biti zelo uspešen, sposoben*: ut xu'diča 'ja: - na 'vę:š, 'kākə 'xišə sę ja s'čimprə! • poud., redk. **biti pol hudiča biti zelo poreden, hudoben**: "k'la:nčnek ja 'bē:u 'pə: xu'diča za ka'č'jē:sę uš'pilet (☐ ⇒ biti za HUDIČA strašiti) • poud. **biti spod** (= tudi s) **pol hudiča biti zelo poreden, hudoben**: "s'rę:čə ja 'bē:u spət 'pə: xu'diča - sə p'ra:uļę, da ja 'mā:čkə na t're:pxə 'kō:žə pra'rē:zə pa jə na'sə:lu pa na'zaj za'səu (☐ ⇒ biti za HUDIČA strašiti) • poud. **biti za hudiča strašiti biti zelo poreden, hudoben**: sę pa 'tu3_(ja xu'diča s't'rā:šət! 'pus'tę 'pəsa pŋ'kl'ē:nęngal (☐ biti od HUDIČA (= HUDIKA); biti pol HUDIČA; biti spod pol HUDIČA (= HUDIKA)) • poud. **boli ko (živ) hudič zelo boli**: sən se ušt'rē:lu - me ja bəl'ē:ļə kə 'žijū xu'dič • čustv. **cel hudič je zarad koga/česa neprijetnosti, težave so zaradi koga/česa**: 'ce:u xə'dič ja s"pē:d 'bē:u zarac_(j)ēs'te • slabš., star. **gledati ko hudič iz krugle** (= kugle) *zelo grdo, jezno gledati*: kə ja 'naiš 'jəzən, g'lē:da kə xu'dič s k'rugle • čustv. **gnal** te ipd. **bom ko hudiča** (= sto hudičev), čę ... *povzročil ti bom neprijetnosti, težave, čę ...*: čə 'na:_bəz dęk'lē:ta pər g'mā:xə 'pus't'u, te m g'na:u 'kə s'tə: xu'dičə • poud. **govoriti tāko, da [se (še) hudiču gravža** ([= bi se (še) hudiču gravžalo) *odvratno, gnusno govoriti*: 'tā:kə ja g'varu, da bę se ša xu'dičə g'ra:užaļə • čustv. **hudič je** (: bo) **vzel kaj a pokvarilo se je**: tēļ'vizęjə ja pa xu'dič u'zē:u **b** *prenehalo je obstajati*: 'unə 'jugə-s'ļā:viјə ja 'pυo: xu'dič u'zē:u • čustv. **imeti celega hudiča zarad koga/česa imeti neprijetnosti, težave zaradi koga/česa**: s"pē:t 'mā:jə 'ce:uga xu'diča zarad 'm'jē:ja • čustv., star. **iti hudiču v rit propasti, propadati**: u'sə g'rē: xu'dičə u 'rət • 'na:_bə 'də:gə, bə 'šə:

"gljn xu'dičə u 'rət • čustv. **iti pri** (= redk. h) **hudič propasti, propadati**: 'bér:čáfð bə š'la: pər xu'dičə • čustv. **ko bi hudiča izpustil zelo**: səm žə 'xó:dla kə s'və:ča, me ja pa za'čé:žə 'bʊo:let - 'kə bə xu'diča s'pʊs't'u • poud., redk. **ne biti vreden pol hudiča biti vreden zelo malo, nič**: te 'kuli 'ni u're:dn̩ 'pə: xu'diča (☐ ne biti vreden pol PIZDE mrzle vode) • čustv. **ne bo** ipd. koga **hudič vzal, če ... ne bo propadel**: 'na: bə nas pa 'ni:ə: xu'dič u'zə:u, čə mə ša 'z'idalə • poud. **pojedel bi hudiča pa pol pojedel bi zelo veliko**: xu'diča pa 'pə: bə pə'je:du, 'ta:k sm̩ 'l'a:čən (☐ pojedel bi HUDIKA pa pol) • čustv. **pokazati komu hudiča povzročiti komu neprijetnosti, težave**: mə b̩m̩ 'žə pək'kɑ:zə xu'diča, čə ga bə ša 'dɔ:gə s'ra:u • čustv. **priti ko živ hudič priti zelo hitro**: ja 'pa:rs'la te'l'ica 'kə 'ž'ijə xu'dič • čustv. **videl bo** ipd. **hudiča, če ... doživel bo neprijetnosti, težave, če ...**: bə 'vid'ə xu'diča, čə bə ša nap'rə: 'tɑ:kə g'va:ru • čustv. **zganjati** (= delati) **hudiča vpiti, razgrajati**: 'nəč 'nišm̩ s'pa:u, kə sə na 'va:rɣə 'ce:žə 'nə:č xu'diča z'gɑ:nələ (☐ ⇒ GALAMITI) • čustv. **zganjati** (= delati) **hudiča zarad česa**: **razburjati se zarad česa**: 'ni:ə: 'tɑ:gə xu'diča 'dɛ:lɑz()arad m'le:ka - 'sə: se bə u'r'ixtažə • 'kɑ: 'kə: zarat 'a:ʊta 'tɑ:gə xu'diča 'dɛ:ləš - 'sɑ:mə da se n'bi:ə:n'mə 'ni 'nəč nar'dižə | ⇒ PARKELJ ☐ HUDIČEK, HUDIK, SATAN, SATANŠEK, ŠENT, ŠMENT, TAJPELJ, VRAG, ZLODI ☐ k 3a ⇒ BOG ☐ + [Tomlinšek 1903: 14: or. ed. »hudičьm«]

► **hudič** ► xu'dič (redk. xə-) povdk. () čustv. **izraža neprijetnost, težavnost česa**: xu'dič 'ja:, čə ja bə'lezən u 'xišə | ☐ HUDIK ☐ SSKJ

hudiček ► xu'dičək -čka (tudi xə-) m živ. () 1. manjš. **hudiček**: zrən š'p'ic'pɑ:rk'lna 'xó:d'jə xu'dičək 2. čustv. **poređen, neugnan otrok**: "ma:rjan ja 'pa: xu'dičək • poud., za otroka **biti čuden ko hudiček biti zelo poređen, neugnan**: 'pə:p ja 'čudn̩ kə xu'dičək 'kɑ: bə z 'nəmə! (☐ biti čuden ko JUNEC (= VRAG); biti živ HUDIČEK) • poud., redk. **biti grd ko hudiček biti zelo grd**: te 'dɛ:da ja pa 'ga:rt kə xu'dičək (☐ ⇒ biti grd ko HUDIČ) • čustv., za otroka **biti živ hudiček biti zelo poređen, neugnan**: 'nɑ:šə 'di:ekle ja 'ž'ijə xu'dičək (☐ ⇒ biti čuden ko HUDIČEK) | ☐ +

hudičev ► xu'dičəv [-va -ə (tudi xə-; [Bo tudi -čav-) prid. (rod. ed. m. sp. -čoga) slabš. **izraža negativen odnos do osebe, stvari**: te xu'dičəvə 'pə:p ja u'sə pə-b'ra:u • xə'dičəva 'rɛ:č 'ti! • zmer.: 'p'pə:k'lé:ta 'kò:rba xu'dičəva! • 'ti prak'lé:d()é:da xu'dičəvə! | ☐ TAJPELJSKI ☐ +

hudik ► xu'dik -a (tudi xə-) m živ. (im. mn. -'dikə) 1. omilj., kletv. **hudič** [duhovno bitjel]: xu'dik 'jɑ:s'nə! • 'pə:, 'ti xu'dik 'ti 're:s 'ti! 2. čustv. **a zloben, hudoben človek**: te xu'dik ja u'səga z'mə:žən b z oslabiljenim pomenom **izraža negativen odnos do osebe ali stvari**: te xu'dik ja pa d'ra:k 3. čustv., v medmetni rabi **izraža a močno čustveno prizadetost**: {A} sə 'žə 'tə. {B} xu'dika! **b podkrepitev trditve**: ni xu'dig, da se 'na: bə za'sukažə na 'bə:lšə • slabš. **biti od hudika biti (zelo) poređen, hudoben**: "iivan ja ut xu'dika - 'kɑ: bə z 'nəmə! (☐ ⇒ biti za HUDIČA strašiti) • poud. **biti spod** (= s) **pol hudika biti zelo poređen, hudoben**: ti'st' "f'rənce ja 'bɛ:u spət 'pə: xu'dika (☐ ⇒ biti za HUDIČA strašiti) • čustv. **pojedel bi hudika pa pol pojedel bi zelo veliko**: sm̩ 'l'a:čən, da bə pə'je:du xu'dika pa 'pə: (☐ ⇒ pojedel bi HUDIČA pa pol) | ☐ ⇒ HUDIČ ☐ SSKJ, SP 1962

► **hudik** ► xu'dik povdk. () čustv. **izraža neprijetnost, težavnost česa**: xu'dik ja, čə ut'rʊo:čə na u'bə:gəjə | ⇒ HUDIČ ☐ SSKJ

hudikov ► xu'dikəv [-va -ə (tudi xə-; [Bo tudi -kav-) prid. (rod. ed. m. sp. -koga) 1. čustv. **nanašajoč se na hudiča**: tə xə'dikəvə 'di:ekle ja pa 're:s 'fɛ:s • 'ti xu'dikəva 'bɑ:ba 'ti! 2. čustv. **ki se pojavlja v zelo visoki stopnji in z veliko intenzivnostjo**: xu'dikəva u'rə'č'ina 'ja: | ☐ ⇒ HUDIČEV ☐ SSKJ, SP 1962

hudir ► xu'dɛ:r -ja (in xə-) m živ. () v medmetni rabi **izraža presenečenje**: 'le:ga xə'dɛ:rja - a 'tələ 'sə?! | ☐ +

hudoba ► xə'dʊo:ba -e z () 1. nš **hudobija** [lastnost]: "mɛ:rə s xə'dʊo:be 'pəsa 'ba:rca 2. čustv. **hudoben človek**: 'lɛ:, 'kɑ: ta xə'dʊo:ba z ut'rʊo:kə 'dɛ:lə • pəg'lé:də 'ga:, xə'dʊo:bə 'ga:rde • zmer. 'ma:rš, xə'dʊo:ba 'jɑ:sna! • poud. **sama hudoba je koga zelo je hudoben**: 'sɑ:ma xə'dʊo:ba ga 'ja:, za'tə: ja pa 'tɑ:k (☐ sama HUDOBIJA je koga) | ☐ k 1 ⇒ HUDOBIJA ☐ +

hudoben ▶ xə'dyɔ:bən -bna -ə prid. (rod. ed. m. sp. -bnəga) *hudoben a* |ki drugim želi, povzroča slabot|: 'nišm̩ ša 'vid'ɔ 'ta:k xə'dyɔ:bnəga ut'rɔ:ka **b** |ki kaže to željo|: 'kək ja te 'pəs xə'dyɔ:bən! | □ +

▶ **hudobno** ▶ xə'dyɔ:bnə prisl. (̩) *hudobno*: 'vərgnə xə'dyɔ:bnə ja g'lé:do! | □ SSKJ

hudobija ▶ xədə'bija -a z (rod. mn. -'bi) *hudobija a* nš |lastnost|: pa 'kâ:mna 'ni s xədə'bija 'va:rgu, 'və:š **b** |dejanjel|: 'durx sə ga kâke xədə'bija • poud., redk. **sama hudobija** je koga zelo je hudoben: tēga 'dè:da ja 'sâ:ma xədə'bija (̩ ⇒ sama HUDOBA je koga) | □ HUDOBA □ +

hujanje ▶ 'xujənə (Bo tudi -e) -e s (̩) nš *hujšanje* |< HUIJATI|: 'xujənə 'ni zd'râ:və | □ ⇒ HUIJANJE □ 0

hujati ▶ 'xujat -əm nd. (̩) *hujšati* |postajati suh|: a "mâ:nca s'pè:t 'xuja? | □ HUIJATI □ Plet. [Plet.: »hūjati, am, vb. impf. = hujšati, Savinska dol.-C.; [...]]

hujje ⇒ HUDO

hujek ▶ 'xujək -a m živ. (̩) otr. 1. *prašič domača žival*: a g'rè:ma ša 'xujəke g'lè:dat? • pəg'lè:də 'xujəka, 'kək ja u'mâ:zən • sə u'mâ:zəna kə 'xujək 2. slabš. *umazan fant, otrok*: na s'mež 'bət_':â:k 'xujək - p'ridə 'sje:m pa se uš'té:le! • 'pus'tə 'a:jmer, 'xujək u'mâ:zənə! | □ k 1 ⇒ PREŠIČ; k 2 ⇒ UMAZE s □ 0

hujika ▶ 'xujəka -e z (̩) otr. 1. *svinja domača žival*: a 'videš, kə 'mâ: 'xujəka m'la:de? 2. slabš. *umazana ženska, predvsem deklica*: a ja 'tje:ta 'xujəka, kə 'mie:sə 'ka: s'rɔ:və 'je:?' • 'nie:xə 'pa:cat pə 'jəs'tə, 'xujəka! | □ k 1 ⇒ PRASICA; k 2 ⇒ UMAZIKA □ 0

hujskati ▶ 'xujskat -əm nd. ('xuj'skə itd.) h. koga | na koga (| = proti komu) *hujskati koga proti komu*: "jô:ža ja 'nâ:žga 'a:te na 'na:s 'xujskɔ | □ ⇒ ŠUNTATI □ +

hujšanje ▶ 'xujšənə (Bo tudi -e) -e s (̩) nš *hujšanje* |< HUIJŠATI|: "zo:rka ja b'la: u 'bɔ:lɔ:ncə na 'xujšənə | □ HUIJANJE □ +

hujšati ▶ 'xujšat -əm nd. (̩) *hujšati* |postajati suh|: 'ma:rəš 'čuvač, :ə 'xujšəž, da 'nie: p'ri:evč | □ ⇒ SLABŠATI □ ⇒ HUIJATI □ +

hujši ⇒ HUD ipd.

hulahupke ⇒ HOLAHOPKE

huligan ▶ 'xulə'gân -a (in xu-; in -li-) m živ. (̩) *huligan*: 'xulə'gânə sə ga də'bile u 'k're:mple • slabš. *ustriž se*, 'xulə'gân: | □ SSKJ, SP 1962

hulja ▶ 'xulja -z (̩ v rabi im. ed.) sleng., slabš. *malopridnež*: sə 'pa: 'xulja! • zmer. 'ti 'xulja 'jâ:sna! | □ ⇒ BARABA □ 0

hume ▶ 'xumə medm. (̩) klic konju ali kravi *premakni se v stran* | □ ⇒ HUMI □ 0

humi ▶ 'xumə (in -mi) medm. (̩) klic konju ali kravi *premakni se v stran* | □ HUME □ 0

hunt ⇒ GUNT

hupa ▶ 'xupa -e z (̩) *hupa*: a tē 'xupa na 'de:la? | □ PLOZA, TROMPETA □ SSKJ, SP 1962

hupati ▶ 'xupat -əm nd. (̩) *hupati*: 'kək me 'mɔ:tə, kə 'xupəje • z 'mɔ:pedə se u'kɔ:lə 'vəzə pa 'xupa • a ja 'vənə nē 'a:utɔ 'xupɔ? | □ PIPKATI, PLOZATI, TROBITI □ +

huš ▶ xuš povdk. (̩) otr. *huš je mrzlo je*: 'u:, 'kək ja 'xuš! • {A} 'kək ja pa 'vənə? {B} 'xuš. • | a ja 'xuš (| = a te 'xuš) (*ali te zebe*)? | □ ⇒ MRZLO povdk. □ SSKJ, Plet.

hušati ▶ 'xušat 3. os. ed. -a nd. (̩) brezos., otr. *huša koga zebe koga čuti mraz*: a te 'xuša? • "m'ixa ja g'la:učkə 'jem'ɔ u'rɔ:čə, u 'nɔ:gəce ga ja pa 'xušaž | □ ⇒ ZEBSTI □ 0

hušikati ▶ 'xušekat 3. os. ed. -a nd. (̩) brezos., otr. *hušika koga zebe koga čuti mraz*: 'kək te 'xuška u 'rɔ:ke, 're:učka! | □ ⇒ ZEBSTI □ 0

hvala ▶ x'vâ:la -le z (̩) nš 1. *hvala*: 'tò:k x'vâ:le žə pa 'dɔ:gə 'nišm̩ 'čuža 2. slabš. *hvalisavec*: 'ka: nap'rə: se 'vâ:žə, x'vâ:la x'vâ:žasta • star., redk. *hvala bogu izraža veselje, zadovoljstvo*: x'vâ:la 'bɔ:ge, da sma ša 'sa:j 'tò:g zd'râ:va! (̩ ⇒ hvala BOGU) • poud. **sama hvala je** koga zelo *hvali sebe ali stvar, za katero se zavzema*: "sta'nè:ta ja s' 'tis'tə 'xišə 'sâ:ma x'vâ:la | □ k 1 HVALJENJE □ + [Tominsšek 1903: 18: daj. ed. »hválb«]

hvala ▶ x'va:la medm. (̩) narašč. *hvala a izraža hvaležnost*: x'va:la • x'va:la, da sə mē pə'mâ:gɔ • x'va:la za m'le:kə • x'va:la 'le:pa • 'na:j'le:pša x'va:la • kot vljudnostni pristavek k odgovoru na vprašanje ali na izraženo željo: {A} 'kək vəm g'rè: {B} x'va:la, ša 'ka:r. • {A} dɔbɔ 'te:k. {B} x'va:la ɛ'na:kɔ. • kot odgovor tistega, ki je kihnil, na voščilo {A} na zd'râ:ujə. {B} x'va:la. **b** nov. *izraža vljudno odklonitev, zavrnitev*: {A} a 'bəs kə'fija? {B} x'va:la, 'na:_m. {A} a 're:s 'nie: {B} 'nie:, x'va:la, 're:s 'na:_m. • ⇒ hvala BOGU • ⇒ pól pa hvala lepa (⇒ POL²) • ⇒ še hvala ni rekel (⇒ REČI) | □ k a BOHLONAJ □ k b: *Večinoma se odklonitev, zavrnitev izraža z 'nie:, 'na:_m, 'nɔ:čəm ipd.* □ +

hvalast ▶ x'vâ:ʎast -a -ə prid. (rod. ed. m. sp. -s'tęga in -z'd'ga, daj. ed. m. sp. -s'tęmə in -s't'mə) slabš. *hvalisav*: x'vâ:ʎast 'ja:, da se 'než 'd̥ie:l na 'r̥ie:ča • 'kò:k 'mâ: u'sęga, x'vâ:ʎa x'vâ:ʎasta! | □ ∅

hvaležen ▶ xva'lé:žən -žna -ə prid. (rod. ed. m. sp. -žnęga) *hvaležen* 1. |ki se zaveda *dobrote in to pokaže*: 'neč jem 'nišę xva'lé:žən za tiz'd' g'nâ:r 2. nov. |ki *zagotavlja zadovoljstvo*: ub'le:kə 'mâ:s pa s xva'lé:žnęga b'ʎa:ga na'rétə • iron. 'jâ:, čʎana'r̥inə pə'bérat ja 'pa: xva'lé:žən 'pu:so | □ +

hvaliti ▶ x'vâ:lęt (in -lt) -ęm nd. (x'vâ:lę (in x'vâ:l) -lte; x'vâ:lu -lʎa -ə) h. koga

hvaliti koga |izražati komu hvalo: 'ka: ʊt'r̥u:ke 'ta:k x'vâ:lę • ⇨ hvaliti koga/kaj na vse PRETEGE | □ +

▶ **hvaliti se** ▶ x'vâ:lęt (in -lt) se -ęm se nd. (⇨ HVALITI) *hvaliti se*: se č'ʎu:vek na s'mę: pra'xədə x'vâ:lęt, kə ja 'l̥ie:x-kə 'x̥iṛ 'kę: na'r̥o:bę | □ +

▶ **hvaljen** ▶ x'vâ:len -a -ə (in -lę-) prid. (rod. ed. m. sp. -lęga (in -lę-), daj. ed. m. sp. -lęn'mə) *hvaljen*: čə 'vəčəš x'vâ:len 'bęt, se 'fa:jn.:a'pi, pa 'bəs | □ SSKJ, SP 1962

hvaljenje ▶ x'vâ:lęnę (**Bo** tudi -e) -e s ⟨ ⟩ NŠ *hvaljenje*: pa 'ká:kə x'vâ:lęnę ja b'ʎə s' tis't'mə 'a:ʊtə! | □ HVALA z □ +

V poskusnem zvezku je 3431 gesel in podgesel (tj. 3109 gesel in 322 podgesel) ter 533 kazalčnih gesel in gesel samo z dokumentarnim gradivom, skupaj torej 3964 gesel.

